

STRATEGIA ROZWOJU GMINY LIPINKI ŁUŻYCKIE NA LATA 2014 – 2020

ZLECENIODAWCA: Urząd Gminy Lipinki Łużyckie

Opracowanie tekstu, konsultanci prowadzący oraz moderatorzy:

mgr Tomasz Achremowicz

mgr Robert Boryczka

LIPINKI ŁUŻYCKIE 2013

Współautorzy niniejszego dokumentu otrzymali we wrześniu 2013 roku od Urzędu Gminy Lipinki Łużyckie zlecenie opracowania *Strategii Rozwoju Gminy Lipinki Łużyckie na lata 2014 – 2020*. W warunkach umowy wyraźnie zasygnalizowano między innymi, że *Strategia Rozwoju Gminy Lipinki Łużyckie* ma być narzędziem i motorem przyszłych zmian oraz planowania przedsięwzięć, a także określono partycypacyjną metodę tworzenia opracowania, jak również jego ogólną strukturę. Zlecenie zostało zrealizowane zgodnie z tymi warunkami.

Zasadniczo w planowaniu strategicznym wyróżnia się – upraszczając – dwa podejścia: eksperckie oraz partycypacyjne. Pierwsze z nich polega na realizacji całości opracowania przez zewnętrznych ekspertów, co ma zapewnić obiektywizm, odpowiedni poziom fachowy oraz sprawność realizacji. Podejście eksperckie jest regułą w opracowaniach o specjalistycznym charakterze. W podejściu drugim w centrum stoi nie tyle sam dokument, ile proces jego tworzenia, który wyzwala społeczną energię i integruje społeczność wokół wspólnego dzieła. Ten aspekt ma szczególne znaczenie w przypadku tworzenia przekrojowych planów rozwoju na poziomie lokalnym, gdyż odzwierciedla uznaną w Unii Europejskiej zasadę pomocniczości, a więc decentralnego działania i rozwiązywania problemów na możliwie najniższym szczeblu.

Zaangażowanie lokalnej społeczności w powstawanie strategicznych planów rozwoju prowadzi do istotnych zmian w funkcjonowaniu organizmów, jakimi są miasta czy gminy. Rodzi się poczucie identyfikacji lokalnych instytucji, zrzeszeń, firm i poszczególnych obywateli z celami rozwoju oraz motywacja do współdziałania w realizacji zadań nakreślonych w Strategii. Odpowiedzialność za wszechstronny rozwój danego terenu podejmuje nie tylko administracja samorządowa, lecz również szerokie spektrum innych podmiotów, dzięki czemu wzrastają możliwości poprawy jakości życia. Wyzwalanie się nowych inicjatyw ma swoisty efekt łańcuchowy: społeczność, która sama potrafi zagospodarować własny potencjał rozwojowy swojego terenu, może też coraz skuteczniej zabiegać o pozyskanie wsparcia z zewnętrznych źródeł finansowania.

Aby tak zarysowane efekty opracowania *Strategii Rozwoju* były możliwe, niezbędne jest, aby była ona autentycznie dziełem opiniotwórczych przedstawicieli lokalnej społeczności, zwanych zwyczajowo Liderami Lokalnymi bądź Zespołem Roboczym ds. *Strategii Rozwoju*. Rolą ekspertów zewnętrznych jest opracowanie tak zwanej diagnozy, a więc zebranie kompendium danych obrazujących stan istniejący, a następnie prowadzenie prac Zespołu Liderów, opracowanie i zapisanie wyników dyskusji, doradztwo z punktu widzenia zewnętrznego obserwatora. Istotne treści strategii to jest: ocena silnych i słabych stron gminy, sformułowanie celów strategicznych i zadań prowadzących do ich realizacji, a także zasad monitoringu realizacji *Strategii*, wypływają od Zespołu Liderów Lokalnych.

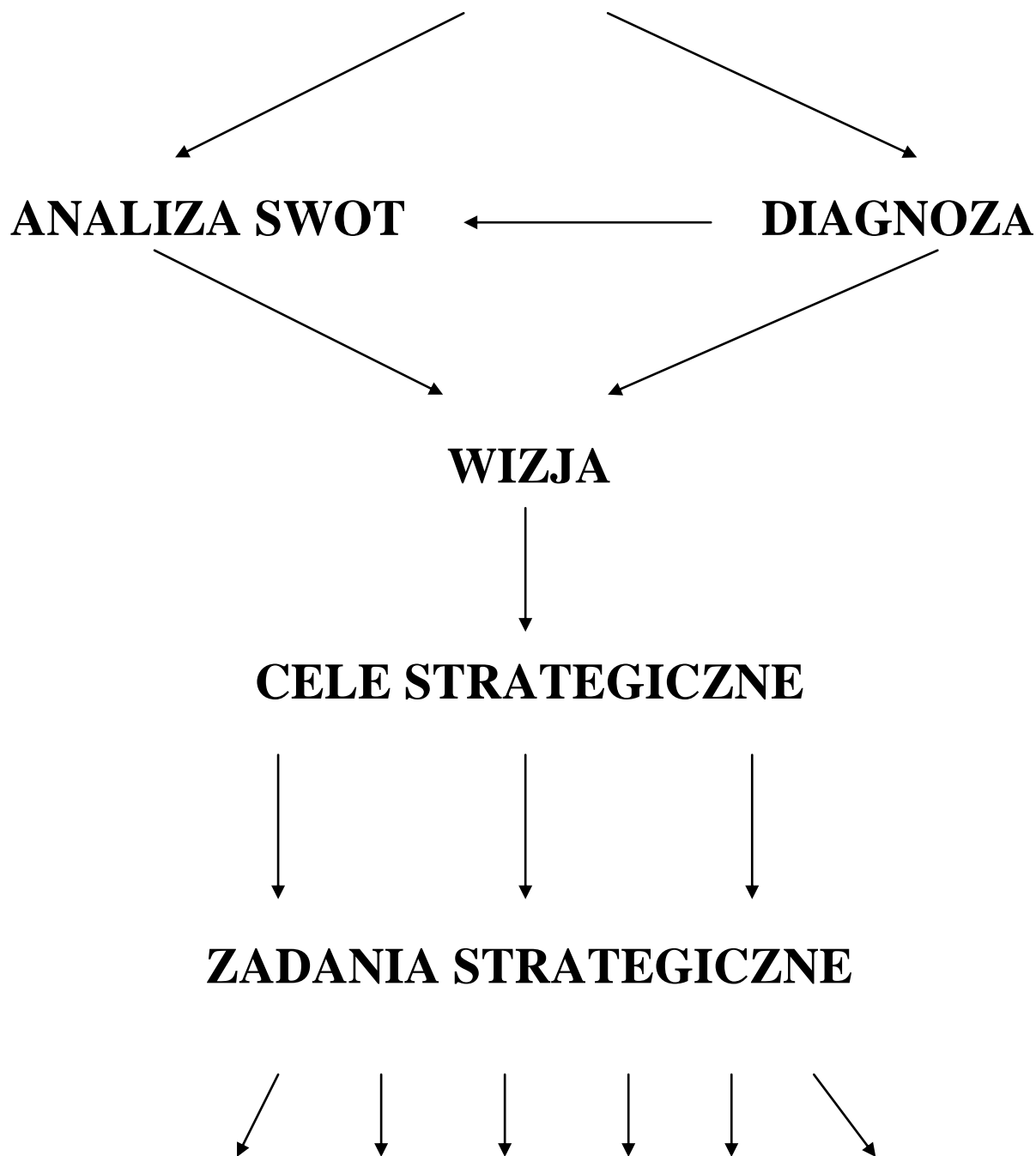
Autorzy niniejszego dokumentu konsekwentnie postrzegali swą funkcję jako ekspertów zewnętrznych, respektując autorską rolę Zespołu Liderów i służąc mu wszelkim wsparciem i pomocą, zarówno od strony merytorycznej, jak i organizacyjnej. W części prac nad niniejszą *Strategią Rozwoju* (analiza SWOT, wizja) uczestniczyła także grupa lokalnej młodzieży w wieku od 14 do 17 lat, reprezentowana przez uczniów miejscowego Gimnazjum oraz jego absolwentów, obecnie uczniów szkół średnich.

Żywimy nadzieję, że niniejsze opracowanie przyniesie nowe impulsy rozwoju Gminy Lipinki Łużyckie i spełni oczekiwania, jakie z nim wiążą jego inicjatorzy.

Tomasz Achremowicz
Robert Boryczka

Metodologia przebiegu prac nad Strategią Rozwoju Gminy Lipinki Łużyckie:

STRATEGICZNA POZYCJA GMINY

WIELOLETNIA PROGNOZA FINANSOWA
(WYKAZ KONKRETNÝCH PRZEDSIĘWZIĘĆ I INWESTYCJI)

MONITORING DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH
(STRATEGIA ROZWOJU, WIELOLETNIA PROGNOZA FINANSOWA,
PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA)

SPIS TREŚCI

CZĘŚĆ I. DIAGNOZA SPOŁECZNO – GOSPODARCZA GMINY LIPINKI ŁUŻYCKIE	8
1. UWARUNKOWANIA GEOGRAFICZNE.	9
1. 1. Położenie geograficzne.	9
1. 2. Położenie administracyjne.	10
1. 3. Klimat.	11
1. 4. Geologia.	20
1.4.1. Budowa geologiczna.	20
1.4.2. Złoża kopalin.	21
1.4.3. Perspektywy i prognozy występowania kopalin.	22
1. 5. Geomorfologia.	23
1.5.1. Charakterystyka makroregionów i mezoregionów.	23
1.5.2. Rzeźba terenu.	23
1.5.3. Czynne procesy geomorfologiczne.	24
1. 6. Hydrologia.	24
1.6.1. Wody podziemne.	24
1.6.2. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych.	25
1.6.3. Jednolite części wód podziemnych.	26
1.6.4. Wody powierzchniowe.	28
1.6.5. Charakterystyka hydrologiczna.	30
1. 7. Gleby.	33
1. 8. Roślinność.	36
1.8.1. Regionalizacja geobotaniczna.	36
1.8.2. Potencjalna roślinność naturalna.	36
1.8.3. Zbiorowiska roślinne.	37
1.8.4. Zbiorowiska leśne.	38
1. 9. Zwierzęta.	40
1. 10. Ogólna ocena stanu środowiska i stopnia jego degradacji.	41
1. 11. Ochrona przyrody.	42
1.11.1. Położenie gminy na tle systemu ochrony przyrody w regionie.	43
1.11.2. Obszar Chronionego Krajobrazu.	43
1.11.3. NATURA 2000.	44
1.11.4. Rezerwat przyrody.	47
1.11.5. Użytek ekologiczny.	48
1.11.6. Pomniki przyrody.	48
1.11.7. Ochrona gatunkowa fauny i flory.	49
1.11.8. Powiązania przyrodnicze – elementy systemu ECONET-PL i CORINE/NATURA 2000.	49
1.11.9. Założenie parkowe.	50
1.11.10. Pozostałe elementy środowiska przyrodniczego podlegające ochronie.	51
1.11.11. Obszary proponowane do objęcia ochroną.	52
1. 12. Warunki podłoża budowlanego.	53
2. UWARUNKOWANIA HISTORYCZNE.	54
2. 1. Historia i osadnictwo.	54
2. 2. Zabytki.	55
2. 3. Stanowiska archeologiczne.	57
2. 4. Strefy konserwatorskie.	58
3. STRUKTURA FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNA.	60
3. 1. Struktura użytkowania gruntów.	60
3. 2. Struktura własnościowa gruntów.	62
3. 3. Struktura przestrzenna.	63
3. 4. Struktura funkcjonalna.	63
4. SFERA SPOŁECZNA.	65
4. 1. Demografia.	65
4.1.1. Podstawowe dane o ludności.	65
4.1.2. Struktura wieku mieszkańców.	67
4.1.3. Ruch naturalny i wędrownicy ludności.	70

4. 2. Rynek pracy.....	72
4.2.1. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON.	72
4.2.2. Zatrudnienie.	77
4. 3. Bezrobocie.....	79
4.3.1. Bezrobocie w latach 1991 – 2013.	79
4.3.2. Struktura bezrobotnych według wieku, wykształcenia i stażu pracy.	82
4. 4. Ochrona zdrowia i opieka społeczna.	87
4.4.1. Służba zdrowia.	87
4.4.2. Opieka społeczna.....	87
4. 5. Oświata i wychowanie.	88
4. 6. Kultura.	92
4. 7. Sport.....	94
4. 8. Gospodarka mieszkaniowa.	95
4.8.1. Zasoby mieszkaniowe.	95
4.8.2. Własność komunalna.	99
4.8.3. Standard mieszkań.	99
4.8.4. Budownictwo mieszkaniowe.....	102
4. 9. Bezpieczeństwo publiczne.....	104
4.9.1. Policja.	104
4.9.2. Ochrona przeciwpożarowa.....	105
4.9.3. Ochrona przeciwpowodziowa.	105
4. 10. Administracja samorządowa.....	107
4.10.1. Urząd Gminy.....	107
4.10.2. Gremia samorządowe.	107
4.10.3. Współpraca krajowa i międzynarodowa.	108
4. 11. Organizacje społeczne.	111
5. GOSPODARKA.	112
5. 1. Rolnictwo.....	112
5.1.1. Użytkowanie gruntów w rolnictwie.	112
5.1.2. Charakterystyka gospodarstw rolnych.....	114
5.1.3. Jakość gleb, uprawy i hodowla.	117
5.1.4. Rybactwo.....	119
5. 2. Leśnictwo.	120
5. 3. Działalności produkcyjne.	123
5.3.1. Górnictwo i przetwórstwo kopalin.	123
5.3.2. Pozostałe działalności produkcyjne.	123
5. 4. Usługi rynkowe.	124
5.4.1. Handel.....	124
5.4.2. Gastronomia.....	126
5.4.3. Pozostałe placówki usługowe i rzemiosło.....	126
5.4.4. Pośrednictwo finansowe.	127
5. 5. Turystyka i rekreacja.	127
5.5.1. Główne atrakcje turystyczne i rekreacyjne.	127
5.5.2. Znakowane trasy turystyczne.	128
5.5.3. Baza noclegowa.	128
5.5.4. Potencjalne kierunki rozwoju turystyki.	129
6. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.	131
6. 1. Komunikacja.....	131
6. 2. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna.	137
6.2.1. Zaopatrzenie w wodę.	137
6.2.2. Kanalizacja.	139
6. 3. Sieć gazowa.....	142
6. 4. Elektroenergetyka.	144
6.4.1. Elektroenergetyczna sieć przesyłowa.	144
6.4.2. Elektroenergetyczna sieć dystrybucyjna.	144
6.4.3. Alternatywne źródła energii.	145
6. 5. Ciepłownictwo.....	146
6. 6. Telekomunikacja i łączność.	147
6. 7. Gospodarka odpadami.	148
6. 8. Melioracje i urządzenia wodne.....	149
6.8.1. Melioracje.	149
6.8.2. Urządzenia wodne.....	151
6. 9. Cmentarze.....	152

6. 10. Obiekty obrony cywilnej i narodowej.....	153
7. DOKUMENTACJA PLANISTYCZNO – STRATEGICZNA.....	154
7. 1. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego.....	154
7. 2. Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego.....	156
7. 3. Program Ochrony Środowiska Województwa Lubuskiego.....	158
7. 4. Strategia Rozwoju Powiatu Żarskiego.....	161
7. 5. Program Ochrony Środowiska Powiatu Żarskiego.....	163
7. 6. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Lipinki Łużyckie.....	164
7. 7. Strategia Rozwoju Gminy Lipinki Łużyckie.....	166
7. 8. Program Ochrony Środowiska dla Łużyckiego Związku Gmin.....	168
8. SYNTeza UWARUNKOWAŃ ROZWOJU.....	170
CZĘŚĆ II. PROGRAM DZIAŁAŃ STRATEGICZNYCH.....	173
1. WNIOSKI Z DIAGNOZY SPOŁECZNO – GOSPODARCZEJ.....	176
1. 1. Uwarunkowania geograficzne, przyrodnicze i kulturowe.....	176
1. 2. Sfera społeczna.....	176
1. 3. Gospodarka.....	177
1. 4. Infrastruktura techniczna.....	177
2. BADANIE OPINII SPOŁECZNEJ.....	178
2. 1. Cel badania.....	178
2. 2. Metodologia badania.....	178
2.2.1. Ankieta.....	178
2.2.2. Dobór respondentów.....	181
2. 3. Wyniki badania społecznego.....	182
3. ANALIZA SWOT.....	194
3. 1. Założenia metodologiczne.....	194
3. 2. Mocne strony.....	195
3. 3. Słabe strony.....	196
3. 4. Szanse.....	197
3. 5. Zagrożenia.....	198
4. WIZJA.....	199
5. CELE STRATEGICZNE.....	200
6. ZADANIA STRATEGICZNE.....	201
7. DOKUMENTACJA ZADAŃ STRATEGICZNYCH.....	203
7. 1. Cel strategiczny nr I – „Sprawny transport i komunikacja publiczna”.....	203
7. 2. Cel strategiczny nr II – „Nowoczesna infrastruktura techniczna”.....	208
7. 3. Cel strategiczny nr III – „Rozwój lokalnej przedsiębiorczości”.....	214
7. 4. Cel strategiczny nr IV – „Oferta turystyczna na bazie lokalnych walorów naturalnych”.....	219
7. 5. Cel strategiczny nr V – „Jakość życia na miarę lokalnych ambicji”.....	224
8. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....	229
8. 1. Potencjalne źródła finansowania.....	229
8. 2. Ogólne zasady doboru środków finansowych.....	231
8. 3. Rozmiary i uwarunkowania źródeł finansowych.....	232
8. 4. Podstawowe źródła finansowania.....	234
8.4.1. Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020.....	234
8.4.2. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020.....	235
8. 5. Propozycje finansowania zadań strategicznych.....	236
9. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ STRATEGICZNYCH.....	240
10. REALIZACJA ZAŁOŻEŃ STRATEGII ROZWOJU.....	242
10. 1. Reorganizacja pracy Urzędu Gminy.....	242

10. 2. Monitoring.....	242
LITERATURA	244
ZAŁĄCZNIKI	246

CZĘŚĆ I.

DIAGNOZA SPOŁECZNO – GOSPODARCZA GMINY LIPINKI ŁUŻYCKIE

1. UWARUNKOWANIA GEOGRAFICZNE.

1. 1. Położenie geograficzne.

Gmina wiejska Lipinki Łużyckie położona jest w południowo – zachodniej części województwa lubuskiego, na wysokości od 116 do 170 m n.p.m. Najwyżej położone rejony gminy, dochodzące do 170 m n.p.m., znajdują się w jej północno – wschodniej części, na wschód od wsi Górka, na granicy z gminą wiejską Żary, zaś najniżej usytuowany jest obszar, około 116 m n.p.m., położony w północnej części gminy wzdłuż koryta rzeki Lubszy, na granicy z gminą Jasień. Współrzędne geograficzne wynoszą 52° szerokości geograficznej północnej oraz 15° długości geograficznej wschodniej. Powierzchnia geodezyjna rozpatrywanego obszaru wynosi 8869 ha, to jest 89 km², co stanowi 6,37 % powierzchni powiatu żarskiego oraz 0,63 % powierzchni województwa lubuskiego.

Według fizyczno – geograficznej regionalizacji Polski J. Kondrackiego (1998) gmina Lipinki Łużyckie umiejscowiona jest w następujących jednostkach:

- megaregion – Europa Środkowa (3);
- prowincja – Niż Środkowoeuropejski (31);
- podprowincja – Niziny Środkowopolskie (318);
- makroregion – Wał Trzebnicki (318.4);
- mezoregion – Wzniesienia Żarskie (318.41).

W rejonie mezoregionu Wzniesień Żarskich wyróżniono dodatkowo 3 mikroregiony (Bartkowski, 1970, Walczak, 1970), z których Wysoczyzna Żarska (318.411) obejmuje obszar gminy Lipinki Łużyckie.

Wyszczególnione na terenie gminy Lipinki Łużyckie mezoregiony graniczą bezpośrednio z:

- Obniżeniem Nowosolskim (318.41) – od północy i północnego – wschodu;
- Wzgórzami Dalkowskimi (318.42) – od wschodu;
- Borami Dolnośląskimi (317.74) – od południa;
- Wałem Mużakowskim (317.46) – od zachodu;
- Kotliną Zasi Ecką (317.23) – od północnego – zachodu.

Odległość z Lipinek Łużyckich do miasta powiatowego Żary wynosi 10 km, zaś do stolicy województwa Zielonej Góry 55 km. Ponadto do:

- Wrocławia – 180 km;
- Poznania – 185 km;
- Świnoujścia – 345 km;
- Krakowa – 435 km;
- Warszawy – 490 km;
- Gdańska – 500 km.

Ponadto odległość z Lipinek Łużyckich do najbliższych, większych drogowych przejść granicznych wynosi:

- Niemcy (Olszyna) – 20 km;
- Czechy (Zawidów) – 90 km;
- Słowacja (Zwardoń) – 445 km;
- Rosja (Bezledy) – 570 km;
- Białoruś (Terespól) – 670 km;
- Ukraina (Korczo wa) – 690 km;
- Litwa (Ogrodniki) – 735 km.

1. 2. Położenie administracyjne.

Po wdrożeniu reformy administracyjnej, od 1 stycznia 1999 roku gmina wiejska Lipinki Łużyckie wchodzi w skład województwa lubuskiego oraz powiatu żarskiego. Graniczy z gminami:

- Jasień – od północy;
- Żary gmina wiejska – od wschodu;
- Przewóz – od południa;
- Trzebiel – od zachodu;
- Tuplice – od północnego – zachodu.

Gminnym centrum administracyjnym jest położona w centralnej części gminy miejscowość Lipinki Łużyckie. W skład gminy wchodzi 10 sołectw. Należą do nich: Boruszyn, Brzostowa – Sieciejów, Cisowa, Górka, Grotów, Lipinki Łużyckie, Pietrzyków, Piotrowice, Suchleb i Zajączek – Tyliczki. Gęstość sieci osadniczej mierzona liczbą miejscowości podstawowych (miasta i wsie bez przysiółków) na 100 km² powierzchni wynosi 13,48. Jest to wartość wyższa od wskaźnika charakteryzującego zarówno powiat żarski (11,56) jak i całe województwo lubuskie (9,71).

Położenie gminy w regionie jest korzystne. Wpływ na to mają szczególnie walory krajobrazowe oraz bezpośrednia bliskość do większych miast południowej części województwa lubuskiego (Zielona Góra, Żagań, Żary), przez które przebiegają ważne szlaki transportowe i komunikacyjne.

RYCINA 1: Podział administracyjny województwa lubuskiego.

Źródło reprodukcji: <http://www.gminy.pl/>

RYCINA 2: Podział administracyjny powiatu żarskiego.

Źródło reprodukcji: <http://www.gminy.pl/>

1. 3. Klimat.

Klimat gminy podobnie jak całej polski jest przejściowy, kontynentalno – morski, kształtowany na przemian przez masy powietrza napływające z Oceanu Atlantyckiego lub wschodniej Europy i Azji. W skali kraju według W. Okołowicza i D. Martyn (1979) gmina Lipinki Łużyckie położona jest na pograniczu 2 regionów klimatycznych: sudeckiego i śląsko – wielkopolskiego. Region sudecki, a konkretnie jego podgórska część, charakteryzuje się przewagą wpływów oceanicznych oraz słabym wpływem gór i wzniesień. Region śląsko – wielkopolski charakteryzuje się przewagą wpływów oceanicznych, amplitudy temperatur są mniejsze od przeciętnych dla kraju, wiosna i lato są wczesne, długie i ciepłe, zima zaś krótka i łagodna. Natomiast według A. Wosia (1999) gmina położona jest na pograniczu regionów dolnośląskiego zachodniego i lubuskiego. Region dolnośląski zachodni, obejmujący zachodnią część Niziny Śląskiej i Przedgórze Sudeckiego, na tle pozostałych regionów klimatycznych wyróżnia się największą liczbą dni z pogodą umiarkowanie ciepłą z dużym zachmurzeniem ogólnym nieba. Jest ich tutaj 51. Szczególnie często są notowane dni z pogodą umiarkowanie ciepłą z dużym zachmurzeniem, bez opadu, których jest 14. Region ten wyróżnia ponadto względnie rzadsze występowanie dni z pogodą umiarkowanie mroźną. Jest ich w roku tylko 11, wśród nich z pogodą pochmurną tylko 4. Region lubuski obejmuje zasięgiem ziemię lubuską, sięgając po pojezierza Poznańskie i Leszczyńskie. Zarysowują się stosunkowo wyraźnie jego granice w części zachodniej, południowej i częściowo wschodniej. Mniej wyraźne granice klimatyczne oddzielają ten region od Kotliny Gorzowskiej. Region lubuski jest obszarem, na którym stosunkowo często mogą pojawić się dni z pogodą gorącą. Do względnie licznych, w porównaniu z innymi regionami kraju, należą dni bardzo ciepłe z dużym zachmurzeniem bez opadu. Średnio w roku notuje się około 5 dni z tą pogodą. Mniejszą zaś frekwencją niż w innych regionach klimatycznych odznaczają się dni z typami pogody przymrozkowej bardzo chłodnej (8 dni w roku) oraz przymrozkowej bardzo chłodnej bez opadu (18 dni w roku).

Reprezentatywne dla gminy Lipinki Łużyckie, ze względu na jej położenie, będą dane charakteryzujące klimatyczny region dolnośląski jako całość oraz dane przyporządkowane dla stacji Wrocław (region dolnośląski) i Zielona Góra (region lubuski). Według pomiarów średnia temperatura roczna z wielolecia 1951 – 1980 wynosi około 8,2 °C; stycznia (-1,9 °C), a lipca 17,8 °C. W skali roku średnia liczba dni przymrozkowych, to jest takich, w których temperatura powietrza może wynieść 0 °C wynosi od 64 (Zielona Góra) do 86 (Wrocław), dni mroźnych z ujemną temperaturą powietrza w ciągu całej doby jest od 29 (Wrocław) do 36 (Zielona Góra), zaś dni ciepłych z temperaturą minimalną powyżej 0 °C jest od 250 (Wrocław) do 265 (Zielona Góra). Izoamplitudy roczne kształtują się na poziomie 19 – 20 °C.

TABELA 1: Czas trwania termicznych pór roku oraz daty przejścia średniej dobowej temperatury przez określone progi termiczne we Wrocławiu. Wartości średnie za lata 1951 – 1980 (T. Niedźwiedź, D. Limanówka, 1992).

Pora roku	Charakterystyka termiczna	Czas trwania – liczba dni	Data przejścia
Przedwiośnie	0 °C < t ≤ 5 °C	34	22 II
Wiosna	5 °C < t ≤ 15 °C	65	28 III
Lato	t ≥ 15 °C	93	1 VI
Jesień	5 °C < t ≤ 15 °C	68	1 IX
Przedzimy	0 °C < t ≤ 5 °C	57	8 XI
Zima	t ≤ 0 °C	64	19 XII

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

Z powyższej tabeli wynika, że okres kiedy średnia temperatura dobowa kształtuje się w granicach od 5 °C wzwyż trwa tutaj przez około 226 dni, w tym powyżej 15 °C przez 93 dni, natomiast okres ze średnią temperaturą dobową poniżej 5 °C trwa 155 dni, w tym poniżej 0 °C przez 64 dni w roku.

TABELA 2: Temperatura powietrza dla Wrocławia i Zielonej Góry. Wartości średnie za lata 1951 – 1980 (°C).

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Wrocław												
Średnie	-1,9	-0,9	2,7	7,9	12,7	16,7	17,8	17,2	13,5	8,7	4,1	0,3
Najwyższe	3,8	3,1	6,4	11,5	15,2	19,0	20,4	19,4	16,5	11,8	7,8	3,9
Najniższe	-9,7	-12,0	-1,3	5,2	10,3	14,4	15,3	15,2	11,2	6,2	0,1	-6,5
Zielona Góra												
Średnie	-1,8	-0,9	2,6	7,5	12,6	16,7	17,8	17,3	13,7	8,9	3,8	0,1
Najwyższe	4,0	3,8	6,2	10,8	15,3	19,2	20,1	19,9	17,1	11,7	7,6	3,9
Najniższe	-9,2	-10,5	-1,5	4,6	10,3	14,6	15,0	15,0	11,1	6,0	-0,1	-7,1

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

TABELA 3: Rozkład średnich temperatur powietrza dla Wrocławia i Zielonej Góry. Wartości średnie za lata 1951 – 1980.

Temperatura	Wartość w °C	
	Wrocław	Zielona Góra
Średnia roczna	8,2	8,2
Średnia stycznia	-1,9	-1,8
Średnia lipca	17,8	17,8
Średnia izoamplituda roczna	19,7	19,6

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

Suma rocznego opadu wynosi od 591 mm (Zielona Góra) do 612 mm (Wrocław), w tym półrocza chłodnego (listopad – kwiecień) od 221 mm (Wrocław) do 230 mm (Zielona Góra). Opady półrocza ciepłego (maj – październik) osiągają od 361 mm (Zielona Góra) do 391 mm (Wrocław). Pierwszy śnieg pojawia się około połowy listopada, a ostatni na przełomie marca i kwietnia. Pokrywa śnieżna utrzymuje się średnio przez 45 – 55 dni. Jej grubość waha się w przedziale 15 – 20 cm. Okres występowania pokrywy śnieżnej przerywany jest częstymi odwilżami. W tym czasie opad zimowy stanowi deszcz.

TABELA 4: Średnie miesięczne sumy opadów atmosferycznych dla Wrocławia i Zielonej Góry. Dane za lata 1951 – 1980.

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Wrocław (mm)	33	31	32	42	64	69	97	71	47	43	45	38
Zielona Góra (mm)	36	32	32	44	59	62	74	71	50	45	41	45

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

TABELA 5: Średnie sumy opadów atmosferycznych w poszczególnych porach roku dla Wrocławia i Zielonej Góry. Dane za lata 1951 – 1980.

Wyszczególnienie	Wartość w mm	
	Wrocław	Zielona Góra
Wiosna III – V	138	135
Lato VI – VIII	237	207
Jesień IX – XI	135	136
Zima XII – II	102	113
Półrocze letnie V – X	391	361
Półrocze zimowe XI – IV	221	230
Okres wegetacyjny IV – IX	390	360
Rok I – XII	612	591

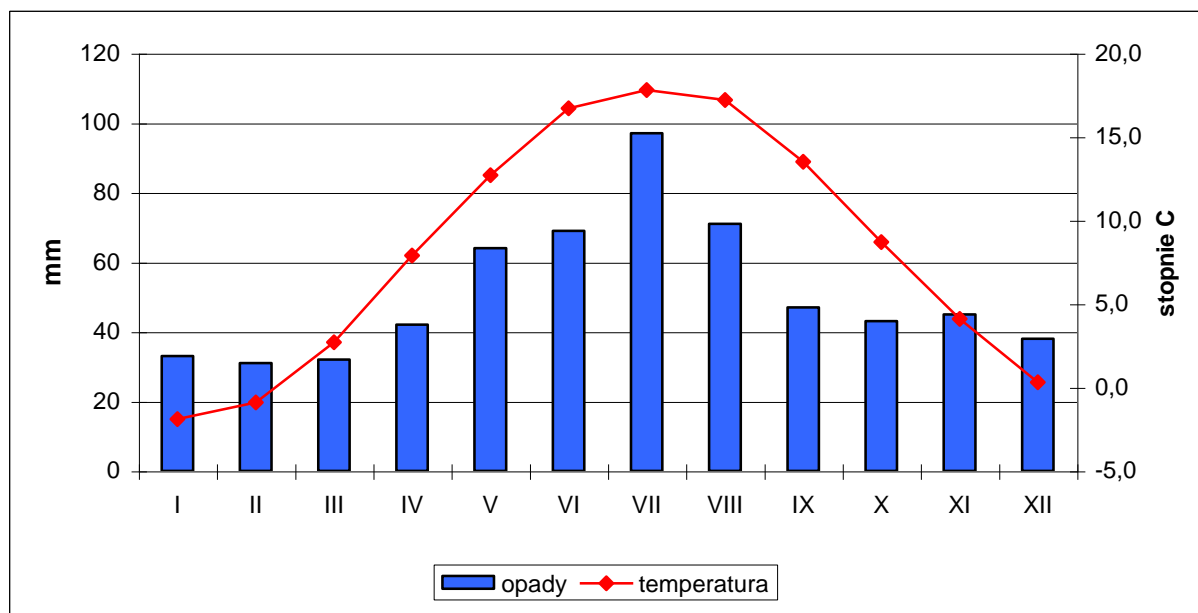
Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

TABELA 6: Zestawienie średnich miesięcznych sum opadów atmosferycznych z wielolecia 1961 – 2000 na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000*, arkusze: M-33-18-B Trzebiel (Kaniecki, Puk, 2006) i M-33-19-A Żary (Kaniecki, Sobkowiak, 2006).

Posterunek opadowy	Sumy opadów miesięcznych w mm												
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	
1	N	51	60	47	40	43	46	66	69	74	77	49	46
	W	30	96	51	69	41	45	95	92	99	114	166	57
	S	63	84	65	7	38	36	31	47	21	14	6	36
2	N	47	53	40	35	40	45	63	62	72	76	49	44
	W	33	86	50	73	45	41	94	74	81	120	152	68
	S	36	25	98	11	16	8	34	17	47	35	27	32

1 – Straszów (155 m n.p.m.). N – rok normalny, W – rok wilgotny, S – rok suchy.
2 – Grabik (165 m n.p.m.). N – rok normalny, W – rok wilgotny, S – rok suchy.

RYCINA 3: Rozkład średnich temperatur oraz sum opadów dla regionu dolnośląskiego w latach 1951 – 1980.

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

TABELA 7: Liczba dni z opadem $\geq 0,1$ mm i ≥ 10 mm dla Wrocławia i Zielonej Góry. Wartości średnie za lata 1951 – 1970.

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Wrocław												
$\geq 0,1$ mm	14	13	12	12	13	12	14	13	11	11	14	14
≥ 10 mm	0,1	0,4	0,5	0,8	2,0	1,8	3,0	2,2	1,1	1,0	0,9	0,5
Zielona Góra												
$\geq 0,1$ mm	17	16	13	14	15	13	14	14	12	14	17	17
≥ 10 mm	0,5	0,5	0,8	0,8	1,8	2,0	2,2	2,2	1,1	1,0	0,7	0,8

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

TABELA 8: Pokrywa śnieżna we Wrocławiu i Zielonej Górze (Wrocław / Zielona Góra). Wartości średnie za lata 1951 – 1980.

Data pojawienia się pokrywy śnieżnej			Data zaniku pokrywy śnieżnej		
średnia	najwcześniej	najpóźniej	średnia	najwcześniej	najpóźniej
1 XII / 4 XII	30 X / 3 XI	15 I / 8 I	24 III / 27 III	15 II / 17 II	29 IV / 28 IV
Rzeczywista liczba dni z pokrywą śnieżną			Potencjalna liczba dni z pokrywą śnieżną		
średnia	najwyższa	najniższa	średnia	najwyższa	najniższa
45 / 56	99 / 119	11 / 13	111 / 114	160 / 174	69 / 57
Największa średnia miesięczna grubość pokrywy śnieżnej (cm)					
XI	XII	I	II	III	IV
3 / 10	8 / 11	25 / 22	36 / 29	11 / 24	1 / 1

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

Średnia liczba dni pogodnych, a więc dni w których średnia dobowa wielkość zachmurzenia ogólnego nieba była ≤ 20 %, wynosi w roku od 35,9 (Zielona Góra) do 40,5 (Wrocław), a liczba dni pochmurnych, a więc ze średnim dobowym zachmurzeniem ogólnym nieba ≥ 80 %, wynosi w roku od 117,9 (Wrocław) do 130,8 (Zielona Góra).

TABELA 9: Liczba dni pogodnych i pochmurnych we Wrocławiu i Zielonej Górze. Wartości średnie za lata 1951 – 1980.

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Wrocław												
Liczba dni pogodnych	2,2	2,4	3,5	3,6	3,6	3,6	3,4	4,5	5,3	4,6	1,5	2,3
Liczba dni pochmurnych	14,7	12,2	10,9	9,2	7,9	5,7	7,5	5,9	6,2	9,1	14,1	14,5
Zielona Góra												
Liczba dni pogodnych	2,3	2,1	3,6	3,2	3,5	2,7	3,3	3,6	5,0	3,7	1,1	1,8
Liczba dni pochmurnych	16,1	14,4	10,9	9,7	8,1	6,6	8,3	6,5	6,4	10,7	15,4	17,7

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

Mgła pojawia się średnio przez około 50 dni w roku, zaś mgła całodzienna od 2 (Wrocław) do 7 (Zielona Góra) dni w roku. Usłonecznienie wynosi w roku 1497 godzin (Wrocław), z czego w okresie wegetacyjnym 1086 godzin. Średnio dziennie usłonecznienie wynosi 4,1 godziny (Wrocław), najwięcej w czerwcu – średnio dziennie 6,9 godziny, a najmniej w grudniu – średnio dziennie 1,3 godziny. Dni z burzą jest przeciętnie około 20 w roku. Wilgotność względna powietrza wynosi rocznie średnio 78 %.

TABELA 10: Liczba dni z mgłą całodzienną we Wrocławiu i Zielonej Górze. Wartości średnie za lata 1956 – 1970.

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Mgła całodzienna (Wrocław)	0,2	0,4	0,1	–	–	–	–	–	–	–	–	0,1
Mgła całodzienna (Zielona Góra)	1,0	1,0	0,1	0,1	–	–	–	–	0,1	0,5	2,6	1,8

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

TABELA 11: Sumy dzienne usłonecznienia rzeczywistego we Wrocławiu. Wartości średnie za lata 1951 – 1980.

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Godziny	1,4	2,3	3,5	4,8	6,3	6,9	6,3	6,2	5,0	3,4	1,6	1,3

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

TABELA 12: Wilgotność względna powietrza we Wrocławiu i Zielonej Górze. Wartości średnie za lata 1951 – 1970 (%).

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Wrocław (%)	83	82	77	72	72	71	74	76	78	82	86	85
Zielona Góra (%)	86	85	76	71	70	69	73	75	77	82	88	89

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

Najczęstsze wiatry wieją z sektorów: północnego, zachodniego i południowego. Stanowią około 70 % częstości wiatru. Ich średnia prędkość oscyluje w granicach 3,3 m/s. Średnia roczna liczba dni w okresie 1951 – 1985 (T. Niedźwiedź, J. Paszyński, D. Czekierda, 1994) z wiatrem bardzo silnym (prędkość powyżej 15 m/s) wynosi 2, z wiatrem silnym (prędkość od 10 do 15 m/s) wynosi około 20 – 30, zaś średnia roczna częstość występowania ciszy i słabego wiatru (prędkość poniżej 2m/s) wynosi około 60 % dni w roku.

TABELA 13: Prędkość wiatru we Wrocławiu. Wartości średnie za lata 1951 – 1965 (m/s).

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
prędkość	3,9	3,7	3,7	3,3	3,1	3,0	3,0	2,8	3,0	2,8	3,5	3,6

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

Okres wegetacyjny jest jednym z dłuższych w Polsce i trwa średnio przez 226 dni (Wrocław), a okres gospodarczy przez 258 dni. Początek robót polnych przypada na trzecią dekadę marca. Reasumując, warunki klimatyczne panujące na terenie gminy są bardzo korzystne, sprzyjają rozwojowi rolnictwa, aktywności produkcyjnych i usługowych oraz pozwalają na osiągnięcie wysokiego komfortu osiedlania.

TABELA 14: Średnia roczna liczba dni z poszczególnymi typami pogody w regionie dolnośląskim zachodnim. Wartości średnie za lata 1951 – 1980 (I).

Typy pogody		Słoneczna		Pochmurna		Z dużym zachmurzeniem	
		bez opadu	z opadem	bez opadu	z opadem	bez opadu	z opadem
Ciepła	gorąca	0,3	0,0	0,2	0,2	0,0	0,0
	bardzo ciepła	13,1	0,6	35,4	21,5	4,7	10,4
	umiarkowanie ciepła	10,1	0,3	47,5	29,0	13,6	37,5
	chłodna	0,6	0,1	8,4	7,4	6,2	15,6
Przymrozkowa	umiarkowanie chłodna	2,7	0,0	2,8	0,6	0,3	0,7
	bardzo chłodna	3,8	0,1	12,2	7,0	4,6	10,1
	umiarkowanie zimna	3,4	0,0	8,8	4,7	4,2	6,4
	bardzo zimna	0,5	0,0	0,4	0,0	0,0	0,1
Mroźna	umiarkowanie mroźna	0,5	0,0	2,8	1,6	0,4	5,5
	dość mroźna	2,7	0,1	5,1	2,5	2,3	3,7
	bardzo mroźna	0,5	0,0	0,5	0,2	0,0	0,0
Razem		38,2	1,2	124,1	74,7	36,3	
		39,4		198,8		126,3	
Typy pogody – temperatura powietrza:							
gorąca – temperatura średnia dobową >25,0 °C, temperatura dobową min. i max. >0,0 °C							
bardzo ciepła – temperatura średnia dobową 15,1–25,0 °C, temperatura dobową min. i max. >0,0 °C							
umiarkowanie ciepła – temperatura średnia dobową 5,1–15,0 °C, temperatura dobową min. i max. >0,0 °C							
chłodna – temperatura średnia dobową 0,1–5,0 °C, temperatura dobową min. i max. >0,0 °C							
umiarkowanie chłodna – temperatura średnia dobową >5,0 °C, temperatura dobową min. < lub = 0,0 °C, max. >0,0 °C							
bardzo chłodna – temperatura średnia dobową 0,1–5,0 °C, temperatura dobową min. < lub = 0,0 °C, max. >0,0 °C							
umiarkowanie zimna – temperatura średnia dobową od 0,0 do –5,0 °C, temperatura dobową min. < lub = 0,0 °C, max. >0,0 °C							
bardzo zimna – temperatura średnia dobową <–5,0 °C, temperatura dobową min. < lub = 0,0 °C, max. >0,0 °C							
umiarkowanie mroźna – temperatura średnia dobową od 0,0 do –5,0 °C, temperatura dobową min. i max. < lub = 0,0 °C							
dość mroźna – temperatura średnia dobową od –5,1 do –15,0 °C, temperatura dobową min. i max. < lub = 0,0 °C							
bardzo mroźna – temperatura średnia dobową <–15,0 °C, temperatura dobową min. i max. < lub = 0,0 °C							
Typy pogody – zachmurzenie ogólne nieba:							
słoneczna – zachmurzenie średnie dobowe < lub = 20 %							
pochmurna – zachmurzenie średnie dobowe od 21 % do 79 %							
z dużym zachmurzeniem – zachmurzenie średnie dobowe = lub >80 %							
Typy pogody – opady atmosferyczne:							
bez opadu – dobową sumą opadu <0,1 mm							
z opadem – dobową sumą opadu = lub >0,1 mm							

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

TABELA 15: Średnia roczna liczba dni z poszczególnymi typami pogody w regionie lubuskim. Wartości średnie za lata 1951 – 1980 (I).

Typy pogody		Słoneczna		Pochmurna		Z dużym zachmurzeniem	
		bez opadu	z opadem	bez opadu	z opadem	bez opadu	z opadem
Ciepła	gorąca	0,6	0,0	0,4	0,2	0,0	0,0
	bardzo ciepła	13,7	0,4	37,4	21,3	4,6	9,6
	umiarkowanie ciepła	10,3	0,2	46,6	31,7	12,8	36,0
	chłodna	0,6	0,0	7,6	8,3	6,2	16,8
Przymrozkowa	umiarkowanie chłodna	1,5	0,0	1,6	0,4	0,2	0,5
	bardzo chłodna	2,8	0,1	11,0	7,3	4,5	11,2
	umiarkowanie zimna	3,1	0,1	8,5	5,1	4,2	6,7
	bardzo zimna	0,2	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1
Mroźna	umiarkowanie mroźna	0,6	0,0	3,6	2,1	0,5	5,9
	dość mroźna	2,7	0,1	5,2	2,7	2,4	3,1
	bardzo mroźna	0,3	0,0	0,3	0,1	0,0	0,0
Razem		36,4	0,9	122,3	79,2	35,4	89,9
		37,3		201,5		125,3	
Typy pogody – temperatura powietrza:							
gorąca – temperatura średnia dobową >25,0 °C, temperatura dobową min. i max. >0,0 °C							
bardzo ciepła – temperatura średnia dobową 15,1–25,0 °C, temperatura dobową min. i max. >0,0 °C							
umiarkowanie ciepła – temperatura średnia dobową 5,1–15,0 °C, temperatura dobową min. i max. >0,0 °C							
chłodna – temperatura średnia dobową 0,1–5,0 °C, temperatura dobową min. i max. >0,0 °C							
umiarkowanie chłodna – temperatura średnia dobową >5,0 °C, temperatura dobową min. < lub = 0,0 °C, max. >0,0 °C							
bardzo chłodna – temperatura średnia dobową 0,1–5,0 °C, temperatura dobową min. < lub = 0,0 °C, max. >0,0 °C							
umiarkowanie zimna – temperatura średnia dobową od 0,0 do –5,0 °C, temperatura dobową min. < lub = 0,0 °C, max. >0,0 °C							
bardzo zimna – temperatura średnia dobową <–5,0 °C, temperatura dobową min. < lub = 0,0 °C, max. >0,0 °C							
umiarkowanie mroźna – temperatura średnia dobową od 0,0 do –5,0 °C, temperatura dobową min. i max. < lub = 0,0 °C							
dość mroźna – temperatura średnia dobową od –5,1 do –15,0 °C, temperatura dobową min. i max. < lub = 0,0 °C							
bardzo mroźna – temperatura średnia dobową <–15,0 °C, temperatura dobową min. i max. < lub = 0,0 °C							
Typy pogody – zachmurzenie ogólne nieba:							
słoneczna – zachmurzenie średnie dobowe < lub = 20 %							
pochmurna – zachmurzenie średnie dobowe od 21 % do 79 %							
z dużym zachmurzeniem – zachmurzenie średnie dobowe = lub >80 %							
Typy pogody – opady atmosferyczne:							
bez opadu – dobową sumą opadu <0,1 mm							
z opadem – dobową sumą opadu = lub >0,1 mm							

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

TABELA 16: Średnia roczna liczba dni z poszczególnymi typami pogody w regionie dolnośląskim zachodnim. Wartości średnie za lata 1951 – 1980 (II).

Typy pogody (j.w.)		Śloneczna	Pochmurna	Z dużym zachmurzeniem	Bez opadu	Z opadem	Razem
Ciepła	gorąca	0,3	0,4	0,0	0,5	0,2	0,7
	bardzo ciepła	13,7	56,9	15,1	53,2	32,5	85,7
	umiarkowanie ciepła	10,4	76,5	51,1	71,2	66,8	138,0
	chłodna	0,7	15,8	21,8	15,2	23,1	38,3
Przymrozkowa	umiarkowanie chłodna	2,7	3,4	1,0	5,8	1,3	7,1
	bardzo chłodna	3,9	19,2	14,7	20,6	17,2	37,8
	umiarkowanie zimna	3,4	13,5	10,6	16,4	11,1	27,5
	bardzo zimna	0,5	0,4	0,1	0,9	0,1	1,0
Mroźna	umiarkowanie mroźna	0,5	4,4	5,9	3,7	7,1	10,8
	dość mroźna	2,8	7,6	6,0	10,1	6,3	16,4
	bardzo mroźna	0,5	0,7	0,0	1,0	0,2	1,2
Razem		39,4	198,8	126,3	198,6	165,9	365,0

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

TABELA 17: Średnia roczna liczba dni z poszczególnymi typami pogody w regionie lubuskim. Wartości średnie za lata 1951 – 1980 (II).

Typy pogody (j.w.)		Śloneczna	Pochmurna	Z dużym zachmurzeniem	Bez opadu	Z opadem	Razem
Ciepła	gorąca	0,6	0,6	0,0	1,0	0,2	1,2
	bardzo ciepła	14,1	58,7	14,2	55,7	31,3	87,0
	umiarkowanie ciepła	10,5	78,3	48,8	69,7	67,9	137,6
	chłodna	0,6	15,9	23,0	14,4	25,1	39,5
Przymrozkowa	umiarkowanie chłodna	1,5	2,0	0,7	3,3	0,9	4,2
	bardzo chłodna	2,9	18,3	15,7	18,3	18,6	36,9
	umiarkowanie zimna	3,2	13,6	10,9	15,8	11,9	27,7
	bardzo zimna	0,2	0,1	0,1	0,3	0,1	0,4
Mroźna	umiarkowanie mroźna	0,6	5,7	6,4	4,7	8,0	12,7
	dość mroźna	2,8	7,9	5,5	10,3	5,9	16,2
	bardzo mroźna	0,3	0,4	0,0	0,6	0,1	0,7
Razem		37,3	201,5	125,3	194,1	170,0	365,0

Źródło: Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

1. 4. Geologia.

1.4.1. Budowa geologiczna.

Budowę geologiczną gminy Lipinki Łużyckie przedstawiono na podstawie *Objaśnień do Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusze: Trzebiel nr 646 (Gruszecki, 2006) oraz Żary nr 647 (Król, Cwinarowicz, 2006).

Obszar gminy Lipinki Łużyckie położony jest w południowo – wschodniej części perykliny Żar. Peryklinę Żar podściela kompleks skał metamorficznych, magmowych i osadowych wieku prekambryjskiego i staropaleozoicznego. Na nich niezgodnie zalegają osady permu – mezozoiczne perykliny Żar o znacznej miąższości, leżące pod przykryciem utworów kenozoicznych. Skały paleozoiku nawiercone w Grotowie (perm górny) oraz na północ od Lutynki (na południowy – wschód od granic gminy) należą do najstarszych na tym terenie. Reprezentowane są one przez łupki kwarcowo – chlorytowe, nad którymi zalegają epimetamorficzne łupki z żyłami i gniazdami kwarcu (ordowik – sylur). Na nich leżą utwory permu wykształcone w facji lądowej jako zlepieńce, drobnoziarniste piaskowce z wkładkami porfiru czerwonego spągowca oraz w facji morskiej jako wapienie, dolomity, anhydryty, mułowce i piaskowce czterech cyklotemów cechsztynu (bez facji soli chlorkowych). Miąższość tego kompleksu jest zmienna i wynosi około 700 m. Utwory triasu pokrywają prawie cały analizowany obszar. Reprezentowane są przez piaskowce i ilowce dolnego i środkowego pstręgo piaskowca, o miąższości do około 500 m. Osady kredy stwierdzono w rejonie Rościc. Wykształcone są w postaci margli dolomitycznych, wapieni oraz piaskowców o spoiwie wapnistym.

Skały mezozoiczne są przykryte niezgodnie zalegającą pokrywą osadów paleogeńskich i neogeńskich, które obejmują swym zasięgiem cały analizowany teren. Miąższość ich waha się od około 70 m do około 380 m (w rejonie Lipinek Łużyckich do 280 m). Reprezentowane są przez utwory oligocenu oraz miocenu i pliocenu. Występują one pod nakładem osadów czwartorzędowych, odsłaniając się na powierzchni terenu w strefie zaburzeń glacitektonicznych, np.: w rejonie Olbrachtowa. Osady oligocenu składają się z naprzemianległych piasków i mułków z zalegającym w stropie pokładem węgla brunatnego – „głogowskim”. Seria ta, zwana lubuską, maksymalną miąższość (139 m) osiąga w rejonie wsi Górka, wyklinowując się w kierunku południowym, gdzie tworzy zatoki i izolowane płyty w zagłębieniach podłoża.

Osady miocenu dolnego są reprezentowane przez serię żarską, o maksymalnej miąższości około 59 m, wykształconą w postaci piasków z wkładkami żwirów, rzadziej glin kaolinowych oraz mułków z zalegającym w stropie „ścinańskim” pokładem węgla brunatnego, dzielącym się na dwie ławy o niewielkich miąższościach. Strop tego kompleksu (podobnie jak oligocenu) wykazuje znaczne deniwelacje, leżąc na głębokościach od 229 m w okolicach Lipinek Łużyckich do 107 m w okolicach Mostów.

Osady miocenu środkowego reprezentują dwie serie (śląsko – łużycką i Mużakowa), których miąższość waha się od 113 m w rejonie Kunic Żarskich do 167 m w rejonie Lipinek Łużyckich. Seria śląsko – łużycka wykształcona jest w postaci piasków ze żwirami, mułków, glin koalinowych i ilów, rzadziej kwarcytów i zakończona jest w stropie łużyckim pokładem węgla brunatnego, którego miąższość dochodzi do 15 m w rejonie Sieniawy Żarskiej. Często jest on rozdzielony na dwie ławy przerostem węglistych mułków, a jego miąższość maleje z północy na południe. Seria Mużakowa zalega powyżej, w postaci kompleksu mułkowo – piaszczystego z przewarstwieniami ilów i soczewkami białych kwarcowych piasków oraz pokładem węgla brunatnego „Henryk” w stropie o grubości 1 – 5 m. Pokład „Henryk” został udokumentowany na południowy – wschód od granic gminy.

Utwory miocenu górnego są reprezentowane przez serię poznańską zalegającą bezpośrednio na pokładzie węgla brunatnego „Henryk”, położonego na głębokości 1,5 – 57,0 m. Należą do niej trzy poziomy ilów: szarych, zielonych i płomienistych, o silnie zróżnicowanej miąższości, maksymalnie do około 70,0 m. Iły tej serii zostały udokumentowane w wielu złożach zlokalizowanych poza granicami gminy.

Osady pliocenu tworzy kompleks żwirów i glin kaolinowych, składających się na serię Gozdnicy, o miąższości osiągającej w rejonie Lipinek Łużyckich 65 m. Utwory te tworzą tu ciągłą warstwę. Na powierzchni odsłaniają się w obrębie synklin glaciektonicznych.

Osady czwartorzędowe tworzą nieciągłą pokrywę, zalegającą na erozyjnej powierzchni utworów neogeńskich. Maksymalne ich miąższości, przekraczające 90 m, stwierdzono w wymyściach erozyjnych poza granicami gminy. Osady czwartorzędowe związane są z plejstoceniowymi okresami zlodowaceń: południowopolskich, środkowopolskich i północnopolskich oraz z holocenem.

Zlodowacenia południowopolskie (zlodowacenie sanu) są reprezentowane przez utwory zastoiskowe – mułki oraz wodnolodowcowe i lodowcowe – piaski, żwiry i gliny zwałowe. Ich wykształcenie jest niepełne, a miąższości zróżnicowane. Osady te biorą udział w zaburzeniach glaciektonicznych w rejonie Olbrachtowa (na wschód od granic gminy).

Ze zlodowaczeniami środkowopolskimi (zlodowacenie odry) związane są mułki zastoiskowe, piaski i żwiry wodnolodowcowe (o miąższości 12 – 15 m w rejonie Górki) oraz gliny zwałowe z otoczkami. Osady następnego zlodowacenia (warty) budują wzniesienia morenowe zlokalizowane na wschód i południe od granic gminy. Na przedpolu moren występuje pas piasków i żwirów sandrowych. W strefie moren czołowych i ich zaplecza występują liczne wały ozów, a także wyniesienia kemowe oraz formy przejściowe od ozów do kemów. Piaski wodnolodowcowe tworzą rozległe pokrywy sandrowe o grubości do 10 m, leżące na zapleczu moren czołowych na wysokościach 110 – 140 m n.p.m. Do utworów zlodowacenia warty należą również piaski, żwiry i mułki najwyższych tarasów, występujących w obrębie pradoliny wrocławsko – magdeburskiej. Osady zlodowaceń środkowopolskich biorą również udział w budowie wałów morenowych (między innymi w rejonie Piotrowic), powstałych na zaburzonych utworach miocenu i pliocenu. Utwory te często maskują osady starszych zlodowaceń, a wały morenowe mają w stosunku do starszych form przebieg poprzeczny.

Utwory zlodowaceń północnopolskich wykształcone są w postaci piasków i żwirów rzecznych, występujących w dolinie rzeki Czernej (poza granicami gminy). Osady związane z rozwojem procesów peryglacyjno – denudacyjnych i wydmyślowych występują także poza granicami gminy.

Utwory holocenu reprezentowane są głównie przez piaski drobnoziarniste i pylaste, namuły przewarstwione torfami zapiaszczonymi i zamulonymi wypełniające lokalne zagłębienia. Utwory tego typu występują również lokalnie w starorzeczach, a w dolinach mniejszych cieków oprócz piasków zalegają namuły pylaste, ilaste i organiczne oraz miejscami torfy, które stanowią wspólną serię z namułami o maksymalnej miąższości 5,0 m.

1.4.2. Złoża kopalin.

Na terenie gminy nie występują udokumentowane złoża kopalin.

1.4.3. Perspektywy i prognozy występowania kopalini.

W rejonie obejmującym między innymi obszar gminy Lipinki Łużyckie prowadzone były prace geologiczno – poszukiwawcze złóż w celu udokumentowania złóż: węgla brunatnego, kruszywa naturalnego, ilów i kredy jeziornej. Po przeprowadzonej analizie wierceń archiwalnych, opracowań geologicznych, inwentaryzacji surowców mineralnych oraz mapy geologicznej na terenie gminy wytypowano trzy obszary perspektywiczne występowania kopalini. Obszarów prognostycznych nie wyznaczono.

Obszar perspektywiczny węgla brunatnego, którego fragment obejmuje cały obszar gminy Lipinki Łużyckie, związany jest z występowaniem pokładu „łużyckiego” (II ścinawska grupa pokładów). Jest to obszar położony między dwiema zaburzonymi glacitektonicznie strefami: wschodnią częścią łuku Mużakowa i zaburzonych utworów neogenu z rejonu Wzniesień Żarskich. W wyniku przeprowadzonych prac poszukiwawczych (otwory w siatce 4 km) na powierzchni 1748 ha rozpoznano pokład węgla brunatnego o średniej łącznej miąższości ław 16,4 m, zalegający pod nadkładem grubości 192,4 m. Współczynnik N:W, określający stosunek grubości nadkładu do miąższości węgla wynosi 11,7:1. Pokład nie jest zaburzony i zapada ku północnemu – zachodowi. Wyznaczony obszar perspektywiczny określony jest jako „Na NE od Mostów” (Różycki, 1988). Kopalinę charakteryzują następujące parametry: wartość opałowa węgla przy 50 % wilgotności to od 8,453 do 10,902 MJ/kg, zawartość popiołu – 28,47 % i siarki całkowitej w stanie bezwodnym – 0,45-3,79 %. Wielkość zasobów bilansowych określa się na około 332616 tys. ton. Rozpoznany pokład węgla brunatnego obecnie nie przedstawia znaczenia gospodarczego ze względu na znaczną głębokość zalegania. W granicach omawianego obszaru znajdują się rozległe kompleksy leśne, częściowo objęte obszarami chronionego krajobrazu oraz gleby chronione.

W obrębie piasków i żwirów wodnolodowcowych złodowacenia warty, w zachodniej części gminy, pomiędzy miejscowościami Zajączek i Piotrowice, wyznaczono obszar perspektywiczny kruszywa naturalnego przydatnego w budownictwie i drogownictwie (Turczyn, 1978). Pod nadkładem o grubości od 0,2 do 4,8 m znajdują się częściowo zawadnione piaski i żwiry o miąższości od 2,3 do 17,2 m, charakteryzujące się punktem piaskowym (zawartość ziarn o średnicy poniżej 2 mm) od 53,2 do 95,5 % (średnio 71,5 %). Na powierzchni tego obszaru rosną lasy.

Badaniami został objęty także południowo – wschodni rejon gminy, pomiędzy miejscowościami Suchleb, Miłowice i Rościce, gdzie w wykonanych otworach nawiercono wodnolodowcowe piaski różnoziarniste z niewielką domieszką frakcji żwirowej (Turczyn, Kukła, 1975). Na podstawie analizy materiałów archiwalnych wyznaczono dwa obszary, o powierzchni po około 150 ha każdy, występowania piasków z domieszką żwiru wynoszącą 5 – 25%, wykazujących miąższość 2,8 – 7,3 m i niewielki nadkład gleby. Po przeprowadzeniu szczegółowych badań geologicznych istnieje możliwość udokumentowania na tych obszarach niewielkiego złoża kruszywa naturalnego drobnego o charakterze pospółki. Część obszaru północnego znajduje się częściowo w granicach gminy Lipinki Łużyckie. Czynnikiem niekorzystnym są: lokalne występowanie zwierciadła wody gruntowej na głębokości 1,7 – 6,0 m, a także położenie na terenach leśnych.

Prace poszukiwawcze za kruszywem naturalnym prowadzono także między innymi w rejonie Grotowa (Turczyn, Kukła, 1975). Zakończyły się one wynikiem negatywnym, gdyż na głębokości od 0,2 do 4,5 m nawiercono gliny zwałowe.

1. 5. Geomorfologia.

1.5.1. Charakterystyka makroregionów i mezoregionów¹.

Wał Trzebnicki (318.4) jest równoleżnikowym pasmem wzniesień o długości około 200 km, szerokości kilkunastu km i wysokości względnej 100 – 150 m. Ciągnie się od okolic Żar na zachodzie po okolice Ostrzeszowa na wschodzie, przy czym kulminacje przekraczają wysokość 200 m n.p.m., a w kilku miejscach nawet 250 m n.p.m. Zajmuje powierzchnię około 3,2 tys. km² i składa się z 6 różnych członów. Uważa się go za granicę zasięgu lodowca warciańskiego. Moreny akumulacyjne w stosunku do całego pasma wzniesień są niewielkie, Wał Trzebnicki stanowi natomiast strefę zaburzeń glajotektonicznych, które sfałdowały warstwy mioceńskie z węglem brunatnym.

Wzniesienia Żarskie (318.41) są zachodnim członem Wału Trzebnickiego pomiędzy Wzniesieniami Łużyckimi (w szczególności Wałem Mużakowskim) a Wzgórzami Dalkowskimi. Od północnego – zachodu sąsiadują z Kotliną Zasięką, od południa z Kotliną Żagańską. Wzniesienia Żarskie zajmują powierzchnię około 550 km² i przedstawiają system rozczłonkowanych równin i wzgórz morenowych z wyciśniętymi mioceńskimi warstwami węglonośnymi. Lasy pokrywają znaczną część terenu. Przeważają bory sosnowe, ale występują również buk, jodła i świerk. Wyróżniono tu 3 mikroregiony (Bartkowski 1970, Walczak 1970): Wysoczyzna Żarska (318.411), Wzgórze Żarskie (318.412) i Obniżenie Bobrzańskie (318.413). Rejon gminy Lipinki Łużyckie obejmuje *Wysoczyzna Żarska*, która jest równiną morenową o wysokości do około 180 m n.p.m., opadająca ku północy wyraźnym stopniem terenowym.

1.5.2. Rzeźba terenu².

Współczesna rzeźba terenu gminy Lipinki Łużyckie jest wynikiem zachodzących tu niegdyś procesów tektonicznych i neotektonicznych, glajalnych, fluwiogljajalnych, peryglajalnych, eolicznych i erozji oraz akumulacji rzecznej, a także działalności człowieka (antropogenicznych). Rejon gminy charakteryzuje się dość zróżnicowaną jak dla niżej rzeźbą terenu. Główne rysy rzeźby współczesnej powstały w okresie recesji lądolodu bałtyckiego z fazy leszczyńskiej po fazę poznańską oraz w okresie recesji lądolodu środkowopolskiego stadiu Warty. Schyłek pełnego glajalu i późny glajal były okresami, w których dominowały procesy zaostrażające rysy rzeźby. Od początku holocenu przeważają procesy łagodzące rzeźbę.

Powierzchnia gminy jest zróżnicowana pod względem hipsometrycznym co wynika z genezy tego obszaru. Hipsometria gminy zamyka się w wartościach od 116 m n.p.m. (dolina rzeki Lubszy) do blisko 170 m n.p.m. (na wschód od wsi Górka). Wysokości względne pomiędzy dnami dolin a kulminacjami płatów wysoczyznowych osiągają wartość od 10 do 40 m. Cokół Wysoczyzny Żarskiej stanowi powierzchnia plioceńska. Na niej zalega warstwa żwirów kwarcowych (pregljajalnych) przykryta osadami starszego plejstocenu (żwiry, piaski, glina morenowa). Wysoczyzna Żarska jest mało rozczłonkowana i silnie zdenudowana. Charakteryzuje się ona mniejszymi deniwelacjami (do 10 m) i występowaniem dużych płaskich powierzchni o spadkach poniżej 3 %, a często nawet poniżej 1 %. W środkowej i zachodniej części gminy przeważa wysoczyzna morenowa falista o wysokościach względnych od 3 do 10 m. Na południu gminy znajduje się wysoczyzna morenowa płaska. Najwyżej położone rejonu Wysoczyzny Żarskiej opadają ku północy wyraźnym stopniem terenowym, a od

¹ J. Kondracki, *Geografia regionalna Polski*, 1998.

² Na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000*, arkusze: M-33-18-B Trzebień (Kaniecki, Puk, 2006) i M-33-19-A Żary (Kaniecki, Sobkowiak, 2006) oraz w *Komentarzu do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusze: M-33-18-B Trzebień (Kozacki, Macias, Matuszyńska, Rosik, 2002) i M-33-19-A Żary (Kozacki, Macias, Matuszyńska, Rosik, 2002).

południa sąsiadują z terasą wysoką o rzędnych 145 – 155 m n.p.m. Powierzchnia Wysoczyzny Żarskiej jest porozcinana dolinami rzecznyymi dopływów Nysy Łużyckiej. Szczególnie wyraźnie zaznacza się wąska i dość głęboko wcięta dolina rzeki Lubszy, przyplływającej przez gminę z południa na północ. Szerokość doliny Lubszy na południu gminy wynosi 100 – 200 m, a na północy 300 – 400 m. Południowa część gminy odwadniana jest przez górny odcinek rzeki Skrody oraz jej dopływy. Dno doliny Skrody ma tu szerokość około 100 m.

1.5.3. Czynne procesy geomorfologiczne.

Na terenie gminy Lipinki Łużyckie do czynnych procesów geomorfologicznych należą przede wszystkim:

- działalność transportowa rzek;
- działalność akumulacyjna rzek;
- działalność denudacyjna rzek – erozja rzeczna: erozja wgłębna, erozja denna, erozja boczna;
- denudacja stromych stoków użytkowanych ornice na drodze erozji wodnej;
- działalność wiatru: transportowa, niszcząca, budująca.

Wyszczególnione powyżej procesy geologiczne nie stanowią większych przeszkód w zabudowie terenu, jednakże w planach zagospodarowania przestrzennego powinno wprowadzać się zakazy zabudowy mieszkaniowej i gospodarczej na terenach podatnych na podtopienia i erozję. W rejonach podatnych na erozję zakazane powinno być także usuwanie roślinności drzewiastej i krzewiastej, nakazane natomiast stosowanie pasów takiej zieleni. Dotyczy to w szczególności obszarów najsilniej urzeźbionych oraz wieloprzestrzennych gruntów ornych. Na terenie gminy nie występują osuwiska.

1. 6. Hydrologia.

1.6.1. Wody podziemne.

Dane dotyczące hydrogeologii gminy Lipinki Łużyckie przedstawiono na podstawie *Objaśnień do Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusze: Trzebiel nr 646 (Gruszecki, 2006) oraz Żary nr 647 (Król, Cwinarowicz, 2006).

Obszar gminy Lipinki Łużyckie położony jest w regionie wielkopolskim, subregionie Trzebnickim. Pod względem hydrogeologicznym obszar Wysoczyzny Żarskiej jest bardzo zróżnicowany. Na omawianym terenie występują dwa piętra wodonośne w utworach czwartorzędu i trzeciorzędu (paleogenu i neogenu), które zaliczono do użytkowych.

W obrębie czwartorzędowego piętra wodonośnego, nie zaburzonej glacitektonicznie części Wysoczyzny Żarskiej, wody występują w obrębie dwóch poziomów, z których korzystają ujęcia zlokalizowane na wschód od granic gminy o wydajnościach maksymalnych 152 m³/h, przy depresjach od 0,7 do 3,0 m. Pierwszy poziom, przypowierzchniowy, o małej wydajności, związany jest z warstwą piasków zaglinionych i sandrowych, o zwierciadle swobodnym, nawierconym na głębokości 1,0 – 8,7 m p.p.t. Drugi poziom zalega głębiej, pod warstwą słaboprzepuszczalnych utworów gliniastych. Związany jest on z utworami piaszczysto – żwirowymi zlodowaceń środkowopolskich. Miąższość warstwy wodonośnej wynosi 3,4 – 24,5 m, a średni współczynnik filtracji 10 – 20 m/d. Zwierciadło wody jest napięte i stabilizuje się po nawierceniu na głębokości 1,1 – 9,3 m. Dlatego też wydajności studni są silnie zróżnicowane, wahają się od 7,0 do 73 m³/h, przy depresjach 1,4 – 3,3 m.

Piętro trzeciorzędowe tworzy wielowarstwowy system wodonośny związany z osadami piaszczystymi zalegającymi w obrębie miąższego kompleksu ilastego oligocenu, miocenu bądź pliocenu (neogenu). Charakteryzuje się naporowym, subarteryjским zwierciadłem wody. Głębiej zalegające poziomy są na ogół izolowane nieprzepuszczalnymi kompleksami ilasto – pylastymi.

Poziom plioceński występuje na terenie niemal całej gminy. Miąższość warstwy wodonośnej wynosi tu 7,5 – 17,5 m, średni współczynnik filtracji zmienia się od 1,0 do 73,4 m/d, a poziom zwierciadła stabilizuje się na głębokości 5,5 – 23,1 m p.p.t. Wody tego poziomu są ujmowane ujęciami komunalnymi, między innymi w Lipinkach Łużyckich, o wydajnościach 50 – 482 m³/h, przy depresjach 5,4 – 15,7 m. Wody piętra trzeciorzędowego są też eksploatowane nielicznymi ujęciami przemysłowymi.

Poziom środkowioceński związany jest z piaszczystą serią śląsko – lużycką i serią Mużakowa. Na północnych skłonach wzgórz morenowych, a miejscami również w centrum wysoczyzny, napotyka się płytkie, nieciągłe poziomy wodonośne w obrębie utworów piaszczystych serii ilów poznańskich oraz w piaskach nadwęglowych. W takich warunkach geologicznych wody z różnych poziomów zapewne mieszają się. Uzyskane wydajności nie przekraczają 26,0 m³/h.

Poziomy: dolnomioceński i oligoceński nie zostały dotychczas rozpoznane pod względem hydrogeologicznym na przedmiotowym obszarze.

Na znacznych obszarach analizowanego rejonu, zwłaszcza w kulminacjach terenu, piętro wodonośne trzeciorzędu jest jedynym prowadzącym wody o znaczeniu użytkowym. Zasilanie wód podziemnych zachodzi głównie na drodze bezpośredniej infiltracji opadów atmosferycznych, a w przypadku głębszych poziomów często poprzez rozległe okna hydrogeologiczne oraz przesączanie się wód z wyżej leżących poziomów wodonośnych. Wody czwartorzędowe należą do wód średniotwardych i twardych, o suchej pozostałości 86 – 700 mg/dm³. Mają odczyn kwaśny lub obojętny (pH 6,5 – 7,5), zawartość chlorków mieści się w granicach 1 – 66 mg/dm³, a siarczanów 29 – 250 mg/dm³. W większości przypadków wody opisywanych powyżej pięter wodonośnych ze względu na ponadnormatywną zawartość związków żelaza i manganu wymagają uzdatniania i należą do wód o średniej jakości. Ponadto część wód piętra trzeciorzędowego (występująca w piaskach serii poznańskiej i Mużakowa) zawiera kwasy humusowe i siarkowodor.

1.6.2. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych.

Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP), wyznaczone dla terenu całej Polski w opracowaniu A. Kleczkowskiego (1990), to wytypowane do ochrony obszary występowania tych zbiorników wód podziemnych, które spełniają określone wymogi ilościowe oraz jakościowe i w świetle tego są istotne w skali kraju dla zaopatrzenia ludności w wodę pitną. Za GZWP uznane zostały te kolektory wód podziemnych (lub ich części), w obrębie których:

- wydajność potencjalna pojedynczego otworu studziennego przekracza 70 m³/h;
- wydajność ujęcia wielostudziennego wynosi ponad 10 000 m³/d;
- wodoprzewodność przekracza 10 m²/h (240 m²/d);
- jakość wód pozwala na wykorzystanie ich, bez uzdatniania, lub po uzdatnieniu, jako wód do picia dla ludności (klasa I sensu A. Macioszczykowa, 1987, z podklasami Ia, Ib, Ic i Id).

Dopuszczono przy tym zastosowanie obniżonych, indywidualnych dla każdego zbiornika, wymogów ilościowych. Pozwoliło to na wyróżnienie w obrębie obszarów deficytowych pod względem zasobów wód podziemnych, tych partii zbiornikowych, które jednak mają istotne regionalne znaczenie praktyczne, jako główne źródła zaopatrzenia ludności w wody pitne.

Według *Mapy obszarów głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP)* (Kleczkowski, 1990) na terenie gminy Lipinki Łużyckie nie występują główne zbiorniki wód podziemnych wymagające szczególnej ochrony.

1.6.3. Jednolite części wód podziemnych.

Od kilku lat w Polsce prowadzone są prace związane z implementacją Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW) oraz wynikające z ustawodawstwa europejskiego i unijnej polityki. Osiągnięcie celów Dyrektywy w zakresie ochrony i poprawy stanu wód podziemnych oraz ekosystemów bezpośrednio od nich zależnych i celów w zakresie zaopatrzenia ludności w dobrą wodę, mają zapewnić działania w jednostkowych obszarach, tak zwanych jednolitych częściach wód podziemnych (JCWPd) – *groundwater bodies*, dla których hydrogeolodzy zaproponowali nazwę hydrogeosomy. Są to jednocześnie jednostkowe obszary gospodarowania wodami podziemnymi.

Zgodnie z definicją podaną w Ramowej Dyrektywie Wodnej, jednolite części wód podziemnych – (*groundwater bodies*) obejmują te wody podziemne, które występują w warstwach wodonośnych o porowatości i przepuszczalności, umożliwiającą pobór znaczący w zaopatrzeniu ludności w wodę lub przepływ o natężeniu znaczącym dla kształtowania pożądanego stanu wód powierzchniowych i ekosystemów lądowych. Były to pojęcia całkowicie nowe w hydrogeologii. Znaczący przepływ wód podziemnych według RDW jest to taki przepływ, którego nie osiągnięcie na granicy JCWPd z wodami powierzchniowymi lub z ekosystemem lądowym powodowałoby znaczące pogorszenie ekologicznej lub chemicznej jakości wód powierzchniowych lub znaczną szkodę dla bezpośrednio zależnego od wód podziemnych ekosystemu lądowego. Pobór wód podziemnych znaczący w zaopatrzeniu ludności w wodę do spożycia jest to pobór wynoszący średnio ponad 10 m³/d albo pobór zaopatrujący co najmniej 50 osób.

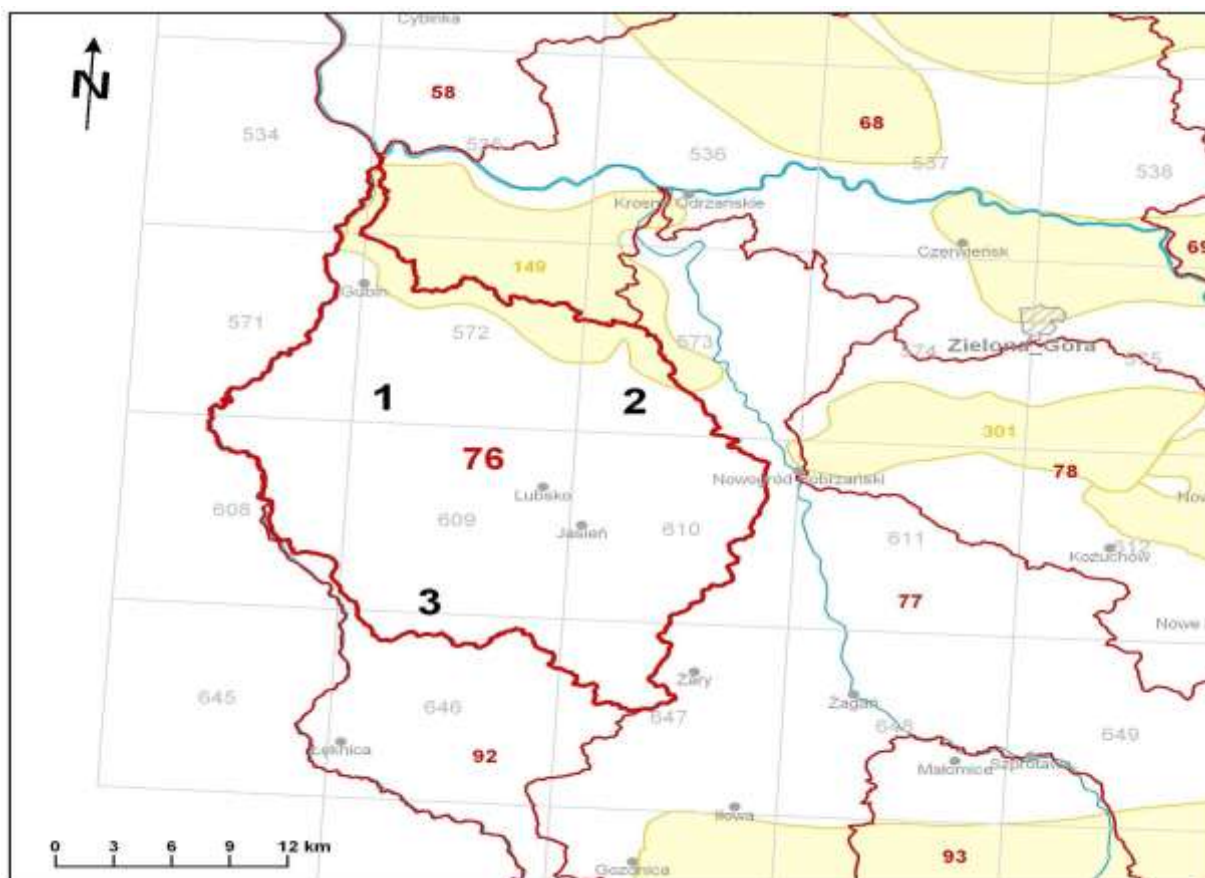
Wydzielenie jednolitych części wód podziemnych i przeprowadzenie wstępnej oceny ich stanu zostało dokonane w 2004 roku przez Państwowy Instytut Geologiczny w konsultacji z RZGW, GIOŚ i Biurem Gospodarki Wodnej. Zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną państwa członkowskie UE zobowiązane były do zidentyfikowania JCWPd i do wstępnej oceny ich stanu w ramach charakterystyki obszaru dorzecza, dokonywanej dla potrzeb opracowania pierwszego planu gospodarowania wodami w dorzeczach. Sposób wyznaczenia JCWPd w Polsce oraz przyjęte kryteria wydzielenia zostały szczegółowo przedstawione w monografii „*Hydrogeologia regionalna Polski*” (2007) pod redakcją B. Paczyńskiego i A. Sadurskiego w rozdziale pt. „*Regionalizacja wód podziemnych Polski w świetle przepisów Unii Europejskiej*” (Z. Nowicki, A. Sadurski str. 95 – 106). JCWPd zostały wyznaczone z uwzględnieniem typów i rozciągłości poziomów wodonośnych, związku wód podziemnych z ekosystemami lądowymi i wodami powierzchniowymi, możliwością poboru wód oraz w nawiązaniu do charakteru i zasięgu antropogenicznego przekształcenia chemizmu i dynamiki wód podziemnych. W 2008 roku została przeprowadzona weryfikacja przebiegu granic JCWPd wydzielonych w 2005 roku, a w wyniku tych prac powstał nowy podział Polski w zakresie JCWPd – wydzielono 172 części oraz 3 subczęści. Według powyższego gmina Lipinki Łużyckie znajduje się w granicach rejonu JCWPd nr 76.

JCWPD nr 76:

Rejon JCWPd nr 76 obejmuje powierzchnię całkowitą wynoszącą 1171,2 km² w Regionie Środkowej Odry w województwie lubuskim. Głębokość występowania wód słodkich oszacowano do 200 – 300 m.

Symbol całej JCWPd nr 76 uwzględniający wszystkie profile to: **(Q), M_{(1-3), OI – Tz}**.

RYCINA 4: Gmina Lipinki Łużyckie – lokalizacja JCWPd nr 76.

Źródło reprodukcji: http://psh.pgi.gov.pl/charakterystyka_jcwpd.html

Opis symbolu jednostki: w czwartorzędzie na wysoczyznach oraz w dolinach współczesnych dolin rzecznych występuje jeden, lokalnie dwa poziomy wodonośne o miąższości od kilku do kilkunastu metrów, z reguły nie posiadający łączności hydraulicznej z poziomem mioceńskim. Kontakty takie istnieją w obrębie głębokich rynien subglacialnych, rozcinających osady miocenu, w których miąższość czwartorzędowych utworów wodonośnych przekraczać może 100 m. Lokalnie utworów czwartorzędowych brak bądź też tworzą je osady nieprzepuszczalne. W miocenie występują maksymalnie trzy poziomy nie posiadające łączności z poziomem oligoceńskim. Na obszarach silnie zaburzonych glacictektonicznie miocen często występuje na powierzchni. W utworach oligocenu występuje jeden poziom wodonośny pozostający często w kontakcie hydraulicznym z zasolonymi wodami występującymi w triasie.

- Q – wody porowe w utworach piaszczystych;
- M – wody porowe w utworach piaszczystych;
- OI – wody porowe w utworach piaszczystych;
- T – wody szczelinowe i szczelinowo – krasowe w piaskowcach, wapieniach i marglach.

Cecha szczególna JCWPd (ilościowa, chemiczna): w podścielających oligocen utworach triasu występują wody charakteryzujące się wysoką mineralizacją w granicach 1 – 300 g/dm³. Są to wody chlorkowo – sodowe lub chlorkowo – sodowo – wapniowe, z bromem i jodem, o temperaturze do 30 °C.

1.6.4. Wody powierzchniowe³.

Obszar gminy Lipinki Łużyckie należy w całości do dorzecza rzeki Odry, w obrębie zlewni rzeki Nysy Łużyckiej. Obszarem źródłowym większości lokalnych cieków wodnych są Wzgórza Żarskie, będące jednocześnie linią wododziałową pomiędzy zlewnią Nysy Łużyckiej i Bobru. Spadki rzek na tym odcinku przekraczają 2 – 3 ‰. Głównymi ciekami odwadniającymi obszar gminy są Lubsza i Skroda, zasilające swymi wodami Nysę Łużycką. Są to stosunkowo niewielkie cieki o niskich wartościach przepływu. Sieć cieków jest gęsta i stosunkowo równomiernie rozłożona na całym obszarze gminy. Zdecydowana większość cieków prowadzi swoje wody przez cały rok. Niektóre z cieków, zwłaszcza na obszarze morenowym, mają charakter okresowy. Głównym kierunkiem spływu wód powierzchniowych w zlewni Lubszy jest kierunek północny, zaś w zlewni Skrody kierunek zachodni. W związku z glacytektoniczną budową do powierzchni dochodzą wychodnie utworów słabo przepuszczalnych i nie przepuszczalnych (iły, mułki), powodując lokalne zabagnienie dolin rzecznych.

Wschodnią i północną część gminy odwadnia rzeka **Lubsza**, prawobrzeżny dopływ Nysy Łużyckiej. Lubsza, o powierzchni zlewni 914,1 km², bierze swój początek na zachodnich stokach Wzgórz Żarskich na wysokości około 200 m n.p.m. w rejonie Olbrachtowa. Na terenie gminy płynie z południa na północ, dość znacznymi zakolami, często zmieniając po drodze kierunek. Przepływa przez miejscowości Suchleb i Lipinki Łużyckie oraz pomiędzy Brzostową a Sieciejowem. Szerokość jej doliny na południu gminy wynosi 100 – 200 m, a na północy 300 – 400 m. W północnej części Lipinek Łużyckich Lubsza przyjmuje swój prawobrzeżny dopływ – **Sienicę**, której źródła znajdują się pomiędzy Sieniawą Żarską a Żarami na wysokości około 170 m n.p.m. Sienica na całej swej długości płynie zgodnie ze wschodu na zachód. Podobną do Sienicy charakterystykę ma płynący na północ od niej **Żeleźnik**, którego źródła znajdują się na wysokości około 170 m n.p.m. na północ od wsi Grabik. Żeleźnik przepływa przez miejscowość Górka i uchodzi do Lubszy pomiędzy Lipinkami Łużyckimi a Brzostową. Lewobrzeżnym dopływem Lubszy w rejonie gminy Lipinki Łużyckie jest **Śmiernia**, biorąca swój początek w rejonie Piotrowic na wysokości około 150 m n.p.m. Śmiernia przepływa przez Tyliczki i uchodzi do Lubszy w północnej części Lipinek Łużyckich. Również w rejonie Piotrowic bierze swój początek drobny cieki o nazwie **Dopływ z Piotrowic**, który uchodzi do Tymnicy, poza północno – zachodnimi granicami gminy.

Południową część gminy odwadnia rzeka **Skroda**, prawobrzeżny dopływ Nysy Łużyckiej. Zlewnia Skrody charakteryzuje się dość skomplikowanym układem hydrograficznym, na który składa się gęsta sieć naturalnych cieków o uregulowanym często przebiegu wraz z systemem rowów melioracyjnych łączących cieki. Skroda, o powierzchni zlewni 221,7 km², bierze swój początek na zachodnich stokach Wzgórz Żarskich na wysokości około 175 m n.p.m. w rejonie Drozdowa. Na terenie gminy płynie ze wschodu na zachód. Przepływa przez tereny zalesione pomiędzy miejscowościami Boruszyn i Grotów. Na południe od Skrody i wsi Grotów, przepływa jej dopływ – **Skrodzica**, która tuż przy południowo – zachodniej granicy gminy przyjmuje wody **Kościelnej**. Oba cieki, podobnie jak Skroda, przepływają głównie na terenach zalesionych ze wschodu na zachód i biorą swój początek na zachodnich stokach Wzgórz Żarskich w rejonie Drozdowa na wysokości odpowiednio: 165 i 180 m n.p.m. Na północ od Skrody przepływa jej krótki dopływ **Pluskawa**, który bierze swój początek pomiędzy Boruszynem a Suchlebem w rejonie Wysoczyzny Żarskiej na wysokości około 150 m n.p.m. Pluskawa uchodzi do Skrody tuż przy zachodniej granicy gminy w rejonie drogi krajowej nr 18. Skroda i jej dopływy w dalszym biegu

³ Częściowo na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000*, arkusze: M-33-18-B Trzebień (Kaniecki, Puk, 2006) i M-33-19-A Żary (Kaniecki, Sobkowiak, 2006).

przepływają przez rozległy płat piasków sandrowych pokrywających gliny zwałowe. Około 50 % powierzchni zlewni Skrody porasta las. W dolnym biegu, poza granicami gminy, Skroda płynie w głębokich na 10 – 25 m dolinach wciętych w utwory sandrowe i piaski zwałowe. Za wyjątkiem ujściowego odcinka Skrody do Nysy Łużyckiej doliny cieków w jej zlewni mają słabo wykształcone doliny oraz niewielki spadek. Tereny podmokłe występują w zlewni Kościelnej. Część tej powierzchni objęto ochroną ścisłą w rezerwacie „Wrzosiec”.

Większe cieki jak Lubsza i Sienica objęto systemem zabudowy hydrotechnicznej. Na rzekach tych wybudowano zastawki. Dodatkowo na Lubszy znajdują się korekcje progowe. Wszystkie cieki na analizowanym obszarze są w zasadzie pogłębione, wyprostowane i stanowią część systemu melioracyjnego. Technicznej zabudowie brzegów zostały poddane koryta górnych odcinków Lubszy, Sienicy, Skrody, Skrodzicy, Kościelnej oraz w całości Pluskawy. Tylko niewielkie obszary zostały objęte zabiegami drenarskimi. Zlokalizowane są one między innymi pomiędzy miejscowościami Boruszyn, Cisowa i Zajączek.

TABELA 18: Gmina Lipinki Łużyckie – jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) – (I).

Europejski kod JCWP	Nazwa JCWP	Typ JCWP	Region wodny
PLRW600018174816	Lubsza od źródła do Uklejnej	Potok nizinny żwirowy	Środkowej Odry
PLRW60001717469	Skroda	Potok nizinny piaszczysty	
PLRW600017174869	Tymnica	Potok nizinny piaszczysty	

Źródło: Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry.

TABELA 19: Gmina Lipinki Łużyckie – jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) – (II).

Europejski kod JCWP	Nazwa JCWP	Status JCWP
PLRW600018174816	Lubsza od źródła do Uklejnej	naturalna część wód
PLRW60001717469	Skroda	naturalna część wód
PLRW600017174869	Tymnica	naturalna część wód

Źródło: Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry.

TABELA 20: Gmina Lipinki Łużyckie – scalone części wód powierzchniowych (SCWP).

Kod SCWP	Nazwa SCWP	Nazwa JCWP	Region wodny	Dorzecze
SO0510	Skroda	Skroda	Środkowej Odry	Odry
SO0513	Lubsza od źródła do Pstrąga	Lubsza od źródła do Uklejnej		
SO0514	Tymnica i Pstrąg	Tymnica		

Źródło: Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry.

Rejon gminy Lipinki Łużyckie należy do dorzecza Nysy Łużyckiej stąd wyznaczone działy wodne są III i IV rzędu. Działy wodne III rzędu wyznaczają zlewnie rzek Lubszy i Skrody. Gęstą sieć dopływów tych rzek wyznaczają działy wodne IV rzędu. Dział wodny V rzędu wyznaczono dla Kościelnej, będącej dopływem Skrodzicy. Wszystkie wydzielone działy są działami pewnymi. Tylko na niektórych ich odcinkach, w równinnej powierzchni zlewni Skrody, gdzie sieć odwodnieniowa uległa przeobrażeniu zaznaczono bramy wodne.

Położenie gminy Lipinki Łużyckie w obszarze staroglacjalnym decyduje o braku naturalnych zbiorników wodnych, zwłaszcza typu polodowcowego. Istniejące zbiorniki są wyłącznie pochodzenia antropogenicznego, w tym część jest wtórnym efektem działań człowieka. W dorzeczu Skrody występuje kilkanaście stawów hodowlanych, z czego kilka w granicach gminy Lipinki Łużyckie.

1.6.5. Charakterystyka hydrologiczna⁴.

Charakterystykę hydrologiczną wód powierzchniowych na obszarze gminy utrudnia brak posterunków wodowskazowych IMGW, rejestrujących stany i przepływy na rzekach. Rzeki odwadniające analizowany obszar charakteryzują się śnieżno – deszczowym reżimem zasilania. W średniorocznym przebiegu zmienności stanów wody i przepływów zaznacza się dwuokresowa struktura, złożona z długotrwałego i wczesnie rozpoczynającego się wezbrania o niskim i stabilnym charakterze oraz długotrwałego sezonu stabilnej niżówki. Wezbranie zimowo – wiosenne jest wywołane topnieniem śniegu oraz rozmarzaniem gruntu. Wezbrania roztopowe na tym obszarze występują od lutego – marca do kwietnia. Po osiągnięciu kulminacji wiosennej zaznacza się powolne, a czasem dość gwałtowne obniżanie stanów i przepływów aż do jesieni. Od czerwca do sierpnia zaznaczają się niżówki letnie. Również w okresie letnim występują wezbrania opadowe (V – VIII) spowodowane gwałtownymi, a także długotrwałymi opadami. Od października, w wyniku zmniejszonego parowania, stany wody w ciekach wykazują tendencję wzrostową. Niekiedy niżówka letnia przedłuża się i przechodzi w niżówkę zimową, która uwarunkowana jest długotrwałym utrzymywaniem się ujemnych temperatur powietrza. W tym też okresie na rzekach pojawiają się zjawiska lodowe. Na analizowanym obszarze pojawiają się one między 21 a 31 grudnia i zanikają przed końcem lutego. Średni czas ich trwania w zlewni Lubszy nie przekracza 15 dni. Przy wysokich stanach na Lubszy mogą powstawać zatopy lodowe, jednakże dotyczy to najczęściej rejonów przy ujściu do Nysy Łużyckiej, a więc poza granicami gminy. Na rzece Skrodzie przeważnie nie obserwuje się zjawisk lodowych oraz pokrywy lodowej.

LUBSZA:

Średni roczny przepływ Lubszy przy jej ujściu (poza granicami gminy) osiąga wartość 3,4 m³s, natomiast maksymalna rozpiętość wahań jej stanów wody wynosi 2,0 m. Średni odpływ jednostkowy dla rzek analizowanego obszaru, będący miarą zasobności wodnej ich zlewni, kształtuje się w granicach od 4 do 5 dm³s⁻¹km² i jest nieco niższy od średniego odpływu jednostkowego dla Polski wynoszącego 5,5 dm³s⁻¹km². Średni niski odpływ jednostkowy dla zlewni Lubszy kształtuje się w granicach 1 – 1,5 dm³s⁻¹km². Odpływ półrocza zimowego jest tu wyższy od odpływu półrocza letniego. Z kolei udział odpływu pochodzenia podziemnego w ogólnej masie odpływu w zlewni Lubszy mieści się w granicach od 30 do 45 %, co świadczy o mniejszej niż przeciętnej zdolności retencyjnej jej zlewni.

SKRODA:

Charakterystykę hydrologiczną wód powierzchniowych zlewni Skrody przedstawiono na podstawie danych dotyczących stanów wód i przepływów rzeki Skrody w profilu Przewoźniki (poza granicami gminy). Analizowany obszar położony jest w strefie przeciętnych odpływów. Średnia wartość odpływu jednostkowego dla zlewni Skrody w profilu Przewoźniki jest niższa od średniej dla Polski ($q = 5,5 \text{ dm}^3\text{s}^{-1}\text{km}^2$) i wynosi $q = 4,82 \text{ dm}^3\text{s}^{-1}\text{km}^2$ przy wartościach ekstremalnych $q_{\max} = 101 \text{ dm}^3\text{s}^{-1}\text{km}^2$ i $q_{\min} = 0,046 \text{ dm}^3\text{s}^{-1}\text{km}^2$. Odpływ z półrocza zimowego ($q = 6,91$

⁴ Na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000*, arkusze: M-33-7-C Jasień (Baczyńska, Gogołek, Kaniecki, 2006), M-33-6-D Lubszo (Baczyńska, Gogołek, Kaniecki, 2006), M-33-18-B Trzebień (Kaniecki, Puk, 2006) i M-33-19-A Żary (Kaniecki, Sobkowiak, 2006).

$\text{dm}^3\text{s}^{-1}\text{km}^2$) jest wyższy od odpływu półrocznego letniego ($q = 2,74 \text{ dm}^3\text{s}^{-1}\text{km}^2$) i wynosi blisko 72 %. W strukturze odpływu rzecznoego zaznacza się względną równowagą składowej powierzchniowej i podziemnej. Udział odpływu podziemnego na omawianym obszarze wynosi od 45 do 60 % odpływu całkowitego.

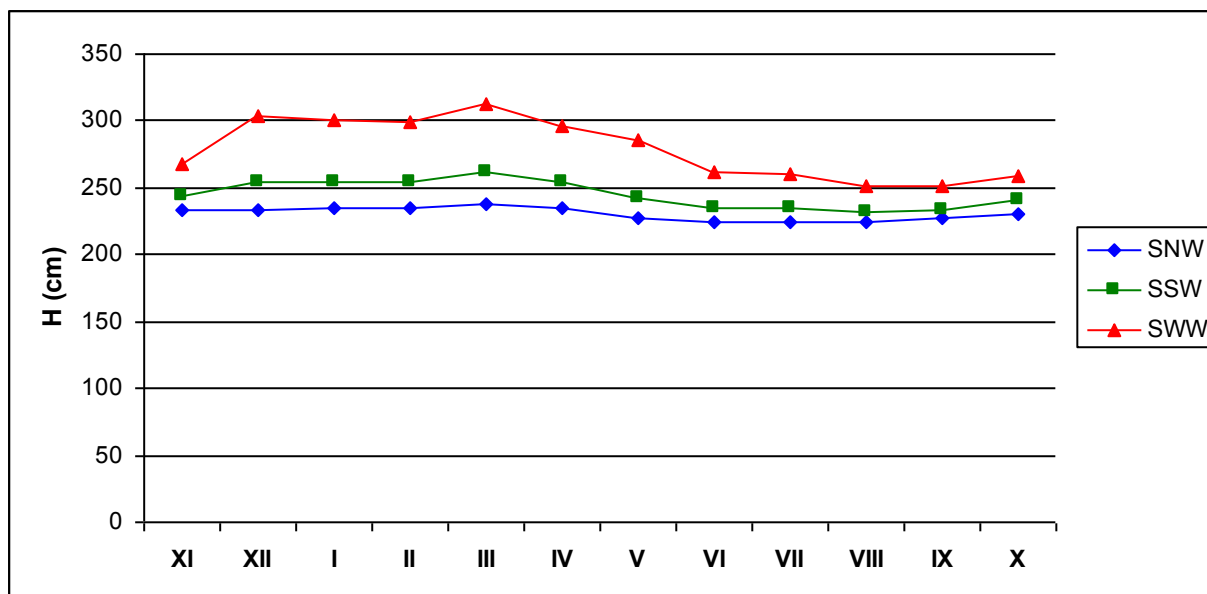
TABELA 21: Charakterystyczne miesięczne stany wody rzeki Skrody (cm) w okresie 1961 – 2000 na profilu Przewoźniki.

Stany	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	Rok
NNW	206	205	204	204	204	207	205	202	201	201	202	202	201
SNW	233	234	235	235	238	235	228	225	224	224	227	230	231
SSW	244	254	255	255	262	254	242	235	235	232	233	241	245
SWW	268	303	301	299	313	296	285	262	261	251	251	259	279
WWW	347	447	452	452	464	450	444	403	472	387	332	390	472

Profil Przewoźniki – 113,89 m n.p.m., km biegu rzeki 3,3.
NNW – najniższa niska woda; **SNW** – średnia niska woda; **SSW** – średnia woda; **SWW** – średnia wielka woda; **WWW** – wysoka wielka woda.

Źródło: *Komentarz do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000*, arkusz M-33-18-B Trzebieł (Kaniecki, Puk, 2006).

RYCINA 5: Charakterystyczne miesięczne stany wody rzeki Skrody (cm) w okresie 1961 – 2000 na profilu Przewoźniki.

Źródło: *Komentarz do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000*, arkusz M-33-18-B Trzebieł (Kaniecki, Puk, 2006).

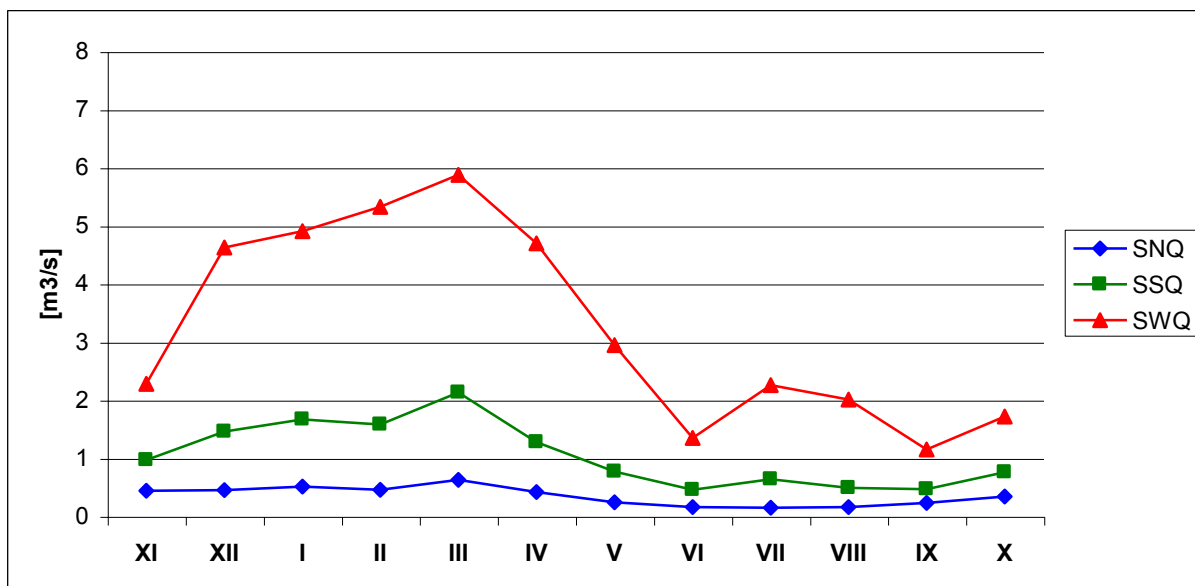
TABELA 22: Charakterystyczne przepływy wody rzeki Skrody (m^3/s) w okresie 1976 – 2000 na profilu Przewoźniki.

Przepływ	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	Rok
NNQ	0,07	0,07	0,01	0,05	0,042	0,05	0,038	0,04	0,028	0,028	0,028	0,06	0,01
SNQ	0,44	0,45	0,51	0,46	0,63	0,42	0,24	0,16	0,15	0,16	0,23	0,34	0,10
SSQ	0,97	1,46	1,67	1,58	2,13	1,28	0,77	0,46	0,64	0,49	0,47	0,76	1,06
SWQ	2,28	4,63	4,91	5,33	5,88	4,70	2,95	1,35	2,26	2,01	1,15	1,72	10,5
WWQ	7,50	19,0	19,7	19,7	20,2	19,4	10,8	10,3	22,1	11,8	6,00	8,68	22,1

Profil Przewoźniki – 113,89 m n.p.m., km biegu rzeki 3,3.

NNQ – najniższy przepływ; **SNQ** – średni niski przepływ; **SSQ** – średni przepływ; **SWQ** – średni wysoki przepływ; **WWQ** – najwyższy przepływ.

Źródło: *Komentarz do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000*, arkusz M-33-18-B Trzebiel (Kaniecki, Puk, 2006).

RYCINA 6: Charakterystyczne przepływy wody rzeki Skrody (m^3/s) w okresie 1976 – 2000 na profilu Przewoźniki.

Źródło: *Komentarz do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000*, arkusz M-33-18-B Trzebiel (Kaniecki, Puk, 2006).

1. 7. Gleby⁵.

Wytworzenie się określonych profilów glebowych oraz ich przydatność rolnicza pozostaje w ścisłym związku z budową geologiczną i morfologią danego obszaru. Natomiast skład mineralny i właściwości gleb są uzależnione przede wszystkim od rodzaju skały macierzystej, panującego klimatu i występującej szaty roślinnej. Na kształtowanie się rolniczej przydatności gleb poza rzeźbą terenu i klimatu mają również duży wpływ czynniki glebowe takie jak: skład mechaniczny, miąższość poziomu próchnicznego oraz głębokość występowania szkieletu.

Bogactwo powyższych uwarunkowań na analizowanym terenie tworzy korzystne warunki dla powstania różnorodnych typów gleb:

- gleby litogeniczne – reprezentowane są w obrębie pokryw piasków eolicznych w postaci gleb inicjalnych luźnych wykształconych z piasków eolicznych. Są to często gleby zalesione;
- gleby autogeniczne – są najliczniej reprezentowanymi typami gleb badanego terenu. W grupie tej wyróżnia się:
 - gleby czarnoziemne i czarnoziemy zdegradowane – reprezentowane przez gleby szarobrunatne i czarnoziemy zdegradowane. Występują one tylko na niewielkich obszarach wyżej położonych teras nadzalewowych;
 - gleby brunatnoziemne – reprezentowane przez gleby brunatne właściwe i wylugowane, występują dość powszechnie;
 - gleby bielicoziemne – reprezentowane są przez gleby rdzawe i gleby bielicowe;
- gleby semihydrogeniczne – reprezentowane są lokalnie, w małych powierzchniach na całym badanym obszarze przez gleby opadowo – glejowe i gruntowo – glejowe. Występują zazwyczaj w nieckach bezodpływowych lub o utrudnionym odpływie;
- gleby hydrogeniczne – reprezentowane są przez 2 rzędy:
 - gleby bagienne – mułowe i torfowe, występują w obrębie torfowisk niskich i przejściowych;
 - gleby pobagienne – murszowe i murszowate, obejmują tereny zmeliorowanych i odwodnionych torfowisk, występują w podobnych położeniach co torfowe i mułowe. Z punktu widzenia walorów przyrodniczych są one konsekwencją degradacji jednych z najwartościowszych i zagrożonych ekosystemów;
- gleby napływowe – reprezentowane są przez rząd gleb aluwialnych, typ mad rzecznych. Występują w zwartych zasięgach w dolinie rzeki Lubszy oraz jej dopływów. Na mniejszych obszarach występują również w innych dolinach rzecznych;
- gleby antropogeniczne – reprezentowane są głównie przez gleby industrio- i urbanoziemne stref zabudowanych.

Na terenie gminy gleby wykształciły się w nawiązaniu do warunków litologicznych. Najbardziej charakterystyczne dla przeważającej części gminy są powstałe na utworach zwięźlejszych: piaskach gliniastych, glinach morenowych i utworach pyłowych, gleby płowe właściwe, a także gleby płowe bielicowane oraz gleby rdzawe właściwe. Te ostatnie występują na stokach wysoczyzny morenowej. Spiaszczone fragmenty moren czołowych zajmują gleby bielicowe i bielice. Duże połacie tych gleb porastają obecnie lasy. W dolinie rzeki Lubszy miejscami powstały mady. Generalnie wartość gleb na terenie gminy Lipinki Łużyckie należy ocenić jako przeciętną z dużym udziałem gleb najsłabszych. Według podziału Polski na regiony glebowo – rolnicze dokonanego przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa (IUNG) w Puławach (1987) obszar gminy Lipinki Łużyckie należy do

⁵ Częściowo na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusze: M-33-18-B Trzebień (Kozacki, Macias, Matuszyńska, Rosik, 2002) i M-33-19-A Żary (Kozacki, Macias, Matuszyńska, Rosik, 2002).

Regionu Jasieńskiego. Region Jasieński posiada przewagę gleb zaliczanych do kompleksu 4 i 5 z dużym udziałem gleb kompleksu 6.

Gleby kompleksu 2 (pszenny dobry) tworzą większe powierzchnie w okolicach Lipinek Łużyckich. Tworzą go głównie gleby brunatne i brunatne wylugowane, wykształcone najczęściej z glin lub z piasków gliniastych mocnych na glinach. Mają one uregulowane stosunki wodne i są zasobne w składniki pokarmowe. Zapewniają wysokie plony roślin uprawnych i warzyw.

Gleby kompleksu 4 (żytni bardzo dobry) tworzą większe powierzchnie w okolicach Grotowa i Lipinek Łużyckich. Są to przeważnie gleby płowe, brunatne wylugowane i czarne ziemie, wykształcone przeważnie z piasków gliniastych lekkich na glinie. Wykazują dobre uwilgotnienie i są zasobne w składniki pokarmowe. Są one jednak bardzo wrażliwe na zabiegi agrotechniczne i nawożenie, a optymalny poziom plonów zapewniają przy właściwej uprawie. Na terenie gminy Lipinki Łużyckie gleby tego kompleksu zajmują 10 % z ogółu gruntów ornych.

Kompleks 5 (żytni dobry) tworzy większe powierzchnie w okolicach Górki oraz Brzostowej i Sieciejowa. Tworzą go w zasadzie gleby brunatne wylugowane i płowe wykształcone z piasków gliniastych lekkich na glinie. Są to gleby wrażliwe na uprawę, nawożenie i okresy suche. Większość z nich wykazuje odczyn kwaśny i niedobory przyswajalnych dla roślin składników pokarmowych. Na terenie gminy Lipinki Łużyckie gleby tego kompleksu zajmują 30 % z ogółu gruntów ornych.

Gleby kompleksu 6 (żytni słaby) obejmują większe powierzchnie między innymi w okolicach Lipinek Łużyckich jak i na terenie całej gminy. Stanowią go gleby bielcowe wykształcone z piasków gliniastych lekkich lub piasków słabogliniastych, podścielonych najczęściej piaskami luźnymi. Są to gleby na ogół mało urodzajne ze względu na słabo rozwinięty kompleks sorpcyjny, dużą przepuszczalność, a co za tym idzie ubogie w przyswajalne składniki pokarmowe. Mają przeważnie odczyn kwaśny. Niedobór opadów atmosferycznych powoduje obniżkę plonów uprawianych na nich roślin. Na terenie gminy Lipinki Łużyckie gleby tego kompleksu zajmują 37,5 % z ogółu gruntów ornych.

Kompleks 7 (żytni bardzo słaby) występuje na znacznych powierzchniach w okolicach Lipinek Łużyckich. Stanowią go najczęściej gleby bielicoziemne wykształcone z piasków słabogliniastych na piaskach luźnych.

Wśród kompleksów rolniczej przydatności użytków zielonych przeważa kompleks 2z (użytki zielone średnie). Dominuje on wśród łąk i pastwisk na tym terenie. W zależności od położenia gleby tworzące kompleks 2z należą do gleb torfowych, mułowo – torfowych, murszowo – mineralnych oraz mad najczęściej wykształconych na piaskach luźnych lub rzadziej na glinach. W zależności od siedliska i położenia występują duże wahania poziomu wód podziemnych, łącznie ze stagnowaniem wody na powierzchni.

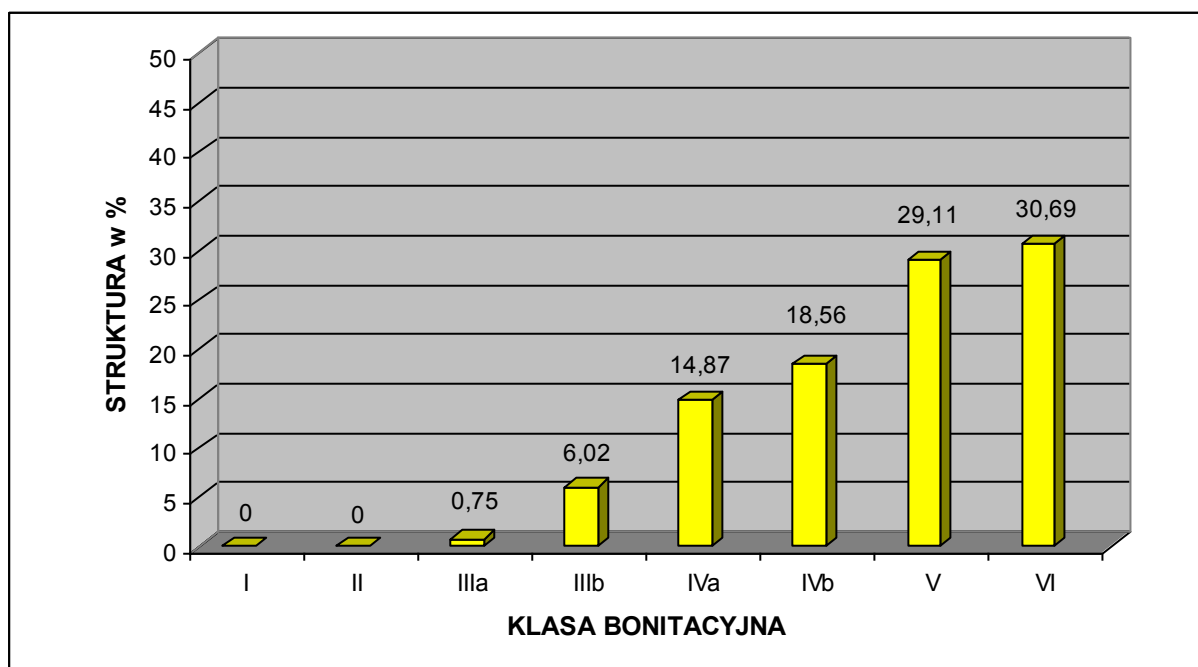
Klasyfikacja bonitacyjna ma na celu ustalenie wartości produkcyjnej gleb na podstawie badań terenowych odkrywek. Szczególną uwagę poświęca się cechom morfologicznym profilu glebowego, właściwościom fizycznym gleb i niektórym chemicznym. Uwzględnia się również konfigurację terenu, stosunki wilgotnościowe, położenie, itp.

TABELA 23: Gmina Lipinki Łużyckie – użytki rolne według klas bonitacyjnych.

Klasa bonitacyjna	Powierzchnia w ha	Struktura w (%)
I	–	–
II	–	–
III a	28,10	0,75
III b	226,27	6,02
IV a	558,79	14,87
IV b	697,42	18,56
V	1093,59	29,11
VI	1152,67	30,69

Źródło: Urząd Gminy Lipinki Łużyckie, 2003.

RYCINA 7: Gmina Lipinki Łużyckie – struktura powierzchni użytków rolnych według klas bonitacyjnych.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Urzędu Gminy Lipinki Łużyckie, 2003.

Z powyższego zestawienia wynika, że na terenie gminy Lipinki Łużyckie nie ma najlepszych gleb zaliczanych do I i II klasy bonitacyjnej. Udział użytków rolnych reprezentujących III klasę bonitacyjną jest niewielki i wynosi 6,77 %. Użytki rolne średniej jakości czyli IV klasy bonitacyjnej to 33,44 % ogółu, zaś użytki rolne słabe i bardzo słabe V i VI klasy bonitacyjnej stanowią aż 59,79 % ogółu gleb.

1. 8. Roślinność.

1.8.1. Regionalizacja geobotaniczna.

Według geobotanicznego podziału Polski (W. Szafer, B. Pawłowski, 1959) obszar gminy Lipinki Łużyckie należy do następujących jednostek:

- Państwo: Holarktyka;
- Obszar: Euro – Syberyjski;
- Prowincja: Niżowo – Wyżynna;
- Dział: Bałtycki;
- Poddział: Pas Wielkich Dolin;
- Kraina: Wielkopolsko – Kujawska ;
- Okręg: Lubuski.

1.8.2. Potencjalna roślinność naturalna⁶.

Obszar gminy jest stosunkowo mało zróżnicowany pod względem potencjalnej roślinności naturalnej. Większą część gminy zajmują środkowoeuropejskie niżowe dąbrowy acidofilne z panującym dębem bezszypułkowym (*Calamagrostis – Quercetum petraeae*). Wśród tego siedliska występują płatami środkowoeuropejski grąd w postaci nizinno – wyżynnej (*Galio – Carpinetum colinum*) oraz bór sosnowy (*Leucobro – Pinetum*). Natomiast dolina rzeki Lubszy stanowi siedlisko łągów wierzbowo – topolowych (*Salici – Populetum*) i jesionowo – wiązowych (*Ficario – Ulmetum*). Gmina Lipinki Łużyckie leży w naturalnych granicach zasięgowych buka zwyczajnego (*Fagus sylvatica*), cisa pospolitego (*Taxus baccata*), wiciokrzewiu (*Lonicera periclymenum*) i wrzośca bagiennego (*Erica tetralix*). Z drugiej strony objęta jest zasięgami gatunków posiadających swoje optimum na południe od linii zlodowacenia bałtyckiego, a więc bzu koralowego (*Sambucus racemosa*) i świerku pospolitego (*Picea abies*). Leży jednak poza zasięgiem jodły pospolitej (*Abies alba*).

Obecny charakter roślinności to efekt przekształceń środowiska przez gospodarkę człowieka. Znaczna część lasów została zastąpiona przez użytki rolne i tereny zabudowane ze specyficzną roślinnością synantropijną i obcego pochodzenia, a tereny podmokłe w większości odwodniono. Obecnie północna (kompleksy leśne w dolinie rzeki Lubszy), częściowo północno – zachodnia i wschodnia (kompleksy leśne), a nade wszystko południowa część gminy (dolina rzeki Kościelnej) posiada znaczącą wartość przyrodniczo – krajobrazową. Tereny te w dużej części objęte są ochroną prawną w formie obszarów chronionego krajobrazu (Wschodnie Okolice Lubuska i Bory Bogumiłowskie) oraz w ramach sieci przyrodniczej NATURA 2000 (Skroda). Za szczególnie cenne walory przyrodnicze gminy uznano występowanie rozległych borów bagiennych z wrzoścem bagiennym i licznymi ginącymi gatunkami roślin. Fragment tych borów podlega ochronie w rezerwacie przyrody „Wrzosiec”. Reasumując współczesna szata roślinna regionu jest mozaiką flory naturalnej, półnaturalnej i antropogenicznej, uformowanej w okresie kilku ostatnich stuleci. Reprezentują ją zbiorowiska leśne, murawowe, łąkowe, pastwiskowe, wodne, szuwarowe i torfowiskowe, a także segetalne i ruderalne.

⁶ Na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusze: M-33-18-B Trzebień (Kozacki, Macias, Matuszyńska, Rosik, 2002) i M-33-19-A Żary (Kozacki, Macias, Matuszyńska, Rosik, 2002) oraz we *Wstępnej Inwentaryzacji Przyrodniczej Gminy Lipinki Łużyckie* (Lubuski Klub Przyrodników, 1993).

1.8.3. Zbiorowiska roślinne.

Zbiorowiska polne, ruderalne i nitrofilne:

Pola uprawne zajęte są przez zbiorowiska *Euphorbio – Melandrietum*. Są to zbiorowiska zbudowane z chwastów segetalnych preferujących najżyźniejsze gleby. Dlatego można spotkać wśród nich szereg gatunków rzadkich i interesujących, między innymi: wilczomiecz drobny *Euphorbia exigua*, bniec dwudzielny *Melandrium noctiflorum*, komosa wonna *Chenopodium botrys*. Wśród takich zbiorowisk największy problem rolniczy to masowe występowanie następujących chwastów: przytulia czepna *Galium aparin*, gwiazdnica pospolita *Stellaria media*, owies głuchy *Avena fatua*, powój polny *Convolvulus arvensis* oraz szarłat szorstki *Amaranthus retroflexus*.

Na siedliskach ruderalnych odnotować można wiele interesujących gatunków adwentywnych (obcych dla flory krajowej), np.: zaśláz pospolity *Abutilion theophrasti*, szarłat biały *Amaranthus albus*, rukiewnik wschodni *Bunias orientalis*, pieprzycznik przydrożny *Cardaria draba*, dwurząd wąskolistny *Diploaxis tenuifolia*, niecierpek gruczołowaty *Impatiens glandulifera*, pieprzycę gęstokwiatową *Lepidium densiflorum*, miecznicę wąskolistną *Sisyrinchium bermudiana*.

Nitrofilne zbiorowiska ziołorośli i okrajków (klasa *Artemisietea*) są pospolite na obszarze gminy i stanowią ważny element jej szaty roślinnej. Na przydrożach i w rowach w otoczeniu wsi, na siedliskach pod silniejszym wpływem antropopresji pospolite są pasy fitocenoz *Urtico – Aegopodietum podagrariae* lub kałużbowe zbiorowiska agregacyjne pokrzywy *Urtica dioica* lub rzadziej bylicy pospolitej *Artemisia vulgaris*.

Najniższą wartość przyrodniczą mają fragmenty roślinności synantropijnej, tworzącej bądź nieużytki, bądź też początkowe stadia sukcesyjne w procesie renaturalizacji terenów silnie przekształconych w wyniku działalności człowieka.

Zbiorowiska dywanowe:

Na obszarach przekształconych antropogenicznie dość powszechnie występują zbiorowiska dywanowe czyli niska roślinność zasiedlająca zbitą, trudno przepuszczalną glebę miejsc wydeptywanych lub podlegających innej presji mechanicznej. Występują na poboczach szos, wzdłuż dróg i ścieżek oraz na placach parkingowych czy w szczelinach chodników. Te zbiorowiska grupowane są w obrębie rzędu *Plantaginetea majoris* i budowane przez odporne na wydeptywanie gatunki: wiechlinę roczną *Poa annua*, życię trwałą *Lolium perenne*, babkę szerokolistną *Plantago major* i rdest ptasi *Polygonum aviculare s. 1*.

Zbiorowiska łąkowe:

Obszary trwale wylesione zajęte są przede wszystkim przez pola uprawne, ale częściowo także przez zbiorowiska łąkowe. Większe kompleksy łąk ciągną się w dolinie rzeki Lubszy i jej dopływów, a także w dolinie Pluskawy i innych mniejszych cieków. Miejscami są to łąki podtopione. Występują one na siedliskach świeżych z rzędu *Arrhenatheretalia*, zaś na siedliskach wilgotniejszych z rzędu *Molinietalia* i związku *Calthion*. Wyróżniają się one z otoczenia ogromnym bogactwem gatunkowym, odrębną bytującą tu fauną oraz są siedliskiem wielu rzadkich i chronionych gatunków roślin i zwierząt. W tej grupie najcenniejsze są szczególnie duże kompleksy takich zbiorowisk, gdyż tylko one zachowują samoistnie równowagę biologiczną, co zapewnia im większą odporność na niekorzystne oddziaływanie ze strony człowieka. Łąki świeże charakteryzuje mniej zasobne w wodę siedlisko. W ich składzie florystycznym dominują: jaskier łąkowy *Ranunculus acris*, mniszek lekarski *Taraxacum*

officinale, przetacznik ożankowy *Veronica chamaedrys*, szczaw łąkowy *Rumex acetosa*, mietlica pospolita *Agrostis capillaris*, tymotka łąkowa *Phleum pratense*, wyczyniec łąkowy *Alopecurus pratensis* czy tomka wonna *Anthoxanthum odoratum*. Łąki tego typu dominują w miejscach wylesionych, nie użytkowanych zbyt intensywnie, oddalonych od koryt rzecznych. W grupie łąk wilgotnych najczęściej spotykany jest zespół łąki ziołoroślowej ze zdrojówką błotną i bodziszkiem błotnym *Filipendula – Geranietum*. Występuje ona na wilgotnych obrzeżach lasów łągowych, nad rowami melioracyjnymi i mniejszymi ciekami. Występują tu między innymi takie gatunki ciepłolubne jak: zdrojówka błotna *Filipendula ulmaria*, bodziszek błotny *Geranium sylvaticum*, knieć błotna *Caltha palustris*, sitowie leśne *Scirpus sylvaticus*, pępawa błotna *Crepis paludosa*, krwiściąg lekarski *Sanguisorba officinalis* i inne.

Zieleń urządzona:

Uzupełnieniem powyższych zespołów roślinności naturalnej jest zieleń urządzona reprezentowana przez: zieleń parkową, cmentarną, przykościelną, a także przez szereg alei i szpalerów przydrożnych. W otwartym krajobrazie rolniczym pełni ona nie tylko funkcję krajobrazowo – estetyczną, ale także ekologiczną, korzystnie wpływającą na mikroklimat oraz walory użytkowe środowiska rolniczego. Duże znaczenie ma także zieleń towarzysząca zabudowie wiejskiej oraz zieleń uprawnych sadów i ogrodów. Do najcenniejszych zespołów zieleni urządzonej na terenie gminy należą parki pałacowe oraz zieleń cmentarna i przykościelna.

1.8.4. Zbiorowiska leśne.

Tereny leśne są obszarami cennymi pod względem florystycznym, ekologicznym i krajobrazowym. Skupia się w nich większość chronionych i rzadkich gatunków roślin, występujących na terenie gminy. Gmina Lipinki Łużyckie charakteryzuje się znacznym zalesieniem. Lasy i grunty leśne zajmują tu powierzchnię 4417,8 ha⁷ i stanowią 49,81 % powierzchni gminy. Samych lasów jest 4290,6 ha⁸ co stanowi 48,38 % powierzchni gminy. Zbiorowiska leśne w postaci zwartych powierzchniowo kompleksów występują przede wszystkim w południowej (na południe od Grotowa), południowo – wschodniej (na południe od Lipinek Łużyckich i Suchleba), północno – zachodniej (pomiędzy Zajączkiem, Tyliczkami, Piotrowicami, Pietrzykowem i Boruszynem) i północnej (dolina rzeki Lubszy) części gminy. W rejonie cieków wodnych obecność terenów leśnych, a także łąk i pól uprawnych decyduje o charakterystycznej, urozmaiconej fizjonomii tutejszego krajobrazu, tworząc swoistą mozaikę biocenotyczną, istotnie wpływającą na bioróżnorodność tego terenu.

Panującym gatunkiem drzew jest sosna. Lasy o charakterze monokultur sosnowych mają najczęściej niewielką wartość przyrodniczą. Miejscami są to zbiorowiska wtórne, ze sztucznie nasadzoną sosną na siedliskach grądowych. Lasy na analizowanym terenie zajmują w większości siedliska o glebach ubogich i o zróżnicowanej rzeźbie, nieatrakcyjnej dla użytkowania rolniczego. Najcenniejsze drzewostany sosnowe znajdują się na glebach piaszczystych z domieszką gliny. Siedliska te charakteryzują strzeliste sosny i gęste runo czarnych jagód, borówek, paproci, mchów, grzybów i rozmaitych ziół. Część lasów (północna część gminy w dolinie rzeki Lubszy) wchodzi w skład tak zwanych Leśnych Kompleksów Promocyjnych utworzonych na mocy kilku zarządzeń Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych. Ten Leśny Kompleks Promocyjny nosi nazwę „Borów Lubuskich” i należy do Nadleśnictwa Lubsko (obręby: Brody, Jasień i Lubsko). Zajmuje powierzchnię około 32000 ha. Jego celem jest trwale zachowanie lub odtwarzanie naturalnych walorów leśnych metodami racjonalnej gospodarki leśnej, prowadzonej na podstawach ekologicznych oraz integrowania celów trwałej gospodarki leśnej i aktywnej ochrony przyrody.

⁷ Łącznie z gruntami związanymi z gospodarką leśną, według GUS 2013.

⁸ Według GUS 2013.

TABELA 24: Gmina Lipinki Łużyckie – typy siedliskowe lasu na terenie Nadleśnictw: Lipinki, Lubsko i Wymiarki w 2013 roku.

Typ siedliskowy lasu	Symbol	Nadleśnictwo Lipinki (ha)	Nadleśnictwo Lubsko (ha)	Nadleśnictwo Wymiarki (ha)	Razem (ha)	Struktura (%)
Bór świeży	Bśw	903,83	155,14	52,66	1111,63	26,37
Bór wilgotny	Bw	55,53	–	282,39	337,92	8,02
Bór mieszany świeży	BMśw	921,06	67,78	52,80	1041,64	24,71
Bór mieszany wilgotny	BMw	355,77	41,69	219,08	616,54	14,62
Bór mieszany bagienny	BMb	–	–	2,38	2,38	0,06
Las świeży	Lśw	46,22	–	–	46,22	1,10
Las wilgotny	Lw	36,22	–	4,17	40,39	0,96
Las mieszany świeży	LMśw	513,76	12,20	20,45	546,41	12,96
Las mieszany wilgotny	LMw	355,41	42,15	58,55	456,11	10,82
Las mieszany bagienny	LMb	–	3,93	–	3,93	0,09
Ols jesionowy	OIJ	12,78	–	–	12,78	0,30

Źródło: Nadleśnictwo Lipinki, Nadleśnictwo Lubsko, Nadleśnictwo Wymiarki, 2013.

Z powyższego zestawienia wynika, że siedliska borowe stanowią 73,77 %, zaś lasowe 26,23 % ogólnej powierzchni lasów. Siedliska borowe reprezentowane są głównie przez bór świeży i bór mieszany świeży, które stanowią blisko 70 % ogólnej powierzchni siedlisk borowych oraz ponad 51 % wszystkich siedlisk w gminie. Trzecim co do wielkości siedliskiem borowym jest bór mieszany wilgotny, który stanowi blisko 20 % ogólnej powierzchni siedlisk borowych oraz blisko 15 % wszystkich siedlisk. Większość siedlisk borowych stanowią monokultury sosnowe. Siedliska lasowe są również mało zróżnicowane, a dominują wśród nich las mieszany świeży i las mieszany wilgotny, stanowiące ponad 90 % ogólnej powierzchni siedlisk lasowych oraz blisko 24 % wszystkich siedlisk w gminie. Jedynie niewielkie fragmenty powierzchni leśnych mają charakter naturalny, lub przynajmniej zbliżony do naturalnego. Zbiorowiska leśne o charakterze pierwotnym w ogóle trudno wymienić.

TABELA 25: Gmina Lipinki Łużyckie – drzewostany Nadleśnictw: Lipinki, Lubsko i Wymiarki w 2013 roku.

Typ drzewostanu	Symbol	Nadleśnictwo Lipinki (ha)	Nadleśnictwo Lubsko (ha)	Nadleśnictwo Wymiarki (ha)	Razem (ha)	Struktura (%)
Sosna	So	2511,55	264,48	600,37	3376,40	80,21
Modrzew	Md	12,51	5,21	–	17,72	0,42
Świerk	Św	38,35	6,18	11,11	55,64	1,32
Jodła	Jd	2,91	–	–	2,91	0,07
Buk	Bk	21,06	–	–	21,06	0,50
Dąb	Db	285,74	8,48	26,45	320,67	7,62
Jesion	Js	0,66	–	–	0,66	0,02
Brzoza	Brz	235,17	27,46	38,79	301,42	7,16
Olsza	OI	82,33	4,83	15,71	102,87	2,44
Osika	Os	10,30	–	–	10,30	0,24

Źródło: Nadleśnictwo Lipinki, Nadleśnictwo Lubsko, Nadleśnictwo Wymiarki, 2013.

Dominującym gatunkiem drzewa na omawianym terenie jest sosna, stanowiąca ponad 80 % powierzchni wszystkich drzewostanów. Tworzy ona rozległe monokultury, które zostały wprowadzone na ten teren przez człowieka na przełomie XIX i XX stulecia, na miejsce pierwotnych lasów mieszanych. Sośnie towarzyszą, znacznie słabiej reprezentowane, inne gatunki drzew przede wszystkim: dąb, brzoza, olsza, świerk i buk. Ogółem iglaste gatunki drzew stanowią około 82 % powierzchni wszystkich drzewostanów.

W lasach, między innymi na terenie gminy Lipinki Łużyckie, kumulują się różne negatywne zjawiska pochodzenia abiotycznego, biotycznego i antropogenicznego, wpływające na ogólne osłabienie istniejących drzewostanów i całych ekosystemów leśnych. Podstawowym czynnikiem wpływającym na degradację tutejszych lasów są czynniki antropogeniczne. Spośród nich głównym źródłem zagrożenia dla lasów są przede wszystkim gazowe i pyłowe zanieczyszczenia powietrza emitowane przez przemysł (dwutlenek siarki, związki azotu i fluoru). Na osłabione lasy wskutek czynników antropogenicznych oddziałują także zagrożenia abiotyczne i biotyczne, a wśród nich przede wszystkim silne wiatry i szkodniki. Stopień degradacji lasów ze względu na czynniki antropogeniczne i biotyczne uznaje się tu za średni w skali: słaby – średni – silny⁹. Mimo tego ekosystemy leśne nadal zachowują swoje najistotniejsze walory krajobrazowe, kulturowe i społeczne.

1. 9. Zwierzęta¹⁰.

Według podziału zoogeograficznego Polski (A.S. Kostrowicki, 1999) rejon gminy Lipinki Łużyckie należy do Okręgu Centralnego należącego do Podregionu Środkowego w Regionie Środkowoeuropejskim. Charakteryzuje się on zaledwie 8 gatunkami wyróżniającymi, przez co wyodrębnia się dość słabo wśród innych regionów zoogeograficznych. Należą do nich między innymi: jeż europejski (*Erinaceus europaeus* L.), gęś gęgawa (*Anser anser* L.) i motyl przestrojnik (*Pyronia tithonus* L.).

Obszar gminy Lipinki Łużyckie charakteryzuje się znacznym przekształceniem ekosystemów, w szczególności w centralnej części gminy oraz wokół większych miejscowości gdzie prowadzona jest intensywna gospodarka rolna. Różnorodność fauny tej części gminy jest ograniczona. Tam gdzie zdecydowanie dominują grunty orne występują głównie gatunki pospolite, związane z ekosystemami rolniczymi oraz z siedliskami ludzkimi. Znacząco pozytywną rolę w występowaniu i składzie fauny odgrywają tu zadrzewienia śródpolne, małe kompleksy leśne, stawy i większe powierzchnie łąk. Okres wzrostu zbóż sprzyja występowaniu organizmów preferujących tego typu siedliska, w szczególności należących do gatunków z rzędu pajaków (*Araneida*), motyli (*Lepidoptera*), dwuskrzydłych (*Diptera*), błonkówek (*Hymenoptera*). Występują tu również rzadkie i chronione gatunki owadów. Do objętych ochroną, a stosunkowo często spotykanych należą biegacze: ogrodowy *Carabus arvensis*, wręgaty *Carabus cancellatus* i granulowaty *Carabus granulatus*, spotykane z resztą na obszarze całej gminy. Pospolicie występują tu też chronione trzmiele. Szczególnie często spotykany jest trzmiel ziemny *Bombus terrestris*. W miejscach otwartych, nasłonecznionych spotkać można pająka królowej *Papilio machaon*. Z gromady mięczaków występuje ślimak winniczek *Helix pomatia* – gatunek objęty ochroną gatunkową dopiero od 1995 roku. Spotykany jest dosyć często w miejscach wilgotnych, szczególnie w parkach i w niewielkich fragmentach lasów liściastych. Na biotopach polnych i łąkowych grupa zwierząt kręgowych posiada również swoich przedstawicieli, np.: zające i kuropatwy. Bardziej zróżnicowane siedliska występują w południowej (dolina Kościelnej) i północnej (dolina Lubszy) części gminy, gdzie można spotkać większe nagromadzenie gatunków chronionych i rzadkich. Faunę bezkręgowców najliczniej reprezentują owady związane z biocenozami borów sosnowych, a wśród nich także

⁹ Na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusze: M-33-18-B Trzebiel (Kozacki, Macias, Matuszyńska, Rosik, 2002) i M-33-19-A Żary (Kozacki, Macias, Matuszyńska, Rosik, 2002).

¹⁰ Na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusze: M-33-18-B Trzebiel (Kozacki, Macias, Matuszyńska, Rosik, 2002) i M-33-19-A Żary (Kozacki, Macias, Matuszyńska, Rosik, 2002) oraz we *Wstępnej Inwentaryzacji Przyrodniczej Gminy Lipinki Łużyckie* (Lubuski Klub Przyrodników, 1993).

szkodniki drzew. Ichtyofaunę rzeki Lubszy reprezentuje piskorz *Misgurnus fossilis*. W rejonie dolin rzecznych i niewielkich zbiorników wodnych występują dość liczne gatunki płazów i gadów. Spotkać tu można traszkę zwyczajną *Triturus vulgaris*, żabę trawną *Rana temporaria*, żabę wodną *Rana esculenta*, ropuchę szarą *Bufo bufo*, ropuchę zieloną *Bufo viridis*, kumaka nizinnego *Bombina bombina* oraz coraz rzadszą rzekotkę drzewną *Hyla arborea*. Spośród gromady gadów na terenie tym występują jaszczurki: jaszczurka zwinka *Lacerta agilis*, jaszczurka żyworodna *L. vivipara* i padalec zwyczajny *Anguis fragilis*. Można tu również spotkać węże: zaskrońca *Natrix natrix* oraz żmiję zygzakowatą *Vipera berus*. Najatrakcyjniejsze z faunistycznego punktu widzenia środowiska skupione są w południowej części gminy. Stanowią je dwa rozległe kompleksy borów bagiennych położonych na południe od Lipinek Łużyckich i Grotowa. Obszar gminy należał przed kilkudziesięciu laty do zwartego arealu występowania głąszca (*Tetrao urogallus*) i cietrzewia (*Tetrao tetrix*). Bory bagienne oraz bory świeże z obfitym podszytem są optymalnym środowiskiem występowania tych gatunków. Zarówno głąszec jak i cietrzew wyginęły na tym terenie całkowicie. Jednak oba gatunki występują jeszcze kilkadziesiąt kilometrów na południe, w centrum Borów Dolnośląskich, a sporadycznie jeszcze do niedawna były spotykane w sąsiednich gminach: Wymiarki oraz Gozdnicza. Z borami bagiennymi związana jest także spotykana sporadycznie na terenie gminy żmija zygzakowata, która w innych środowiskach została już dawno wytępiona przez człowieka, a tutaj w związku z niedostępnością terenu, zachowała się jeszcze nielicznie. Kompleks borów bagiennych graniczy dodatkowo ze stawami leżącymi na granicy gminy, na północ od Rościc. Obok pospolitych ptaków wodnych: krzyżówki (*Anas platyrhynchos*), perkoza dwuczubego (*Podiceps cristatus*) i łyski (*Fulica atra*), spotkać tutaj można między innymi: perkoza rdzawoszyjnego (*Podiceps griseigena*), sieweczkę rzeczną (*Charadrius dubius*), a także gniazdujące w sąsiednich lasach: bielika (*Haliaeetus albicilla*) i bociana czarnego (*Ciconia ciconia*). W rejonie tym prawdopodobnie gniazduje również żuraw (*Grus grus*). Spośród wielu gatunków ssaków do bardziej interesujących należy zaliczyć między innymi: ryjówkę aksamitną *Sorex araneus*, tchórza zwyczajnego *Mustela putorius*, łasicę łaskę *Mustela nivalis* oraz wydrę *Lutra lutra* i bobra europejskiego *Castor fiber*. Występuje tu również kilka gatunków nietoperzy. W obrębie terenów leśnych występuje także gruba zwierzyna reprezentowana przez dziką, jelenia, sarnę i lisa.

Do największych zagrożeń dla fauny i flory występującej na terenie gminy Lipinki Łużyckie należą przede wszystkim:

- regulacja lub zwiększenie zanieczyszczenia cieków wodnych;
- likwidacja starych, dziuplastych i martwych drzew w lasach;
- zmiany stosunków wodnych prowadzące do osuszania terenów podmokłych;
- zalesianie oraz samorzutne zarastanie przez drzewa śródleśnych łąk i bagien;
- usuwanie pojedynczych i rosnących w grupach starych drzew na terenach otwartych;
- likwidacja zbiorników wodnych;
- likwidacja śródpolnych alei;
- postępująca chemizacja rolnictwa.

1. 10. Ogólna ocena stanu środowiska i stopnia jego degradacji¹¹.

Pomimo znaczącego przekształcenia terenów świat roślin i zwierząt gminy Lipinki Łużyckie jest dość zróżnicowany i można wyróżnić obszary o stosunkowo dużej bioróżnorodności. Obecne są tutaj zespoły faunistyczne zasiedlające różnorodne i skrajnie odmienne ekosystemy, jak np. ekosystemy leśne, łąkowe, wodne, szuwarowe, agrocenozy i urbicenozy. Walory faunistyczne i florystyczne gminy koncentrują się w określonych miejscach. Obszary, na których dochodzi do nagromadzenia walorów przyrodniczych w postaci stanowisk

¹¹ Na podstawie danych zawartych w *Komentarzu do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusze: M-33-18-B Trzebiel (Kozacki, Macias, Matuszyńska, Rosik, 2002) i M-33-19-A Żary (Kozacki, Macias, Matuszyńska, Rosik, 2002).

rzadkich, zagrożonych, chronionych gatunków zwierząt i roślin lub zbliżonych do naturalnych zespołów nazywane są ostojami. Obszarami o wysokiej bioróżnorodności jest przede południowa i północna część gminy, gdzie występują większe kompleksy leśne, w tym na siedliskach wilgotnych. Rejony te objęte są ochroną prawną w formie obszarów chronionego krajobrazu, rezerwatu przyrody, użytku ekologicznego oraz obszarów NATURA 2000.

Według *Mapy Sozologicznej* w rejonie obejmującym między innymi obszar gminy Lipinki Łużyckie stwierdzono stanowiska następujących ginących gatunków roślin:

- z krajowej Czerwonej Listy Roślin: nawodnik sześciopęcikowy i gałuszka kulecznica;
- z regionalnej Czerwonej Listy Roślin: bagno zwyczajne i borówka bagienna.

oraz stanowiska następujących ginących gatunków fauny:

- z krajowej Czerwonej Listy Zwierząt: bielik;
- z regionalnej Czerwonej Listy Zwierząt: pstrąg potokowy, żmija zygzakowata, żuraw, siewieczka rzeczna, perkoz rdzawoszyi, krwawodziób, rybitwa czarna i siniak.

Kompleksy leśne stanowią ważny walor przyrodniczy i krajobrazowy gminy. Mają one równocześnie duże znaczenie gospodarcze. Wszelka działalność na terenie gminy winna uwzględniać ochronę lasów, a ewentualne działania gospodarcze nie powinny kolidować z istniejącymi kompleksami leśnymi. Na terenie gminy tylko nieznaczny udział mają gleby o stosunkowo wysokich wartościach użytkowych. Gleby te nie tworzą większych rejonów, lecz stanowią enklawy wśród gleb słabszych i powinny być one właściwie wykorzystane i chronione. Ekosystem wodno – łąkowy doliny Lubszy i innych mniejszych cieków z uwagi na zasoby wód występujących w jej obrębie, jest szczególnie zagrożony przez wszelkiego rodzaju zanieczyszczenia. Powodem zagrożeń jest płytki poziom zalegania tych wód oraz brak izolacji od powierzchni terenu.

Obecny stan środowiska wynika z form zagospodarowania tego obszaru, na które składa się przemienne gospodarstwo leśne i rolnicze użytkowanie terenu przy dość regularnie rozmieszczonych na całym obszarze kilkunastu większych i mniejszych wsi. Z tymi jednostkami osadniczymi związane są głównie przejawy antropopresji w postaci emisji zanieczyszczeń powietrza, w przeważającej mierze w postaci skupisk emitorów niskich, ogólnym zaśmiecieniem środowiska w pobliżu wsi i zrzutem ścieków do wód powierzchniowych i gruntu. Cały obszar przedstawia dość ciekawy pod względem środowiskowym geosystem z znacznej bio- i georóżnorodności, posiadający obecnie odpowiednią odporność i możliwość samoregulacji systemu. Wymaga to ciągłego monitorowania jego stanu i odpowiednich działań. Przeciwdziałanie degradacji obejmuje szczególnie utrzymanie w odpowiedniej sprawności funkcjonujących urządzeń technicznych (oczyszczalni ścieków). Dotyczy to również kanalizacji sanitarnej przy konieczności jej dalszej rozbudowy i uzupełnienia o kanalizację burzową. Istotne jest również utrzymanie w odpowiednim stanie funkcjonujących tu systemów melioracyjnych. Ich niesprawność może doprowadzić do miejscowego czy nawet bardziej rozległego podtapiania gruntów. Reasumując ogólny stan środowiska jest dobry, przy pewnym zagrożeniu w sąsiedztwie jednostek osadniczych.

1. 11. Ochrona przyrody.

Do podstawowych form ochrony przyrody w Polsce należy tworzenie rezerwatów przyrody, parków narodowych, parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu. Coraz większe znaczenie mają także użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne oraz zespoły przyrodniczo – krajobrazowe. Formami ochrony indywidualnej są: gatunkowa ochrona roślin i zwierząt oraz pomniki przyrody w rodzaju: pojedynczych drzew, alei, głazów narzutowych, skałek itp., które są akcentami wydatnie wpływającymi na urozmaicenie krajobrazu.

1.11.1. Położenie gminy na tle systemu ochrony przyrody w regionie.

Spośród form ochrony przyrody wyszczególnionych w art. 6 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2013 roku poz. 627) na terenie gminy Lipinki Łużyckie występują: obszary chronionego krajobrazu, obszary NATURA 2000, rezerwat przyrody, użytek ekologiczny, pomniki przyrody oraz gatunkowa ochrona roślin i zwierząt (podrozdziały nr: 1.11.2. – 1.11.7.). Dodatkowo w bezpośredniej bliskości od granic gminy (w zakresie powiązań przyrodniczych) zlokalizowane są istotne dla południowo – zachodniej części województwa lubuskiego wielkopowierzchniowe formy ochrony przyrody. Są to:

- Obszar Chronionego Krajobrazu „25 – Dolina Bobru” – na północny – wschód od granic gminy;
- Obszar Chronionego Krajobrazu „32 – Las Żarski” – na południowy – wschód od granic gminy;
- Obszar Chronionego Krajobrazu „34 – Bory Dolnośląskie” – na południe od granic gminy;
- Park Krajobrazowy „Łuk Mużakowa” – na zachód od granic gminy;
- Obszar Chronionego Krajobrazu „30A – Zachodnie Okolice Lubska” – na północny – zachód od granic gminy,

oraz obszary NATURA 2000:

- Lubski Łęg Śnieżycowy (PLH 080065) – na północ od granic gminy;
- Dolina Dolnego Bobru (PLH 080068) – na północny – wschód od granic gminy;
- Mopkowy tunel koło Krzystkowic (PLH 080024) – na północny – wschód od granic gminy;
- Las Żarski (PLH 080070) – na południowy – wschód od granic gminy;
- Bory Dolnośląskie (PLB 020005) – na południe od granic gminy;
- Łęgi koło Wymiarek (PLH 080059) – na południe od granic gminy;
- Wilki nad Nysą (PLH 080044) – na południe od granic gminy;
- Łęgi nad Nysą Łużycką (PLH 080038) – na południowy – zachód od granic gminy;
- Uroczyska Borów Zasiękich (PLH 080060) – na północny – zachód od granic gminy.

1.11.2. Obszar Chronionego Krajobrazu.

Według art. 23 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku „**obszar chronionego krajobrazu** obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcją korytarzy ekologicznych”.

Rejon gminy Lipinki Łużyckie zlokalizowany jest w zasięgu 2 Obszarów Chronionego Krajobrazu (OChK). W północnej części gminy jest to OChK „30B – Wschodnie Okolice Lubska”, zaś w południowej części jest to OChK „33 – Bory Bogumiłowskie”. Obszary te utworzono na podstawie następujących aktów prawnych:

- Rozporządzenie Nr 3 Wojewody Lubuskiego z dnia 17 lutego 2005 roku w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Lubuskiego Nr 9 poz. 172, ze zm.; Dz. Urz. Woj. Lubuskiego z 2006 roku Nr 54 poz. 1189; Dz. Urz. Woj. Lubuskiego z 2008 roku Nr 91 poz. 1373; Dz. Urz. Woj. Lubuskiego z 2009 roku Nr 4 poz. 99),

oraz następujące uchwały Sejmiku Województwa Lubuskiego:

- nr LVII/579/2010 z dnia 25 października 2010 roku zmieniająca rozporządzenie w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Lubuskiego Nr 113 poz. 1820 z dnia 10 grudnia 2010 roku);
- nr XVII/157/11 z dnia 19 grudnia 2011 roku zmieniająca rozporządzenie w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Lubuskiego z dnia 13 stycznia 2012 roku poz. 98);
- nr XXXIII/352/12 z dnia 19 grudnia 2012 roku zmieniająca rozporządzenie w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Lubuskiego z dnia 24 grudnia 2012 roku poz. 2867);

- nr XXXIX/457/13 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 02 lipca 2013 roku zmieniająca rozporządzenie w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Lubuskiego z dnia 09 lipca 2013 roku poz. 1728).

Całkowita powierzchnia OChK „30B – Wschodnie Okolice Lubska” wynosi 7907 ha, z czego 338 ha na terenie gminy Lipinki Łużyckie (4,27 %), zaś OChK „33 – Bory Bogumiłowskie” 8910 ha, z czego 2110 ha na terenie gminy Lipinki Łużyckie (23,68 %). Tym samym w rejonie gminy oba OChK obejmują łącznie areał 2448 ha co stanowi 27,60 % ogólnej powierzchni gminy. Generalnie OChK „30B – Wschodnie Okolice Lubska” oraz „33 – Bory Bogumiłowskie” obejmują dość rozległe, rozczłonkowane przez tereny rolne, sieć komunikacyjną i osadniczą kompleksy leśne. Rejony te objęto ochroną ze względu na znaczące walory przyrodnicze i krajobrazowe, potencjalną atrakcyjność turystyczną i słabe zurbanizowanie. W granicach OChK zawierają się w znacznej części zlewnie rzek Lubszy oraz Skrody i ich dopływów. Duża ilość cieków wodnych, silnie rozwinięta granica lasu, polodowcowa rzeźba terenu, występowanie wielu chronionych gatunków roślin i zwierząt stanowi o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych tych terenów.

1.11.3. NATURA 2000.

Według art. 25 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku „**sieć obszarów Natura 2000** obejmuje: 1) obszary specjalnej ochrony ptaków; 2) specjalne obszary ochrony siedlisk; 3) obszary mające znaczenie dla Wspólnoty. Obszar Natura 2000 może obejmować część lub całość obszarów i obiektów objętych formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust 1 pkt 1 – 4 i 6 – 9”. Formy te to: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo – krajobrazowe.

Sieć Natura 2000 to sposób na wypełnienie zobowiązań Unii Europejskiej, nałożonych przez Konwencję z Rio. Podstawę prawną sieci Natura 2000 stanowią dwa akty prawne: tak zwana Dyrektywa Ptasia (Dyrektywa Rady 79/409/EWG z 02 kwietnia 1979 roku o ochronie dzikich ptaków) i Dyrektywa Siedliskowa (Dyrektywa Rady 92/43/EWG z 21 maja 1992 roku o ochronie siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory). Przewidują one stworzenie systemu obszarów, połączonych korytarzami ekologicznymi, tworzących razem spójną funkcjonalnie sieć ekologiczną. Jej zadaniem będzie utrzymanie różnorodności biologicznej przez ochronę najcenniejszych, najrzadszych elementów przyrody, ale też najbardziej typowych, wciąż jeszcze powszechnych układów przyrodniczych, charakterystycznych dla regionów biogeograficznych. Tworzenie takiej sieci jest obowiązkiem każdego kraju członkowskiego UE, gdyż dyrektywy unijne mają charakter tzw. „twardego prawa”, a więc muszą być przestrzegane pod groźbą sankcji finansowych.

Przed 1 maja 2004 roku Polska (strona rządowa) przekazała do Komisji Europejskiej listę obszarów NATURA 2000, które jeśli zostaną zaakceptowane przez Komisję, zostaną objęte ochroną. Dodatkowo tereny spełniające kryteria jako obszar NATURA 2000 zostały zgłoszone do Komisji Europejskiej przez organizacje pozarządowe na tak zwanej „Shadow List”. Zgodnie ze stanowiskiem Komisji Europejskiej dla wszystkich tych obszarów należy stosować postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięcia lub planu na obszar NATURA 2000 zgodnie z art. 33 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2013 roku poz. 627). Do dnia 12 grudnia 2008 roku Komisja Europejska zatwierdziła 364 obszary specjalnej ochrony siedlisk NATURA 2000 położone w Polsce, mające znaczenie dla Wspólnoty, wobec których można stosować pełną procedurę z art. 5 Dyrektywy Siedliskowej, a dodatkowo do końca 2008 roku rząd Polski wyznaczył w drodze rozporządzenia 141 obszarów specjalnej ochrony ptaków. W dniu 29 października 2009 roku Minister Środowiska przesłał do Komisji Europejskiej listę 454 nowych obszarów i 77 powiększeń obszarów już

istniejących. W rezultacie siedliskowa część sieci wzrosła do 823 obszarów, pokrywając około 11% powierzchni lądowej Polski. W wyniku realizacji działań zmierzających do uzupełnienia sieci Natura 2000 wycofana została w 2009 roku skarga z Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich dotycząca niekompletności sieci Natura 2000 w Polsce. W dniach 24–25 marca 2010 roku w Warszawie odbyło się Bilateralne Seminarium Biogeograficzne weryfikujące kompletność sieci specjalnych obszarów ochrony siedlisk w Polsce, podczas którego okazało się, że nadal nie wszystkie gatunki i siedliska są wystarczająco chronione i wskazano konieczność uzupełnień, których skala jest już jednak niewielka w porównaniu do początkowych braków. Opierając się na postanowieniach licznych seminariów w latach 2010 – 2012 zostało przeprowadzone opiniowanie projektowanych nowych i zmienianych istniejących obszarów Natura 2000. Wynikiem przeprowadzonej procedury opiniowania była wysłana do KE w październiku 2012 roku lista uzupełniająca sieć obszarów Natura 2000 w Polsce. Obecnie w Polsce sieć Natura 2000 zajmuje prawie 1/5 powierzchni lądowej kraju. W jej skład wchodzi: 845 obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (obszary "siedliskowe" – przyszłe specjalne obszary ochrony siedlisk) oraz 145 obszarów specjalnej ochrony ptaków. Wśród nich są 2 obszary położone na terenie gminy Lipinki Łużyckie:

- „Dolina Lubszy” (kod PLH 080057 – SOO Specjalny Obszar Ochrony) zlokalizowana w północnej części gminy;
- „Skroda” (kod PLH 080064 – SOO Specjalny Obszar Ochrony) zlokalizowana w południowej i południowo – wschodniej części gminy.

DOLINA LUBSZY (PLH 080057):

„Dolina Lubszy” (całkowita powierzchnia 724,5 ha) stanowi część zatwierdzonego Obszaru Natura 2000 „Uroczyska Borów Dolnośląskich”. W granicach obszaru znajduje się część doliny rzeki Lubszy, należąca do mezoregionów Kotlina Zasięcka i Obniżenie Nowosolskie oraz Wzniesień Żarskich w południowej części. Do najcenniejszych siedlisk przyrodniczych należą łągi olszowe i olszowo – jesionowe, które lokalnie wyróżniają często masowa obecność pióropusznika strusiego *Matteuccia struthiopteris*. Zachowały się tam również fragmenty łągów źródłiskowych *Carici remotae–Fraxinetum*. Lasy bagienne reprezentowane są przez zespoły brzeziny bagiennej *Vaccinio–Betuletum pubescentis* i olsu torfowcowego *Sphagno–Alnetum*. Ze względu na znaczne przekształcenie roślinności w dolinie rzeki (pinetyzacja) fitocenozy grądów i łągów wiązowo – jesionowych nie zajmują większych powierzchni. Na uwagę zasługuje niewielkie torfowisko koło Lipska Żarskiego, na którym stwierdzono między innymi zespół *Caricetum paniceo–lepidocarpaceae*. Głównym zagrożeniem jest borowina siedlisk powodowane pinetyzacją znacznej części doliny rzeki, zwłaszcza wyższych terasów. Mamy tam często do czynienia z leśnymi zbiorowiskami zastępczymi na siedliskach łągi wiązowo – jesionowego, grądu, kwaśnej dąbrowy i brzeziny bagiennej. Zagrożenie stanowią również obce gatunki krzewów, lokalnie wykazujące tendencje do rozprzestrzeniania się, a tym samym neofityzacji zbiorowisk leśnych. Należą do nich: *Amelanchier spicata*, *Physocarpus opulifolius* i *Padus serotina*. W korycie rzeki spotyka się różnego rodzaju odpady, np.: opony, AGD i inne. Obszar mieści się w granicach OChK „30B – Wschodnie okolice Lubska”.

Typy siedlisk wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG:

- 2330 wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi;
- 3130 brzegi lub osuszone dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z *Littorelletea*, *Isoëto–Nanojuncetea*;
- 3260 nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników *Ranunculion fluitantis*;
- 4030 suche wrzosowiska (*Calluno–Genistion*, *Pohlio–Callunion*, *Calluno–Arctostaphylion*);
- 6410 zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*);
- 6430 ziołorośla górskie (*Adenostylin alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*);

- 6510 niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*);
- 7140 torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzerio-Caricetea*);
- 7230 górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk;
- 9170 grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*);
- 9190 pomorski kwaśny las brzoźowo – dębowy (*Betulo-Quercetum*);
- 91D0 bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi-Pinetum*, *Pino*);
- 91E0 łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion*);
- 91F0 łąkowe lasy dębowo – wiązowo – jesionowe (*Ficario-Ulmetum*);
- 91T0 sosnowy bór chrobotkowy (*Cladonio-Pinetum* i chrobotkowa postać *Peucedano-Pinetum*).

SSAKI wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG:

- 1337 *Castor fiber*;
- 1355 *Lutra lutra*.

Bezkęgowce wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG:

- 1016 *Vertigo moulinsiana*.

Inne ważne gatunki roślin:

- *Calypogeia fissa*;
- *Campylium stellatum*;
- *Cardamine impatiens*;
- *Carex lepidocarpa*;
- *Dactylorhiza majalis*;
- *Drosera intermedia*;
- *Drosera rotundifolia*;
- *Isolepis setacea*;
- *Juncus acutiflorus*;
- *Matteuccia struthiopteris*;
- *Sphagnum fallax*;
- *Sphagnum fimbriatum*;
- *Sphagnum girgensohnii*;
- *Sphagnum inundatum*;
- *Sphagnum palustre*;
- *Sphagnum squarrosum*;
- *Sphagnum subnitens*;
- *Stellaria uliginosa*.

Klasy siedlisk (% ogólnej powierzchni):

- Lasy iglaste – 41 %;
- Lasy liściaste – 19 %;
- Lasy mieszane – 34 %;
- Siedliska rolnicze (ogólnie) – 6 %.

SKRODA (PLH 080064):

„Skroda” (całkowita powierzchnia 378,6 ha) stanowi część zatwierdzonego Obszaru Natura 2000 „Uroczyśka Borów Dolnośląskich”. W granicach obszaru stwierdzono występowanie pięciu siedlisk przyrodniczych. Do priorytetowych siedlisk leśnych należą łąki olszowe i olszowo – jesionowe, stanowiące główny przedmiot ochrony w obszarze. Niewielką powierzchnię zajmują kwaśne dąbrowy. Największą powierzchnię siedlisk nieleśnych posiadają łąki ekstensywnie użytkowane. Do głównych zagrożeń zaliczyć należy zmiany stosunków wodnych i eutrofizację wód. Obszar mieści się w granicach OChK „33 – Bory Bogumiłowskie”. Ponadto na terenie obszaru „Skroda” znajduje się rezerwat przyrody „Wrzosiec”.

Typy siedlisk wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG:

- 3130 brzegi lub osuszone dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z *Littorelletea*, *Isoëto-Nanojuncetea*;
- 6510 niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*);
- 7140 torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzerio-Caricetea*);
- 9190 pomorski kwaśny las brzoźowo – dębowy (*Betulo-Quercetum*);
- 91E0 łąki wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion*).

PŁAZY i GADY wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG:

- 1188 *Bombina bombina*.

SSAKI wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG:

- 1355 *Lutra lutra*.

Klasy siedlisk (% ogólnej powierzchni):

- Lasy iglaste – 49 %;
- Wody śródlądowe (stojące i płynące) – 18 %;
- Lasy mieszane – 15 %;
- Lasy liściaste – 11 %;
- Siedliska rolnicze (ogólnie) – 7 %.

1.11.4. Rezerwat przyrody.

Zgodnie z art. 13 ustawy o ochronie przyrody 16 kwietnia 2004 roku „**rezerwat przyrody** obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi”. Tworzenie rezerwatów ścisłych jest jedną z podstawowych metod ochrony przyrody w ramach tak zwanej strategii zachowawczej, czyli konserwatorskiej. Celem tej strategii jest utrzymanie w stanie możliwie niezmienionym obiektów o wysokich walorach przyrodniczych, krajobrazowych lub kulturowych, przy wykluczeniu jakiegokolwiek ingerencji człowieka. Częściowe rezerваты przyrody są domeną kierunku biocenotycznego w ochronie przyrody. Ich tworzenie uzasadnione jest względami naukowymi, dydaktycznymi i gospodarczymi. Dopuszcza się tutaj stosowanie określonych, w tak zwanych planach ochrony, zabiegów hodowlano – pielęgnacyjnych dla osiągnięcia celu ochrony.

W południowej części gminy na powierzchni 64,96 ha zlokalizowany jest florystyczny rezerwat przyrody „Wrzosiec”. Utworzono go na podstawie Zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 31 marca 1970 roku w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. nr 11/70) oraz Obwieszczenia Wojewody Lubuskiego z dnia 16 stycznia 2002 roku w sprawie ustalenia wykazu rezerwatów przyrody utworzonych do dnia 31 grudnia 1998 roku (Dz. Urz. Woj. Lubuskiego Nr 12, poz. 144) i Zarządzenia Nr 8/2012 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 28 lutego 2012 roku (Dz. Urz. Woj. Lubuskiego z dnia 26 marca 2012 roku, poz. 714).

Rezerwat „Wrzosiec” położony jest 3 km na południe od miejscowości Grotów. Porośnięty jest drzewostanem sosnowo – brzoźowo – olszowym. Wiek drzew wynosi od 40 do 100 lat. Ostoją rezerwatu jest rzadka chroniona roślina – wrzosiec bagienny (*Erica tetralix*). Do innych rzadkich, występujących tutaj roślin należy między innymi borówka pijanica. Obszar rezerwatu jest wybitnie płaski o niezdecydowanym kierunku spływu. Brak infiltracji wgłębnej prowadzi do wtórnego zabagnienia gleby, niekorzystnego dla rozwoju lasu i wytwarzania się ubogich kwaśnych zbiorowisk z dużą ilością torfowców, trzęślicy, bagna zwyczajnego, borówki bagiennnej oraz innych zbliżonych ekologicznie roślin. Ze względu na duże wymagania siedliskowe wrzośca należy utrzymywać wysoki poziom wód gruntowych. Zespół *Molinio – Pinetum* jest dobrze wykształcony poprzez szatę roślinną runa leśnego, w której najczęstsze są *Molinia coerulea* i *Polytrichum commune*. Występuje tu 7 gatunków drzew: sosna zwyczajna, brzoza gruczołkowata, brzoza omszona, dąb szypułkowy, olcha czarna, olsza szara i jarząb pospolity. Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych fragmentu lasu z wrzoścem bagiennym. Rezerwat posiada plan ochrony przyjęty Rozporządzeniem Nr 15 Wojewody Lubuskiego z dnia 26 marca 2004 roku w sprawie ustanowienia planu ochrony rezerwatu przyrody „Wrzosiec” (Dz. Urz. Woj. Lubuskiego Nr 19 z 29 marca 2004 roku, poz. 335).

1.11.5. Użytek ekologiczny.

Na podstawie art. 42 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku „**użytkami ekologicznymi** są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania”.

Na terenie gminy Lipinki Łużyckie zlokalizowany jest użytek ekologiczny „Nadlubrzańska Łąka”. Ustanowiono go na podstawie Rozporządzenia nr 5 Wojewody Lubuskiego z dnia 03 maja 2002 roku (Dz. Urz. Woj. Lubuskiego Nr 44, poz. 554). Powierzchnia użytku wynosi 11,29 ha i zlokalizowany jest w południowo – wschodniej części gminy na łąkach w górnym biegu rzeki Lubszy. Ochronie podlega system ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodnych typów siedlisk.

1.11.6. Pomniki przyrody.

Według art. 40 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku „**pomnikami przyrody** są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywieryska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie”. Pomniki przyrody są ważnym elementem składowym krajobrazu, podnoszą jego piękno, posiadają wysokie walory dydaktyczne i edukacyjne.

Na terenie gminy Lipinki Łużyckie zlokalizowane są 2 pomniki przyrody utworzone na podstawie Rozporządzenia nr 38 Wojewody Lubuskiego z dnia 19 maja 2006 roku (Dz. Urz. Woj. Lubuskiego Nr 38, poz. 829 i 838):

- dąb szypułkowy (*Quercus robur*) zlokalizowany w Suchlebie (działka ewidencyjna nr 33) o obwodzie (na wysokości 1,3 m) 380 cm i wysokości 25 m;
- dąb szypułkowy (*Quercus robur*) zlokalizowany w Zajączku (działka ewidencyjna nr 192/1) o obwodzie (na wysokości 1,3 m) 740 cm i wysokości 20 m.

1.11.7. Ochrona gatunkowa fauny i flory.

Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku „**ochrona gatunkowa** ma na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów oraz ich siedlisk, gatunków rzadko występujących, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem oraz objętych ochroną na podstawie umów międzynarodowych, a także zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej”.

Gmina Lipinki Łużyckie posiada jedynie wstępną inwentaryzację przyrodniczą sprzed 20 lat, która nie udokumentowała występowania roślin i zwierząt objętych ochroną na terenie całej gminy. Dokładnie zbadany został jedynie obszar rezerwatu „Wrzosiec” oraz tereny obecnych obszarów NATURA 2000 przy opisie których podano wykaz roślin i zwierząt objętych ochroną gatunkową (*podrozdziały nr: 1.8., 1.9. oraz 1.11.3 – 1.11.4.*).

1.11.8. Powiązania przyrodnicze – elementy systemu ECONET-PL i CORINE/NATURA 2000.

Rozwój gospodarczy w XX wieku przyczynił się do gwałtownego wzrostu ilości zanieczyszczeń emitowanych do środowiska i jego całkowitej lub częściowej degradacji. Presja człowieka na przyrodę doprowadziła do zaniku wielu gatunków flory i fauny, postępującej synantropizacji oraz fragmentacji naturalnych ekosystemów. W celu zjednoczenia wysiłków na rzecz zachowania i ochrony środowiska przyrodniczego ustanowiono szereg porozumień i konwencji międzynarodowych, których sygnatariuszem jest również Polska. Jedną z ważniejszych inicjatyw krajów Wspólnoty Europejskiej, przyczyniającą się do integracji współpracy w dziedzinie ochrony przyrody jest koncepcja utworzenia Europejskiej Sieci Ekologicznej (**ECONET**).

Sieć ECONET mają stanowić obszary powiązane przestrzennie i funkcjonalnie oraz objęte różnymi, wzajemnie się uzupełniającymi formami ochrony przyrody. Dla ochrony środowiska oraz poprawy jego funkcjonowania biologicznego i zwiększenia bioróżnorodności powstała krajowa sieć ekologiczna **ECONET – PL**, która jest częścią Europejskiej Sieci Ekologicznej **ECONET**, utworzonej w celu zintegrowania istniejących obszarów chronionych w poszczególnych krajach europejskich oraz potencjalnych obszarów przewidzianych do ochrony w jeden spójny system, zgodnie z przyjętymi międzynarodowymi kryteriami i standardami (koncepcja Europejskiej Sieci Ekologicznej została przyjęta przez Radę Europy w 1992 roku). Zasadniczymi elementami sieci są:

- obszary węzłowe, w których wyróżniono biocentra i strefy buforowe;
- korytarze ekologiczne.

Obszary węzłowe odznaczają się dużą różnorodnością gatunkową oraz różnorodnością form krajobrazowych i siedliskowych. Stanowią ostoję gatunków rodzimych i wędrownych, zwłaszcza rzadkich i zagrożonych wyginięciem. Wyróżnione w obszarach węzłowych biocentra obejmują obszary nagromadzenia największych walorów przyrodniczych. Otoczone są strefami buforowymi, które mają wyróżniające się walory, ale nie tak wysokie jak walory biocentrow. Natomiast korytarze ekologiczne to struktury przestrzenne, które umożliwiają rozprzestrzenianie się gatunków pomiędzy obszarami węzłowymi oraz terenami przylegającymi do nich.

Według koncepcji krajowej sieci ekologicznej ECONET – Polska (Liro, 1998) przez teren gminy Lipinki Łużyckie nie przebiegają korytarze ekologiczne oraz nie występują obszary węzłowych zarówno o znaczeniu krajowym jak i międzynarodowym. Można jednak stwierdzić, że przepływająca przez gminę rzeka Lubsza i Skroda wraz ze swoimi dopływami oraz rozległe tereny leśne pełnią rolę lokalnych korytarzy ekologicznych. Tym samym rejon gminy Lipinki Łużyckie jest bezpośrednio i pośrednio powiązany z innymi obszarami węzłowymi oraz korytarzami ekologicznymi zlokalizowanymi w południowo – zachodniej części województwa lubuskiego:

Międzynarodowe korytarze ekologiczne:

- 17m – Lubuski Odry.

Krajowy obszar węzłowy:

- 9K – Bory Dolnośląskie.

Krajowe korytarze ekologiczne:

- 31k – Dolnej Nysy Łużyckiej;
- 32k – Dolnego Bobru.

W związku z powyższym należy unikać przerywania bądź przegradzania korytarzy przez lokalizację zabudowy inwestycji liniowych i innych obiektów inżynierskich. Na terenach, gdzie korytarze ekologiczne uległy przerwaniu, należy dążyć do poprawy tej sytuacji przez lokalizację zieleni towarzyszącej i uzupełniającej.

1.11.9. Założenie parkowe.

Założenia parkowe nie są szczególną formą ochrony przyrody w myśl ustawy o ochronie przyrody. Część z nich podlega ochronie konserwatorskiej jako zabytki kultury. Jednak duże walory przyrodnicze ich terenów, a także bezpośrednie sąsiedztwo terenów zurbanizowanych, dla których pełnią ogromną rolę środowiskotwórczą i biocenotyczną, predysponują do przedstawienia tych obszarów w rozdziale dotyczącym ochrony przyrody. Na terenie gminy Lipinki Łużyckie zlokalizowanych jest 5 założeń parkowych (pałacowe, dworskie, krajobrazowe) z wyróżniającym się drzewostanem o łącznej powierzchni 10,48 ha. Występują one w miejscowościach:

Brzostowa – o powierzchni 2,20 ha:

Park z 2 połowy XIX wieku ze stawem. Regularne nasadzenia drzew i krzewów, kręgi złożone z buka i grabu, szpaler głogu oraz rzędowe nasadzenia grabu. Pomnikowe okazy buka i 2 dębów.

Lipinki Łużyckie – 1,20 ha:

Park powstał na przełomie XIX i XX wieku. Założenie uzupełniono nasadzeniami w latach 20–tych i 30–tych XX wieku. Cenna aleja lipowa, pomnikowych rozmiarów dąb, zarośnięty zbiornik wodny.

Pietrzyków – 4,30 ha:

Był parkiem krajobrazowym z 2 zbiornikami wodnymi. Na terenie wsi stanowi jedynie skupisko zieleni wysokiej. Dość znaczna powierzchnia i układ przestrzenny stwarza wrażenie dużego masywu, który łącznie z zadrzewieniami łągowymi wilgotnych łąk stanowi naturalny składnik krajobrazu wiejskiego. Obecnie odrestaurowany.

Piotrowice – 0,51 ha:

Związany z nieistniejącym dworem. Założony w XIX wieku jako krajobrazowy. Liczne okazy drzew o pomnikowych rozmiarach.

Sieciejów – 2,27 ha:

Fragment parku krajobrazowego z XVIII – XIX wieku. Cenny drzewostan, między innymi: 4 dęby, 2 platany, lipa i wiąz.

1.11.10. Pozostałe elementy środowiska przyrodniczego podlegające ochronie.

Na podstawie przepisów odrębnych ochronie na omawianym terenie podlegają:

- lasy i grunty leśne;
- zieleń urządzona;
- gleby klasy III;
- wody powierzchniowe i podziemne;
- powierzchnia ziemi, krajobraz i powietrze.

Lasy i grunty leśne:

Na terenie gminy Lipinki Łużyckie lasy i grunty leśne zajmują powierzchnię 4417,8 ha¹² i stanowią 49,81 % powierzchni gminy. Zbiorowiska leśne w postaci zwartych powierzchniowo kompleksów występują przede wszystkim w południowej (na południe od Grotowa), południowo – wschodniej (na południe od Lipinek Łużyckich i Suchleba), północno – zachodniej (pomiędzy Zajączkiem, Tyliczkami, Piotrowicami, Pietrzykowem i Boruszynem) i północnej (dolina rzeki Lubszy) części gminy. W strukturze gatunkowej zdecydowanie dominuje sosna, stanowiąca ponad 80 % ogólnej powierzchni drzewostanów.

Zieleń urządzona:

Zieleń urządzone na terenie gminy reprezentowana jest przede wszystkim w formie zieleni parkowej, alei i szpalerów przydrożnych oraz śródpolnych, zieleni cmentarnej i przykościelnej – chronionych zapisami ustawy z dnia 15 lutego 1962 roku o ochronie dóbr kultury i muzeach oraz dodatkowo w formie zieleni przyzagrodowej. Ważnym dziedzictwem kulturowym są cmentarze, zarówno istniejące jak i zamknięte oraz tereny zieleni pocmentarnej i przykościelnej, usytuowane przeważnie w otoczeniu zabytkowych zespołów kościelnych we wszystkich większych miejscowościach gminy. Ochronie podlega także pozostała zieleń i zadrzewienia w myśl ustawy o ochronie przyrody (rozdział 4) z dnia 16 kwietnia 2004 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2013 roku poz. 627).

Ochrona gleb:

Stosownie do ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o zmianie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z dnia 31 grudnia 2008 roku) ochronie podlegają kompleksy użytków rolnych z glebami zaliczonymi do wysokich klas bonitacyjnych (klasy I – III) oraz kompleksy użytków rolnych klas IV – VI wytworzonych z gleb pochodzenia organicznego na terenach wiejskich. Na terenie gminy dominują gleby o przeciętnych i słabych walorach dla rolnictwa. Gleby o wysokiej wartości bonitacyjnej (klasa III) stanowią zaledwie 6,77 % ogólnej powierzchni użytków rolnych. W związku z powyższym tylko nieznaczna część powierzchni gruntów ornych oraz użytków

¹² Łącznie z gruntami związanymi z gospodarką leśną, według GUS 2013.

zielonych podlega ochronie, a rozwój przestrzenny poszczególnych miejscowości wiejskich nie wymaga głębokiej ingerencji w ochronę gleb.

Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych:

Ochrona wód polega na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami przez zapobieganie naruszeniu równowagi przyrodniczej i przeciwdziałanie wywoływaniu w wodach zmian powodujących ich nieprzydatność dla ludzi, świata roślinnego i zwierzęcego oraz gospodarki narodowej. Zgodnie z ustawą Prawo wodne (tekst jednolity Dz. U. z 2012 roku, poz. 145) ochronie podlegają wody śródlądowe powierzchniowe i podziemne oraz obszary ich zasilania. Według *Mapy obszarów głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP)* (Kleczkowski, 1990) na terenie gminy nie występują GZWP. Większe udokumentowane i eksploatowane ujęcia wód podziemnych występują w Lipinkach Łużyckich (SUW Lipinki Łużyckie) oraz w Górcie (SUW Górcza) i Sieciejowie. Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2009 roku (Dz. U. nr 106, poz. 882) w sprawie szczegółowego zakresu opracowywania planów gospodarki wodami na obszarach dorzeczy, sporządzono stosowny dokument (*Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry* przyjęty Uchwałą Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 lutego 2011 roku), określający zasady gospodarowania wodami podziemnymi i powierzchniowymi, w tym dla rejonu JCWPd nr 76 oraz JCWP nr: PLRW600018174816, PLRW60001717469 i PLRW600017174869, obejmujących swym zasięgiem rejon gminy Lipinki Łużyckie.

Ochrona krajobrazu:

Struktura przestrzenna krajobrazu jest jednym z ważniejszych czynników wpływających na wartość przyrodniczą obszaru. Najważniejszymi elementami krajobrazu, które powinny podlegać ochronie są: lasy, większe zadrzewienia nieleśne, zadrzewienia śródpolne, pasy zieleni wzdłuż dróg i cieków wodnych, naturalne łąki w dolinach rzecznych, a także koryta rzek. Lasy, większe zadrzewienia lub zwarte, ekstensywnie użytkowane łąki spowalniają szybkość odpływu składników mineralnych oraz warunkują prawidłowe krążenie wody, pierwiastków i energii w środowisku. Zadrzewienia śródpolne ograniczają erozję wietrzną gleb, parowanie wody z gleb, szczególnie w okresie letnim oraz są miejscem bytowania gatunków zwierząt żywiących się wieloma szkodnikami upraw. Pasy zieleni przydrożnej zapobiegają tworzeniu się zasp śnieżnych na drogach. Szczególnie liczne dodatkowe korzyści występują w przypadku zachowania mało przekształconych rzek i ich dolin. Ochrona niezajętych przez przemysł, budownictwo, infrastrukturę techniczną i użytkowanie rolnicze dolin rzecznych bez obwałowań lub z wałami odsuniętymi daleko od rzeki, zapewnia nie tylko prawidłowe funkcjonowanie środowiska, ale także sprzyja lepszemu zabezpieczeniu przeciwpowodziowemu miejscowości położonych w dolinach rzecznych, ochronie wód rzek przed zanieczyszczeniami obszarowymi pochodzenia rolniczego i samooczyszczaniu się tych wód. Takie doliny rzeczne pełnią rolę korytarzy ekologicznych zapewniających prawidłowe funkcjonowanie zespołów roślinnych i zwierzęcych. Struktura przestrzenna krajobrazu musi być odpowiednio uwzględniana w procesie planowania przestrzennego. Zachowaniu najistotniejszych obszarów o cennych walorach krajobrazowych służy tworzenie form ochrony przyrody wymienionych w art. 6 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku.

1.11.11. Obszary proponowane do objęcia ochroną.

Obecny system obszarów objętych ochroną obejmujących gminę Lipinki Łużyckie składa się z Obszarów Chronionego Krajobrazu „30B – Wschodnie Okolice Lubska” i „33 – Bory Bogumiłowskie”, obszarów NATURA 2000 „Dolina Lubszy” i „Skroda”, rezerwatu przyrody „Wrzosiec”, użytku ekologicznego „Nadlubszańska Łąka” oraz 2 pomników przyrody. Są to najwartościowsze pod względem krajobrazowym i przyrodniczym tereny gminy,

które wyróżniają się walorami w skali lokalnej i regionalnej. System ten jest wystarczający z punktu widzenia zabezpieczenia najcenniejszych walorów przyrodniczych gminy i nie postuluje się utworzenia dodatkowych form ochrony przyrody w myśl art. 6 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku.

1. 12. Warunki podłoża budowlanego.

Ocenę warunków podłoża budowlanego na terenie gminy Lipinki Łużyckie opracowano na podstawie *Objaśnień do Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000*, arkusze: Trzebiel nr 646 (Gruszecki, 2006) oraz Żary nr 647 (Cwinarowicz, Król, 2006). Warunki te określono z pominięciem: obszarów objętych ochroną prawną ze względu na walory przyrodnicze i krajobrazowe, występowania terenów leśnych, gleb chronionych I – III klasy bonitacyjnej, łąk na glebach pochodzenia organicznego, terenów zieleni urządzonej oraz rejonów zwartej zabudowy. W tak określonych granicach wyróżniono dwie podstawowe kategorie obszarów:

- warunki korzystne dla budownictwa;
- warunki niekorzystne, utrudniające budownictwo.

Warunki korzystne wyznaczono na obszarach, gdzie podłoże budowlane stanowią grunty spoiste: zwarte i półzwarte występujące w obrębie wysoczyzny. Są to utwory morenowe skonsolidowane (gliny zwałowe zlodowacenia odry) i mniej skonsolidowane (gliny piaszczyste zlodowacenia warty). Do gruntów niespoistych należą piaski różnej granulacji i żwiry (średniozagęszczone i zagęszczone osady wodno- i rzecznotodowcowe, a także rzeczne wyższych tarasów). Zwierciadło wody gruntowej znajduje się na tych obszarach poniżej głębokości 2,0 m, a spadki terenu nie przekraczają 12 %. Warunki takie występują na zdecydowanej większości terenów poddanych analizie na obszarze gminy Lipinki Łużyckie.

Tereny o warunkach niekorzystnych charakteryzują się obecnością gruntów słabonośnych, obszarów podmokłych i zabagnionych, występowaniem zwierciadła wody gruntowej na głębokości mniejszej niż 2 m i występowaniem wód agresywnych. Warunki niekorzystne związane są również z dolinami Lubszy i Skrody oraz ich mniejszych dopływów, których tarasy zalewowe i nadzalewowe zbudowane są z utworów młodej akumulacji rzecznej, a więc luźnych, zawodnionych piasków i słabonośnych, mało spoistych gruntów organicznych o konsystencji plastycznej (namułów, torfów zapiaszczonych). Grunty te są wilgotne lub nasycone wodą w strefie przypowierzchniowej (0 – 2,0 m głębokości). Słabonośne grunty akumulacji rzecznej występują również wąskimi pasami w obrębie dolin mniejszych cieków odwadniających wzgórze morenowe. Utrudnieniem dla budownictwa są także obszary płytkiego występowania zwierciadła wody gruntowej (na głębokości mniejszej niż 2 m) w piaskach i żwirach rzecznych i wodnotodowcowych zlodowacenia warty. Na terenie gminy Lipinki Łużyckie warunki niekorzystne, utrudniające budownictwo występują więc przede wszystkim w bezpośredniej bliskości dolin rzecznych.

2. UWARUNKOWANIA HISTORYCZNE.

2. 1. Historia i osadnictwo.

Teren gminy Lipinki Łużyckie jest częścią obszaru historycznych Dolnych Łużyc. Z danych Archeologicznego Zdjęcia Polski wynika, że względnie gęste zasiedlenie istniało tutaj już w czasach pradziejowych. We wczesnym średniowieczu tereny te zasiedlili słowiańscy Łużycanie. W początkowym okresie panowania dynastii piastowskiej Bolesław Chrobry włączył Łużyce do Polski, a jego następca Mieszko II utracił je na rzecz Marchii Wschodniej. Okresowo wschodnią częścią Łużyc władali książęta śląscy Henryk Brodaty i Henryk Jaworski, następnie na trwałe przyłączone zostały do Miśni, a później do Saksonii. W 1815 roku panowanie nad całymi Łużycami rozciągnęły Prusy, a potem Rzesza Niemiecka, aż do roku 1945.

Zdecydowana większość, jeśli nie wszystkie miejscowości mają wczesnośredniowieczny rodowód. Pierwotne osadnictwo w poszczególnych miejscowościach dzisiejszej gminy należało do zwartych. Spowodowały to głównie korzystne uwarunkowania gruntowe. Większość wsi zlokalizowana jest przy głównych drogach. Były to najczęściej powstałe już w średniowieczu popularne ulicówki lub rzędówki, które późniejszy rozwój osadnictwa przekształcił w bardziej skomplikowane układy przestrzenne (np.: wielodrożnica, ulicówka z folwarkiem, itp.). Do XIII wieku były to małe osady, rodowe bądź rodzinne. W XIII wieku, w rezultacie programowych działań, nastąpiła komasacja gruntów i nadanie wsiom racjonalnych planów. Wtedy też albo w następnym stuleciu powstały zapewne wszystkie miejscowości gminy. Założone w XIII wieku, czy raczej zreformowane przestrzenie i prawnie wsie, pozostawały w mało zmienionych układach do XIX wieku, kiedy to niektóre z nich rozwinęły się terytorialnie, czasem dość znacznie (Lipinki Łużyckie). Od XIII wieku część obszaru gminy stanowiło dobra dominium żarskiego, którym władały kolejno rody Dziewinów, Packów, Bibersteinów i Promnitzów. Poszczególne wsie oddawane były przez suwerenów żarskich w lenno różnym rodzinom rycerskim. W przypadku wielu wsi ich pierwotne układy przestrzenne zostały poszerzone o folwarki, zakładane już w czasach średniowiecznych i później. W kilku wsiach znajdują lub znajdowały się zespoły pałacowe lub dworskie z parkami (Brzostowa, Lipinki Łużyckie, Pietrzyków, Piotrowice, Sieciejów). Po 1945 roku wiele z nich uległo częściowej degradacji.

W okresie ostatnich kilkunastu lat na terenie gminy dość prężnie rozwija się nowa fala osadnictwa. Powstało około 100 nowych budynków mieszkalnych, głównie we wsiach Lipinki Łużyckie i Suchleb, a więc miejscowościach położonych najbliżej miasta Żary. Dominują budynki murowane o modernistycznej architekturze wykonane metodami współczesnej techniki budowlanej. Typowa zabudowa zagród składa się tu przeważnie z domu mieszkalnego jedno- lub dwukondygnacyjnego o dachu dwuspadowym, ustawionego frontem do drogi oraz budynków gospodarczych ustawionych szczytem lub frontem do drogi, również o typowej dwuspadowej konstrukcji dachu. Regułą jest murowana konstrukcja budynków. Wykończenie elewacji budynków, rodzaj pokrycia dachowego, typ i konstrukcja płotu, elementy małej architektury, itp., są bardzo zróżnicowane i odpowiadają indywidualnym gustom właścicieli.

TABELA 26: Gmina Lipinki Łużyckie – rozwój osadnictwa.

Obecna nazwa miejscowości	Historyczna nazwa miejscowości	Czas powstania
Boruszyn	Eckartswalde	XIII – XIV wiek
Brzostowa	Brestaw, Brestau	XIV wiek
Cisowa	Czeitzdorff, Zeisdorf	XIX wiek
Grotów	Grotow, Grafenhain	XIII wiek
Górka	Gurkau	XV wiek
Lipinki Łużyckie	Lyndenrade, Lindenrode	XIII wiek
Pietrzyków	Piczkow, Pitschkau	XIII wiek
Piotrowice	Klein Petersdorf	XIV – XV wiek
Sieciejów	Schönaich	XIII – XIV wiek
Suchleb	Czukleybe, Zukleibe, Steinfelde	XIII wiek
Tyliczki	Tylica, Thielitz	XV wiek
Zajączek	Haasel	XIV wiek

Źródło: Urząd Gminy Lipinki Łużyckie, 2003.

2. 2. Zabytki.

Obszar gminy Lipinki Łużyckie jest terenem o dużym nasyceniu cennymi obiektami zabytkowymi z różnych epok i formacji stylowych. Zachowały się tu interesujące zabytki architektury i sztuki, reprezentujące wysoki poziom artystyczny. Są to: kościoły, plebanie, kapliczki, zespoły pałacowo – parkowe, folwarki, budynki mieszkalne i gospodarcze, założenia cmentarne. Zachowały one elementy pierwotnych układów urbanistycznych. W okresie powojennym stopień zachowania historycznie ukształtowanych układów zabudowy poszczególnych miejscowości nie uległ zasadniczym zmianom. Większość miejscowości na terenie gminy charakteryzuje się do dnia dzisiejszego cennymi historycznymi układami ruralistycznymi (Brzostowa, Cisowa, Górka, Grotów, Lipinki Łużyckie, Zajączek). Zachowane zabytki architektury legitymują się stosunkowo nowymi metrykami. Żadna z budowli nie sięga wstecz poza wiek XVIII. Świadczy to niewątpliwie, że wcześniej istniała wyłącznie zabudowa drewniana. Na terenie gminy zachowały się cztery kościoły (Brzostowa, Grotów, Lipinki Łużyckie, Pietrzyków). Wszystkie zostały zbudowane jako zbory protestanckie. We wsiach: Brzostowa, Lipinki Łużyckie, Pietrzyków i Sieciejów są zespoły pałacowe lub dworskie. W kilku wsiach zachowały się folwarki (Boruszyn, Lipinki Łużyckie, Pietrzyków, Piotrowice, Sieciejów, Tyliczki – osada folwarczna). Parki pałacowe, dworskie lub krajobrazowe są we wsiach: Brzostowa, Lipinki Łużyckie, Pietrzyków, Piotrowice i Sieciejów. Większość założeń parkowych pozostaje w zaniedbaniu. W większości miejscowości istnieją ślady po cmentarzach, często w postaci kęp wysokiej zieleni (Brzostowa, Cisowa, Górka, Grotów, Lipinki Łużyckie, Pietrzyków, Zajączek).

Najcenniejsze zabytkowe obiekty budowlane zlokalizowane są w Lipinkach Łużyckich. Lipinki Łużyckie to stara osada łużycka powstała na drodze solnej, założona w XIII wieku. Powstało tutaj dużo budynków pochodzących z przełomu XVIII / XIX oraz XIX / XX wieku. Są to wartościowe i dobrze zachowane zabytki architektury. Na terenie wsi znajdują się trzy dwory, każdy interesujący pod względem architektonicznym. Pierwszy, wznoszący się przy ul. Parkowej pochodzi z 1754 roku. Wybudowany w stylu barokowym na planie prostokąta, piętrowy, nakryty dachem czterospadowym. Pierwotnie wejście zdobił barokowy portal z piaskowca, z którego do dziś zachował się tylko herb. Po II wojnie światowej budynek został przebudowany, zlikwidowano detale architektoniczne oraz zamurowano część okien. Wokół budynku rozciąga się stary dworski park. Obecnie budynek znajduje się w trakcie remontu i prac konserwatorskich. Pozostałości drugiego dworu znajdują się przy ul. Głównej. Był on zbudowany w XVIII wieku w oparciu o starszą konstrukcję wieży rycerskiej z XVI wieku, której fragmenty

zachowały się w nowej budowli. Jest to obiekt założony na planie prostokąta, dwukondygnacyjny, przykryty dachem mansardowym, przechodzący w elewacjach bocznych w naczółkowy. Dawna wieża zachowała się do wysokości drugiej kondygnacji. Trzeci dwór znajduje się w północnej części wsi. Zbudowany był około 1860 roku w stylu neoklasycystycznym. Do listy cennych zabytków Lipinek Łużyckich należy również dodać stary kościół parafialny p.w. św. Antoniego Padewskiego z XIV wieku. Jest on murowany, z wieżą zbudowaną z kamienia i rudy darniowej, którą wzniesiono w 1518 roku. Jego obecny wygląd zawdzięczamy przebudowie z lat 1822 – 1823. W sąsiedniej Brzostowej stoi neogotycki kościół parafialny z połowy XIX wieku otoczony XVII wiecznym murem kamiennym oraz pałac z XIX wieku z parkiem i folwarkiem. Natomiast we wsi Pietrzyków znajduje się interesujący kościół parafialny p.w. Dobrego Pasterza z XIV wieku. Został on zniszczony w czasie wojny trzydziestoletniej, lecz odbudowano go w połowie XVII wieku. Zbudowany został z kamienia polnego. Otoczony jest parkiem krajobrazowym z XIX wieku. Cenny jest również kościół parafialny p.w. Narodzenia NMP w Grotowie. Kościół w stylu klasycystycznym, szalowy, na rzucie prostokąta, zbudowany został w latach 1829 – 1830. Elewacje rozczłonkowane są wysokimi, półkolistymi oknami. Drugi kościół gotycki z kamienia polnego z XIII wieku został spalony w 1945 roku i rozebrany. Na placu kościelnym znajduje się jedyna w powiecie śląska figura św. Jana Nepomucena z XIX wieku.

Generalnie obiekty zabytkowe występują we wszystkich miejscowościach. Największym ich nasyceniem charakteryzują się miejscowości Lipinki Łużyckie i Grotów gdzie znajduje się odpowiednio 281 i 170 obiektów zabytkowych. Znaczne nasycenie obiektów zabytkowych występuje na terenie wsi: Boruszyn (62), Zajączek (47), Suchleb (34) i Cisowa (27). Natomiast najmniejszym nasyceniem obiektów zabytkowych charakteryzują się wsie: Brzostowa (16), Pietrzyków (14), Sieciejów (10), Tyliczki (8), Górka (6) i Piotrowice (3). Wśród obiektów zabytkowych najliczniejszą grupę stanowią budynki mieszkalne. Licznie reprezentowane są także obiekty przemysłowe i gospodarcze (magazyny, spichlerze, stajnie, stodoły, obory, chlewy, młyny, itp.). Rzadziej występują obiekty sakralne (kościół, kaplice, kapliczki, plebanie) oraz obiekty użyteczności publicznej (szkoły, świetlice, remizy strażackie i budynki administracyjne), a także obiekty techniczne i inne (mosty, stacje transformatorowe, ogrodzenia, bramy, itp.). Obecnie na terenie gminy 11 obiektów figuruje w rejestrze zabytków województwa lubuskiego. Ogółem gminna ewidencja zabytków obejmuje 678 obiektów.

TABELA 27: Gmina Lipinki Łużyckie – rozmieszczenie obiektów zabytkowych.

Miejscowość	Liczba zabytków	W tym wpisane do rejestru zabytków województwa lubuskiego
Boruszyn	62	–
Brzostowa	16	2
Cisowa	27	1
Górka	6	–
Grotów	170	1
Lipinki Łużyckie	281	4
Pietrzyków	14	2
Piotrowice	3	–
Sieciejów	10	1
Suchleb	34	–
Tyliczki	8	–
Zajączek	47	–

Źródło: Urząd Gminy Lipinki Łużyckie, 2013.

Obiekty, zespoły i założenia wpisane do rejestru zabytków objęte są rygorami ochrony konserwatorskiej, wynikającymi z przepisów ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 roku (Dz. U. z 2003 roku, nr 162 poz. 1568 z późn. zm.). Odnośnie obiektów zabytkowych obowiązuje bezwzględny priorytet wymagań i ustaleń konserwatorskich nad względami wynikającymi z działalności inwestycyjnej. Należy dążyć do pełnej rewaloryzacji zabytków. Wszelkie działania podejmowane przy zabytkach wymagają pisemnego pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

TABELA 28: Gmina Lipinki Łużyckie – wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków województwa lubuskiego.

Miejscowość	Obiekt	Numer rejestru	Data rejestru
Brzostowa	Pałac	L-410/A	07.09.2010
Brzostowa	Park dworski	3196	27.12.1983
Cisowa	Chata drewniana o konstrukcji zrębowej z końca XVIII w.	3141	18.11.1979
Grotów	Kościół poewangelicki (obecnie p.w. Narodzenia NMP)	1235	30.06.1964
Lipinki Łużyckie	Kościół parafialny p.w. św. Antoniego Padewskiego	L-451	05.06.1961
Lipinki Łużyckie	Dwór i oficyny nr 52	2058	30.04.1971
Lipinki Łużyckie	Dwór	3129	28.06.1979
Lipinki Łużyckie	Park podworski	3198	27.12.1983
Pietrzyków	Kościół parafialny p.w. Dobrego Pasterza	1249	28.09.1964
Pietrzyków	Park dworski	3208	27.12.1983
Sieciejów	Zespół dworski	2194	10.11.1975

Źródło: Urząd Gminy Lipinki Łużyckie, 2013.

Zespoły i obiekty ujęte w rejestrze i gminnej ewidencji zabytków objęte zostały także ochroną konserwatorską w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Są to zespoły i obiekty o istotnych lokalnych walorach historycznych, kulturowych i krajobrazowych. Dla obiektów objętych ochroną konserwatorską obowiązują ustalenia ujęte w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Dla prac remontowych i modernizacyjnych, związanych z rozbudową i przebudową obiektów oraz dla prac rozbiórkowych prowadzonych przy zabytkach uwzględnionych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy uzyskać uzgodnienie wojewódzkiego konserwatora zabytków. Wykaz zabytków architektury i budownictwa obejmuje różne obiekty nieruchome powstałe przed 1945 rokiem, w których późniejsza działalność nie zatarała cech świadczących o ich historycznym rodowodzie. Stanowią one charakterystyczne przykłady działalności budowlanej dawnych epok lub posiadają znaczące w skali lokalnej walory artystyczno – architektoniczne.

Gmina Lipinki Łużyckie jest obecnie w trakcie sporządzania *Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami*, wymaganego na podstawie art. 87 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 roku.

2. 3. Stanowiska archeologiczne.

Stanowiska archeologiczne stanowią wielorodny materiał zabytkowy z różnych przedziałów czasowych. Stanowią one ważny element zachowania dziedzictwa kulturowego. Rejon gminy Lipinki Łużyckie wyróżnia się znacznymi wartościami archeologicznymi. Znajduje się tu wiele cennych i bogatych stanowisk, dzięki którym w dość czytelny sposób odtworzono historię pradziejowego osadnictwa aż po dzisiejsze czasy. Obszar gminy Lipinki Łużyckie jest dość dobrze rozpoznany pod względem archeologicznym. Największym rejonem koncentracji relikwów archeologicznych jest miejscowość Grotów (49 stanowisk). Więcej niż 10 stanowisk występuje we wsiach Górka (19) oraz Pietrzyków i Zajęcze (po 11). 10 i mniej stanowisk zlokalizowano dotychczas w miejscowościach:

Brzostowa (10), Lipinki Łużyckie i Sieciejów (po 9), Cisowa (5), Piotrowice i Suchleb (po 4), Tyliczki (2), Boruszyn (1).

Ogółem gminny zasób wartości kulturowych podlegających ochronie uzupełniają 134 stanowiska archeologiczne. Żadne z nich nie figuruje w rejestrze zabytków województwa lubuskiego. Nie należy jednak wykluczać możliwości, że dane dotyczące zabytkowej zawartości stanowisk archeologicznych oraz ich zasięgu ulegną zmianie, włącznie z wpisem do rejestru, po przeprowadzeniu badań weryfikacyjnych. Potwierdzone w terenie oraz wpisane do rejestru zabytków stanowiska archeologiczne należy otoczyć szczególną opieką i bezwzględnie zakazać prowadzenia jakichkolwiek działań mogących naruszyć stan zabytku.

TABELA 29: Gmina Lipinki Łużyckie – rozmieszczenie stanowisk archeologicznych.

Miejscowość	Liczba stanowisk archeologicznych	W tym wpisane do rejestru zabytków województwa lubuskiego
Boruszyn	1	–
Brzostowa	10	–
Cisowa	5	–
Górka	19	–
Grotów	49	–
Lipinki Łużyckie	9	–
Pietrzyków	11	–
Piotrowice	4	–
Sieciejów	9	–
Suchleb	4	–
Tyliczki	2	–
Zajączek	11	–

Źródło: Urząd Gminy Lipinki Łużyckie, 2013.

Nawarstwienia kulturowe, obiekty archeologiczne i związane z nimi wytwory ruchome, będące integralną częścią substancji zabytkowej gminy Lipinki Łużyckie, stanowią ślad osadnictwa i przekształceń środowiska kulturowego (ulic, działek, instalacji i komunikacji, konstrukcji domów, budynków użyteczności publicznej, itp.), a także są odzwierciedleniem poziomu i jakości życia mieszkańców lokalnych społeczności wiejskich.

2. 4. Strefy konserwatorskie.

Walory kulturowe chronione są także prawem miejscowym, to jest poprzez ustanowienie stref ochrony konserwatorskiej w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Obecnie w gminie Lipinki Łużyckie nie ma prawnie usankcjonowanych stref konserwatorskich, niemniej występujące tutaj zasoby kulturowe i krajobrazowe warte są zachowania i ochrony. O wartościach kulturowych gminy decyduje nie tylko historia poszczególnych miejscowości o słowiańskim rodowodzie, zakodowanym w nazewnictwie, ale także zachowane zabytki, do których należą również układy przestrzenne wybranych wsi, stanowiska archeologiczne oraz zieleń komponowana (parki i cmentarze). Dobrze zachowane historyczne plany i układy przestrzenne mają wsie: Brzostowa, Cisowa, Górka, Grotów, Lipinki Łużyckie i Zajączek. Szczególnie cenne jest historyczne otoczenie poszczególnych obiektów ujętych w rejestrze zabytków, zwłaszcza kościołów, pałaców i dworów.

Należy zaznaczyć, że największym niebezpieczeństwem dla zachowania istniejących na terenie gminy zabytków jest ich zły stan techniczny oraz brak lub niewłaściwe zagospodarowanie. Dla części obiektów, w szczególności nie objętych ochroną w postaci wpisu do rejestru, działaniami z zakresu prawa miejscowego, mogącymi przyczynić się do ratowania tych obiektów przed zupełną degradacją, byłoby urealnienie wymogów dotyczących ich ochrony, a w szczególności do zasad odnoszących się do remontów tych obiektów, bez ryzyka utraty przez obiekt cennych walorów decydujących o wartości zabytkowej. Jednak w zdecydowanej większości powodem złego stanu technicznego obiektów są problemy natury ekonomicznej i własnościowej, niemożliwe do uregulowania na szczeblu planowania przestrzennego, a wymagające opracowania kompleksowych mechanizmów działania.

3. STRUKTURA FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNA.

3. 1. Struktura użytkowania gruntów.

TABELA 30: Gmina Lipinki Łużyckie – użytkowanie gruntów w ha w 2013 roku¹³.

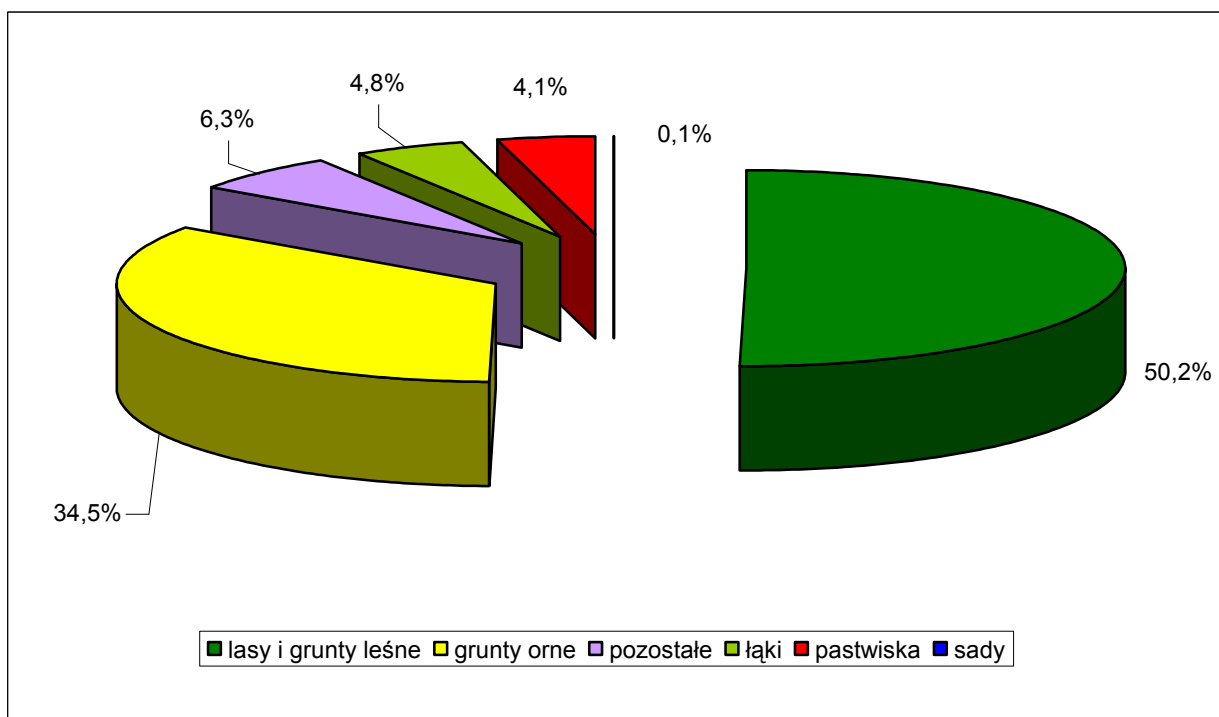
Razem	Użytki rolne				Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty i nieużytki
	W tym:					
	grunty orne	sady	łąki	pastwiska		
3851	3058	9	424	360	4455	563

Źródło: Urząd Gminy Lipinki Łużyckie, 2013.

Użytki rolne stanowią 43,42 % ogólnej powierzchni gminy, lasy i grunty leśne 50,23 %, a pozostałe grunty i nieużytki 6,35 %. Natomiast struktura użytków rolnych kształtuje się w następujący sposób:

- grunty orne – 79,41 %;
- sady – 0,23 %;
- łąki – 11,01 %;
- pastwiska – 9,35 %.

RYCINA 8: Gmina Lipinki Łużyckie – struktura użytkowania gruntów w 2013 roku.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Urząd Gminy Lipinki Łużyckie, 2013.

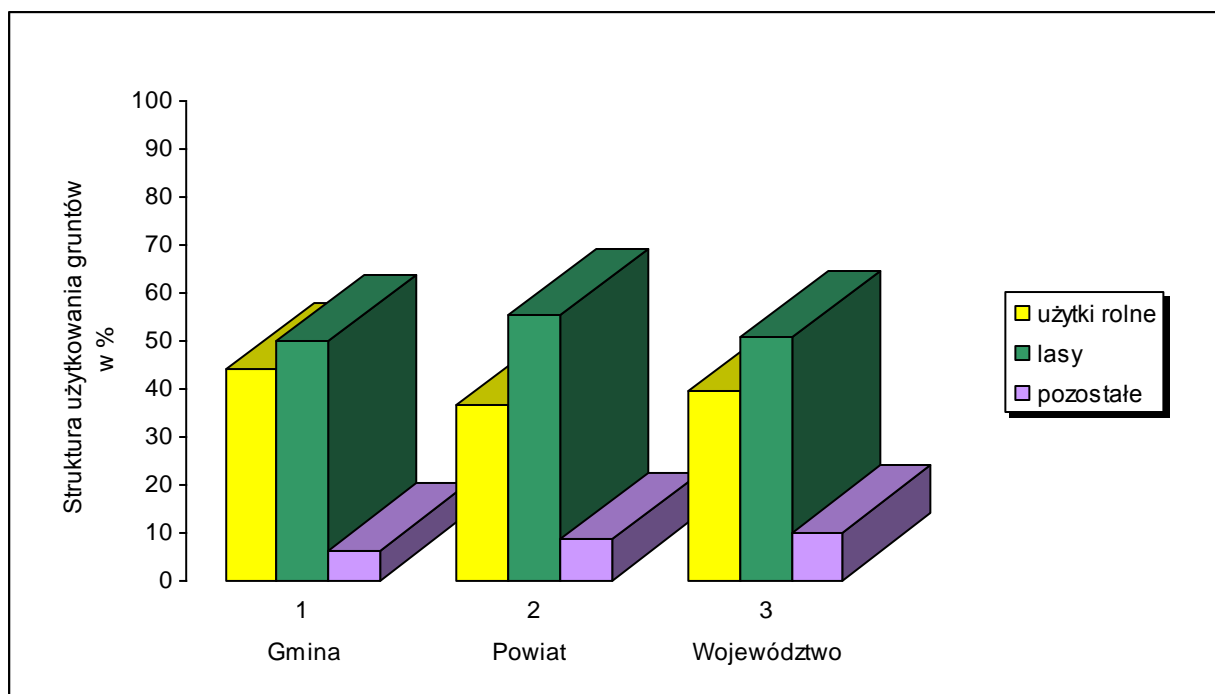
¹³ Według ewidencji gruntów.

TABELA 31: Gmina Lipinki Łużyckie – struktura użytkowania gruntów w 2007 roku (w %).

Jednostka administracyjna	Użytki rolne					Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty i nieużytki
	Razem	w tym					
		grunty orne	sady	łąki	pastwiska		
Gmina Lipinki Łużyckie	44,09	79,03	0,23	11,42	9,32	49,71	6,20
Powiat Żarski	36,37	69,55	0,30	21,12	9,03	55,27	8,36
Województwo Lubuskie	39,44	74,23	0,54	18,43	6,80	50,58	9,98

Źródło: GUS 2008.

RYCINA 9: Gmina Lipinki Łużyckie – struktura użytkowania gruntów w 2007 roku (w %).

Źródło: GUS 2008.

Z powyższej ryciny i tabeli wynika, że struktura użytkowania gruntów w gminie Lipinki Łużyckie jest bardzo zbliżona w porównaniu do uwarunkowań charakteryzujących powiat żarski i całe województwo lubuskie. Na terenie gminy Lipinki Łużyckie udział użytków rolnych jest większy w stosunku do powiatu i województwa, kosztem terenów leśnych i kategorii określonej jako „pozostałe grunty i nieużytki”, w skład których wchodzi między innymi: obszary zabudowy mieszkaniowej, tereny przemysłowe, tereny kolejowe, ulice, skwery, parki, tereny wodne, rowy, nieużytki itp., co jest charakterystyczne dla gminy wiejskiej.

3. 2. Struktura własnościowa gruntów.

TABELA 32: Gmina Lipinki Łużyckie – własność gruntów w 2013 roku.

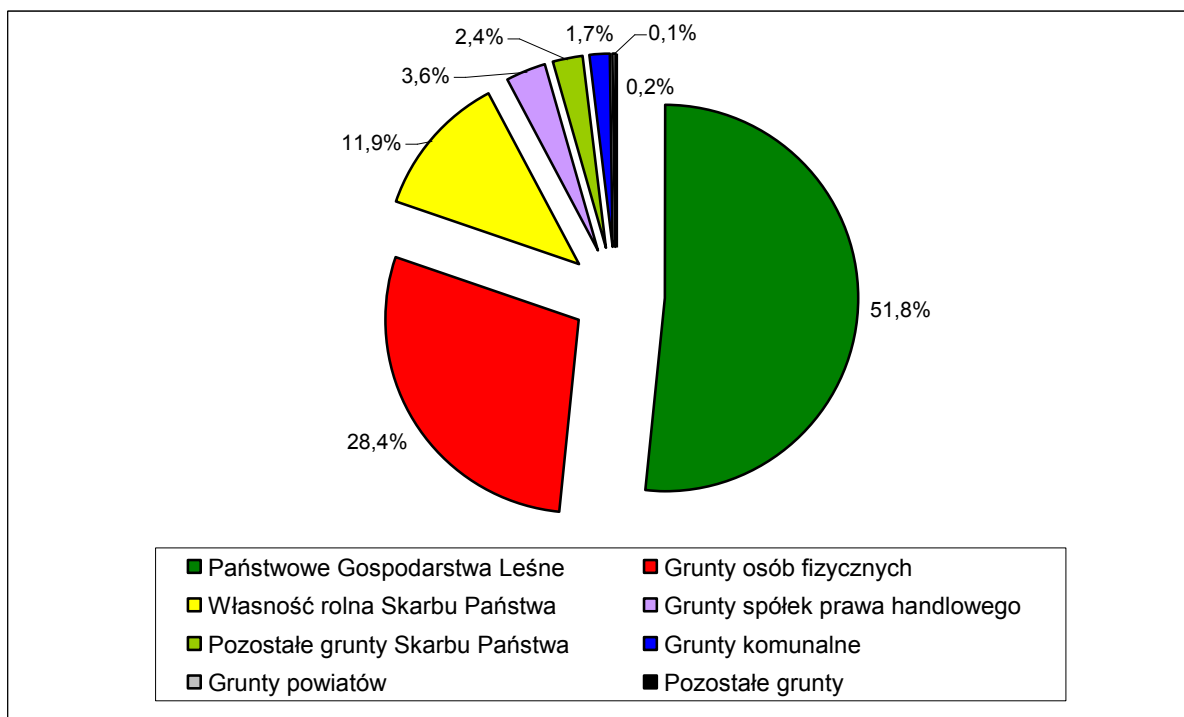
Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha¹⁴	Struktura w %
Grunty Skarbu Państwa ogółem	5836	66,03
<i>Państwowe Gospodarstwa Leśne</i>	<i>4574</i>	<i>78,38</i>
<i>Grunty Spółek Skarbu Państwa</i>	<i>–</i>	<i>–</i>
<i>Zasób własności rolnej Skarbu Państwa</i>	<i>1053</i>	<i>18,04</i>
<i>Zasób nieruchomości Skarbu Państwa</i>	<i>56</i>	<i>0,96</i>
<i>Pozostałe grunty Skarbu Państwa</i>	<i>153</i>	<i>2,62</i>
Grunty województw	–	–
Grunty Powiatów	12	0,14
Grunty komunalne	152	1,72
Grunty osób fizycznych	2512	28,42
Grunty spółek prawa handlowego	317	3,59
Grunty spółdzielni	4	0,05
Wspólnoty gruntowe	–	–
Grunty kościołów, związków wyznaniowych	3	0,03
Grunty partii politycznych i stowarzyszeń	–	–
Grunty inne niż wymienione	2	0,02

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Urząd Gminy Lipinki Łużyckie, 2013.

Zdecydowana większość gruntów (66,03 %) na terenie gminy Lipinki Łużyckie jest własnością Skarbu Państwa, z czego najwięcej (78,38 % z ogółu gruntów państwowych) stanowią tereny w zarządzie Lasów Państwowych. W rękach osób fizycznych pozostaje ponad ¼ całości gruntów (28,42 %). Grunty komunalne stanowią tylko nieznaczną ilość (1,72 %) z ogółu gruntów w gminie Lipinki Łużyckie. Dość znaczną pozycję, poza gruntami publicznymi i osób fizycznych, stanowią grunty spółek prawa handlowego (3,59 %).

¹⁴ Powierzchnia ewidencyjna według ewidencji gruntów.

RYCINA 10: Gmina Lipinki Łużyckie – struktura własności gruntów w 2013 roku.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Urząd Gminy Lipinki Łużyckie, 2013.

3. 3. Struktura przestrzenna.

Zasadniczą cechą struktury sieci osadniczej jest jej dość wysoki stopień rozdrobnienia, mający niekorzystny wpływ na kształtowanie warunków socjalno – bytowych społeczności wiejskiej. W większości wsi, poza Lipinkami Łużyckimi i Suchlebem, dominuje zabudowa zagrodowa znajdująca się w stanie technicznym średnim, a niekiedy złym. Podstawowym założeniem poprawy warunków mieszkaniowych jest zachowanie i modernizacja istniejących zasobów oraz realizacja nowego budownictwa mieszkaniowego. Nieliczny program usługowy, będący pochodną potencjału demograficznego danej miejscowości, rozmieszczony jest w większości wzdłuż ciągów komunikacyjnych. System komunikacyjny tworzy sieć kołowa i kolejowa. Przez gminę przebiegają 2 drogi krajowe i 8 dróg powiatowych. Drogi te stanowią podstawowy układ komunikacyjny gminy, którego uzupełnieniem jest system 14 dróg gminnych. Przebiegająca na południu gminy planowana autostrada A18 posiada zjazdy poza granicami gminy. Komunikację i transport kolejowy tworzy linia nr 14. Wiodącą funkcję gospodarczą pełni jeszcze rolnictwo i leśnictwo. Funkcje towarzyszące i uzupełniające tworzą usługi i drobna wytwórczość. Rozwija się osadnictwo, zwłaszcza w miejscowościach położonych najbliżej miasta Żary. Nie występują tu większe zakłady produkcyjne, aczkolwiek predysponowane są ku tereny położone wzdłuż drogi krajowej nr 12. Znaczący udział w strukturze powierzchni gminy stanowią lasy, objęte w większości licznymi formami ochrony przyrody, co stwarza korzystne warunki dla rozwoju usług turystyki i rekreacji.

3. 4. Struktura funkcjonalna.

Gmina Lipinki Łużyckie jest samorządową jednostką wiejską z wiodącą rolą sektora rolniczego i leśnego. Uzupełniającą rolę pełni sektor usługowy i produkcyjny. Szansę na przyszły rozwój ma przede wszystkim sektor produkcyjny (drobna wytwórczość na bazie przetwórstwa przemysłowego i rzemiosła produkcyjnego), a także: rolniczy (przede wszystkim w oparciu o hodowlę i uprawy) i usługowy (w tym związany z turystyką i rekreacją). W

wyniku analiz przeprowadzonych na podstawie zebranych materiałów inwentaryzacyjnych oraz na podstawie występujących powiązań komunikacyjnych i funkcjonalnych, można przyjąć następujący system obsługi ludności gminy:

Ośrodek gminny głównego poziomu obsługi o zasięgu lokalnym, obsługujący w zakresie usług ponadpodstawowych teren całej gminy – miejscowość Lipinki Łużyckie. Pełni ona funkcję administracyjną, stanowi ośrodek koncentracji mieszkalnictwa i usług dla ludności oraz obsługi rolnictwa i leśnictwa. Tym samym Lipinki Łużyckie pełnią funkcję lokalnego centrum rozwoju, które jest istotnym czynnikiem wzrostu i kumuluje usługi oraz inne działalności gospodarcze w skali umożliwiającej społeczny i ekonomiczny rozwój sąsiadujących z nim miejscowości. Funkcjami rozwojowymi Lipinek Łużyckich są przede wszystkim funkcje produkcyjne, mieszkalnictwa oraz usługi rynkowe i nierynkowe.

Ośrodki pośredniego poziomu obsługi z poszerzonym programem usługowym, współpracujące z ośrodkiem gminnym – wsie: Grotów, Pietrzyków i Zajączek. Są to ośrodki stanowiące etap pośredni w kompleksowym systemie obsługi ludności, szczególnie w zakresie handlu oraz innych usług, o odpowiednio dużej liczbie ludności w rejonie obsługi. Funkcjami rozwojowymi tych miejscowości są funkcje: mieszkalnictwa, rolnictwa, działalności produkcyjnych, a także usług rynkowych, w tym turystyki i rekreacji.

Pozostałe ośrodki (wsie elementarne), o funkcjach typowo rolniczych i leśnych, obsługujące ludność w podstawowym zakresie usług (większość nawet ich pozbawiona). Zaliczono do nich wsie: Boruszyn, Brzostowa, Cisowa, Górka, Piotrowice, Sieciejów, Suchleb i Tyliczki. Funkcjami rozwojowymi tych miejscowości są funkcje: rolnictwa, leśnictwa i mieszkalnictwa, a także usług rynkowych w postaci turystyki.

TABELA 33: Gmina Lipinki Łużyckie – struktura funkcjonalna według miejscowości.

Miejscowość	Funkcje podstawowe ¹⁵	Funkcje uzupełniające (perspektywiczne)
Boruszyn	rolnictwo	bez zmian
Brzostowa	rolnictwo i leśnictwo	turystyka i rekreacja
Cisowa	rolnictwo	bez zmian
Górka	rolnictwo	bez zmian
Grotów	rolnictwo, leśnictwo i usługi	drobna, nieuciążliwa wytwórczość
Lipinki Łużyckie	usługi, działalności produkcyjne	bez zmian
Pietrzyków	rolnictwo, leśnictwo, turystyka i rekreacja	bez zmian
Piotrowice	rolnictwo	bez zmian
Sieciejów	rolnictwo i leśnictwo	turystyka i rekreacja
Suchleb	rolnictwo i leśnictwo	usługi
Tyliczki	rolnictwo	bez zmian
Zajączek	rolnictwo, działalności produkcyjne, usługi	bez zmian

Źródło: Opracowanie własne, 2013.

¹⁵ Z pominięciem funkcji mieszkaniowej obecnej w każdej miejscowości.

4. SFERA SPOŁECZNA.

4. 1. Demografia.

4.1.1. Podstawowe dane o ludności.

Podstawowymi miernikami charakteryzującymi zbiorowość ludzką jest jej liczebność i rozmieszczenie. Gmina wiejska Lipinki Łużyckie 31 grudnia 2012 roku liczyła 3326 mieszkańców. Zamieszkiwało ją 1623 mężczyzn oraz 1703 kobiety. Współczynnik feminizacji, to jest stosunek liczby kobiet na 100 mężczyzn wynosi w gminie 105 i jest niższy od średniej dla powiatu żarskiego (106) oraz równy wartości charakteryzującej województwo lubuskie (105). Na 1 km² powierzchni gminy przypada 38 mieszkańców. Gęstość zaludnienia jest więc niższa od średniej dla powiatu i województwa (odpowiednio: 71 i 73 osoby / km²). Współczynnik występujący w gminie Lipinki Łużyckie jest jednak charakterystyczny dla gmin wiejskich.

TABELA 34: Gmina Lipinki Łużyckie – zaludnienie w latach 1995 – 2012.

Rok	Liczba mieszkańców		
	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
1995	3276	1614	1662
1996	3259	1608	1651
1997	3255	1608	1647
1998	3245	1607	1638
1999	3258	1592	1666
2000	3211	1574	1637
2001	3228	1583	1645
2002	3224	1588	1636
2003	3242	1588	1654
2004	3247	1594	1653
2005	3260	1602	1658
2006	3225	1582	1643
2007	3243	1592	1651
2008	3193	1561	1632
2009	3208	1576	1632
2010	3268	1612	1656
2011	3274	1603	1671
2012	3326	1623	1703

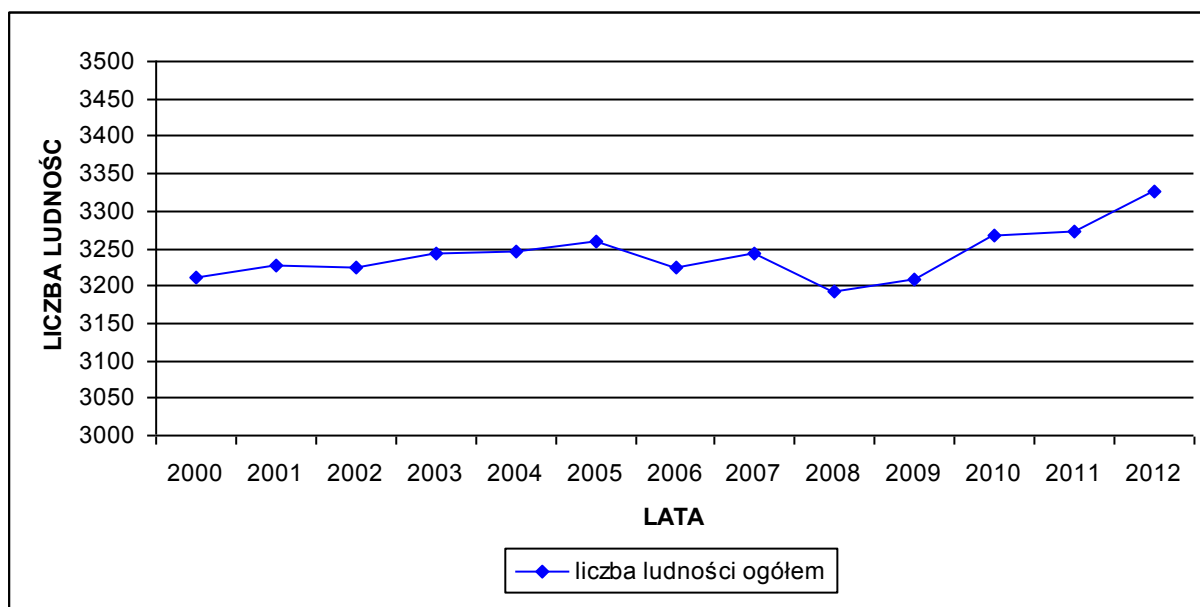
Źródło: GUS 2013.

TABELA 35: Gmina Lipinki Łużyckie – współczynnik feminizacji i gęstość zaludnienia w 2012 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Lipinki Łużyckie	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
Współczynnik feminizacji	104,93	105,87	105,31
Gęstość zaludnienia	37,37	71,39	73,16

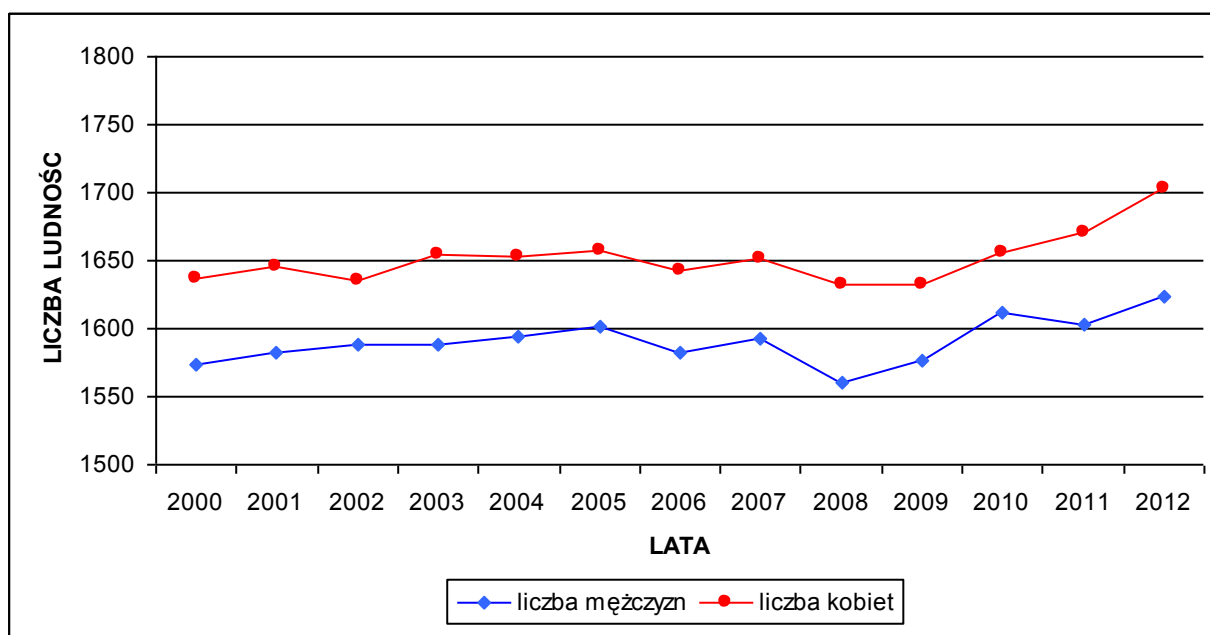
Źródło: GUS 2013.

RYCINA 11: Gmina Lipinki Łużyckie – zaludnienie w latach 200 – 2012.

Źródło: GUS 2013.

RYCINA 12: Gmina Lipinki Łużyckie – zaludnienie w latach 2000 – 2012 według płci.

Źródło: GUS 2013.

W przeciągu analizowanej przeszło dekady liczba ludności zwiększyła się. W roku 2012 gminę Lipinki Łużyckie zamieszkiwało 115 osób więcej niż 12 lat wcześniej, co oznacza wzrost o 3,58 %. W analizowanym okresie czasu współczynnik feminizacji o wartości powyżej 100 punktów występował stale. Dane dotyczące liczby ludności według GUS obejmują ludność według faktycznego miejsca zamieszkania.

TABELA 36: Gmina Lipinki Łużyckie – rozkład zaludnienia według miejscowości w 2013 roku.

Miejscowość	Liczba mieszkańców
Boruszyn	204
Brzostowa	119
Cisowa	57
Górka	160
Grotów	400
Lipinki Łużyckie	1611
Pietrzyków	280
Piotrowice	18
Sieciejów	119
Suchleb	143
Tyliczki	37
Zajączek	200

Źródło: Urząd Gminy Lipinki Łużyckie, 2013.

Najludniejszą miejscowością w gminie jest wieś Lipinki Łużyckie, która liczy 1611 mieszkańców. Drugą co do wielkości liczby mieszkańców wsią jest Grotów, który liczy 400 obywateli. W przedziale od 200 do 300 mieszkańców zawierają się miejscowości: Pietrzyków (280), Boruszyn (204) i Zajączek (200). Populacją pomiędzy 100 a 199 mieszkańców charakteryzują się wsie: Górka (160), Suchleb (143), Brzostowa i Sieciejów (po 119). Pozostałe wsie posiadają zaludnienie poniżej 100 mieszkańców i są to: Cisowa (57), Tyliczki (37) i Piotrowice (18).

4.1.2. Struktura wieku mieszkańców.

Na liczbę ludności decydujący wpływ mają dwa czynniki: ruch naturalny oraz wędrowny ludności. Te z kolei zdeterminowane są przez strukturę ludności według wieku i płci. Struktura ludności według wieku określa proces starzenia się ludności, definiowany najogólniej jako zmiany stanu i struktury według wieku ludności, polegające na wzroście w ogólnej liczbie udziału osób starszych. Za granicę starości przyjmuje się umownie wiek 60 lat. Obecnie ludność województwa lubuskiego, podobnie jak całej Polski starzeje się. Jednak na wsi i w małych miastach udział dzieci i młodzieży jest większy co powoduje, że pod względem struktury wieku mieszkańców gminę Lipinki Łużyckie obecnie możemy jeszcze określić jako jednostkę stosunkowo młodą.

TABELA 37: Gmina Lipinki Łużyckie – ludność według wieku w 2012 roku.

Grupa wieku	Liczba mieszkańców
0 – 4	208
5 – 9	184
10 – 14	163
15 – 19	206
20 – 24	243
25 – 29	290
30 – 34	275
35 – 39	233
40 – 44	220
45 – 49	207
50 – 54	260
55 – 59	241
60 – 64	197
65 – 69	88
70 i więcej	311

Źródło: GUS 2013.

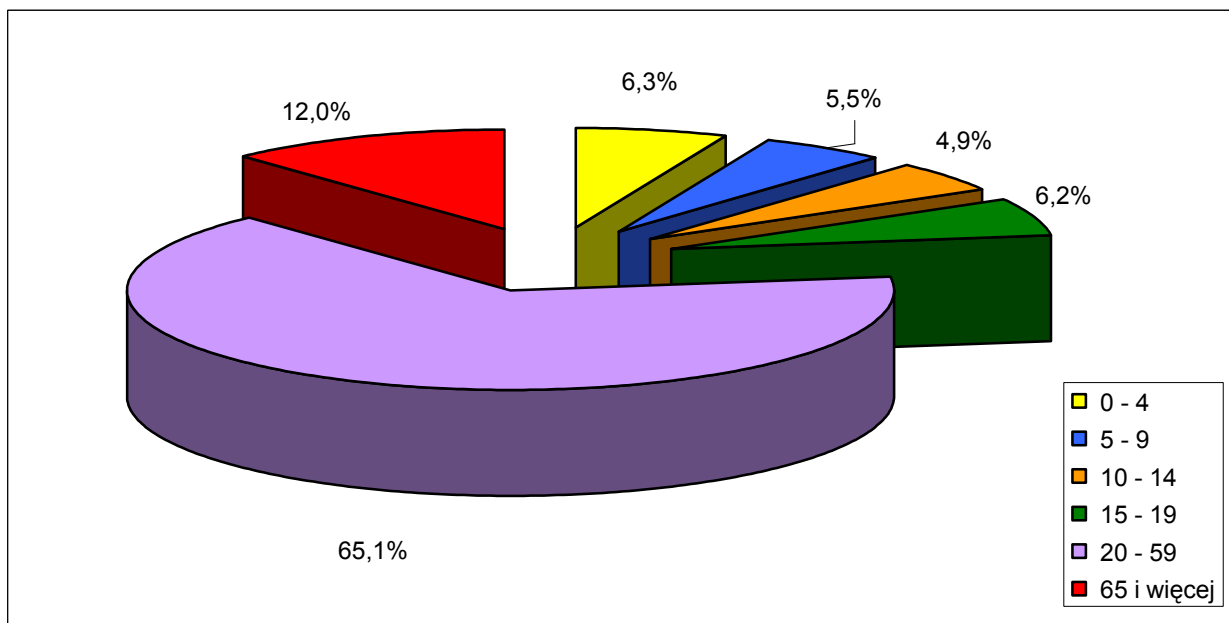
TABELA 38: Gmina Lipinki Łużyckie – struktura ludności według wieku w 2012 roku.

Grupa wieku	Gmina Lipinki Łużyckie (%)	Powiat Żarski (%)	Województwo Lubuskie (%)
0 – 4	6,25	5,24	5,44
5 – 9	5,53	4,96	4,97
10 – 14	4,90	5,06	4,87
15 – 19	6,19	6,14	5,85
20 – 24	7,31	7,00	6,91
25 – 29	8,72	8,09	8,35
30 – 34	8,27	8,34	8,53
35 – 39	7,01	7,83	7,74
40 – 44	6,61	6,15	6,21
45 – 49	6,22	6,01	5,96
50 – 54	7,82	7,46	7,27
55 – 59	7,25	8,25	8,11
60 – 64	5,92	6,99	7,09
65 – 69	2,65	3,68	3,91
70 i więcej	9,35	8,79	8,79

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

22,88 % mieszkańców zamieszkałych w gminie, to jest 761 osób, liczy poniżej 19 roku życia. Natomiast 16,69 % obywateli (555 osób) nie ukończyło jeszcze 14 roku życia. Struktura mieszkańców gminy Lipinki Łużyckie według wieku jest bardzo zbliżona do wartości charakteryzujących zarówno populację powiatu żarskiego jak i województwa lubuskiego. W stosunku do porównywanych wartości prezentuje się korzystniej zarówno w najmłodszych (0 – 19) jak i w najstarszych (65 i więcej) kategoriach wiekowych.

RYCINA 13: Gmina Lipinki Łużyckie – struktura ludności według wieku w 2012 roku.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

W miarę korzystny rozkład demograficzny ludności potwierdza struktura mieszkańców w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym. Przez ludność w wieku produkcyjnym rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18 – 64 lata, a dla kobiet 18 – 59 lat.

TABELA 39: Gmina Lipinki Łużyckie – ludność wieku produkcyjnego i nieprodukcyjnego w 2012 roku.

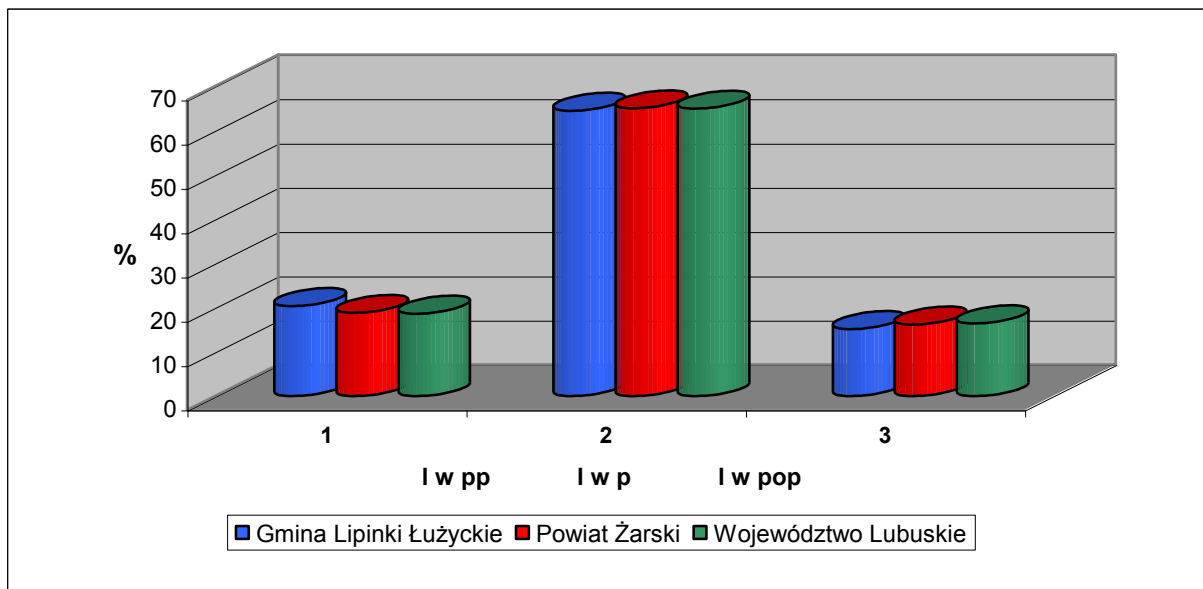
Ludność w wieku	Gmina Lipinki Łużyckie	Gmina Lipinki Łużyckie (%)	Powiat Żarski (%)	Województwo Lubuskie (%)
Przedprodukcyjnym	677	20,35	18,81	18,63
Produkcyjnym	2144	64,47	65,00	64,92
Poprodukcyjnym	505	15,18	16,19	16,45
Współczynnik obciążenia demograficznego		55,13	53,84	54,03

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

Obywatele wieku nieprodukcyjnego (przedprodukcyjni i poprodukcyjni) stanowią 35,53 % całej zbiorowości. Od kilku lat rośnie, także w ujęciu relatywnym, zbiorowość mieszkańców zdolnych do pracy. Wpływ na to ma wejście w wiek dorosły osób z wyżu demograficznego, urodzonych w latach 80–tych XX wieku, a także tych urodzonych na początku lat 90–tych XX wieku. Jednocześnie zmniejsza się tak zwane „obciążenie” ludności jej nieprodukcyjną częścią. Struktura wieku produkcyjnego i nieprodukcyjnego mieszkańców gminy Lipinki Łużyckie nieznacznie odbiega od średnich wartości przyporządkowanych dla powiatu i województwa, ale prezentuje się

korzystniej ze względu na liczniejszą populację wieku przedprodukcyjnego i mniej liczną populację wieku poprodukcyjnego.

RYCINA 14: Gmina Lipinki Łużyckie – ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w 2012 roku.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

Współczynnik obciążenia demograficznego, ustalony jako stosunek ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym dla gminy Lipinki Łużyckie wynosi 55,13 i jest zbliżony do średniej występującej w powiecie żarskim (53,84) i województwie lubuskim (54,03). Jego wartość w gminie Lipinki Łużyckie rozkłada się korzystnie ponieważ wśród obywateli „nieprodukcyjnych” jest jeszcze dużo więcej osób „przedprodukcyjnych” niż „poprodukcyjnych”. Odnotowując jednak zmiany struktury mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym oraz rosnącą liczebność roczników poprodukcyjnych, w ciągu najbliższych kilkunastu lat można przewidywać wzrost „obciążenia” demograficznego poprzez populację osób „poprodukcyjnych”.

4.1.3. Ruch naturalny i wędrowny ludności.

Na przyrost naturalny ludności składają się zmiany w jej liczbie powodowane przez urodzenia i zgonów. Charakteryzujące go wartości określają nie tylko strukturę populacji według płci i wieku, ale także liczbę zawartych małżeństw, osób w wieku rozrodczym oraz zgonów. Wartości charakteryzujące ruch naturalny gminy Lipinki Łużyckie w 2012 roku rozkładają się korzystniej od średniej dla powiatu żarskiego i województwa lubuskiego. Wpływ na to ma przede wszystkim wyższy wskaźnik urodzeń oraz niższy wskaźnik zgonów. Jednak z drugiej strony należy wziąć pod uwagę fakt bardzo niskiej populacji gminy Lipinki Łużyckie powodującej, że nawet jednostkowe przypadki mogą wpłynąć na końcowy obraz poszczególnych wskaźników statystycznych. Przeciętna stopa przyrostu naturalnego w gminach wiejskich bywa często wyższa niż w dużych aglomeracjach. Ta tendencja utrzymuje się także w gminie Lipinki Łużyckie. Współczynnik przyrostu naturalnego w 2012 roku wyniósł tutaj 5,41 ‰ i był zdecydowanie wyższy od średniej dla powiatu żarskiego (-0,10 ‰) i całego województwa lubuskiego (0,74 ‰).

TABELA 40: Gmina Lipinki Łużyckie – ruch naturalny i wędrownkowy ludności w 2012 roku.

Ruch naturalny ludności	Gmina Lipinki Łużyckie – wartości bezwzględne
Małżeństwa	18
Urodzenia żywe	41
Zgony	23
Przyrost naturalny	18
Saldo migracji	4
Przyrost rzeczywisty	22

Źródło: GUS 2013.

Współczynnik małżeństw, to jest liczba zawartych małżeństw na 1000 ludności ogółem, w 2012 roku w gminie Lipinki Łużyckie wyniósł 5,41 i był niższy od wskaźnika dla powiatu (5,64) oraz wyższy od średniej dla województwa (5,31). Współczynnik rodności, określający liczbę urodzeń żywych badanego okresu na 1000 ludności ogółem, wyniósł w 2012 roku w gminie 12,33 i był wyższy od średniej dla powiatu (9,69) oraz województwa (10,13). Natomiast umieralność społeczeństwa, mierzona współczynnikiem zgonów (liczba zgonów na 1000 ludności), wyniosła w gminie 6,92 i była niższa od wartości charakteryzującej powiat żarski (9,79) oraz województwo lubuskie (9,39).

TABELA 41: Gmina Lipinki Łużyckie – podstawowe współczynniki (na 1000 ludności) określające ruch naturalny i wędrownkowy ludności w 2012 roku.

Współczynnik	Gmina Lipinki Łużyckie	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
Małżeństwa	5,41	5,64	5,31
Urodzenia żywe	12,33	9,69	10,13
Zgony	6,92	9,79	9,39
Przyrost naturalny	5,41	-0,10	0,74
Saldo migracji	1,20	-2,84	-0,61
Przyrost rzeczywisty	6,61	-2,94	0,13

Źródło: GUS 2013.

Migracje są drugim, obok przyrostu naturalnego, czynnikiem wpływającym bezpośrednio na liczbę ludności oraz jej rozmieszczenie. Obecna tendencja przemieszczania się, szczególnie młodych mieszkańców, z mniejszych do większych ośrodków osiedleńczych, a także zagranicę powoduje, że saldo migracji wewnętrznej i zagranicznej w wielu gminach wiejskich jest ujemne. Jednakże w przypadku jednostek wiejskich zlokalizowanych blisko większych miast, odpływ mieszkańców jest niższy i dodatkowo równoważony przez napływ osadników, wybierających podmiejskie wsie jako miejsce zamieszkania. Takie zjawisko od kilkunastu lat zachodzi na terenie gminy Lipinki Łużyckie i w 2012 roku jej saldo migracji było nieznacznie dodatnie i wyniosło 4 osoby.

TABELA 42: Gmina Lipinki Łużyckie – ruch wędrowniczy ludności w 2012 roku.

Napływ				Odpływ				Saldo migracji
Razem	w tym			Razem	w tym			
	z miast	ze wsi	z zagranicy		do miast	na wieś	za granicę	
42	22	20	0	38	22	13	3	4

Źródło: GUS 2010.

Saldo migracji liczone na 1000 ludności wyniosło w 2012 roku 1,20 i było wyższe od średniej dla powiatu żarskiego (-2,84) oraz województwa lubuskiego (-0,61). Przyrost rzeczywisty dla gminy Lipinki Łużyckie, liczony jako suma wartości przyrostu naturalnego oraz salda migracji, był dodatki i wyniósł w 2012 roku w liczbach bezwzględnych 22. Należy nadmienić, że przytoczone powyżej oficjalne dane statystycznie nie oddają realnej wartości określającej obecny ruch migracyjny. Dotyczą one ruchu wędrowniczy na pobyt stały i nie obejmują czasowych migracji na tle zarobkowym, zwłaszcza związanych z wyjazdem za granicę.

Powyższe dane sugerują, że w najbliższych latach należy spodziewać się dalszego wzrostu liczby mieszkańców gminy Lipinki Łużyckie, zarówno z przyczyn naturalnych (wyższy wskaźnik urodzeń od wskaźnika zgonów = dodatki przyrost naturalny) jak i z przyczyn ekonomicznych (dodatnie saldo migracji). Szansą na podtrzymanie tej korzystnej tendencji jest między innymi wszechstronna promocja walorów gminy w celu przyciągnięcia nowych osadników, najlepiej w wieku rozrodczym.

4. 2. Rynek pracy.

4.2.1. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON.

Gmina Lipinki Łużyckie jest obecnie typową jednostką wiejską o stale zwiększającym się udziale funkcji miejsca zamieszkania nad funkcją pracy. Rynek pracy opiera się jeszcze głównie na rolnictwie indywidualnym i tym samym większość mieszkańców poszczególnych wsi pracuje we własnych gospodarstwach rolnych, których według *Powszechnego Spisu Rolnego* z 2010 roku było 410, z czego 236 prowadziło działalność rolniczą. Znaczna grupa mieszkańców znajduje zatrudnienie w kilkunastu lokalnych, większych zakładach pracy, zwłaszcza produkcyjnych i usługowych, które rozwijają się stosownie do realiów gospodarki rynkowej. Są to firmy zajmujące się głównie handlem, budownictwem oraz zakłady rzemieślnicze. Należy podkreślić, że znaczna grupa mieszkańców pracuje poza granicami gminy, przede wszystkim w pobliskich Żarach, a także za granicą. Na koniec 2012 roku urząd zarejestrował 235 podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON.

TABELA 43: Gmina Lipinki Łużyckie – formy własności podmiotów gospodarczych¹⁶ będących w rejestrze REGON w 2012 roku.

Formy własności	Gmina Lipinki Łużyckie – ilość jednostek ogółem
Zakłady publiczne	8
Spółki handlowe (w tym z kapitałem zagranicznym)	13 (5)
Spółki cywilne	7
Spółdzielnie	1
Fundacje	1
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	9
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	179
Inne formy własności prywatnej	17

Źródło: GUS 2013.

Własnością publiczną (samorządową) jest 8, natomiast prywatną 227 przedsiębiorstw, to jest 96,60 % ogółu. Spośród firm prywatnych 179 to zakłady należące do osób fizycznych, co stanowi 78,85 % ogółu podmiotów sektora prywatnego. Należy nadmienić, że spośród 13 spółek prawa handlowego 5 posiada kapitał zagraniczny.

TABELA 44: Gmina Lipinki Łużyckie – struktura podmiotów gospodarczych¹⁷ według form własności w 2012 roku.

Forma własności	Gmina Lipinki Łużyckie (%)	Powiat Żarski (%)	Województwo Lubuskie (%)
Zakłady publiczne	3,40	6,58	4,38
Spółki handlowe	5,53	6,52	7,60
Spółki cywilne	2,98	5,45	5,68
Spółdzielnie	0,43	0,54	0,44
Fundacje	0,43	0,12	0,21
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	3,83	2,67	2,70
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	76,17	68,67	71,71
Inne formy własności prywatnej	7,23	9,45	7,29

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

Zaprezentowane powyżej uwarunkowania charakteryzujące gminę Lipinki Łużyckie różnią się od przeciętnej dla powiatu i województwa. Wśród podmiotów gospodarczych z gminy Lipinki Łużyckie jest stosunkowo najwięcej firm należących do osób fizycznych oraz fundacji i stowarzyszeń kosztem pozostałych form własności w ogólnej strukturze przedsiębiorstw, w stosunku do porównywanych wartości. Największa różnica w stosunku do powiatu i województwa dotyczy zakładów publicznych oraz spółek handlowych i cywilnych, których w gminie Lipinki Łużyckie jest stosunkowo najmniej. Jest to dość powszechna prawidłowość, bo jednostki te rzadko występują na terenie niewielkich gmin wiejskich. Powyższe oznacza, że na terenie gminy Lipinki Łużyckie zdecydowanie dominuje sektor małych, rodzinnych przedsiębiorstw.

¹⁶ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

¹⁷ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

TABELA 45: Gmina Lipinki Łużyckie – podmioty gospodarki narodowej¹⁸ zarejestrowane w REGON według sekcji PKD w 2012 roku.

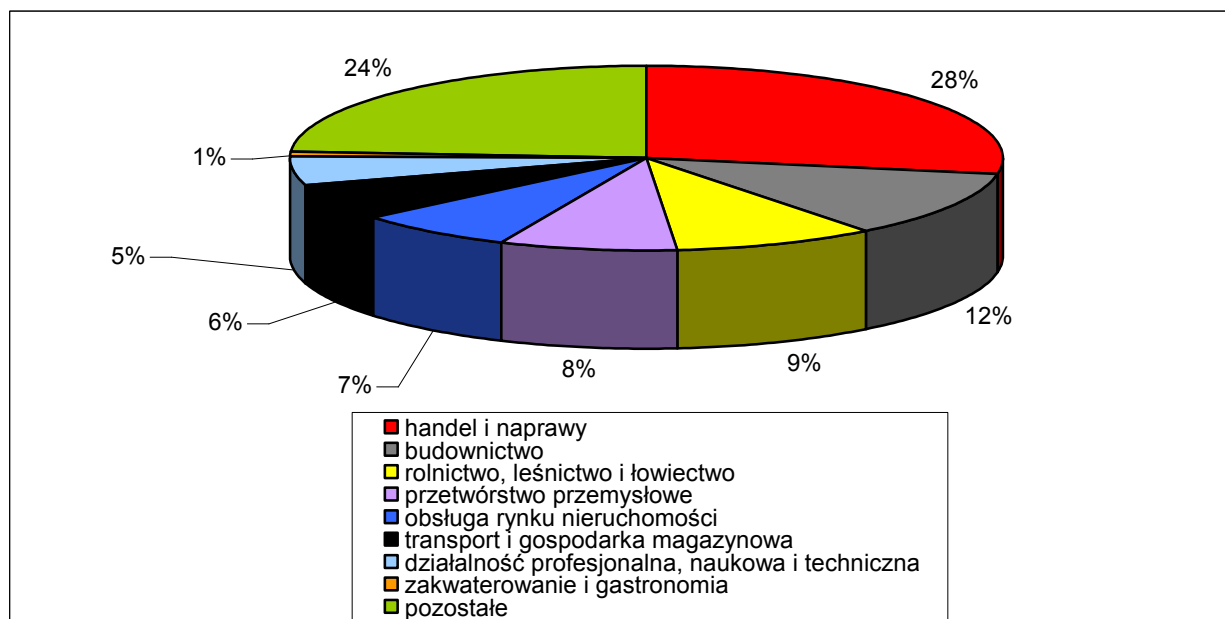
Sekcje według PKD	Gmina Lipinki Łużyckie – ilość jednostek ogółem
A – rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	21
B – górnictwo i wydobywanie	1
C – przetwórstwo przemysłowe	19
D – wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, itd.	–
E – dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami, itd.	1
F – budownictwo	28
G – handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów	65
H – transport i gospodarka magazynowa	15
I – zakwaterowanie i gastronomia	2
J – informacja i komunikacja	3
K – działalność finansowa i ubezpieczeniowa	2
L – działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	17
M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	12
N – działalność w zakresie usług administrowania	6
O – administracja publiczna i obrona narodowa	3
P – edukacja	5
Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna	12
R – działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	7
S i T – pozostała działalność usługowa, itd.	16
U – organizacje i zespoły eksterytorialne	–

Źródło: GUS 2013.

Spośród wszystkich sekcji według PKD najwięcej firm (65) prowadzi działalność handlową i naprawczą. 28 podmiotów zajmuje się budownictwem, a 19 działalnością przemysłową (przetwórstwem przemysłowym). Tylko te trzy grupy stanowią łącznie blisko połowę (47,66%) wszystkich zarejestrowanych firm. Znaczną pojedynczą grupę w powyższej statystyce stanowi 21 podmiotów z sekcji „A” (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), co oznacza 8,94 % ogółu wszystkich firm. Podmioty z sekcji usług nierynkowych (edukacja, ochrona zdrowia, pomoc społeczna, administracja, itp.) reprezentuje 20 firm, co stanowi 8,51 % ogółu przedsiębiorstw w gminie. Na terenie gminy Lipinki Łużyckie nie zarejestrowano podmiotów z sekcji: „D” (wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, itp.) oraz „U” (organizacje i zespoły eksterytorialne). Uwarunkowania te prezentuje poniższa rycina oraz tabela.

¹⁸ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

RYCINA 15: Gmina Lipinki Łużyckie – struktura podmiotów gospodarki narodowej¹⁹ zarejestrowanych w REGON według wybranych sekcji PKD w 2012 roku.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

TABELA 46: Gmina Lipinki Łużyckie – struktura podmiotów gospodarki narodowej²⁰ zarejestrowanych w REGON według sekcji PKD w 2012 roku.

Sekcje wg PKD	Gmina Lipinki Łużyckie (%)	Powiat Żarski (%)	Województwo Lubuskie (%)
1	2	3	4
A	8,94	3,15	3,44
B	0,43	0,08	0,09
C	8,09	7,17	7,85
D	–	0,06	0,16
E	0,43	0,35	0,40
F	11,91	11,34	12,26
G	27,66	31,34	26,83
H	6,38	4,55	6,69
I	0,85	2,61	2,96
J	1,28	1,08	1,73
K	0,85	2,12	2,95
L	7,23	13,22	9,40
M	5,11	4,82	6,52
N	2,55	1,99	2,23
O	1,28	0,53	0,63
P	2,13	3,05	2,93

¹⁹ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

²⁰ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

1	2	3	4
Q	5,11	5,19	5,09
R	2,98	1,70	1,70
S i T	6,81	5,64	6,11
U	-	-	0,002

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

Udział sekcji: „C” (przetwórstwo przemysłowe), „E” (dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami), „F” (budownictwo), „M” (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna), „N” (działalność w zakresie usług administrowania), „Q” (opieka zdrowotna i pomoc społeczna) oraz „S i T” (pozostała działalność usługowa) jest zbliżony do przeciętnych uwarunkowań charakteryzujących powiat żarski i województwo lubuskie. Znacznie mniejszy odsetek przedsiębiorstw z sekcji: „I” (zakwaterowanie i gastronomia), „K” (działalność finansowa i ubezpieczeniowa), „L” (działalność związana z obsługą rynku nieruchomości) oraz „P” (edukacja) w gminie Lipinki Łużyckie w stosunku do porównywanych jednostek jest zjawiskiem naturalnym bowiem statystyka, zwłaszcza dla województwa, obejmuje również duże gminy miejskie (Zielona Góra, Gorzów Wielkopolski, Nowa Sól, itd.), w których takie firmy, w tym również publiczne, mają przeważnie swoje siedziby. Natomiast znacznie wyższy w stosunku do powiatu i województwa odsetek firm z sekcji „A” (rolnictwo i leśnictwo) na terenie gminy Lipinki Łużyckie jest zjawiskiem naturalnym ze względu na rolniczy i leśny charakter znacznej części gminy. Dość zaskakującym wynikiem dla gminy Lipinki Łużyckie jest wyższy odsetek z sekcji: „C” (przetwórstwo przemysłowe), ale są to przede wszystkim małe zakłady rodzinne.

Zjawiskiem dość charakterystycznym dla gmin wiejskich jest niższy wskaźnik zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w stosunku do jej liczby ludności w porównaniu z jednostkami miejskimi. Dzieje się tak również w przypadku gminy Lipinki Łużyckie co prezentuje poniższa tabela.

TABELA 47: Gmina Lipinki Łużyckie – podmioty gospodarki narodowej²¹ zarejestrowane w REGON na 1000 ludności w 2012 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Lipinki Łużyckie	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 ludności ogółem	70,66	93,71	105,24
Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 ludności w wieku produkcyjnym	109,61	144,16	162,09
Zakłady osób fizycznych na 1000 ludności ogółem	53,82	64,35	75,47
Zakłady osób fizycznych na 1000 ludności w wieku produkcyjnym	83,49	98,99	116,24

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

²¹ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

4.2.2. Zatrudnienie.

Według danych z końca 2012 roku liczba pracujących²² w gospodarce narodowej na obszarze gminy Lipinki Łużyckie wyniosła 215 osób. Kobiety stanowiły 65,12 %, a więc blisko 2/3 ogólnej liczby pracujących.

TABELA 48: Gmina Lipinki Łużyckie – pracujący w 2012 roku.

Pracujący	Gmina Lipinki Łużyckie – liczba pracujących
Ogółem	215
W tym liczba kobiet	140
Sektor publiczny	100
Sektor prywatny	115
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	*** ²³
Przemysł i budownictwo	
Usługi	

Źródło: GUS 2013.

TABELA 49: Gmina Lipinki Łużyckie – struktura pracujących w 2012 roku.

Pracujący	Gmina Lipinki Łużyckie (%)	Powiat Żarski (%)	Województwo Lubuskie (%)
Sektor publiczny	46,51	31,83	34,67
Sektor prywatny	53,49	68,17	65,33
Rolnictwo i leśnictwo	*** ²⁴	1,98	2,23
Przemysł i budownictwo		48,23	38,58
Usługi		49,79	59,19
Na 1000 ludności ogółem	64,64	186,07	210,07
Na 1000 ludności w wieku produkcyjnym	100,28	286,25	323,57
Udział kobiet	65,12	48,02	49,86

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

Niniejsze statystyki nie odzwierciedlają faktycznej, czyli pełnej, struktury zatrudnienia na terenie gminy, powiatu i województwa. Odnoszą się bowiem do liczby pracujących, zgodnie z przedstawioną powyżej definicją i odzwierciedlają strukturę zatrudnienia w większych podmiotach gospodarczych. Jednakże na podstawie powyższej tabeli obserwujemy naturalną prawidłowość. Generalnie w skali całego kraju, jak i województwa lubuskiego oraz powiatu żarskiego, odsetek pracujących w sektorze publicznym (własność państwowa i samorządowa oraz przewaga kapitału publicznego) jest niższy od sektora prywatnego, który generuje w Polsce

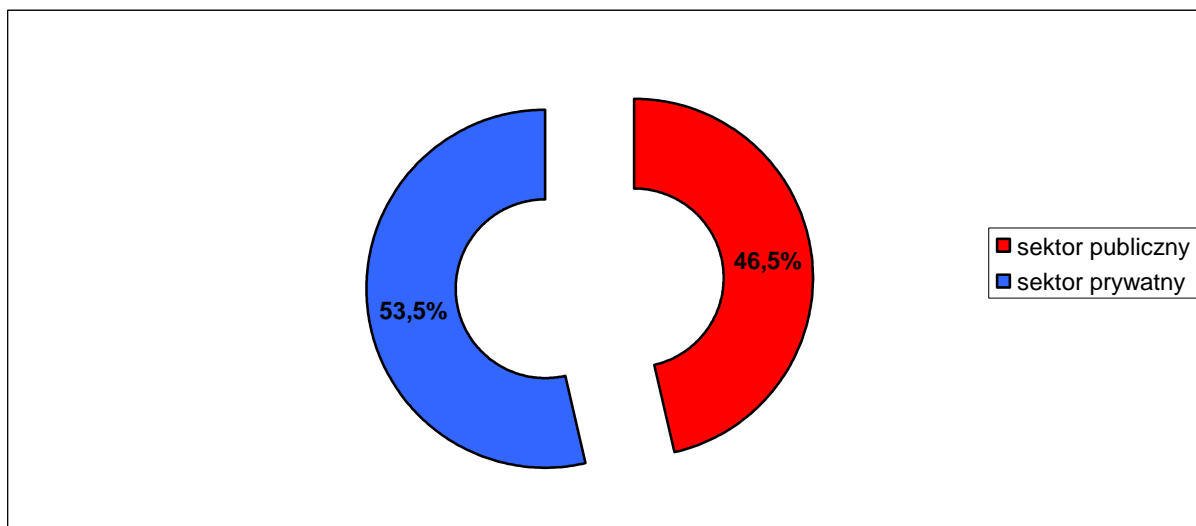
²² Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, bez fundacji, stowarzyszeń, partii politycznych, związków zawodowych, organizacji społecznych, organizacji pracodawców, samorządu gospodarczego, zawodowego oraz duchownych.

²³ Dane nie zostały opublikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej.

²⁴ Dane nie zostały opublikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej.

większe zatrudnienie. Natomiast stosunkowo wysoki wskaźnik pracujących w sektorze publicznym na terenie gminy Lipinki Łużyckie jest pochodną tego, że znaczną ilość lokalnych firm zatrudniających powyżej 9 osób stanowią głównie podmioty z sekcji „O” (administracja publiczna) i „P” (edukacja). Reasumując należy nadmienić, że na terenie gminy Lipinki Łużyckie struktura pracujących rozkłada się najbardziej równomiernie pomiędzy wskazanymi sektorami, jednakże jak wspomniano, to sektor prywatny wytwarza większość PKB w skali gminy, a także powiatu, województwa i kraju.

RYCINA 16: Gmina Lipinki Łużyckie – struktura pracujących w 2012 roku.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

TABELA 50: Gmina Lipinki Łużyckie – podmioty gospodarki narodowej²⁵ zarejestrowane w REGON według liczby pracujących w 2012 roku.

Podmioty o liczbie pracujących	Gmina Lipinki Łużyckie – ilość jednostek ogółem
9 i mniej	228
10 – 49	6
50 – 249	1
250 i więcej	–

Źródło: GUS 2013.

Na koniec 2012 roku w 7 lokalnych przedsiębiorstwach (2,98 % ogółu) liczba pracujących wyniosła więcej niż 9 osób. Nie jest to wartość znacznie odbiegająca od przeciętnych uwarunkowań charakteryzujących powiat żarski i województwo lubuskie, włącznie z faktem, że funkcjonuje tu również zakład zatrudniający więcej niż 50 osób. Uwarunkowania te prezentuje poniższa tabela.

²⁵ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

TABELA 51: Gmina Lipinki Łużyckie – struktura podmiotów gospodarki narodowej²⁶ zarejestrowanych w REGON według liczby pracujących w 2012 roku.

Podmioty o liczbie pracujących	Gmina Lipinki Łużyckie (%)	Powiat Żarski (%)	Województwo Lubuskie (%)
9 i mniej	97,02	96,05	95,53
10 – 49	2,55	3,21	3,53
50 – 249	0,43	0,65	0,69
250 i więcej	–	0,09	0,09

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

4. 3. Bezrobocie.

4.3.1. Bezrobocie w latach 1991 – 2013.

Jednym z ważniejszych kryteriów oceny warunków bytu mieszkańców jest możliwość uzyskania zatrudnienia. Zjawiskiem, które nieustannie wywiera istotny wpływ na poziom życia ludności jest bezrobocie. 30 września 2013 roku Powiatowy Urząd Pracy w Żarach zarejestrował 180 bezrobotnych z terenu gminy Lipinki Łużyckie. Oznacza to, że na 100 osób w wieku produkcyjnym 8,40 % zarejestrowano jako bezrobotne. Współczynnik obliczany w stosunku do 100 osób czynnych zawodowo jest wyższy, ale i tak kształtuje się na niższym poziomie w stosunku do wielu innych gmin powiatu żarskiego i województwa lubuskiego.

TABELA 52: Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie żarskim i województwie lubuskim na koniec lipca 2013 roku.

Wyszczególnienie	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
Stopa bezrobocia w %	16,4	15,1

Źródło: PUP Żary, 2013.

Na przestrzeni ubiegłych 24 lat (lata 1990 – 2013) największe bezrobocie w Polsce jak i w gminie Lipinki Łużyckie występowało w latach 1991 – 1995 oraz w latach 2000 – 2004(5). Wyraźnie zarysował się spadek liczby bezrobotnych na 1997 rok w stosunku do lat 1991 – 1996. Spowodowane to było między innymi zmianą klasyfikacji statystycznej bezrobotnych wprowadzonej na początku 1997 roku. Wpływ na to miała także koniunktura gospodarcza obserwowana w latach 1995 – 1998. Zaznaczający się w latach 1999 – 2002 wzrost bezrobocia należy przypisać między innymi dekonunkturze oraz innym niekorzystnym wynikom makroekonomicznym notowanym w tamtych latach. Proces ten przełożył się na liczne zwolnienia grupowe. Jako pozytywny można uznać fakt, że począwszy od 2005 roku, z racji wejścia w okres kolejnej gospodarczej koniunktury, bezrobocie w gminie Lipinki Łużyckie zaczęło systematycznie spadać i już w 2007 roku osiągnęło poziom z 1998 roku. Kolejny cykl dekoniktury (tak zwanego kryzysu) zapoczątkowany w 2008 roku spowodował tu ponowny, ale mało dynamiczny wzrost bezrobocia. Wzrost ten był znacznie niższy od tych notowanych w latach 1991 – 1993 oraz 1999 – 2002. Obecnie poziom bezrobocia jest jednym z najniższych, biorąc pod uwagę lata 1991 – 2013. Należy zaznaczyć, że bardzo duży wpływ na rynek pracy w rejonie Lipinek Łużyckich ma podaż miejsc pracy generowana nie tylko przez największych lokalnych pracodawców, ale także przez podmioty zlokalizowane w pobliskich Żarach.

²⁶ Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

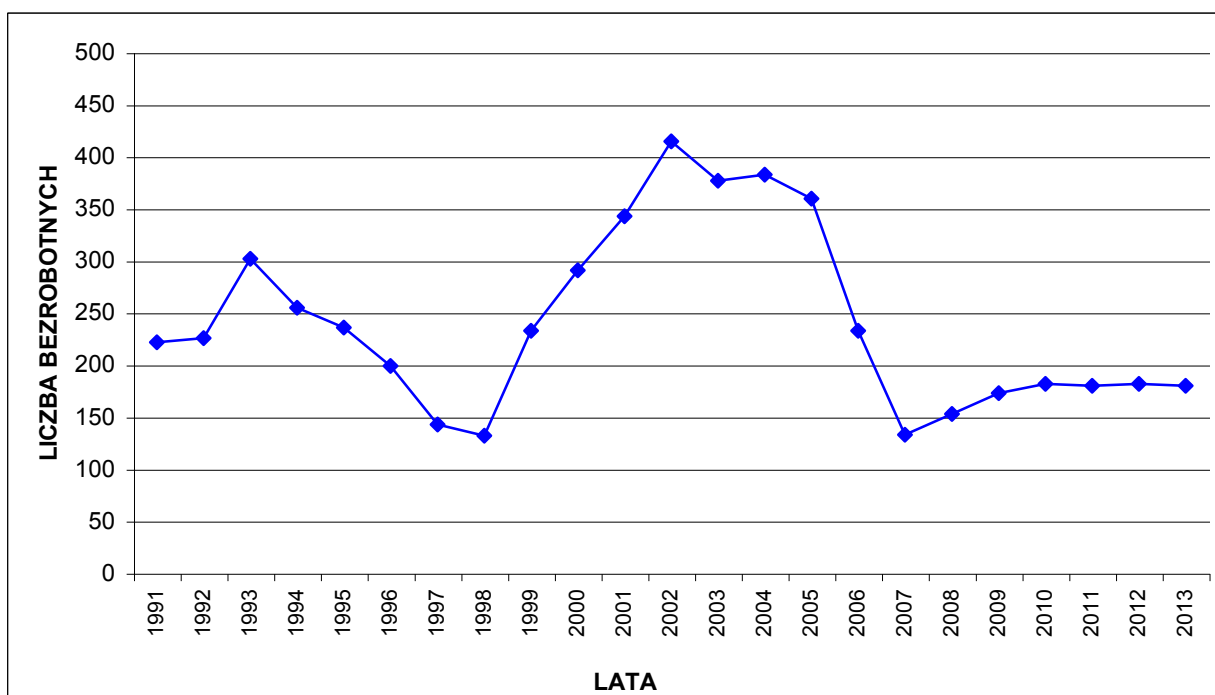
TABELA 53: Gmina Lipinki Łużyckie – bezrobocie w latach 1991 – 2013.

Rok (31 grudnia)	Liczba bezrobotnych			% ogółu bezrobotnych	
	Ogółem	w tym:		Mężczyźni	Kobiety
		Mężczyźni	Kobiety		
1991	222	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
1992	226	87	139	38,50	61,50
1993	302	172	130	56,95	43,05
1994	255	133	122	52,16	47,84
1995	236	113	123	47,88	52,12
1996	199	89	110	44,72	55,28
1997	143	53	90	37,06	62,94
1998	132	54	78	40,91	59,09
1999	233	100	133	42,92	57,08
2000	291	123	168	42,27	57,73
2001	343	163	180	47,52	52,48
2002	415	211	204	50,84	49,16
2003	377	191	186	50,66	49,34
2004	383	192	191	50,13	49,87
2005	360	170	190	47,22	52,78
2006	233	84	149	36,05	63,95
2007	133	45	88	33,83	66,17
2008	153	51	102	33,33	66,67
2009	173	77	96	44,51	55,49
2010	182	78	104	42,86	57,14
2011	180	78	102	43,33	56,67
2012	182	81	101	44,51	55,49
30 września 2013	180	72	108	40,00	60,00

Źródło: PUP Żary, 2013.

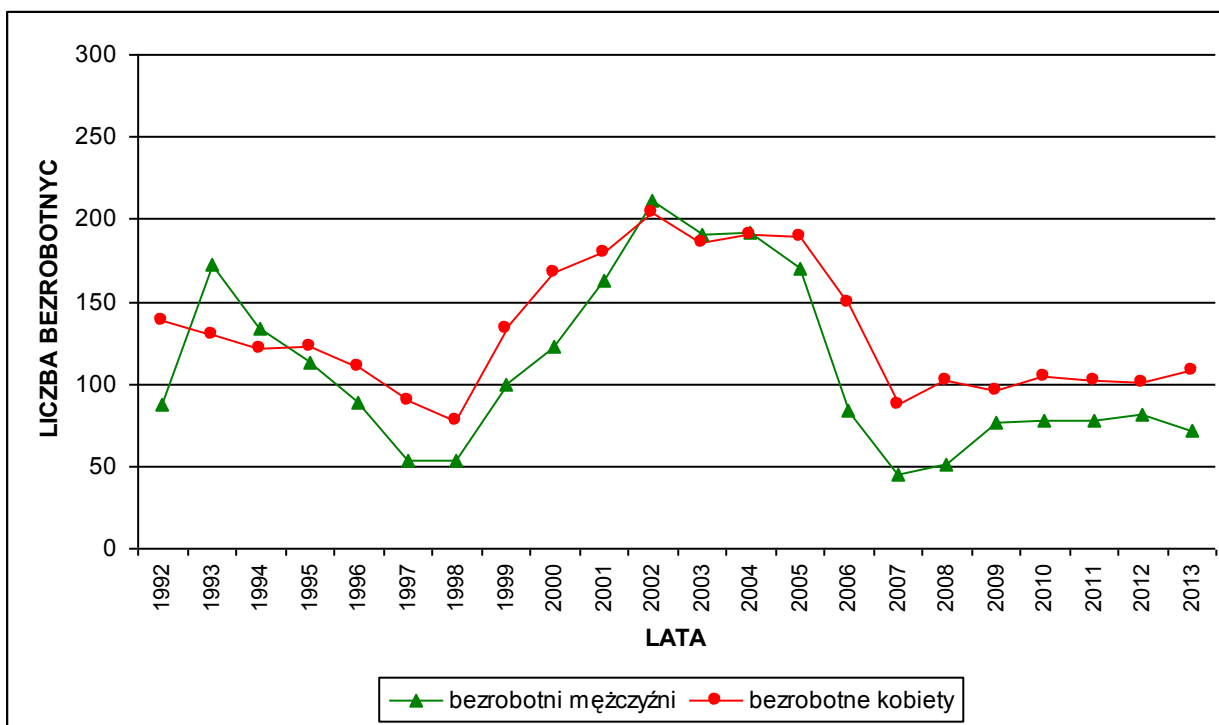
W przeciągu niemal całego analizowanego okresu, za wyjątkiem lat 1993 – 1994 i 2002 – 2004, udział kobiet wśród ogółu bezrobotnych przekraczał poziom 50 %. Obecnie, to jest 30 września 2013 roku, współczynnik ten wynosi 60 % i kształtuje się na wysokim poziomie na przestrzeni analizowanego okresu.

RYCINA 17: Gmina Lipinki Łużyckie – dynamika kształtowania się bezrobocia w latach 1991 – 2013.

Źródło: PUP Żary, 2011.

RYCINA 18: Gmina Lipinki Łużyckie – dynamika kształtowania się bezrobocia w latach 1991 – 2013 według płci.

Źródło: PUP Żary, 2013.

TABELA 54: Gmina Lipinki Łużyckie – bezrobotni bez prawa do zasiłku w latach 1992 – 2013.

Rok	Liczba bezrobotnych bez prawa do zasiłku	Udział w % ogółu bezrobotnych
1992	128	56,64
1993	134	44,37
1994	120	47,06
1995	99	41,95
1996	108	54,27
1997	102	71,33
1998	106	80,30
1999	172	73,82
2000	215	73,88
2001	268	78,13
2002	325	78,31
2003	316	83,82
2004	326	85,12
2005	291	80,83
2006	193	82,83
2007	107	80,45
2008	115	75,16
2009	127	73,41
2010	146	80,22
2011	138	76,67
2012	151	82,97
30 września 2013	169	93,89

Źródło: PUP Żary, 2013.

Na koniec września 2013 roku 169 osób, to jest blisko 94 % ogółu zarejestrowanych bezrobotnych nie posiadało prawa do zasiłku. Jest to najwyższy wskaźnik począwszy od 1992 roku.

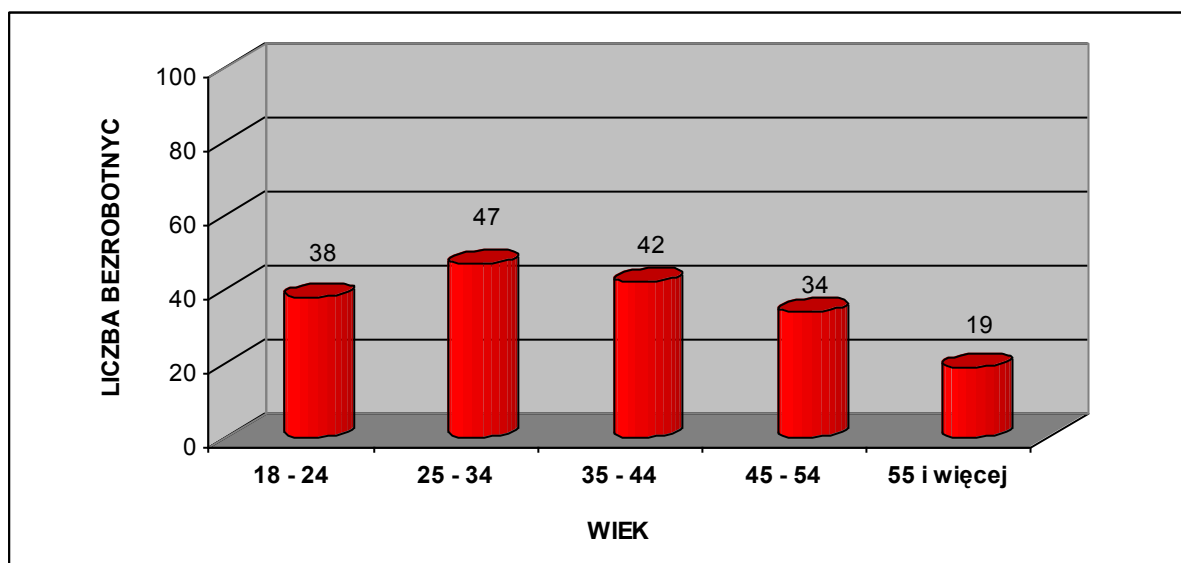
4.3.2. Struktura bezrobotnych według wieku, wykształcenia i stażu pracy.

TABELA 55: Gmina Lipinki Łużyckie – bezrobotni zarejestrowani według wieku. Stan na 30 września 2013 roku.

Grupa wieku	Liczba bezrobotnych ogółem	Struktura (%)	W tym liczba kobiet
18 – 24	38	21,11	26
25 – 34	47	26,11	36
35 – 44	42	23,33	26
45 – 54	34	18,89	17
55 – 59	15	8,33	3
60 – 64	4	2,22	–

Źródło: PUP Żary, 2013.

RYCINA 19: Gmina Lipinki Łużyckie – bezrobotni zarejestrowani według wieku. Stan na 30 września 2013 roku.

Źródło: PUP Żary, 2013.

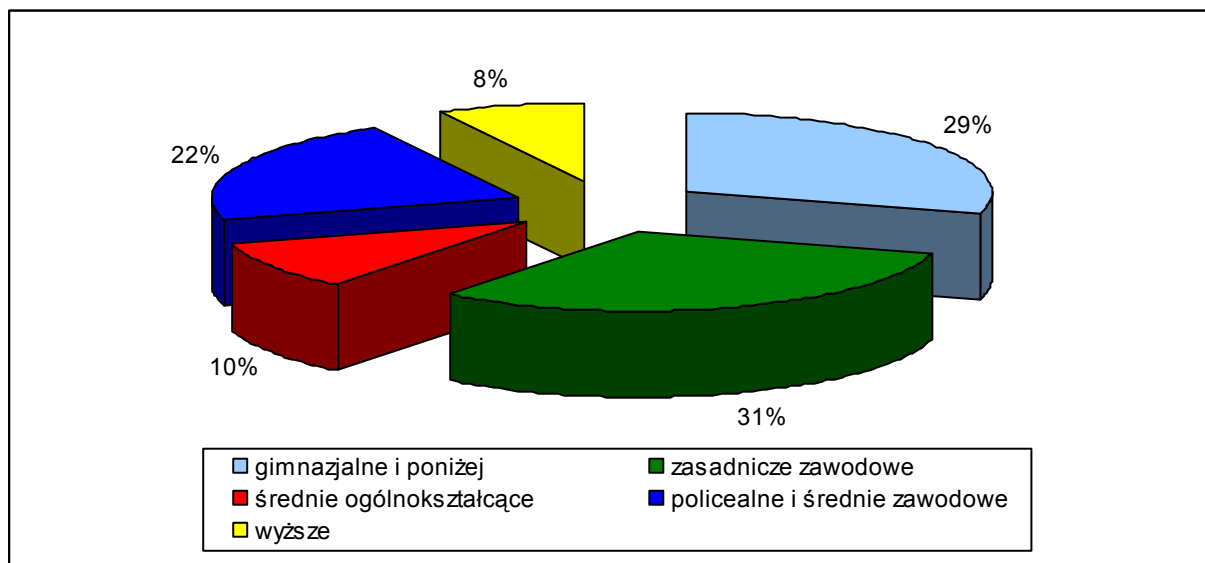
Struktura bezrobotnych według wieku jest zróżnicowana. Niepokojące jest zjawisko, że liczna rzesza bezrobotnych, ponad 21 %, to osoby najmłodsze w wieku 18 – 24 lata. Natomiast aż ponad 47 % ogółu zarejestrowanych bezrobotnych stanowią osoby do 34 roku życia. Ponad 42 % bezrobotnych to ludzie w wieku 35 – 54 lata. Jedynie grupa bezrobotnych powyżej 55 roku życia jest nieliczna (blisko 11 %), między innymi ze względu wcześniejszego przejścia na emeryturę lub systemu zasiłków i świadczeń przedemerytalnych.

TABELA 56: Gmina Lipinki Łużyckie – bezrobotni zarejestrowani według poziomu wykształcenia. Stan na 30 września 2013 roku.

Wykształcenie	Liczba bezrobotnych ogółem	Struktura (%)	W tym liczba kobiet
Wyższe	14	7,78	8
Policealne i średnie zawodowe	39	21,67	25
Średnie ogólnokształcące	18	10,00	16
Zasadnicze zawodowe	56	31,11	32
Gimnazjalne i poniżej	53	29,44	27

Źródło: PUP Żary, 2013.

RYCINA 20: Gmina Lipinki Łużyckie – bezrobotni zarejestrowani według poziomu wykształcenia. Stan na 30 września 2013 roku.

Źródło: PUP Żary, 2013.

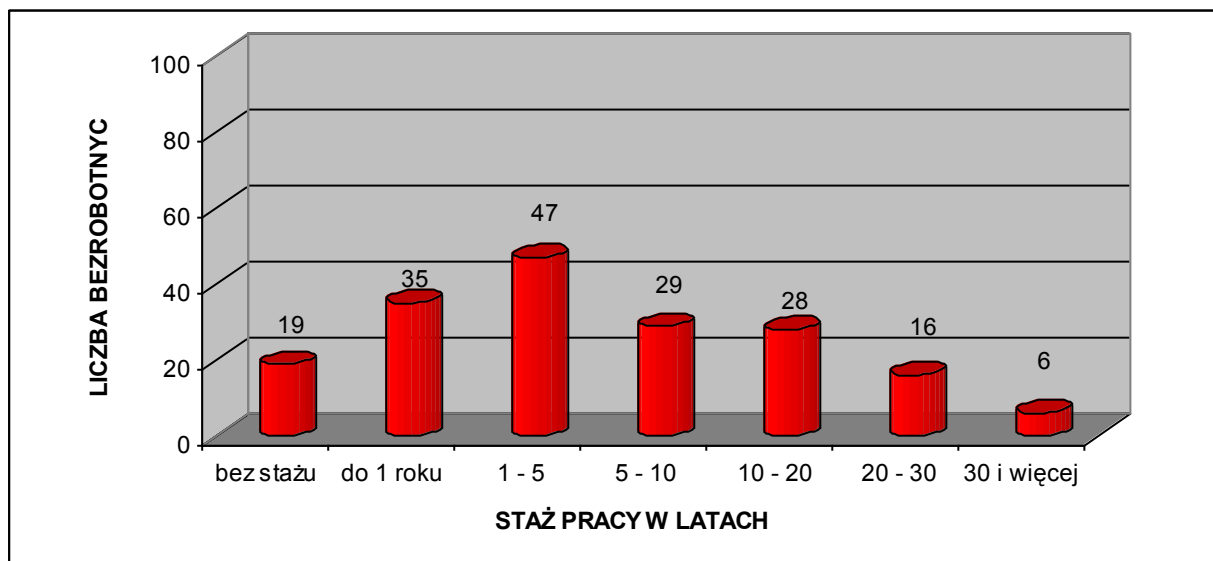
Bezrobotni z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i niższym stanowią blisko 61 % ogółu zarejestrowanych. Natomiast osoby pozostające bez pracy i legitymujące się wykształceniem wyższym stanowią blisko 8 % ogółu bezrobotnych, co jest niższym wskaźnikiem w porównaniu ze średnimi wartościami charakteryzującymi kraj oraz region. Znaczną grupę (blisko 22 %) stanowią osoby z wykształceniem policealnym i średnim, którym ze względu na brak dyplomu wyższych uczelni trudno znaleźć pracę w gminie czy w całym regionie.

TABELA 57: Gmina Lipinki Łużyckie – bezrobotni zarejestrowani według stażu pracy. Stan na 30 września 2013 roku.

Staż pracy w latach	Liczba bezrobotnych ogółem	Struktura (%)	W tym liczba kobiet
Bez stażu	19	10,56	12
Do 1 roku	35	19,44	27
1 – 5	47	26,11	30
5 – 10	29	16,11	18
10 – 20	28	15,56	19
20 – 30	16	8,89	1
30 lat i więcej	6	3,33	1

Źródło: PUP Żary, 2013.

RYCINA 21: Gmina Lipinki Łużyckie – bezrobotni zarejestrowani według stażu pracy. Stan na 30 września 2013 roku.

Źródło: PUP Żary, 2013.

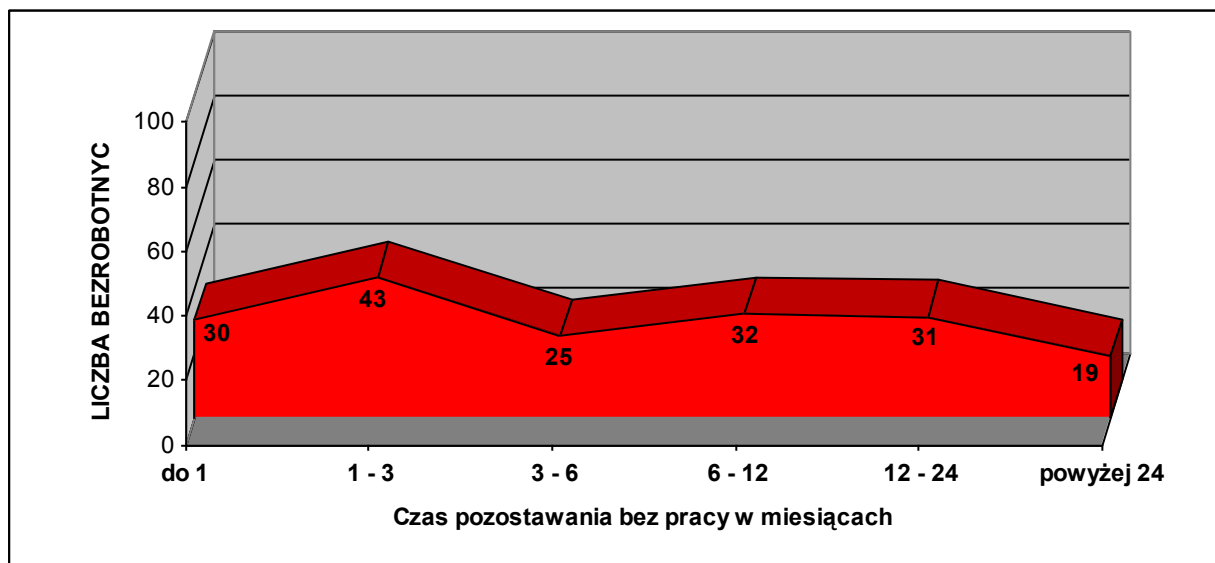
Blisko 28 % zarejestrowanych bezrobotnych ma za sobą staż pracy dłuższy niż 10 lat. Bardzo liczną grupę stanowią bezrobotni, którzy nie podejmowali jeszcze pracy bądź mają staż do 1 roku. Społeczność ta stanowi łącznie blisko 30 % ogółu zarejestrowanych. Niekorzystnym zjawiskiem jest fakt, że w tej drugiej grupie są głównie ludzie młodzi, absolwenci średnich szkół technicznych oraz liceów. Powyższe wskaźniki charakteryzujące strukturę bezrobotnych według stażu pracy w gminie Lipinki Łużyckie przedstawiają się mniej korzystnie od średniej w województwie, szczególnie ze względu na krótszy staż pracy obecnie bezrobotnych.

TABELA 58: Gmina Lipinki Łużyckie – bezrobotni zarejestrowani według czasu pozostawania bez pracy. Stan na 30 września 2013 roku.

Czas pozostawania bez pracy w miesiącach	Liczba bezrobotnych ogółem	Struktura (%)	W tym liczba kobiet
Do 1	30	16,67	15
1 – 3	43	23,89	29
3 – 6	25	13,89	15
6 – 12	32	17,78	17
12 – 24	31	17,22	19
Powyżej 24 miesięcy	19	10,56	13

Źródło: PUP Żary, 2013.

RYCINA 22: Gmina Lipinki Łużyckie – bezrobotni zarejestrowani według czasu pozostawania bez pracy. Stan na 30 września 2013 roku.

Źródło: PUP Żary, 2013.

Blisko 90 % bezrobotnych pozostaje bez pracy nie dłużej niż 24 miesiące. Jest to grupa osób objęta zwolnieniami w 2011 i 2012 roku oraz dodatkowo zasilona absolwentami szkół średnich, zwłaszcza zawodowych i technicznych, którzy nie mogą znaleźć jeszcze pracy. Natomiast za korzystny należy uznać fakt, że tylko 10 % bezrobotnych pozostaje bez pracy dłużej niż 2 lata. Oznacza to, że obecna struktura gospodarcza gminy Lipinki Łużyckie, a zwłaszcza jej otoczenia, jest w stanie zapewnić miejsca pracy dla osób długotrwale bezrobotnych, a więc nie jest zagrożona bezrobociem strukturalnym.

Obserwowana mniej więcej od 2004 roku koniunktura gospodarcza (wyhamowana nieco ze względu na obecną sytuację gospodarczą) spowodowała dość znaczny spadek bezrobocia w Polsce, również na terenie gminy Lipinki Łużyckie (z 415 osób w 2002 roku do 180 osób obecnie). Jednakże charakteryzuje ją przede wszystkim wzrost popytu na pracę w przemyśle i budownictwie, czyli dotyczy zwłaszcza robotników wykwalifikowanych i w tej kwestii obserwowana jest nawet nadwyżka popytu miejsc pracy nad podażą siły roboczej. Niepokojącym zjawiskiem jest brak dobrze płatnych ofert pracy dla ludzi młodych i wykształconych. Omawianą problematykę potęguje wchodzące w wiek produkcyjny i zawodowy pokolenie urodzone na przełomie lat 80–tych i 90–tych XX wieku. Stworzenie kilkudziesięciu miejsc pracy, opartych tylko o środki własne samorządu (np.: roboty publiczne) jest w skali takiej gminy jak Lipinki Łużyckie praktycznie niemożliwe. Szansę na poprawę sytuacji upatruje się w znalezieniu inwestorów strategicznych, mogących zatrudnić pracowników w sektorze produkcyjnym, zwłaszcza w przetwórstwie przemysłowym oraz w usługach. Dotyczy to zarówno gminy Lipinki Łużyckie jak i całego powiatu żarskiego oraz województwa lubuskiego. Gmina posiada tereny i warunki infrastrukturalne do przyjęcia inwestorów. Ważnym atutem jest również mała odległość do większych miast regionu. Nie bez znaczenia są również dobre połączenia komunikacyjne oraz korzystne warunki naturalne.

4. 4. Ochrona zdrowia i opieka społeczna.

4.4.1. Służba zdrowia.

Na terenie gminy Lipinki Łużyckie infrastruktura służby zdrowia składa się z jednej placówki, to jest NZOZ Medicus s.c. w Lipinkach Łużyckich. Personel służby zdrowia składa się z 2 lekarzy medycyny oraz 2 pielęgniarek. Powyższe zapewnia mieszkańcom gminy jedynie podstawową opiekę medyczną. Korzystanie z pozostałych usług medycznych (przychodnie specjalistyczne i szpitale) odbywa się w placówkach zlokalizowanych poza granicami gminy, głównie w Żarach i Zielonej Górze. Dodatkowo na terenie gminy funkcjonują 2 prywatne gabinety stomatologiczne. W Lipinkach Łużyckich przy ul. Żarskiej 4 zlokalizowana jest apteka. Na terenie gminy nie ma żłobków oraz stacjonarnych zakładów (domów) pomocy społecznej.

TABELA 59: Gmina Lipinki Łużyckie – dostępność do usług służby zdrowia w 2012 roku.

Liczba mieszkańców przypadająca na 1 obiekt:	Gmina Lipinki Łużyckie	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
Apteki i punkty apteczne	3326	2426	2958
Ambulatoryjna opieka zdrowotna ²⁷	3326	2072	1909
Apteki i punkty apteczne na 100 km ²	1,12	2,94	2,47
Łóżka w szpitalach na 10 tys. ludności	–	18,40	41,23
Liczba ludności na 1 łóżko w szpitalach	–	543	243

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

Wskaźnik dotyczący dostępności do ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w gminie Lipinki Łużyckie znacznie odbiega od średniej charakteryzującej powiat żarski i województwo lubuskie, jednakże jest zbliżony do warunków występujących w innych gminach wiejskich. Podobna charakterystyka dotyczy aptek. Tym samym obecnie zlokalizowaną w gminie sieć placówek służby zdrowia należy uznać za wystarczającą z punktu widzenia potrzeb, przede wszystkim ze względu na bogatą ofertę usług ochrony zdrowia zlokalizowaną w pobliskim mieście Żary. W najbliższym czasie nie przewiduje się budowy nowych obiektów służby zdrowia.

4.4.2. Opieka społeczna.

Opiekę społeczną na terenie gminy zajmuje się Ośrodek Pomocy Społecznej zlokalizowany w Lipinkach Łużyckich przy ul. Głównej 9. W 2012 roku rozdysponowano następującą pomoc:

- zasiłki stałe – świadczenia dla 28 osób;
- zasiłki okresowe – świadczenia dla 87 rodzin;
- zasiłki jednorazowe – świadczenia dla 134 osób.

²⁷ Powyższa statystyka obejmuje: zakłady opieki zdrowotnej, które podpisały kontrakty z Narodowym Funduszem Zdrowia.

TABELA 60: Gmina Lipinki Łużyckie – liczba osób korzystających z pomocy społecznej w latach 1995 – 2012.

Rok	Liczba osób
1995	242
1996	221
1997	211
1998	243
1999	219
2000	242
2001	224
2002	266
2003	b.d
2004	176
2005	189
2006	216
2007	200
2008	209
2009	201
2010	206
2011	202
2012	247

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipinkach Łużyckich, 2013.

W okresie analizowanych lat liczba osób objętych pomocą społeczną wahała się w granicach od 176 do 266 osób. Dane te odzwierciedlają w pewnym sensie dynamikę kształtowania się bezrobocia na terenie gminy, ponieważ nadal głównym powodem ubiegania się o pomoc społeczną jest brak pracy zarobkowej. Wpływ na liczbę zasiłków w danym roku mają także klęski żywiołowe (ulewne deszcze, powodzie, pożary, itp.) wyrządzające znaczne szkody np.: w rolnictwie. W najbliższej przyszłości nie przewiduje się rozbudowy infrastruktury związanej z gminną pomocą społeczną i jej obecny stan należy uznać za wystarczający z punktu widzenia potrzeb lokalnej społeczności.

4. 5. Oświata i wychowanie.

W roku szkolnym 2013 / 2014 sieć oświatowa na terenie gminy składa się z następujących placówek:

- Przedszkole Publiczne w Lipinkach Łużyckich – ul. Główna 31a;
- Szkoła Podstawowa w Lipinkach Łużyckich – ul. Szkolna 7/1;
- Gimnazjum Publiczne w Lipinkach Łużyckich – ul. Szkolna 7/1.

TABELA 61: Gmina Lipinki Łużyckie – charakterystyka wychowania przedszkolnego, podstawowego i gimnazjalnego w roku szkolnym 2013 / 2014.

Placówka	Liczba uczniów	Liczba nauczycieli ²⁸
Przedszkole Lipinki Łużyckie	100	8
Szkoła Podstawowa Lipinki Łużyckie	195	18
Gimnazjum Lipinki Łużyckie	90	9

Źródło: Urząd Gminy Lipinki Łużyckie, 2013.

Ogółem w roku szkolnym 2013 / 2014 z gminnej sieci oświatowej korzysta 385 uczniów, z czego:

- 100 dzieci w przedszkolach;
- 195 uczniów w szkołach podstawowych;
- 90 uczniów w gimnazjach.

Pozostają oni pod opieką 35 nauczycieli²⁹, z czego:

- 8 nauczycieli w przedszkolach;
- 18 nauczycieli w szkołach podstawowych;
- 9 nauczycieli w gimnazjach.

Powyższe oznacza, że przeciętnie na jednego nauczyciela przypada 11 wychowanków, z czego:

- 12 w przedszkolach;
- 11 w szkołach podstawowych;
- 10 w gimnazjach.

TABELA 62: Gmina Lipinki Łużyckie – charakterystyka wychowania przedszkolnego, podstawowego i gimnazjalnego w roku szkolnym 2013 / 2014.

Wyszczególnienie	Przedszkole Lipinki Łużyckie	Szkoła Podstawowa Lipinki Łużyckie	Gimnazjum Lipinki Łużyckie
Liczba uczniów	100	195	90
Liczba nauczycieli ³⁰	8	18	9
Liczba uczniów na 1 nauczyciela	12,5	10,8	10,0
Zajęcia dodatkowe (pozalekcyjne)	NIE	TAK	TAK
Biblioteka szkolna	NIE	TAK	TAK
Zajęcia w świetlicy szkolnej	NIE	TAK	TAK
Korzystanie z posiłków (stołówka)	TAK	TAK	TAK
Sala gimnastyczna	TAK	TAK	TAK
Boiska i place sportowe	TAK	TAK	TAK

Źródło: Urząd Gminy Lipinki Łużyckie, 2013.

²⁸ Bez względu na rodzaj etatu.

²⁹ Bez względu na rodzaj etatu.

³⁰ Bez względu na rodzaj etatu.

TABELA 63: Gmina Lipinki Łużyckie – wybrane wskaźniki charakteryzujące sieć przedszkolną w roku szkolnym 2012 / 2013.

Wyszczególnienie	Gmina Lipinki Łużyckie	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
Liczba miejsc w przedszkolach ³¹ na 1 przedszkole	100,00	109,09	103,60
Liczba dzieci w przedszkolach ³² na 1 przedszkole	96,00	114,73	104,61
Liczba miejsc w przedszkolach ³³ na 1 dziecko	1,04	0,95	0,99
Obłożenie miejsc w przedszkolach ³⁴ (%)	96,00 %	105,17	100,98
Odsetek dzieci w wieku 3 – 5 lat objętych wychowaniem ogółem	54,5	63,2	68,1
Odsetek dzieci w wieku 3 – 6 lat objętych wychowaniem ogółem	61,9	69,1	71,3
Odsetek dzieci w wieku 3 – 5 lat objętych wychowaniem na wsi	54,5	47,7	46,6
Odsetek dzieci w wieku 3 – 6 lat objętych wychowaniem na wsi	61,9	53,9	49,9

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

Przeciętna liczba miejsc w przedszkolach oraz wszystkich dzieci uczęszczających do przedszkoli przypadająca na 1 obiekt przedszkolny jest w gminie Lipinki Łużyckie nieznacznie niższa od wskaźnika charakteryzującego powiat żarski oraz województwo lubuskie. Wynika to z faktu, że lokalna placówka przedszkolna jest kubaturowo mniejsza od przeciętnych w powiecie i województwie. Obłożenie dostępnych miejsc w placówkach przedszkolnych wynosi mniej niż 100 % i jest niższe od przeciętnej w powiecie i województwie. Ogólny odsetek dzieci, zarówno w wieku 3 – 5 lat jak i 3 – 6 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym w gminie Lipinki Łużyckie jest niższy do przeciętnych w powiecie i województwie. W porównaniu obejmującym już tylko tereny wiejskie jest on już znacznie wyższy od średniej dla terenów wiejskich powiatu i województwa. Biorąc pod uwagę rzeczywisty popyt na usługi przedszkolne można uznać, że obecna oferta wychowania przedszkolnego zaspokaja potrzeby miejscowej społeczności.

³¹ Bez oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych.

³² Bez oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych.

³³ Bez oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych.

³⁴ Bez oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych.

TABELA 64: Gmina Lipinki Łużyckie – wybrane wskaźniki charakteryzujące sieć szkół podstawowych i gimnazjalnych w roku szkolnym 2012 / 2013.

Wyszczególnienie	Gmina Lipinki Łużyckie	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
Liczba uczniów na 1 szkołę podstawową	179,00	145,47	169,13
Liczba uczniów na 1 pomieszczenie w szkołach podstawowych	16,27	10,78	12,33
Liczba pomieszczeń szkolnych na 1 szkołę podstawową	11,00	13,50	13,72
Liczba uczniów na 1 gimnazjum	94,00	140,29	171,78
Liczba uczniów na 1 pomieszczenie w gimnazjum	11,75	11,15	14,13
Liczba pomieszczeń na 1 gimnazjum	8,00	12,58	12,16

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

Wskaźniki dotyczące sieci szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego są zróżnicowane. Wartości (wskaźniki) dotyczące szkół podstawowych, przyporządkowane dla gminy Lipinki Łużyckie, oznaczają mniej korzystne uwarunkowania od średniej dla powiatu i województwa (większa liczba uczniów i mniejsza liczba pomieszczeń na placówkę). Wynika to przede wszystkim z faktu, że gminna sieć szkolnictwa podstawowego składa się z jednej placówki. Odmierna sytuacja dotyczy placówek gimnazjalnych. Wartości (wskaźniki) przyporządkowane dla gminy Lipinki Łużyckie oznaczają korzystniejsze uwarunkowania od średniej dla powiatu i województwa w kontekście przeciętnej liczby uczniów na 1 placówkę. Wynika to przede wszystkim z uwarunkowań demograficznych. Jednocześnie lokalna placówka gimnazjalna charakteryzuje się mniejszą przeciętną liczbą pomieszczeń na 1 obiekt. Powyższe oznacza, że jest to placówka kubaturowo mniejsza od przeciętnych. Bez względu na powyższe należy uznać, że sieć szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego zaspokaja potrzeby miejscowej społeczności.

Młodzież z gminy Lipinki Łużyckie korzysta również z bogatej sieci placówek zlokalizowanych poza granicami samorządu, głównie w Żarach i Zielonej Górze. Dotyczy to pobierania nauki w szkołach średnich oraz na wyższych uczelniach.

Obecnie gminna sieć oświatowa jest ilościowo jak i infrastrukturalnie wystarczająca z punktu widzenia potrzeb w zakresie wychowania przedszkolnego oraz szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego i nie przewiduje się w najbliższych latach likwidacji żadnej placówki. Jednakże w dłuższej perspektywie czasowej, ze względu na korzystne zjawiska demograficzne (wzrost liczby urodzeń), należy rozważyć możliwość powiększenia gminnej sieci placówek oświatowych o jedno przedszkole, bądź rozbudowę obecnego obiektu.

4. 6. Kultura.

Na terenie gminy Lipinki Łużyckie nie funkcjonuje, wzorem innym gmin, formalna instytucja w postaci np.: Gminnego Ośrodka Kultury. Niemniej jednak zlokalizowana jest tu podstawowa sieć placówek kulturalnych. Rozpowszechnianiem kultury na terenie gminy zajmuje się przede wszystkim Gminna Biblioteka Publiczna zlokalizowana w Lipinkach Łużyckich przy ul. Głównej 21. Biblioteka nie posiada filii. Działalność biblioteki służy zaspokajaniu potrzeb czytelniczych społeczeństwa, jego wychowaniu i upowszechnianiu oraz rozwojowi kultury i wiedzy. Zakres działania biblioteki obejmuje przede wszystkim:

- gromadzenie, opracowywanie materiałów bibliotecznych, ze szczególnym uwzględnieniem materiałów dotyczących własnego regionu;
- udostępnianie zbiorów bibliotecznych na miejscu, wypożyczanie do domu oraz prowadzenie wypożyczeń międzybibliotecznych ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży oraz osób niepełnosprawnych;
- prowadzenie działalności informacyjno – bibliograficznej;
- popularyzację książek i czytelnictwa;
- współdziałanie z bibliotekami innych sieci, instytucjami upowszechniania kultury, organizacjami i towarzystwami w rozwijaniu u zaspokajaniu potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczeństwa;
- doskonalenie form i metod pracy bibliotecznej.

Gminna Biblioteka Publiczna podstawową działalność opiera także na współpracy ze szkołami podstawowymi i gimnazjalnymi oraz na organizacji dla dzieci i młodzieży imprez kulturalnych, np.: w postaci spotkań autorskich czy konkursów. Ponadto podejmuje działania na rzecz lokalnej społeczności poprzez organizację różnego rodzaju spotkań z okazji świąt państwowych, gminnych i okolicznościowych, jak również imprez o charakterze masowym. Na co dzień Biblioteka współpracuje z organizacjami, stowarzyszeniami i innymi instytucjami. Wspomaga wszelkie lokalne inicjatywy kulturalne, tworząc historię gminy Lipinki Łużyckie. Biblioteka posiada księgozbiór liczący na blisko 14,2 tysiąca woluminów. Korzysta z niej rocznie ponad 500 czytelników. W 2012 roku wypożyczenia na 1 czytelnika wyniosły 12,6 woluminów.

Gminną sieć usług kultury tworzą również:

- Świetlica Wiejska w Lipinkach Łużyckich;
- Świetlica Wiejska w Górcie;
- Świetlica Wiejska w Grotowie;
- Świetlica Wiejska w Pietrzykowie;
- Remiza Ochotniczej Straży Pożarnej w Lipinkach Łużyckich.

Wśród lokalnych działalności artystycznych wyróżnia się Zespół Śpiewaczy „Łużyczanki” Koła Gospodyń Wiejskich z Lipinek Łużyckich.

TABELA 65: Gmina Lipinki Łużyckie – uwarunkowania charakteryzujące usługi kultury w 2012 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Lipinki Łużyckie	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
Ilość mieszkańców na 1 bibliotekę ³⁵	3326	2925	2932
Placówki biblioteczne ³⁶ na 100 km ²	1,12	2,08	1,82
Księgozbiór w woluminach na 1000 mieszkańców	4258,3	4084,4	3694,1
Wypożyczenia na 1 czytelnika	12,6	18,5	19,2
Czytelnicy na 1000 mieszkańców	162	160	161
Ilość mieszkańców na 1 ośrodek kultury	–	24861	12791
Ośrodki kultury na 100 km ²	–	0,29	0,57
Imprezy kulturalne na 1000 mieszkańców	–	5,86	6,40
Zespoły artystyczne na 1000 mieszkańców	–	0,48	0,41
Członkowie zespołów artystycznych na 1000 mieszkańców	–	5,54	6,07
Liczba mieszkańców na 1 kino stałe	–	99446	85276
Liczba mieszkańców na 1 muzeum	–	–	63957
Liczba mieszkańców na 1 galerię i salony sztuki	–	–	204663
Liczba mieszkańców na 1 teatr	–	–	255829

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

Wskaźniki dotyczące usług oferowanych przez lokalną bibliotekę odznaczają się generalnie korzystnymi uwarunkowaniami na tle powiatu i województwa pomimo mniejszej do nich dostępności. Natomiast wskaźniki dotyczące biernego bądź czynnego udziału w lokalnym życiu kulturalnym (ośrodki kultury, imprezy kulturalne, zespoły artystyczne) nie mogą zostać zaprezentowane dla gminy, ze względu na brak formalnej instytucji kultury. Z usług kultury wyższego rzędu (np.: kina, teatry, opery, filharmonie, galerie, muzea, wystawy, itp.) mieszkańcy gminy Lipinki Łużyckie mogą korzystać dopiero poza granicami nie tylko gminy, ale i całego powiatu, głównie w Zielonej Górze i w Gorzowie Wielkopolskim.

Obecna sieć i zakres usług kultury jest wystarczająca z punktu widzenia potrzeb. Władze samorządowe zamierzają nadal utrzymywać i kontynuować działalność istniejących placówek kulturalnych. Ponadto przyszłe działania powinny prowadzić do zachęcenia uczestnictwem w życiu kulturalnym gminy coraz większej liczby mieszkańców. Osiągnąć to można między innymi poprzez szersze dostosowanie oferty w kierunku potrzeb różnych grup wiekowych, między innymi wzbogacając obecną ofertę oraz łącząc działalność instytucji kulturalnych z innymi rodzajami aktywności, szczególnie w dziedzinach: sportu, rekreacji, gastronomii czy rozrywki. Należy rozważyć powołanie scentralizowanej instytucji kulturalnej wraz z budową ogólnogminnego domu kultury (domu ludowego), umożliwiając tym samym szerszy dostęp do usług kultury przede wszystkim dla dzieci i młodzieży w postaci np.: licznych, rozwojowych sekcji i kół zainteresowań, bądź rozwijać je na bazie obecnych obiektów (świetlice wiejskie, remiza Ochotniczej Straży Pożarnej). W najbliższym czasie nie przewiduje się likwidacji żadnej z placówek kulturalnych. Planuje się natomiast następujące przedsięwzięcia:

- budowa nowego obiektu Gminnej Biblioteki Publicznej wraz z szerszym zapleczem kulturalnym w Lipinkach Łużyckich;

³⁵ Biblioteki i filie.

³⁶ Biblioteki i filie.

- budowa sceny wraz z zagospodarowaniem przyległego terenu na potrzeby plenerowych imprez kulturalnych w Lipinkach Łużyckich³⁷;
- budowa świetlic wiejskich.

4. 7. Sport.

Działania klubów i licznych sekcji sportowych oraz urozmaicona infrastruktura sportowa to podstawowa możliwość rozwoju kultury fizycznej wśród mieszkańców gminy, a szczególnie dzieci i młodzieży. Na terenie gminy działalności sportowo – rekreacyjne organizują placówki oświatowe i lokalne zrzeszenie sportowe (LZS „Łużyczanka” Lipinki Łużyckie), które dodatkowo umożliwiającą zrzeszanie się w zespołach i sekcjach sportowych (piłka nożna). Infrastrukturę sportową i rekreacją w gminie tworzą następujące ogólnodostępne obiekty:

- boisko sportowe w Lipinkach Łużyckich przy ul. Głównej;
- boisko wielofunkcyjne („orlik”) przy Zespole Szkolno – Przedszkolnym w Lipinkach Łużyckich przy ul. Szkolnej;
- hala sportowa przy Zespole Szkolno – Przedszkolnym w Lipinkach Łużyckich przy ul. Szkolnej;
- boiska wiejskie;
- place zabaw.

TABELA 66: Gmina Lipinki Łużyckie – uwarunkowania charakteryzujące usługi sportu w 2012 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Lipinki Łużyckie	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
Liczba mieszkańców na 1 klub sportowy	–	1776	2136
Liczba mieszkańców na 1 sekcję sportową w klubach	–	1259	1458
Kluby sportowe na 10000 mieszkańców	–	5,63	4,68
Sekcje sportowe w klubach na 10000 mieszkańców	–	7,94	6,86
Członkowie klubów sportowych na 10000 mieszkańc	–	240	229
Członkowie klubów sportowych na 1 klub	–	48,34	48,90
Sekcje sportowe na 1 klub	–	1,41	1,47
Członkowie sekcji sportowej na 1 sekcję	–	30,22	33,37

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

Wyszczególnione powyżej wskaźniki dotyczące usług sportu nie mogą zostać zaprezentowane dla gminy, ze względu na fakt, że nie funkcjonuje tu klub sportowy w myśl definicji GUS³⁸. Lokalny zespół sportowy „Łużyczanka” jest formalnie Ludowym Zrzeszeniem Sportowym.

Działania samorządu w zakresie kultury fizycznej powinny nadal koncentrować się wokół rozwoju oraz upowszechniania na terenie gminy różnych form sportu i rekreacji. Analogicznie do przedsięwzięć związanych z kulturą, należy umożliwiać miejscowej młodzieży zrzeszanie się w klubach i sekcjach sportowych oraz rozwijać ich ofertę. W najbliższych latach nie planuje się likwidacji żadnego z obiektów sportowych. W najbliższych latach nie planuje się likwidacji żadnego z obiektów sportowych. Z punktu widzenia najważniejszych potrzeb wymienia się następujące przedsięwzięcia:

³⁷ Zgodnie ze zmianą Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Lipinki Łużyckie na lata 2013 – 2022 przyjętą uchwałą nr XIX/173/2013 Rady Gminy Lipinki Łużyckie z dnia 11 września 2013 roku.

³⁸ Klub sportowy to podstawowa jednostka organizacyjna prowadząca działalność sportową, funkcjonująca jako osoba prawna (Ustawa z dnia 25 czerwca 2010 roku o sporcie, Dz. U. 2010 r. Nr 127 poz. 857, z późn. zm.).

- modernizacja boiska sportowego w Lipinkach Łużyckich przy ul. Głównej;
- budowa boiska sportowego w Grotowie³⁹;
- budowa boisk wielofunkcyjnych w pozostałych sołectwach;
- zagospodarowanie terenu rekreacyjno – sportowego w Cisowej⁴⁰.

4. 8. Gospodarka mieszkaniowa.

4.8.1. Zasoby mieszkaniowe.

Przeciętne wskaźniki dotyczące mieszkalnictwa w gminie Lipinki Łużyckie są zbliżone do poziomu występującego w skali kraju i województwa lubuskiego. Podobnie kształtuje się problematyka związana z gospodarką mieszkaniową, to jest:

- nadal wysoki odsetek mieszkań o niskim standardzie;
- ograniczone fundusze na remonty bieżące;
- niezaspokojone potrzeby kwaterunkowe ludności;
- wysoka przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie;
- mała powierzchnia użytkowa w m² na 1 osobę;
- wysoka przeciętna liczba osób na 1 izbę.

Na terenie gminy występują zróżnicowane typy zabudowy. Jest to przede wszystkim zabudowa zagrodowa oraz jednorodzinna i jednorodzinno – usługowa (rzemieślnicza). Ponadto na terenie wsi Lipinki Łużyckie występuje zabudowa wielorodzinna, najczęściej w postaci niewielkich pojedynczych obiektów. Powierzchnie działek zależą od typu zabudowy wahają się od 500 do 2000 m². Przeciętna wysokość zabudowy zagrodowej i jednorodzinnej wynosi 2, a maksymalnie 3 kondygnacje, natomiast wielorodzinnej do 4 kondygnacji.

TABELA 67: Gmina Lipinki Łużyckie – liczba budynków mieszkalnych według miejscowości w 2013 roku.

Miejscowość	Liczba budynków mieszkalnych
Boruszyn	34
Brzostowa	26
Cisowa	17
Górka	46
Grotów	101
Lipinki Łużyckie	290
Pietrzyków	51
Piotrowice	11
Sieciejów	27
Suchleb	39
Tyliczki	7
Zajączek	51

Źródło: Urząd Gminy Lipinki Łużyckie, 2013.

³⁹ Zgodnie ze zmianą Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Lipinki Łużyckie na lata 2013 – 2022 przyjętą uchwałą nr XIX/173/2013 Rady Gminy Lipinki Łużyckie z dnia 11 września 2013 roku.

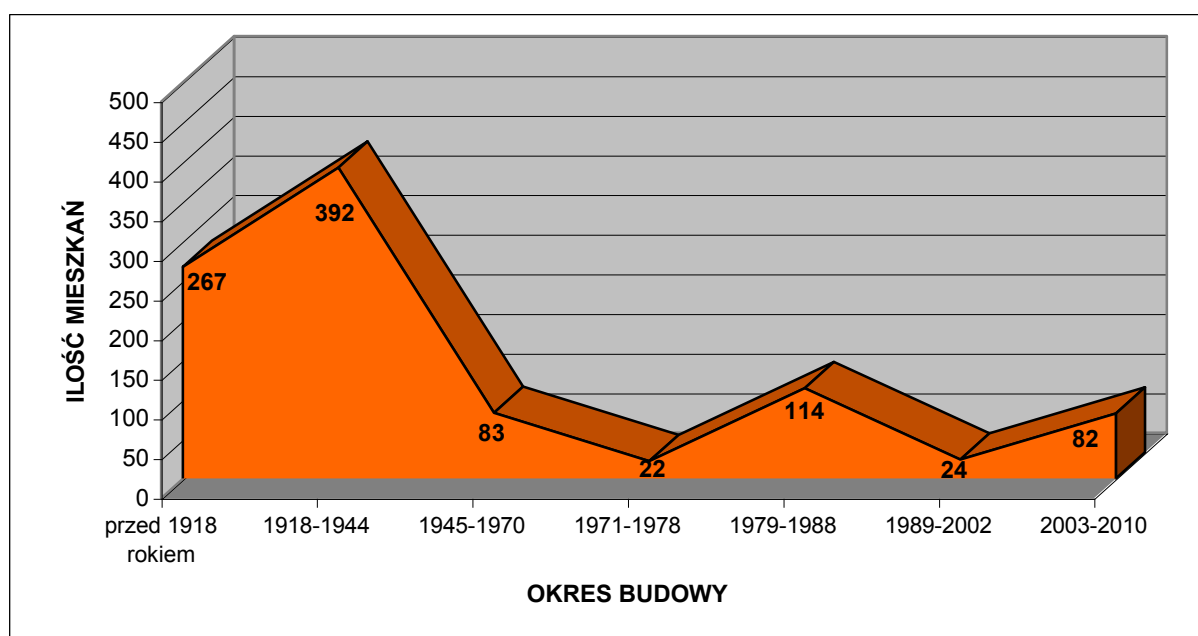
⁴⁰ Zgodnie ze zmianą Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Lipinki Łużyckie na lata 2013 – 2022 przyjętą uchwałą nr XIX/173/2013 Rady Gminy Lipinki Łużyckie z dnia 11 września 2013 roku.

TABELA 68: Gmina Lipinki Łużyckie – zasoby mieszkaniowe według wieku do 2010 roku.

Okres budowy	Ilość mieszkań	Powierzchnia użytkowa
przed 1918 rokiem	267	21932
1918 – 1944	392	31785
1945 – 1970	83	5652
1971 – 1978	22	1525
1979 – 1988	114	7855
1989 – 2002	24	3339
2003 – 2010	82	7665
nie ustalono	7	540

Źródło: GUS 2003 i 2011.

RYCINA 23: Gmina Lipinki Łużyckie – mieszkania zamieszkane według okresu budowy.

Źródło: GUS 2003 i 2011.

Na podstawie wyników badań z *Powszechnego Spisu Ludności i Mieszkań* z 2002 roku oraz na podstawie danych z 2010 roku można obliczyć, że spośród ówczesnych 991 mieszkań zlokalizowanych na terenie gminy aż 66,50 % wybudowano przed 1945 rokiem, z czego 68,11 % powstało przed 1918 rokiem. Większość z nich obecnie wymaga kapitalnych remontów. Dla porównania na terenie powiatu żarskiego i województwa lubuskiego dane te prezentują się następująco:

- powiat żarski: przed 1945 rokiem – 52,69 %, z czego 41,33 % przed 1918 rokiem;
- województwo lubuskie: przed 1945 rokiem – 38,82 %, z czego 42,33 % przed 1918 rokiem.

Dane te prezentuje poniższa tabela.

TABELA 69: Gmina Lipinki Łużyckie – struktura zasobów mieszkaniowych według wieku w 2010 roku.

Okres budowy mieszkań	Ilość mieszkań (%)			Powierzchnia użytkowa (%)		
	Gmina Lipinki Łużyckie	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie	Gmina Lipinki Łużyckie	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
przed 1918 rokiem	26,94	21,78	16,43	27,31	20,33	15,82
1918 – 1944	39,56	30,91	22,38	39,59	32,55	23,67
1945 – 1970	8,38	8,23	11,35	7,04	5,98	7,99
1971 – 1978	2,22	10,99	12,43	1,90	8,95	9,82
1979 – 1988	11,50	12,72	15,75	9,78	12,77	15,59
1989 – 2002	2,42	7,03	9,44	4,16	9,52	12,39
2003 – 2010	8,27	7,67	11,25	9,55	9,26	13,88
nie ustalono	0,71	0,67	0,97	0,67	0,64	0,84

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2003 i 2011.

TABELA 70: Gmina Lipinki Łużyckie – zasoby mieszkaniowe w 2010 roku.

Wyszczególnienie	Zasoby mieszkaniowe
Liczba mieszkań	991
Liczba izb	4260

Źródło: GUS 2011.

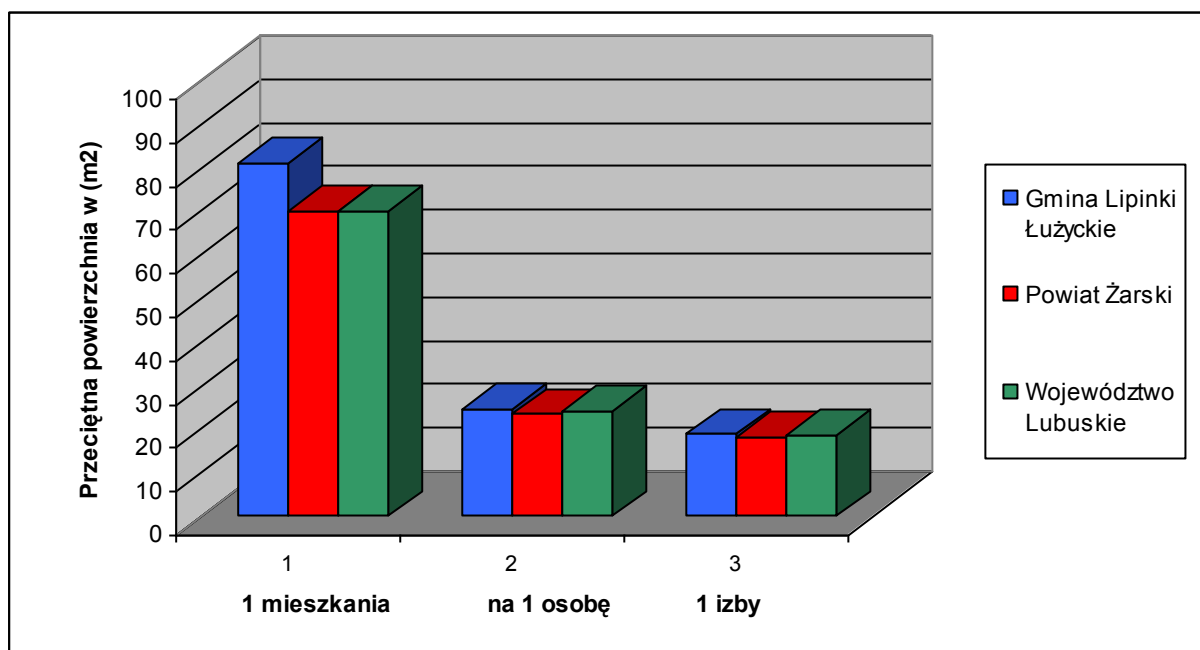
Całkowita powierzchnia użytkowa mieszkań wyniosła w 2010 roku 80293 m².

TABELA 71: Gmina Lipinki Łużyckie – wskaźniki charakteryzujące warunki zamieszkania w 2010 roku.

Przeciętna:	Gmina Lipinki Łużyckie	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
Powierzchnia użytkowa w m ² 1 mieszkania	81,02	70,00	69,98
Powierzchnia użytkowa w m ² 1 izby	18,85	18,17	18,40
Liczba izb w 1 mieszkaniu	4,30	3,85	3,80
Powierzchnia użytkowa w m ² na 1 osobę	24,57	23,41	23,97
Liczba osób w 1 mieszkaniu	3,30	2,99	2,92
Liczba osób w 1 izbie	0,77	0,78	0,77

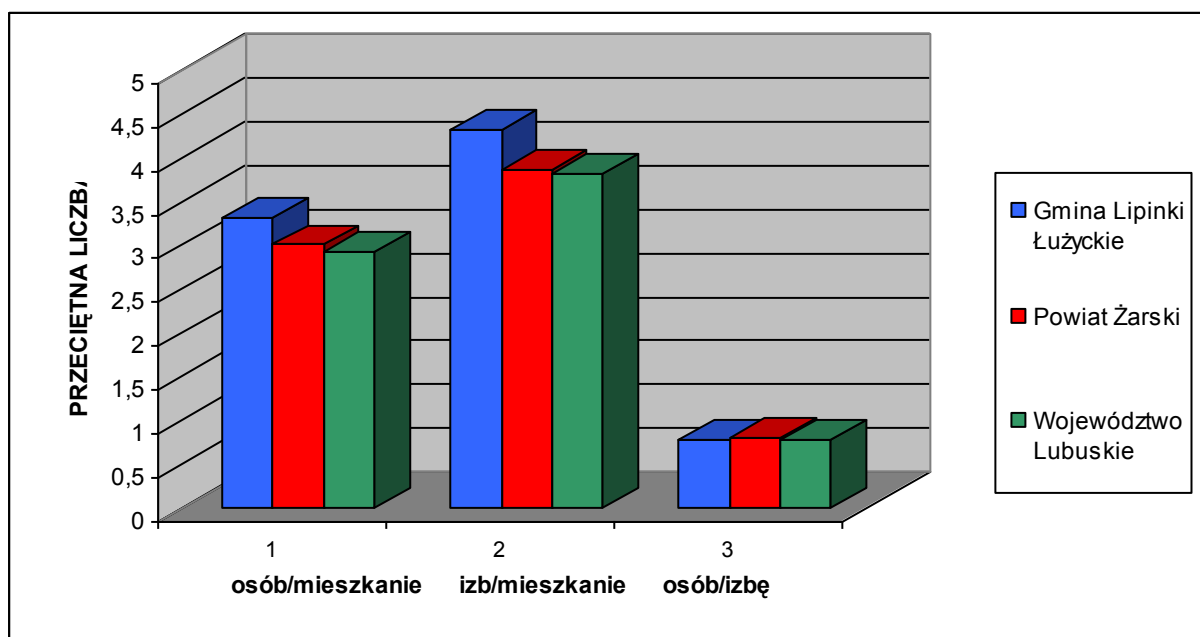
Źródło: obliczenia własne na podstawie GUS 2011.

RYCINA 24: Gmina Lipinki Łużyckie – wybrane wartości charakteryzujące warunki zamieszkania w 2010 roku (I).

Źródło: obliczenia własne na podstawie GUS 2011.

RYCINA 25: Gmina Lipinki Łużyckie – wybrane wartości charakteryzujące warunki zamieszkania w 2010 roku (II).

Źródło: obliczenia własne na podstawie GUS 2011.

Wskaźniki statystyczne dotyczące warunków zamieszkania w gminie Lipinki Łużyckie są charakterystyczne dla gmin wiejskich, a tym bardziej położonych na Śląsku, Ziemi Lubuskiej czy Pomorzu, gdzie większość zabudowy stanowi tkanka powstała przed 1945 rokiem. Wskaźniki te odznaczają się zbliżonymi uwarunkowaniami na tle powiatu i województwa (korzystniejszymi w stosunku do gmin miejskich) w zakresie powierzchni użytkowej tkanki mieszkaniowej oraz liczby izb, a z drugiej strony mniej korzystnymi uwarunkowaniami w kontekście przeciętnej

liczby osób na 1 mieszkanie oraz 1 izbę. Powodem tego stanu jest przede wszystkim znacznie większa kubatura przeciętnego zabudowania na wsi, ale także fakt, że liczebność przeciętnego gospodarstwa domowego na wsi jest większa od tego w mieście. Nie bez znaczenia jest również standard mieszkań, a zwłaszcza wiek substancji mieszkaniowej. W tym przypadku wiek substancji działa na niekorzyść w kontekście standardów zamieszkania w gminie Lipinki Łużyckie.

4.8.2. Własność komunalna.

W 2013 roku własnością komunalną objęte były 23 mieszkania, składające się z 57 izb, o łącznej powierzchni użytkowej wynoszącej 1111 m². Zarządza nimi Urząd Gminy Lipinki Łużyckie.

TABELA 72: Gmina Lipinki Łużyckie – komunalne zasoby mieszkaniowe w 2013 roku.

Wyszczególnienie	Własność Gminy	% ogółu zasobów
Mieszkania	23	2,32
Izby	57	1,34
Powierzchnia użytkowa w m ²	1111	1,38

Źródło: Urząd Gminy Lipinki Łużyckie, 2013.

Własność komunalna stanowi 1,38 % ogółu zasobów mieszkaniowych na terenie gminy. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania komunalnego wynosi 48,30 m² i składa się średnio z 2,48 izb. Obecnie na przydział mieszkania komunalnego oczekuje 15 rodzin. Powyższe oznacza, że konieczna staje się budowa dodatkowych mieszkań socjalnych.

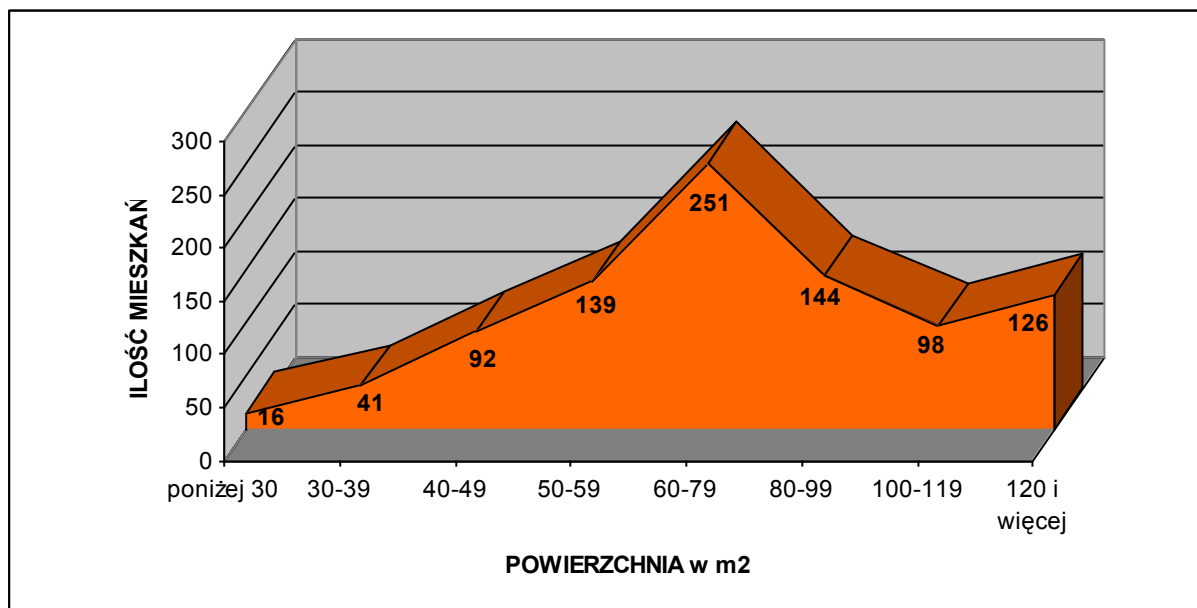
4.8.3. Standard mieszkań.

TABELA 73: Gmina Lipinki Łużyckie – mieszkania zamieszkane według powierzchni użytkowej w 2002 roku.

Powierzchnia użytkowa w m ²	Liczba mieszkań
poniżej 30	16
30 – 39	41
40 – 49	92
50 – 59	139
60 – 79	251
80 – 99	144
100 – 119	98
120 i więcej	126

Źródło: GUS 2003.

RYCINA 26: Gmina Lipinki Łużyckie – struktura mieszkań zamieszkałych według powierzchni użytkowej w 2002 roku.

Źródło: GUS 2003.

Na podstawie wyników badań z *Powszechnego Spisu Ludności i Mieszkań* z 2002 roku można obliczyć, że stosunkowo najwięcej mieszkań w całej gminie Lipinki Łużyckie (27,67 %) ma powierzchnię użytkową w granicach od 60 do 79 m². Generalnie mieszkania o powierzchni użytkowej do 50 m² stanowią w całej gminie 16,43 % ogółu, od 50 do 100 m² – 58,88 %, a powyżej 100 m² – 24,70 %. Dla porównania na terenie powiatu żarskiego i województwa lubuskiego dane te prezentują się następująco:

- powiat żarski: do 50 m² – 33,81 %, od 50 m² do 100 m² – 49,26 %, powyżej 100 m² – 16,93 %;
- województwo lubuskie: do 50 m² – 34,37 %, od 50 m² do 100 m² – 49,59 %, powyżej 100 m² – 16,04 %.

Dane te prezentuje poniższa tabela.

TABELA 74: Gmina Lipinki Łużyckie – struktura mieszkań zamieszkałych według powierzchni w 2002 roku.

Powierzchnia użytkowa w m ²	Gmina Lipinki Łużyckie (%)	Powiat Żarski (%)	Województwo Lubuskie (%)
poniżej 30	1,76	4,01	4,06
30 – 39	4,52	11,21	12,11
40 – 49	10,14	18,60	18,19
50 – 59	15,33	17,02	18,66
60 – 79	27,67	20,63	21,85
80 – 99	15,88	11,61	9,09
100 – 119	10,80	8,09	6,89
120 i więcej	13,89	8,84	9,15

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2003.

TABELA 75: Gmina Lipinki Łużyckie – wyposażenie mieszkań zamieszkałych w 2002 i 2010 roku.

Wyszczególnienie	Ilość mieszkań	
	2002 rok	2010 rok
Wodociąg z sieci	568	888
Ustęp splukiwany ogółem	693	746
Ustęp splukiwalny z odprowadzeniem do sieci	8	b.d.
Łazienka	725	779
Ciepła woda bieżąca	678	b.d.
Gaz z sieci	–	–
Gaz z butli	622	b.d.
Centralne ogrzewanie zbiorowe	110	b.d.
Centralne ogrzewanie indywidualne	437	592
Piece	356	b.d.

Źródło: GUS 2003 i 2011.

TABELA 76: Gmina Lipinki Łużyckie – struktura wyposażenia mieszkań zamieszkałych w 2002 i 2010 roku – ogółem.

Wyszczególnienie	% mieszkań wyposażonych w dany element					
	Gmina Lipinki Łużyckie		Powiat Żarski		Województwo Lubuskie	
	2002 rok	2010 rok	2002 rok	2010 rok	2002 rok	2010 rok
Wodociąg z sieci	62,49	89,61	88,39	97,04	89,04	97,52
Ustęp splukiwany ogółem	76,24	75,28	83,78	84,01	90,35	90,40
Ustęp splukiwalny z odprowadzeniem do sieci	0,88	b.d.	52,16	b.d.	63,54	b.d.
Łazienka	79,76	78,61	82,37	82,53	88,86	88,91
Ciepła woda bieżąca	74,59	b.d.	74,93	b.d.	82,17	b.d.
Gaz z sieci	–	–	57,20	56,35	54,30	56,30
Gaz z butli	68,43	b.d.	27,41	b.d.	34,92	b.d.
Centralne ogrzewanie zbiorowe	12,10	b.d.	29,31	b.d.	40,02	b.d.
Centralne ogrzewanie indywidualne	48,07	59,74	39,50	69,11	35,58	76,44
Piece	39,16	b.d.	30,23	b.d.	23,27	b.d.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2003 i 2011.

Z powyższych danych wynika, że mieszkania w gminie Lipinki Łużyckie charakteryzują się mniej korzystnym wyposażeniem w podstawowe elementy infrastruktury technicznej takie jak: wodociąg z sieci, ustęp splukiwalny ogółem, kanalizacja sanitarna, łazienka czy ciepła woda bieżąca, w porównaniu z przeciętnymi uwarunkowaniami na terenie powiatu żarskiego i województwa lubuskiego. W większości przypadków są to bardzo wyraźne różnice.

TABELA 77: Gmina Lipinki Łużyckie – struktura wyposażenia mieszkań zamieszkałych w 2010 roku – tereny wiejskie.

Wyszczególnienie	Gmina Lipinki Łużyckie (%)	Powiat Żarski (%)	Województwo Lubuskie (%)
Wodociąg z sieci	89,61	92,82	93,95
Ustęp spłukiwany ogółem	75,28	76,83	81,62
Łazienka	78,61	79,30	82,80
Centralne ogrzewanie indywidualne	59,74	60,73	63,51
Gaz z sieci	–	0,65	11,77

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2011.

Niezależnie od tego czy analizowane dane, dotyczące wyposażenia mieszkań w podstawowe elementy infrastruktury technicznej, są obliczane dla terenów ogółem (wiejskich i miejskie) czy tylko dla terenów wiejskich to współczynniki dla gminy Lipinki Łużyckie są mniej korzystne od przeciętnej w powiecie i województwie.

4.8.4. Budownictwo mieszkaniowe.

Na terenie gminy Lipinki Łużyckie w 2012 roku oddano do użytku 9 mieszkań, składających się z 53 izb. Łączna powierzchnia użytkowa nowo oddanych mieszkań wyniosła 1438 m². Wszystkie mieszkania oddano w systemie indywidualnym. Obecnie przeciętna cena 1 m² terenu przeznaczonego pod budownictwo mieszkaniowe waha się w przedziale od 14 do 25 złotych. Jej konkretny poziom jest uzależniony od lokalizacji i stopnia uzbrojenia.

TABELA 78: Gmina Lipinki Łużyckie – mieszkania oddane do użytku w 2012 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Lipinki Łużyckie	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
Mieszkania oddane do użytku ogółem na 1000 ludności	2,71	1,55	3,10
Mieszkania oddane do użytku w budownictwie indywidualnym na 1000 ludności	2,71	1,53	1,95
Nowe izby mieszkalne ogółem na 1000 ludności	15,94	8,84	13,90
Nowe izby mieszkalne w budownictwie indywidualnym na 1000 ludności	15,94	8,73	10,50
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 nowego mieszkania w m ²	159,78	141,43	104,10
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 nowego mieszkania w budownictwie indywidualnym w m ²	159,78	141,94	130,73
Przeciętna ilość izb w nowym mieszkaniu	5,89	5,71	4,49
Przeciętna ilość izb w nowym mieszkaniu w budownictwie indywidualnym	5,89	5,71	5,38

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

W 2012 roku wskaźnik ilości nowych mieszkań oddanych do użytku na 1000 mieszkańców był znacznie (blisko 2-krotnie) wyższy wartości charakteryzującej powiat żarski oraz niższy od wskaźnika dla całego województwa lubuskiego. W przypadku budownictwa indywidualnego wskaźniki te były wyraźnie korzystniejsze, zarówno w

stosunku do powiatu jak i województwa. Przeciętna powierzchnia nowo oddanego mieszkania w gminie Lipinki Łużyckie była również wyższa od wartości charakteryzującej powiat oraz województwo. Stało się tak dzięki temu, że w odróżnieniu od porównywanych jednostek wszystkie nowe mieszkania w gminie Lipinki Łużyckie były oddane w systemie budownictwa jednorodzinnego, charakteryzującego się większą powierzchnią użytkową od mieszkań w blokach wielorodzinnych. Wskaźniki obejmujące przeciętną powierzchnię nowo oddanego mieszkania w budownictwie indywidualnym spłaszczyły się, ale średnia dla gminy Lipinki Łużyckie była nadal wyższa od porównywanej wartości dla całego powiatu i województwa. Należy nadmienić, że prezentowane dane są wizerunkiem stałych tendencji, a nie tylko obrazem sytuacji w danym roku. Gmina Lipinki Łużyckie jest realnie i potencjalnie atrakcyjnym miejscem pod względem osadnictwa. Należy więc promować tereny przeznaczone pod budownictwo mieszkaniowe, licząc z jednej strony na uniknięcie odpływu własnej społeczności, a z drugiej na napływ nowych osadników, najlepiej w wieku produkcyjnym i rozrodczym, co nie jest bez znaczenia dla podtrzymania korzystnych wskaźników demograficznych. Jednocześnie wskazane jest prowadzenie wyważonej polityki w zakresie wyznaczania miejsc pod budownictwo mieszkaniowe. Zbytne nasycenie zabudową mieszkaniową poszczególnych jednostek osadniczych może skutkować brakiem zainteresowania ze strony potencjalnych osadników.

Na etapie niniejszej diagnozy społeczno – gospodarczej nadmienić można, że perspektywiczne potrzeby mieszkaniowe są ściśle powiązane ze skalą rozwoju ludności, istniejącym deficytem mieszkań samodzielnie zamieszkiwanych, jakością zasobów mieszkaniowych (wiek i stopień zużycia technicznego) oraz aspektami ekonomicznymi wynikającymi z polityki społeczno – gospodarczej państwa (zamożność społeczeństwa, dostępność do tanich kredytów hipotecznych, itp.). W przypadku gminy Lipinki Łużyckie czynnikami decydującymi w głównej mierze o potrzebie wyznaczenia i rezerwowania terenów przeznaczonych pod lokalizację zabudowy mieszkaniowej są:

- przewidywane dążenie do modelu gospodarstw rodzinnych mieszkających samodzielnie – szacowany deficyt wynosi minimum kilkadziesiąt mieszkań;
- konieczność wymiany zużytej technicznie zabudowy na nową – szacowany deficyt kolejne minimum kilkadziesiąt mieszkań;
- migracje mieszkańców z pobliskich miast na wieś, wyrażające się popytem na działki budowlane na terenie gminy – szacowany popyt wynosi obecnie od kilku do kilkunastu mieszkań rocznie;
- popyt na budowę tak zwanych „drugich domów” przez osoby preferujące typ lokalnych walorów przyrodniczo – krajobrazowych;

Prognozowany wzrost liczby ludności, będący konsekwencją dotychczasowych, korzystnych procesów demograficznych, a zwłaszcza ruchów migracyjnych nie będzie zagrażał koniecznością utrzymywania niezamieszkałej substancji.

Rozwój osadnictwa w gminie powinien sprowadzać się do:

- uzupełniania istniejących luk w zabudowie;
- podnoszenia wartości użytkowych istniejącej substancji mieszkaniowej poprzez wykonywanie remontów, modernizacji oraz rozbudowy;
- wymianę zużytej zabudowy w obrębie dotychczasowego siedliska;
- realizację zabudowy na nowych działkach budowlanych.

Za jednostki rozwojowe w gminie Lipinki Łużyckie uznać należy miejscowości największe i zarazem koncentrujące już wykształcone funkcje usługowe. Poza Lipinkami Łużyckimi są to przede wszystkim wsie: Grotów, Pietrzyków i Suchleb. Popytem na budownictwo mieszkaniowe, w tym rezydencjonalne, a także letniskowe cieszą się miejscowości położone w bezpośrednim pobliżu kompleksów leśnych, w tym te

najmniejsze. Pozostałe miejscowości charakteryzują się zdecydowanie mniejszym zainteresowaniem w kontekście realizacji nowych obiektów mieszkaniowych ze względu na fizjografię terenu (np.: zagrożenia podtopieniami, trudności z rozwojem funkcji rolniczych, itp.) oraz z powodu niedostatku infrastruktury technicznej i społecznej. Jednakże powinno się je promować w kontekście budownictwa mieszkaniowo – usługowego (turystyka) oraz letniskowego. Dla terenów preferowanego rozwoju funkcji mieszkaniowych należy przyjmować zasadę wyprzedzającego wyposażania ich w niezbędne urządzenia infrastruktury technicznej. Należy również umożliwić lokalizację działalności usługowych, zwłaszcza usług podstawowych, dopuszczając realizację usług w formie wbudowanej lub wolnostojącej.

W zakresie osadnictwa i budownictwa mieszkaniowego należałoby określić następujące kierunki rozwoju:

- adaptację, uzupełnienia i modernizację istniejącej zabudowy;
- dopuszczenie przekształceń funkcji pierwotnych (zabudowy zagrodowej) do funkcji usług lokalnych;
- ograniczenie możliwości wyznaczania nowych terenów zabudowy na obszarach systemu terenów otwartych;
- kształtowanie nowej zabudowy w ramach strefy dopuszczalnego zainwestowania – tworzenie zabudowy zwartej (wypełnianie luk, enklaw, realizacja zabudowy w bezpośrednim sąsiedztwie terenów zainwestowanych wzdłuż istniejących dróg);
- preferowanie regionalnych cech architektonicznych w budownictwie;
- realizację zabudowy usługowej i gospodarczej z dostosowaniem formy architektonicznej do otaczającej zabudowy i krajobrazu;
- uzupełnienie niezbędnego zakresu usług podstawowych.

Realizacja zadań własnych gminy w zakresie gospodarki przestrzennej, określonych w ustawie o samorządzie terytorialnym, następuje na drodze stanowienia przepisów gminnych jakimi są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego oraz ich praktycznego egzekwowania. Podstawą do ustalenia warunków zabudowy i zagospodarowania terenu, a w rezultacie wydania pozwolenia na budowę, są ustalenia tychże planów bądź decyzji o warunkach zabudowy.

4. 9. Bezpieczeństwo publiczne.

4.9.1. Policja.

Stan bezpieczeństwa w gminie w znacznym stopniu jest zdeterminowany przez funkcjonowanie stosownych jednostek powołanych w tym celu. Na terenie gminy nie ma Posterunku Policji. Rejon gminy obsługiwany jest przez wyznaczonych funkcjonariuszy z Żar, podległych Komendzie Powiatowej Policji w Żarach.

TABELA 79: Gmina Lipinki Łużyckie – podstawowe dane dotyczące przestępczości w latach 2007 i 2012.

Wyszczególnienie	Rok 2007	Rok 2012
Liczba wszczętych dochodzeń	92	86
Liczba przestępstw stwierdzonych	79	120
Wskaźnik wykrywalności	65,8 %	79,2 %
Liczba postępowań w sprawach o wykroczenia	32	28

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Żarach, 2013.

4.9.2. Ochrona przeciwpożarowa.

W zakresie ochrony przeciwpożarowej rejon gminy Lipinki Łużyckie jest obsługiwany pod względem operacyjnym przez Jednostkę Ratowniczo – Gaśniczą (JRG) w Żarach, będącą w strukturze Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej (PSP) w Żarach. Jednostka dysponuje specjalistycznym sprzętem, uwzględniającym specyfikę gminy oraz rodzaj potencjalnych zagrożeń. Ponadto na terenie gminy funkcjonuje jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej (OSP), która zlokalizowana jest w Lipinkach Łużyckich. Jednostka włączona jest od 2000 roku do Krajowej Sieci Ratowniczo – Gaśniczej (KSRG). Jednostka OSP mieści się w Remizie Strażackiej i dysponuje jednym wozem bojowym GBA 3,5/16 marki Star. Strażacy ochotnicy wyjeżdżają na akcje nie tylko dotyczące pożarów, ale także do wypompowywania wody z piwnic w czasie podtopień, do usuwania sopli zwisających z dachów, do usuwania drzew po wichurach, do wypadków drogowych, itp.

W 2012 roku na terenie gminy Lipinki Łużyckie odnotowano 43 zdarzenia wymagające udziału Państwowej Straży Pożarnej. Były to 22 pożary, 17 zagrożeń miejscowych i 4 alarmy fałszywe. Miejskowa jednostka OSP była dysponowana do 46 zdarzeń, z czego 3 zdarzenia poza terenem gminy.

Z punktu widzenia potrzeb bezpieczeństwa przeciwpożarowego obecny stan związany z funkcjonowaniem jednostek PSP i OSP jest wystarczający. W ramach potrzeb inwestycyjnych Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Żarach zaleca dostosowanie dotychczasowych pomieszczeń remizy do obowiązujących standardów (zaplecze socjalne, poprawa warunków garażowania wozu bojowego z możliwością zapewnienia miejsca garażowania dla drugiego pojazdu gaśniczego) lub też zaplanowanie budowy nowego obiektu remizy.

4.9.3. Ochrona przeciwpowodziowa.

Stopień zagrożenia powodziowego w dolinach rzecznych determinowany jest zarówno czynnikami naturalnymi, takimi jak: rzeźba terenu, gleba, budowa geologiczna, szata roślinna, natężenie opadów atmosferycznych, powierzchnia i ukształtowanie zlewni i jej poszczególnych dopływów, jak również czynnikami antropogenicznymi, takimi jak: regulacja koryt rzecznych, infrastruktura hydrotechniczna, stopień zagospodarowania dolin rzecznych.

Występujące na terenie gminy Lipinki Łużyckie cieką należą do dorzecza Odry, w obrębie zlewni rzeki Nysy Łużyckiej. Spływ wód z całego terenu koncentruje się na dwóch głównych ciekach: Lubszy i Skrody oraz ich mniejszych dopływach. Rzeki te nie są objęte badaniami monitoringowymi w granicach gminy. Prowadzone są jedynie obserwacje poziomu wód.

Generalnie rzeki Lubsza i Skroda oraz ich lokalne dopływy mają charakter rzek nizinnych o niwalnym typie zasilania i charakteryzują się przewagą przepływu laminarnego nad turbulentnym i zdecydowanie mniejszymi wezbrzeniami od rzek górskich. Cieką powierzchniowe w granicach administracyjnych gminy Lipinki Łużyckie ze względu na swój charakter można podzielić na dwa rodzaje. W północnej, północno – zachodniej i miejscami w południowo – wschodniej części gminy doliny rzek charakteryzują się lokalnie umiarkowanie stromymi zboczami. Wskutek większych, względnych spadków terenu oraz zwartych kształtów zlewni występowanie większych opadów deszczu może spowodować, że spływające wody zgromadzą się w dolinach i całą ich szerokością w sposób niekontrolowany spłyną poniżej. W tym rejonie zalewaniu ulegają zabudowania, które zostały wzniesione zbyt blisko koryta rzeki. W pozostałej części gminy cieką mają charakter nizinny. W naturalnych warunkach wody rzek Lubszy i Skrody oraz ich dopływów rozlewały się tutaj w szerokiej dolinie, tworząc tereny podmokłe. Wskutek działalności człowieka podmokłe tereny zostały częściowo zmeliorowane, powstały także nieliczne stawy rybne a wody, które były na tym obszarze naturalnie retencjonowane są obecnie retencjonowane

sztucznie i odprowadzane do koryta rzeki. Wskutek zimowych i wiosennych roztopów oraz letnich gwałtownych opadów okresowo występują lokalne podtopienia w rejonie Lipinek Łużyckich (zlewnia Lubszy) i Grotowa (zlewnia Skrody). Przykładowo w 2011 roku zostało podtopionych 20 ha użytków rolnych i 10 ha nieużytków. W porównaniu z wezbraniem letnimi, wezbrania zimowe w obu zlewniach są rzadsze i charakteryzują się wielokrotnie mniejszymi stratami materialnymi.

Istotnymi powodami podtopień są przede wszystkim:

- niedrożne i zatkane (zasypane) rowy odwadniające;
- zarośnięte brzegi, a nawet koryta rowów, kanałów i rzek;
- zatkane przepusty drogowe.

Na rzekach w granicach gminy brakuje posterunków wodowskazowych. Brak konkretnych informacji o stanach wód uniemożliwia podejmowanie efektywnych decyzji o stanach pogotowia przeciwpowodziowego i alarmach przeciwpowodziowych, a także skutecznych decyzji ratowniczych.

W celu częściowego ograniczenia skutków potencjalnych kataklizmów prowadzi się prace hydrotechniczne zmierzające między innymi do rozbudowy systemu małej retencji czy udrożnienia i obudowania brzegów cieków. Na terenie gminy nie ma i nie planuje się budowy wałów przeciwpowodziowych. Ważną kwestią jest pilna modernizacja urządzeń melioracyjnych oraz niedopuszczanie do zainwestowania naturalnych terenów zalewowych czyli polderów. Poldery mają za zadanie spłaszczenia (obniżenia stanu) przemieszczających się wód powodziowych. Większe cieki jak Lubsza i Sienica objęto systemem zabudowy hydrotechnicznej. Na rzekach tych wybudowano zastawki. Dodatkowo na Lubszy znajdują się korekcje progowe. Wszystkie cieki na analizowanym obszarze są w zasadzie pogłębione, wyprostowane i stanowią część systemu melioracyjnego. Technicznej zabudowie brzegów zostały poddane koryta górnych odcinków Lubszy, Sienicy, Skrody, Skrodzicy, Kościelnej oraz w całości Pluskawy. Tylko niewielkie obszary zostały objęte zabiegami drenarskimi. Zlokalizowane są one między innymi pomiędzy miejscowościami Boruszyn, Cisowa i Zajączek. Dla uniknięcia większych szkód powodowanych przez powódź należy także ograniczyć inwestowanie na terenach narażonych na zalewy powodziowe. W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego powinno wprowadzać się zakazy zabudowy mieszkaniowej i gospodarczej na terenach podatnych na zalewy powodziowe i erozję. Ponadto należy dążyć do ochrony terenów zielonych położonych wzdłuż cieków wodnych oraz do ograniczenia procesów erozyjnych. Niezbędne jest trwałe zadarnienie i zalesienie terenów o dużej aktywności procesów erozyjnych. Trzeba dążyć do zwiększenia naturalnej retencji lasów, ograniczając tereny regresji drzewostanów i prowadząc ich przebudowę.

Należy podkreślić, że obszar Polski został pokryty siecią radarów meteorologicznych. Wspecjalizowane stacje prowadzą stały monitoring atmosfery. W przypadku prawdopodobieństwa wystąpienia gwałtownych opadów, odpowiednie służby powiatowe i gminne zostaną powiadomione z kilkugodzinnym uprzedzeniem. Lubuski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Zielonej Górze nie przewiduje w najbliższych latach inwestycji na terenie gminy. Planowane prace posiadają jedynie charakter remontowy.

Generalnie w rejonie gminy Lipinki Łużyckie nie wyznaczono obszarów szczególnego zagrożenia powodzią w myśl ustawy Prawo wodne (tekst jednolity, Dz. U. z 2012 roku, poz. 145). Lokalne cieki nie zostały także wyznaczone do opracowania map zagrożenia i ryzyka powodziowego. Jako bezpieczne granice zabudowy należy przyjąć zasięg podtopień wzdłuż lokalnych rzek (największa powódź historyczna zbliżona do $Q_{1\%}$ – wody stuletniej). Powyższe dane mają charakter informacyjny o zagrożeniu powodziowym i są to tereny na których nie powinno się wprowadzać nowych inwestycji, a w szczególności inwestycji zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

4. 10. Administracja samorządowa.

4.10.1. Urząd Gminy.

Urząd Gminy, zlokalizowany w miejscowości Lipinki Łużyckie przy ul. Głównej 9, nadzoruje aktywności społeczno – gospodarcze w gminie. Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym na czele urzędu gminy wiejskiej stoi Wójt. Jest on kierownikiem Urzędu i zwierzchnikiem służbowym pracowników Urzędu oraz kierowników gminnych jednostek organizacyjnych. Strukturę organizacyjną Urzędu Gminy reguluje załącznik nr 1 do Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Gminy Lipinki Łużyckie nadany Zarządzeniem Wójta Gminy Lipinki Łużyckie nr 98/2013 z dnia 05 lutego 2013 roku.

Urząd Gminy składa się z 3 referatów:

- Referat Organizacyjny, Spraw Społecznych i Obywatelskich (5 stanowisk pracy);
- Referat Administracyjno – Gospodarczy, Ochrony Środowiska i Promocji (4 stanowiska pracy);
- Referat Finansowy (5 stanowisk pracy),

oraz z 5 stanowisk samodzielnych i 11 stanowisk obsługi.

Ponadto Urzędowi Gminy podlegają następujące jednostki organizacyjne:

- Zespół Szkolno – Przedszkolny w Lipinkach Łużyckich, ul. Szkolna 7;
- Gminna Biblioteka Publiczna w Lipinkach Łużyckich, ul. Główna 21;
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipinkach Łużyckich, ul. Główna 9.

4.10.2. Gremia samorządowe.

Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym władzę wykonawczą w gminie wiejskiej sprawuje Wójt, wyłoniony na podstawie bezpośrednich wyborów. Władzę uchwałodawczą, odpowiednik władzy ustawodawczej Sejmu RP, pełni Rada Gminy, składająca się z 15 osób. W wyniku wyborów samorządowych, które odbyły się jesienią 2010 roku, Rada Gminy Lipinki Łużyckie składa się z 8 kobiet i 7 mężczyzn.

TABELA 80: Gmina Lipinki Łużyckie – Radni Gminy według wieku w 2013 roku.

Wiek	Liczba radnych			Struktura (%)		
	Ogółem	w tym:		Ogółem	w tym:	
		kobiety	mężczyźni		kobiety	mężczyźni
29 i mniej	–	–	–	–	–	–
30 – 39	3	1	2	20,00	12,50	28,57
40 – 59	9	5	4	60,00	62,50	57,14
60 i więcej	3	2	1	20,00	25,00	14,29

Źródło: Urząd Gminy Lipinki Łużyckie, 2013.

4.10.3. Współpraca krajowa i międzynarodowa.

Na arenie krajowej gmina należy do następujących stowarzyszeń:

- Łużycki Związek Gmin;
- Lokalna Grupa Działania – Grupa Łużycka;
- Łużycka Lokalna Grupa Rybacka.

Łużycki Związek Gmin jest dobrowolnym stowarzyszeniem Gmin położonych w województwie lubuskim, do którego może przystąpić każde miasto i gmina. Powstanie Związku, skupiającego obecnie 15 położonych blisko siebie gmin z powiatów żagańskiego i żarskiego, zainicjowano w 1999 roku. Ze środków żarskiego PFOŚiGW sfinansowano *Program gospodarki odpadami dla powiatów Żagań i Żary*, który stał się podstawą wszelkich rozważań o przyszłości tego sektora w południowej części województwa. Po długotrwałej procedurze rejestracyjnej 13 lipca 2002 roku Związek został wpisany do Rejestru Związków Międzygminnych pod pozycją 242 jako Łużycki Związek Gmin z siedzibą w Żarach. Celowy Związek Gmin działa na podstawie ustawy z dnia 08 marca 1990 roku o samorządzie gminnym, Statutu Związku oraz innych przepisów prawa, w tym przepisów dotyczących gospodarki finansowej Gmin. Organami Związku są Zarząd Łużyckiego Związku Gmin i Zgromadzenie Łużyckiego Związku Gmin. Do zadań Związku zgodnie ze Statutem należy przede wszystkim:

- wspólne planowanie, wykonywanie i eksploatawanie obiektów z zakresu ochrony środowiska;
- wdrażanie nowoczesnych technologii gospodarowania odpadami i gospodarką wodno – ściekową;
- prowadzenie edukacji w zakresie ochrony środowiska;
- planowanie, wykonywanie i eksploatawanie obiektów z zakresu infrastruktury technicznej i społecznej o znaczeniu ponadgminnym;
- pozyskiwanie środków finansowych na realizację planowanych inwestycji.

Stowarzyszenie **Lokalna Grupa Działania – Grupa Łużycka** powstało w 2007 roku jako partnerstwo trójsektorowe, składające się z przedstawicieli sektora publicznego, gospodarczego i społecznego. LGD działa jako stowarzyszenie i jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem osób fizycznych i osób prawnych, w tym jednostek samorządu terytorialnego, mającym na celu działanie na rzecz rozwoju obszarów wiejskich. Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania – Grupa Łużycka zostało wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem 0000314959. Siedzibą Stowarzyszenia jest miasto Lubsko (ul. Kopernika 19). Zgodnie ze Statutem Stowarzyszenie ma na celu działanie na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, a w szczególności:

- opracowanie i realizację Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR), w rozumieniu ustawy z dnia 07 marca 2007 roku o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, przepisów wykonawczych do tej ustawy oraz przepisów Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007 – 2013, dla obszaru gmin: Brody, Gubin, Jasień, Lipinki Łużyckie, Lubsko, Łęknica, Trzebień, Tuplice (obszar działania LGD);
- promocję obszarów wiejskich;
- mobilizowanie ludności do wzięcia udziału w procesie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich;
- upowszechnianie i wymianę informacji o inicjatywach związanych z aktywizacją ludności;
- podejmowanie inicjatyw i działań mających na celu pobudzenie aktywności społeczności lokalnych oraz ich czynny udział w opracowywaniu i realizacji LSR;
- propagowanie działań na rzecz realizacji LSR w obszarze działania LGD, pozyskiwanie partnerów i źródeł finansowania LSR, w tym z programów pomocowych;
- udzielanie wsparcia mieszkańcom obszaru objętego LSR w zakresie przygotowania projektów i pozyskiwania środków na ich realizację, w tym z programów pomocowych;

- podejmowanie inicjatyw i działań mających na celu: rozwój produktów regionalnych, turystyki, przedsiębiorczości, zasobów ludzkich, społeczeństwa obywatelskiego i informacyjnego, poprawę estetyki miejscowości na obszarze działania LGD i bezpieczeństwa mieszkańców, edukację estetyczną, artystyczną mieszkańców, aktywizację gospodarczą i zawodową, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i cyfrowemu, przeciwdziałanie patologiom społecznym, propagowanie zdrowego trybu życia oraz zachowanie dziedzictwa kulturowego na obszarze działania LGD;
- kreowanie lokalnych produktów i usług, w szczególności turystycznych, tworzenie infrastruktury turystycznej;
- promocję i organizację wolontariatu.

Stowarzyszenie o nazwie **Łużycka Lokalna Grupa Rybacka**, zwane dalej Stowarzyszeniem albo LGR, jest partnerstwem trójsektorowym, składającym się z przedstawicieli sektora publicznego, społecznego i prywatnego. LGR działa jako stowarzyszenie i jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem osób fizycznych i osób prawnych, w tym jednostek samorządu terytorialnego, mającym na celu działanie na rzecz rozwoju obszarów zależnych od rybactwa. Siedzibą Stowarzyszenia jest miasto Lubsko (ul. Kopernika 19). Zgodnie ze Statutem Stowarzyszenie ma na celu działanie na rzecz rozwoju obszarów zależnych od rybactwa, a w szczególności:

- opracowanie i realizację Lokalnej Strategii Rybackiej (LSR), w rozumieniu ustawy z dnia 03 kwietnia 2009 roku o wspieraniu zrównoważonego rozwoju sektora rybackiego z udziałem Europejskiego Funduszu Rybackiego dla obszaru gmin: Brody, Jasień, Lipinki Łużyckie, Lubsko, Trzebiel, Tuplice, Iłowa, Wymiarki, gminy Żary (obszar działania ŁLGR);
- wzmocnienie konkurencyjności obszarów zależnych głównie od rybactwa;
- restrukturyzującą i reorientującą działalność gospodarczą, w szczególności przez propagowanie turystyki, dywersyfikacji zatrudnienia rybaków w drodze tworzenia dodatkowych miejsc pracy poza sektorem rybactwa;
- podnoszenie wartości produktów rybactwa;
- wspieranie infrastruktury drobnego rybactwa i turystycznej;
- świadczenie usług na rzecz społeczności zamieszkującej obszary zależne od rybactwa;
- ochronę środowiska w obszarach zależnych głównie od rybactwa, a także ochrony i poprawy dziedzictwa przyrodniczego na tych obszarach w celu utrzymania jego atrakcyjności;
- regenerację i rozwój miejscowości na terenach zbiorników wodnych i skupisk obiektów hodowlanych, gdzie prowadzi się działalność należącą do sektora rybactwa, a także ochrony i poprawy dziedzictwa architektonicznego;
- przywracanie potencjału produkcyjnego sektora rybactwa w przypadku jego zniszczenia w wyniku klęski żywiołowej lub przemysłowej;
- promowanie współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej pomiędzy poszczególnymi LGR;
- funkcjonowanie lokalnej grupy rybackiej oraz nabywanie umiejętności i aktywizacji lokalnych społeczności.

Na arenie międzynarodowej gmina należy do Stowarzyszenia Gmin Rzeczypospolitej Polskiej Euroregionu „Sprewa – Nysa – Bóbr”, a także współpracuje z gminą partnerską Friedrichshain z Niemiec. Współpraca z gminą Friedrichshain nawiązana została formalnie 26 maja 1999 roku. Ma ona na celu umacnianie dobrych stosunków między narodami Polskim i Niemieckim. Ma też również pomóc w budowie Europy bez granic.

Siedzibą Stowarzyszenia Gmin RP Euroregionu „Sprewa – Nysa – Bóbr” jest Gubin (ul. Piastowska 18). Rozmowy dotyczące powstania Euroregionu zainicjowane zostały pod koniec 1991 roku. Inicjatorami tych działań były gminy: Lubsko, Jasień, Brody, Nowogród Bobrzański i Trzebiel po stronie polskiej oraz miasto Forst po

stronie niemieckiej. W 1992 roku do prac dotyczących problematyki powstania Euroregionu włączyli się przedstawiciele innych gmin oraz Wojewoda Zielonogórski po stronie polskiej, a po stronie niemieckiej Związek Miast i Powiatów, do którego weszły powiaty: Guben, Spremberg, Cottbus oraz miasto Cottbus. Ostateczne zebranie założycielskie Stowarzyszenia odbyło się dnia 02 czerwca 1993 roku z udziałem przedstawicieli gmin założycieli oraz Wojewody Zielonogórskiego. Uroczystość podpisania umowy, powołującej oficjalnie do życia Euroregion, odbyła się w Gubinie w dniu 02 czerwca 1993 roku w obecności licznych przedstawicieli gmin, Wojewody Zielonogórskiego, Ministra Pełnomocnika Ambasady Polskiej w Berlinie, Przewodniczącego Związku Miast Polskich, oraz przedstawicieli Związku Powiatów i Miast Niemieckich. Umowa reguluje szeroko rozumianą współpracę partnerów po obu stronach polsko – niemieckiej granicy, a uwieńczyli ją swymi podpisami Prezes Konwentu Stowarzyszenia Gmin RP Euroregion „Sprewa-Nysa-Bóbr” Czesław Fiedorowicz oraz Prezydent Stowarzyszenia Niemieckiego Euroregion „Sprewa-Nysa-Bóbr” Waldemar Kleinschmidt. Euroregion jest platformą dobrowolnej współpracy polskich gmin z powiatami i miastami Republiki Federalnej Niemiec. Współpraca realizowana jest na podstawie równości prawa obu stron z uwzględnieniem Układu Ramowego o Ponadgranicznej Współpracy pomiędzy gminami a stowarzyszeniami terytorialnymi.

Euroregion „Sprewa-Nysa-Bóbr” po polskiej stronie obejmuje południową i środkową część województwa lubuskiego, w skład której wchodzi powiaty oraz ich gminy: Krośnieński, Nowosolski, Świebodziński, Wschowski, Zielonogórski, Żagański, Żarski, gmina Cybinka i Torzym oraz gmina Zbąszyń, która należy do województwa wielkopolskiego. Po stronie niemieckiej Euroregion obejmuje powiat Sprewa-Nysa oraz miasto Cottbus. Aktualnie Stowarzyszenie Gmin RP Euroregion „Sprewa-Nysa-Bóbr” liczy 55 gmin i 7 powiatów na zasadach członka zwyczajnego oraz Wojewoda Lubuski jako członek wspierający. Niemieckie Stowarzyszenie Euroregion Spree-Neiße-Bober e.V. skupia 27 członków. Są to zarówno gminy, jak i instytucje gospodarcze oraz społeczne, a także stowarzyszenia, związki, instytucje oświatowe oraz osoby prywatne.

Nadrzędnym celem Euroregionu zgodnie z podpisaną Umową jest wszechstronna działalność na rzecz obszarów przygranicznych Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Federalnej Niemiec, ich sanacji ekologicznej, rozkwitu gospodarczego i kulturalnego oraz stałej poprawy warunków życia ich mieszkańców, w tym zniwelowanie istniejących różnic sytuacji ekonomicznej. Realizacja wyznaczonego celu ukierunkowana jest na:

- współdziałanie z niemieckimi podmiotami działalności komunalnej i wspólnotami komunalnymi w ramach Euroregionu;
- harmonizowanie działalności komunalnej w zakresie programowania rozwoju terenów objętych działalnością Euroregionu;
- działanie na rzecz przyspieszonego rozwoju i wzajemnego dostosowania systemów infrastruktury technicznej i społeczno – usługowej o zasięgu oddziaływania ponadgranicznego;
- dążenie do zwiększania potencjału ekonomicznego Euroregionu przy zachowaniu zasad i rygorów ekologicznych;
- tworzenie korzystnych warunków dla ponadgranicznej współpracy różnych podmiotów w dziedzinie kultury, nauki, oświaty, turystyki i rekreacji, zdrowia, opieki społecznej oraz innych przyjętych przez członków Stowarzyszenia;
- współdziałanie w zapobieganiu oraz zwalczaniu katastrof i klęsk żywiołowych;
- integracja ludności całego regionu poprzez tworzenie warunków i sprzyjanie rozwojowi bezpośrednich kontaktów osobistych pomiędzy mieszkańcami sąsiadujących ze sobą krajów;
- stałe informowanie opinii publicznej po obu stronach o celach, zasadach, programach i konkretnych przedsięwzięciach w zakresie współpracy transgranicznej.

Działalność Euroregionu zmierza do wyeliminowania istniejących przeszkód, takich jak:

- codzienne problemy graniczne, których zniesienie może się odbyć tylko na drodze zwiększenia przepustowości granicy dla małego ruchu granicznego;
- problemy różnic kulturowych, w tym bariery językowej i stereotypów zakorzenionych w świadomości mieszkańców strony polskiej i niemieckiej;
- problemy środowiska i ochrony krajobrazu wynikające z przestrzennego zagospodarowania regionu i nakładów inwestycyjnych;
- problemy transgranicznej współpracy gospodarczej, w tym transfer nowych technologii oraz obustronna wymiana doświadczeń.

Ukształtowanie identyfikacji regionalnej, regionalnej świadomości mieszkańców powinno służyć przede wszystkim zwiększeniu wzajemnych kontaktów. Promocja aktywnego kultywowania tradycji wpłynie na utworzenie szczególnej, emocjonalnej więzi z regionem. Poprzez realizację wartości integracyjnych dąży się do osiągnięcia jedności Euroregionu. Tworzenie tożsamości regionalnej oraz realizowanie poszczególnych projektów o charakterze transgranicznym ma fundamentalne znaczenie w kształtowaniu dobrosąsiedzkich stosunków na polsko – niemieckim pograniczu. W latach 2005 – 2006 opracowano nowy *Plan Rozwoju i Działania Euroregionu „Sprewa-Nysa-Bóbr”* na lata 2007 – 2013. Dokument ten został zatwierdzony na posiedzeniu Prezydium Euroregionu 09 października 2006 roku w Sprembergu.

4. 11. Organizacje społeczne.

Na terenie gminy działają liczne koła oraz stowarzyszenia społeczne i gospodarcze. Należą do nich między innymi:

- Ochotnicza Straż Pożarna, Lipinki Łużyckie;
- Koło Gospodyń Wiejskich – Zespół Śpiewaczy „Łużyczanki”, Lipinki Łużyckie;
- Ludowy Zespół Sportowy „Łużyczanka”, Lipinki Łużyckie, ul. Główna 31b;
- Stowarzyszenie „Podajmy sobie ręce”, Lipinki Łużyckie, ul. Główna 21;
- Stowarzyszenie „Na rzecz Odnowy i Promocji Wsi Górka”, Górka 13;
- Stowarzyszenie „Na rzecz rozwoju wsi Pietrzyków”, Pietrzyków 51.

Reasumując należy uznać, że nasycenie siecią placówek usług nierynkowych (publicznych) oraz zakres ich funkcjonowania jest wystarczający z punktu widzenia potrzeb lokalnej społeczności.

5. GOSPODARKA.

5. 1. Rolnictwo.

5.1.1. Użytkowanie gruntów w rolnictwie.

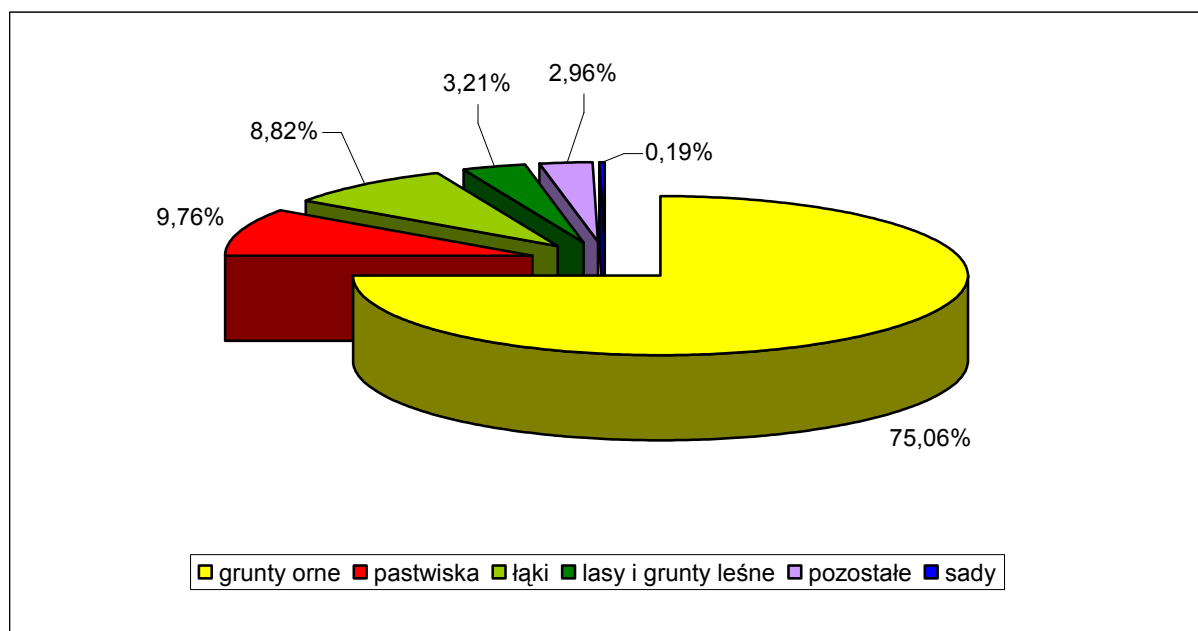
Sektor rolniczy stanowi obecnie nadal jedną z głównych funkcji w strukturze gospodarczej gminy. Przeważają małe i średnie gospodarstwa rolne, zajmujące się głównie uprawą ziemi oraz hodowlą. Współpracują na terenie gminy z licznymi podmiotami gospodarczymi. Według danych z *Powszechnego Spisu Rolnego 2010* przeciętne gospodarstwo prowadzące działalność rolniczą w gminie Lipinki Łużyckie posiada areał 9,99 ha.

TABELA 81: Gmina Lipinki Łużyckie – użytkowanie gruntów⁴¹ w gospodarstwach indywidualnych⁴² w ha w 2013 roku.

Powierzchnia ogólna	Użytki rolne				Lasy, grunty leśne i zadrzewienia	Pozostałe grunty i nieużytki	
	Razem	w tym					
		grunty orne	sady	łąki			pastwiska
gmina ogółem: 1588	1490	1192	3	140	155	51	47

Źródło: Urząd Gminy Lipinki Łużyckie, 2013.

RYCINA 27: Gmina Lipinki Łużyckie – struktura użytkowania gruntów w gospodarstwach indywidualnych w 2013 roku.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Urząd Gminy Lipinki Łużyckie, 2013.

⁴¹ Według ewidencji gruntów.

⁴² Za gospodarstwo indywidualne uważa się gospodarstwo będące własnością lub znajdujące się w użytkowaniu osoby fizycznej lub grupy osób. Dane obejmują grunty będące własnością osób fizycznych, wchodzące w skład gospodarstw rolnych.

Według powyższego zestawienia gospodarstwa indywidualne stanowią 17,91 % powierzchni ogólnej gminy. Użytki rolne stanowiły 93,83 % ogólnej powierzchni gruntów gospodarstw indywidualnych, lasy i grunty leśne 3,21 %, a pozostałe ziemie oraz nieużytki 2,96 %. Natomiast struktura użytków rolnych będących we władaniu gospodarstw indywidualnych kształtowała się w następujący sposób:

- grunty orne – 80,00 %;
- sady – 0,20 %;
- łąki – 9,40 %;
- pastwiska – 10,40 %.

Udział gospodarstw indywidualnych w stosunku do ogólnej powierzchni poszczególnych elementów kształtujących przestrzeń gminy Lipinki Łużyckie przedstawia się w następujący sposób:

- użytki rolne razem – 38,69 %;
- grunty orne – 38,98 %;
- sady – 33,33 %;
- łąki – 33,02 %;
- pastwiska – 43,06 %;
- lasy i zadrzewienia – 1,14 %;
- pozostałe grunty – 8,53 %.

Według danych Urzędu Gminy Lipinki Łużyckie na terenie gminy funkcjonują obecnie 442 indywidualne gospodarstwa rolne⁴³, z czego 382 gospodarstwa posiadają areal użytków większy niż 1 ha. Średnia wielkość indywidualnego gospodarstwa rolnego zajmuje areal około 10 ha i jest zbliżona do przeciętnej wartości występującej w województwie lubuskim.

TABELA 82: Gmina Lipinki Łużyckie – rozkład gospodarstw rolnych według miejscowości w 2013 roku.

Miejscowość	Liczba gospodarstw rolnych
Boruszyn	29
Brzostowa	14
Cisowa	18
Górka	42
Grotów	77
Lipinki Łużyckie	141
Pietrzyków	38
Piotrowice	4
Sieciejów	14
Suchleb	18
Tyliczki	6
Zajączek	41

Źródło: Urząd Gminy Lipinki Łużyckie, 2013.

⁴³ Należy podkreślić, że formalnie według metodologii stosowanej przez GUS indywidualne gospodarstwo rolne powinno posiadać powierzchnię użytków rolnych przekraczającą 1 ha.

TABELA 83: Gmina Lipinki Łużyckie – struktura powierzchni gospodarstw rolnych w 2013 roku.

Powierzchnia gospodarstwa w ha	Ilość gospodarstw	Struktura (%)
do 1 ha	60	13,57
1 – 5	268	60,63
5 – 10	57	12,90
10 – 20	39	8,82
20 – 50	11	2,49
Powyżej 50 ha	7	1,58

Źródło: Urząd Gminy Lipinki Łużyckie, 2013.

5.1.2. Charakterystyka gospodarstw rolnych.

Według danych z *Powszechnego Spisu Rolnego 2010* na terenie gminy Lipinki Łużyckie funkcjonowało ogółem 410 gospodarstw rolnych, z czego 236 prowadziło działalność rolniczą. Przeciętna powierzchnia gospodarstwa rolnego ogółem wyniosła 6,24 ha, natomiast gospodarstwa rolne prowadzące działalność rolniczą 9,99 ha. Spośród gospodarstw rolnych ogółem przeciętna powierzchnia użytków rolnych wyniosła 5,66 ha, zaś wśród gospodarstw rolnych prowadzących działalność rolniczą 9,29 ha.

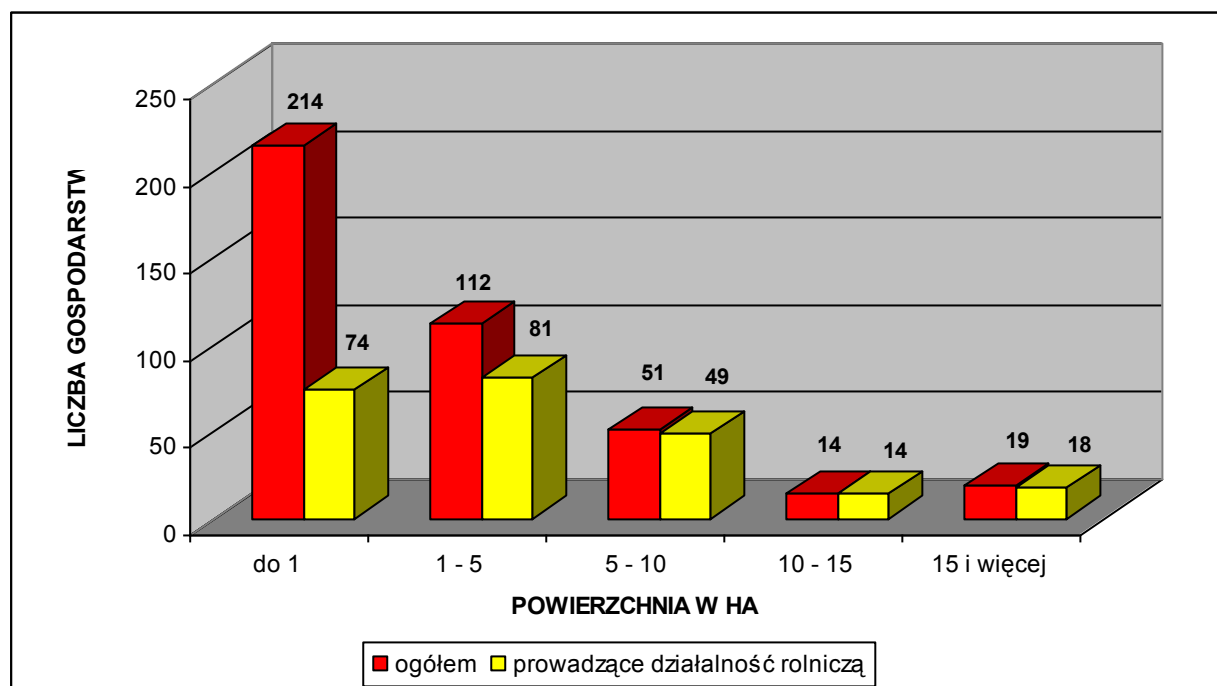
TABELA 84: Gmina Lipinki Łużyckie – gospodarstwa rolne w 2010 roku.

Powierzchnia gospodarstwa w ha	Ilość gospodarstw	
	ogółem	prowadzące działalność rolniczą
do 1	214	74
1 – 5	112	81
5 – 10	51	49
10 – 15	14	14
Powyżej 15	19	18

Źródło: GUS (Powszechny Spis Rolny 2010), 2011.

Gospodarstwa o areale do 1 ha stanowiły ponad 52 % ogólnej liczby gospodarstw rolnych w gminie. Spośród 214 gospodarstw z tej kategorii 74, to jest 34,58 %, prowadziło działalność rolniczą. Gospodarstwa bardzo małe, o areale od 1 do 5 ha, stanowią ponad 27 % ogółu gospodarstw rolnych w gminie. Spośród 112 gospodarstw z tej kategorii 81, to jest już 72,32 %, prowadziło działalność rolniczą. Do przedziału od 5 do 10 ha kwalifikuje się ponad 12 % gospodarstw. W tej kategorii niemal wszystkie gospodarstwa (96,08 %) prowadziły działalność rolniczą. Gospodarstwa średnie jak na polskie warunki, czyli o powierzchni od 10 do 15 ha to ponad 3 % ogółu, a gospodarstwa duże o areale powyżej 15 ha stanowią blisko 5 % ogółu. W tych ostatnich, największych kategoriach niemal wszystkie gospodarstwa prowadziły działalność rolniczą (odpowiednio: 100 % i 94,74 %). Analizując powyższe należy przyjąć, że struktura obszarowa gospodarstw rolnych jest bardzo rozdrobniona czego potwierdzeniem jest fakt, że aż 91,95 % gospodarstw posiada areal mniejszy niż 10 ha. Większość małych gospodarstw poszukuje i będzie poszukiwać dodatkowych, pozarolniczych źródeł dochodu. Aby sprostać realiom współczesnej gospodarki rynkowej należy przyspieszyć tempo restrukturyzacji sektora rolniczego, celem poprawy struktury agrarnej gospodarstw.

RYCINA 28: Gmina Lipinki Łużyckie – charakterystyka struktury agrarnej w 2010 roku.

Źródło: GUS (Powszechny Spis Rolny 2010), 2011.

TABELA 85: Gmina Lipinki Łużyckie – struktura gospodarstw rolnych w 2010 roku.

Powierzchnia w ha	Gospodarstwa rolne ogółem (%)			Prowadzące działalność rolniczą (%)		
	Gmina Lipinki Łużyckie	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie	Gmina Lipinki Łużyckie	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
do 1	52,20	51,85	45,09	31,36	39,13	29,85
1 – 5	27,32	29,02	28,48	34,32	34,08	34,47
5 – 10	12,44	8,86	10,07	20,76	12,07	13,25
10 – 15	3,41	3,80	5,22	5,93	5,30	7,08
Powyżej 15	4,63	6,47	11,14	7,63	9,41	15,34

Źródło: GUS (Powszechny Spis Rolny 2010), 2011.

Struktura gospodarstw rolnych ogółem jak i tylko gospodarstw prowadzących działalność rolniczą w gminie Lipinki Łużyckie jest zbliżona do średniej w powiecie żarskim, choć odróżnia ją nieco mniejsza ilość gospodarstw o większym areale. Obie jednostki administracyjne posiadają jednak o wiele mniej korzystną, czyli bardziej rozdrobnioną strukturę gospodarstw (ogółem i prowadzących działalność rolniczą), w porównaniu z całym województwem lubuskim. Dla przykładu średnia ilość gospodarstw (ogółem i prowadzących działalność rolniczą) o powierzchni ponad 10 ha jest na terenie całego województwa lubuskiego blisko 2-krotnie wyższa od średniej w gminie Lipinki Łużyckie i powiecie żarskim.

TABELA 86: Gmina Lipinki Łużyckie – powierzchnia gospodarstw rolnych według grup obszarowych użytków rolnych w 2010 roku.

Grupa obszarowa użytków rolnych w ha	Gospodarstwa rolne ogółem		prowadzące działalność rolniczą	
	ha	%	ha	%
do 1	168,52	6,59	79,60	3,37
1 – 5	300,41	11,75	231,63	9,82
5 – 10	409,20	16,00	396,30	16,80
10 – 15	183,75	7,19	183,75	7,79
Powyżej 15	1495,32	58,47	1467,47	62,22

Źródło: GUS (Powszechny Spis Rolny 2010), 2011.

155 gospodarstw prowadzących działalność rolniczą (65,68 % ogółu) o areale do 5 ha skupiają w swoim władaniu 311,23 ha spośród 2358,75 ha ogólnej powierzchni użytków wszystkich gospodarstw, czyli ponad 13 %. Natomiast zaledwie 32 gospodarstwa prowadzące działalność rolniczą (13,56 % ogółu) o areale większym niż 10 ha skupia w swoim władaniu aż 1651,22 ha spośród 2358,75 ha ogólnej powierzchni użytków wszystkich gospodarstw, czyli ponad 70 %. Koniecznym jest więc przekwalifikowanie przynajmniej części ludności rolniczej pracującej w najmniejszych gospodarstwach. Głównym problemem dla miejscowych rolników, poza niską wartością rolniczej przestrzeni produkcyjnej wynikającej z warunków naturalnych, jest zmienna rentowność produkcji rolniczej oraz brak szerszej możliwości podjęcia zajęć pozarolniczych. Od 2004 roku stan ten ulega przynajmniej częściowej poprawie dzięki dopłatom bezpośrednim do produkcji rolnej, pochodzącym ze wspólnotowego budżetu Unii Europejskiej.

Według danych z *Powszechnego Spisu Rolnego* z 2002 roku gospodarstwa rolne z terenu gminy Lipinki Łużyckie dysponowały:

- 160 ciągnikami (w 2010 roku ciągników było 145 sztuk i posiadało je 106 gospodarstw);
- 19 kombajnami zbożowymi;
- 16 samochodami ciężarowymi;
- 3 kombajnami ziemniaczanymi.

Ponadto wyposażenie miejscowych gospodarstw rolnych obejmowało następujące budowle służące działalności rolniczej:

- stodoły – o powierzchni łącznej 16528 m²;
- budynki wielofunkcyjne – 14905 m²;
- obory – 10140 m²;
- wiaty – 3995 m²;
- garaże – 3774 m²;
- chlewnie – 3439 m²;
- kurniki – 3114 m²;
- inne pomieszczenia – 4529 m².

Rozkład gospodarstw według wykształcenia osoby kierującej gospodarstwem przedstawiał się następująco:

- wyższe rolnicze – 0 gospodarstw;
- policealne rolnicze – 0;
- średnie zawodowe rolnicze – 22;
- zasadnicze zawodowe rolnicze – 18;
- kurs rolniczy – 51;
- brak wykształcenia rolniczego – 242.

Struktura dochodów analizowanych gospodarstw rolnych przedstawiała się następująco:

- z działalności rolniczej – 41 gospodarstw;
- z działalności rolniczej i pracy najemnej – 3;
- z pracy najemnej – 154;
- z pracy najemnej i działalności rolniczej – 12;
- z emerytury i renty – 210;
- z działalności pozarolniczej – 31;
- z niezarobkowych źródeł utrzymania – 37;
- inne – 39.

5.1.3. Jakość gleb, uprawy i hodowla.

Pod względem jakości gleb wyrażonej klasyfikacją bonitacyjną gmina Lipinki Łużyckie posiada bardzo przeciętne warunki do produkcji rolniczej. Na terenie gminy nie występują gleby najlepszej I i II klasy bonitacyjnej, zaś udział gleb w III klasie jest niewielki. Areał użytków rolnych należących do III klasy bonitacyjnej wynosi blisko 7 %, a do IV klasy ponad 33 %. Natomiast użytki rolne najniższych klas (V i VI) to blisko 60 % ogólnej powierzchni gleb.

Charakterystyki jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej (RPP) dokonuje się w oparciu o metodykę waloryzacji opracowaną przez Instytut Upraw, Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach (IUNG Puławy). Instytut ten ocenia jakość RPP za pomocą syntetycznego wskaźnika waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej (WWRPP). Wskaźnik ten agreguje w sobie jakość głównych elementów środowiska wpływających na warunki produkcji rolnej, to jest: warunków wodnych, rzeźby terenu, tak zwanego agroklimatu (temperatura, nasłonecznienie i opady) oraz jakości gleb. Ogólny wskaźnik WWRPP oblicza się poprzez zsumowanie czterech ww. wskaźników cząstkowych. Wskaźnik ten bardzo dobrze odzwierciedla potencjał rolniczej przestrzeni produkcyjnej, o czym świadczy jego wysoka korelacja z plonami głównych roślin uprawnych. Największy wpływ na jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej wywiera bonitacja gleb, bowiem aż w 65 – 75 % decyduje ona o wielkości wskaźnika WWRPP. Wskaźnik obliczony dla całej Polski wynosi 66,6 pkt, dla województwa lubuskiego – 62,3 pkt (jeden z najniższych w kraju), zaś dla gminy Lipinki Łużyckie zaledwie 58,8 pkt.

Powyższe uwarunkowania decydują, że głównym kierunkiem w produkcji rolniczej jest uprawa roślinna dostosowana przede wszystkim na potrzeby rolno – spożywczego przemysłu przetwórczego oraz hodowla zwierząt. Największe znaczenie w gminie w 2013 roku⁴⁴ miały następujące uprawy:

- zboża podstawowe ogółem – 1541 ha (68,25 % powierzchni zasiewów);
- strączkowe jadalne – 238 ha (10,54 %);
- proso – 132 ha (5,85 %);
- ziemniaki – 118 ha (5,23 %);
- trawy polowe na zielonkę – 58 ha (2,57 %);
- kukurydza na zielonkę – 45 ha (1,99 %);
- gryka – 43 ha (1,90 %);
- mieszanki zbożowo – strączkowe – 18 ha (0,80 %);
- warzywa gruntowe – 16 ha (0,71 %);
- inne oleiste – 13 ha (0,58 %);
- uprawy trwałe – 12 ha (0,53 %);
- rzepak i rzepik – 10 ha (0,44 %);

⁴⁴ Według: R-05/G Szacunek plonów i zbiorów głównych ziemiopłodów w gospodarstwach indywidualnych w 2013 roku.

- okopowe pastewne – 5 ha (0,22 %);
- len, konopie – 3 ha (0,13 ha);
- motylkowe pastewne – 3 ha (0,13 %);
- strączkowe pastewne na ziarno – 2 ha (0,09 %);
- truskawki gruntowe – 1 ha (0,04 %).

Natomiast wśród zbóż podstawowych dominowały:

- żyto – 458 ha (29,72 % zasiewów zbóż podstawowych);
- mieszanki zbożowe – 333 ha (21,61 %);
- pszenica – 330 ha (21,41 %);
- pszenżyto – 305 ha (19,79 %);
- jęczmień – 65 ha (4,22 %);
- owies – 50 ha (3,24 %).

Ogólnie można przyjąć, że na terenie gminy Lipinki Łużyckie nie uprawia się roślin wymagających dużej chemizacji, to jest: rzepaku czy buraka cukrowego. To zjawisko należy uznać za objaw pozytywny w stosunku do obecności bogatych walorów środowiska przyrodniczego. Warunki glebowe gminy, mniej korzystne od średniej występującej w województwie lubuskim powodują, że plony głównych ziemiopłodów są niższe od przeciętnych wartości osiągniętych w regionie.

TABELA 87: Gmina Lipinki Łużyckie – plony głównych ziemiopłodów w indywidualnych gospodarstwach rolnych w 2009 roku.

Wyszczególnienie	Plony z 1 ha w dt
Zboża podstawowe ogółem	33
Pszenica ozima	38
Pszenica jara	34
Żyto	30
Jęczmień ozimy	
Jęczmień jary	32
Owies	32
Pszenżyto ozime	35
Pszenżyto jare	31
Mieszanki zbożowe ozime	35
Mieszanki zbożowe jare	32
Gryka	20
Proso	12
Mieszanki zbożowo – strączkowe na ziarno	34
Strączkowe jadalne	13
Ziemniaki	4
Rzepak i rzepik ozimy	29
Rzepak i rzepik jary	–
Len oleisty	15
Inne oleiste	15
Kukurydza na zielonkę	4

Źródło: GUS, R-05/G Szacunek plonów i zbiorów głównych ziemiopłodów w gospodarstwach indywidualnych w 2013 roku.

Należy nadmienić, że na terenie gminy Lipinki Łużyckie w okresie *Powszechnego Spisu Rolnego* z 2010 roku spośród wszystkich 170 gospodarstw prowadzących uprawy (41,46 % ogółu gospodarstw):

- 143 gospodarstwa uprawiały zboża ogółem (84,1 % z ogółu gospodarstw prowadzących uprawy);
- 125 – zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi (73,5 %);
- 103 – ziemniaki (60,6 %);
- 7 – uprawy przemysłowe (4,1 %);
- 4 – strączkowe jadalne na ziarno (2,4 %);
- 4 – warzywa gruntowe (2,4 %).

Produkcja zwierzęca dostosowana jest do bieżących potrzeb na rynku. Na terenie gminy Lipinki Łużyckie główne kierunki hodowli w 2010 roku (według danych z *Powszechnego Spisu Rolnego*) to:

- drób ogółem – 5240 sztuk;
- drób kurzy – 3286 sztuk;
- bydło ogółem – 274 sztuki;
- krowy – 136 sztuk;
- trzoda chlewna ogółem – 314 sztuk;
- trzoda chlewna lochy – 44 sztuki;
- konie – 35 sztuk.

Należy nadmienić, że w analizowanym okresie czasu na terenie gminy 144 gospodarstwa, to jest 35,12 % ogółu, utrzymywało zwierzęta gospodarskie, z czego:

- 119 gospodarstw posiadało drób ogółem (82,6 % z ogółu gospodarstw utrzymujących zwierzęta gospodarskie);
- 109 – drób kurzy (75,7 %);
- 43 – trzodę chlewną ogółem (29,9 %);
- 15 – trzodę chlewną lochy (10,4 %);
- 35 – bydło ogółem (24,3 %);
- 30 – krowy (20,8 %);
- 14 – konie (9,7 %).

Obecnie ceny gruntów ornych za 1 ha kształtują się na następującym poziomie:

- klasa IIIa – około 16000 złotych;
- klasy IIIb i IV – około 14000 złotych;
- klasy V i VI – około 11000 złotych,

natomiast ceny użytków zielonych za 1 ha:

- klasa III – około 10000 złotych;
- klasa IV – około 9000 złotych;
- klasy V i VI – około 7000 złotych.

5.1.4. Rybactwo.

Uzupełniającą funkcję w strukturze lokalnego rolnictwa pełni gospodarka rybacka. W południowej (na granicy z Gminą Trzebień) i południowo – wschodniej (na granicy z gminą wiejską Żary) części gminy zlokalizowane są kompleksy stawów hodowlanych. W granicach gminy Lipinki Łużyckie są to następujące obiekty:

- Grotów – 2 stawy hodowlane o powierzchni 2,5 ha oraz 25,68 ha w zarządzie Nadleśnictwa Wymiarki;
- Suchleb – łowisko komercyjne o powierzchni 11,47 ha w zarządzie Nadleśnictwa Lipinki;

- Suchleb – staw o powierzchni 6,72 ha, będący własnością prywatną.

Zgodnie z zapisem ustawy Prawo wodne rybactwo korzystanie ze śródlądowych wód powierzchniowych jest zaliczane do szczególnego korzystania z wód. Gospodarka rybacka wymaga przestrzegania zasad ochrony środowiska i uzyskania pozwolenia wodnoprawnego.

Należy podkreślić, że lokalne rolnictwo ma utrudnione możliwości dalszego rozwoju. Wynika to przede wszystkim z niskiej jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Gmina Lipinki Łużyckie nie posiada *Planu Urzędzeniowo – Rolnego*.

5. 2. Leśnictwo.

Gmina Lipinki Łużyckie charakteryzuje się znacznym zalesieniem. Lasy i grunty leśne stanowią 49,81 % powierzchni gminy, to jest 4417,8 ha⁴⁵. Jest to wskaźnik odpowiadający średniej dla powiatu żarskiego – 55,18 % oraz dla województwa lubuskiego – 50,63 %.

TABELA 88: Gmina Lipinki Łużyckie – wskaźnik lesistości⁴⁶ w 2012 roku.

	Gmina Lipinki Łużyckie	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
Lesistość (%)	48,38	53,57	49,13

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

Lasami znajdującymi się na terenie gminy Lipinki Łużyckie zarządzają Nadleśnictwa: Lubsko (północna część gminy – 332,54 ha obszarów leśnych), Lipinki (centralna część gminy – 3296,56 ha obszarów leśnych) i Wymiarki (południowa część gminy – 713,70 ha obszarów leśnych), należące do Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Zielonej Górze. Rejon gminy nadzorują Leśnictwa: Bronice i Świbna (Nadleśnictwo Lubsko), Grotów, Sieciejów i Suchleb (Nadleśnictwo Lipinki) oraz Piotrow i Raszynów (Nadleśnictwo Wymiarki). W 2012 roku ogólna powierzchnia gruntów leśnych na terenie gminy Lipinki Łużyckie wynosiła 4417,8 ha, w tym samych lasów 4290,6 ha. Z ogółu gruntów leśnych we władaniu publicznym znajdowało się 4357,5 ha (98,64 %), a w rękach prywatnych pozostawało 60,3 ha (1,36 %). Spośród lasów publicznych własnością Skarbu Państwa było 4353,8 ha (99,92 %) gruntów leśnych, z czego 4342,8 ha w zarządzie Lasów Państwowych, zaś własnością gminy było 3,7 ha gruntów leśnych (0,08 %).

Na terenie gminy Lipinki Łużyckie udział lasów pozostających w rękach prywatnych jest wyższy od średniej dla powiatu, ale niższy od średniej w województwie, choć w każdym przypadku jest to udział śladowy. Z ogółu lasów prywatnych, udział lasów należących do osób fizycznych jest tu wyższy od średniej dla powiatu i województwa. Natomiast udział lasów będących własnością komunalną jest tu najniższy w porównaniu ze wskaźnikami charakteryzującymi powiat żarski i województwo lubuskie.

⁴⁵ Łącznie z gruntami związanymi z gospodarką leśną, według GUS 2013.

⁴⁶ Tylko tereny leśne, według GUS 2013.

TABELA 89: Gmina Lipinki Łużyckie – struktura własnościowa lasów i gruntów leśnych w 2012 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Lipinki Łużyckie (%)	Powiat Żarski (%)	Województwo Lubuskie (%)
Grunty leśne publiczne	98,64	98,95	98,39
<i>w tym Skarb Państwa</i>	99,92	99,30	99,69
<i>w tym Gminy</i>	0,08	0,70	0,31
Grunty leśne prywatne	1,36	1,05	1,61
<i>w tym osób fizycznych</i>	97,18	96,55	94,16

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

Zbiorowiska leśne w postaci zwartych powierzchniowo kompleksów występują przede wszystkim w południowej (na południe od Grotowa), południowo – wschodniej (na południe od Lipinek Łużyckich i Suchleba), północno – zachodniej (pomiędzy Zajączkiem, Tyliczkami, Piotrowicami, Pietrzykowem i Boruszynem) i północnej (dolina rzeki Lubszy) części gminy.

Podobnie jak w całym kraju oraz województwie lubuskim dzisiejszy las na terenie gminy Lipinki Łużyckie posiada strukturę gatunkową korzystną z punktu widzenia zysków, ale niekorzystną z punktu widzenia optymalnego wykorzystania siedlisk i bioróżnorodności zespołów leśnych. Lasy o charakterze monokultur sosnowych i borów mieszanych zajmują na terenie gminy największą powierzchnię. Mają one najczęściej niewielką wartość przyrodniczą, gdyż są to przeważnie zbiorowiska wtórne ze sztucznie nasadzoną sosną. Jedynie niewielkie fragmenty lasów posiadają strukturę gatunkową korzystną z punktu widzenia optymalnego wykorzystania siedlisk i bioróżnorodności zespołów leśnych, a nie zysków. Innymi słowy nie są to lasy gospodarcze. Nadrzędność pozaprodukcyjnych funkcji lasu nad produkcją drewna pojawiło się i funkcjonuje od 1991 roku wraz z datą wejścia w życie „Ustawy o lasach”. Las gospodarczy bliższy wzorcowi lasu naturalnego jest bardziej odporny na działanie szkodliwych czynników. Do najgroźniejszych z nich należą:

- cyklicznie pojawiające się susze;
- skażenie powietrza i gleb zanieczyszczeniami;
- gradacje szkodliwych owadów;
- odbiegająca od przepisów penetracja terenów leśnych przez ludzi;
- ewentualne zmiany struktury własnościowej lasów.

Nadleśnictwa: Lubsko, Lipinki i Wymiarki charakteryzują się niewielkimi uszkodzeniami drzewostanów przez emisje przemysłowe. Wszystkie lasy w gminie Lipinki Łużyckie zaliczono do I strefy uszkodzeń (uszkodzenia słabe) przez oddziaływanie gazów i pyłów przemysłowych. Na kondycję lasów niekorzystnie oddziałują stałe czynniki (abiotyczne) kształtujące bilans wodny, takie jak deficyt opadów czy powtarzające się długotrwałe susze podczas sezonu wegetacyjnego, prowadzące do obniżania się poziomu wód gruntowych. Zagrożenia biotyczne wywołują masowe pojawianie się szkodników owadzych (szczególnie owadów liściożernych w drzewostanach iglastych oraz szkodników wtórnych sosny i świerka), a także chorób infekcyjnych. Według *Mapy Sozologicznej*⁴⁷ stopień degradacji lasów ze względu na czynniki antropogeniczne i biotyczne uznaje się tu za średni w skali: słaby – średni – silny.

⁴⁷ *Komentarz do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusze: M-33-18-B Trzebiel (Kozacki, Macias, Matuszyńska, Rosik, 2002) i M-33-19-A Żary (Kozacki, Macias, Matuszyńska, Rosik, 2002).

Uwzględnienie w gospodarce leśnej ekologicznych i społecznych funkcji lasu, określanych jako pozaprodukcyjne, znalazło wyraz między innymi w wyróżnieniu lasów o charakterze ochronnym. Na terenie gminy Lipinki Łużyckie zlokalizowane są one wzdłuż doliny rzeki Lubszy (14,64 ha – Nadleśnictwo Lubsko oraz 1374,16 ha – Nadleśnictwo Lipinki) oraz w południowej części gminy (364,77 ha – Nadleśnictwo Wymiarki). W północnej części gminy, wzdłuż doliny rzeki Lubszy, znajdują się między innymi drzewostany zakwalifikowane jako ekosystemy reprezentatywne czyli drzewostany wyłączone z użytkowania i zabiegów hodowlano – pielęgnacyjnych w celu śledzenia naturalnych procesów przyrodniczych. Generalnie kompleksy leśne uznane jako lasy ochronne to przede wszystkim lasy: wodochronne, glebochronne oraz ostoje zwierzyny. Granice lasów ochronnych pokrywają się z granicami obszarów objętych ochroną w myśl ustawy o ochronie przyrody (rozdział nr 1. 11.). Cenne pod względem przyrodniczym są lasy nasienne wyłączone z pozyskiwania drewna, zajęte przez starodrzew i służące do pozyskiwania nasion z drzew stojących. W lasach ochronnych prowadzi się gospodarkę leśną zapewniającą utrzymanie spełnianych funkcji ochronnych. Istnienie takich form ochronnych na terenie lasów położonych w granicach gminy Lipinki Łużyckie w zasadniczy sposób wpływa na możliwości ich wykorzystywania dla celów rekreacyjnych. Racjonalna gospodarka leśna zapewnia ochronę gleb i terenów szczególnie narażonych na zniszczenie lub uszkodzenie oraz ochronę wód powierzchniowych i głębinowych. Właściwa gospodarka leśna pozwala miejscowym lasom na spełnianie różnych funkcji, które można podzielić na dwie podstawowe grupy: funkcja produkcyjna i pozaprodukcyjna. Funkcje produkcyjne (gospodarcze) lasu polegają na zdolności do produkcji biomasy i ciągłego powtarzania tego procesu, co umożliwia trwałe użytkowanie drewna i surowców nieдрzewnych pozyskiwanych z lasu, w tym użytków gospodarki łowieckiej. Do funkcji pozaprodukcyjnych zaliczyć należy funkcje ekologiczne i społeczne. Funkcje ekologiczne wyrażają się między innymi korzystnym wpływem lasów na kształtowanie: klimatu, atmosfery, regulacji obiegu wody w przyrodzie, ochronę gleb przed erozją i krajobrazu przed stepowaniem, zachowanie potencjału biologicznego (różnorodność gatunków i ekosystemów) i różnorodności krajobrazu. Funkcje społeczne lasu kształtują głównie korzystne warunki zdrowotne, rekreacyjne, turystyczne i edukacyjne dla społeczeństwa. Dlatego też zagospodarowanie tych lasów winno mieć na celu trwałość utrzymania drzewostanu z zachowaniem w nich walorów estetyczno – krajobrazowych.

Reasumując kompleksy leśne gminy to obszary wielofunkcyjne, gdzie nakładają się różne funkcje, ograniczenia i trendy rozwojowe. Są to:

- produkcja leśna w ramach gospodarki zasobami przez poszczególne Nadleśnictwa;
- funkcja ekologiczno – ochronna związana z ochroną zasobów leśnych oraz wartości przyrodniczych danego obszaru, zwłaszcza w granicach obszarów chronionych w myśl ustawy o ochronie przyrody;
- funkcja rekreacyjna.

Nadrzędnym celem ochrony ekosystemów leśnych jest utrzymanie i odtwarzanie ich charakteru, zbliżonego do pierwotnego oraz naturalnego, a także prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej związanej z pozyskiwaniem drewna. Prowadzona obecnie przez Nadleśnictwa: Lubsko, Lipinki i Wymiarki gospodarka leśna jest prawidłowa i w takim charakterze powinna być kontynuowana w przyszłości, to jest:

- ochrona istniejących zasobów;
- dbałość o stan sanitarny lasów;
- przebudowa gatunkowa drzewostanu w celu zmniejszenia dominacji monokultur sosnowych;
- zagospodarowanie lasów dla potrzeb mieszkańców i turystów – ścieżki spacerowe, ścieżki rowerowe, punkty widokowe, miejsca odpoczynku, itp.;
- sukcesywna realizacja dolesień, zwłaszcza na nie użytkowanych gruntach rolnych zaliczanych do V i VI klasy bonitacyjnej.

Wymienione Nadleśnictwa w ramach obecnie obowiązujących planów urządzenia lasu nie planują dodatkowych zalesień. Natomiast Nadleśnictwo Lipinki planuje budowę i konserwację dróg leśnych na długości około 30 km oraz rozbudowę szkółki leśnej w Lipinkach Łużyckich. Gmina nie posiada opracowania *Projekt granicy rolno – leśnej*.

W rejonie gminy Lipinki Łużyckie funkcjonują następujące obwody i koła łowieckie:

- obwód nr 211 – koło „Cietrzew” Żary;
- obwód nr 212 – koło „Szarak” Jasień;
- obwód nr 222 – koło „Knieja” Żary;
- obwód nr 223 – koło „Leśnik” Żary;
- obwód nr 228 – koło „Cietrzew” Żary.

5. 3. Działalności produkcyjne.

5.3.1. Górnictwo i przetwórstwo kopalin.

Na terenie gminy Lipinki Łużyckie nie prowadzi się działalności związanych z górnictwem i wydobywaniem kopalin.

5.3.2. Pozostałe działalności produkcyjne.

Dzięki dużej powierzchni użytków rolnych i leśnych w strukturze zagospodarowania terenu, gospodarka gminy Lipinki Łużyckie nadal silnie związana jest z sektorem rolniczym i leśnym. Natomiast działalności produkcyjne w postaci niewielkich zakładów pełnią jedynie funkcję uzupełniającą. Dominuje głównie przemysł rolno – spożywczy (produkcja pieczywa i wyrobów mięsnych), a także: budownictwo, drobne przetwórstwo przemysłowe i rzemiosło produkcyjne. Miejscowe, niewielkie zakłady produkcyjne zlokalizowane są głównie na terenie większych miejscowości (Lipinki Łużyckie i Zajączek).

Generalnie na koniec 2012 roku na terenie gminy funkcjonowało 19 podmiotów przemysłowych. Budownictwo reprezentowało 28 podmiotów. Zdecydowana większość z nich to niewielkie zakłady, zatrudniające kilka – kilkanaście osób, zajmujące się rzemiosłem produkcyjnym. W 2012 roku liczba pracujących⁴⁸ w przemyśle i budownictwie na terenie gminy wynosiła 52 osoby. Oznacza to, że na 1000 osób w wieku produkcyjnym zaledwie 24 pracowały w przemyśle bądź budownictwie.

Szansą na dalszy rozwój aktywności gospodarczych na terenie gminy Lipinki Łużyckie związanych z sektorem przemysłowym jest miejscowa baza surowcowa (np.: drewno), a także obecność głównych szlaków transportowych i komunikacyjnych południowo – zachodniej Polski. Obecnie cena 1 m² terenu przeznaczonego pod działalność gospodarczą wynosi od około 12 do 20 złotych. Jej konkretna wysokość uzależniona jest od lokalizacji i stopnia uzbrojenia terenu w infrastrukturę techniczną.

Na terenie gminy obszary predysponowane do rozwoju funkcji produkcyjnych zlokalizowane są praktycznie tylko w centralnej części gminy, zwłaszcza wzdłuż drogi krajowej nr 12. Wynika to przede wszystkim z fizjografii terenu, a także związanej z nią obecnością cennych przyrodniczo obszarów chronionych, obejmujących praktycznie całą północną i południową część gminy. Funkcję produkcyjną jako rozwojową przypisać można przede wszystkim dla

⁴⁸ Według faktycznego miejsca pracy; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób; bez pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie.

miejsowości Lipinki Łużyckie i Zajączek. W tej pierwszej miejscowości Gmina przeznaczyła pod działalności produkcyjne teren o powierzchni około 15 ha. W pozostałych wsiach będzie to tylko funkcja uzupełniająca w stosunku do obecnej struktury gospodarczej. Rozwój działalności produkcyjnych w skali odpowiedniej dla oferowanej podaży wymagać będzie wprowadzenia inwestycji zewnętrznych. Utrudnieniem może być fakt, że Gmina poza nielicznymi wyjątkami nie posiada uchwalonych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Generalnie na wyżej wymienionych obszarach oczekuje się rozwoju nowoczesnych i zaawansowanych technologicznie inwestycji. Potencjalny sektor produkcyjny, najlepiej w postaci zakładów drobnej wytwórczości, nie może powodować strat w środowisku i powinien być podporządkowany obecnej ekologiczno – ochronnej funkcji obszaru.

5. 4. Usługi rynkowe.

Charakterystyczny w ostatnich 30 latach XX wieku dla krajów rozwiniętych proces serwicyzacji gospodarki postępuje w Polsce od ponad 20 lat. Rośnie odsetek zatrudnionych w III sektorze gospodarki narodowej. Dogodne położenie geograficzne gminy Lipinki Łużyckie oraz obecna struktura gospodarcza powoduje, że pożądany staje się dalszy rozwój sektora usługowego, w tym przede wszystkim usług: turystycznych, sportowych, rekreacyjnych, gastronomicznych oraz handlowych.

5.4.1. Handel.

Ogółem w 2003⁴⁹ roku na terenie gminy Lipinki Łużyckie funkcjonowały 22 sklepy o łącznej powierzchni sprzedażowej 1123 m²⁵⁰. Pracowało w nich 40 osób. Na 1 obiekt handlowy przypadało 147 mieszkańców. Większość sklepów, poza nielicznymi wyjątkami, to placówki małe i średnie, o powierzchni sprzedaży nie przekraczającej 100 m² (średnio 51,05 m²). Nie ma wielkopowierzchniowych obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 300 m². Nie ma także targowisk stałych ani sezonowych. Głównymi ośrodkami handlowymi w gminie są wsie Lipinki Łużyckie i Grotów. Zespoły usługowe znajdują się także we wsiach: Boruszyn, Brzostowa, Cisowa, Sieciejów i Zajączek. W pozostałych miejscowościach nie ma obiektów usługowych, w tym handlowych. Ponadto na terenie gminy funkcjonuje 1 stacja paliw sieci ORLEN zlokalizowana w Lipinkach Łużyckich przy drodze krajowej nr 12 (ul. Żarska 5).

TABELA 90: Gmina Lipinki Łużyckie – placówki handlowe w 2013 roku.

Miejscowość	Ilość placówek handlowych
1	2
Boruszyn	–
Brzostowa	1
Cisowa	–
Górka	–
Grotów	1
Lipinki Łużyckie	10
Pietrzyków	–
Piotrowice	–
Sieciejów	–

⁴⁹ Urząd Statystyczny w Zielonej Górze począwszy od 2004 roku nie publikuje danych dotyczących ilości placówek handlowych w podziale na gminy i powiaty.

⁵⁰ Dane dotyczące powierzchni sprzedażowej sklepów pochodzą z 2002 roku.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY LIPINKI ŁUŻYCKIE NA LATA 2014 – 2020

1	2
Suchleń	–
Tyliczki	–
Zajątek	1

Źródło: Urząd Gminy Lipinki Łużyckie, 2013.

TABELA 91: Gmina Lipinki Łużyckie – dostępność oraz nasycenie placówkami handlowymi w 2003 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Lipinki Łużyckie	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
Liczba mieszkańców na 1 sklep	147,36	78,71	82,68
Liczba sklepów na 10 km ²	2,47	9,28	8,86
Przeciętna powierzchnia sprzedażowa 1 sklepu w m ²	51,05	61,62	66,69
Liczba pracujących na 1 sklep	1,86	2,07	2,28
Liczba mieszkańców na 1 stację paliw	3242	2908	3086
Liczba stacji paliw na 10 km ²	0,11	0,25	0,24

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2003.

Dostępność oraz nasycenie placówkami handlowymi dla mieszkańców gminy Lipinki Łużyckie była w analizowanym okresie wyraźnie mniej korzystna od przeciętnej w powiecie i województwie. Niska liczba pracujących na 1 sklep świadczy o tym, że miejscowy handel to głównie zakłady osób fizycznych oraz firmy rodzinne. Należy w tym miejscu podkreślić, że miejscowy sektor usług handlowych (zwłaszcza specjalistyczny handel drobnodetaliczny) ma utrudnione możliwości rozwoju, ze względu na bliskie położenie dużego ośrodka usługowego – miasta Żary.

TABELA 92: Gmina Lipinki Łużyckie – dostępność oraz nasycenie wielkopowierzchniowymi placówkami handlowymi w 2011 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Lipinki Łużyckie	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
1	2	3	4
Liczba mieszkańców na 1 supermarket ⁵¹	–	6651	5247
Liczba mieszkańców na 1 hipermarket ⁵²	–	99762	78704
Liczba mieszkańców na 1 dom handlowy ⁵³	–	99762	146165
Liczba mieszkańców na 1 dom towarowy ⁵⁴	–	–	–
Liczba supermarketów na 100 km ²	–	1,08	1,39
Liczba hipermarketów na 100 km ²	–	0,07	0,09

⁵¹ Sklep o powierzchni sprzedażowej od 400 m² do 2499 m², prowadzący sprzedaż głównie w systemie samoobsługowym, oferujący szeroki asortyment artykułów żywnościowych oraz artykułów nieżywnościowych częstego zakupu.

⁵² Sklep o powierzchni sprzedażowej od 2500 m², prowadzący sprzedaż głównie w systemie samoobsługowym, oferujący szeroki asortyment artykułów żywnościowych i nieżywnościowych częstego zakupu, zwykle z parkingiem samochodowym.

⁵³ Wielodziałowy (przynajmniej dwa działy branżowe) sklep o powierzchni sal sprzedażowych od 600 m² do 1999 m², prowadzący sprzedaż towarów o podobnym asortymencie jak w domu towarowym.

⁵⁴ Wielodziałowy sklep o powierzchni sal sprzedażowych od 2000 m², prowadzący sprzedaż szerokiego i uniwersalnego asortymentu towarów nieżywnościowych, a często także towarów żywnościowych: mogą również prowadzić pomocniczą działalność gastronomiczną i usługową.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY LIPINKI ŁUŻYCKIE NA LATA 2014 – 2020

1	2	3	4
Liczba domów handlowych na 100 km ²	–	0,07	0,05
Liczba domów towarowych na 100 km ²	–	–	–

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2012.

TABELA 93: Gmina Lipinki Łużyckie – targowiska⁵⁵ w 2011 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Lipinki Łużyckie	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
Liczba mieszkańców na 1 targowisko stałe	–	11085	13826
Liczba mieszkańców na 1 m ² targowiska stałego	–	1,46	2,59
Liczba mieszkańców na 1 stały punkt sprzedaży na targowisku stałym	–	84	181
Liczba targowisk stałych na 100 km ²	–	0,65	0,53
Liczba mieszkańców na 1 targowisko sezonowe	–	24941	8456
Liczba targowisk sezonowych na 100 km ²	–	0,29	0,87

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2012.

Z oferty supermarketów, hipermarketów, domów handlowych oraz targowisk mieszkańcy gminy Lipinki Łużyckie korzystają poza jej granicami.

5.4.2. Gastronomia.

Niezbędnym elementem współtworzącym prestiż danego rejonu jest świadcząca wysoki poziom gastronomia. Należy rozwijać sieć tego typu placówek. W tym celu należy wykorzystać obecne rezerwy lokalizacyjne oraz budynki typu świetlice wiejskie czy dawne zabytkowe karczmy. Wskazane jest także funkcjonowanie obiektów sezonowych w wybranych miejscowościach, zwłaszcza w kontekście turystycznej i rekreacyjnej penetracji rozległych terenów leśnych. Obecnie na terenie gminy nie ma funkcjonujących stale obiektów gastronomicznych i gastronomiczno – rozrywkowych. Są tylko podmioty oferujące organizację okazjonalnych imprez, takie jak „Bar na Skarpie” w Lipinkach Łużyckich przy ul. Żarskiej 2.

5.4.3. Pozostałe placówki usługowe i rzemiosło.

Oferta zakładów rzemieślniczych jest dość zróżnicowana. W szczególności świadczą one usługi: budowlane, mechaniki pojazdowej, pośrednictwo oraz inne czynności związane z sektorem produkcyjnym, budownictwem czy obsługą rolnictwa i leśnictwa. Na terenie Lipinek Łużyckich przy ul. Głównej 6 zlokalizowana jest placówka Poczty Polskiej (Filia Urzędu Pocztowego Żary 1). Łącznie na terenie gminy w 2012 roku funkcjonowało 120 komercyjnych podmiotów usługowych z następujących sekcji: „G” – handel i naprawy (65), „H” – transport i gospodarka magazynowa (15), „I” – zakwaterowanie i gastronomia (2), „J” – informacja i komunikacja (3), „K” – działalność finansowa i ubezpieczeniowa (2), „L” – obsługa nieruchomości i firm (17) oraz „S” i „T” – pozostała działalność usługowa (16). Należy nadmienić, że znaczna ilość zarejestrowanych na terenie gminy Lipinki Łużyckie podmiotów usługowych prowadzi działalność gospodarczą poza granicami gminy, głównie w Żarach.

⁵⁵ Wyodrębniony teren lub budowla (plac, ulica, hala targowa) ze stałymi względnie sezonowymi punktami sprzedaży drobnodetalicznej lub urządzeniami przeznaczonymi do prowadzenia handlu, codziennie lub w wyznaczone dni tygodnia.

TABELA 94: Gmina Lipinki Łużyckie – placówki usługowe (bez handlu) w 2013 roku.

Miejscowość	Ilość placówek usługowych
Boruszyn	1
Brzostowa	1
Cisowa	1
Górka	–
Grotów	6
Lipinki Łużyckie	20
Pietrzyków	–
Piotrowice	–
Sieciejów	1
Suchleb	–
Tyliczki	–
Zajączek	1

Źródło: Urząd Gminy Lipinki Łużyckie, 2013.

5.4.4. Pośrednictwo finansowe.

W miejscowości Lipinki Łużyckie przy ul. Głównej 6 działalność gospodarczą prowadzi filia (punkt kasowy) Banku Spółdzielczego Trzebiel. Obecność filii banku pozytywnie wpływa na prestiż gminy. Zarówno klienci detaliczni jak i przedsiębiorcy mogą korzystać z podstawowego wachlarza nowoczesnych usług finansowych. Na terenie gminy funkcjonują także podmioty oferujące usługi ubezpieczeniowe, itp.

Generalnie nasycenie siecią usługową oraz rzemieślniczą jest wystarczające z punktu widzenia lokalnych potrzeb. Ośrodkiem koncentrującym najliczniejszą ilość placówek usługowych jest miejscowość Lipinki Łużyckie. Najwięcej placówek zlokalizowanych jest w centrum tej miejscowości przy ul. Głównej. W dalszej perspektywie rozwój sektora usług komercyjnych uzależniony będzie głównie od lokalnego popytu, a także od rozwoju demograficznego poszczególnych miejscowości.

Z pozostałych usług, zwłaszcza ponadpodstawowych, związanych między innymi z: handlem, kulturą, szkolnictwem średnim i wyższym, służbą zdrowia, pośrednictwem finansowym, administracją powiatową i wojewódzką, itd., mieszkańcy gminy korzystają przede wszystkim w pobliskich Żarach oraz w stolicy województwa – Zielonej Górze.

5. 5. Turystyka i rekreacja.

5.5.1. Główne atrakcje turystyczne i rekreacyjne.

Peryferyjne położenie w stosunku do zagospodarowanych turystycznie obszarów oraz rolniczy charakter gminy powoduje, że sektor turystyczny praktycznie nie istnieje. Atrakcje turystyczne gminy związane są głównie z walorami krajobrazowymi południowo – zachodniej części województwa lubuskiego (rozległe kompleksy leśne, miejscami dość urozmaicona rzeźba terenu, gęsta sieć hydrograficzna), objętych ochroną w postaci: Obszarów NATURA 2000, Obszarów Chronionego Krajobrazu, rezerwatu przyrody i użytku ekologicznego. Naturalny krajobraz powinien przyciągać coraz większe rzesze turystów. Znajdą oni tutaj piękne krajobrazy, czystą wodę, kompleksy leśne, stawy rybne, pomniki przyrody oraz inne urokliwe zakątki. Ponadto atrakcje turystyczne

uzupełnia bogaty zasób zabytków z parkami pałacowymi na czele. Obecna infrastruktura turystyczna gminy składa się tylko z nielicznych miejsc noclegowych oraz z pieszych i rowerowych szlaków. Poza tym na terenie gminy obecnie nie ma innych miejsc, na których można stworzyć ofertę turystyczną.

5.5.2. Znakowane trasy turystyczne⁵⁶.

Po obszarze gminy prowadzą 2 znakowane piesze trasy turystyczne, będące w gestii Polskiego Towarzystwa Turystyczno – Krajoznawczego oraz trasa rowerowa.

Szlaki piesze (łączna długość około 12,5 km):

- **szlak czerwony** w relacji: Żary – Łęknica. Na obszarze gminy prowadzi przez miejscowości Suchleb, Boruszyn i Cisową. Długość szlaku na terenie gminy wynosi około 8,5 km;
- **szlak zielony** w relacji: Żary – Gubin. Na obszarze gminy prowadzi wzdłuż jej północno – zachodniej granicy, na zachód od miejscowości Górka i Sieciejów. Długość szlaku na terenie gminy wynosi około 4 km.

Trasa rowerowa (łączna długość około 9 km):

- Żagań – Żary – Łęknica. Na obszarze gminy prowadzi wzdłuż drogi krajowej nr 12 przez miejscowości Lipinki Łużyckie i Zajączek. Długość trasy na terenie gminy wynosi około 9 km.

Drogi rowerowe⁵⁷ – brak.

TABELA 95: Gmina Lipinki Łużyckie – drogi rowerowe w 2012 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Lipinki Łużyckie	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
Drogi rowerowe w km ogółem	–	43,9	369,3
Drogi rowerowe w km na 100 km ²	–	3,15	2,64
Drogi rowerowe w km na 1000 mieszkańców	–	0,44	0,36

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

5.5.3. Baza noclegowa.

Obecnie na terenie gminy Lipinki Łużyckie bazę noclegową tworzą 2 obiekty:

- „Stary Folwark”, Róża Jurkowska–Maślak i Jacek Jurkowski–Maślak, Pietrzyków 51;
- Gospodarstwo Agroturystyczne, Irena Sałata, Brzostowa 6;
- Apartament „Aleksandra”, Lipinki Łużyckie, ul. Żarska 4.

⁵⁶ Na podstawie mapy turystycznej *Powiat Żarski 1:75000*, Zakład Kartograficzny Sygnatura, Żary 2008.

⁵⁷ Droga dla rowerów, w myśl ustawy z dnia 20 czerwca 1997 roku Prawo o ruchu drogowym (tekst jednolity Dz. U. z 2005 roku Nr 108, poz. 908 z późn. zm.), to droga lub jej część przeznaczona dla ruchu rowerów jednośladowych, oznaczona odpowiednimi znakami drogowymi.

„Stary Folwark” to XIX – wieczne założenia folwarczne z parkiem dworskim, które obecnie przywracane są do dawnej świetności. Do „Starego Folwarku” należą: park krajobrazowy z XIX wieku o powierzchni 2 ha, trzy zarybione stawy, podwórze folwarczne otoczone budynkami oraz 10 ha łąk położonych w pobliżu lasów. Obiekt oferuje między innymi usługi związane z hippiką: jazdę konną, pensjonat dla koni, halę ujeżdżeniową, przejażdżki bryczką, itp. Gospodarstwo Agroturystyczne w Brzostowej to typowy obiekt świadczący usługi w zakresie tak zwanej turystyki wiejskiej, zaś Apartament „Aleksandra” w Lipinkach Łużyckich to samodzielne luksusowe mieszkanie do wynajęcia na doby.

5.5.4. Potencjalne kierunki rozwoju turystyki.

Pomimo istniejących rzeczywistych i potencjalnych możliwości rozwoju turystyki na obszarze gminy, funkcja ta nie była dotychczas, poza nielicznymi wyjątkami, należycie rozwijana. W związku ze zmieniającymi się uwarunkowaniami społeczno – gospodarczymi w skali kraju i gmin, a także zwarzywszy na niewykorzystane walory oraz zasoby przyrodnicze gminy Lipinki Łużyckie, wydaje się być zasadne organizowanie tej dochodowej działalności.

Zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju należy promować inwestycje sportowe i turystyczne oparte na koncepcji ekorozwoju, harmonijnie wpisane w struktury przyrodnicze, gospodarcze oraz społeczne regionu. Ekologiczny rozwój turystyki powinien być nastawiony na budowę małych ośrodków dla turystów poszukujących spokoju i odosobnienia oraz kontaktu z naturą. Ten kierunek, zgodny z ideą ekorozwoju, zakłada unikanie degradacji walorów przyrodniczych. Teren gminy predysponowany jest do rozwoju trzech rodzajów aktywizacji ekoturystycznej:

- agroturystyka – tworzona w oparciu o bazę noclegową i żywieniową indywidualnych gospodarstw rolnych;
- turystyka wiejska – baza noclegowa i żywieniowa w specjalnie przygotowanych punktach. Mogą to być: nowo budowane niewielkie ośrodki, istniejące zabudowania folwarczne, pola biwakowe, campingi.
- turystyka umiarkowanie masowa – w oparciu o większe ośrodki noclegowe z towarzyszącą im infrastrukturą sportowo – rekreacyjną.

Biorąc pod uwagę zasoby przyrodniczo – krajobrazowe regionu oczekuje się rozwoju następujących form ekoturystyki:

- krajoznawcza – polegająca na zwiedzaniu różnych miejsc i obiektów. Ta forma dotyczy zarówno turystów wypoczywających kilka godzin, jak i kilka dni;
- rekreacyjna weekendowa – przyjazdy w wolne dni od pracy z możliwością zakwaterowania oraz uprawiania: wędkarstwa, kajakarstwa, hippiki, grzybobrania itp.;
- turystyka specjalistyczna:
 - turystyka rowerowa;
 - kajakarstwo;
 - turystyka naukowa;
 - obserwacje przyrody;
 - fotografika i malarstwo;
 - hippika;
 - myślistwo;
 - wędkarstwo;
 - turystyka zdrowotna;
 - „zielone szkoły”.

Aby osiągnąć wyżej wymienione cele należy przede wszystkim:

- zainwestować w budowę nowych funkcjonalnych obiektów sportowo – rekreacyjnych;
- przygotować nową bazę noclegową i gastronomiczną, zwłaszcza w większych wsiach;
- przygotować zabytki kultury i przyrody na przyjęcie turystów poprzez: urządzenie parkingów, ogrodzenia oraz inne działania zależne od specyfiki miejsca;
- uzgodnić z właścicielami zbiorników wodnych zasady bezkolizyjnego użytkowania turystycznego;
- zorganizować tereny do liniowej i obszarowej penetracji turystycznej na przyjęcie wypoczywających: pola biwakowe, wiaty, punkty widokowe, stanowiska do łowienia ryb, miejsca do wodowania, ambony;
- oznakować dodatkową sieć szlaków dla turystyki pieszej, rowerowej, konnej oraz ścieżek przyrodniczo – dydaktycznych i powiązać ją z istniejącą siecią znakowanych tras w sąsiednich gminach.

Walory przyrodnicze regionu powinny wpłynąć na rozbudowę infrastruktury turystycznej, szczególnie bazy noclegowo – gastronomicznej. Ponadto wskazane jest wprowadzanie funkcji turystycznych do obiektów zabytkowych, przede wszystkim poprzez adaptację zespołów pałacowo – parkowych i zabudowań folwarcznych na hotele, zajazdy lub pensjonaty z towarzyszącymi im ośrodkami sportów np.: jeździeckimi, wzorem „Starego Folwarku” w Pietrzykowie. Aby wykorzystać istniejący potencjał tych obiektów należy doskonalić ich standard, dostosować infrastrukturę do wymogów architektonicznych, ekologicznych oraz ogólnych uwarunkowań ładu przestrzennego.

6. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.

6. 1. Komunikacja.

Gmina Lipinki Łużyckie, jak na jednostkę o dość urozmaiconym zagospodarowaniu terenu, posiada dobrze rozwinięty i wystarczający pod względem gęstości sieci komunikacyjnej układ drogowy i komunikacyjny. Z punktu widzenia połączeń lokalnych i regionalnych położenie komunikacyjne gminy jest bardzo korzystne, ponieważ posiada ona dogodne połączenia drogowe zarówno z Żarami jak i Zieloną Górą, a także z pobliską Republiką Federalną Niemiec.

Drogi krajowe:

- nr 12: Łęknica – Żary – Żagań – Głogów – Leszno – Kalisz – Sieradz – Piotrków Trybunalski – Radom – Lublin – Chełm – Dorohusk.

Przez centralną część gminy przebiega równoleżnikowo droga krajowa nr 12, łącząca granicę polsko – niemiecką w miejscowości Łęknica z granicą polsko – ukraińską w miejscowości Dorohusk. Przebiegająca równoleżnikowo przez cały kraj, pomiędzy autostradami A2 i A4, trasa nr 12 jest jednym z ważniejszych szlaków komunikacyjnych w skali całego kraju. Rozprowadza zwłaszcza ruch lokalny i regionalny, obejmujący województwa: lubelskie, mazowieckie, łódzkie, wielkopolskie, dolnośląskie i lubuskie. Obecnie droga nr 12 posiada parametry klasy „GP” (ruchu przyspieszonego), jedną jezdnię, nawierzchnię bitumiczną, a dopuszczalne obciążanie pojazdów wynosi 110 kN/oś. Długość drogi na terenie gminy wynosi 8,511 km (od km 20+659 do km 29+170) i przebiega przez miejscowości Lipinki Łużyckie i Zajączek. Według danych Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad (GDDKiA), Oddział w Zielonej Górze w 2010 roku średni dobowy ruch pojazdów na drodze nr 12 w rejonie gminy wynosił od 3062 (odcinek Królów – Lipinki Łużyckie) do 5889 (odcinek Lipinki Łużyckie – Żary) pojazdów na dobę i należał do grupy o średnim natężeniu w skali wszystkich dróg o tej samej klasie na terenie całego województwa. Stan techniczny drogi nr 12 na odcinku przebiegającym przez gminę Lipinki Łużyckie jest średni. Droga nie posiada pobocza, a nawierzchnia wymaga modernizacji. W rejonie miejscowości Lipinki Łużyckie, na skrzyżowaniu ulic: Żarskiej, Głównej i Górnej, niezbędna jest budowa ronda lub sygnalizacji świetlnej ze względów poprawy bezpieczeństwa.

- nr 18: Olszyna – Golnice.

Przez południową część gminy przebiega równoleżnikowo droga krajowa nr 18 (docelowo autostrada A18), łącząca granicę polsko – niemiecką w miejscowości Olszyna z autostradą A4 (węzeł Krzyżowa). Autostradowy szlak komunikacyjny A18 – A4 (E36 – E40) łączy Berlin z Wrocławiem i dalej z Katowicami, Krakowem i Korczową (granica polsko – ukraińska), a docelowo z Lwowem i Kijowem. Obecnie droga nr 18 posiada parametry klasy „GP” (ruchu przyspieszonego), dwie jezdnie, nawierzchnię betonową, a dopuszczalne obciążanie pojazdów wynosi 110 kN/oś. Długość drogi na terenie gminy wynosi 5,165 km (od km 14+165 do km 19+330). Według danych Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad (GDDKiA), Oddział w Zielonej Górze w 2010 roku średni dobowy ruch pojazdów na drodze nr 18 w rejonie gminy wynosił 8500 pojazdów na dobę i należał do grupy o średnim natężeniu w skali wszystkich dróg o tej samej klasie na terenie całego województwa. Stan techniczny drogi nr 18 na odcinku przebiegającym przez gminę Lipinki Łużyckie jest zróżnicowany. Jezdnia północna przygotowana jest już do pełnych parametrów autostrady i jej stan należy określić jako bardzo dobry, zaś jezdni południowa posiada zdekapitalizowaną nawierzchnię i jej stan należy określić jako zły. Zjazd z drogi

nr 18 na teren gminy Lipinki Łużyckie odbywa się poza jej granicami, to jest poprzez węzły: Żary Zachód i Żary Południe.

TABELA 96: Gmina Lipinki Łużyckie – wyniki pomiarów średniego dobowego ruchu pojazdów na drodze krajowej nr 12 w 2010 roku.

Odcinek	Królów – Lipinki Łużyckie	Lipinki Łużyckie – Żary
Numer punktu pomiarowego	31709	31710
Pikietaż (km: od – do)	17,4 – 26,4	26,4 – 34,9
Długość odcinka (km)	17,0	8,5
Rodzajowa struktura ruchu pojazdów samochodowych	Liczba pojazdów	
Motocykle	12	48
Samochody osobowe	2294	4836
Lekkie samochody ciężarowe	323	468
Samochody ciężarowe	bez przyczepy	76
	z przyczepą	302
Autobusy	51	78
Ciągniki rolnicze	4	3
Rowery	7	29
Pojazdy samochodowe ogółem	3062	5889

Źródło: GDDKiA, Oddział w Zielonej Górze, 2013.

TABELA 97: Gmina Lipinki Łużyckie – wyniki pomiarów średniego dobowego ruchu pojazdów na drodze krajowej nr 18 w 2010 roku.

Odcinek	Królów – Skrzyżowanie Żary
Numer punktu pomiarowego	31702
Pikietaż (km: od – do)	9,7 – 24,7
Długość odcinka (km)	15,1
Rodzajowa struktura ruchu pojazdów samochodowych	Liczba pojazdów
Motocykle	6
Samochody osobowe	3583
Lekkie samochody ciężarowe	464
Samochody ciężarowe	bez przyczepy
	z przyczepą
Autobusy	46
Ciągniki rolnicze	0
Rowery	0
Pojazdy samochodowe ogółem	8500

Źródło: GDDKiA, Oddział w Zielonej Górze, 2013.

Według GDDKiA, Oddział w Zielonej Górze zadanie o nazwie *przebudowa DK 12 na odcinków Królów – Żary od km 17+685 do km 34+950* znajduje się w zatwierdzonym przez centralę GDDKiA *Planie Działań na Sieci Drogowej* pod pozycją nr 737. Przyjęcie do planu i kolejność realizacji wszystkich zgłoszonych do niego zadań w skali całego kraju zostało ustalone według ściśle określonych kryteriów, którymi są między innymi: liczba

niebezpiecznych zdarzeń drogowych, stan nawierzchni oraz średni dobowy ruch na danym odcinku drogi. Tak sklasyfikowane zadania pozwalają na efektywne wykorzystanie ograniczonych środków finansowych jakimi dysponuje GDDKiA.

Budowa autostrady A18 na odcinku Olszyna – Golnice (przebudowa jezdni południowej) jako inwestycja ujęta jest w załączniku nr 1a do *Programu Budowy Dróg Krajowych na lata 2011 – 2015*. Jednakże zadanie to nie znalazło się w aktualnie przyjętym załączniku nr 5 do *Programu Budowy Dróg Krajowych*, to jest do realizacji w nowej perspektywie finansowej Unii Europejskiej 2014 – 2020.

Drogi wojewódzkie:

Przez obszar gminy Lipinki Łużyckie nie przebiegają drogi wojewódzkie.

Drogi powiatowe:

TABELA 98: Gmina Lipinki Łużyckie – wykaz dróg powiatowych.

Nr drogi	Przebieg drogi	Kilometraż		Długość drogi (km)	Szerokość jezdni (m)	Nośność kN/oś	Klasa techniczna	Typ nawierzchni
		od	do					
1094F	Cisowa – Boruszyn – Suchleb – Miłowice	0,000	6,863	6,863	3,0 – 6,0	60 / 80	L	T, G
1095F	Dębinka – Pietrzyków – Lipsk Żarski	5,370	11,546	6,176	3,5 – 5,0	60 / 80	L	T
1996F	Mieszków – Grotów – Suchleb – Lipinki Łużyckie – Brzostowa – Pietrzyków	12,298	28,687	16,389	4,0 – 6,0	60 / 80	Z	T
1097F	Zajączek – Cisowa – Grotów – Piotrow	9,625	17,182	7,557	3,0 – 6,0	60 / 80	L	T, G
1116F	Lipinki Łużyckie – Górka – Sieniawa Żarska	0,000	3,918	3,918	3,0 – 4,5	60 / 80	L	T
1117F	Brzostowa – Sieciejów – Górka – Grabik	0,000	4,518	4,518	3,5 – 4,0	60 / 80	L	T
1118F	Lipsk Żarski – Sieciejów	0,865	3,566	2,701	3,0 – 3,5	60	L	T, G
1126F	Matuszowice – Pietrzyków	4,857	6,266	1,409	2,5 – 8,0	60	L	T, G

Rodzaj nawierzchni: T – twarda ; G – gruntowa.

Źródło: Starostwo Powiatowe w Żarach, Samodzielny Referat ds. Utrzymania Dróg Powiatowych, 2013.

Długość dróg powiatowych na terenie gminy Lipinki Łużyckie wynosi 49,531 km. Zdecydowana większość dróg posiada nawierzchnię bitumiczną. Wyszczególnione powyżej trasy znajdują się w gestii Referatu ds. Utrzymania Dróg Powiatowych, Starostwa Powiatowego w Żarach. W najbliższym okresie ze względu na ograniczone środki finansowe prace drogowe będą obejmować bieżące utrzymanie dróg powiatowych. Perspektywicznie zakres robót i ich lokalizacja uzależniona będzie od natężenia ruchu, stanu dróg i środków finansowych.

Drogi gminne:

TABELA 99: Gmina Lipinki Łużyckie – wykaz dróg gminnych.

Nr drogi	Nazwa ulicy	Długość w km	Typ nawierzchni
F002701	Górka – Drożków	1,50	Gruntowa
F001905	Pietrzyków – Bronice	0,80	Gruntowa
F002702	Brzostowa – Piotrowice	4,20	Gruntowa
F002703	Piotrowice – Tyliczki – Boruszyn – Grotów	7,80	Gruntowa
F002704	Suchleb – Rościce	2,00	Gruntowa
F002705	Lipinki Łużyckie – Sieniawa Żarska	1,80	Gruntowa
F002706	Lipinki Łużyckie – Boruszyn	3,00	Gruntowa
F002707	Grotów – Jędrzychowice	0,50	Gruntowa
F002708	Cisowa – Jędrzychowice	1,00	Gruntowa
F002709	Janików – Łuków (granica gminy)	1,50	Gruntowa
F002710	Tyliczki – Lipinki Łużyckie	2,00	Gruntowa
F002711	Piotrowice – Zajączek	3,50	Gruntowa
F002712	Grotów – Rościce	1,50	Gruntowa
F002713	Grotów – Piotrów	2,50	Gruntowa

Źródło: Urząd Gminy Lipinki Łużyckie, 2013.

Łączna długość dróg gminnych wynosi 33,6 km. Praktycznie wszystkie drogi, poza wybranymi odcinkami tras nr F002703 i F002705, posiadają nawierzchnię gruntową. W najbliższym okresie planuje się modernizację nawierzchni drogi nr F002710 (Lipinki Łużyckie – Tyliczki).

Generalnie stan dróg na terenie gminy jest zadowalający pod względem możliwości obsługi przez nie poszczególnych obszarów zabudowy (drogi krajowe, powiatowe i gminne). Większość dróg nie posiada jednak odpowiedniej wytrzymałości i jest w złym stanie technicznym. Jakość nawierzchni, zwłaszcza na drogach powiatowych i gminnych oraz na drodze krajowej nr 12 wymaga pilnych napraw i modernizacji. Brak kanalizacji deszczowej oraz rowów odwadniających uniemożliwia odprowadzenie wód opadowych lub prawidłowe odwodnienie korpusu drogi. Na terenach zabudowanych w dużej mierze drogi krajowe, powiatowe, gminne i wewnętrzne nie posiadają chodników i ruch pieszy odbywa się na poboczu lub jezdni. Przebieg drogi krajowej nr 12 ze względu na spodziewany wzrost natężenia ruchu koliduje z zabudową mieszkaniową na terenie wsi Lipinki Łużyckie i Zajączek w kontekście emisji hałasu. Do najpilniejszych zadań modernizacyjnych układu drogowego gminy należą:

- przebudowa jezdni południowej drogi krajowej nr 18 – uruchomienie autostrady A18;
- modernizacja drogi krajowej nr 12 do pełnych parametrów klasy „GP”;
- poprawa bezpieczeństwa na drodze krajowej nr 12 w rejonie Lipinek Łużyckich (skrzyżowanie ulic: Żarskiej, Głównej i Górnej);
- modernizacja dróg powiatowych do pełnych parametrów klasy „Z”;
- dostosowanie parametrów jezdni i nośności nawierzchni dróg powiatowych i gminnych do ruchu ciężkiego i pojazdów rolniczych, zwłaszcza w perspektywie rozwoju funkcji przetwórstwa rolno – spożywczego, przemysłowego i turystycznego;
- budowa dróg wewnętrznych do obsługi poszczególnych posesji oraz dojazdów do użytków rolnych;
- budowa zatok autobusowych oraz chodników dla ruchu pieszego i rowerowego;
- monitoring natężenia hałasu emitowanego przez pojazdy.

TABELA 100: Gmina Lipinki Łużyckie – gęstość gminnej i powiatowej sieci drogowej w 2011 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Lipinki Łużyckie	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
Współczynniki w km na 1000 mieszkańców			
Drogi gminne o nawierzchni twardej	0,00	3,93	2,25
Drogi gminne o nawierzchni gruntowej	10,26	3,08	4,49
Drogi gminne ogółem	10,26	7,01	6,74
Drogi powiatowe o nawierzchni twardej	12,30	4,17	3,41
Drogi powiatowe o nawierzchni gruntowej	2,83	0,50	0,72
Drogi powiatowe ogółem	15,13	4,67	4,13
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej	12,30	8,10	5,66
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni gruntowej	13,09	3,58	5,21
Drogi gminne i powiatowe ogółem	25,39	11,68	10,87
Współczynniki w km na 100 km²			
Drogi gminne o nawierzchni twardej	0,00	28,16	16,47
Drogi gminne o nawierzchni gruntowej	37,75	22,06	32,81
Drogi gminne ogółem	37,75	50,22	49,28
Drogi powiatowe o nawierzchni twardej	45,24	29,85	24,95
Drogi powiatowe o nawierzchni gruntowej	10,41	3,55	5,27
Drogi powiatowe ogółem	55,65	33,40	30,22
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej	45,24	58,01	41,42
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni gruntowej	48,16	25,61	38,08
Drogi gminne i powiatowe ogółem	93,40	83,62	79,50

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2012.

TABELA 101: Gmina Lipinki Łużyckie – podstawowe współczynniki dotyczące nasycenia motoryzacją w 2012 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Lipinki Łużyckie	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
Współczynniki na 1000 mieszkańców			
Pojazdy ogółem	b.d.	697,89	653,35
Samochody osobowe	b.d.	554,81	506,61
Motocykle	b.d.	37,22	34,11
Motorowery	b.d.	37,79	36,49
Samochody ciężarowe	b.d.	71,78	73,78
Autobusy	b.d.	1,77	2,28
Współczynniki na 100 km²			
Pojazdy ogółem	b.d.	4982,20	4779,73
Samochody osobowe	b.d.	3960,80	3706,19
Motocykle	b.d.	265,69	249,56
Motorowery	b.d.	269,78	266,97
Samochody ciężarowe	b.d.	512,42	539,75
Autobusy	b.d.	12,63	16,70

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

Komunikacja samochodowa:

Dobrze rozwinięta jest sieć komunikacji autobusowej, obsługiwanej głównie przez Przedsiębiorstwa Komunikacji Samochodowej (PKS), zwłaszcza PKS Żary oraz prywatne BUSy. Dzięki niej można bezpośrednio dotrzeć do każdego sołectwa gminy oraz do miejscowości sąsiednich takich jak między innymi Żary czy Łęknica. Inne połączenia krajowe (międzyregionalne) oraz międzynarodowe realizowane są poprzez dworce autobusowe w Żarach i Zielonej Górze.

Linie kolejowe:

- **nr 14:** Łódź Kaliska – Zduńska Wola – Ostrów Wielkopolski – Leszno – Głogów – Żagań – Żary – Zasieki (granica państwa).

Na terenie gminy Lipinki Łużyckie jest to linia normalnotorowa, jednotorowa, niezelektryfikowana, klasy pierwszorzędnej, państwowego znaczenia, o długości 6,7 km. Prędkość na linii wynosi od 80 do 90 km/h, a dopuszczalny nacisk 196 kN/oś. Linia jest czynna dla ruchu towarowego i pasażerskiego. Infrastrukturę kolejową na trasie nr 14 na terenie gminy stanowi przystanek kolejowy w Lipinkach Łużyckich. Przebieg linii nie koliduje z obecnym zagospodarowaniem terenu, a zwłaszcza z zabudową mieszkaniową i mieszkaniowo – usługową. PKP Polskie Linie Kolejowe SA, Zakład Linii Kolejowych w Zielonej Górze podejmują działania w celu ujęcia linii do planu strategicznego dla LRPO na lata 2014 – 2020.

TABELA 102: Gmina Lipinki Łużyckie – podstawowe parametry techniczne linii kolejowej nr 14⁵⁸.

Tor	Km (od – do)	Klasy linii	Maksymalne prędkości (km/h)		
			Pociągi pasażerskie	Autobusy szynowe	Pociągi towarowe
N	w granicach gminy	C3	80	90	80

Tor – „N” – nieparzysty (jeden na szlaku; pierwszy na stacji).

Klasy linii – „C3” – nacisk osi 196 kN/oś (20,0 t/oś) nacisk liniowy 71 kN/m (7,2 t/m).

Źródło: PKP Polskie Linie Kolejowe SA, 2013.

TABELA 103: Gmina Lipinki Łużyckie – charakterystyka infrastruktury peronowej na przystanku kolejowym Lipinki Łużyckie⁵⁹.

Nr peronu	Nr toru	Km początku	Km końca	Długość peronu (m)	Kod rodzaju	Lokalizacja
2	1	362,508	362,767	259	p1kn	L

Nr toru: nr toru, przy którym jest zlokalizowany peron.

Km początku i Km końca: kilometrąż początku i końca peronu według kilometracji toru.

Kod rodzaju: p1kn – peron jednokrawędziowy niski. **Lokalizacja: L** – z lewej strony toru.

Źródło: PKP Polskie Linie Kolejowe SA, 2013.

⁵⁸ Według PKP Polskie Linie Kolejowe SA, *Regulamin przydzielania tras pociągów i korzystania z przydzielonych tras pociągów przez licencjonowanych przewoźników kolejowych w ramach rozkładu jazdy 2013/2014* – Uchwała nr 79/2013 Zarządu PKP PLK SA z dnia 05 lutego 2013 roku.

⁵⁹ Według PKP Polskie Linie Kolejowe SA, *Regulamin przydzielania tras pociągów i korzystania z przydzielonych tras pociągów przez licencjonowanych przewoźników kolejowych w ramach rozkładu jazdy 2013/2014* – Uchwała nr 79/2013 Zarządu PKP PLK SA z dnia 05 lutego 2013 roku.

Na terenie gminy Lipinki Łużyckie do początku lat 90–tych XX wieku funkcjonowała jeszcze linia kolejowa nr 282 w relacji Miłkowice – Węgliniec – Żary – Sieniawa Żarska – Jasień. Obecnie odcinek Sieniawa Żarska – Jasień jest zlikwidowany, torowiska na zdecydowanej większości odcinków rozebrane, a byłe przystanki kolejowe zlikwidowane bądź zaadoptowane na inne cele.

Komunikacja kolejowa:

Na terenie gminy funkcjonuje przystanek kolejowy w Lipinkach Łużyckich. Zgodnie z obecnie obowiązującym rozkładem jazdy pociągów odprawiane są tu codziennie 4 składy pasażerskie obsługiwane przez Przewozy Regionalne. Pociągi osobowe kursują na linii Żagań – Forst. Codziennie w każdym kierunku, do Forst (przez Tuplice i Zasieki) oraz do Żagania (przez Żary), odprawiane są 2 pary autobusów szynowych – w porze porannej i popołudniowej.

Fakt istnienia różnorodnej i dogodnej sieci komunikacyjnej podnosi prestiż gminy oraz stanowi istotny argument, pozwalający stymulować jej dalszy gospodarczy rozwój.

6. 2. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna.

6.2.1. Zaopatrzenie w wodę.

Obecnie gmina Lipinki Łużyckie jest zaopatrywana w wodę przez sieć wodociągową rozdzielczą o długości 50,3 km z 580 połączeniami prowadzącymi do budynków mieszkalnych. W 2012 roku dostarczono mieszkańcom 71,1 dam³ wody. W sieć wodociągową wyposażone są wszystkie miejscowości, przy czym wieś Sieciejów częściowo.

TABELA 104: Gmina Lipinki Łużyckie – wyposażenie w sieć wodociągową w 2013 roku.

Miejscowość	Długość sieci w km	Ilość przyłączy
Boruszyn	4,3	35
Brzostowa	3,2	21
Cisowa	2,0	10
Górka	3,04	44
Grotów	10,1	90
Lipinki Łużyckie	15,1	290
Pietrzyków	7,2	64
Piotrowice	4,01	11
Sieciejów	0,5	6
Suchleb	1,2	35
Tyliczki	1,7	7
Zajączek	5,0	42

Źródło: Urząd Gminy Lipinki Łużyckie, 2013.

Wszystkie miejscowości zwodociągowane, poza Górką (ujęcie Górka) i Sieciejowem (ujęcie Sieciejów), zaopatrywane są w wodę poprzez ujęcie wód podziemnych (SUW) zlokalizowane w Lipinkach Łużyckich.

SUW LIPINKI ŁUŻYCKIE:

Decyzją Starosty Powiatu Żarskiego (WBO.6341.14.2012) z dnia 02 października 2012 roku udzielono Gminie Lipinki Łużyckie pozwolenia wodnoprawnego na szczególne korzystanie z wód na pobór wody podziemnej z ujęcia Lipinki Łużyckie dla potrzeb mieszkańców wsi: Boruszyn, Brzostowa, Cisowa, Grotów, Lipinki Łużyckie, Pietrzyków, Suchleb, Tyliczki i Zajączek, składającego się z trzech studni wierconych nr: SW-1, SW-2 i SW-3, eksploatowanych naprzemiennie o zatwierdzonych zasobach eksploatacyjnych ujęcia wynoszących $Q_e = 70,0$ m³/h przy $S_e = 5,4$ m i $R = 348$ m w ilości:

- $Q_{maxh} = 67,0$ m³/h;
- $Q_{\text{śrd}} = 735,0$ m³/d;
- $Q_{maxr} = 270000,0$ m³/r.

Pozwolenie na szczególne korzystanie z wód w powyższym zakresie zostało wydane na czas określony do dnia 31 grudnia 2022 roku.

SUW GÓRKA:

Decyzją Starosty Powiatu Żarskiego (WIB.III.6223/15/07) z dnia 07 grudnia 2007 roku udzielono Gminie Lipinki Łużyckie pozwolenia wodnoprawnego na pobór wody podziemnej z ujęcia Górka dla potrzeb wodociągu wiejskiego wsi Górka, składającego się z jednej studni wierconej nr SW-1 o ustalonych zasobach eksploatacyjnych, wynoszących $Q_e = 25$ m³/h przy $S = 2,89$ m dla obszaru zasobowego o powierzchni $0,1$ km² i $R = 172$ m w ilości:

- $Q_{maxh} = 6,0$ m³/h;
- $Q_{\text{śrd}} = 90,0$ m³/d.

Pozwolenie na szczególne korzystanie z wód w powyższym zakresie zostało wydane na czas określony do dnia 07 grudnia 2017 roku.

TABELA 105: Gmina Lipinki Łużyckie – źródło zaopatrzenia w wodę w 2013 roku.

Miejscowość	Źródło zaopatrzenia w wodę
Boruszyn	Lipinki Łużyckie SUW
Brzostowa	Lipinki Łużyckie SUW
Cisowa	Lipinki Łużyckie SUW
Górka	Górka SUW
Grotów	Lipinki Łużyckie SUW
Lipinki Łużyckie	Lipinki Łużyckie SUW
Pietrzyków	Lipinki Łużyckie SUW
Piotrowice	Lipinki Łużyckie SUW
Sieciejów	Sieciejów studnia (docelowo Górka SUW)
Suchleb	Lipinki Łużyckie SUW
Tyliczki	Lipinki Łużyckie SUW
Zajączek	Lipinki Łużyckie SUW

Źródło: Urząd Gminy Lipinki Łużyckie, 2013.

Na terenie gminy Lipinki Łużyckie dla wszystkich 3 źródeł zaopatrzenia w wodę obszar strefy ochrony bezpośredniej mieści się w granicach ogrodzenia poszczególnych stacji ujęcia wody. Nie wyznaczono stref ochrony pośredniej.

TABELA 106: Gmina Lipinki Łużyckie – gęstość sieci wodociągowej w 2011 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Lipinki Łużyckie	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
Gęstość sieci wodociągowej ⁶⁰ w km/100 km ² ogółem	56,52	57,35	47,60
Gęstość sieci wodociągowej ⁶¹ w km/100 km ² na wsi	56,52	43,1	34,7
Zużycie wody na 1 odbiorcę w m ³ ogółem	27,4	31,6	33,4
Zużycie wody na 1 odbiorcę w m ³ na wsi	27,4	33,7	32,9
Zużycie wody na 1 mieszkańca w m ³ ogółem	20,0	28,0	30,0
Zużycie wody na 1 mieszkańca w m ³ na wsi	20,0	26,0	26,0
% ludności ogółem korzystającej z wodociągu	72,5	88,8	89,6
% ludności wiejskiej korzystającej z wodociągu	72,5	76,9	78,8

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2012.

Gęstość sieci wodociągowej na terenie gminy Lipinki Łużyckie jest zbliżona do średniej wartości charakteryzującej powiat żarski oraz wyższa od średniej dla całego województwa lubuskiego, a w ujęciu obejmującym tylko tereny wiejskie jest wyższa zarówno od średniej dla powiatu jak i województwa. Oba wskaźniki są dość wysokie jak na gminę wiejską zwłaszcza, że charakteryzuje się ona dość niskim zaludnieniem, nawet w skali całego województwa. Wpływ na wysoką wartość wskaźnika ma więc dość znaczne rozproszenie poszczególnych jednostek osadniczych. Dostępność mieszkańców do sieci wodociągowej na terenie analizowanej gminy jest statystycznie najmniej korzystna, nawet w zestawieniu dotyczącym tylko terenów wiejskich.

Istniejące źródła zaopatrzenia i przepustowość głównych rurociągów umożliwiają dalszy rozwój osadnictwa na terenie gminy. Sieć wodociągowa na potrzeby bytowo – gospodarcze i przeciwpożarowe powinna być sukcesywnie rozbudowywana na bazie istniejącego układu w miarę narastania potrzeb wynikających ze zwiększenia intensywności zabudowy i objęcia zabudową nowych terenów, jak również dla objęcia mieszkańców dotychczas nie podłączonych. Uzbrojenie w sieć wodociągową nowych terenów powinno być prowadzone wyprzedzająco w stosunku do zabudowy kubaturowej.

W zakresie zaopatrzenia w wodę planuje się następujące inwestycje⁶²:

- budowa wodociągu we wsi Górka;
- budowa wodociągu w Piotrowicach.

6.2.2. Kanalizacja.

Obecnie na terenie gminy sieć kanalizacyjną posiada jedynie częściowo miejscowość Lipinki Łużyckie. Obejmuje ona zespoły mieszkaniowe Spółdzielni Mieszkaniowej „Wzgórze” z Osiedla Łużyckiego oraz ze Wspólnocie Mieszkaniowej przy ul. Piaskowej. W 2012 roku długość sieci kanalizacyjnej wyniosła tu 1,6 km z 22 połączeniami prowadzącymi do budynków mieszkalnych. W tym samym roku odprowadzono siecią 8,0 dam³ ścieków. Bez kanalizacji sanitarnej pozostaje reszta miejscowości. Gospodarka ściekowa opiera się tam na powszechnym,

⁶⁰ Sieć rozdzielcza, bez połączeń prowadzących do budynków i innych obiektów.

⁶¹ Sieć rozdzielcza, bez połączeń prowadzących do budynków i innych obiektów.

⁶² Zgodnie ze zmianą Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Lipinki Łużyckie na lata 2013 – 2022 przyjętą uchwałą nr XIX/173/2013 Rady Gminy Lipinki Łużyckie z dnia 11 września 2013 roku.

przejściowym gromadzeniu ścieków w zbiornikach wybieralnych i wywożeniu ich przez uprawnione podmioty do oczyszczalni ścieków w Lipinkach Łużyckich. Realizowane są tam także przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Na terenie gminy funkcjonują 2 mechaniczno – biologiczne oczyszczalnie ścieków:

LIPINKI ŁUŻYCKIE, ul. Piaskowa:

Decyzją Starosty Żarskiego (BO.II.6233/14/05) z dnia 14 listopada 2005 roku udzielono Wspólnocie Mieszkaniowej w Lipinkach Łużyckich pozwolenia wodnoprawnego na szczególne korzystanie z wód polegające na wprowadzaniu do rzeki Lubszy, za pomocą kolektora grawitacyjnego uchodzącego w km 59+750 rzeki, ścieków komunalnych (będących ściekami bytowymi) z Osiedla Mieszkaniowego przy ul. Piaskowej 2A – 2D w Lipinkach Łużyckich w ilości $Q_{\text{śrd}} = 50,0 \text{ m}^3/\text{d}$ po ich oczyszczeniu na mechaniczno – biologicznej oczyszczalni ścieków (RLM = 205). Skład odprowadzanych ścieków w miejscu poboru prób (wylot do rzeki Lubszy w km 59+750) nie może przekroczyć następujących wartości wskaźników zanieczyszczeń:

- $BZT_5 \leq 40 \text{ mg O}_2/\text{l}$;
- $CHZT_{\text{CR}} \leq 150 \text{ mg O}_2/\text{l}$;
- Zawiesin ogólnych $\leq 50 \text{ mg/l}$.

Pozwolenie na szczególne korzystanie z wód w powyższym zakresie zostało wydane na czas określony do dnia 31 grudnia 2015 roku.

LIPINKI ŁUŻYCKIE, Osiedle Łużyckie:

Decyzją Starosty Żarskiego (BO.II.6233/22/05) z dnia 30 grudnia 2005 roku udzielono Spółdzielni Mieszkaniowej „Wzgórze” w Lipinkach Łużyckich pozwolenia wodnoprawnego na szczególne korzystanie z wód polegające na wprowadzaniu do rzeki Lubszy, za pomocą szczelnego kanału ściekowego uchodzącego w km 58+400 rzeki, ścieków komunalnych (będących ściekami bytowymi) z Osiedla Mieszkaniowego os. Łużyckie w Lipinkach Łużyckich w ilości $Q_{\text{śrd}} = 140,0 \text{ m}^3/\text{d}$ po ich oczyszczeniu na mechaniczno – biologicznej oczyszczalni ścieków (RLM = 663). Skład odprowadzanych ścieków w miejscu poboru prób (wylot do rzeki Lubszy w km 58+400) nie może przekroczyć następujących wartości wskaźników zanieczyszczeń:

- $BZT_5 \leq 40 \text{ mg O}_2/\text{l}$;
- $CHZT_{\text{CR}} \leq 150 \text{ mg O}_2/\text{l}$;
- Zawiesin ogólnych $\leq 50 \text{ mg/l}$.

Pozwolenie na szczególne korzystanie z wód w powyższym zakresie zostało wydane na czas określony do dnia 31 grudnia 2015 roku.

TABELA 107: Gmina Lipinki Łużyckie – gęstość sieci kanalizacyjnej w 2011 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Lipinki Łużyckie	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
Gęstość sieci kanalizacyjnej ⁶³ w km/100 km ² ogółem	1,80	14,06	22,82
Gęstość sieci kanalizacyjnej ⁶⁴ w km/100 km ² na wsi	1,80	3,1	10,2
Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną na 1 mieszkańca w m ³	2,44	22,31	32,65
% ludności ogółem korzystającej z sieci kanalizacyjnej	3,5	50,2	64,4
% ludności wiejskiej korzystającej z sieci kanalizacyjnej	3,5	6,6	23,2

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2012.

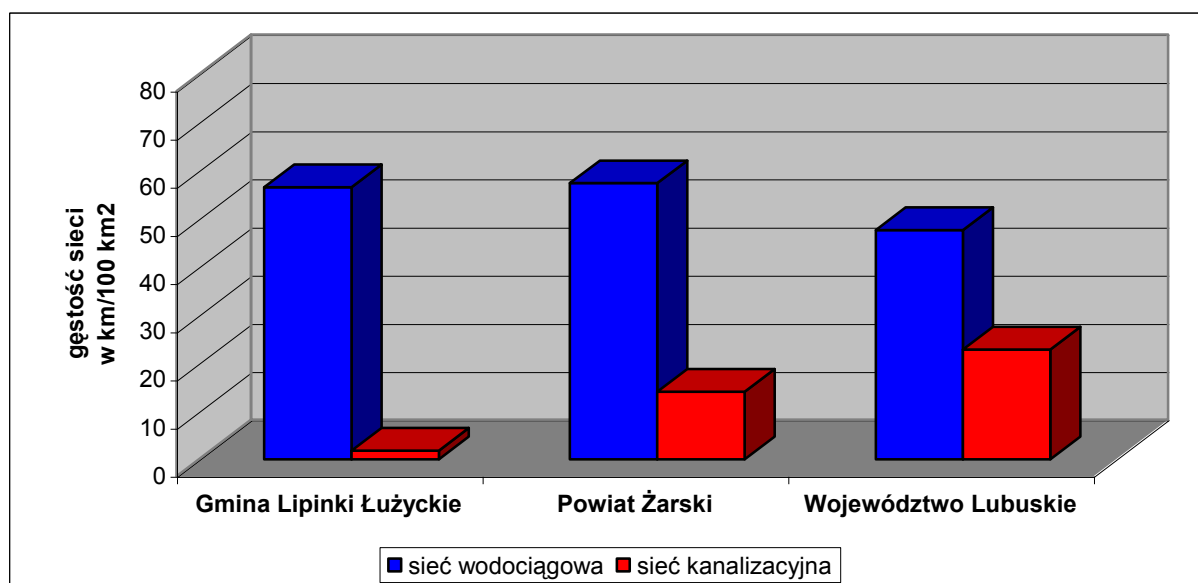
Dane dotyczące gospodarki ściekowej na terenie gminy Lipinki Łużyckie sygnalizują jakim niedoborem w zakresie sieci kanalizacyjnej charakteryzuje się nie tylko obszar gminy Lipinki Łużyckie, ale także cały powiat żarski w stosunku do średniej wojewódzkiej, która i tak jest jedną z najniższych w skali kraju. Brak systemowego rozwiązania gospodarki ściekowej na terenach nie objętych siecią kanalizacyjną, przy jednoczesnym niemal pełnym zwodociągowaniu gminy, powoduje powstawanie większej ilości nieodprowadzonych siecią ścieków. Miejscowa społeczność zmuszona jest gromadzić płynne nieczystości w zbiornikach zlokalizowanych na terenie własnych posesji. Zdarzają się również przypadki nielegalnych wylewisk ścieków na pola uprawne oraz do rowów melioracyjnych. To z kolei wpływa na zwiększone zanieczyszczenie gleb oraz wód powierzchniowych i podziemnych.

Dokończenie budowy sieci wodociągowej, a zwłaszcza budowa sieci kanalizacyjnej ma priorytetowe znaczenie dla gminy i niebawem rozpoczną się inwestycje w tym zakresie. Generalnie budowa sieci kanalizacyjnej na terenach wiejskich i do tego charakteryzujących się dość rozproszonym typem zabudowy jest przedsięwzięciem bardzo kosztownym, nie tylko na etapie inwestycji, ale również w trakcie późniejszego użytkowania. W związku z powyższym na terenie gminy Lipinki Łużyckie zakłada się budowę tak zwanych oczyszczalni kontenerowych, odbierających ścieki za pomocą sieci z poszczególnych zlewni, utworzonych dla większych miejscowości. Należy więc założyć, że dla posesji oddalonych od głównej koncentracji zabudowy, gdzie realizacja sieci kanalizacyjnej nie będzie prowadzona ze względów ekonomicznych dopuszcza się pozostawienie zbiorników bezodpływowych lub realizację oczyszczalni przydomowych przy korzystnych warunkach gruntowo – wodnych. Wody opadowe i roztopowe odprowadzane powinny być nadal przez spływ powierzchniowy do pobliskich rowów melioracyjnych i cieków wodnych oraz przez infiltrację do gruntu. Ścieki deszczowe z zanieczyszczeniami typu przemysłowego lub ropopochodnymi (z ciągów komunikacyjnych, placów, parkingów, baz transportowych, warsztatów samochodowych, stacji paliw, itp.) po oczyszczeniu powinny być odprowadzane do odbiornika w sposób zorganizowany poprzez zamknięte bądź otwarte systemy kanalizacyjne. Wody opadowe umownie czyste bądź poddane oczyszczeniu można wykorzystać na miejscu na potrzeby gospodarcze (np.: w obiegach zamkniętych) i odprowadzać powierzchniowo na tereny biologicznie czynne, rozsączyć w gruncie, a jeżeli nie będzie to możliwe retencjonować i odprowadzać do odbiornika po przejściu fali opadów.

⁶³ Sieć rozdzielcza i kolektory.

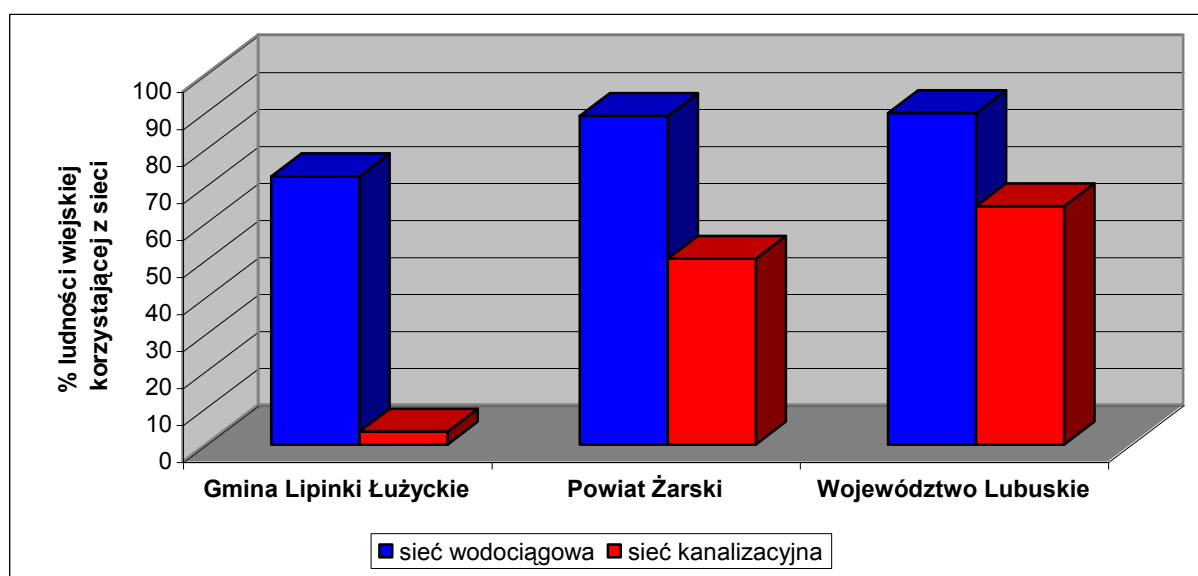
⁶⁴ Sieć rozdzielcza i kolektory.

RYCINA 29: Gmina Lipinki Łużyckie – zaopatrzenie w wodę i sieć kanalizacyjna w 2011 roku (I).

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2012.

RYCINA 30: Gmina Lipinki Łużyckie – zaopatrzenie w wodę i sieć kanalizacyjna w 2011 roku (II).

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2012.

6. 3. Sieć gazowa.

Na terenie gminy Lipinki Łużyckie Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo SA (PGNiG SA) nie posiada obszarów i terenów górniczych utworzonych w związku z wydobywaniem gazu ziemnego oraz przesyłowej i dystrybucyjnej sieci gazowej. PGNiG SA nie prowadzi na przedmiotowym terenie działalności związanej z poszukiwaniem i rozpoznawaniem złóż ropy naftowej i gazu ziemnego. Nie planuje również żadnych inwestycji.

Operator Gazociągów Przesyłowych „Gaz – System” SA, Oddział we Wrocławiu nie eksploatuje gazociągów wysokiego i średniego ciśnienia i zgodnie z zatwierdzonym *Planem Rozwoju Operatora Gazociągów Przesyłowych Gaz – System SA na lata 2009 – 2014* nie planuje żadnych zamierzeń inwestycyjnych na terenie gminy Lipinki Łużyckie.

Polska Spółka Gazownictwa (PSG) sp. z o.o., Zakład w Zgorzelcu nie posiada na terenie gminy infrastruktury gazowej. W planach rozwojowych spółki do 2017 roku nie ma ujętej rozbudowy sieci gazowej na przedmiotowym terenie.

TABELA 108: Gmina Lipinki Łużyckie – sieć gazowa, odbiorcy oraz zużycie gazu w gospodarstwach domowych w 2011 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Lipinki Łużyckie	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
Gęstość sieci gazowej ogółem w km/100 km ²	–	14,42	26,50
Gęstość sieci gazowej przesyłowej w km/100 km ²	–	3,67	6,00
Gęstość sieci gazowej rozdzielczej w km/100 km ²	–	10,75	20,50
Gęstość sieci gazowej rozdzielczej w km/100 km ² na wsi	–	0,2	9,3
Odbiorcy ⁶⁵ gazu z sieci na 1000 mieszkańców ogółem	–	184,37	187,34
Liczba odbiorców ⁶⁶ gazu z sieci w stosunku do liczby ludności ogółem w (%)	–	18,44	18,73
% ludności ogółem korzystającej z sieci gazowej	–	52,29	52,60
% ludności wiejskiej korzystającej z sieci gazowej	–	0,7	12,3
Zużycie gazu z sieci na 1 odbiorcę ⁶⁷ w m ³ ogółem	–	239,0	237,0
Zużycie gazu z sieci na 1 odbiorcę ⁶⁸ w m ³ na wsi	–	286,8	411,3
Zużycie gazu z sieci na 1 mieszkańca ⁶⁹ w m ³ ogółem	–	124,9	124,7
Zużycie gazu z sieci na 1 mieszkańca ⁷⁰ w m ³ na wsi	–	2,0	50,5
Odbiorcy ⁷¹ gazu z sieci ogrzewający mieszkania na 1000 mieszkań ogółem	–	130,23	138,53

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2012.

Jak wspomniano na wstępie rozdziału plany rozwoju spółek gazowniczych nie przewidują w najbliższych latach inwestycji w infrastrukturę gazowniczą na terenie gminy. Niemniej istniejące warunki techniczne i stan techniczny gazociągów w regionie pozwalają na rozbudowę sieci dystrybucyjnej dla potrzeb wszystkich zainteresowanych, którzy spełnią warunek opłacalności w rozumieniu ustawy Prawo energetyczne. Opłacalność przedsięwzięcia uzależniona jest między innymi od zawarcia odpowiedniej ilości umów o przyłączenie do sieci gazowej oraz długości projektowanych gazociągów i przyłączy odpowiednich dla umożliwienia zaistnienia warunków technicznych przyłączenia. Stacje redukcyjno – pomiarowe oraz gazociągi stanowią układy hermetycznie zamknięte i wyłączając stany awaryjne nie zagrażają środowisku naturalnemu. Wprowadzenie gazyfikacji sprzyja ochronie środowiska poprzez eliminację lokalnej emisji pyłów i toksycznych składników spalin. Na terenie gminy

⁶⁵ Odbiorcy w gospodarstwach domowych, łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.

⁶⁶ Odbiorcy w gospodarstwach domowych, łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.

⁶⁷ Odbiorcy w gospodarstwach domowych, łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.

⁶⁸ Odbiorcy w gospodarstwach domowych, łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.

⁶⁹ Do przeliczeń przyjęto ludność ogółem bez wyodrębniania jej w tych miastach i wsiach, w których ta sieć istniała.

⁷⁰ Do przeliczeń przyjęto ludność ogółem bez wyodrębniania jej w tych wsiach, w których ta sieć istniała.

⁷¹ Odbiorcy w gospodarstwach domowych, łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.

korzystne warunki do gazyfikacji posiada przede wszystkim rejon wsi Lipinki Łużyckie i Suchleb (łącznie 1754 mieszkańców – około 450 potencjalnych odbiorców) oraz ewentualnie rejon wsi: Górka, Brzostowa, Sieciejów i Pietrzyków (łącznie 678 mieszkańców – około 200 potencjalnych odbiorców), czyli miejscowości położone stosunkowo blisko infrastruktury gazowniczej i dodatkowo charakteryzujące się dość dużym zaludnieniem.

Ewentualna przyszła budowa sieci gazowej dla odbiorców indywidualnych powinna być realizowana z uwzględnieniem obowiązującego prawa energetycznego – ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 roku (Dz. U. Nr 54 poz. 348 z późn. zm.) oraz rozporządzeń wykonawczych, w szczególności w oparciu o:

- wnioski podmiotów ubiegających się o przyłączenie do sieci gazowej posiadających tytuł prawny do korzystania z przyłączanego obiektu;
- sporządzony przez przedsiębiorstwo energetyczne plan rozwoju w zakresie sieci gazowej, uwzględniający wytyczne miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, ograniczony do zadań, dla których istnieją warunki techniczne oraz ekonomiczne dostarczania paliwa gazowego.

6. 4. Elektroenergetyka.

6.4.1. Elektroenergetyczna sieć przesyłowa.

Na terenie gminy Lipinki Łużyckie nie ma i nie przewiduje się budowy obiektów elektroenergetycznych (stacji i linii o napięciu 220 kV i 400 kV) krajowej sieci przesyłowej, będących w eksploatacji Polskich Sieci Elektroenergetycznych SA.

6.4.2. Elektroenergetyczna sieć dystrybucyjna.

Na terenie gminy Lipinki Łużyckie ENEA Operator sp. z o.o. posiada linie energetyczne wysokiego napięcia 110 kV, średniego napięcia 20 kV oraz niskiego napięcia 0,4 kV.

Przebiegająca przez gminę na długości 8,560 km linia wysokiego napięcia (WN) 110 kV jest częścią systemu łączącego stacje transformatorowe 110/20 kV w Żarach i Bronowicach. Łączna długość linii średniego napięcia (SN) 20 kV wynosi 45,434 km, w tym 1 km linii kablowych, zaś łączna długość linii niskiego napięcia (nN) 0,4 kV wynosi 43,748 km, z czego 0,326 linii kablowych. Ponadto ENEA Operator sp. z o.o. posiada na terenie gminy 14 stacji transformatorowych 20/0,4 kV napowietrznych i 17 stacji transformatorowych 20/0,4 kV murowanych. Odbiorcy energii elektrycznej zasilani są liniami nN 0,4 kV wyprowadzonymi ze stacji transformatorowych 20/0,4 kV, będących własnością operatora systemu dystrybucyjnego ENEA Operator sp. z o.o. lub bezpośrednio z abonenckich stacji transformatorowych 20/0,4 kV, będących własnością odbiorców.

Wszystkie miejscowości na terenie gminy są zelektryfikowane. Odbiorcy energii elektrycznej podzieleni są w zależności od wielkości mocy przyłączeniowej oraz napięcia sieci, do której są przyłączeni. Na terenie gminy jest 3 odbiorców przyłączonych do sieci SN i 1 odbiorca przyłączony do sieci nN o mocy powyżej 40 kW (duży odbiór) oraz 1089 odbiorców o mocy przyłączeniowej do 40 kW (mały odbiór), w tym 851 gospodarstw domowych. Dostawy energii w pełni pokrywają potrzeby mieszkańców oraz jednostek gospodarczych. W lokalnym systemie energetycznym występują rezerwy, które mogą być wykorzystywane do celów grzewczych u istniejących odbiorców przyłączonych do sieci ENEA. Obecny system elektroenergetyczny zaspokaja we właściwym zakresie potrzeby mieszkańców i nie występują problemy związane z brakami energii elektrycznej. Jednakże część sieci, zwłaszcza niektórych odcinków linii napowietrznej 0,4 kV wymaga modernizacji. Istnieje również potrzeba

wymiany części drewnianych słupów na liniach niskiego napięcia. Problemem w skali całej gminy jest niewystarczająca ilość sieci oświetlenia ulicznego.

TABELA 109: Gmina Lipinki Łużyckie – odbiorcy oraz zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w 2011 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Lipinki Łużyckie	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
Odbiorcy energii elektrycznej na 1000 mieszkańców ogółem	328,62 ⁷²	336,52	352,90
Zużycie energii elektrycznej na 1 odbiorcę ogółem w kWh	b.d.	2079,65	2070,31
Zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca ogółem w kWh	b.d.	699,4	730,8
Zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca na wsi w kWh	b.d.	277,5	276,9

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2012.

W najbliższym czasie rozbudowa lub modernizacja sieci elektroenergetycznej na terenie gminy realizowana będzie na podstawie *Planu Rozwoju ENEA Operator sp. z o.o. na lata 2011 – 2015*.

6.4.3. Alternatywne źródła energii.

Rosnące wraz z rozwojem cywilizacyjnym zapotrzebowanie na energię, przy wyczerpywaniu się jej tradycyjnych zasobów głównie paliw kopalnych (węgiel, ropy naftowej, gazu ziemnego) oraz towarzyszący ich zużyciu wzrost zanieczyszczenia środowiska, powodują zwiększenie zainteresowania wykorzystaniem energii ze źródeł odnawialnych. Energia ze źródeł odnawialnych oznacza energię pochodzącą z naturalnych powtarzających się procesów przyrodniczych, uzyskiwaną z odnawialnych niekopalnych źródeł energii takich jak: energia wody, wiatru, promieniowania słonecznego, geotermalna oraz energia wytwarzana z biomasy stałej, biogazu i biopaliw ciekłych. Urozmaicona (miejscami) rzeźba terenu powoduje, że na obszarze gminy Lipinki Łużyckie istnieją względnie korzystne uwarunkowania naturalne (anemograficzne i hydrograficzne), umożliwiające pozyskiwanie energii elektrycznej z odnawialnych źródeł – w tym przypadku na bazie siły wiatru, wody i promieniowania słonecznego.

Opracowania Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej (IMGW) wskazują, że w Polsce średnia roczna prędkość wiatrów na wysokości 10 – 20 m waha się między 2,8 a 3,5 m/s, a prędkości powyżej 4 m/s, uważane na obecnym poziomie rozwoju technologicznego za wartość minimalną do efektywnej konwersji energii wiatru, występują na 2/3 powierzchni kraju na wysokościach powyżej 25 m nad poziomem gruntu (Skoczkowski et al., 2007). Poza ogólną mezoskalową mapą stref energetycznych w Polsce autorstwa prof. Lorenca (Skoczkowski et al., 2007) brak jest innych bardziej szczegółowych opracowań charakteryzujących prędkości wiatru w kraju. Mapa dzieli obszar Polski na 6 stref od bardzo korzystnej do bardzo niekorzystnej oraz terenów wyłączonych (Lorenc, 2005). Rejon gminy Lipinki Łużyckie zakwalifikowano do strefy III – dość korzystnej. Na terenie gminy Lipinki Łużyckie tereny potencjalnie predysponowane do lokalizacji elektrowni wiatrowych zlokalizowane są w północnej części gminy (najwyżej położone n.p.m. obszary gminy). Rejony te mają jednak tylko względnie korzystne warunki dla lokalizacji farm wiatrowych. O ile wartość warunków wietrznych będzie można dopiero ocenić po przeprowadzeniu specjalistycznych badań, o tyle część wspomnianego rejonu znajduje się w granicach obszarów objętych ochroną w myśl ustawy o ochronie przyrody (NATURA 2000, Obszar Chronionego Krajobrazu) oraz obejmuje obszary o wysokim wskaźniku lesistości. W związku z powyższym inwestycje w farmy wiatrowe w

⁷² Stan aktualny, to jest XI 2013 roku.

rejonach objętych ochroną uważa się za niepożądane. Ewentualna lokalizacja farm wiatrowych wskazana byłaby jedynie w zachodniej części gminy, w rejonie wsi: Boruszyn, Cisowa, Grotów i Zajączek, po przeprowadzeniu analiz wykluczających negatywny wpływ na środowisko oraz uzyskaniu pozytywnych wyników konsultacji społecznych.

Korzystne warunki hydrograficzne dotyczą zaś możliwości lokalizacji małych elektrowni wodnych na licznych ciekach wodnych, zwłaszcza charakteryzujących się znacznym przepływem. Na terenie gminy istnieje także korzystny potencjał techniczny energii wodnej. Potencjał techniczny to potencjał możliwy do uzyskania poprzez budowę elektrowni wodnych na istniejących obiektach piętrzących, których stan techniczny oraz warunki hydrologiczne (minimalna wysokość spadku, przepływ roczny średni) pozwalają na realizację inwestycji. Jako kryterium przydatności przyjmuje się minimalną wysokość spadku na poziomie 1,6 m oraz przepływ roczny średni nie mniejszy niż 0,1 m³/s. W związku z powyższym na bazie szczegółowych, specjalistycznych analiz należy rozpatrzyć wszystkie aspekty ewentualnej budowy małych elektrowni wodnych w rejonie dolin rzek Lubszy i Skrody, z uwzględnieniem obecnych uwarunkowań naturalnych i ekonomicznych.

W Polsce istnieją dość dobre warunki do wykorzystania energii promieniowania słonecznego przy dostosowaniu typu systemów i właściwości urządzeń wykorzystujących tę energię do charakteru, struktury i rozkładu w czasie promieniowania słonecznego. Województwo Lubuskie w skali całego kraju charakteryzuje się względnie korzystnymi warunkami nasłonecznienia.

6. 5. Ciepłownictwo.

Potrzeby grzewcze mieszkańców gminy Lipinki Łużyckie (zabudowa jednorodzinna i zagrodowa) pokrywane są ze źródeł indywidualnych, do których należą głównie piece opalane węglem kamiennym i jego pochodnymi, węglem brunatnym, drewnem oraz olejem opałowym lub gazem propan – butan. Nieliczne budynki wielorodzinne, zakłady produkcyjne, obiekty użyteczności publicznej (przedszkole, zespół szkół, Urząd Gminy, Gminna Biblioteka Publiczna, Ochotnicza Straż Pożarna) i inne obiekty usługowe, a także większe gospodarstwa rolne (przetwórstwo rolno – spożywcze) posiadają własne kotłownie.

Obecny sposób zaopatrzenia w energię ciepłą, poza kotłowniami olejowymi i gazowymi, jest niekorzystny między innymi z punktu widzenia ochrony środowiska. Sieć lokalnych kotłowni opalanych węglem i jego pochodnymi powoduje w okresie zimowym tak zwaną niską emisję zanieczyszczeń, potęgowaną lokalnie ukształtowaniem powierzchni ziemi (np.: w rejonie dolin rzecznych). Wymogi ochrony powietrza atmosferycznego wymuszają potrzebę podjęcia inicjatyw związanych ze zmianą obecnego rodzaju paliw używanych do celów grzewczych, szczególnie węgla i drewna, w kierunku szerszego wykorzystania paliw uznawanych za ekologiczne. Takim nośnikiem energii może stać się np.: gaz sieciowy, energia elektryczna, biomasa, energia słoneczna, itp. W najbliższym okresie nie przewiduje się realizacji centralnych urządzeń ciepłowniczych, umożliwiających dostawę ciepła dla odbiorców zamieszkujących zabudowania jednorodzinne i zagrodowe. Najbardziej prawdopodobne wydaje się być przynajmniej częściowa gazyfikacja gminy, służąca również potrzebom grzewczym. Gmina nie posiada opracowania *Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe*.

6. 6. Telekomunikacja i łączność.

Gmina Lipinki Łużyckie wyposażona jest w nowoczesne systemy telekomunikacyjne. Dzieje się tak dzięki włączeniu do central obsługujących przepływ automatyczny oraz inwestycji poczynionych przez operatorów telekomunikacyjnych. Zwiększa się liczba numerów telefonicznych. W każdej miejscowości zainstalowani są abonenci telefonii przewodowej. Umożliwia to nawiązanie łączności praktycznie z całym światem. Operująca na terenie gminy firma Orange (dawniej Telekomunikacja Polska SA) zapewnia szeroką gamę usług. Są wśród nich usługi powszechne: telefoniczne, telegraficzne, teleksowe i telefaksowe oraz specjalistyczne w dziedzinie transmisji danych, radiokomunikacji i dostępu do internetu. Ponadto cały teren gminy jest w zasięgu działania operatorów telefonii bezprzewodowej: ORANGE, PLUS, T-MOBILE, PLAY, itd. i oferowanych przez nich nowoczesnych usług teleinformatycznych. Na terenie miejscowości: Cisowa, Grotów i Lipinki Łużyckie zlokalizowane są stacje bazowe telefonii komórkowej.

Trudności z pozyskaniem szerokiej gamy najświeższych informacji dotyczących telekomunikacji, związane z zastrzeżeniem danych ze względu na konkurencję, spowodowały, że w poniższym tekście oraz tabeli analizowane są ostatnie ogólnodostępne dane publikowane w 2000 roku. Według danych z 1999 roku w gminie zarejestrowanych było 410 łącz telefonii przewodowej w mieszkaniach. Na 1000 ludności przypadało więc 126 numerów telefonicznych. Dodatkowo na terenie gminy zlokalizowane były 4 aparaty ogólnodostępne. Obecnie na terenie gminy funkcjonuje 1 placówka pocztowa (Filia Urzędu Pocztowego Żary 1) zlokalizowana w Lipinkach Łużyckich przy ul. Głównej 6, świadcząca również usługi telekomunikacyjne.

TABELA 110: Gmina Lipinki Łużyckie – telekomunikacja w 1999 roku i łączność w 2013 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Lipinki Łużyckie	Powiat Żarski	Województwo Lubuskie
Ludność na 1 placówkę pocztową	3326	4736	4045
Liczba placówek pocztowych na 10 tys. ludności	3,01	2,11	2,47
Liczba placówek pocztowych na 10 km ²	0,11	0,15	0,18
Linie telefoniczne ogółem ⁷³ na 1000 ludności	149,79	174,90	235,67
Linie telefoniczne w mieszkaniach na 1000 ludności	125,84	144,88	193,84
Linie telefoniczne w mieszkaniach na 1000 mieszkań	460,67	484,60	643,27
Liczba aparatów ogólnodostępnych na 10 tys. ludności	12,28	20,87	24,59
Liczba aparatów ogólnodostępnych na 10 km ²	0,45	1,51	1,77

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS 2000 ; Poczta Polska SA, 2013.

Nasylenie usługami łączności na terenie gminy Lipinki Łużyckie było w 2013 roku statystycznie najbardziej korzystne, poza wskaźnikiem gęstości placówek na 10 km², w stosunku do uwarunkowań charakteryzujących powiat żarski oraz województwo lubuskie. Powodem takiego stanu pomimo, że funkcjonuje tu tylko jedna placówka pocztowa obsługująca rejon całej gminy, jest stosunkowo niewielka powierzchnia gminy i jej nieliczna populacja. Ogólny poziom telefonizacji gminy Lipinki Łużyckie, o którym świadczy liczba linii na 1000 mieszkańców był mniej korzystny od średniej dla powiatu i województwa. W 1999 roku tylko 1 osoba na 8 była abonentem telefonii przewodowej. W tym przypadku niewątpliwie wyższą średnią ilość linii telefonicznych w powiecie i województwie zwiększała duża liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w miastach. Jeszcze bardziej wymiernym wskaźnikiem był wskaźnik nasycenia telefonią na 1000 mieszkań, który w

⁷³ Linie w mieszkaniach i w firmach.

przypadku gminy Lipinki Łużyckie również kształtował się mniej korzystnie od średniej dla powiatu żarskiego i województwa lubuskiego. W 1999 roku w zaledwie co 2,2 mieszkaniu zarejestrowany był abonent telefonii analogowej. Obecnie sytuacja ta uległa zmianie, bowiem każdy zainteresowany może zostać abonentem telefonii przewodowej oraz mobilnej i tym samym nasycenie telefonią stacjonarną jak i mobilną należy uznać za wystarczające z punktu widzenia potrzeb. Tak funkcjonujące usługi telekomunikacyjne są niezbędne w dzisiejszych realiach gospodarki rynkowej, z uwagi na zwiększone potrzeby telekomunikacyjne oraz teleinformatyczne mieszkańców, a zwłaszcza obecnych przedsiębiorców i potencjalnych inwestorów.

6. 7. Gospodarka odpadami.

Zgodnie z Ustawą „o odpadach” gmina Lipinki Łużyckie posiada *Plan Gospodarki Odpadami (PGO)*. Program został opracowany w ramach Łużyckiego Związku Gmin. System zbierania odpadów komunalnych na terenie gminy Lipinki Łużyckie jest podobny do większości takich systemów stosowanych w innych rejonach Polski. Polega on na zbieraniu do odpowiednich pojemników odpadów oraz ich dalszemu deponowaniu na składowisku.

Ilość i jakość wytwarzanych odpadów komunalnych uzależnione są od wielu czynników lokalnych, takich jak:

- sytuacja gospodarcza i poziom życia mieszkańców;
- styl życia mieszkańców;
- struktura zabudowy, infrastruktura komunalna i usługowa.

Skład odpadów komunalnych jest zróżnicowany dla miast i wsi. Odpady komunalne wytwarzane na terenach wiejskich charakteryzują się generalnie mniejszym udziałem materii organicznej i papieru. Relatywnie większa jest w nich zawartość tworzyw sztucznych oraz szkła. Najważniejszymi źródłami powstawania odpadów komunalnych bez względu na to czy jest to teren miejski czy wiejski są przede wszystkim gospodarstwa domowe, generujące odpady komunalne oraz obiekty infrastruktury społecznej takie jak: handel, usługi, rzemiosło, szkolnictwo, służba zdrowia, obiekty turystyczne, itp., w których powstają odpady podobne do komunalnych. Odpady podobne do komunalnych generują także zakłady produkcyjne podczas swojej działalności. Odpady przemysłowe niebezpieczne i inne niż niebezpieczne wytwarzają zakłady przemysłowe, ale także tego rodzaju odpady występują w strumieniu odpadów komunalnych.

Nowa ustawa o gospodarowaniu odpadami (nowelizacja ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku o odpadach) sprawia, że to poszczególne gminy a nie właściciele nieruchomości decydują o tym gdzie trafią odpady, a także jaki podmiot będzie zajmował się ich wywozem. Dzięki temu w zamyśle powstaje nowy, sprawniejszy system gospodarowania odpadami, w którym więcej odpadów będzie segregowanych, czego wymagają normy Unii Europejskiej. Na mieszkańców nałożony został podatek śmieciowy. Nowa ustawa dopuszcza trzy warianty naliczania podatku: opłata od mieszkańca (osoby), opłata od metra kwadratowego nieruchomości lub opłata uzależniona od ilości zużytej wody lub system mieszany. Na terenie gminy Lipinki Łużyckie zdecydowano się na opłatę od mieszkańca (osoby). W związku z ustawowym wymogiem objęcia każdego mieszkańca podatkiem śmieciowym można spodziewać zwiększonej ilości odbieranych odpadów.

W ciągu roku na terenie gminy powstaje około 500 Mg odpadów komunalnych. Na terenie gminy nie ma i nie planuje się budowy składowiska odpadów oraz innych instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów. Odpady komunalne z terenu gminy Lipinki Łużyckie deponowane są obecnie na składowisku w miejscowości Kadłubia w gminie wiejskiej Żary. Na obszarze gminy działalność w zakresie zbierania, transportu, usuwania lub unieszkodliwiania odpadów komunalnych prowadzi obecnie Przedsiębiorstwo Komunalne „PEKOM” z Żar.

Odpady gromadzone są przez mieszkańców w workach i pojemnikach przeznaczonych na poszczególne frakcje (odpady zmieszane, papier, szkło, tworzywa sztuczne, itd.). Mieszkańcy zabudowań zagrodowych i jednorodzinnych wyposażeni są w worki na poszczególne frakcje, zaś mieszkańcy zabudowań wielorodzinnych (spółdzielnie, wspólnoty mieszkaniowe) mają do dyspozycji pojemniki na poszczególne frakcje. Częstotliwość odbierania odpadów komunalnych uzależniona jest od szybkości ich zapełniania. W większości przypadków odpady zmieszane wywożone są dwa do czterech razy w miesiącu, w tym na zgłoszenie telefoniczne. Na terenie gminy nie ma jeszcze Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK). Planuje się jego budowę na terenie Lipinek Łużyckich. Mieszkańcy gminy będą mogli deponować tam między innymi: odpady opakowaniowe, wielkogabarytowe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, gruz oraz odpady ulegające biodegradacji (trawę, gałęzie). Odpady poprzemysłowe i niebezpieczne wywożone są przez wyspecjalizowane podmioty spoza terenu gminy.

Docelowo odpady z terenu gminy Lipinki Łużyckie będą deponowane na międzygminnym składowisku odpadów zlokalizowanym we wsi Marszów na terenie gminy wiejskiej Żary. Budowa składowiska realizowana jest w ramach projektu „Gospodarka odpadami w obrębie powiatów żarskiego i żagańskiego”. Projektem zarządza Zakład Zagospodarowania Odpadów sp. z o.o. z Żar. Celem realizacji niniejszego projektu jest doprowadzenie systemu gospodarki odpadów gmin regionu obsługi zakładu do stanu zgodnego z wymaganiami przepisów Polski i UE, realizacji nałożonego obowiązku świadczenia usług publicznych w ramach zadań własnych tych gmin w gospodarce odpadami, oraz zapewnienie możliwości wieloletniego unieszkodliwiania odpadów w tym regionie.

Mając na uwadze dbałość o stan środowiska naturalnego docelowo należy założyć następujące, podstawowe kierunki działań w zakresie gospodarki odpadami:

- zmniejszenie ilości wszystkich rodzajów odpadów kierowanych na składowiska;
- ograniczenie ilości odpadów komunalnych organicznych poprzez ich kompostowanie na miejscu powstawania;
- objęcie wszystkich mieszkańców systemem segregacji odpadów;
- niedopuszczanie do powstawania dzikich wysypisk;
- wspieranie mieszkańców w działaniach związanych z usuwaniem azbestu poprzez wyspecjalizowane firmy wybrane przez gminę;
- podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców.

6. 8. Melioracje i urządzenia wodne.

6.8.1. Melioracje.

Urządzenie melioracji wodnych służą regulacji stosunków wodnych w celu poprawienia zdolności produkcyjnej gleby oraz ułatwienia jej uprawy. Ponadto chronią użytki rolne przed powodzią. Ustawa z dnia 18 lipca 2001 Prawo wodne (tekst jednolity, Dz. U. z 2012 roku, poz. 145) dzieli urządzenia melioracji wodnych na podstawowe i szczegółowe.

Do urządzeń melioracji wodnych podstawowych należą:

- budowle piętrzące, upustowe oraz obiekty służące do ujmowania wód;
- stopnie i zbiorniki wodne;
- kanały wraz z budowlami związanymi z nimi funkcjonalnie;
- rurociągi o średnicy co najmniej 0,6 m;
- budowle regulacyjne oraz przeciwpowodziowe;

- stacje pomp.

Natomiast urządzenia melioracji wodnych szczegółowych obejmują:

- rowy wraz z budowlami związanymi z nimi funkcjonalnie;
- deszczownie z pompami przenośnymi;
- rurociągi o średnicy poniżej 0,6 m;
- stacje pomp do nawodnień ciśnieniowych;
- ziemne stawy rybne oraz groble na obszarach nawadnianych;
- systemy nawodnień grawitacyjnych.

TABELA 111: Gmina Lipinki Łużyckie – ewidencja urządzeń melioracji szczegółowych (I).

Obręb	Użytki rolne zmeliorowane w ha			Użytki rolne zdrenowane w ha		
	Ogółem	w tym:		Ogółem	w tym:	
		grunty orne	użytki zielone		grunty orne	użytki zielone
Boruszyn	164,82	117,16	47,66	146,19	107,71	38,48
Brzostowa	45,35	26,24	19,11	b.d.	b.d.	b.d.
Cisowa	29,71	24,94	4,77	27,88	23,98	3,90
Górka	74,55	38,79	35,76	10,28	9,42	0,86
Grotów	589,48	488,81	100,67	484,58	432,41	52,17
Lipinki Łużyckie	403,77	232,59	171,18	314,56	192,81	121,75
Pietrzyków	211,46	169,34	42,12	134,48	129,49	4,99
Piotrowice	17,51	10,39	7,12	b.d.	b.d.	b.d.
Sieciejów	10,41	1,59	8,82	b.d.	b.d.	b.d.
Suchleb	28,59	17,84	10,75	6,79	4,96	1,83
Tyliczki	141,53	119,74	21,79	114,25	209,24	5,01
Zajączek	71,83	24,74	47,09	15,28	7,03	8,25

Źródło: Urząd Gminy Lipinki Łużyckie, 2013 ; Lubuski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Zielonej Górze, Inspektorat Lubsko, 2013.

Według aktualnych danych Lubuskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych z Zielonej Góry, Inspektorat Lubsko, na terenie gminy Lipinki Łużyckie łączna powierzchnia gruntów zmeliorowanych wynosi 1757 ha, z czego 1238 ha gruntów ornych i 519 ha użytków zielonych (w tym 20 ha nawadnianych). Powyższe oznacza, że użytki rolne zmeliorowane stanowią 46,77 % ogólnej powierzchni trwałych użytków rolnych w gminie. Natomiast łączna powierzchnia użytków rolnych zdrenowanych wynosi 1275 ha, z czego 1002 ha gruntów ornych i 273 ha użytków zielonych. Powyższe oznacza, że użytki rolne zdrenowane stanowią 33,94 % ogólnej powierzchni trwałych użytków rolnych w gminie. Należy nadmienić, że użytki rolne zdrenowane stanowią 72,57 % ogólnej powierzchni użytków rolnych zmeliorowanych. Sieć drenarska obejmuje 480 budowli, z czego 458 to wyloty ze zbieraczy, a 22 to studzienki drenarskie.

TABELA 112: Gmina Lipinki Łużyckie – ewidencja urządzeń melioracji szczegółowych (II).

Obręb	Rowy melioracji szczegółowych (mb)
Boruszyn	11130
Brzostowa	6455
Cisowa	1785
Górka	7630
Grotów	22955
Lipinki Łużyckie	18175
Pietrzyków	13126
Piotrowice	4241
Sieciejów	1420
Suchleb	2575
Tyliczki	2400
Zajączek	11665

Źródło: Urząd Gminy Lipinki Łużyckie, 2013 ; Lubuski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Zielonej Górze, Inspektorat Lubusko, 2013.

Według aktualnych danych Lubuskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych z Zielonej Góry, Inspektorat Lubusko, całkowita długość rowów melioracyjnych na terenie gminy Lipinki Łużyckie wynosi 104,357 km, w tym 7,217 km rowów ubezpieczonych. Oznacza to, że średnio na każde 100 ha powierzchni gminy przypada 1,18 km rowów melioracyjnych. Na powyższych rowach zlokalizowane są 402 budowle, w tym:

- 396 budowli komunikacyjnych (przepusty, mostki, brody);
- 6 zastawek, wpustów i przepustów – zastawek.

Ogółem powierzchnia zmeliorowana rowami obejmuje 553 ha użytków rolnych, z czego 250 ha gruntów ornych i 303 ha użytków zielonych. Powyższe oznacza, że użytki rolne zmeliorowane rowami stanowią 14,72 % ogólnej powierzchni trwałych użytków rolnych w gminie (31,47 % użytków rolnych zmeliorowanych).

6.8.2. Urządzenia wodne.

Na terenie gminy Lipinki Łużyckie nie ma cieków wodnych znajdujących się w administracji Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej (RZGW) we Wrocławiu. Ewidencją miejscowych cieków podstawowych administruje Lubuski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Zielonej Górze, Inspektorat w Lubusku.

TABELA 113: Gmina Lipinki Łużyckie – ewidencja cieków podstawowych w 2013 roku (I).

Nazwa cieku	Długość cieku na terenie gminy w km	Kilometraż
Lubsza	10,250	52+750 – 63+000
Sienica	1,980	0+000 – 1+980
Pluskawa	5,625	0+000 – 5+625
Skroda	5,700	20+700 – 26+400
Kościelna	4,000	0+000 – 4+000
Skródzica	5,900	2+900 – 8+8000

Źródło: Lubuski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Zielonej Górze, Inspektorat Lubusko, 2013.

TABELA 114: Gmina Lipinki Łużyckie – ewidencja cieków podstawowych w 2013 roku (II).

Nazwa ciek	Obręb	Kilometraż	Długość w km
Lubsza	Brzostowa	52+750 – 55+000	2,250
	Lipinki Łużyckie	55+000 – 59+600	4,600
	Suchleb	59+600 – 63+000	3,400
Sienica	Lipinki Łużyckie	0+000 – 1+980	1,980
Pluskawa	Cisowa	0+000 – 2+100	2,100
	Zajączek	2+100 – 2+800	0,700
	Boruszyn	2+800 – 4+750	1,950
	Lipinki Łużyckie	4+750 – 5+625	0,875
Skroda	Grotów	20+700 – 26+400	5,700
Kościelna	Grotów	0+000 – 4+000	4,000
Skródzica	Grotów	2+900 – 8+800	5,900

Źródło: Lubuski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Zielonej Górze, Inspektorat Lubsko, 2013.

Z powyższych danych wynika, że całkowita długość cieków podstawowych na terenie gminy Lipinki Łużyckie wynosi 33,455 km. Na wyżej wymienionych ciekach zlokalizowane są 44 budowle, z czego 39 to obiekty komunikacyjne, a 5 to budowle piętrzące.

Istotny wpływ na prowadzenie racjonalnej gospodarki wodnej mają rozmiary i techniczna sprawność urządzeń wodnych. Ponieważ nadmiar wód w glebie, podobnie jak ich niedobór negatywnie wpływają na jej wydajność, to tworzenie optymalnych warunków wilgotnościowych i powietrznych poprzez melioracje, dzięki którym można regulować poziom wód gruntowych oraz odpływ nadmiaru wód opadowych, staje się koniecznością. Prawidłowe funkcjonowanie systemów melioracyjnych jest uzależnione od ich właściwej eksploatacji i konserwacji. Odpowiedzialność za właściwe utrzymywanie urządzeń melioracji wodnych spoczywa na zainteresowanych właścicielach gruntów. Stan urządzeń melioracji wodnych szczegółowych na terenie gminy Lipinki Łużyckie jest w dużej mierze niezadowalający. Większość urządzeń melioracyjnych wymaga odbudowy lub modernizacji. Lubuski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Zielonej Górze nie przewiduje obecnie inwestycji na terenie gminy Lipinki Łużyckie. W najbliższym okresie ze względu na ograniczone środki finansowe ewentualne prace będą obejmować bieżące utrzymanie urządzeń.

6.9. Cmentarze.

Na terenie gminy Lipinki Łużyckie funkcjonują 4 cmentarze parafialne zlokalizowane w następujących miejscowościach:

- Brzostowa – o powierzchni 0,12 ha;
- Grotów – 0,70 ha;
- Lipinki Łużyckie – 1,25 ha;
- Pietrzyków – 0,48 ha.

Łączna powierzchnia czynnych cmentarzy wynosi 2,55 ha. Szacuje się, że istniejące miejsca pochówku w perspektywie najbliższych kilkunastu lat zaspokoją potrzeby mieszkańców gminy i w związku z powyższym nie planuje się budowy nowych cmentarzy.

Na terenie gminy nie występują grzebowiska dla zwierząt. Gmina posiada stosowne umowy dotyczące odbioru i utylizacji martwych zwierząt hodowlanych i gospodarskich.

6. 10. Obiekty obrony cywilnej i narodowej.

Obrona cywilna na terenie gminy Lipinki Łużyckie nie posiada urzędzeń i obiektów do wykorzystania w czasie potencjalnych zagrożeń.

7. DOKUMENTACJA PLANISTYCZNO – STRATEGICZNA.

W okresie od 2004 roku, a więc po opracowaniu i uchwaleniu pierwszej *Strategii Rozwoju Gminy Lipinki Łużyckie*, powstał szereg dokumentów planistyczno – strategicznych o charakterze planów, studiów, strategii i programów, zarówno na szczeblu wojewódzkim jak i powiatowym, obejmujących zasięgiem swojego opracowania teren gminy Lipinki Łużyckie. Poniżej przedstawiono zapisy i wnioski z wybranej dokumentacji odnoszącej się bezpośrednio lub pośrednio do terenu gminy Lipinki Łużyckie.

WOJEWÓDZTWO LUBUSKIE:

7. 1. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego.

Zgodnie z art. 38 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity, Dz. U. z 2012 roku, poz. 627 z późn. zm.) organy samorządu województwa sporządzają plan zagospodarowania przestrzennego województwa, prowadzą analizy i studia oraz opracowują koncepcje i programy, odnoszące się do obszarów i problemów zagospodarowania przestrzennego.

Pierwszy *Plan zagospodarowania przestrzennego Województwa Lubuskiego* został przyjęty przez Sejmik Województwa Lubuskiego uchwałą nr XXXVII/272/2002 z dnia 02 października 2002 roku. Sporządzony wówczas „Plan...” w trybie ustawy z 1994 roku o zagospodarowaniu przestrzennym stanowił podstawowe narzędzie dla kształtowania polityki przestrzennej w województwie, aczkolwiek stracił w dużym stopniu swą aktualność ze względu na wejście w życie ustawy z 23 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym i wprowadzenie w niej nowych wymogów formalnych i prawnych. Wpływ na dezaktualizację „Planu...” miał także inny niż to zakładano w „Planie...” przebieg procesów inwestycyjnych, między innymi dotyczący realizacji podstawowego układu komunikacyjnego. Jednocześnie pojawiły się nowe wyzwania i uwarunkowania dla rozwoju województwa, jakie stworzyło wejście Polski do Unii Europejskiej w 2004 roku. W związku z powyższym Sejmik Województwa Lubuskiego podjął w dniu 26 marca 2007 roku uchwałę nr VI/59/07 z w sprawie przystąpienia do sporządzenia *Zmiany Planu zagospodarowania przestrzennego Województwa Lubuskiego* w jego granicach administracyjnych.

Aktualnie obowiązujący dokument pn. *Zmiana Planu zagospodarowania przestrzennego Województwa Lubuskiego* został przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Lubuskiego nr XXII/191/12 z dnia 21 marca 2012 roku.

Do głównych celów strategicznych zalicza się w *Zmianie PZPW*:

- rozbudowa i modernizacja systemów transportowych w regionie i ich powiązań zewnętrznych;
- zasada zrównoważonego rozwoju poprzez ochronę i wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz tradycji historycznej regionu;
- rozwijanie infrastruktury turystycznej w postaci szlaków pieszych i rowerowych, różnego typu wiat oraz przystanków, a także kompleksowego oznakowania turystycznego, zgodnego ze standardami europejskimi, który łączyłby poszczególne regiony województwa lubuskiego;
- rozwój aktywności gospodarczej;
- rozbudowa infrastruktury technicznej;
- rozszerzenie bazy szkolnictwa wyższego;
- rozwój i równomierne rozmieszczenie sieci infrastruktury społecznej.

Celami operacyjnymi zabezpieczającymi cele strategiczne są przede wszystkim:

- przygotowanie i działanie władz gminnych dotyczących opracowania i przyjęcia studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, stanowiących formę zapisu polityki przestrzennej gmin;
- działanie władz samorządowych, w zakresie zagospodarowania przestrzeni w oparciu o plany miejscowe określające zasady zagospodarowania przestrzeni, uwzględniające zarówno przyjętą politykę przestrzenną gmin, jak i warunki kształtowania infrastruktury technicznej przy respektowaniu zasady „rozwoju zrównoważonego”;
- priorytetowe ukierunkowanie na rozwój turystyki oraz wspólna koncepcja zagospodarowania turystycznego w planach przestrzennych powiatów i gmin, spowoduje, iż rozwój turystyki stanie się ważnym elementem życia gospodarczego województwa lubuskiego;
- prowadzenie monitoringu zmian w zakresie zagospodarowania przestrzennego;
- prowadzenie monitoringu, co do zgodności opracowań z zakresu planowania przestrzennego i programów rozwoju na różnych szczeblach administracji samorządowej.

Jednym z ważniejszych zagadnień analizy struktury funkcjonalno – przestrzennej regionu ujętej w *Zmianie PZPWL* jest zidentyfikowanie i ustalenie przyszłej hierarchii ośrodków usługowych. Dla określenia hierarchii ośrodków usługowych przyjęto porównanie zakładanej funkcji usługowej w stosunku do prognozowanego wzrostu ludności w poszczególnych jednostkach osadniczych. W ten sposób wyznaczono ośrodki usługowe I rzędu, II rzędu, III rzędu i IV rzędu. Lipinki Łużyckie określono jako ośrodek rozwoju IV rzędu o znaczeniu lokalnym.

Wykaz inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym oraz lokalnym (wykaz zadań rządowych i samorządowych) w przypadku gminy Lipinki Łużyckie odnosi się do:

- budowy autostrady A18 na odcinku Olszyna – Golnice;
- modernizacji linii kolejowej nr 14 do prędkości 120 km/h;
- realizacja inwestycji w ramach programu małej retencji wodnej w województwie lubuskim.

Rekomendacje bezpośrednie dla gminy Lipinki Łużyckie w zakresie zadań proponowanych w *Zmianie PZPWL*:

1) w zakresie struktury przestrzennej:

- podjęcie działań w zakresie zapewnienia ładu przestrzennego na terenie gminy poprzez racjonalizację użytkowania przestrzeni i zapobiegania jej degradacji;
- stworzenie warunków umożliwiających uporządkowanie obszarów funkcjonalnych na terenie gminy, w tym infrastruktury technicznej;
- podjęcie działań zwiększających efektywność gospodarowania przestrzenią;
- stworzenie warunków pozwalających na kształtowanie procesów urbanizacji w celu osiągnięcia najkorzystniejszych rozwiązań przestrzennych;
- podjęcie działań zwiększających odporność struktury przestrzennej gminy na zagrożenia wynikające z ekstremalnych zjawisk przyrodniczych i katastrof;
- dążenie do osiągnięcia wysokiej jakości środowiska przyrodniczego poprzez ochronę i odpowiednie użytkowanie.

2) w zakresie miejsca w strukturze przestrzennej województwa:

- położenie gminy w jednym z głównych pasm rozwoju przestrzennego województwa, w III Paneuropejskim Korytarzu Transportowym, wzdłuż autostrady A18, generującym rozwój społeczno – gospodarczy;
- wykorzystanie położenia gminy naturalnych i bardzo ciekawych zasobach przyrodniczych i kulturowych do rozwoju turystyki i rekreacji oraz związanych z nim usług.

3) pozostałe rekomendacje wynikające ze Zmiany PZPWL:

- modernizacja infrastruktury transportowej oraz zwiększenie dostępności komunikacyjnej;
- udoskonalenie i rozbudowa infrastruktury technicznej i komunalnej poprawiającej warunki życia oraz podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów aktywności gospodarczej;
- udoskonalenie i rozbudowa infrastruktury społecznej – w szczególności w sferach edukacji, opieki zdrowotnej, kultury i pomocy społecznej;
- usprawnienie systemu transportu publicznego z wykorzystaniem partnerstwa publiczno – prywatnego;
- uzyskanie trwałych efektów płynących ze współpracy międzyregionalnej;
- wspieranie działań na rzecz zwiększenia tożsamości regionalnej;
- wykorzystanie walorów środowiska i dziedzictwa kulturowego dla rozwoju turystyki;
- promocja walorów turystycznych i stworzenie systemu informacji turystycznej;
- podejmowanie przedsięwzięć kulturalnych tworzących atrakcyjny wizerunek regionu i województwa;
- podniesienie jakości kształcenia;
- dostosowanie kształcenia do potrzeb regionalnego rynku pracy i standardów UE;
- wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży;
- wspieranie działań na rzecz rozwoju społeczeństwa informacyjnego;
- ograniczenie zakresu i skutków wykluczenia społecznego osób i rodzin, ich integracja ze społeczeństwem oraz wyrównanie szans rozwojowych dzieci i młodzieży;
- rozwój instytucjonalnego i kapitałowego otoczenia biznesu;
- wspieranie wzrostu zatrudnienia i mobilności zawodowej;
- poprawa jakości stanu środowiska przyrodniczego;
- kształtowanie procesów społecznych i przestrzennych dla poprawy jakości życia;
- rozbudowa i przebudowa sieci dróg komunikacji rowerowej o znaczeniu międzyregionalnym i międzynarodowym.

7. 2. Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego.

Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020 została przyjęta uchwałą Sejmiku Województwa Lubuskiego nr XXXII/319/12 z dnia 19 listopada 2012 roku. We wstępie do „*Strategii...*” czytamy, że „stanowi ona najważniejszy dokument samorządu województwa, określający kierunki rozwoju regionalnego i wskazujący obszary szczególnej interwencji. Łączy w sobie diagnozę stanu regionu, stojące przed nim wyzwania rozwojowe i aspiracje jego mieszkańców. *Strategia* funkcjonować będzie jako plan postępowania władz regionalnych, tak w procesie zarządzania województwem, jak i w inicjowaniu oraz rozwijaniu mechanizmów współpracy pomiędzy samorządem terytorialnym, sferą biznesową i mieszkańcami województwa. Uwzględnienie w *Strategii* dokumentów planistycznych szczebla międzynarodowego i krajowego gwarantuje skorelowanie procesów rozwojowych województwa lubuskiego z podstawowymi założeniami europejskiej i krajowej polityki rozwoju regionalnego”. Ponadto podkreślono, że „głównymi priorytetami rozwoju województwa lubuskiego w kolejnej

dekadzie są: zwiększenie konkurencyjności i innowacyjności gospodarki, poprawa dostępności komunikacyjnej i telekomunikacyjnej w układzie zewnętrznym i wewnętrznym, zapewnienie większej spójności społecznej i terytorialnej oraz wzmocnienie szeroko rozumianego zarządzania rozwojem. Osiągnięcie pożądanego stanu planuje się poprzez realizację celów operacyjnych oraz kierunków interwencji, rozumianych jako wskazanie działań niezbędnych do osiągnięcia celu”.

Wizję strategiczną określono słowami: *W 2020 roku województwo lubuskie w pełni korzysta ze swojego położenia w Europie, walorów środowiska i dostępności komunikacyjnej. Rozwinęły się konkurencyjne i innowacyjne sektory gospodarki i turystyka, a Lubuszan można już zaliczyć do społeczeństw informacyjnych. Efektywne wykorzystanie środków unijnych, aktywność samorządów, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych zapewniły wysoki poziom życia mieszkańców i dostęp do usług o dobrym standardzie. Region postrzegany jako miejsce zdrowego stylu życia zyskuje miano „zielonej krainy nowoczesnych technologii”.*

W celu urzeczywistnienia wizji rozwoju województwa lubuskiego w perspektywie dziesięciolecia sformułowano następujący **cel główny**: *Wykorzystanie potencjałów województwa lubuskiego do wzrostu jakości życia, dynamizowania konkurencyjnej gospodarki, zwiększenia spójności regionu oraz efektywnego zarządzania jego rozwojem.*

Poniżej przedstawiony jest wykaz 4 **celów strategicznych** oraz przyporządkowanych im **celów operacyjnych**:

Cel strategiczny nr 1: Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka regionalna.

Cele operacyjne:

- 1.1. Rozwój sektora B+R oraz usprawnienie mechanizmów transferu innowacji.
- 1.2. Rozwój przedsiębiorczości i zwiększenie aktywności zawodowej.
- 1.3. Podniesienie jakości kształcenia i dostosowanie go do potrzeb regionalnego rynku pracy.
- 1.4. Rozwój funkcji metropolitalnych ośrodków wojewódzkich.
- 1.5. Rozwój subregionalnych i lokalnych ośrodków miejskich.
- 1.6. Udoskonalenie oraz rozbudowa infrastruktury energetycznej i ochrony środowiska.
- 1.7. Rozwój potencjału turystycznego województwa.
- 1.8. Poprawa jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Cel strategiczny nr 2: Wysoka dostępność transportowa i teleinformatyczna.

Cele operacyjne:

- 2.1. Budowa nowej i modernizacja istniejącej infrastruktury komunikacyjnej.
- 2.2. Usprawnienie systemu transportu publicznego.
- 2.3. Rozwój społeczeństwa informacyjnego.

Cel strategiczny nr 3: Społeczna i terytorialna spójność regionu.

Cele operacyjne:

- 3.1. Wzrost dostępności i atrakcyjności kształcenia w placówkach edukacyjnych.
- 3.2. Zwiększenie dostępu do usług medycznych i profilaktyka zdrowotna.
- 3.3. Zapewnienie różnorodnej oferty kulturalnej i sportowej.
- 3.4. Promocja włączenia zawodowego i społecznego.
- 3.5. Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich.
- 3.6. Wsparcie budowy oraz modernizacji systemów i infrastruktury zapobiegania zagrożeniom.

Cel strategiczny nr 4: Region efektywnie zarządzany.

Cele operacyjne:

- 4.1. Tworzenie atrakcyjnego wizerunku województwa i promocja marki Lubuskie.
- 4.2. Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej.
- 4.3. Wzmocnienie potencjału kapitału społecznego oraz kształtowanie tożsamości regionalnej.
- 4.4. Wzmocnienie integralności systemów zarządzania strategicznego i planowania przestrzennego na poziomie regionalnym i lokalnym.
- 4.5. Podwyższenie sprawności działania administracji samorządowej i instytucji regionalnych.

7. 3. Program Ochrony Środowiska Województwa Lubuskiego.

Sejmik Województwa Lubuskiego uchwałą nr XXI/185/12 z dnia 12 marca 2012 roku przyjął *Program Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą do roku 2019*. We wstępie do dokumentu czytamy że, „celem opracowania *Programu* jest realizacja założeń zawartych w dokumentach strategicznych kraju, a zwłaszcza *Polityki Ekologicznej Państwa* na poziomie województwa. Istotą POŚ jest koordynacja zaplanowanych w nim działań z administracją rządową, samorządową (starostwa powiatowe, urzędy miast i gmin) oraz przedsiębiorcami i społeczeństwem, a także realizacja tych zadań przez wskazane podmioty. Wymienione podmioty powinny współpracować ze sobą, przede wszystkim na etapie wdrażania zapisów *Programu*, do czego służyć ma proces uspołeczniania podczas tworzenia *Programu*. Niniejszy dokument wyznacza ramy dla późniejszych przedsięwzięć, realizowanych w programach sektorowych województwa, a także przedstawia wytyczne do programów ochrony środowiska na poziomie powiatów, gmin i miast. Kolejnym celem *Programu* jest zapewnienie efektywnego i sprawnego wykorzystania środków finansowych, na zadania wymienione w *Programie* oraz umożliwienie i wspieranie pozyskiwania środków przez jednostki samorządowe (na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym) na realizację tych zadań. Działania ujęte w *Programie* mają na celu dążenie do sukcesywnej poprawy stanu środowiska w województwie, ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko naturalne źródeł zanieczyszczeń, ochronę i rozwój walorów środowiska, a także racjonalne gospodarowanie jego zasobami przy uwzględnieniu konieczności ochrony środowiska.

Naczelną zasadą przyjętą w *Programie* jest zasada zrównoważonego rozwoju, która umożliwia zharmonizowany rozwój gospodarczy i społeczny zgodny z ochroną walorów środowiska. W związku z tym jako **nadrzędny cel** *Programu* przyjęto: *Zrównoważony rozwój województwa lubuskiego uwzględniający poprawę i właściwe wykorzystanie środowiska naturalnego.*

Poniżej przedstawiono wykaz celów długoterminowych (do 2019 roku) oraz celów krótkoterminowych (do 2015 roku) w poszczególnych dziedzinach:

Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego (PA):

Cel długoterminowy: Kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza.

Cele krótkoterminowe:

PA1. Wdrażanie i realizacja założeń programów służących ochronie powietrza.

PA2. Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji ze źródeł powierzchniowych, liniowych i punktowych.

Gospodarka wodna (W):

Cel długoterminowy: Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych oraz ochrona przeciwpowodziowa.

Cele krótkoterminowe:

W1. Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych.

W2. Dobra jakość wód użytkowych i racjonalizacja ich wykorzystywania.

W3. Zwiększenie retencji w zlewniach i ochrona przed skutkami powodzi.

W4. Przywrócenie i ochrona ciągłości ekologicznej rzek.

W5. Zwiększenie retencji w zlewniach oraz zapobieganie skutkom wezbrań powodziowych.

W6. Odtworzenie ciągłości ekologicznej rzek, ochrona naturalnych dolin rzecznych oraz renaturalizacja rzek.

Gospodarka odpadami (GO):

Cel długoterminowy: Stworzenie systemu gospodarki odpadami, zgodnego z zasadą zrównoważonego rozwoju oraz hierarchią sposobów postępowania z odpadami.

Cele krótkoterminowe:

GO1. Utrzymanie tendencji oddzielenia wzrostu ilości wytwarzanych odpadów od wzrostu gospodarczego kraju wyrażonego w PKB.

GO2. Zwiększenie udziału odzysku, w szczególności recyklingu w odniesieniu do szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury, jak również odzysku energii z odpadów zgodnego z wymogami ochrony środowiska.

GO3. Zmniejszenie ilości odpadów kierowanych na składowiska odpadów.

GO4. Wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów.

Ochrona przyrody i krajobrazu (OP):

Cel długoterminowy: Ochrona, odtwarzanie i zrównoważone użytkowanie różnorodności biologicznej i georóżnorodności.

Cele krótkoterminowe:

OP1. Pogłębianie wiedzy o zasobach przyrodniczych województwa.

OP2. Stworzenie organizacyjnych i prawnych warunków i narzędzi dla ochrony przyrody.

OP3. Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej poprzez zachowanie lub odtworzenie właściwego stanu ekosystemów i siedlisk oraz populacji gatunków zagrożonych.

OP4. Ochrona i odtwarzanie różnorodności biologicznej systemów leśnych.

OP5. Zmiana struktury gatunkowej i wiekowej lasów, odnowienie uszkodzonych ekosystemów leśnych.

OP6. Edukacja leśna społeczeństwa, dostosowanie lasów do pełnienia zróżnicowanych funkcji przyrodniczych i społecznych.

OP7. Identyfikacja zagrożeń lasów i zapobiegania ich skutkom.

Ochrona przed hałasem (H):

Cel długoterminowy: Zmniejszenie uciążliwości hałasu poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu obowiązujących standardów

Cele krótkoterminowe:

- H1. Monitoring hałasu i ocena stopnia narażenia mieszkańców województwa na ponadnormatywny hałas.
- H2. Ograniczenie uciążliwości akustycznej dla mieszkańców.

Ochrona przed polami elektromagnetycznymi (PEM)

Cel długoterminowy: Ochrona przed negatywnym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych

Cel krótkoterminowy:

PEM1. Utrzymanie poziomów promieniowania elektromagnetycznego poniżej wartości dopuszczalnych.

Odnawialne źródła energii (OZE):

Cel długoterminowy: Ograniczanie zużycia energii oraz zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Cel krótkoterminowy:

OZE1. Zwiększenie wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii.

Przeciwdziałanie poważnym awariom przemysłowym (PAP):

Cel długoterminowy: Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków.

Cele krótkoterminowe:

- PAP1. Minimalizacja ryzyka wystąpienia poważnych awarii.
- PAP2. Minimalizacja skutków wystąpienia poważnych awarii.

Kopaliny (K):

Cel długoterminowy: Zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi.

Cel krótkoterminowy:

K1. Minimalizacja strat w eksploatowanych złożach oraz ochrona środowiska przed negatywnym oddziaływaniem przemysłu wydobywczego.

Degradacja powierzchni ziemi i gleb (GL):

Cel długoterminowy: Ochrona powierzchni ziemi przed negatywnym oddziaływaniem oraz rekultywacja terenów zdegradowanych.

Cele krótkoterminowe:

- GL1. Zagospodarowanie powierzchni ziemi zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju.
- GL2. Inwentaryzacja i rekultywacja gleb zdewastowanych i zdegradowanych.
- GL3. Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem rolnictwa i innych rodzajów działalności gospodarczej.

Współpraca transgraniczna (WT):

Cel długoterminowy: Prowadzenie wspólnych, transgranicznych działań związanych z ochroną środowiska i ochroną przeciwpowodziową.

Cel krótkoterminowy:

WT1. Realizacja działań z zakresu ochrony środowiska i ochrony przeciwpowodziowej w ramach podpisanych umów o współpracy transgranicznej.

Edukacja ekologiczna (EE):

Cel długoterminowy: Propagowanie właściwych zachowań i postaw dotyczących środowiska naturalnego.

Cele krótkoterminowe:

EE1. Promowanie właściwych zachowań w zakresie zużycia i zanieczyszczeń wody, gospodarki odpadami oraz ochrony powietrza.

EE2. Rozwijanie działań z edukacji ekologicznej na obszarach cennych przyrodniczo.

EE3. Stworzenie warunków dla rozwoju bazy edukacji ekologicznej.

POWIAT ŻARSKI:**7. 4. Strategia Rozwoju Powiatu Żarskiego.**

Strategię Zrównoważonego Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Powiatu Żarskiego na lata 2013 – 2020 przyjęto uchwałą nr XXXIII/225/2013 Rady Powiatu Żarskiego z dnia 13 sierpnia 2013 roku. We wstępie do dokumentu podkreślono między innymi że, „*Strategia* jest dokumentem planistycznym, kreującym kierunki rozwoju powiatu i wyznaczającym jego cele na lata 2013 – 2020, wyrażającym dążenia społeczności lokalnej, oraz określającym zadania dla samorządu, które powinny być podjęte, aby te cele zostały osiągnięte. *Strategia* wskazywać ma priorytetowe cele i działania służące realizacji optymalnego rozwoju społeczno – gospodarczego powiatu, poszanowania istniejących zasobów dziedzictwa kulturowego, dóbr przyrody i środowiska, oraz ich racjonalne wykorzystanie biorąc pod uwagę dobro obecnych i przyszłych pokoleń. *Strategia* pełnić będzie funkcję dokumentu wskazującego potrzeby inwestycyjne powiatu oraz odniesienie przy pozyskiwaniu środków zewnętrznych, zwłaszcza środków z Unii Europejskiej w okresie programowania 2014 – 2020. Obecny dokument został przygotowany jako aktualizacja *Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Powiatu Żarskiego na lata 2003 – 2012* i dokonany został w ramach pilotażowego projektu pn. „**Decydujmy razem**”, którego liderem jest Ministerstwo Rozwoju Regionalnego”.

Wizję strategiczną określono następującymi słowami: „*Powiat Żarski to dynamicznie rozwijający się obszar Dolnych Łużyc, wykorzystujący nowoczesną sieć komunikacyjną, teleinformatyczną oraz położenie transgraniczne. Dobrze przygotowana i wykształcona kadra stanowi wyróżnik i potencjał wzmacniający gospodarkę regionu. Wiodące strefy aktywności gospodarczej są źródłem innowacyjności i zatrudnienia. Zrównoważone wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego zapewnia rozwój oferty czasu wolnego dla mieszkańców i turystów*”.

Natomiast **Misję** wyrażono w następujący sposób: „*Powiat Żarski dąży do systematycznego podnoszenia poziomu życia i bezpieczeństwa mieszkańców, budując trwałe relacje współpracy sektorów publicznego, społecznego i gospodarczego, tworząc poczucie wspólnoty i tożsamości regionalnej. Nowocześnie zarządzane instytucje powiatowe wykorzystują rozwiązania innowacyjne oraz zapewniają wysoką jakość realizacji zadań. Współpraca regionalna i transgraniczna otwiera Powiat i buduje nowe więzi współpracy*”.

Na podstawie uwarunkowań (diagnozy) i analizy SWOT oraz jako warunek konieczny zrealizowania wizji, określono następujące **wiodące kierunki rozwoju** powiatu:

- nowoczesna sieć komunikacji drogowej;
- wykorzystanie technologii informacyjno – komunikacyjnych;
- gospodarka oparta na wiedzy, edukacji, innowacyjności;
- współpraca transgraniczna i regionalna;
- strefy przemysłowe jako strefy aktywizacji, zatrudnienia;

- oferta czasu wolnego i gospodarka doznań dla mieszkańców i turystów;
- promocja marki regionu Dolne Łużyce.

Sformułowane **cele ogólne** i **cele szczegółowe** wyznaczono w 4 ładach zrównoważonego rozwoju:

I. ŁAD ŚRODOWISKOWO – PRZESTRZENNY:

Cel ogólny: Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska i walorów przyrody.

Cele szczegółowe:

- 1.1. Pełne skanalizowanie miast i wsi powiatu żarskiego.
- 1.2. Zintegrowany i sprawnie funkcjonujący regionalny system gospodarki odpadami.
- 1.3. Rozwój systemu przeciwdziałania powodziom i systemu małej retencji.
- 1.4. Upowszechnienie zastosowania alternatywnych źródeł energii oraz strategii niskoemisyjnych.
- 1.5. Poprawa stanu infrastruktury komunikacyjnej.
- 1.6. Cyfryzacja zasobu geodezyjnego.

II. ŁAD SPOŁECZNY:

Cel ogólny: Rozwój systemu edukacji, usług społecznych i zdrowotnych zgodnych z potrzebami regionu.

Cele szczegółowe:

- 2.1. Dostosowanie systemu kształcenia do potrzeb lokalnego i regionalnego rynku pracy.
- 2.2. Optymalizacja opieki społecznej pod kątem skuteczniejszego zaspokajania potrzeb grup wykluczonych.
- 2.3. Wzrost integracji usług zdrowotnych.
- 2.4. Modernizacja szpitala powiatowego – doprowadzenie do zgodności z wymogami.
- 2.5. Rozwój oferty spędzania czasu wolnego.
- 2.6. Wzrost wykorzystania potencjału organizacji w realizacji zadań integracji społecznej.
- 2.7. Wychowanie przez sport, kulturę i przygodę.

III. ŁAD GOSPODARCZY:

Cel ogólny: Rozwój gospodarki w oparciu o innowacje i markę regionu.

Cele szczegółowe:

- 3.1. Tworzenie miejsc pracy poprzez rozwój stref aktywności gospodarczej, MPŚ oraz wzmocnienie otoczenia biznesu.
- 3.2. Zwiększenie dostępności technologii komunikacyjno – informacyjnych.
- 3.3. Wykorzystanie potencjału rzemiosła żarskiego dla rozwoju przemysłu i przetwórstwa i edukacji młodzieży dla potrzeb rynku pracy.
- 3.4. Rozwój ofert turystyki i wypoczynku w oparciu o walory przyrodnicze i kulturowe obszaru.
- 3.5. Promocja marki regionu Dolne Łużyce.

IV. ŁAD INSTYTUCJONALNO – POLITYCZNY:

Cel ogólny: Nowoczesne zarządzanie powiatem.

Cele szczegółowe:

- 4.1. Wzmacnianie potencjału kadr i poprawa zarządzania instytucjami powiatowymi.
- 4.2. Wdrażanie innowacyjnych rozwiązań na wszystkich szczeblach administracji.
- 4.3. Zwiększanie udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji publicznych.
- 4.4. Poprawa bezpieczeństwa publicznego.
- 4.5. Doskonalenie mechanizmów współpracy sektora publicznego, społecznego, gospodarczego.

7. 5. Program Ochrony Środowiska Powiatu Żarskiego.

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Żarskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą do roku 2019 przyjęto uchwałą Rady Powiatu Żarskiego nr XIII/81/2011 z dnia 29 listopada 2011 roku. We wstępie do dokumentu podkreślono, że „głównym celem *Programu* jest poprawa stanu środowiska przyrodniczego powiatu żarskiego przy jednoczesnym zrównoważonym rozwoju społeczno – gospodarczym. *Program* nie stanowi prawa miejscowego, jednak jest opracowaniem planistycznym, wytyczającym kierunki działań w rozwoju przestrzennym powiatu. Podstawą do wyboru kierunków działania jest analiza warunków przyrodniczych i obecnego stanu środowiska. Wprowadzenie w życie zadań mających na celu ochronę środowiska i poprawę stanu poszczególnych jego elementów jest możliwe jedynie poprzez wdrażanie mechanizmów prawnych i ekonomicznych polityki ekologicznej oraz wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa. Zmniejszenie presji na środowisko i określona poprawa stanu środowiska jest możliwa jedynie przy świadomym udziale społeczeństwa w realizowaniu zapisów *Programu*”.

Po dokonaniu diagnozy stanu poszczególnych komponentów środowiska na terenie powiatu oraz kierując się uwarunkowaniami zewnętrznymi (obowiązujące akty prawne) i wewnętrznymi (lokalne opracowania planistyczne i strategiczne, stan środowiska przyrodniczego) sformułowano następujący **cel strategiczny Programu**: „*dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców powiatu żarskiego*”.

Dokonano również wyboru **priorytetów ekologicznych**. Wyodrębnionych zostało 6 głównych priorytetów. W ramach wyodrębnionych priorytetów wyznaczono **cele** dążące do osiągnięcia poprawy stanu środowiska, czemu mają służyć zaproponowane zadania. Zaproponowane przedsięwzięcia w przyszłości przyczynią się do poprawy stanu środowiska na terenie powiatu żarskiego.

PRIORYTET PIERWSZY – Ochrona powietrza i obniżenie poziomu hałasu.

Cele:

- osiągnięcie dobrego stanu technicznego dróg i pozostałej infrastruktury drogowej;
- identyfikacja źródeł hałasu i ograniczenie ich oddziaływania na środowisko;
- identyfikacja źródeł zanieczyszczenia powietrza i działania zmierzające do ich ograniczenia;
- modernizowanie systemów grzewczych i energetycznych na rzecz technologii przyjaznych środowisku oraz energii odzyskiwanej i odnawialnej;
- eliminacja wyrobów zawierających azbest;
- ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym.

PRIORYTET DRUGI – Optymalizacja gospodarki wodno – ściekowej i ochrona wód.

Cele:

- rozwój gospodarki wodno – ściekowej;
- ochrona wód;
- ochrona przed powodzią i suszą.

PRIORYTET TRZECI – Racjonalizacja gospodarki odpadami.

Cel:

- zmniejszenie ilości odpadów unieszkodliwianych na składowiskach.

PRIORYTET CZWARTY – Racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych, ochrona gleb i powierzchni ziemi.

Cele:

- ochrona zasobów złóż nieeksploatowanych, zahamowanie nielegalnego wydobycia kopalin oraz rekultywacja terenów poeksploatacyjnych;
- wzrost produkcji energii ze źródeł odnawialnych;
- ochrona gruntów rolnych.

PRIORYTET PIĄTY – Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody.

Cele:

- optymalne wykorzystanie przestrzeni przyrodniczej;
- kształtowanie obszarów zieleni urządzonej;
- ochrona dziko żyjących gatunków zwierząt i roślin oraz ich siedlisk;
- ochrona lasów i bioróżnorodności;
- kształtowanie systemu obszarów chronionych powiatu w ciągłości z terenami otaczającymi, w sposób umożliwiający realizację chronionych systemów przyrodniczych w skali regionu i kraju.

PRIORYTET SZÓSTY – Edukacja ekologiczna.

Cele:

- wykształcenie u mieszkańców powiatu świadomości i odpowiedzialności za środowisko;
- wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia awarii.

GMINA LIPINKI ŁUŻYCKIE:

7. 6. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Lipinki Łużyckie.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lipinki Łużyckie przyjęto uchwałą nr VII/45/03 Rady Gminy Lipinki Łużyckie z dnia 23 lipca 2003 roku z późniejszymi zmianami. Stosownie do opracowanych w niniejszym dokumencie wytycznych Studium zakłada koncentrację inwestycji na 6 kierunkowych działaniach strategicznych. Są to:

1. ROLNICTWO I LEŚNICTWO:

- konieczność ochrony terenów upraw rolnych, w szczególności gruntów ornych o klasach bonitacyjnych III – IV;
- przywrócenie pełnej wartości użytkowej zdewastowanych gruntów ornych poprzez rekultywację;

- rozwój produkcji rolniczej oraz przetwórstwa rolno – spożywczego. Czynnikiem sprzyjającym to funkcjonowanie obecnych zakładów oraz bliskie położenie dużych rynków zbytu jakimi są między innymi miasta Żary i Żagań;
- przyspieszenie tempa restrukturyzacji sektora rolniczego, w kierunku trwałego rozdysponowania gruntów rolnych oraz poprawy struktury agrarnej;
- zalesienie terenów gleb o niskiej klasie bonitacyjnej (V i VI klasa), na których nie podejmie się działalności rolniczej;
- pielęgnacja istniejących oraz wprowadzenie nowych zadrzewień przydrożnych i śródpolnych;
- tereny skażone ekologicznie i przynoszące niewielkie korzyści ekonomiczne przeznacza się pod rewaloryzację biologiczną;
- zakaz zabudowy terenów rolnych i leśnych nie przeznaczonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego pod zabudowę.

2. DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZE:

- należy intensywnie wykorzystać obecne rezerwy lokalizacyjne, przewidziane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego;
- lokalizację obiektów usługowych w sołectwach proponuje się sytuować tylko w granicach obecnej zabudowy. Rekomenduje się zagospodarowanie istniejących budowli gospodarstw rolnych, a w szczególności obiektów byłych PGR-ów;
- przewiduje się przeznaczenie nowych obszarów pod aktywności gospodarcze na tereny byłych Państwowych Gospodarstw Rolnych, wzbogacając jednocześnie ich funkcje poprzez umożliwienie lokowania obiektów usługowo – produkcyjnych nie związanych z rolnictwem.

3. BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE:

- *Studium* podtrzymuje zarezerwowane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego obszary pod budownictwo mieszkaniowe. Dotyczy to wsi Lipinki Łużyckie oraz terenów w następujących miejscowościach: Boruszyn, Brzostowa, Cisowa, Górka, Grotów, Pietrzyków, Piotrowice, Sieciejów, Suchleb, Tyliczki i Zajączek;
- ponadto przewiduje się przeznaczenie nowych terenów pod budownictwo mieszkaniowe w miejscowościach: Boruszyn, Brzostowa, Cisowa, Górka, Grotów, Lipinki Łużyckie, Pietrzyków, Piotrowice, Sieciejów, Suchleb, Tyliczki i Zajączek według zasad określonych w *Studium*;
- aby zachować wartość krajobrazu nie przewiduje się przeznaczenia innych nowych terenów mieszkaniowych na terenie gminy. Dopuszczalna jest tam rozbudowa i modernizacja istniejących obiektów oraz zabudowa plombowa.

4. OCHRONA ŚRODOWISKA KULTUROWEGO I WALORÓW EKOLOGICZNYCH GMINY:

- ustala się konieczność ochrony kulturowej: zabytkowych założeń parkowych, zabytkowych założeń cmentarnych, obiektów wpisanych do rejestru zabytków, obiektów wyszczególnionych w ewidencji konserwatorskiej, stanowisk archeologicznych;
- proponuje się objąć ochroną układy przestrzenne wsi: Boruszyn, Brzostowa, Cisowa, Grotów, Lipinki Łużyckie, Sieciejów i Zajączek;
- planuje się utrzymanie koncentracji zabudowy oraz nie przekraczanie dopuszczalnych, wyznaczonych w planie granic rozwoju zainwestowania;

- wprowadzenie zieleni traktuje się jako nierozłączny element kompozycji przestrzennej;
- ustala się konieczność ochrony przyrodniczo – rolniczej: Obszaru Chronionego Krajobrazu, rezerwatu przyrody „Wrzosiec”, użytku ekologicznego „Nadlubrzańska Łąka”, pomników przyrody, ciągów ekosystemów łąkowo – wodnych, terenów leśnych, istniejących ciągów zadrzewień, grup śródpolnej zieleni wysokiej, całego areału gruntów rolnych III i IV klasy bonitacyjnej.

5. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA I SPOŁECZNA:

- zakończenie budowy sieci wodociągowej;
- doprowadzenie do pełnego skanalizowania obszaru gminy;
- budowa gazociągu przesyłowego średniego ciśnienia (DN 150);
- modernizacja drogi krajowej nr 12;
- modernizacja i rozbudowa drogi krajowej nr 18 do parametrów autostrady;
- modernizacja dróg powiatowych;
- modernizacja dróg gminnych.
- zwiększenie liczby abonentów telefonii przewodowej.

6. ROZWÓJ USŁUG TURYSTYCZNO – REKREACYJNYCH:

- zwiększenie gęstości sieci znakowanych szlaków pieszych i dróg rowerowych;
- wskazanie miejsc przydatnych pod: gospodarstwa ekologiczne i agroturystyczne;
- wzbogacenie funkcji sportowych na obszarach przewidzianych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego;
- rozbudowa bazy noclegowo – gastronomicznej.

7. 7. Strategia Rozwoju Gminy Lipinki Łużyckie.

Pierwotną *Strategię Rozwoju Gminy Lipinki Łużyckie* z 2004 roku zaktualizowano w 2008 roku i przyjęto uchwałą nr XIII/79/08 Rady Gminy Lipinki Łużyckie z dnia 27 lutego 2008 roku w sprawie uchwalenia *Strategii Rozwoju Gminy Lipinki Łużyckie na lata 2008 – 2013*.

Wizję Gminy określono słowami: „*Lipinki Łużyckie – zlokalizowana na polsko – niemieckim pograniczu, bogata tradycją historyczną, znana, zadbana i gościnna lubuska gmina; wyposażona w pełen zakres nowoczesnej infrastruktury technicznej, oferująca znakomite warunki dla osadnictwa; sprawnie zarządzana, w której zrównoważony rozwój funkcji: rolniczych, produkcyjnych i usługowych, stymulowany planowymi działaniami, zapewnia utrzymanie naturalnego środowiska oraz tworzenie nowych miejsc pracy; posiadająca różnorodną ofertę rekreacyjną, zamieszkiwana przez zintegrowane, zdrowe, wykształcone, aktywne społeczeństwo i bezpieczne społeczeństwo*”.

W części kierunkowej dokument formułuje 3 **cele strategiczne**. Zgodnie z przyjętą metodologią pracy nad *Strategią Rozwoju Gminy Lipinki Łużyckie*, wyodrębniono 3 sfery do których przypisano po 1 celu. Są to: środowisko przyrodnicze i infrastruktura techniczna, gospodarka oraz sfera społeczna. Do każdego z celów strategicznych przypisane są **zadania strategiczne**, których łącznie jest 30.

ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE I INFRASTRUKTURA TECHNICZNA:

Cel strategiczny: Zachowanie i ochrona walorów naturalnych oraz wyposażenie gminy w pełen zakres nowoczesnej infrastruktury technicznej.

Zadania strategiczne:

- Rewitalizacja i zagospodarowanie gminnych parków.
- Zagospodarowanie terenów zielonych wzdłuż cieków wodnych.
- Poprawa wizerunku i estetyki w gminie.
- Program podnoszenia świadomości ekologicznej wśród mieszkańców.
- Modernizacja urządzeń melioracyjnych.
- Modernizacja Stacji Uzdatniania Wody w Lipinkach Łużyckich.
- Dokończenie budowy sieci wodociągowej.
- Budowa sieci kanalizacyjnej oraz urządzeń kanalizacji sanitarnej
- Rozbudowa i modernizacja dróg.
- Gazyfikacja gminy;
- Modernizacja sieci telekomunikacyjnej.

GOSPODARKA:

Cel strategiczny: Wizerunek przyjaznej przedsiębiorczości i dynamicznie rozwijającej się gminy poprzez stworzenie warunków do funkcjonowania różnorodnych zakładów pracy, aktywizację obszarów wiejskich i wypromowanie oferty turystyczno – rekreacyjnej.

Zadania strategiczne:

- Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lipinki Łużyckie.
- Sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.
- Przygotowanie oferty gruntów pod inwestycje.
- Stworzenie pionu obsługi inwestorów na poziomie Urzędu Gminy.
- Stworzenie systemu wszechstronnej promocji gminy.
- Nowoczesne doradztwo dla przedsiębiorców.
- Pomoc Urzędu Gminy w pozyskiwaniu środków unijnych.
- System informacji rynkowej dla rolników.
- Stymulowanie kooperacji wśród rolników.
- Tworzenie gospodarstw specjalistycznych i agroturystycznych.
- Rozwój bazy turystycznej i stworzenie oferty rekreacyjnej.

SFERA SPOŁECZNA:

Cel strategiczny: Wspierająca lokalne inicjatywy i otwarta na zewnątrz gmina, zapewniająca wysokiej jakości usługi swoim mieszkańcom, aktywnie uczestniczącym w jej codziennym życiu.

Zadania strategiczne:

- Modernizacja i budowa nowych obiektów sportowo – rekreacyjnych.
- Modernizacja obiektów oświatowych i edukacyjnych.
- Modernizacja obiektów publicznych.
- Wsparcie funkcjonowania Ludowych Zespołów Sportowych.
- Upowszechnianie i rozwój cyklicznych imprez kulturalnych.
- Upowszechnianie i rozwój imprez sportowych i rekreacyjnych.
- Kontynuacja i poszerzenie współpracy międzynarodowej z gminą partnerską.
- Przygotowanie oferty terenów pod budownictwo mieszkaniowe.

7. 8. Program Ochrony Środowiska dla Łużyckiego Związku Gmin.

Program Ochrony Środowiska dla Łużyckiego Związku Gmin na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2020 został sporządzony jako jeden dokument dla wszystkich gmin – członków Łużyckiego Związku Gmin. Łużycki Związek Gmin obecnie zrzesza 15 gmin członkowskich położonych na terenie powiatów żarskiego, żagańskiego i krośnieńskiego w południowo – zachodniej części województwa lubuskiego. We wstępie do *Programu* czytamy, że „Władze Łużyckiego Związku Gmin podejmują działania proekologiczne traktując ochronę środowiska jako ważny czynnik kształtujący rozwój społeczno – gospodarczy. Mając na uwadze unikatowe walory przyrodnicze Gmin zrzeszonych oraz ich charakter, we wszystkich podejmowanych decyzjach uwzględniamy ich wpływ na środowisko. Najważniejszym celem działań władz Łużyckiego Związku Gmin jest zmniejszenie presji na środowisko oraz poprawa jakości życia mieszkańców. Ochronę środowiska traktujemy jako jeden z priorytetowych obszarów swojej działalności, mając na uwadze dobro obecnych i przyszłych pokoleń. Dążąc do realizacji działań prośrodowiskowych wyrażamy gotowość do ciągłego ich doskonalenia zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Jednocześnie zobowiązujemy się do nieustannego zapobiegania negatywnym zmianom w środowisku. Deklarujemy rozwój Gmin zrzeszonych zgodny z najlepszą praktyką współistnienia systemu społeczno – gospodarczego ze środowiskiem naturalnym. Jednocześnie zobowiązujemy się do spełnienia wymagań i ciągłego doskonalenia wszystkich działań prowadzonych w ramach zarządzania środowiskowego”.

Nadrzędnym celem *Programu* jest dążenie do jak najpełniejszego wdrożenia na terenie gmin zrzeszonych zasad zrównoważonego rozwoju. Osiągnięcie oczekiwanego stanu będzie wymagało wielu długookresowych działań. Stąd w praktyce działań operacyjnych najważniejszym wydaje się dążenie do ciągłych ulepszeń w zakresie relacji społeczeństwo – gospodarka - środowisko.

Dokonano również wyboru **priorytetów ekologicznych**. Wyodrębnione zostały 4 główne priorytety. W ramach wyodrębnionych priorytetów wyznaczono **cele środowiskowe** dążące do osiągnięcia poprawy stanu środowiska, czemu mają służyć zaproponowane zadania.

PRIORYTET PIERWSZY – Edukacja ekologiczna.Cele środowiskowe:

1. Zapewnienie społeczeństwu niezbędnych informacji na temat stanu środowiska i działań na rzecz jego ochrony.
2. Edukacja ekologiczna młodzieży i dzieci.
3. Uświadamianie mieszkańcom gmin członkowskich możliwości poprawy stanu środowiska poprzez własne działania, związane między innymi z właściwym postępowaniem z odpadami komunalnymi (w szczególności odpadami biodegradowalnymi oraz niebezpiecznymi), obniżaniem niskiej emisji.

PRIORYTET DRUGI – Racjonalizacja systemu gospodarki odpadami.

Tematyka priorytetu drugiego jest kompetencją *Planu Gospodarki Odpadami dla Łużyckiego Związku Gmin na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2020*.

PRIORYTET TRZECI – Modernizacja i rozbudowa systemu gospodarki wodno – ściekowej.Cele środowiskowe:

1. Ochrona terenów chronionych i przyrodniczo cennych występujących na terenie gmin Łużyckiego Związku Gmin.
2. Motywowanie społeczności lokalnych do działań na rzecz utrzymania walorów przyrodniczych.
3. Ochrona powietrza atmosferycznego.

PRIORYTET CZWARTY – Utrzymanie obszarów cennych przyrodniczo oraz zachowanie poszczególnych komponentów środowiska w jak najlepszym stanie.Cele środowiskowe:

1. Poprawa czystości stanu wód powierzchniowych i podziemnych.
2. Zapewnienie mieszkańcom wody pitnej dobrej jakości.
3. Mała retencja i melioracje szczegółowe.

8. SYNTEZA UWARUNKOWAŃ ROZWOJU.

Położenie gminy wiejskiej Lipinki Łużyckie w regionie jest bardzo korzystne. Oprócz walorów naturalnych i bliskiej odległości do miasta Żary podstawowe znaczenie dla rozwoju mają przebiegające przez gminę szlaki komunikacyjne. Szczególne znaczenie mają trasy:

- droga krajowa nr 12: Dorohusk – Łęknica;
- droga krajowa nr 18: Golnice – Olszyna;
- linia kolejowa nr 14: Łódź – Zasieki.

Rejon gminy charakteryzuje się dość zróżnicowaną rzeźbą terenu jak na obszar nizinny. Rzędne terenu wynoszą od 116 do 170 m n.p.m. Występujący na terenie gminy umiarkowany klimat, charakterystyczny dla Nizin Środkowopolskich, sprzyja osadnictwu, rolnictwu i rozwojowi aktywności gospodarczych. W celu ochrony wartościowych przyrodniczo obszarów leśnych i krajobrazowych, charakterystycznych dla województwa lubuskiego utworzono dwa Obszary Chronionego Krajobrazu „30B – Wschodnie Okolice Lubuska” i „33 – Bory Bogumiłowskie”. Dodatkowo na terenie gminy wyznaczono dwa obszary NATURA 2000: „Dolina Lubszy” i „Skroda”, gdzie licznie występują rzadko spotykane siedliska przyrodnicze oraz związane z nimi chronione gatunki flory i fauny. Występuje tutaj także użytek ekologiczny i 2 pomniki przyrody oraz bardzo cenne pod względem przyrodniczym i kulturowym założenia parkowe. Powyższa sieć cennych przyrodniczo obszarów jest wystarczająca i nie postuluje się poszerzenia lokalnego systemu obszarów objętych ochroną w myśl ustawy o ochronie przyrody. Środowisko przyrodnicze terenów zainwestowanych jest tylko w nieznacznym stopniu przekształcone w procesie ich historycznego rozwoju. Niekorzystnym zjawiskiem jest ponadnormatywne zanieczyszczenie cieków wodnych, przy czym należy zaznaczyć, że stan ich czystości ulega z roku na rok poprawie. Lokalne rzeki nie są źródłem cyklicznie powtarzających się gwałtownych zagrożeń powodziowych. Występowanie wielkopowierzchniowych obszarów cennych przyrodniczo skutkuje ograniczeniami w rozwoju przestrzennym gminy. Dotyczy to przede wszystkim dalszego rozwoju bazy ekonomicznej gminy, w świetle ograniczeń wynikających z przepisów szczególnych dotyczących ochrony przyrody i środowiska. Wartościowe zasoby środowiska kulturowego, a w szczególności zespoły pałacowe i dworskie, objęte są ochroną konserwatorską. Ogółem na terenie gminy 678 obiektów znajduje się w ewidencji zabytków, z czego 11 figuruje w rejestrze zabytków województwa lubuskiego. Ochroną objęto także 134 stanowiska archeologiczne. Żadne z nich nie figuruje w rejestrze wojewódzkim.

Obszar 89 km² zamieszkuje ponad 3 tys. mieszkańców co daje średnią gęstość zaludnienia na poziomie 38 osób/km². Jest to typowy wskaźnik dla gmin wiejskich. Gminę Lipinki Łużyckie zamieszkuje stosunkowo młoda demograficznie społeczność. Blisko 23 % mieszkańców nie ukończyło jeszcze 19 roku życia. Generalnie zachodzą tu korzystne procesy demograficzne, ze zwiększającą się liczbą ludności na czele (dodatni przyrost rzeczywisty). Przyrost naturalny obecnie wynosi 5,4 ‰, a dodatkowo z bilansu migracji wynika, że więcej osób do gmina napływa niż ją opuszcza (1,2 ‰). Współczynnik obciążenia demograficznego, to jest stosunek ludności w wieku nieprodukcyjnym do liczebności wieku produkcyjnego wynosi 0,55, a większość osób w wieku nieprodukcyjnym stanowią osoby w wieku przedprodukcyjnym.

Pod względem struktury gospodarczej gmina Lipinki Łużyckie zaliczana jest do rolniczo – usługowych. Gospodarka rolna i leśna nadal pełni tu podstawową rolę. Funkcję uzupełniającą stanowią lokalne usługi oraz nieliczne zakłady przemysłowe. Miejscowość Lipinki Łużyckie odgrywa ważną rolę w systemie obsługi mieszkańców gminy, co wynika z pełnionej przez nią roli gminnego ośrodka usługowego o znaczeniu lokalnym. Transformacja systemowa w Polsce wymusiła szereg zmian, które w jej początkowej fazie niekorzystnie odbiły się na gminie. Ograniczenie, a także zaniechanie produkcji przez ówczesne zakłady produkcyjne, a także likwidacja

Państwowych Gospodarstw Rolnych spowodowały wzrost bezrobocia. Wskutek powyższego realne dochody znacznej części mieszkańców gminy obniżyły się w stosunku do lat 70–tych i 80–tych XX wieku. Szansą na poprawę bytu pracowników oraz kooperantów upadłych przedsiębiorstw były inwestycje zewnętrzne, a także poszukiwanie nowych, zewnętrznych miejsc pracy. Obecnie lokalne placówki usługowe oraz nowoczesne gospodarstwa rolne stają się głównym kołem zamachowym lokalnej gospodarki. Sprywatyzowano handel oraz inne branże usługowe. Szansę rozwoju ma także sektor turystyczny, który może generować nowe miejsca pracy. Struktura i rozmieszczenie usług publicznych i rynkowych jest wystarczająca z punktu widzenia potrzeb. Niemniej stale rozwijający się sektor usługowy, gospodarstwa rolne, a także nowo powstałe zakłady rzemieślnicze dają tylko część miejsc pracy. Znaczna grupa pracujących znajduje zatrudnienie poza granicami gminy, zwłaszcza w zakładach przemysłowych zlokalizowanych na terenie pobliskich Żar. Niekorzystnym, nasilającym się zjawiskiem jest emigracja zarobkowa zagranicę, zwłaszcza przez najmłodszą grupę osób w wieku produkcyjnym. Dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym tworzy się instrumenty wsparcia finansowane przez Europejski Fundusz Społeczny, zaś na poprawę bytu rolników wpływa także system dopłat w ramach polityki rolnej Unii Europejskiej. Powyższe decyduje, że gmina nie jest zagrożona bezrobociem strukturalnym. Obecny wskaźnik bezrobocia kształtuje się na zbliżonym poziomie w stosunku do innych gmin wiejskich województwa lubuskiego i od kilku lat systematycznie spada. Standard życia jest zróżnicowany i nie można go jednoznacznie określić. Średni dochód na 1 mieszkańca kształtował się w 2013 roku na poziomie 3000 złotych brutto i był na porównywalnym poziomie z innymi samorządami województwa. Dla inwestujących przedsiębiorców gmina oferuje ulgi podatkowe, obecne i planowane rezerwy terenowe dla wprowadzenia nowych obiektów produkcyjnych i usługowych. Ponadto gmina posiada nadwyżki energii elektrycznej i wody, planuje się rozbudowę sieci kanalizacyjnej, a także opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, co stwarza dobre warunki dla wprowadzenia nowych inwestycji. Miejscowość Lipinki Łużyckie predysponowana jest do rozwoju funkcji produkcyjnych. Rejony wokół pozostałych, większych miejscowości predysponowane są zaś do rozwoju rolnictwa, a także drobnej wytwórczości oraz potencjalnie przetwórstwa przemysłowego o profilach nie kolidujących z obecnością cennych walorów przyrodniczo – krajobrazowych. W północnej i południowej części gminy położonej na terenie Obszarów Chronionego Krajobrazu oraz w mniejszych miejscowościach wiejskich wskazany jest rozwój funkcji turystyczno – rekreacyjnych. Dla wszystkich jednostek wiejskich wskazany jest rozwój rolnictwa ekologicznego.

Standard zamieszkania w gminie jest zróżnicowany. Występują znaczne dysproporcje w poszczególnych miejscowościach i dotyczy to przede wszystkim wieku substancji mieszkaniowej. Rozwijające się osadnictwo, którego wyrazem jest nowoczesna zabudowa jednorodzinna i zagrodowa sąsiaduje z zabudową sprzed 1945 roku, która nierzadko charakteryzuje się brakiem wyposażenia w podstawowe elementy sanitarne. Obecnie Gmina nie dysponuje znacznymi rezerwami terenowymi dla wprowadzenia nowej zabudowy mieszkaniowej, a w związku z tym, że na jej terenie obserwuje się zwiększenie popytu na działki budowlane, niezbędne staje się opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, zwłaszcza dla najbardziej rozwojowych jednostek. W związku z powyższym oczekuje się także dalszego rozwoju infrastruktury technicznej, a szczególnie modernizacji szlaków komunikacyjnych i jako priorytet – budowy sieci kanalizacyjnej. Pożądane jest wykorzystanie niezagospodarowanych, wolnych od zabudowy przestrzeni w obrębie poszczególnych rejonów jednostek wiejskich. Wskazane jest także uporządkowanie terenów zielonych, przede wszystkim na zaniedbanych zabytkowych założeniach parkowych. Obszary te wymagają opracowania programów rewitalizacyjnych, na podstawie których można przeprowadzić szereg niezbędnych inwestycji współfinansowanych przez fundusze pochodzące z Unii Europejskiej.

Należy nadmienić, że konieczne jest opracowanie nowych, aktualnych dokumentów o randze planistycznej i strategicznej (między innymi: studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, program ochrony środowiska, gminny program opieki nad zabytkami), ujmujących program rozwoju gminy w kontekście: gospodarki przestrzennej, ochrony walorów przyrodniczych, kulturowych, infrastruktury społecznej i technicznej oraz aktywności gospodarczych.

CZĘŚĆ II.

PROGRAM DZIAŁAŃ STRATEGICZNYCH

**Część II niniejszego opracowania sporządzono przy współudziale
Zespołu Liderów Lokalnych
ds. Strategii Rozwoju Gminy Lipinki Łużyckie**

Zespół Liderów Lokalnych do spraw Strategii Rozwoju Gminy Lipinki Łużyckie
(w kolejności alfabetycznej)

Biernat Wojciech
Bumbul Lidia
Dereń Halina
Diduszko Irena
Gaweł Halina
Gromnicka Krystyna
Jurczyszyn Joanna
Jurczyszyn Szymon
Jurkowski – Maślak Jacek
Karpiński Marcin
Knappe Bożena
Król Zdzisław
Kryszczuk Renata
Kuligowska Iza
Lech Irena
Machinka – Turkiewicz Joanna
Marcinkowski Władysław
Morżak Michał
Odulińska Marzanna
Podedworna Wanda
Podedworny Józef
Rabczyńska Marianna
Ratajczyk Jolanta
Rynkiewicz Helena
Siera Krzysztof
Soszka Ludwik
Szymański Henryk
Ślawska Anna
Ślowski Eugeniusz
Walendowska Grażyna
Wasiak Janina
Wiśniewska Grażyna
Żychowska Iwona

Grupa młodzieżowa, uczestnicząca w pracach nad Strategią Rozwoju Gminy Lipinki Łużyckie
(w kolejności alfabetycznej)

Bieszczad Oliwia
Gargaś Aleksandra
Gąsior Karolina
Gorziewicz Aneta
Hoffman Klaudia
Jankowski Marek
Januszewicz Szymon
Jaworska Klaudia
Kud Justyna
Niżnik Marika
Myjak Mateusz
Myjak Patryk
Podedworny Emil
Róg Ewa
Rubczyński Konrad
Skąlecka Paulina
Szczęch Kasper
Ziemianek Melania
Żebrowski Hubert

1. WNIOSKI Z DIAGNOZY SPOŁECZNO – GOSPODARCZEJ.

Na podstawie diagnozy społeczno – gospodarczej gminy Lipinki Łużyckie, której zadaniem było przedstawienie i zanalizowanie obecnej sytuacji społeczno – ekonomicznej gminy, opracowano wnioski eksperckie, z których najważniejsze elementy są wyszczególnione poniżej.

1. 1. Uwarunkowania geograficzne, przyrodnicze i kulturowe.

- bardzo korzystne położenie geograficzne w regionie;
- sprzyjający rolnictwu i mieszkańcom (osadnictwu) klimat;
- rzeźba terenu nie kolidująca z rozwojem budownictwa mieszkaniowego i sprzyjająca inwestycjom;
- brak złóż kopalin;
- gęsta sieć cieków wodnych;
- brak zagrożeń powodziowych;
- przewaga gleb ze średnią i niską klasą bonitacyjną;
- duża lesistość gminy;
- znaczna różnorodność fauny i flory;
- występowanie cennych przyrodniczo terenów objętych ochroną: Obszary Chronionego Krajobrazu, Obszary NATURA 2000, użytek ekologiczny;
- bogate tradycje historyczno – kulturowe;
- obiekty zabytkowe o zróżnicowanym stanie i funkcji, wiele zaniedbanych.

1. 2. Sfera społeczna.

- obecnie młoda demograficznie gmina;
- dodatni przyrost naturalny i dodatnie saldo migracji;
- zróżnicowany dostęp do miejsc pracy (rynek lokalny i regionalny);
- bezrobocie na porównywalnym poziomie do średniej w regionie i wśród innych gmin wiejskich;
- dostęp do podstawowych usług służby zdrowia;
- wystarczająca sieć usług szkolnictwa;
- niezbyt zróżnicowana oferta kulturalna i sportowo – rekreacyjna;
- modernizująca się infrastruktura kulturalna i sportowa;
- brak widocznych antagonizmów społecznych;
- przestępczość niższa od średniej w regionie;
- wskaźniki zamieszkania (powierzchnia użytkowa) wyższe od przeciętnych w regionie;
- standard mieszkań niższy od przeciętnych w regionie;
- studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego wymagające aktualizacji;
- brak miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- atrakcyjność krajobrazowa terenów predysponowanych pod budownictwo mieszkaniowe;
- dobrze zorganizowana administracja samorządowa;
- formalna współpraca z zagraniczną gminą partnerską;
- korzyści wynikające z opracowania nowej strategii rozwoju.

1. 3. Gospodarka.

- mało zróżnicowana struktura gospodarcza gminy: przede wszystkim rolnictwo i podstawowe usługi;
- brak większych zakładów produkcyjnych;
- mało zróżnicowana struktura branżowa rzemiosła;
- wysoki odsetek gruntów w rękach prywatnych;
- bliskość hurtowych odbiorców płodów rolnych;
- potencjalnie duży rynek zbytu na produkty rolne – aglomeracja Żar i Żagania;
- problematyka w rolnictwie zbieżna z ogólnokrajową tendencją;
- rozwinięta sieć podstawowych usług handlowych;
- uboga oferta usług gastronomicznych, rozrywkowych i pozostałych dla lokalnej społeczności;
- zasób terenów przeznaczonych pod działalności gospodarcze;
- wysoka, jak na obszar nizinny, atrakcyjność krajobrazu umożliwiająca rozwój funkcji turystycznych i wypoczynkowych, zwłaszcza w dziedzinie rekreacji jednodniowej, weekendowej i agroturystyki;
- konkurencja ze strony sąsiednich gmin, charakteryzujących się podobnymi walorami.

1. 4. Infrastruktura techniczna.

- dogodne połączenia transportowe: drogi krajowe, czynna linia kolejowa;
- liczne drogowe i podstawowe kolejowe połączenia komunikacyjne;
- konieczność modernizacji dróg krajowych, powiatowych i gminnych;
- rozwinięta sieć wodociągowa;
- brak sieci kanalizacyjnej poza częścią miejscowości Lipinki Łużyckie;
- możliwość rozwoju sieci gazowej (bliskość sieci przesyłowej);
- konieczność modernizacji sieci elektroenergetycznych średniego i niskiego napięcia;
- dobra jakość infrastruktury teleinformatycznej (zasięg telefonii mobilnej, szerokopasmowy dostęp do internetu);
- zorganizowana gospodarka odpadami (selekcja, odbiór i wywóz);
- konieczność modernizacji infrastruktury melioracyjnej.

2. BADANIE OPINII SPOŁECZNEJ.

2. 1. Cel badania.

Wybór metody partycypacyjnej, w procesie tworzenia Strategii Rozwoju Gminy Lipinki Łużyckie, upoważnia do zabrania głosu szerokie spektrum mieszkańców gminy. Przed rozpoczęciem prac przez Zespół Liderów Lokalnych ds. Strategii umożliwiono za pomocą ankiety wypowiedź mieszkańcom całej gminy. Celem badania było uzyskanie odpowiedzi w obszarach tematycznych dotyczących:

- poziomu zadowolenia z faktu zamieszkania w gminie;
- funkcjonowania podstawowych elementów infrastruktury społecznej;
- funkcjonowania podstawowych elementów infrastruktury technicznej;
- zamierzeń inwestycyjnych;
- funkcjonowania administracji samorządowej;
- kierunków rozwoju gminy.

Strategia Rozwoju Gminy Lipinki Łużyckie ma wyrażać aspiracje i oczekiwania lokalnej społeczności. Wyniki badania umożliwiają osobom współtworzącym Strategię zapoznanie się z głosem mieszkańców przed przystąpieniem do formułowania wizji, celów oraz zadań strategicznych.

2. 2. Metodologia badania.

2.2.1. Ankieta.

Narzędziem badawczym była ankieta, składająca się z 7 pytań oraz metryki. Większość pytań (5) miało charakter zamknięty.

WZÓR ANKIETY:

Szanowni Państwo!

Wójt Gminy Lipinki Łużyckie podjął decyzję o przystąpieniu do opracowania *Strategii Rozwoju Gminy Lipinki Łużyckie na lata 2014 – 2020*. Będzie to pierwszy tego typu dokument o charakterze planowania strategicznego od przeszło 10 lat w Naszej Gminie. Pierwszym krokiem służącym docelowemu opracowaniu *Strategii* jest niniejsza ankieta, która będzie pomocna w naszych dalszych pracach nad tym dokumentem. Tym samym zwracamy się do Państwa z serdeczną prośbą o wypełnienie niniejszej ankiety oraz złożenie jej w specjalnie do tego przygotowanej urnie w budynku Urzędu Gminy Lipinki Łużyckie. Wypełnioną ankietę, która dostępna jest również na stronie internetowej bip.lipinki-luzyskie.pl przysyłać można także w formie skanu na adres mailowy gmina@lipinki-luzyskie.pl **do dnia 02 października 2013 roku**. Pragniemy nadmienić, że ankieta jest anonimowa. O dalszym postępie prac nad *Strategią* będziemy informować Państwa za pośrednictwem tablicy ogłoszeń oraz strony internetowej Naszej Gminy.

P1. Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z faktu, że mieszka na terenie Gminy Lipinki Łużyckie ?

(prosimy zaznaczyć tylko jedną odpowiedź).

1. TAK
2. NIE

P2. Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z jakości funkcjonowania oraz dostępności do następujących elementów infrastruktury społecznej i technicznej na terenie Gminy Lipinki Łużyckie, niezależnie od odpłatności ?

Proszę to ocenić w skali od 1 do 10, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 10 najwyższą.

(prosimy o ocenę każdego elementu).

1. SŁUŻBA ZDROWIA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2. SZKOLNICTWO	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3. KULTURA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
4. SPORT I REKREACJA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
5. HANDEL	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
6. GASTRONOMIA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
7. KOMUNIKACJA PUBLICZNA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
8. UKŁAD KOMUNIKACYJNY (SIEĆ I JAKOŚĆ DRÓG)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
9. ZIELEŃ PUBLICZNA (OGÓLNODOSTĘPNA)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
10. SIEĆ WODOCIĄGOWA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11. SIEĆ KANALIZACYJNA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
12. ENERGETYKA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
13. GOSPODARKA ODPADAMI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
14. TELEKOMUNIKACJA I ŁĄCZNOŚĆ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
15. ADMINISTRACJA SAMORZĄDOWA (URZĄD GMINY)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
16. CZYSTOŚĆ I ESTETYKA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
17. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
18. OŚWIETLENIE ULICZNE	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

P3. W jakie dodatkowe elementy infrastruktury technicznej i społecznej powinna w pierwszej kolejności zainwestować (zbudować, rozbudować, zmodernizować) Gmina Lipinki Łużyckie ?

(prosimy uszeregować odpowiedzi od 1 do 10, gdzie 1 oznacza inwestycje najmniej pilną, a 10 najpilniejszą. każda cyfra może wystąpić tylko jeden raz).

1	SZKOLNICTWO	
2	KULTURA	
3	SPORT I REKREACJA	
4	SIEĆ DRÓG (zależnych od gminy, tzn. drogi gminne)	
5	CZYSTOŚĆ i ESTETYKA	
6	SIEĆ WODOCIĄGOWA	
7	SIEĆ KANALIZACYJNA	
8	GOSPODARKA ODPADAMI	
9	OŚWIETLENIE ULICZNE	
10	BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	

P4. Co uważa Pan(i) za najpilniejszą inwestycję na terenie Pana/i miejscowości (sołectwa) ?

(prosimy wymienić spontanicznie maksymalnie do 5 inwestycji).

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

P5. Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z jakości obsługi w Urzędzie Gminy ? Mamy na myśli zarówno czas oczekiwania na załatwienie powierzonych urzędnikom spraw, obsługę patentów, kompetencje urzędników, itp. ? Proszę to ocenić w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 5 najwyższą. (prosimy zaznaczyć tylko jedną ocenę).

1 2 3 4 5

P6. Gdyby otrzymał(a) Pan(i) atrakcyjną ofertę pracy poza Gminą Lipinki Łużyckie, która wiązałaby się z koniecznością opuszczenia na stałe Gminy, to czy skorzystał(a)by Pan(i) z tej propozycji ? (prosimy zaznaczyć tylko jedną odpowiedź).

1. TAK
2. NIE
3. NIE WIEM

P7. W jakim kierunku według Pana/i powinna rozwijać się Gmina Lipinki Łużyckie ? Mając na uwadze obecne realia gospodarcze i społeczne, lokalne uwarunkowania oraz doświadczenia sąsiednich gmin w powiecie i województwie, proszę zastanowić się nad wizją gminy i sformułować ją w kilku zdaniach. (prosimy zapisać spontaniczną wypowiedź).

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

METRYKA (prosimy o wypełnienie metryki, ankieta z brakiem tych odpowiedzi nie będzie brana pod uwagę).

M1. Płeć.

1. KOBIEȚA
2. MĘŻCZYŻNA

M2. Wiek.

1. 18 – 24
2. 25 – 29
3. 30 – 39
4. 40 – 49
5. 50 – 64
6. 65 i więcej

M3. Miejscowość (sołectwo).

(prosimy wpisać nazwę miejscowości / sołectwa)

.....

2.2.2. Dobór respondentów.

Udział mieszkańców w badaniu był dobrowolny i anonimowy. Ze względu na fakt, że ankietę wypełniać miał sam respondent nie założono określonej z góry reprezentatywnej próby. Ankietę dystrybuowano poprzez:

- ankieta w wersji papierowej dostępna w Urzędzie Gminy;
- ankieta w wersji elektronicznej dostępna na stronie internetowej Gminy.

Wypełnioną ankietę można było składać w specjalnie przygotowanej to tego urnie zlokalizowanej na terenie Urzędu Gminy Lipinki Łużyckie.

Ogółem poprawnie wypełnioną ankietę złożyło 51 mieszkańców. Rozkład respondentów według płci, wieku i miejsca zamieszkania przedstawiają poniższe tabele.

TABELA 115: Gmina Lipinki Łużyckie – charakterystyka uczestniczących w badaniu społecznym respondentów według wieku i płci.

Wiek w latach	Liczba respondentów ogółem i według płci		
	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
18 – 24	7	6	1
25 – 29	2	1	1
30 – 39	9	7	2
40 – 49	9	6	3
50 – 64	18	14	4
65 i więcej	6	1	5
suma	51	35	16

Źródło: Obliczenia własne.

TABELA 116: Gmina Lipinki Łużyckie – rozkład uczestniczących w badaniu społecznym respondentów według sołectw.

Sołectwo	Liczba respondentów
Boruszyn	3
Brzostowa	1
Cisowa	–
Górka	6
Grotów	5
Lipinki Łużyckie	25
Pietrzyków	1
Piotrowice	3
Sieciejów	–
Suchleb	5
Tyliczki	–
Zajączek	2

Źródło: Obliczenia własne.

2. 3. Wyniki badania społecznego.

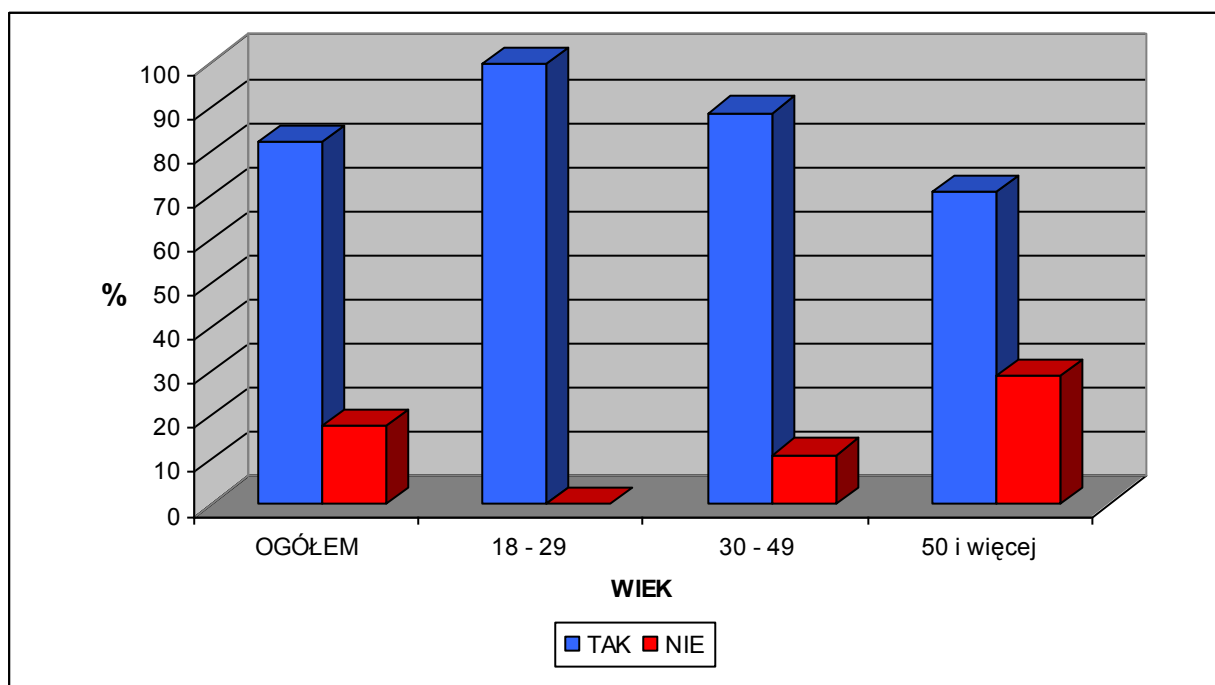
Pytanie nr 1: *Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z faktu, że mieszka na terenie Gminy Lipinki Łużyckie ?*

TABELA 117: Gmina Lipinki Łużyckie – odpowiedź na pytanie nr 1.

Wiek	TAK (%)	NIE (%)
Ogółem	82,35	17,65
18 – 29	100,00	0,00
30 – 49	88,89	11,11
50 i więcej	70,83	29,17

Źródło: Obliczenia własne.

RYCINA 31: Gmina Lipinki Łużyckie – odpowiedź na pytanie nr 1.

Źródło: Obliczenia własne.

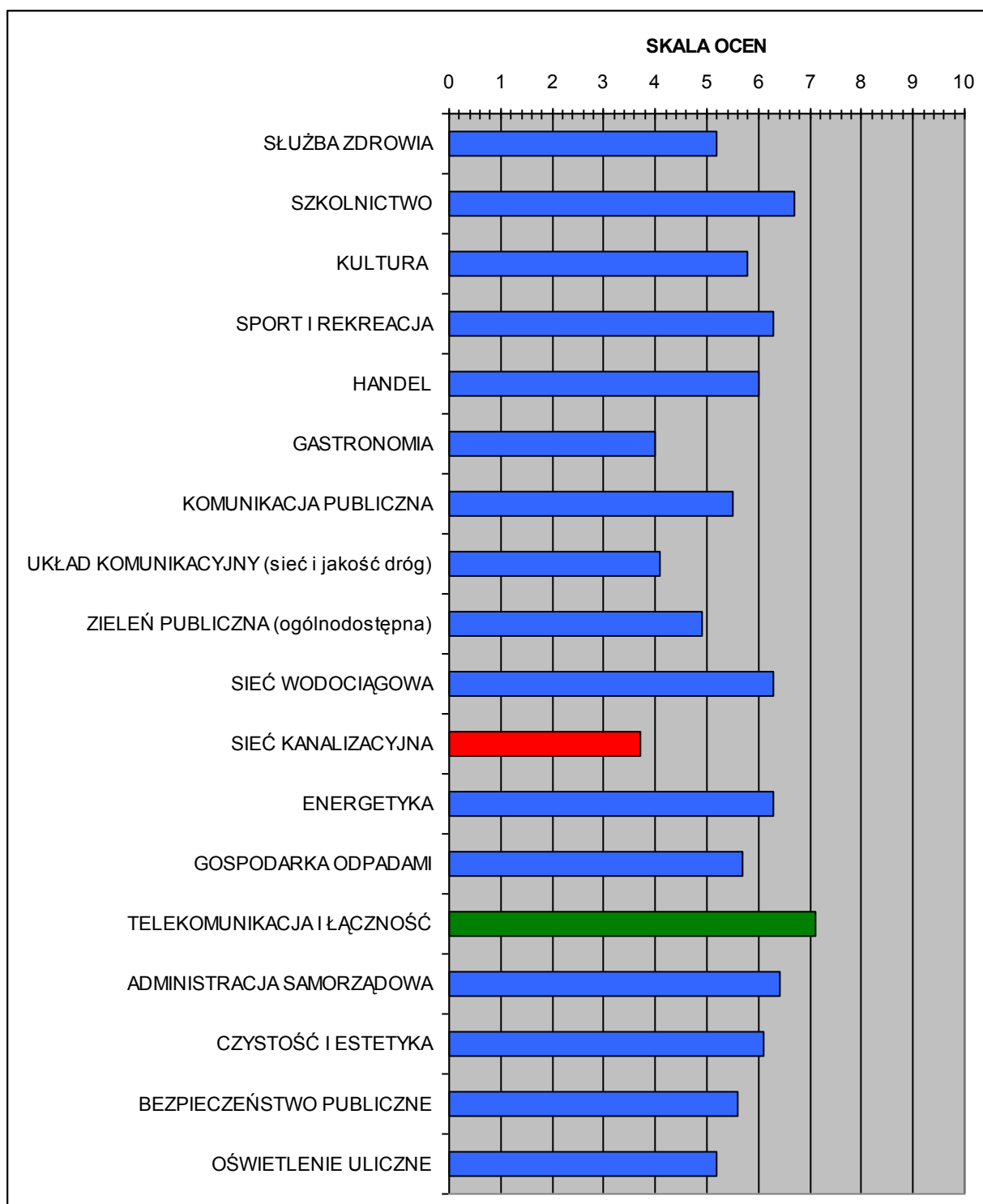
Pytanie nr 2: Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z jakości funkcjonowania oraz dostępności do następujących elementów infrastruktury społecznej i technicznej na terenie Gminy Lipinki Łużyckie, niezależnie od odpłatności? Proszę to ocenić w skali od 1 do 10, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 10 najwyższą.

TABELA 118: Gmina Lipinki Łużyckie – odpowiedź na pytanie nr 2.

Element infrastruktury:	Ogółem (ocena)	Wiek (ocena)		
		18 – 29	30 – 49	50 +
SŁUŻBA ZDROWIA	5,2	7,0	4,7	5,0
SZKOLNICTWO	6,7	7,6	6,8	6,2
KULTURA	5,8	7,1	5,3	5,8
SPORT I REKREACJA	6,3	7,0	6,2	6,1
HANDEL	6,0	6,8	5,4	6,1
GASTRONOMIA	4,0	5,8	3,2	4,0
KOMUNIKACJA PUBLICZNA	5,5	6,8	4,7	5,6
UKŁAD KOMUNIKACYJNY (sieć i jakość dróg)	4,1	7,4	3,8	3,2
ZIELEŃ PUBLICZNA (ogólnodostępna)	4,9	6,0	4,4	4,9
SIEĆ WODOCIĄGOWA	6,3	7,0	5,4	6,6
SIEĆ KANALIZACYJNA	3,7	4,6	3,4	3,5
ENERGETYKA	6,3	6,9	6,4	6,0
GOSPODARKA ODPADAMI	5,7	6,9	6,4	4,8
TELEKOMUNIKACJA I ŁĄCZNOŚĆ	7,1	7,1	7,5	6,8
ADMINISTRACJA SAMORZĄDOWA	6,4	7,0	6,3	6,3
CZYSTOŚĆ I ESTETYKA	6,1	7,3	6,2	5,6
BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	5,6	6,6	5,8	5,0
OŚWIETLENIE ULICZNE	5,2	4,5	5,7	5,1

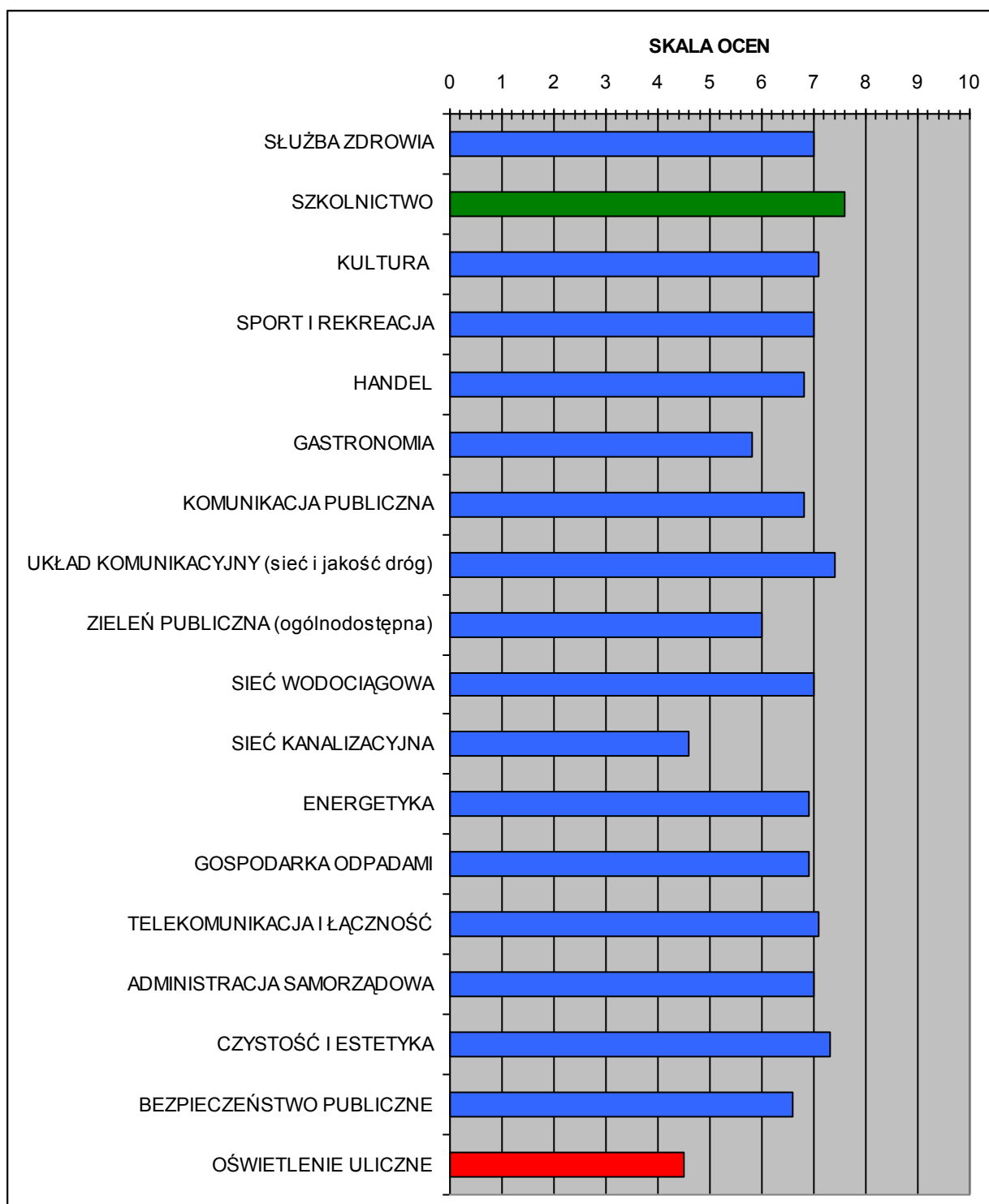
Źródło: Obliczenia własne.

RYCINA 32: Gmina Lipinki Łużyckie – odpowiedź na pytanie nr 2 według wieku – ogółem.

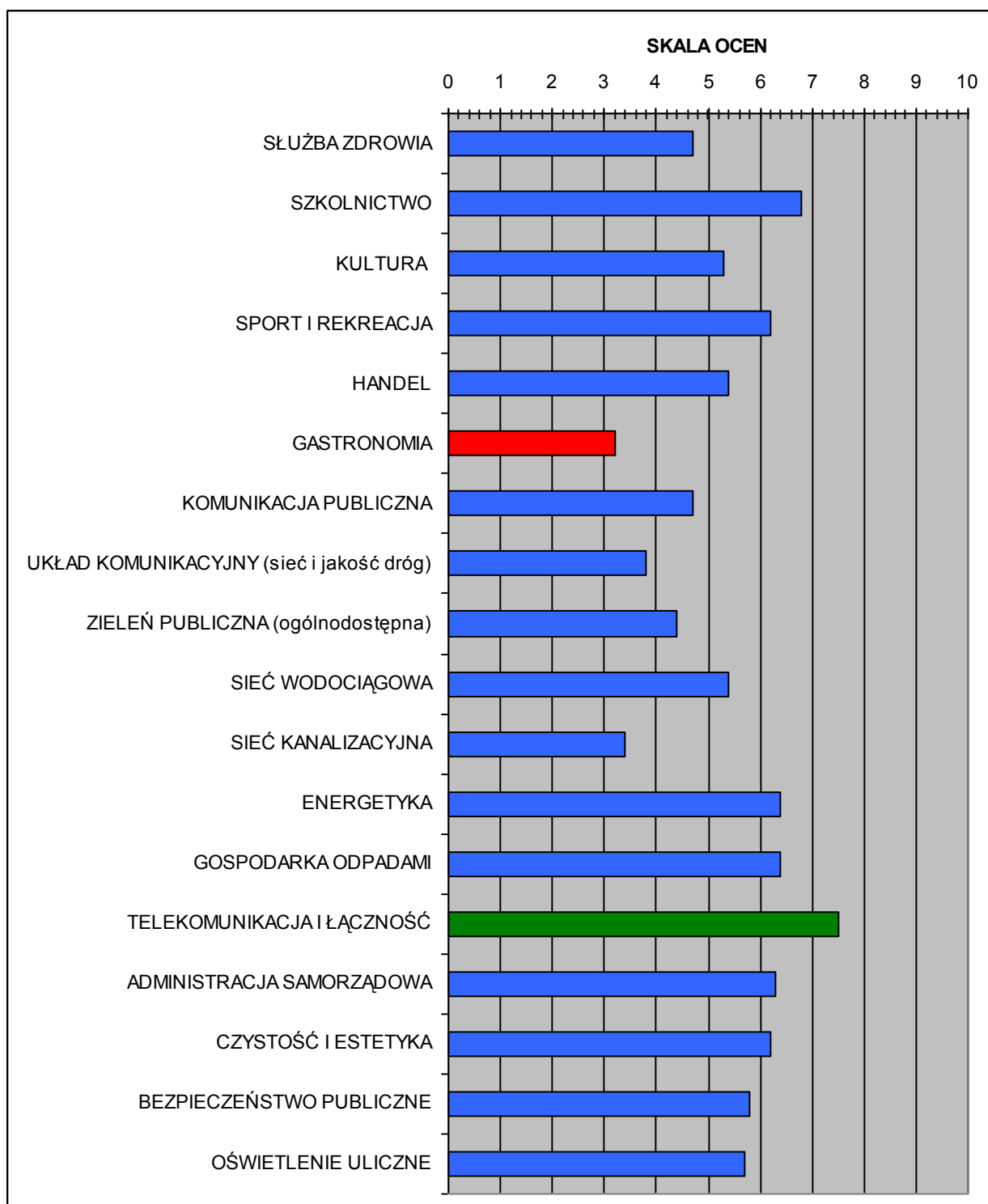
Źródło: Obliczenia własne.

RYCINA 33: Gmina Lipinki Łużyckie – odpowiedź na pytanie nr 2 – respondenci w wieku od 18 do 29 lat.

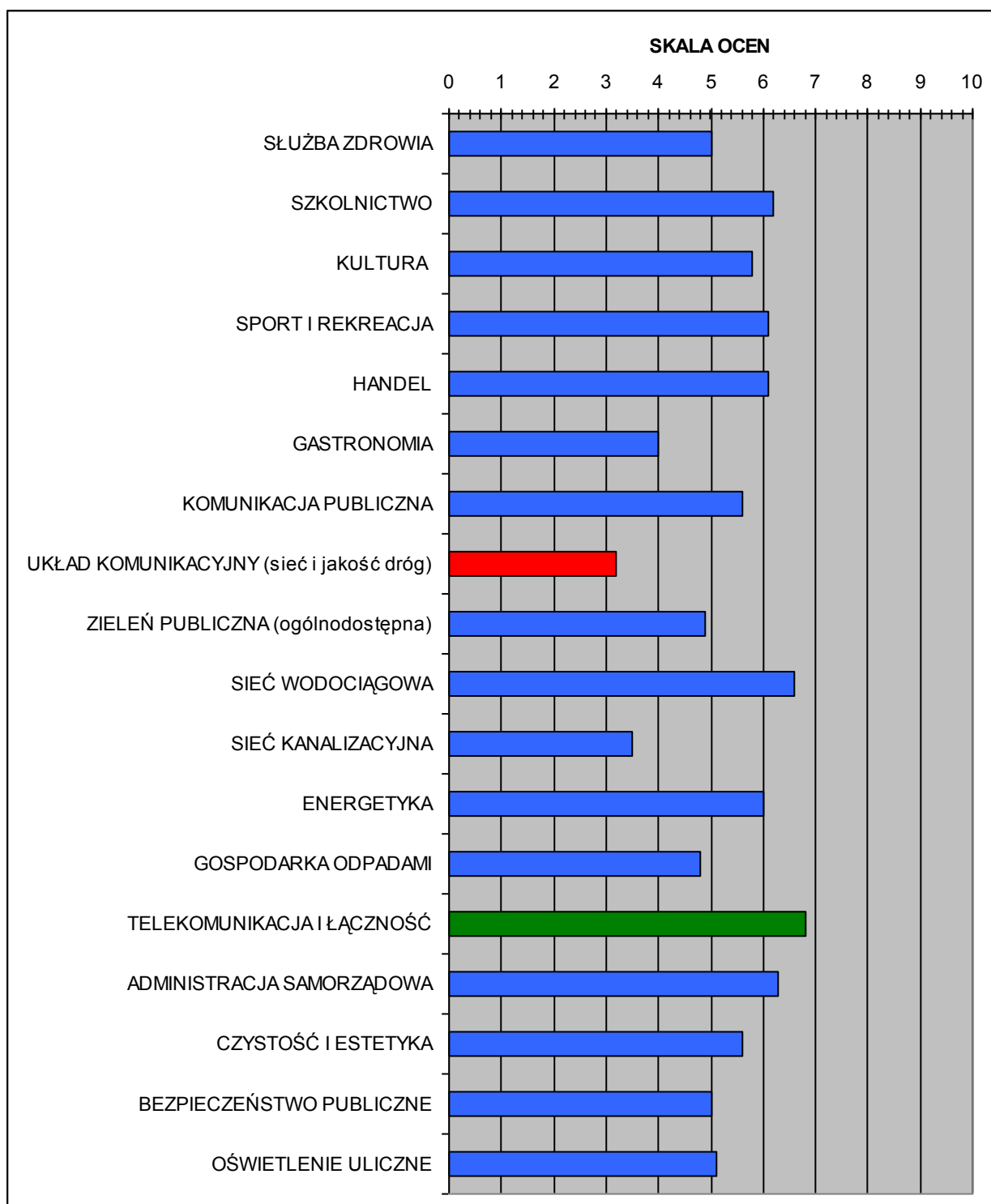
Źródło: Obliczenia własne.

RYCINA 34: Gmina Lipinki Łużyckie – odpowiedź na pytanie nr 2 – respondenci w wieku od 30 do 49 lat.

Źródło: Obliczenia własne.

RYCINA 35: Gmina Lipinki Łużyckie – odpowiedź na pytanie nr 2 – respondenci w wieku 50 lat i więcej.

Źródło: Obliczenia własne.

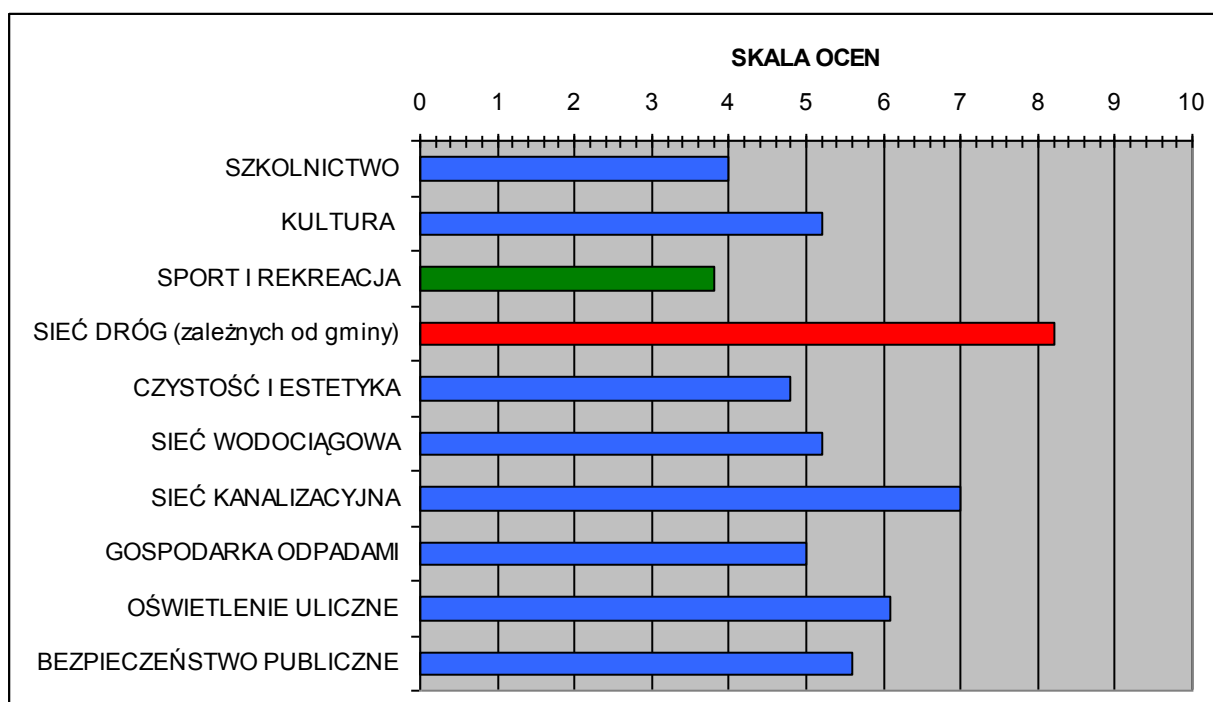
Pytanie nr 3: W jakie elementy infrastruktury technicznej i społecznej powinna w pierwszej kolejności zainwestować (zbudować, rozbudować, zmodernizować) Gmina Lipinki Łużyckie? Prosimy uszeregować odpowiedzi od 1 do 10, gdzie 1 oznacza inwestycje najmniej pilną, a 10 najpilniejszą.

TABELA 119: Gmina Lipinki Łużyckie – odpowiedź na pytanie nr 3 według wieku.

Element infrastruktury:	Ogółem (ocena)	Wiek (ocena)		
		18 – 29	30 – 49	50 +
SZKOLNICTWO	4,0	5,2	4,4	3,3
KULTURA	5,2	5,4	5,9	4,5
SPORT I REKREACJA	3,8	4,0	4,6	3,0
SIEĆ DRÓG (zależnych od gminy)	8,2	4,8	8,6	9,0
CZYSTOŚĆ I ESTETYKA	4,8	4,2	3,6	6,2
SIEĆ WODOCIĄGOWA	5,2	4,6	5,1	5,5
SIEĆ KANALIZACYJNA	7,0	4,4	8,2	6,8
GOSPODARKA ODPADAMI	5,0	6,8	4,3	5,1
OŚWIETLENIE ULICZNE	6,1	7,8	6,1	5,5
BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	5,6	7,8	4,2	6,1

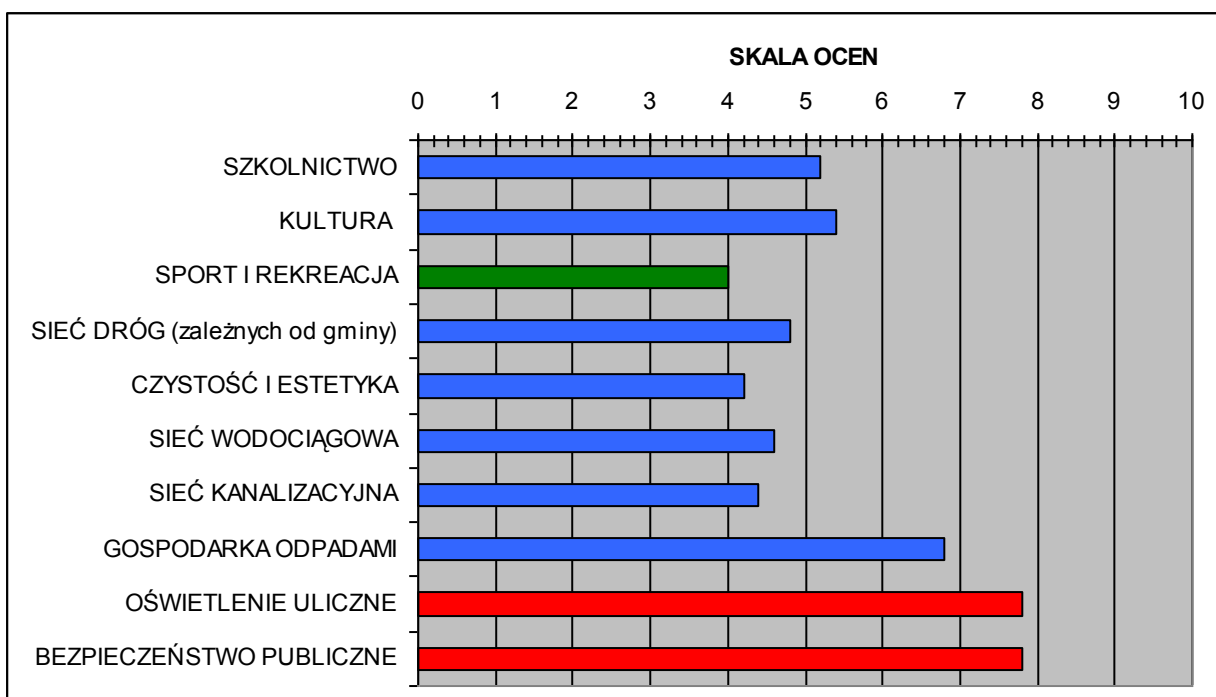
Źródło: Obliczenia własne.

RYCINA 36: Gmina Lipinki Łużyckie – odpowiedź na pytanie nr 3 według wieku – ogółem.

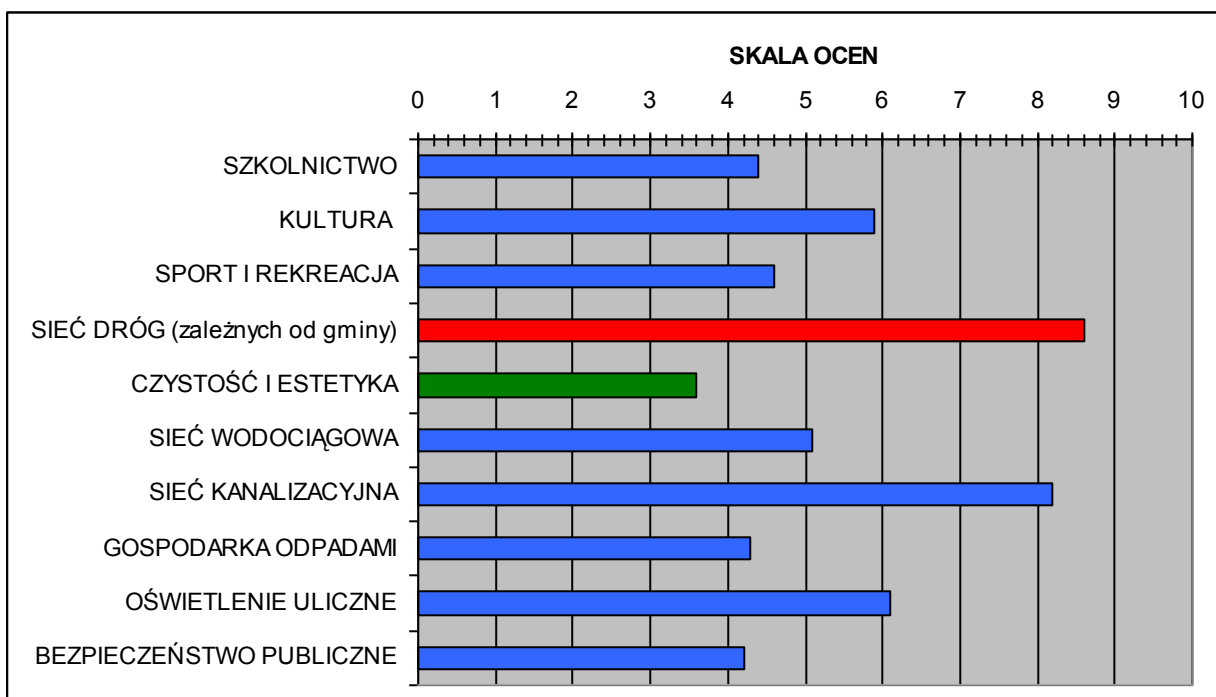
Źródło: Obliczenia własne.

RYCINA 37: Gmina Lipinki Łużyckie – odpowiedź na pytanie nr 3 – respondenci w wieku od 18 do 29 lat.

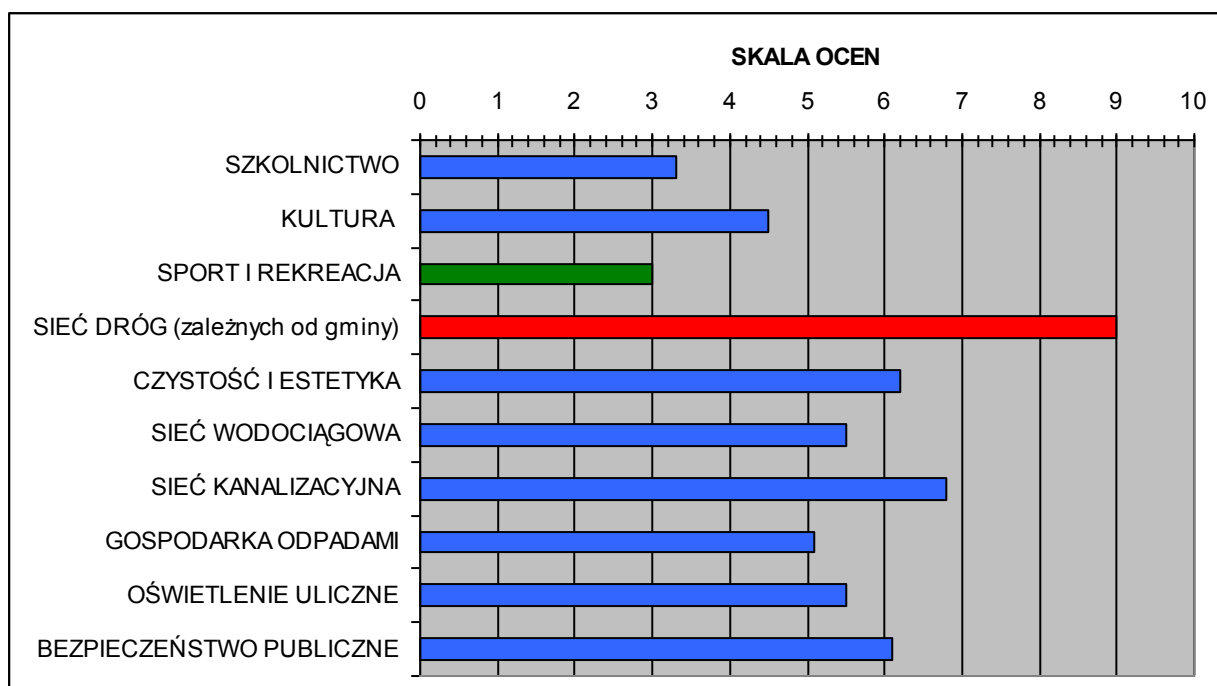
Źródło: Obliczenia własne.

RYCINA 38: Gmina Lipinki Łużyckie – odpowiedź na pytanie nr 3 – respondenci w wieku od 30 do 49 lat.

Źródło: Obliczenia własne.

RYCINA 39: Gmina Lipinki Łużyckie – odpowiedź na pytanie nr 3 – respondenci w wieku 50 lat i więcej.

Źródło: Obliczenia własne.

Pytanie nr 4: Co uważa Pan(i) za najpilniejszą inwestycje na terenie Pan(i) miejscowości (sołectwa) ?

Zbiór odpowiedzi na pytanie nr 4 według poszczególnych miejscowości (sołectw):

Lipinki Łużyckie:

- poprawa bezpieczeństwa publicznego, w tym drogowego;
- modernizacja dróg;
- rozbudowa parkingów;
- budowa ścieżek rowerowych;
- modernizacja i budowa oświetlenia ulicznego;
- modernizacja sieci wodociągowej;
- budowa sieci kanalizacyjnej;
- budowa sieci gazowej;
- poprawa czystości i estetyki wsi;
- komunalizacja cmentarza;
- inwestycje w obiekty dla młodzieży w celu spędzania wolnego czasu;
- budowa placu zabaw;
- budowa terenu/placu rekreacyjno – wypoczynkowego dla ogółu mieszkańców.

Boruszyn:

- modernizacja dróg;
- modernizacja i budowa oświetlenia ulicznego;
- budowa sieci kanalizacyjnej;

- rozwój komunikacji publicznej;
- budowa świetlicy.

Brzostowa:

- modernizacja dróg;
- modernizacja i budowa oświetlenia ulicznego;
- poprawa czystości i estetyki wsi.

Cisowa:

- brak ankiet.

Górka:

- modernizacja dróg;
- budowa chodników;
- modernizacja i budowa oświetlenia ulicznego;
- budowa sieci kanalizacyjnej lub dofinansowanie przydomowych oczyszczalni;
- modernizacja urządzeń melioracyjnych;
- budowa/remont świetlicy.

Grotów:

- modernizacja dróg;
- modernizacja i budowa oświetlenia ulicznego;
- budowa placu zabaw;
- remont świetlicy.

Pietrzyków:

- modernizacja dróg;
- modernizacja i budowa oświetlenia ulicznego;
- poprawa czystości i estetyki wsi;
- budowa świetlicy;
- tablice informacyjne.

Piotrowice:

- modernizacja dróg;
- modernizacja i budowa oświetlenia ulicznego;
- rozwój komunikacji publicznej;
- modernizacja sieci wodociągowej;
- modernizacja urządzeń melioracyjnych.

Sieciejów:

- brak ankiet.

Suchleb:

- modernizacja dróg;
- modernizacja i budowa oświetlenia ulicznego;
- budowa chodników;
- modernizacja sieci wodociągowej;
- budowa sieci kanalizacyjnej.

Tyliczki:

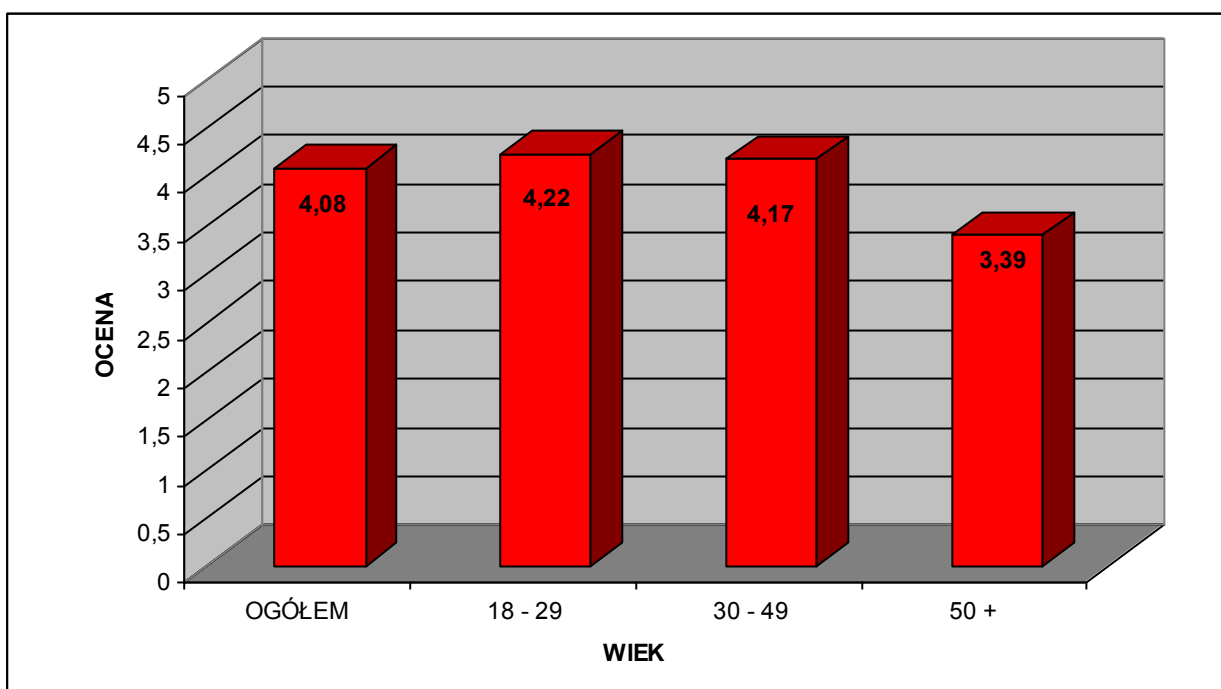
- brak ankiet.

Zajątek:

- modernizacja i budowa oświetlenia ulicznego;
- modernizacja urządzeń melioracyjnych;
- budowa świetlicy.

Pytanie nr 5: Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z jakości obsługi w Urzędzie Gminy ? Mamy na myśli zarówno czas oczekiwania na załatwienie powierzonych urzędnikom spraw, obsługę petentów, kompetencje urzędników, itp. ? Proszę to ocenić w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 5 najwyższą.

RYCINA 40: Gmina Lipinki Łużyckie – Odpowiedź na pytanie nr 5.

Źródło: Obliczenia własne.

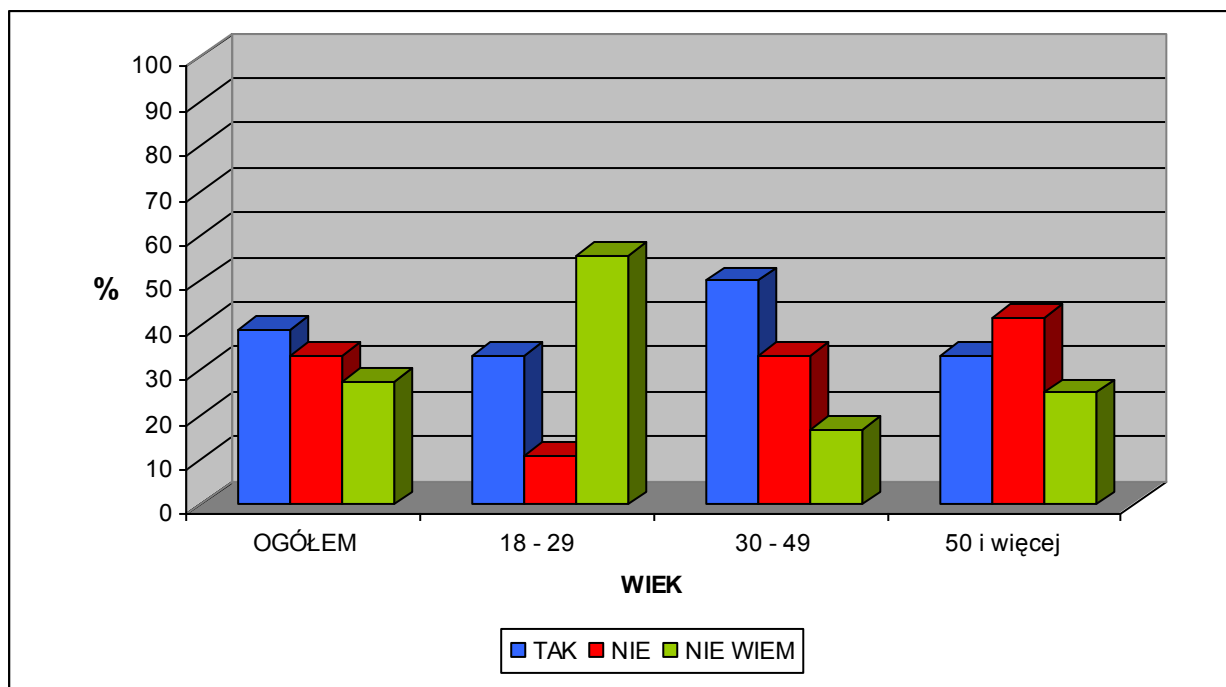
Pytanie nr 6: *Gdyby otrzymał(a) Pan(i) atrakcyjną ofertę pracy poza Gminą Lipinki Łużyckie, która wiązałaby się z koniecznością wyjazdu na stałe z Gminy, to czy skorzystał(a)by Pan(i) z tej propozycji ?*

TABELA 120: Gmina Lipinki Łużyckie – odpowiedź na pytanie nr 6.

Wiek	TAK (%)	NIE (%)	NIE WIEM (%)
Ogółem	39,22	33,33	27,45
18 – 29	33,33	11,11	55,56
30 – 49	50,00	33,33	16,67
50 i więcej	33,33	41,67	25,00

Źródło: Obliczenia własne.

RYCINA 41: Gmina Lipinki Łużyckie – odpowiedź na pytanie nr 6.

Źródło: Obliczenia własne.

3. ANALIZA SWOT.

3. 1. Założenia metodologiczne.

Strategiczny plan rozwoju powinien opierać się na mocnych stronach lokalnej społeczności i środowiska, eliminować słabości, wykorzystywać pojawiające się szanse oraz unikać przyszłych zagrożeń. Wsparciem tego procesu jest sporządzenie analizy SWOT. Według definicji Analiza SWOT (**S**trengths, **W**eaknesses, **O**pportunities, **T**hreats) identyfikuje oraz ocenia mocne i słabe strony społeczności oraz przyszłe szanse i zagrożenia wynikające z wpływu otoczenia i zmian w nim zachodzących (Kłosowski S., Adamski J., 1999).

TABELA 121: Czynniki współtworzące analizę SWOT.

<p>MOCNE STRONY:</p> <p>zalety społeczności, zasoby: ludzkie, środowiska i finansowe dostępne w rozwiązywaniu problemów, elementy przewagi nad innymi</p>	<p>SŁABE STRONY:</p> <p>obecnie istniejące problemy i bariery, przeszkody do podjęcia działań, brakujące elementy</p>
<p>SZANSE:</p> <p>zmiany w otoczeniu sprzyjające działaniom, konkretne zyski, możliwi partnerzy</p>	<p>ZAGROŻENIA:</p> <p>negatywne skutki uboczne działań, próba przewidzenia nieoczekiwanych skutków, zagrożenia i rozwiązania, których należy unikać</p>

Źródło: opracowanie własne.

Na podstawie własnych przemyśleń, wnikliwych studiów i analiz oraz po zapoznaniu się z diagnozą społeczno – gospodarczą Gminy Lipinki Łużyckie jako dokumentem przedstawiającym faktyczne informacje, Zespół Liderów Lokalnych ds. Strategii Rozwoju Gminy Lipinki Łużyckie określił:

- **mocne strony** – uwarunkowania, stanowiące mocne strony gminy, elementy przewagi nad innymi, które należy wykorzystać aby osiągnąć zamierzone cele;
- **słabe strony** – obecnie istniejące problemy i bariery, które należy wyeliminować aby nie utrudniały osiągnięcia wizji;
- **szanse** – czynniki, które mogą być traktowane jako pomocne i przy odpowiednich działaniach wykorzystane jako uwarunkowania sprzyjające rozwojowi gminy;
- **zagrożenia** – czynniki zagrażające realizacji misji, których wpływ może osłabić podejmowane działania.

Każdy z członków Zespołu Liderów Lokalnych przedstawił swoją propozycję analizy SWOT. Ze względu na oczywisty subiektywizm analizy podjęto decyzję o zaprezentowaniu ogółu otrzymanych wyników, odzwierciedlając tym samym różne punkty widzenia i odniesienia poszczególnych członków Zespołu Liderów Lokalnych. Nie zastosowano podziału na poszczególne sfery (społeczna, gospodarcza, itp.) i rangowania. Przeprowadzono jedynie generalizację treści zbieżnych sformułowań. W analogiczny sposób analizę SWOT przeprowadziła grupa młodzieżowa.

3. 2. Mocne strony.

WYNIKI PRAC ZESPOŁU LIDERÓW LOKALNYCH:

- środowisko naturalne (zasoby przyrodnicze):
 - duże kompleksy leśne;
 - sieć hydrograficzna (zwłaszcza rzeka Lubsza);
 - łagodny klimat;
 - obszary objęte ochroną (Natura 2000, OChK, rezerваты przyrody);
 - brak zanieczyszczeń środowiska;
- położenie geograficzne:
 - bliskość granicy z Niemcami;
 - bliskość 4 aglomeracji: Berlin, Poznań, Wrocław, Drezno;
 - bliskość 3 dużych miast: Żary, Forst, Cottbus;
- planowana autostrada A18 i droga krajowa nr 12;
- międzynarodowa linia kolejowa;
- infrastruktura energetyczna;
- infrastruktura teleinformatyczna;
- infrastruktura wodociągowa;
- obiekty użyteczności publicznej (rynkowe i nierynkowe);
- niskie koszty utrzymania;
- migracje ludności miejskiej na wieś (dodatnie saldo migracji);
- organizacje pozarządowe.

WYNIKI PRAC GRUPY MŁODZIEŻOWEJ:

- walory naturalne:
 - kompleksy leśne;
 - czyste powietrze;
 - rzeki;
 - klimat akustyczny;
- dobrze wyposażona szkoła podstawowa i gimnazjum;
- infrastruktura sportowa: „orlik” i hala sportowa;
- biblioteka publiczna;
- sala GOK;
- klub sportowy;
- organizacje pozarządowe;
- sieć handlowa w Lipinkach Łużyckich;
- autobusowe połączenia komunikacyjne z Żarami;
- linia kolejowa;
- infrastruktura teleinformatyczna.

3. 3. Słabe strony.

WYNIKI PRAC ZESPOŁU LIDERÓW LOKALNYCH:

- zły stan melioracji i urządzeń wodnych – coroczne podtopienia wiosenne;
- stan techniczny dróg powiatowych i gminnych;
- niedostatek chodników i oświetlenia ulicznego;
- brak urządzonej przestrzeni publicznej (parki, miejsca spotkań);
- niedostatek placów zabaw;
- niedostatek parkingów;
- brak ścieżek rowerowych i innej infrastruktury turystycznej;
- brak zorganizowanych, oznakowanych atrakcji turystycznych;
- niedostatek gospodarstw agroturystycznych;
- komunikacja kolejowa;
- brak sieci kanalizacyjnej;
- brak sieci gazowej;
- brak większych zakładów produkcyjnych;
- mała kreatywność mieszkańców;
- słabo rozwinięta gastronomia.

WYNIKI PRAC GRUPY MŁODZIEŻOWEJ:

- stan techniczny dróg;
- stan oświetlenia ulic, zwłaszcza pobocznych i na obrzeżach miejscowości;
- niedostatek chodników;
- brak ścieżek rowerowych;
- brak ronda lub sygnalizacji świetlnej na głównym skrzyżowaniu w Lipinkach Łużyckich;
- komunikacja kolejowa i stan przystanku kolejowego;
- słaby zasięg telefonii komórkowej poza Lipinkami Łużyckimi;
- brak oferty (sekcji, kółek zainteresowań) dla rozwoju umiejętności, zainteresowań i hobby np.: artystycznych czy sportowych;
- brak miejsc spotkań dla młodzieży w celu spędzania wolnego czasu, zarówno w pomieszczeniach zamkniętych (bar, kawiarnia, dyskoteka) jak i na świeżym powietrzu, np.: skate park (poza „orlikiem”).

3. 4. Szanse.

WYNIKI PRAC ZESPOŁU LIDERÓW LOKALNYCH:

- promocja walorów naturalnych;
- rozwój osadnictwa;
- rozwój usług rynkowych;
- rozwój usług publicznych, zwłaszcza edukacyjnych i kulturalnych;
- rozwój turystyki;
- rozwój małych zakładów produkcyjnych;
- większa kreatywność organizacji pozarządowych i pozostałych mieszkańców;
- poprawa bezpieczeństwa mieszkańców.

WYNIKI PRAC GRUPY MŁODZIEŻOWEJ:

- rozbudowa dróg;
- budowa ścieżek rowerowych;
- promowanie zdrowego stylu życia;
- stworzenie możliwości dla rozwoju dzieci i młodzieży (kółka, sekcje zainteresowań – kulturalne i sportowe, kursy językowe, itp.);
- sport – większa częstość i lepsza jakość treningów;
- budowa placów zabaw dla dzieci i młodzieży (np.: skate park);
- utworzenie ogólnodostępnych miejsc „zielonych”, np.: park z ławkami;
- organizacja miejsc rozrywki dla młodzieży (bar, kafejka, dyskoteka).

3. 5. Zagrożenia.

WYNIKI PRAC ZESPOŁU LIDERÓW LOKALNYCH:

- zanieczyszczenie środowiska, zwłaszcza wód ze względu na brak kanalizacji i powietrza ze względu na sposób ogrzewania (palenie śmieci w piecach);
- klęski żywiołowe;
- zaniechanie inwestycji w infrastrukturę techniczną;
- bezrobocie;
- migracja młodych mieszkańców do miast;
- starzenie się społeczeństwa.

WYNIKI PRAC GRUPY MŁODZIEŻOWEJ:

- zanieczyszczenia środowiska (powietrza, wody, gleb, hałas);
- wycinka lasów;
- słaba infrastruktura i komunikacja;
- wzrost liczby wypadków przez niedostatki w infrastrukturze drogowej;
- brak akceptacji władz dla potrzeb młodych ludzi;
- słaby start młodzieży w przyszłość bez dobrej infrastruktury społecznej;
- brak osiągnięć osobistych w młodym wieku bez dobrej infrastruktury społecznej;
- zły styl życia młodych ludzi ;
- dewastacje i niszczenie mienia;
- brak pracy na terenie gminy.

4. WIZJA.

Prawidłowe określenie celów oraz zadań strategicznych wymaga wyprzedzającego określenia wizji przyszłości. W myśl definicji powinna ona być wyrazem aspiracji społecznych oraz twórczym wyobrażeniem przyszłości określającym rangę, atrakcyjność gminy, jak również efekty wykorzystania jej atutów i szans rozwojowych oraz efekty eliminacji lub znaczącego ograniczenia problemów i zagrożeń. Innymi słowy wizja powinna określić ton przyszłych celów strategicznych, przedstawiać gminę naszych marzeń.

Diagnoza obecnego stanu i analiza SWOT, a wszystko to skonfrontowane konsultacjami eksperckimi oraz aktywnym uczestnictwem Zespołu Liderów Lokalnych ds. Strategii Rozwoju Gminy Lipinki Łużyckie umożliwiło sformułowanie wizji. Zespół Liderów Lokalnych uznał, że nadal aktualna jest wizja określona w Strategii z 2004 roku z racji tego, że jej horyzont czasowy wykraczał poza ramy ówczesnego dokumentu. Tym samym podtrzymuje się następujące brzmienie wizji:

Lipinki Łużyckie – zlokalizowana na polsko – niemieckim pograniczu, bogata tradycją historyczną, znana, zadbana i gościnna lubuska gmina; wyposażona w pełen zakres nowoczesnej infrastruktury technicznej, oferująca znakomite warunki dla osadnictwa; sprawnie zarządzana, w której zrównoważony rozwój funkcji: rolniczych, produkcyjnych i usługowych, stymulowany planowymi działaniami, zapewnia utrzymanie naturalnego środowiska oraz tworzenie nowych miejsc pracy; posiadając różnorodną ofertę rekreacyjną, zamieszkiwana przez zintegrowane, zdrowe, wykształcone, aktywne społecznie i bezpieczne społeczeństwo.

Dodatkowo Zespół Liderów Lokalnych uznał, że należy sformułować lapidarną wersję wizji, najlepiej w formie nośnego hasła, będącego jednocześnie wizytówką i reklamą Gminy. Postanowiono, że będzie to przedmiotem otwartego konkursu, który zostanie zorganizowany wśród mieszkańców gminy w 2014 roku.

5. CELE STRATEGICZNE.

Po wyłonieniu najważniejszych problemów nakreślonych przez diagnozę społeczno – gospodarczą i analizę SWOT oraz po przyjęciu ostatecznego brzmienia wizji, Zespół Liderów Lokalnych ds. Strategii przystąpił do opracowywania głównych założeń Strategii. Są nimi między innymi cele strategiczne.

Cele strategiczne, w myśl definicji, powinny wyrażać idealne zakończenie tego, co chce się osiągnąć lub do czego dążyć. Ponadto cele strategiczne winny podporządkować sobie wszystkie działania rozwojowe na terenie gminy w ciągu najbliższych kilkunastu lat, bowiem przyjęto, że horyzont czasowy Strategii Rozwoju Gminy Lipinki Łużyckie na pewno przekroczy określony formalnie w tytule dokumentu okres lat 2014 – 2020.

Cel strategiczny nr I:

Sprawny transport i komunikacja publiczna

Cel strategiczny nr II:

Nowoczesna infrastruktura techniczna

Cel strategiczny nr III:

Rozwój lokalnej przedsiębiorczości

Cel strategiczny nr IV:

Oferta turystyczna na bazie lokalnych walorów naturalnych

Cel strategiczny nr V:

Jakość życia na miarę lokalnych ambicji

6. ZADANIA STRATEGICZNE.

Bardziej szczegółowym elementem strategii rozwoju są zadania strategiczne. Są to przedsięwzięcia organizacyjne, modernizacyjne, inwestycyjne, prawotwórcze i restrukturyzacyjne, których wdrożenie do praktyki społeczno – gospodarczej gminy Lipinki Łużyckie będzie warunkiem realizacji nakreślonej uprzednio wizji. Wszystkie zadania winny być realizowane w ramach określonych wcześniej celów. Poszczególne zadania muszą prowadzić do osiągnięcia przyporządkowanego im celu strategicznego. W wyniku prac Zespołu Liderów Lokalnych ds. Strategii Rozwoju Gminy Lipinki Łużyckie uzgodniono, że w ciągu najbliższych kilkunastu lat realizowanych będzie 29 zadań strategicznych.

Cel strategiczny nr I:

Sprawny transport i komunikacja publiczna

Zadania strategiczne:

- I.1. Modernizacja i rozbudowa dróg.
- I.2. Budowa i modernizacja dróg lokalnych dla obsługi mieszkańców i przedsiębiorców oraz dróg użytku rolnego.
- I.3. Rozwój sieci tras rowerowych.
- I.4. Rozwój oferty połączeń komunikacyjnych.
- I.5. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury służącej komunikacji.

Cel strategiczny nr II:

Nowoczesna infrastruktura techniczna

Zadania strategiczne:

- II.1. Rozwiązanie problemów gospodarki wodno – ściekowej.
- II.2. Budowa rozdzielczej sieci gazowej.
- II.3. Modernizacja infrastruktury elektroenergetycznej.
- II.4. Oszczędność energii i promocja odnawialnych źródeł energii.
- II.5. Modernizacja urządzeń melioracyjnych.
- II.6. Uporządkowanie gospodarki odpadami.
- II.7. Modernizacja oświetlenia ulicznego.

Cel strategiczny nr III:**Rozwój lokalnej przedsiębiorczości****Zadania strategiczne:**

- III.1. Stworzenie systemu wszechstronnej promocji gminy.
- III.2. Przygotowanie oferty gruntów pod inwestycje oraz ich marketing.
- III.3. Pomoc w tworzeniu gospodarstw agroturystycznych, ekologicznych i specjalistycznych.
- III.4. Popularyzacja i wspieranie alternatywnej wytwórczości oraz usług w gminie.
- III.5. Promocja lokalnych produktów i usług.
- III.6. Ochrona użytków rolnych i zalesienie obszarów nieużytkowanych rolniczo.

Cel strategiczny nr IV:**Oferta turystyczna na bazie lokalnych walorów naturalnych****Zadania strategiczne:**

- IV.1. Inwentaryzacja przyrodnicza obszaru gminy.
- IV.2. Podnoszenie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców.
- IV.3. Rozbudowa infrastruktury służącej turystyce.
- IV.4. Zagospodarowanie terenów wzdłuż cieków i zbiorników wodnych.
- IV.5. Ochrona dziedzictwa kulturowego.

Cel strategiczny nr V:**Jakość życia na miarę lokalnych ambicji****Zadania strategiczne:**

- V.1. Rozszerzenie i uatrakcyjnienie oferty kulturalnej.
- V.2. Rozszerzenie i uatrakcyjnienie oferty sportowo – rekreacyjnej.
- V.3. Zagospodarowania przestrzeni publicznej i rozwój oferty usługowej.
- V.4. Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego.
- V.5. Przygotowanie oferty terenów pod budownictwo mieszkaniowe.
- V.6. Budowa mieszkań socjalnych.

7. DOKUMENTACJA ZADAŃ STRATEGICZNYCH.

7. 1. Cel strategiczny nr I – „*Sprawny transport i komunikacja publiczna*”.

I.1. Modernizacja i rozbudowa dróg

Kluczem do rozwoju każdego kraju, regionu, a także poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego jest nowoczesna i funkcjonalna infrastruktura drogowa. Gmina Lipinki Łużyckie posiada gęstą sieć utwardzonych i gruntowych dróg, jednakże ich stan techniczny i funkcjonalność pozostawia wiele do życzenia. Gmina w swojej długofalowej polityce inwestycyjnej zakłada systematyczną modernizację dróg gminnych. Ważnym aspektem wpływającym na płynny i bezpieczny ruch pojazdów jest także budowa parkingów i dróg dojazdowych. Wszelkie nowe inwestycje, zwłaszcza produkcyjne oraz usługowe (np.: handlowe) muszą zapewnić odpowiednią dla nich liczbę miejsc parkingowych. Ponadto należy także rozbudować istniejącą sieć miejsc parkingowych, zwłaszcza w pobliżu budynków i miejsc użyteczności publicznej: urzędy, szkoły, kościoły, cmentarze, itp. Ze względu na wysokie koszty realizacja kompleksowego programu modernizacji dróg gminnych w znaczny sposób uzależniona jest od pozyskania odpowiednich, zewnętrznych środków finansowych, między innymi z Unii Europejskiej.

Modernizacja nawierzchni dróg powiatowych i krajowych uzależniona jest od decyzji organów zarządzających tymi trasami. Niezbędne działania zmierzające do uzyskania pełnych parametrów klasy technicznej przewidzianej dla danej drogi to przede wszystkim:

- budowa chodników i oświetlenia w miejscowościach położonych wzdłuż trasy;
- budowa zjazdów i parkingów w celu bezkolizyjnego korzystania z punktów usługowych oraz dróg wewnętrznych;
- poszerzenie jezdni;
- budowa zatok autobusowych;
- budowa poboczy;
- docelowo budowa dróg rowerowych na zasadzie osobnego pasa lub np.: w ramach chodnika na terenach zabudowanych bądź utwardzonego pobocza poza terenami zabudowanymi, umożliwiającymi bezpieczne poruszanie się rowerzystów.

Do najpilniejszych zadań modernizacyjnych układu dróg krajowych na terenie gminy należy modernizacja drogi krajowej nr 12, w tym przebudowa skrzyżowania w rejonie ulic: Żarskiej, Głównej i Górnej w Lipinkach Łużyckich oraz dokończenie budowy autostrady A18 (jezdni południowa) w ciągu obecnej drogi krajowej nr 18.

Według Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad (GDDKiA), Oddział w Zielonej Górze zadanie o nazwie *przebudowa DK 12 na odcinków Królów – Żary od km 17+685 do km 34+950* znajduje się w zatwierdzonym przez centralę GDDKiA *Planie Działań na Sieci Drogowej* pod pozycją nr 737. Przyjęcie do planu i kolejność realizacji wszystkich zgłoszonych do niego zadań w skali całego kraju zostało ustalone według ściśle określonych kryteriów, którymi są między innymi: liczba niebezpiecznych zdarzeń drogowych, stan nawierzchni oraz średni dobowy ruch na danym odcinku drogi. Tak sklasyfikowane zadania pozwalają na efektywne wykorzystanie ograniczonych środków finansowych jakimi dysponuje GDDKiA.

Budowa autostrady A18 na odcinku Olszyna – Golnice (przebudowa jezdni południowej) jako inwestycja ujęta jest w załączniku nr 1a do *Programu Budowy Dróg Krajowych na lata 2011 – 2015*. Jednakże zadanie to nie znalazło się w aktualnie przyjętym załączniku nr 5 do *Programu Budowy Dróg Krajowych*, to jest do realizacji w nowej perspektywie finansowej Unii Europejskiej 2014 – 2020.

W najbliższym okresie Referat ds. Utrzymania Dróg Powiatowych, Starostwa Powiatowego w Żarach ze względu na ograniczone środki finansowe zakłada, że prace drogowe będą obejmować tylko bieżące utrzymanie dróg powiatowych. Perspektywicznie zakres robót i ich lokalizacja uzależniona będzie od natężenia ruchu, stanu dróg i środków finansowych.

I.2. Budowa i modernizacja dróg lokalnych dla obsługi mieszkańców i przedsiębiorców oraz dróg użytku rolnego

Potencjał demograficzny wielu miejscowości gminy wyrażony liczbą mieszkańców oraz oczekiwany, dalszy rozwój osadnictwa (budownictwa mieszkaniowego) powoduje, że nawet zmodernizowana sieć dróg gminnych, powiatowych i krajowych może być niewystarczająca z punktu widzenia komunikacyjnych potrzeb mieszkańców. W związku z powyższym w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy założyć budowę sieci alternatywnych dróg gminnych lub wewnętrznych, najczęściej równoległych do obecnie istniejących, umożliwiających swobodny dojazd do posesji oddalonych od obecnych dróg głównych. Zadanie to obejmuje również modernizację dróg użytku rolnego, a w miarę potrzeb budowę nowych odcinków takich dróg, które umożliwią bezpieczny i bezkolizyjny transport maszyn i urządzeń rolniczych.

Funkcjonujące na terenie gminy zakłady związane z rolnictwem i leśnictwem, a także usługowe i produkcyjne oraz oczekiwane dalsze inwestycje w tym zakresie wymagają szczególnych parametrów technicznych dróg dojazdowych. Celem niniejszego zadania jest realizacja inwestycji drogowych, umożliwiających bezpieczny i bezkolizyjny dojazd do wybranych zakładów pracy przez pojazdy ciężarowe. Dodatkowo przy planowanej modernizacji wybranych dróg i ulic, należy wziąć pod uwagę zastosowanie technologii zgodnych z normami Unii Europejskiej, dotyczących np.: nośności obiektów mostowych, a także nacisku osi pojazdów ciężarowych.

Realizacja zadań związanych z modernizacją i rozbudową dróg dotyczy także dbałości o stan lokalnego środowiska akustycznego. Dbłość o stan techniczny nawierzchni dróg celem zwiększenia płynności ruchu komunikacyjnego wpływa także na obniżenie emisji hałasu do środowiska. Przy modernizacji dróg i ulic należy zwrócić szczególną uwagę na dobór nawierzchni właściwej dla rzeczywistej prędkości pojazdów. Asfalty porowate zmniejszają emisję hałasu dopiero przy prędkościach przekraczających 70 km/h, natomiast tak zwane „ciche asfalty” (nawierzchnia, która obniża emisję hałasu o około 5 dB przy prędkościach poniżej 70 km/h) mogą być stosowane w obszarze zabudowanym. Zastosowanie cichych nawierzchni drogowych poprawi warunki akustyczne w środowisku zewnętrznym o około 5 dB. Nie zapewni to jednak warunków komfortu akustycznego w miejscach, na których poziom dźwięku przed zastosowaniem działań ochronnych jest większy niż 61 – 65 dB (w zależności od typu zabudowy) w porze dziennej i 56 dB w porze nocnej.

Jedną z metod ograniczających poziom hałasu drogowego jest także wprowadzanie pasów zieleni izolacyjnej wzdłuż arterii komunikacyjnych, na których odbywa się zwiększone natężenie ruchu. Co prawda bardziej skuteczną metodą są ekrany dźwiękoszczelne, jednakże w wielu miejscach występowałyby problemy techniczne z ich instalacją, a poza tym gmina charakteryzuje się licznymi osiami widokowymi, które zostałyby tym samym „zamknięte”. Za nasadzenia zieleni izolacyjnej odpowiedzialne byłyby instytucje zarządzające daną drogą. Natomiast ekrany dźwiękoszczelne proponuje się zlokalizować w najbardziej niewralgicznych miejscach wzdłuż obecnego przebiegu drogi krajowej nr 12.

I.3. Rozwój sieci tras rowerowych

Oznakowane trasy rowerowe (szlaki i drogi rowerowe) to nie tylko element niezbędnej infrastruktury towarzyszącej turystyce, ale również skuteczny środek zmniejszający ruch pojazdów spalinowych, a tym samym ograniczenie zanieczyszczeń powietrza i natężenia hałasu. Nierzadko osoby chcące zrezygnować z poruszania się pojazdem wewnątrz danej gminy na rzecz roweru, nie mogą tego uczynić z powodu braku szlaków i dróg rowerowych. Formalnie (upraszczając) droga dla rowerów to droga lub jej część przeznaczona dla ruchu rowerów jednośladowych, oznaczona odpowiednimi znakami drogowymi, natomiast rowerowym szlakiem turystycznym jest wytyczona w terenie trasa służąca do odbywania wycieczek, oznakowana jednolitymi znakami (symbolami) i wyposażona w urządzenia informacyjne, które zapewniają bezpieczne i spokojne jej przebycie turyście (rowerzyście) o dowolnym poziomie umiejętności i doświadczenia, o każdej porze roku i w każdych warunkach pogodowych, o ile szczegółowe wymagania nie stanowią inaczej (okresowe zamykanie w przypadku niekorzystnych warunków pogodowych lub ze względów przyrodniczych na terenach chronionych).

Gmina Lipinki Łużyckie nie posiada obecnie dróg rowerowych, natomiast przebiega przez jej obszar niezbyt gęsta sieć oznakowanych szlaków rowerowych, służących turystyce. Przebiegają one jednak w zdecydowanej większości wzdłuż dróg publicznych pozbawionych poboczy i obciążonych nadmiernym ruchem pojazdów. Niniejsze zadanie ma na celu kontynuację budowy sieci, możliwie bezkolizyjnych z transportem kołowym, szlaków i dróg rowerowych, a więc z wykorzystaniem np.: dróg polnych, wiejskich alei czy leśnych duktów, łączących poszczególne miejscowości, a także szlaku po byłej, obecnie zlikwidowanej linii kolejowej nr 282 na odcinku Sieniawa Żarska – Jasień. Zasadnicza idea takiego układu tras rowerowych powinna uwzględniać połączenie każdej miejscowości z jej centrum administracyjnym (Lipinki Łużyckie), połączenia pomiędzy miejscowościami, połączenia wewnątrz Lipinek Łużyckich (np.: rejon ul. Głównej z przystankiem kolejowym) oraz możliwość podłączenia się do oznakowanej sieci w sąsiednich gminach, zwłaszcza w kontekście turystycznej penetracji walorów przyrodniczych i krajobrazowych tej części powiatu żarskiego. Budowa dróg rowerowych od podstaw, w odróżnieniu od oznakowania szlaków rowerowych, jest zadaniem kosztownym. Jednakże w długofalowej perspektywie zasadne byłoby, w porozumieniu z zarządcami poszczególnych dróg (krajowe i powiatowe), rozważenie możliwości budowy dróg rowerowych łączących Lipinki Łużyckie:

- z Żarami (wzdłuż drogi krajowej nr 12) i dalej z Żaganiem i Iłową;
- z Trzebielem i Łęknica (wzdłuż drogi krajowej nr 12);
- z Łęknica (wzdłuż drogi krajowej nr 12 przez Trzebiel lub jako trasa turystyczna przez: Suchleb, Grotów, Mieszków, Niwicę, Włostowice, Czaple i Nowe Czaple);
- z Jasieniem (jako trasa turystyczna po szlaku byłej, obecnie zlikwidowanej linii kolejowej nr 282) i dalej z Nowogrodem Bobrzańskim;
- z Przewozem (jako trasa turystyczna przez: Suchleb, Grotów, Piotrow i Dobrochów).

I.4. Rozwój oferty połączeń komunikacyjnych

Rzeczywistym problemem w opinii wielu mieszkańców jest niedostatecznie funkcjonująca komunikacja publiczna, zwłaszcza kolejowa pomiędzy Lipinkami Łużyckimi a Żarami, jak również autobusowa pomiędzy poszczególnymi miejscowościami w gminie a Lipinkami Łużyckimi i dalej Żarami. W przypadku komunikacji kolejowej dotyczy to częstotliwości kursów w poszczególnych porach dnia, a w przypadku komunikacji autobusowej zawieszenia przewozów pasażerskich. Obecna sytuacja stanowi poważne utrudnienie dla niezmotoryzowanych mieszkańców gminy, a przede wszystkim dla młodzieży w wieku szkolnym, ale także dla osób, które chciałby zrezygnować z dojazdów prywatnym środkiem transportu na rzecz komunikacji publicznej. Z racji tego, że na terenie gminy

funkcjonuje rozbudowana infrastruktura drogowa oraz kolejowa, umożliwiająca rozwój komunikacji publicznej w szerszym niż obecnie zakresie, zadanie to ma przede wszystkim charakter organizacyjny.

Celem niniejszego zadania w zakresie komunikacji autobusowej jest podjęcie rozmów z aktualnie funkcjonującymi przewoźnikami na temat możliwości reorganizacji połączeń i dostosowania ich do aktualnych potrzeb. Inną formą wyjścia naprzeciw społecznym oczekiwaniom w tym zakresie jest wyłonienie (np.: wspólnie z innymi zainteresowanymi samorządami w ramach powiatu lub jeszcze większego związku na wzór krajów sąsiednich – Czechy, Niemcy) na drodze przetargu licencjonowanej firmy, która zajęłaby się organizowaniem przewozów pasażerskich na terenie zainteresowanych gmin bądź zakup odpowiedniego pojazdu przez Urząd Gminy. W razie uzasadnionych potrzeb można rozważyć połączenia komunikacyjne wewnątrz gminy, to jest pomiędzy Lipinkami Łużyckimi a wybranymi miejscowościami, jak również w rejonie Suchleba i Lipinek Łużyckich ze względu na ich rozległość (np.: pomiędzy południowymi krańcami Suchleba, a nawet Grotowa z przystankiem kolejowym w Lipinkach Łużyckich). Podmiot organizujący przewozy zorganizowałby sieć przystanków, opracowałby rozkład jazdy, cennik, itp. Niezbędne byłyby również badania rynku (potoków pasażerskich) w celu określenia relacji pomiędzy popytem a rzeczywistym popytem oraz działania marketingowo – promocyjne. Pojazdy (np.: busy) obsługujące rejon gminy powinny posiadać odpowiedni standard techniczny czyli np.: określoną minimalną liczbę miejsc siedzących, dostosowanie do przewozu coraz bardziej popularnych rowerów i jednakowe oznakowane.

W zakresie komunikacji kolejowej należy podjąć działania zmierzające do zwiększenia częstotliwości kursów pociągów w kierunku Żar, zwłaszcza w porze południowej i wieczornej. Podobnie jak w przypadku komunikacji autobusowej pierwszym etapem realizacji niniejszego zadania byłyby badania rynku (potoków pasażerskich) w celu określenia rzeczywistych potrzeb.

Ostateczny kształt oferty komunikacyjnej uzależniony będzie od oczekiwanych, nowych rozwiązań ustawowych związanych z organizacją zbiorowej komunikacji publicznej na terenie jednostek samorządowych.

I.5. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury służącej komunikacji

Podstawowym elementem nowoczesnej oferty autobusowych i kolejowych przewozów pasażerskich jest funkcjonowanie przystanków węzłowych. Przystanki te powinny charakteryzować się optymalną lokalizacją. Ich długości należy przystosowywać do zatrzymywania się kilku pojazdów jednocześnie (przystanki autobusowe), a wysokości peronów powinny sprzyjać wymianie pasażerów, również niepełnosprawnych, a także tych z bagażami czy z małymi dziećmi. Ponadto przed każdym z przystanków autobusowych należy zorganizować parkingi rowerowe, a przed przystankiem kolejowym dodatkowo parking samochodowy na wzór systemu znanego powszechnie jako „Park & Ride” i „Bike & Ride”. Na potrzeby niniejszego zadania możemy założyć, że rolę przystanków węzłowych pełnić będzie bez wątpienia przystanek kolejowy w Lipinkach Łużyckich, która swoją drogą wymaga oczywistej odbudowy, oraz obecne przystanki autobusowe w Lipinkach Łużyckich (skrzyżowanie w rejonie ulic: Żarskiej, Głównej i Górnej) i większych miejscowościach.

„Park & Ride” to parking przeznaczony dla osób zmotoryzowanych, które dojeżdżają z przedmieść czy gmin ościennych do większych miast i zamierzają na ich terenie korzystać z komunikacji publicznej. Kierowcy pozostawiają swoje pojazdy w wyznaczonych miejscach, przesiadają się do komunikacji zbiorowej i w ten sposób kontynuują drogę. Pierwsze parkingi tego typu powstały na zachodzie Europy i są tam obecnie powszechne oraz bardzo popularne. Parkingi typu „Park & Ride” mają za zadanie „przechwycić” jak największy odsetek pojazdów kierujących się do miast i zachęcić kierowców do skorzystania z oferty transportu publicznego. W ten sposób

system „Park & Ride” kilkakrotnie zwiększa zasięg oddziaływania komunikacji autobusowej czy kolejowej. Dla podniesienia atrakcyjności takiego rozwiązania zakłada się, że kierowca pojazdu pozostawionego na parkingu „Park & Ride” (także z osobą towarzyszącą) będzie mógł dalej na preferencyjnych warunkach podróżować transportem publicznym, na podstawie karty parkingowej (dowodu uprawniającego do odbioru pojazdu), do momentu powrotu na parking. Najlepiej sprawdzają się parkingi, które zachęcają kierowców do zamiany samochodu na kolej podmiejską, a więc usytuowane w pobliżu większych aglomeracji. Jednak kluczem do sukcesu jest podnoszenie jakości komunikacji publicznej, czyli jej częstotliwości, bezpieczeństwa, wygody i punktualności. Same parkingi „Park & Ride” to dopiero połowa sukcesu. System „Park & Ride” w Polsce jest dopiero na etapie wstępnym. Analizując dotychczas zaprezentowane koncepcje rozwoju komunikacji publicznej w rejonie gminy zasadne wydają się przynajmniej częściowe zaadoptowanie na tutejszy grunt systemu „Park & Ride” jako wzbogacenie oferty transportu zbiorowego.

Parkingi „Bike & Ride” są rozwiązaniem integrującym komunikację publiczną z rowerami. Dzięki temu systemowi zwiększa się kilkakrotnie zasięg oddziaływania komunikacji publicznej, do której dotarcie dzięki rowerom jest szybsze i możliwe z większych dystansów. „Bike & Ride” to przede wszystkim oferta dla mieszkańców znudzonych korkami, którzy do miejsca pracy lub do szkoły nie są skłonni jeździć rowerem ze względu na zbyt dużą odległość. Parkingi typu „Park & Ride” mają za zadanie „przechwycić” jak największy odsetek rowerzystów kierujących się do danego miasta czy już wybranego rejonu w tym mieście i zachęcić do skorzystania na dalszą podróż z oferty transportu publicznego. Rozwiązanie to sprawdziło się w wielu miastach Europy i jest tam obecnie powszechne oraz bardzo popularne. Parkingi „Bike & Ride” są także stosowane na coraz większą skalę w Polsce. Analogicznie do systemu „Park & Ride” należy zaadoptować na tutejszy grunt system „Bike & Ride” jako wzbogacenie oferty transportu zbiorowego. Parkingi „Bike & Ride” w odróżnieniu od parkingów „Park & Ride” nie wymagają dużych powierzchni, a tym samym znacznych nakładów finansowych.

Docelowo infrastruktura w obrębie wspomnianych węzłów komunikacyjnych powinna składać się z następujących elementów:

- planszowa bądź elektroniczna informacja o rozkładzie jazdy;
- przebieg szlaku rowerowego lub drogi rowerowej;
- parking „Bike & Ride”,

a w przypadku przystanku kolejowego w Lipinkach Łużyckich dodatkowo:

- przystanek komunikacji autobusowej;
- parking „Park & Ride” na bazie obecnego placu przed przystankiem;
- budynek dworcowy (np.: powiązany z ofertą handlową), oferujący dla podróżnych:
 - kasę biletową;
 - poczekalnię;
 - toalety;
 - punkt usługowy;
 - punkt gastronomiczny;
 - dostosowanie infrastruktury dla potrzeb osób niepełnosprawnych.

7. 2. Cel strategiczny nr II – „*Nowoczesna infrastruktura techniczna*”.

II.1. Rozwiązanie problemów gospodarki wodno – ściekowej

Obecnie na terenie gminy Lipinki Łużyckie w sieć wodociągową wyposażone są wszystkie sołectwa, przy czym wieś Sieciejów tylko częściowo. Mieszkańcy wybranych rejonów Sieciejowa zaopatrują się w wodę z indywidualnych bądź grupowych studni przydomowych. Ponadto w zależności od lokalizacji sieć wodociągowa ma zróżnicowany stan techniczny. Wpływ na to ma czas, w którym budowano sieć wodociągową oraz rozwiązania techniczne jakie przy tym zastosowano. Sieć kanalizacyjna występuje jedynie częściowo na terenie miejscowości Lipinki Łużyckie. We wszystkich pozostałych miejscowościach gospodarka ściekowa opiera się na powszechnym, przejściowym gromadzeniu ścieków w zbiornikach wybieralnych i wywożeniu ich przez uprawnione podmioty do oczyszczalni ścieków w Lipinkach Łużyckich. Powstają także przydomowe oczyszczalnie ścieków. Brak systemowego rozwiązania gospodarki ściekowej na terenach nie objętych siecią kanalizacyjną, przy jednoczesnym niemal pełnym zwodociągowaniu gminy, powoduje powstawanie większej ilości nieodprowadzonych sieci ścieków. Miejscowa społeczność zmuszona jest gromadzić płynne nieczystości w zbiornikach zlokalizowanych na terenie własnych posesji. To z kolei wpływa na zwiększone zanieczyszczenie gleb oraz wód powierzchniowych i podziemnych. Zdecydowana poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych może być uzyskana dzięki budowie systemów kanalizacyjnych, szczególnie na terenach o dużej intensywności zabudowy. Dokończenie budowy sieci wodociągowej, a zwłaszcza budowa sieci kanalizacyjnej ma priorytetowe znaczenie dla gminy i przewiduje się kontynuację inwestycji w tym zakresie.

W zakresie zaopatrzenia w wodę planuje się następujące inwestycje:

- budowa wodociągu we wsi Górka;
- budowa wodociągu w Piotrowicach;
- modernizacja SUW Lipinki Łużyckie.

Budowa sieci kanalizacyjnej na terenach wiejskich i do tego charakteryzujących się dość rozproszonym typem zabudowy jest przedsięwzięciem bardzo kosztownym, nie tylko na etapie inwestycji, ale również w trakcie późniejszego użytkowania. W związku z powyższym na terenie gminy Lipinki Łużyckie zakłada się budowę tak zwanych oczyszczalni kontenerowych, odbierających ścieki za pomocą sieci z poszczególnych zlewni, utworzonych dla większych miejscowości. Należy więc założyć, że dla posesji oddalonych od głównej koncentracji zabudowy, gdzie realizacja sieci kanalizacyjnej nie będzie prowadzona ze względów ekonomicznych dopuszcza się pozostawienie zbiorników bezodpływowych lub realizację oczyszczalni przydomowych przy korzystnych warunkach gruntowo – wodnych. Do przydomowych oczyszczalni ścieków Urząd Gminy Lipinki Łużyckie, w zależności od sytuacji budżetowej, rozważy system wsparcia z dopłatami włącznie.

II.2. Budowa rozdzielczej sieci gazowej

Koncepcja programowa gazyfikacji województwa lubuskiego przewiduje możliwość doprowadzenia gazu dla indywidualnych odbiorców na terenach wiejskich. Niedalekie położenie od granic gminy gazociągów wysokoprężnych i stacji redukcyjno – pomiarowych otwiera teoretyczną możliwość zaopatrzenia obszaru gminy w to medium. Jednakże takie przedsięwzięcie uzależnione jest między innymi od zawarcia odpowiedniej ilości umów o przyłączenie do sieci gazowej (opłacalność ekonomiczna) oraz długości projektowanych gazociągów i przyłączy odpowiednich dla umożliwienia zaistnienia warunków technicznych przyłączenia. Stacje redukcyjno – pomiarowe oraz gazociągi stanowią układy hermetycznie zamknięte i wyłączając stany awaryjne nie zagrażają

środowisku naturalnemu. Wprowadzenie gazyfikacji sprzyja ochronie środowiska poprzez eliminację lokalnej emisji pyłów i toksycznych składników spalin.

Ewentualna przyszła budowa sieci gazowej powinna być realizowana z uwzględnieniem obowiązującego prawa energetycznego – ustawy z dnia 10.04.1997 roku (Dz. U. Nr 54 poz. 348) oraz rozporządzeń wykonawczych, w szczególności w oparciu o:

- wnioski podmiotów ubiegających się o przyłączenie do sieci gazowej posiadających tytuł prawny do korzystania z przyłączanego obiektu;
- sporządzony przez przedsiębiorstwo energetyczne plan rozwoju w zakresie sieci gazowej, uwzględniający wytyczne miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, ograniczony do zadań, dla których istnieją warunki techniczne oraz ekonomiczne dostarczania paliwa gazowego.

Lokalne realia sprawiają, że gazyfikacji należy spodziewać się najszybciej po 2017 roku i tylko na terenie większych miejscowości: Lipinki Łużyckie wraz z Suchlebem oraz ewentualnie dla rejonu wsi: Górka, Brzostowa, Sieciejów i Pietrzyków. Gaz z sieci mógłby być dostępny także dla zainteresowanych podmiotów usługowych i produkcyjnych. Na dzień obecny zarówno Operator Gazociągów Przesyłowych „Gaz – System” SA, Oddział we Wrocławiu jak i Polska Spółka Gazownictwa sp. z o.o., Zakład w Zgorzelcu nie planują inwestycji na terenie gminy.

II.3. Modernizacja infrastruktury elektroenergetycznej

Odbiorcy energii elektrycznej na terenie gminy Lipinki Łużyckie zasilani są liniami nN 0,4 kV wyprowadzonymi ze stacji transformatorowych 20/0,4 kV, będących własnością operatora systemu dystrybucyjnego ENEA Operator sp. z o.o. lub bezpośrednio z abonenckich stacji transformatorowych 20/0,4 kV, będących własnością odbiorców. Wszystkie miejscowości na terenie gminy są zelektryfikowane. Dostawy energii w pełni pokrywają potrzeby mieszkańców oraz jednostek gospodarczych. Obecny system elektroenergetyczny zaspokaja we właściwym zakresie potrzeby mieszkańców i nie występują problemy strukturalne związane z brakami energii elektrycznej. Jednakże część sieci, zwłaszcza niektórych odcinków linii napowietrznej 0,4 kV oraz stacji transformatorowych 20/0,4 kV wymaga modernizacji. Istnieje również potrzeba wymiany części drewnianych słupów na liniach niskiego napięcia. Ich stan techniczny jest przyczyną częstych awarii, zwłaszcza wskutek niekorzystnych zjawisk atmosferycznych (oblodzenie, wichury, itp.).

W najbliższym czasie rozbudowa lub modernizacja sieci elektroenergetycznej na terenie gminy realizowana będzie na podstawie *Planu Rozwoju ENEA Operator sp. z o.o. na lata 2011 – 2015*.

II.4. Oszczędność energii i promocja odnawialnych źródeł energii

Obecnie głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza na terenie gminy jest niska emisja. W sezonie grzewczym (X – IV) emisje lokalne często powodują koncentrację zanieczyszczeń, szczególnie w naturalnych zagłębieniach terenu oraz wzdłuż dolin cieków wodnych. Ponadto warunki meteorologiczne okresu półrocza chłodnego (duża wilgotność, niskie temperatury) sprzyjają przemianom chemicznym zanieczyszczeń gazowych w atmosferze na związki bardziej szkodliwe np.: szybsza przemiana dwutlenku siarki w kwas siarkowy i siarczany, często obecne w postaci kwaśnych deszczów, mgieł i osadów.

Oczekiwany rozwój funkcji produkcyjnych (nawet w ograniczonym zakresie) i usługowych powinien być poprzedzony szeregiem działań zmierzających do poprawy stanu środowiska przyrodniczego. Jednym z ważniejszych przedsięwzięć jest zmiana systemu ogrzewania. Kotłownie, zarówno w budynkach użyteczności publicznej jak i w zabudowie wielorodzinnej oraz indywidualnej, zasilane obecnie węglem kamiennym i jego pochodnymi, proponuje się zastąpić np.: gazem ziemnym, energią elektryczną, wykorzystaniem pomp ciepłych czy biomasy, a także częściowo z wykorzystaniem instalacji fotowoltaicznych. Ze swojej strony Urząd Gminy zlikwidował już niespełniające norm zanieczyszczeń kotłownie węglowe w budynkach użyteczności publicznej. O wiele bardziej skomplikowana będzie eliminacja pieców węglowych w gospodarstwach indywidualnych. Obecnie budżetu gminy nie stać na bezpośrednie finansowe wsparcie takich inwestycji. Rozważyć należy jednak możliwość wsparcia w postaci częściowych zwolnień z podatków od nieruchomości dla gospodarstw modernizujących system grzewczy.

Termoizolacja (termomodernizacja) budynków wpływa na zmniejszenie zużycia energii i tym samym przynosi wymierne korzyści w postaci finansowej oraz zmniejszenia emisji zanieczyszczeń. Gmina Lipinki Łużyckie nie zmodernizowała jeszcze pod względem termoizolacyjnym wszystkich budynków użyteczności publicznej, aczkolwiek planowane są inwestycje w tym zakresie. Dotyczy to budynków Urzędu Gminy i Zespołu Szkół. Termoizolacją budynków wielorodzinnych (poza komunalnymi) zajmują się ich właściciele (osoby indywidualne, spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, itp.). Właściciele posesji indywidualnych mogą starać się o dopłaty, a także o preferencyjne kredyty udzielane między innymi przez Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (FOŚiGW) oraz Bank Ochrony Środowiska SA (BOŚ SA). Dodatkowo ze strony Urzędu Gminy należy rozważyć wsparcie termoizolacji budynków jednorodzinnych poprzez możliwość częściowych zwolnień z podatków od nieruchomości oraz poprzez fachową informację o warunkach jakie trzeba spełnić aby uzyskać dofinansowanie lub kredyt na preferencyjnych warunkach np.: z Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej czy Banku Ochrony Środowiska SA.

Rosnące wraz z rozwojem cywilizacyjnym zapotrzebowanie na energię, przy wyczerpywaniu się jej tradycyjnych zapasów głównie paliw kopalnych (węgla, ropy naftowej, gazu ziemnego) oraz towarzyszący ich zużyciu wzrost zanieczyszczenia środowiska, powodują zwiększenie zainteresowania wykorzystaniem energii ze źródeł odnawialnych. Energia ze źródeł odnawialnych oznacza energię pochodzącą z naturalnych powtarzających się procesów przyrodniczych, uzyskiwaną z odnawialnych niekopalnych źródeł energii takich jak: energia wody, wiatru, promieniowania słonecznego, geotermalna oraz energia wytwarzana z biomasy stałej, biogazu i biopaliw ciekłych. Urozmaiconą (miejscami) rzeźba terenu powoduje, że na obszarze gminy Lipinki Łużyckie istnieją względnie korzystne uwarunkowania naturalne (anemograficzne i hydrograficzne), umożliwiające pozyskiwanie energii elektrycznej z odnawialnych źródeł – w tym przypadku na bazie siły wiatru, wody i promieniowania słonecznego.

Opracowania Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej (IMGW) wskazują, że w Polsce średnia roczna prędkość wiatrów na wysokości 10 – 20 m waha się między 2,8 a 3,5 m/s, a prędkości powyżej 4 m/s, uważane na obecnym poziomie rozwoju technologicznego za wartość minimalną do efektywnej konwersji energii wiatru, występują na 2/3 powierzchni kraju na wysokościach powyżej 25 m nad poziomem gruntu (Skoczkowski et al., 2007). Poza ogólną mezoskalową mapą stref energetycznych w Polsce autorstwa prof. Lorenca (Skoczkowski et al., 2007) brak jest innych bardziej szczegółowych opracowań charakteryzujących prędkości wiatru w kraju. Mapa dzieli obszar Polski na 6 stref od bardzo korzystnej do bardzo niekorzystnej oraz terenów wyłączonych (Lorenc, 2005). Rejon gminy Lipinki Łużyckie zakwalifikowano do strefy III – dość korzystnej. Na terenie gminy Lipinki Łużyckie tereny potencjalnie predysponowane do lokalizacji elektrowni wiatrowych zlokalizowane są w północnej części gminy (najwyżej położone n.p.m. obszary gminy). Rejony te mają jednak tylko względnie korzystne

warunki dla lokalizacji farm wiatrowych. O ile wartość warunków wietrznych będzie można dopiero ocenić po przeprowadzenia specjalistycznych badań, o tyle część wspomnianego rejonu znajduje się w granicach obszarów objętych ochroną w myśl ustawy o ochronie przyrody (NATURA 2000, Obszar Chronionego Krajobrazu) oraz obejmuje obszary o wysokim wskaźniku lesistości. W związku z powyższym inwestycje w farmy wiatrowe w rejonach objętych ochroną uważa się za niepożądane. Ewentualna lokalizacja farm wiatrowych wskazana byłaby jedynie w zachodniej części gminy, w rejonie wsi: Boruszyn, Cisowa, Grotów i Zajączek, po przeprowadzeniu analiz wykluczających negatywny wpływ na środowisko oraz uzyskaniu pozytywnych wyników konsultacji społecznych.

Korzystne warunki hydrograficzne dotyczą zaś możliwości lokalizacji małych elektrowni wodnych na licznych ciekach wodnych, zwłaszcza charakteryzujących się znacznym przepływem. Na terenie gminy istnieje także korzystny potencjał techniczny energii wodnej. Potencjał techniczny to potencjał możliwy do uzyskania poprzez budowę elektrowni wodnych na istniejących obiektach piętrzących, których stan techniczny oraz warunki hydrologiczne (minimalna wysokość spadku, przepływ roczny średni) pozwalają na realizację inwestycji. Jako kryterium przydatności przyjmuje się minimalną wysokość spadku na poziomie 1,6 m oraz przepływ roczny średni nie mniejszy niż 0,1 m³/s. W związku z powyższym na bazie szczegółowych, specjalistycznych analiz należy rozpatrzyć wszystkie aspekty ewentualnej budowy małych elektrowni wodnych w rejonie dolin rzek Lubszy i Skrody, z uwzględnieniem obecnych uwarunkowań naturalnych i ekonomicznych.

W Polsce istnieją dość dobre warunki do wykorzystania energii promieniowania słonecznego przy dostosowaniu typu systemów i właściwości urządzeń wykorzystujących tę energię (instalacje fotowoltaiczne) do charakteru, struktury i rozkładu w czasie promieniowania słonecznego. Województwo Lubuskie w skali całego kraju charakteryzuje się względnie korzystnymi warunkami nasłonecznienia. Na terenie gminy Lipinki Łużyckie predysponowane do lokalizacji urządzeń fotowoltaicznych są przede wszystkim nieużytkowane rolniczo grunty, charakteryzujące się niską klasą bonitacyjną (V i VI).

Walory naturalne gminy oraz jej obecna struktura gospodarcza oparta także częściowo na rolnictwie, zwłaszcza w centralnej części gminy (uprawy i hodowla), predysponuje ten rejon do inwestowania w obiekty zajmujące się pozyskiwaniem energii elektrycznej na bazie biomasy. Urząd Gminy zainteresowany jest rozwojem tego typu obiektów i oferuje ze swojej strony pełne wsparcie organizacyjne.

Integralną częścią niniejszego zadania będzie ewentualne przygotowanie dokumentu pn. *Projekt założeń do planu zaopatrzenia gminy w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe*. Na jego podstawie należy opracować długofalową koncepcję podmiiany paliw stałych. Niezbędna jest także analiza ekonomiczna tego planu, ponieważ jednym z zagrożeń na drodze do wyeliminowania uciążliwego dzisiaj systemu grzewczego jest np.: wzrost cen gazu, oleju opałowego i energii elektrycznej.

II.5. Modernizacja urządzeń melioracyjnych

Realizacja niniejszego zadania związana jest zarówno z poprawą efektywności produkcji rolnej jak również z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym.

Nowoczesne rolnictwo to nie tylko zapewnienie zbytu i opłacalność produkcji, ale również dbałość o warsztat pracy czyli w tym przypadku użytki rolne. Ważnym ich elementem są melioracje. Obecnie na terenie gminy Lipinki Łużyckie łączna powierzchnia gruntów zmeliorowanych wynosi 1757 ha, z czego 1238 ha gruntów ornych i 519 ha użytków zielonych (w tym 20 ha nawadnianych). Powyższe oznacza, że użytki rolne zmeliorowane stanowią

46,77 % ogólnej powierzchni trwałych użytków rolnych w gminie. Natomiast łączna powierzchnia użytków rolnych zdrenowanych wynosi 1275 ha, z czego 1002 ha gruntów ornych i 273 ha użytków zielonych. Powyższe oznacza, że użytki rolne zdrenowane stanowią 33,94 % ogólnej powierzchni trwałych użytków rolnych w gminie. Użytki rolne zdrenowane stanowią 72,57 % ogólnej powierzchni użytków rolnych zmeliorowanych. Całkowita długość rowów melioracyjnych na terenie gminy wynosi 104,357 km, w tym 7,217 km rowów ubezpieczonych. Oznacza to, że średnio na każde 100 ha powierzchni gminy przypada 1,18 km rowów melioracyjnych. Zaś ogółem powierzchnia zmeliorowana rowami obejmuje 553 ha użytków rolnych, z czego 250 ha gruntów ornych i 303 ha użytków zielonych. Powyższe oznacza, że użytki rolne zmeliorowane rowami stanowią 14,72 % ogólnej powierzchni trwałych użytków rolnych w gminie (31,47 % użytków rolnych zmeliorowanych).

Obecny stan techniczny urządzeń melioracyjnych uniemożliwia w pełni właściwe ich wykorzystanie. Działania właścicieli gruntów jak również administracji zarządzającej urządzeniami melioracyjnymi powinny skoncentrować się na inwestycjach, które spowodują zwiększenie wskaźników dotyczących powierzchni terenów zmeliorowanych w stosunku do ogółu użytków rolnych oraz długości właściwie uregulowanych cieków oraz rowów podstawowych i szczegółowych. Ponadto na bieżąco należy modernizować oraz konserwować istniejące urządzenia. Nakład na harmonijne i cykliczne działania w tym zakresie przyniesie zysk w postaci np.: zmniejszenia kosztów produkcji oraz zwiększenia wydajności pracy i plonów. Ważnym elementem tego zadania jest również zapewnienie możliwości nawadniania i odwadniania terenu. Sieć rowów melioracyjnych i drenarskich zwiększa zdolność retencyjną obszaru, wpływając tym samym na obniżenie potencjalnego zagrożenia powodzią. Obecnie istotnymi powodami podtopień są tu przede wszystkim:

- niedrożne i zatkane (zasypane) rowy odwadniające;
- zarośnięte brzegi, a nawet koryta rowów, kanałów i rzek;
- zatkane przepusty drogowe.

Odnowa tych systemów musi być powiązana z pracami hydrotechnicznymi na głównych rzekach oraz ich dopływach. Najważniejsze działania w tym zakresie to przede wszystkim:

- naprawa i remont urządzeń piętrzących;
- konserwacja rowów melioracyjnych;
- wykonanie regulacji cieków na odcinkach przebiegających przez tereny zabudowane;
- ekoregulacje odcinków cieków wodnych poza obszarami zabudowanymi.

Ponadto niezbędne działania to również poszerzenie, oczyszczenie i pogłębienie koryt cieków na całej długości oraz ciągła konserwacja. Wieloletnie zaniedbania w tym zakresie spowodowały podniesienie się ich dna. Z tego powodu po dłuższych i intensywnych opadach atmosferycznych występują lokalne podtopienia.

II.6. Uporządkowanie gospodarki odpadami

Nowa ustawa o gospodarowaniu odpadami (nowelizacja ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku o odpadach) sprawia, że to poszczególne gminy a nie właściciele nieruchomości decydują o tym gdzie trafią odpady, a także jaki podmiot będzie zajmował się ich wywozem. Dzięki temu w zamyśle powstaje nowy, sprawniejszy system gospodarowania odpadami, w którym więcej odpadów będzie segregowanych, czego wymagają normy Unii Europejskiej. Na mieszkańców nałożony został podatek śmieciowy. Nowa ustawa dopuszcza trzy warianty naliczania podatku: opłata od mieszkańca (osoby), opłata od metra kwadratowego nieruchomości lub opłata uzależniona od ilości zużytej wody lub system mieszany. Na terenie gminy Lipinki Łużyckie zdecydowano się na opłatę od mieszkańca (osoby). W związku z ustawowym wymogiem objęcia każdego mieszkańca podatkiem śmieciowym można spodziewać zwiększonej ilości odbieranych odpadów.

Niniejsze zadanie ma przede wszystkim na celu wdrożenie pełnej segregacji odpadów „u źródła”. Obecnie na terenie gminy Lipinki Łużyckie funkcjonuje workowy oraz częściowo kontenerowy system selektywnej zbiórki odpadów. Worki przeznaczone są dla zabudowy jednorodzinnej i zagrodowej, a kontenery występują w wybranych rejonach zwartej zabudowy. Przeznaczone są na odpady typu: szkło, tworzywa sztuczne, papier i tektura. Należy wdrożyć system rozszerzający selektywną zbiórkę odpadów o kolejne frakcje: szkło białe, szkło kolorowe, szmaty, kompost, plastiki, opakowania metalowe, złom i odpady wielkogabarytowe. System ten powinien opierać się przede wszystkim na zróżnicowanej ofercie odpowiednich przydomowych i publicznych (ogólnodostępnych) pojemników na odpady, a nie głównie na workach, w których w rzeczywistości najczęściej znajdują się odpady zmieszane.

Na terenie gminy nie ma jeszcze Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK). Istotną częścią niniejszego zadania strategicznego jest jego budowa na terenie miejscowości Lipinki Łużyckie. Mieszkańcy gminy będą mogli deponować tam między innymi: odpady opakowaniowe, wielkogabarytowe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, gruz oraz odpady ulegające biodegradacji (trawę, gałęzie).

Należy także rozważyć możliwość komercyjnego zagospodarowania odpadów. Z racji tego, że surowce wtórne są także towarami na rynku Gmina, wraz z rozwojem segregacji odpadów „u źródła”, nie wyklucza możliwości odpłatnego przekazywania odpowiednio wyselekcjonowanych odpadów zainteresowanym odbiorcom. Korzyści finansowe jakie dzięki tej działalności odniósłby samorząd, należałoby zainwestować w przedsięwzięcia proekologiczne.

Działania samorządu powinny także skupić się na skutecznej eliminacji ewentualnych dzikich składowisk odpadów, począwszy od gorliwiej stosowanych kar administracyjnych, poprzez likwidację obiektów, a skończywszy na biologicznej rekultywacji zanieczyszczonych przez składowiska terenów.

II.7. Modernizacja oświetlenia ulicznego

Szeroko pojęte bezpieczeństwo publiczne determinuje wiele czynników. Wpływ na bezpieczeństwo publiczne mają między innymi służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo drogowe, przeciwpożarowe, przeciwpowodziowe, sanitarne, itp. Bezpieczeństwo publiczne to także bezpieczeństwo komunikacyjne, związane między innymi z odpowiednimi standardami dróg (nawierzchnia, organizacja ruchu, itp.) i ich najbliższego otoczenia (pobocza, rowy odwadniające, chodniki, oświetlenie). W opinii części mieszkańców gminy kontrowersje wzbudza niedostatek oświetlenia ulicznego na terenach zabudowanych, zwłaszcza w rejonach oddalonych od głównej koncentracji zabudowy. Z jednej strony pojawiają się opinie dotyczące podstawowych braków w infrastrukturze oświetleniowej (brak masztów bądź brak oświetlenia na istniejącym maszcie), a z drugiej niewystarczające natężenie punktów świetlnych. Z racji tego, że opinie w tej kwestii są dość podzielone jedynym wyjściem z zaistniałej sytuacji są konsultacje społeczne w poszczególnych miejscowościach gminy, a na ich bazie przeprowadzenie gruntownej inwentaryzacji oświetlenia w newralgicznych miejscach. Na bazie powyższego należy podjąć dalsze działania związane z ewentualną modernizacją i doposażeniem oświetlenia ulicznego. Osobną kwestią jest bieżąca modernizacja oświetlenia, a konkretnie zastosowanie nowoczesnych, energooszczędnych i ekologicznych punktów świetlnych.

7. 3. Cel strategiczny nr III – „*Rozwój lokalnej przedsiębiorczości*”.

III.1. Stworzenie systemu wszechstronnej promocji gminy

To zadanie ma na celu promowanie walorów inwestycyjnych występujących na terenie gminy Lipinki Łużyckie. Podstawowym elementem każdego działania skierowanego na przyciągnięcie inwestorów jest promocja, a nawet reklama gminy. W tym celu należy wykorzystać wszelkie możliwe i dostępne nowoczesne formy prezentacji, takie jak:

- materiały reklamowe w formie katalogów i folderów;
- prasa lokalna;
- prasa branżowa;
- prasa ogólnopolska;
- internet;
- reklama medialna;
- uczestnictwo na targach, wystawach oraz innych imprezach gromadzących osoby i podmioty z grup docelowych;
- akcje mailingowe;
- organizowanie własnych (lokalnych) oraz współorganizowanie powiatowych lub regionalnych imprez promocji gospodarczej.

Gmina może posiadać również profesjonalnie nagrany kilkunastominutowy film wyodrębniający jej walory oraz przedstawiający konkretne oferty. Należałoby także wyasygnować środki w celu umieszczenia artykułu w dużych ogólnopolskich czasopismach. Efekt publikacji w tych wydawnictwach bywa nieporównywalnie większy niż wszelkie anonse w pismach branżowych czy folderach lub katalogach. Funkcjonująca obecnie strona internetowa gminy Lipinki Łużyckie powinna mieć odnośnik na profesjonalnie przygotowaną stronę o tematyce gospodarczej. W związku z niniejszym zadaniem zaleca się opracowanie planu marketingu i promocji gminy w perspektywie kilku lat.

Istotne znaczenie dla gminy Lipinki Łużyckie może mieć, wzorem innych gmin, fakt formalnej współpracy z zagranicznym partnerem samorządowym. W tym przypadku jest to gmina Friedrichshain z Republiki Federalnej Niemiec. Należy trwale kontynuować raz nawiązane kontakty oraz je rozwijać np.: w dziedzinie turystyki, gospodarki czy kultury. Jedną z tańszych form promocji zagranicą jest przedstawienie własnej oferty gminom partnerskim. Gmina Friedrichshain, czyli partner Lipinek Łużyckich, wchodzi w skład większej struktury administracyjnej analogicznie do polskich powiatów czy województw. Przedstawia także swoje oferty promocyjne na rodzimym rynku i różnych imprezach typu targi. Każdy z partnerów mógłby, prezentując siebie – zaprezentować ofertę gminy partnerskiej. Współpracę w dziedzinie turystyki można wzbogacić hasłem o wymianę np.: młodzieży na czas ferii zimowych czy wakacji letnich. Ofertę należy skierować również do dorosłych mieszkańców, którzy mogliby korzystać z urlopów w regionie lubuskim, a przede wszystkim w rejonie Lipinek Łużyckich (powiat żarski). Celem wzbogacenia współpracy międzynarodowej oraz lokalnej oferty kulturalnej można wprowadzić np.: „święto współpracy”. Byłaby to odpowiednio zareklamowana, cykliczna, otwarta impreza organizowana na przemian na terenie gminy Lipinki Łużyckie i jej partnera, której uczestnikami byłiby mieszkańcy zainteresowanych samorządów oraz zapewne również okolicznych gmin.

III.2. Przygotowanie oferty gruntów pod inwestycje oraz ich marketing

Zadanie to jest nierozłącznie związane z bieżącym przeglądem obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a także sporządzeniem nowych planów miejscowych, poprzedzonych ewentualną zmianą studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. W pierwszej kolejności należy wyodrębnić tereny, które nadają się na ofertę dla potencjalnych inwestorów oraz określić profile oczekiwanych inwestycji (np.: przetwórstwo rolno – spożywcze czy nieuciążliwe zakłady produkcyjne). W powiązaniu z harmonogramem realizacji inwestycji w zakresie infrastruktury technicznej należy określić ramy czasowe i kolejność przedsięwzięć, mających za zadanie zwiększenie atrakcyjności poszczególnych terenów. W tym celu należy podjąć także współpracę z właścicielami gruntów oraz lokalnymi przedsiębiorcami. Ofertę inwestycyjną należy opracować w formie katalogu (tradycyjny, multimedialny, itp.). Katalog ten powinien odróżniać się od innych materiałów promocyjnych gminy szczegółowością oraz technicznym charakterem opracowania. Jego zawartość można wzbogacić o informacje dotyczące niewykorzystanych obecnie obiektów, nadających się pod działalność gospodarczą. Spośród licznych informacji możliwych do zamieszczenia, minimum stanowią:

- sytuacja prawna gruntu;
- przeznaczenie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego;
- podział geodezyjny;
- wielkość działki oraz ewentualny opis stanu technicznego budynku;
- sytuacja w zakresie wyposażenia w infrastrukturę techniczną;
- opis położenia z wyeksponowaniem dostępnych połączeń transportowych i komunikacyjnych oraz potencjalnych rynków zbytu;
- wszelkie ewentualne ograniczenia w przeznaczeniu terenu lub obiektu wynikające z przepisów prawnych, itp.

Należy również opracować plan działań związanych z rewitalizacją i ponownym wykorzystaniem zabudowań po byłej fabryce włókienniczej w Lipinkach Łużyckich przy ul. Głównej. Aktualne uwarunkowania sugerują, że obiekt predysponowany jest przede wszystkim do działalności usługowych, zarówno publicznych jak i komercyjnych, w tym na cele mieszkalne, ale także na działalność rzemieślniczą, także rzemiosło artystyczne. Jednym z rozwiązań jest uprzednia komunalizacja obiektu. Można także podjąć próbę działań w formie partnerstwa publiczno – prywatnego.

III.3. Pomoc w tworzeniu i funkcjonowaniu gospodarstw: agroturystycznych, ekologicznych i specjalistycznych

Forma i zakres działalności gospodarstw specjalistycznych, a zwłaszcza ekologicznych oraz agroturystycznych ściśle związana jest z przyjazną środowisku uprawą ziemi. Gmina Lipinki Łużyckie posiada warunki naturalne predysponujące ją do rozwoju agroturystyki. Agroturystyka jest czynnikiem aktywizującym wieś i zapewnia dodatkowe dochody rolnikom. Turystyką wiejską interesują się głównie mieszkańcy miast i większych aglomeracji, którzy dążą do bliskiego kontaktu z przyrodą, poszukują ciszy i spokoju, chcą aktywnie spędzić wolny czas itp. Agroturystyka jest bardzo opłacalna, jednakże należy liczyć się z dużą konkurencją w tej branży. Umiejętność sprostania konkurencji nie może opierać się tylko na intuicji oraz przypadkowych rozwiązaniach indywidualnych osób. Należy przygotować cały pakiet programów, które pozwolą usatysfakcjonować przyjeżdżających turystów. Oferta turystyki wiejskiej powinna być skoordynowana między innymi z miejscowym kalendarzem cyklicznych imprez sportowych i kulturalnych. Niezbędnej pomocy w tym zakresie udzielałby Urząd Gminy oraz regionalne zrzeszenia agroturystyczne, informując jednocześnie o prawnych i finansowych uwarunkowaniach agroturystyki, a także promując siebie, promowałby funkcjonujące już podmioty.

Zachęta do tworzenia gospodarstw specjalistycznych, w tym również ekologicznych powinna być skierowana przede wszystkim do rolników indywidualnych. Wśród konsumentów nieustannie zwiększa się popyt na tak zwaną „żywność ekologiczną”. Bieżący monitoring sytuacji panującej na rynkach rolnych, konsultowany z regionalnymi ośrodkami doradztwa i organizacjami rolniczymi, może owocować rozpoznaniem nisz rynkowych i wprowadzeniem na tutejszy grunt (dosłownie i w przenośni) nowych upraw czy hodowli. Dalsze prace powinny koncentrować się głównie na jednym wiodącym produkcie, któremu zostanie podporządkowana cała organizacja danego gospodarstwa rolnego. Należy również liczyć się z częstymi zmianami profilu produkcji (upraw czy hodowli) w zależności od uwarunkowań podaży i popytu na rynkach. Ważnym aspektem niniejszego zadania strategicznego jest certyfikacja gospodarstw ekologicznych i ekoturystycznych, w celu oferowania konsumentom i turystom jednolitych, wysokich standardów.

Gospodarstwa specjalistyczne mogą także opierać się na uprawach energetycznych. Produkcja energii z odnawialnych źródeł na coraz większą skalę stwarza zapotrzebowanie na uprawę roślin energetycznych. Takie uprawy w naszym kraju są jeszcze rzadkością. Uprawy energetyczne to uprawy roślin w celu pozyskania biomasy z przeznaczeniem na cele energetyczne czyli do produkcji energii cieplnej, energii elektrycznej oraz paliwa gazowego (biogazu) lub ciekłego. Biomasa jest zaliczana do odnawialnych źródeł energii. Za uprawy energetyczne uznaje się te uprawy, które nie wytwarzają żywności. Odpady z upraw roślin przemysłowych i żywnościowych też mogą być używane w celu produkcji energii, ale takie uprawy nie są uznawane formalnie za uprawy energetyczne. Rośliny energetyczne to rośliny uzyskujące duże przyrosty biomasy w stosunkowo krótkim czasie nadającej się głównie do spalania, uzyskując energię cieplną. Wśród wielu gatunków roślin energetycznych największe znaczenie w polskich warunkach mają przede wszystkim: wierzba energetyczna, miskant olbrzymi, ślaziovec pensylwański i topola. Ze względu na stosunkowo niski koszt założenia plantacji i dostępność sadzonek największą powierzchnię może zająć uprawa wierzby energetycznej. Decydując się na założenie plantacji roślin energetycznych i przy wyborze określonego gatunku należy brać pod uwagę lokalne zapotrzebowanie na surowiec. Transport biomasy na odległości większe niż 50 – 70 km staje się mniej opłacalny.

III.4. Popularyzacja i wspieranie alternatywnej wytwórczości oraz usług w gminie

Jednym z największych problemów mikro, małych i średnich przedsiębiorstw (rolniczych, przemysłowych i usługowych) jest mała możliwość skutecznego promowania się, niska wiedza z zakresu ekonomii, zarządzania, marketingu czy brak dostępu do najnowszych rozwiązań „know – how”. Mniejsze firmy nie posiadają odpowiednich środków aby skorzystać z profesjonalnego konsultingu. Niniejsze zadanie jest kontynuacją poprzednich. Szeroka współpraca z Urzędem Gminy, ponadgminnymi organizacjami, instytucjami czy funduszami służącymi promocji regionu i aktywizacji ludności oraz właścicielami gruntów, powinna zaowocować doradztwem, a także wydzieleniem terenów oraz udostępnieniem lub dzierżawą na preferencyjnych warunkach nie wykorzystywanych obiektów dla lokalizacji małych firm wytwórczych oraz usługowych. Zadaniem Urzędu Gminy oraz wspomnianych instytucji byłoby promowanie alternatywnych dla obecnej struktury gospodarczej gminy, ale także częściowo popartych tradycjami historycznymi, dziedzin takich jak np.:

- przetwórstwo przemysłowe na szerszą skalę niż dotychczas, np.: związane z lokalną bazą surowcową (drewno);
- produkcja tak zwanej „czystej” energii:
 - hydroelektrownie na ciekach wodnych, charakteryzujących się znacznym przepływem (MEW);
 - farmy fotowoltaiczne;
 - energia wytwarzana z biomasy;
- rzemiosło produkcyjne historycznie związane z rejonem gminy (Łużyc);
- uprawy rolne – przede wszystkim inne niż tradycyjne zboża;

- hodowla – nie tylko w oparciu o trzodę chlewną i bydło;
- produkcja żywości – przede wszystkim produkty niszowe bądź tradycyjne, ale odznaczające się np.: specyficzną (oryginalną) recepturą;

Należałoby także zainspirować, a następnie uaktywnić promowanie sektora usługowego związanego z turystyką, wypoczynkiem i rekreacją:

- zakwaterowanie;
- gastronomia;
- wypożyczalnie sprzętu sportowego;
- organizacja imprez turystycznych i rekreacyjnych;
- punkty usługowe z pamiątkami;
- usługi lecznicze i rehabilitacyjne.
- agroturystyka, itp.

III.5. Promocja lokalnych produktów i usług

Proces promocji poszczególnych produktów czy usług, nawet tych o małej skali (produkt) czy o niewielkim zasięgu oddziaływania (usługa) związany jest z ogólną, powszechną definicją działań promocyjnych stosowanych w naukach ekonomicznych. Wymaga on dobrego produktu czy usługi, pomysłowego działania marketingowego oraz niekiedy dużych nakładów finansowych. Niniejsze zadanie ma głównie na celu oznakowanie możliwie szerokiej partii produktów różnych producentów (w tym rolnych), zwłaszcza tych z sektora mikro i małych przedsiębiorstw, ujednoczonym logo, przedstawiającym nazwę gminy oraz jej herb wraz z np.: wypracowanym na podstawie planowanego konkursu hasłem reklamującym gminę. Produkcją logo w postaci naklejki może zająć się miejscowy zakład rzemieślniczy. Największe korzyści wynikające z tego działania promocyjnego na początku będą miały miejsce na obszarze południowej części województwa lubuskiego (powiat żarski i ościenne). Mieszkańcy tego rejonu, a zwłaszcza ta grupa, którym znana jest gmina Lipinki Łużyckie, mogą na fali tak zwanego patriotyzmu lokalnego zaopatrywać się w możliwie szeroki asortyment produktów pochodzących z ich terenu. Jednakże również konsumenci z innych rejonów województwa czy nawet kraju po stwierdzeniu, że te produkty odpowiadają ich wymaganiom, mogą za każdym razem kupować dobrze im znany, wyróżniający się oznakowaniem towar. Niewielkie koszty produkcji naklejki może ponosić Urząd Gminy. Ponadto Urząd powinien służyć kompetentną radą w zakresie organizowania i przeprowadzania innych akcji promocyjno – marketingowych stosowanych przez rodzimych producentów. W przypadku gminy Lipinki Łużyckie sensowne wydają się być wspólne działania promocyjne prowadzone przez kilka firm jednocześnie. Najlepszą okazją do tego typu promocji są targi regionalne, krajowe oraz zagraniczne. Produkty, o promocji których mowa, powinny charakteryzować się lokalną oryginalnością. Największe szanse powodzenia ma promocja produktów związanych z następującymi dziedzinami wymienionymi w poprzednim zadaniu:

- produkty na bazie przetwórstwa drewna;
- produkty żywnościowe – przede wszystkim produkty niszowe bądź tradycyjne, ale odznaczające się np.: specyficzną (oryginalną) recepturą;
- produkty pochodzące z rzemiosła produkcyjnego i artystycznego historycznie związanego z rejonem gminy (Łużyc).

Gmina Lipinki Łużyckie z osobna czy także cały Łużycki Związek Gmin powinien posiadać także ulotkę lub niewielki, kilkustronicowy folder, reklamujący walory historyczno – krajobrazowe gminy (regionu), a więc bezpośrednio związany z turystyką i skierowany do odwiedzających. Nie chodzi tutaj o nakład okazjonalny, dostępny tylko w niewielkiej ilości, ale o stały na bieżąco uzupełniany nakład, dostępny dla zainteresowanych w

wielu miejscach na terenie gminy, np.: Urząd Gminy i pozostałe instytucje publiczne, obiekty godne zwiedzania, obiekty noclegowe, lokale gastronomiczne i rozrywkowe, placówki handlowe. Koszty produkcji ulotki (folderu) może ponosić Urząd Gminy, powierzając jego produkcję w miarę możliwości lokalnemu zakładowi poligraficznemu.

III.6. Ochrona użytków rolnych i zalesienie obszarów nieużytkowanych rolniczo

Przyszłe inwestycje związane z rozwojem działalności produkcyjnych i usługowych, a także gospodarki mieszkaniowej należy prowadzić z uwzględnieniem ochrony najcenniejszych użytków rolnych. Pod względem jakości gleb wyrażonej klasyfikacją bonitacyjną gmina Lipinki Łużyckie posiada bardzo przeciętne warunki do produkcji rolniczej. Na terenie gminy nie występują gleby najlepszej I i II klasy bonitacyjnej, zaś udział gleb w III klasie jest niewielki. Areal użytków rolnych należących do III klasy bonitacyjnej wynosi blisko 7 %, a do IV klasy ponad 33 %. Natomiast użytki rolne najslabszych klas (V i VI) to blisko 60 % ogólnej powierzchni gleb. Charakterystyki jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej (RPP) dokonuje się w oparciu o metodykę waloryzacji opracowaną przez Instytut Upraw, Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach (IUNG Puławy). Instytut ten ocenia jakość RPP za pomocą syntetycznego wskaźnika waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej (WWRPP). Wskaźnik obliczony dla całej Polski wynosi 66,6 pkt, dla województwa lubuskiego – 62,3 pkt (jeden z najniższych w kraju), zaś dla gminy Lipinki Łużyckie zaledwie 58,8 pkt. Powyższe oznacza, że jako priorytet należy traktować ochronę przed zainwestowaniem użytków rolnych (grunty orne, sady, łąki, pastwiska), będących w III klasie bonitacyjnej. Zakłada się ich przeznaczenie wyłącznie w kierunku działalności rolniczej (uprawy i hodowla). Postuluje się także ochronę użytków rolnych będących w IV (zwłaszcza IVa) klasie bonitacyjnej.

Z drugiej strony na terenie gminy występuje znaczny obszar użytków rolnych, będących w najslabszych klasach bonitacyjnych, nienadających się do jakiegokolwiek produkcji rolnej. Dla nieużytków i gruntów odlogowanych, które w polityce przestrzennej gminy nie będą brane pod uwagę także jako tereny predysponowane do rozwoju aktywności gospodarczych bądź funkcji osadniczych, postuluje się kierunek leśny. Niepodważalną zaletą kompleksów leśnych jest ich wielofunkcyjność, począwszy od funkcji ekologiczno – ochronnej związanej z ochroną zasobów leśnych oraz wartości przyrodniczych danego obszaru, zwłaszcza w granicach obszarów chronionych w myśl ustawy o ochronie przyrody, poprzez zdolność do naturalnej retencji w zakresie ochrony przeciwpowodziowej, ochrony przed erozją czy produkcji leśnej w ramach gospodarki zasobami przez poszczególne Nadleśnictwa, a skończywszy na funkcji turystyczno – rekreacyjnej. Gmina Lipinki Łużyckie charakteryzuje się co prawda wysokim wskaźnikiem lesistości aczkolwiek nie stoi to na przeszkodzie ku jego dalszemu zwiększeniu. Na chwilę obecną można teoretycznie założyć, że pod zalesienie kwalifikuje się areal miejscowych użytków rolnych należących do V i VI klasy bonitacyjnej. Ich powierzchnia to 2246 ha. Przeznaczenie tych terenów pod zalesienie spowodowałoby wzrost lesistości gminy z obecnych ponad 48 % do blisko 74 %. Natomiast zalesienie jedynie użytków VI klasy bonitacyjnej (1153 ha) spowodowałoby wzrost lesistości gminy z obecnych ponad 48 % do ponad 61 %. Należy podkreślić, że wyliczenia te mają charakter czysto teoretyczny (nie obejmują np.: gruntów V i VI klasy bonitacyjnej przeznaczonych bądź planowanych do przeznaczenia pod inwestycje produkcyjno – usługowe, a także nie nadających się do zalesienia z innych przyczyn) i obrazują jedynie potencjał umożliwiający podniesienie wskaźnika lesistości gminy. Aby konkretnie oszacować realną skalę możliwych zalesień należy opracować dokument pn. *Projekt granicy rolno – leśnej*, skonsultować jego zapisy z właściwym Nadleśnictwem oraz uwzględnić w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Gmina rozważa także przystąpienie do programu scalania gruntów w wybranych miejscowościach.

7. 4. Cel strategiczny nr IV – „*Oferta turystyczna na bazie lokalnych walorów naturalnych*”.

Obecnie gmina posiada peryferialne położenie w stosunku do zagospodarowanych turystycznie obszarów. Rolniczy charakter (obraz) gminy powoduje, że sektor turystyczny dopiero się rozwija. Obecne atrakcje turystyczne gminy związane są głównie z walorami krajobrazowymi i przyrodniczymi południowej części województwa lubuskiego (rozległe kompleksy leśne, miejscami dość urozmaicona rzeźba terenu, gęsta sieć hydrograficzna), objętymi ochroną w postaci: Obszarów NATURA 2000, Obszarów Chronionego Krajobrazu, rezerwatu przyrody i użytku ekologicznego. Naturalny krajobraz powinien przyciągać coraz większe rzesze turystów. Znajdą oni tutaj piękne krajobrazy, czystą wodę, kompleksy leśne, stawy rybne, pomniki przyrody oraz inne urokliwe zakątki. Ponadto atrakcje turystyczne uzupełnia bogaty zasób zabytków z parkami pałacowymi na czele. Należy podkreślić, że lokalizacja gminy u bram wielu atrakcyjnych rejonów turystycznych (Łuk Mużakowa, Bory Dolnośląskie, niemiecka część Dolnych Łużyc, a nawet Górne Łużyce) sama w sobie jest atrakcją godną wypromowania. Rejon gminy może pełnić rolę bazy wypadowej, bo położony jest w zasięgu maksymalnie kilkudziesięciominutowego dojazdu do ww. regionów oraz licznych atrakcji z nimi związanych. Powyższe otwiera szanse dla rozwoju usług turystycznych ukierunkowanych na obsługę ruchu jednodniowego i weekendowego (lokalne atrakcje) oraz dla wielodniowych usług wypoczynkowych w powiązaniu z możliwością dalszych wycieczek. Aby tego dokonać należy wdrożyć szereg opisanych w niniejszej Strategii działań związanych między innymi z modernizacją infrastruktury technicznej, poprawą funkcjonowania komunikacji publicznej, szeroką ofertą usług kultury i sportu czy promocją gminy. Dodatkowo należy skoncentrować się na działaniach proekologicznych związanych z ochroną przyrody i środowiska naturalnego, poprawą estetyki i wizerunku gminy, a także rozbudować infrastrukturę służącą turystyce w zakresie umożliwiającym obsługę oczekiwanego ruchu.

IV.1. Inwentaryzacja przyrodnicza obszaru gminy

Jednym z istotnych zadań związanych z ochroną środowiska naturalnego i poprzedzających turystyczną penetrację danego rejonu powinno być przeprowadzenie dokładnej inwentaryzacji przyrodniczej. Dotyczyć ona powinna rozpoznania i opisanie stanowisk florystycznych, ostoi fauny, a także obiektów geologicznych i geomorfologicznych. Inwentaryzacja wykaże również ewentualne, dodatkowe tereny i obiekty, znajdujące się obecnie poza siecią obszarów chronionych, które należałoby ze względu na cenne wartości objąć jedną z form ochrony przyrody. W tym celu, mając na uwadze ograniczenie środków koniecznych na realizację tego zadania, można nawiązać kontakty ze środowiskami naukowymi na wyższych uczelniach. Gmina ze swojej strony mogłaby na przykład zaproponować odbycie cyklu praktyk dla naukowców oraz studentów, oferując w zamian za inwentaryzację np.: darmowe noclegi. Należy również podjąć rozmowy z Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska. Na realizację niniejszego zadania można uzyskać również środki z Unii Europejskiej. Należy nadmienić, że gmina posiada dokument pn. *Wstępna inwentaryzacja przyrodnicza gminy Lipinki Łużyckie z 1993 roku*, który może być punktem wyjścia do przyszłej, kompleksowej inwentaryzacji.

Do podstawowych form ochrony przyrody w Polsce należy tworzenie rezerwatów przyrody, parków narodowych, parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu. Coraz większe znaczenie mają także użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne oraz zespoły przyrodniczo – krajobrazowe. Formami ochrony indywidualnej są: gatunkowa ochrona roślin, zwierząt i grzybów oraz pomniki przyrody w rodzaju: pojedynczych drzew, alei, głazów narzutowych, skałek itp., które są akcentami wydatnie wpływającymi na urozmaicenie krajobrazu. Walory przyrodnicze gminy Lipinki Łużyckie, zgodnie z przeprowadzonymi wstępnymi badaniami, potwierdzają ich wysokie znaczenie w skali regionu. Potwierdza to między innymi obecność na terenie gminy dwóch obszarów NATURA 2000 oraz dwóch Obszarów Chronionego Krajobrazu. Opracowanie inwentaryzacji przyrodniczej gminy Lipinki Łużyckie może skutkować wyróżnieniem szeregu obszarów cennych pod względem

faunistycznym i florystycznym proponowanych do objęcia ochroną. Należy nadmienić, że prawne zabezpieczenie w zakresie polityki ekologicznej spowoduje, że cenne walory naturalne południowej części województwa lubuskiego pozostaną pod ochroną. Jednocześnie istniejące zasoby przyrodnicze mogą być głównym źródłem rozwoju turystyki i rekreacji w gminie. Należy rozważyć również powiązanie ochrony walorów przyrodniczo – krajobrazowych z ochroną zabytków i obiektów archeologicznych.

Ideą niniejszego zadania jest również powołanie przez Wójta Gminy Lipinki Łużyckie lub Radę Gminy Lipinki Łużyckie, po przeprowadzeniu inwentaryzacji przyrodniczej, zespołu specjalistów reprezentujących między innymi: Urząd Gminy Lipinki Łużyckie, Nadleśnictwa (Lubsko, Lipinki, Wymiarki), Regionalną Dyрекcyję Ochrony Środowiska, niezależne organizacje ekologiczne, ekspertów zewnętrznych, itp., w celu przeanalizowania zapisów inwentaryzacji przyrodniczej i wyłonienia obiektów oraz obszarów proponowanych do objęcia ochroną wraz z podaniem docelowej formy ochrony. Na podstawie wyników prac zespołu należy złożyć stosowne wnioski o ustanowienie ochrony prawnej dla wybranych terenów.

IV.2. Podnoszenie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców

Niektórzy mieszkańcy są słabo uświadomieni co do wpływu ich sposobu życia oraz działalności na wodę, powietrze, glebę i inne komponenty środowiska przyrodniczego. Niniejsze zadanie ma charakter prawno – organizacyjny. Egzekwowanie norm emisji zanieczyszczeń powietrza dotyczy zarówno osób fizycznych (częste przekroczenia norm powstają wskutek niewłaściwego opalania indywidualnych pieców) jak i przedsiębiorstw. Polskie prawodawstwo reguluje maksymalne normy emisji zanieczyszczeń. Należy je tylko skutecznie monitorować oraz egzekwować. Odpowiedzialne za to są służby wojewódzkie i powiatowe.

Wszelkie inwestycje związane z inżynierią środowiska powinny być poprzedzone szeroko rozpowszechnioną kampanią informacyjno – edukacyjną wśród mieszkańców. Planowane zadania związane z rozbudową sieci kanalizacyjnej, modernizacją nawierzchni dróg, zabezpieczeniem przez hałasem, modernizacją urządzeń melioracyjnych, itp. same w sobie są reklamą działań proekologicznych. Należy prowadzić także pracę u podstaw, polegającą na obowiązkowym uczestnictwie uczniów szkół podstawowych i gimnazjum na dodatkowych zajęciach lub pogadankach dotyczących ekologii oraz organizując dla zainteresowanych cykliczne konkursy o tematyce środowiska naturalnego. Będzie to miało wpływ na codzienne zachowania mieszkańców dotyczące: odpadów, ścieków, uprawy ziemi czy zużycia energii. Wysoka świadomość ekologiczna całego społeczeństwa bez względu na wiek i wykształcenie jest podstawą rozwoju gminy bez degradacji środowiska.

IV.3. Rozbudowa infrastruktury służącej turystyce

Obecna infrastruktura turystyczna na terenie gminy składa się przede wszystkim z niezbyt gęstej sieci znakowanych szlaków (pieszych, rowerowych) oraz z bazy noclegowej (3 obiekty). Niniejsze zadanie ma na celu zwiększenie atrakcyjności gminy. Osiągnąć to należy poprzez rozbudowę infrastruktury towarzyszącej turystyce. Dotyczy to następujących przedsięwzięć, które umożliwią rozwój aktywności turystycznych opisanych w I części niniejszego dokumentu (diagnoza społeczno – gospodarcza, podrozdział nr 5.5.4. „*potencjalne kierunki rozwoju turystyki*”):

- wspieranie rozwoju całorocznej bazy noclegowej;
- wspieranie rozwoju bazy gastronomicznej;
- wspieranie rozwoju sezonowej bazy noclegowej: pola namiotowe, campingi, itp.;
- zagęszczenie sieci szlaków pieszych i rowerowych, w tym szlaków łącznikowych pomiędzy obiektami noclegowymi i przystankami komunikacji publicznej, a głównymi szlakami w rejonie;

- wytyczenie nowych szlaków dla jeździectwa, dorożek, narciarstwa biegowego, ścieżek dydaktycznych, tras spacerowych i ewentualnie kajakowych;
- powiązanie planowanej sieci szlaków z analogiczną w gminach sąsiednich;
- zagospodarowanie miejsc odpoczynku na trasach turystycznych (plansze informacyjne, wiaty, itp.);
- oznaczenie i zagospodarowanie punktów widokowych;
- budowa kolejnych parkingów (wiejskie, przydrożne, leśne);
- budowę parków rozrywki dla dzieci i młodzieży, np.: skate parki;
- punkt(y) informacji turystycznej oraz inne wybrane obiekty wyposażone w darmowe mapy, ulotki i foldery (w kilku językach), prezentujące lokalne atrakcje kulturowo – krajobrazowe oraz ofertę miejscowego biznesu noclegowego i gastronomicznego;
- pokrycie wybranych rejonów gminy siecią zharmonizowanych plansz informacyjnych, przedstawiających miejsce w którym się obecnie turysta znajduje, okoliczne atrakcje, a także reklamę punktów gastronomicznych i obiektów noclegowych;
- wypożyczalnie sprzętu sportowego.

Wspólnie z przedstawicielami lokalnej społeczności oraz przedsiębiorcami z sektora usług turystycznych należy opracować strategiczny plan rozwoju turystyki dla każdej predysponowanej do tego typu aktywności miejscowości. Taki program, analogicznie do strategii gminnej, powinien opierać się na obecnych mocnych stronach w dziedzinie turystyki, eliminować słabości, wykorzystywać potencjalne szanse oraz unikać przyszłych zagrożeń. Opracowując ofertę turystyczną danej miejscowości należy wziąć pod uwagę jej lokalne osobliwości, to jest: historię, walory kulturowe, walory naturalne i krajobrazowe, architekturę, układ urbanistyczny oraz uwarunkowania społeczno – ekonomiczne. Poszczególne koncepcje muszą być powiązane przede wszystkim z polityką przestrzenną gminy wyrażoną poprzez *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lipinki Łużyckie* i miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Niewykluczona jest także konieczność zmiany dokumentów planistycznych w celu realizacji danej koncepcji. Należy również umiejętnie dozować nasycenie atrakcji i usług turystycznych w danej miejscowości w celu utworzenia systemu „naczyń połączonych” (każda miejscowość lub grupa miejscowości oferuje osobliwe atrakcje) oraz uniknięcia wewnętrznej konkurencji. Tak skoordynowane planowanie umożliwi stworzenie różnorodnej oferty w ramach całej gminy. Wzbogacaną sieć szlaków turystycznych (pieszych, rowerowych, jeździeckich, itp.) oraz lokalizację i zagospodarowanie miejsc odpoczynku i punktów widokowych należy skonsultować i zorganizować wspólnie z właścicielami gruntów. Podjęcie powyższych działań powinno być powiązane z realizacją większości zadań strategicznych ujętych w niniejszej strategii, zwłaszcza tych odnoszących się do zagadnień promocji, modernizacji infrastruktury i ochrony środowiska.

IV.4. Zagospodarowanie terenów wzdłuż cieków i zbiorników wodnych

Poza kompleksami leśnymi oraz zespołami obiektów zabytkowych, doliny rzek Lubszy i Skrody oraz ich dopływów wraz ze stawami hodowlanymi są jednymi z największych atrakcji przyrodniczych i krajoznawczo – turystycznych gminy. Obiekty zabytkowe (zespoły pałacowo – parkowe, obiekty sakralne) są dla zdecydowanej większości turystów celami na kilka godzin i nie można tylko na nich opierać całego, lokalnego sektora turystycznego. Wody mają obecnie jakość określaną jako stan poniżej dobrego. Szereg dokumentów planistycznych wyższego rzędu (wojewódzkie i powiatowe strategie rozwoju, programy ochrony środowiska, *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego*, *Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry* itp.), przewiduje cykl działań, które mają umożliwić oczyszczenie wód docelowo do najwyższej klasy czystości. Mając na uwadze powyższe zamierzenia należy przedsięwziąć zawczasu działania związane z zagospodarowaniem gminnej części wybranych odcinków cieków wodnych i brzegów zbiorników wodnych w

kierunku turystycznym, wypoczynkowym, rekreacyjnym i sportowym. Realizacja niniejszego zadania, po uzgodnieniu z właścicielami terenów i właściwymi służbami (przede wszystkim Lubuski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych) powinna obejmować:

- odpowiednią politykę w zakresie planowania przestrzennego w postaci wyznaczenia miejsc dla lokalizacji różnego typu obiektów gastronomicznych;
- prace porządkowe i rekultywacyjne w pasie około 100 – 150 m od brzegu rzeki i zbiorników wodnych;
- wytyczenie i oznakowanie miejsc do leżakowania, biwakowania, rekreacji i ewentualnego bezpośredniego kontaktu z wodą, w tym możliwość spływów kajakowych i budowa stanic wodnych;
- zlokalizowanie i zagospodarowanie punktów widokowych, w tym przede wszystkim ambon umożliwiających obserwację i fotografowanie awifauny;
- wytyczenie i oznakowanie przebiegu tras rowerowych, szlaków dla jeździectwa, ścieżek dydaktycznych, tras spacerowych wzdłuż rzek i w pobliżu zbiorników wodnych.

Wybrane trasy wzdłuż rzek i zbiorników wodnych należy powiązać z istniejącymi alejami wiejskimi i duktami leśnymi, łączącymi doliny rzeczne z wybranymi miejscowościami, tworząc tym samym zorganizowaną sieć ciągów spacerowo – rekreacyjnych. Należy również umożliwić powiązanie miejscowej sieci do podobnych w sąsiednich gminach. Należy pamiętać, że obszary te pełnią równocześnie rolę lokalnych korytarzy ekologicznych. W związku z powyższym przyszłe zagospodarowanie należy dopasować do lokalnych uwarunkowań oraz uzależnić je od wyników inwentaryzacji przyrodniczej. Z zadaniem tym wiąże się również kwestia prac hydrotechnicznych opisanych w zadaniu dotyczącym modernizacji urządzeń melioracyjnych (II.5.).

IV.5. Ochrona dziedzictwa kulturowego

Zgodnie z art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Gmina Lipinki Łużyckie opracowuje *Gminny Program Opieki nad Zabytkami*. Zgodnie z ww. ustawą dokument uwzględnia przede wszystkim:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Z punktu widzenia rozwoju turystyki w połączeniu z ochroną dziedzictwa kulturowego najważniejsze działania to:

- utworzenie i zagospodarowanie regionalnego i transgranicznego szlaku o tematyce kulturowej (np.: związanego z Łużycami);
- ochrona zabytkowych układów przestrzennych i ruralistycznych poszczególnych miejscowości oraz zachowanie osi widokowych;
- rewitalizacja zabytkowych dworów i pałaców;

- rewitalizacja i zagospodarowanie zabytkowych parków;
- zorganizowanie środków finansowych na ochronę pozostałych obiektów zabytkowych (obiekty sakralne, zabudowania gospodarcze i mieszkalne, itp.).

Pierwsze zadanie należy wykonać w ramach powiatu żarskiego i ościennych (np.: Łużyckiego Związku Gmin) wraz z Euroregionem „Sprewa-Nysa-Bóbr” przy wsparciu środków pochodzących z Unii Europejskiej. Zadanie związane z ochroną zabytkowych układów przestrzennych, ruralistycznych oraz zachowaniem osi widokowych należy zabezpieczyć na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w porozumieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Największym niebezpieczeństwem dla zachowania istniejących na terenie gminy zabytków jest ich zły stan techniczny oraz brak lub niewłaściwe zagospodarowanie. Dla części obiektów, zarówno tych objętych jak i nie objętych ochroną w postaci wpisu do rejestru, działaniami mogącymi przyczynić się do ratowania tych obiektów przed zupełną degradacją, byłoby urealnienie wymogów dotyczących ich ochrony, a w szczególności zasad konserwatorskich odnoszących się do remontów tych obiektów, oczywiście bez ryzyka utraty przez obiekt cennych walorów decydujących o wartości zabytkowej. Jednak w zdecydowanej większości powodem złego stanu technicznego obiektów są problemy natury ekonomicznej i własnościowej, wymagające opracowania kompleksowych mechanizmów działania związanych z pozyskiwaniem środków na ich ochronę (środki właścicieli obiektów, środki z budżetu gminy i budżetu państwa, środki z Unii Europejskiej).

Na terenie gminy zlokalizowane są cenne założenia parkowe (dworskie i pałacowe). Podlegają one ochronie przyrodniczej oraz jako zabytki kultury figurują w rejestrze zabytków województwa lubuskiego. Obecnie są częściowo zaniedbane i wymagają gruntownej rewitalizacji. W porozumieniu z właścicielami parków, Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków oraz np.: Nadleśnictwami, Regionalną Dyрекcją Ochrony Środowiska i organizacjami ekologicznymi należy opracować koncepcję nowego zagospodarowania i prac modernizacyjnych na tych terenach. Powinny one obejmować między innymi:

- prace porządkowe – oczyszczenie terenu poprzez rekultywację biologiczną, w szczególności oczek wodnych i stawów;
- utrzymanie i systematyczną pielęgnację drzewostanu;
- wytypowanie i objęcie ochroną ciekawszych okazów;
- wytyczenie alejek spacerowych;
- oznakowanie obiektów tablicami informacyjnymi;
- zamontowanie oświetlenia wzdłuż ciągów spacerowych.

W stosunku do obiektów będących w rękach prywatnych gmina może zaoferować pomoc, między innymi poprzez dostosowanie otoczenia obiektów do ich docelowego charakteru. Realizacja niniejszego zadania umożliwi utrzymanie wysokich walorów przyrodniczych parków. Będą one również pełnić rolę środowiskotwórczą i biocenotyczną dla położonych w ich sąsiedztwie terenów zurbanizowanych oraz stanowić atrakcje turystyczne, umożliwiając tym samym rozwój towarzyszącej im komercyjnej oferty usługowej np.: z dziedziny gastronomii czy handlu.

Należy nadmienić że zgodnie z art. 22 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami należy sporządzić gminną ewidencję zabytków. Zakres i formę ewidencji reguluje Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 roku w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem.

7. 5. Cel strategiczny nr V – „*Jakość życia na miarę lokalnych ambicji*”.

V.1. Rozszerzenie i uatrakcyjnienie oferty kulturalnej

Niniejsze zadanie składa się z dwóch zasadniczych części: inwestycyjnej i organizacyjnej.

Część inwestycyjna dotyczy przede wszystkim budowy nowego centrum kulturalno – edukacyjnego, w którym docelowo funkcjonować będzie biblioteka publiczna i sale komputerowe. Rozważa się także utworzenie w tym miejscu izby pamięci regionalnej. Część inwestycyjna to także:

- budowa sceny wraz z zagospodarowaniem przyległego terenu na potrzeby plenerowych imprez kulturalnych w Lipinkach Łużyckich;
- budowa świetlic wiejskich.

Część organizacyjna dotyczy rozszerzenia obecnej oferty usług kultury. Na terenie gminy Lipinki Łużyckie nie funkcjonuje, wzorem innym gmin, formalna instytucja w postaci np.: Gminnego Ośrodka Kultury. Rozpowszechnianiem kultury na terenie gminy zajmuje się przede wszystkim Gminna Biblioteka Publiczna zlokalizowana w Lipinkach Łużyckich. Tym samym Biblioteka pełni rolę centrum życia kulturalnego gminy. Jej działalność cieszy się szerokim zainteresowaniem mieszkańców, a zwłaszcza młodzieży. Natomiast ogólnodostępne świetlice wiejskie pełnią w pewnym sensie rolę pomniejszych ośrodków kultury. Również tutaj zwiększa się zapotrzebowanie na usługi oferowane przez te obiekty. W związku z planowaną budową centrum kulturalno – edukacyjnego w powiązaniu z istniejącą nowoczesną świetlicą wiejską w Lipinkach Łużyckich oraz rosnącym zapotrzebowaniem na usługi kultury należy zintensyfikować działania w kierunku umożliwiającym mieszkańcom, szczególnie młodym, zrzeszania się w ramach dodatkowych grup i sekcji kulturalnych. Działania te prowadzą do zachęcenia uczestnictwem w życiu kulturalnym gminy coraz większej liczby mieszkańców. Osiągane są między innymi poprzez szersze dostosowanie oferty w kierunku potrzeb różnych grup wiekowych i powiązanie jej z innymi rodzajami aktywności, szczególnie w dziedzinach: sportu, rekreacji czy rozrywki.

Część organizacyjna niniejszego zadania ma również na celu wzbogacenie lokalnego programu imprez kulturalnych, opublikowania go w formie cyklicznego (corocznego) kalendarium i jego upowszechnienie na zewnątrz (np.: w formie ogólnodostępnej ulotki), zachęcając tym samym mieszkańców do wspólnego organizowania takich przedsięwzięć. Pożądana jest tutaj także ewentualna współpraca z podmiotami prywatnymi i włączenie ich imprez do gminnego kalendarza imprez kulturalnych. Obecną ofertę cyklicznych imprez kulturalnych można wzbogacić między innymi o:

- cykliczne wystawy autorskie;
- koncerty orkiestr (profesjonalnych i amatorskich);
- koncerty zespołów regionalnych i ludowych;
- koncerty muzyczne na świeżym powietrzu;
- kabaretony;
- targi staroci;
- plenerowe wystawy artystyczne;
- konkursy i turnieje o randze lokalnej i regionalnej, np.: o tematyce historycznej;
- spotkania twórcze, itp.

Większość imprez powinna być związana z historią i tradycją regionu, samych Lipinek Łużyckich i okolicznych miejscowości. Ponadto należy przedsięwziąć działania marketingowe promujące cykl dzisiejszych i przyszłych wydarzeń kulturalnych oraz podjąć starania mające na celu pozyskanie atrakcyjnych imprez o zasięgu

regionalnym bądź nawet ogólnokrajowym, organizowanych przez znane w kraju podmioty. Lipinki Łużyckie mogłyby zabiegać o to, aby stać się jednym z „przystanków” na trasach imprez objazdowych organizowanych przez różne instytucje i koncerny.

V.2. Rozszerzenie i uatrakcyjnienie oferty sportowo – rekreacyjnej

Analogicznie do zadania związanego z usługami kultury niniejsze zadanie składa się z dwóch zasadniczych części: inwestycyjnej i organizacyjnej.

Część inwestycyjna dotyczy przede wszystkim następujących przedsięwzięć:

- modernizacja boiska sportowego w Lipinkach Łużyckich przy ul. Głównej;
- budowa boiska sportowego w Grotowie;
- budowa boisk wielofunkcyjnych w pozostałych sołectwach;
- zagospodarowanie terenu rekreacyjno – sportowego w Cisowej.

W zamyśle boiska wielofunkcyjne mają umożliwiać uprawianie wielu dyscyplin sportu, np.: piłki nożnej, lekkiej atletyki, koszykówki, siatkówki, piłki ręcznej, tenisa ziemnego, itp.

Część organizacyjna dotyczy rozszerzenia obecnej oferty usług sportowo – rekreacyjnych dla mieszkańców. Analogicznie do opisanych powyżej przedsięwzięć związanych z kulturą, należy podjąć działania zmierzające do stworzenia szerszej oferty sekcji sportowych oraz programu cyklicznych imprez sportowych. Organizacyjnie mechanizmy imprez sportowych funkcjonowałyby podobnie do tych związanych z kulturą, a więc powiązane byłby z wydarzeniami oferowanymi przez obecnie funkcjonujące zrzeszenia sportowe. Imprezy sportowe mogą odbywać się w tym samym czasie co imprezy kulturalne lub osobno. Obecnie istniejący kalendarz wydarzeń sportowych można wzbogacić o następujące imprezy:

- rajdy rowerowe;
- kolarstwo przełajowe;
- biegi na orientację;
- zawody wędkarskie;
- zawody hippiczne;
- wycieczki dorożkami;
- biegi narciarskie;
- kuligi;
- spotkania przy ognisku, itp.;
- zawody Ochotniczych Straży Pożarnych (OSP), itp.

Atrakcyjność imprez można podnieść poprzez organizowanie zawodów z nagrodami. Kalendarz cyklicznych oraz okazjonalnych imprez o charakterze sportowo – rekreacyjnym należy ująć i opublikować we wszelkich materiałach promocyjnych gminy.

W nawiązaniu do dwóch ww. zadań strategicznych należy także rozważyć przyszłą formę finansowania usług kultury czy też sportu. Podstawową barierą rozwoju życia kulturalnego oraz inicjatyw społecznych jest brak środków finansowych i technicznych. Niniejsze zadanie ma również na celu częściową reorganizację formy finansowania usług kultury oraz sportu poprzez częściowe urynkowienie. Infrastruktura społeczna gminy Lipinki Łużyckie już charakteryzuje się znacznym zasobem powierzchni użytkowych, a dodatkowo planowane są nowe inwestycje. Dotyczy to zarówno terenów sportowych jak również kulturalnych. Ideą reorganizacji jest częściowa dzierżawa wspomnianych zasobów na drodze postępowania konkursowego czy przetargowego. Praktyka

gospodarki wolnorynkowej wykazuje niezaprzeczalnie większe zaangażowanie podmiotów prywatnych nad publicznymi. Zadanie to jest ryzykowne ze względu na znaną sprzeczność pomiędzy pełnieniem zadań publicznych w dziedzinie kultury i sportu, a dążeniem do ekonomicznych zysków. Jednak odpowiedni system dotacji np.: do cen sprzedanych biletów lub do konkretnych przedsięwzięć (np.: kursy doszkalające, sekcje zainteresowań o wykwalifikowanej tematyce, itp.) umożliwiłyby z jednej strony wyzwolenie inicjatywy w duchu gospodarki wolnorynkowej, a z drugiej – zapewnienie wartościowej i nie wyłącznie komercyjnej oferty kulturalnej i sportowej.

V.3. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej i rozwój oferty usługowej

Na niniejsze zadanie strategiczne składa się całokształt pomniejszych działań związanych między innymi z ochroną środowiska, ochroną walorów kulturowych oraz rozbudową gminnej infrastruktury technicznej i społecznej. Wrażenia estetyczne wywierają ogromny wpływ na odwiedzających. Dzisiejszy obraz wybranych rejonów niektórych miejscowości jest daleki od atrakcyjnych, zadbanych ośrodków wiejskich i negatywnie wpływa na ich zewnętrzny wizerunek (wiele obiektów nie odpowiada charakterowi poszczególnych miejscowości – między innymi: komórki, garaże, zdewastowane warsztaty, rudery, itp.). Wzorem niektórych ośrodków należy wygospodarować środki na cykliczne odnawianie elewacji przy głównych ciągach komunikacyjnych w gminie, przede wszystkim w Lipinkach Łużyckich, a także zachęcać właścicieli do dbałości o całość nieruchomości na pozostałym obszarze. Należy to powiązać z systemem motywującym do tych działań właścicieli lub najemców nieruchomości poprzez instrumenty ekonomiczne (np.: obniżając stawki podatków od nieruchomości⁷⁴) oraz prawne (warunki umów najmu, dzierżawy lub sprzedaży). Zadanie to należy także wzbogacić o:

- uporządkowanie dolin rzecznych, zwłaszcza Lubszy i Skrody oraz ich dopływów, jako atrakcyjnego elementu krajobrazu;
- utworzenie zielonych ciągów spacerowych, wykorzystując do tego fragmenty zachowanych zabytkowych alei, spinających poszczególne wsie;
- renowację zieleni (parków, alei, tras spacerowych);
- budowę i modernizację wygodnych i bezpiecznych chodników wzdłuż ciągów komunikacyjnych;
- ujednoczenie wizerunku przystanków komunikacji autobusowej (herb czy logo gminy, reklama walorów gminy);
- czytelne i jednolite plansze z nazwami miejscowości i ulic;
- organizowanie konkursów na najładniejsze ogródki, obejścia, rejony wspólnot czy spółdzielni mieszkaniowych, itp.

Oczekiwany dalszy rozwój gminy, możliwy przede wszystkim dzięki modernizowanej infrastrukturze technicznej i społecznej, rozwojowi usług turystycznych, pozyskiwaniu inwestorów, napływowi nowych osadników, a także na ambicjach obecnej społeczności wymaga szerszej oferty usługowej. Usługi rynkowe czy inaczej komercyjne, bo o nich głównie mowa, to nie tylko mniejsze lub większe placówki handlowe o profilu spożywczym czy bankomat, ale także: gastronomiczne (kawiarnie, restauracje), rozrywkowe (np.: pub), finansowe (placówki bankowe i ubezpieczeniowe), fryzjer, kosmetyczka, salon optyczny, galeria sztuki, punkty drobnych napraw, itp. Obecna struktura usług, od kilku lat wyraźnie rozwijająca się, nadal tylko w podstawowym zakresie spełnia wciąż rosnące

⁷⁴ Zwolnienia w podatku od nieruchomości przewiduje ustawa z dnia 12 stycznia 1991 roku o podatkach i opłatach lokalnych (Dz. U. 1991, nr 9, poz. 31). Zwolnione z podatku mogą być przede wszystkim grunty, budowle i budynki, które są zajęte na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie specjalnej strefy ekonomicznej. Dodatkowo ustawa o podatkach i opłatach lokalnych daje Radom Gmin uprawnienia do wprowadzenia zwolnień przedmiotowych, a więc odnoszących się do gruntów, budynków i budowli. Przykładowo można zwolnić z podatku budynki położone na starówce czy w obrębie danej strefy konserwatorskiej, o ile właściciele odnowią fasady budynków. Rada Gminy nie może jednak zwolnić z podatku konkretnych osób lub grup podmiotów, a więc np.: Jana Kowalskiego. Podatnik taki może jedynie ubiegać się o ulgę w zapłacie podatku, a więc np.: o umorzenie zaległości podatkowej – *Gazeta Prawna, nr 180, 16 września 2011 roku.*

potrzeby i oczekiwania mieszkańców. W odczuciu wielu z nich, a zwłaszcza młodzieży i nowych osadników, obecna gmina to przede wszystkim miejsce do zamieszkania, czasem relaksu na łonie natury, ale nie do szeroko pojętego „życia”. Oferta usług na miarę ich oczekiwań i potrzeb znajduje się dopiero w pobliskich Żarach bądź dopiero w Zielonej Górze. Oczywiście nikt nie liczy na nowoczesną galerię handlową bądź aquapark czy multiplex w Lipinkach Łużyckich, ale przynajmniej na wygodną, bezpieczną i nowoczesną oś spacerowo – usługową (deptak), zwieńczoną zagospodarowaną przestrzenią publiczną, koncentrującą np.: usługi handlowo – gastronomiczne czy kulturalno – rozrywkowe, z których można skorzystać w porze wieczornej podczas tak zwanych „dni roboczych” oraz w weekendy i inne dni wolne od pracy. Rolę takiej osi pełnić może przede wszystkim ulica Główna w Lipinkach Łużyckich. Celem niniejszego zadania (w powiązaniu z projektami zmierzającymi do modernizacji infrastruktury technicznej oraz poprawy wizerunku i estetyki) jest przede wszystkim promocja miejscowości Lipinki Łużyckie, ukierunkowana na pozyskanie przedsiębiorców zainteresowanych rozwojem usług rynkowych.

Ponadto w każdej większej miejscowości należy zagospodarować wolne przestrzenie, najlepiej w okolicach już funkcjonujących obiektów publicznych (boiska sportowe, świetlice wiejskie, zabytkowe parki, itp.) na miejsca spotkań lokalnej społeczności (zadaszone altany, miejsca na ognisko, ławki, oświetlenie, itp.), place zabaw dla dzieci i centra rekreacyjne dla młodzieży. Obiekty te należą do tak zwanej małej architektury i nie wymagają dużych nakładów finansowych. Na bazie tejże infrastruktury można tam również organizować plenerowe imprezy kulturalne, wystawy miejscowych artystów, itp. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej oraz rozwój oferty usługowej ma także, a może przede wszystkim, wymiar niematerialny w postaci większej identyfikacji lokalnej społeczności z gminą i daną miejscowością. Potrzebne są po prostu miejsca, gdzie skupia się życie, gdzie ludzie przychodzą się spotkać albo nawet tylko pospacerować, miejsce z którym się identyfikują. Jest to również ważne, aby zatrzymać turystów odwiedzających okolicę.

V.4. Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego

Szeroko pojęte bezpieczeństwo publiczne determinuje wiele czynników. Wpływ na bezpieczeństwo publiczne mają między innymi służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo bezpośrednie, mienia, drogowe, przeciwpożarowe, przeciwpowodziowe, sanitarne, itp. Bezpieczeństwo publiczne to także bezpieczeństwo komunikacyjne, związane między innymi z odpowiednimi standardami dróg (nawierzchnia, organizacja ruchu, itp.) i ich najbliższego otoczenia (pobocza, rowy odwadniające, chodniki, oświetlenie).

W opinii wielu mieszkańców, a także stosownych służb (Policja) pojawiają się problemy dotyczące bezpieczeństwa publicznego, a zwłaszcza niedostatecznej ochrony mienia zarówno prywatnego jak i publicznego. Powodem takiego stanu jest niewystarczający zasób kadrowy funkcjonariuszy oraz braki w wyposażeniu technicznym. Rozwiązanie tego problemu ma więc przede wszystkim charakter organizacyjny. Należy podjąć negocjacje pomiędzy Urzędem Gminy Lipinki Łużyckie, a także sąsiednimi zainteresowanymi samorządami oraz Komendą Powiatową Policji w Żarach, prowadzące do uzyskania szerszego źródła środków niezbędnych dla prawidłowego wypełniania obowiązków, służących zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego, zwłaszcza uzasadnionych lokalnymi potrzebami.

W zakresie bezpieczeństwa przeciwpożarowego planuje się rozbudowę i modernizację remizy Ochotniczej Straży Pożarnej w Lipinkach Łużyckich.

Z zadaniem tym wiąże się także ewentualna budowa systemu monitoringu, obejmującego obiekty użyteczności publicznej oraz wybrane rejony gminy (np.: główne ciągi komunikacyjne).

V.5. Przygotowanie oferty terenów pod budownictwo mieszkaniowe

Zadanie to jest nierozłącznie związane z opracowaniem nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Gmina Lipinki Łużyckie ze względu na swoje położenie geograficzne jest obecnie atrakcyjnym miejscem pod względem osadnictwa, co wyrażają dane statystyczne dotyczące rozwoju budownictwa mieszkaniowego. Wynika to przede wszystkim z bliskiej odległości do większych aglomeracji miejskich, których mieszkańcy wybierają tereny wiejskie jako miejsce zamieszkania. Oczekiwany plan rozwoju, a przede wszystkim budowa sieci kanalizacyjnej, poprawa dostępności transportowej i komunikacyjnej, a także rozwój usług publicznych i rynkowych, nastawiony jest również na dalszy napływ nowych osadników. Należy więc promować tereny przeznaczone pod budownictwo mieszkaniowe. Jednocześnie wskazane jest prowadzenie wyważonej polityki w zakresie wyznaczania miejsc pod budownictwo mieszkaniowe. Nadmierne nasycenie zabudową mieszkaniową poszczególnych jednostek osadniczych może skutkować brakiem zainteresowania ze strony potencjalnych osadników. Za jednostki rozwojowe w gminie Lipinki Łużyckie uznać należy miejscowości największe i zarazem koncentrujące już wykształcone funkcje usługowe. Poza Lipinkami Łużyckimi są to przede wszystkim wsie: Grotów, Pietrzyków i Suchleb. Popytem na budownictwo mieszkaniowe, w tym rezydencjonalne, a także letniskowe cieszą się miejscowości położone w bezpośrednim pobliżu kompleksów leśnych, w tym te najmniejsze. Pozostałe miejscowości charakteryzują się zdecydowanie mniejszym zainteresowaniem w kontekście realizacji nowych obiektów mieszkaniowych ze względu na fizjografię terenu (np.: zagrożenia podtopieniami, trudności z rozwojem funkcji rolniczych, itp.) oraz z powodu niedostatku infrastruktury technicznej i społecznej. Jednakże powinno się je promować w kontekście budownictwa mieszkaniowo – usługowego (turystyka) oraz letniskowego.

Podczas prac nad nowymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego należy umiejętnie zaplanować lokalizację atrakcyjnych terenów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe także dla bardziej wymagających osadników. Zakładając, że tereny te będą charakteryzowały się atrakcyjnym położeniem np.: odpowiednio większy areal działki, słoneczna ekspozycja, bliskość terenów leśnych, itp., to cena takich działek może kilkakrotnie przekraczać przeciętną wartość występującą w gminie za m² gruntu pod budownictwo mieszkaniowe. Korzyści wynikające z faktu osiedlenia się na terenie gminy osób zamożnych nie ograniczają się tylko do większych wpływów z podatków lokalnych. Grupa takich obywateli może zwiększyć pulę rodzimego kapitału, której część zainwestuje na terenie gminy. Zamożni mieszkańcy stwarzają większy popyt na miejscowe usługi. Mogą oni także rozreklamować walory gminy Lipinki Łużyckie wśród innych przedsiębiorców. Informacje o zasobie tego typu terenów należy włączyć do programu promocji gminy.

Ważnym aspektem niniejszego zadania jest również kwestia uzbrojenia terenów przewidzianych pod budownictwo mieszkaniowe w podstawową infrastrukturę techniczną (energia elektryczna, woda, kanalizacja, transport i komunikacja).

V.6. Budowa mieszkań socjalnych

Nie należy również zapominać o potrzebach mieszkaniowych osób najuboższych. Obecnie na przydział mieszkania komunalnego oczekuje 15 rodzin. Powyższe oznacza, że konieczna staje się budowa dodatkowych mieszkań socjalnych. W związku z powyższym zakłada się budowę kilkunastu (wstępnie od 15 do 20) mieszkań socjalnych.

8. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.

8. 1. Potencjalne źródła finansowania.

Zadania realizowane w ramach Strategii Rozwoju mogą być finansowane z różnych źródeł. W polskim systemie finansowym są to źródła **wewnętrzne i zewnętrzne**. Źródła wewnętrzne oznaczają środki pochodzące z terenu gminy od podmiotów gospodarczych, budżetu lokalnego czy od mieszkańców. Natomiast źródła zewnętrzne to środki pochodzące od podmiotów funkcjonujących poza terenem gminy lub umiejscowionych organizacyjnie poza gminą.

Źródła wewnętrzne i zewnętrzne generować mogą środki o charakterze bezzwrotnym (np.: dotacje, subwencje, darowizny, itp.) oraz zwrotnym (np.: kredyty czy pożyczki), a także mogą mieć charakter źródeł generujących środki w sposób stabilny i systematyczny, co do terminu i wielkości lub zmienny i dyskrecjonalny, z punktu widzenia czasu ich kreacji i wielkości tych środków. Cechy te mają istotne znaczenie dla sposobu realizacji poszczególnych przedsięwzięć w ramach Strategii Rozwoju. Decydują bowiem o zakresie tych przedsięwzięć, tempie realizacji i całkowitych kosztach wykonania poszczególnych zadań, a w niektórych przypadkach o skuteczności.

TABELA 122: Podział środków finansujących programy strategiczne.

Środki lokalne	<ul style="list-style-type: none"> ➤ bezzwrotne jednorazowe (dotacje z budżetu gminy); ➤ bezzwrotne systematyczne (pozycja budżetu gminy); ➤ zwrotne jednorazowe (obligacje gminne).
Środki krajowe	<ul style="list-style-type: none"> ➤ bezzwrotne jednorazowe (dotacje celowe); ➤ bezzwrotne systematyczne (subwencje); ➤ zwrotne jednorazowe (kredyty i pożyczki bankowe).
Środki zagraniczne	<ul style="list-style-type: none"> ➤ bezzwrotne jednorazowe (środki pomocowe); ➤ zwrotne jednorazowe (środki z linii kredytowych).

Źródło: Opracowanie własne.

Środki lokalne posiadają tą podstawową zaletę, że są narzędziem mobilizacji społeczności lokalnej, zmuszają do racjonalnego ich wykorzystania i podnoszą ich efektywność. Wady związane są ze zwrotnością lub bezzwrotnością. W przypadku środków zwrotnych niezbędne jest określenie źródła, z którego będą one zwracane, często wraz z odsetkami (kuponami). Wadą zewnętrznych środków bezzwrotnych jest ich niskie oddziaływanie motywujące w kierunku efektywnego wykorzystania. Środki krajowe charakteryzują się mniejszą dostępnością i często, w przypadku środków bezzwrotnych, niższą kontrolą efektywności wykorzystania. Dotyczy to zwłaszcza środków publicznych. W przypadku środków zagranicznych są one z reguły połączone z koniecznością wyasygnowania środków własnych.

Podstawowe rodzaje środków finansowych, które mogą być wykorzystane przy realizacji zadań Strategii Rozwoju można zestawić następująco:

- środki własne podmiotów gospodarczych (przedsiębiorstw) istniejących na terenie gminy;
- środki własne podmiotów gospodarczych (przedsiębiorstw) spoza terenu gminy, krajowych i zagranicznych;
- środki budżetowe z budżetu gminnego, pozyskane w formie racjonalizacji wydatków budżetowych (oszczędności) lub w drodze zaplanowanych wydatków budżetowych;

- środki budżetowe z budżetów powiatowych i wojewódzkich;
- środki rządowe z budżetu centralnego i budżetu wojewody;
- środki pochodzące z Unii Europejskiej;
- środki celowe funduszy ekologicznych (np.: Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej);
- środki pochodzące z fundacji ekologicznych;
- środki pochodzące z pomocy zagranicznej (w tym ekokonwersji długów zagranicznych Polski);
- środki finansowe pochodzące z zagranicznych linii kredytowych;
- środki z banków komercyjnych;
- środki funduszy inwestycyjnych;
- środki towarzystw leasingowych;
- środki pochodzące z operacji na rynkach kapitałowych lub oprocentowania depozytów bankowych;
- środki pochodzące z budżetów gospodarstw domowych;
- środki pochodzące z samoopodatkowania się społeczności lokalnych;
- środki pochodzące z emisji obligacji komunalnych;
- środki pochodzące z darowizn, specjalnych emisji znaczków i innych wydawnictw;
- środki pochodzące z zasobów finansowych towarzystw ubezpieczeniowych i reasekuracyjnych;
- środki pochodzące z emisji tzw. obligacji ekologicznych (*cat bonds*);
- środki generowane przez system opłat lokalnych (klimatycznych) za korzystanie ze środowiska przyrodniczego.

Z drugiej strony formy finansowania inwestycji proekologicznych dostępne na rynku można podzielić na:

- zobowiązania finansowe:
 - kredyty;
 - pożyczki;
 - obligacje;
 - leasing;
- udziały kapitałowe – akcje i udziały w spółkach;
- dotacje – środki bezzwrotne.

Formy te występują czasami łącznie (np.: dotacje do spłaty odsetek od kredytów bankowych lub pożyczki preferencyjne). Wśród zobowiązań finansowych najbardziej rozpowszechnione są preferencyjne pożyczki przez celowe fundusze ekologiczne oraz Bank Ochrony Środowiska. Obligacje i leasing są formami, które wymagają większego doświadczenia i umiejętności ze strony podmiotu realizującego przedsięwzięcie proekologiczne. Istotną cechą tej formy jest dopasowywanie oferty do lokalnych warunków, które umożliwiają sterowanie strumieniami finansowymi odpowiednio do możliwości i potrzeb klienta. Udziały kapitałowe są nową i rozwijającą się wraz z sektorem bankowym formą finansowania inwestycji ekologicznych. Angażowanie kapitału w finansowaniu inwestycji jest dokonywane na zasadach komercyjnych i najczęściej jest stosowane w prywatyzacji mienia komunalnego (zwłaszcza przy komunalnych oczyszczalniach ścieków, zakładach uzdatniania wody pitnej czy komunalnych wysypiskach odpadów). Dotacje (bezzwrotne formy finansowania) stanowią tradycyjną i bardzo poszukiwaną przez inwestorów formę finansowania przedsięwzięć proekologicznych. W praktyce stosuje się je coraz rzadziej, ponieważ zdaniem przedstawicieli życia gospodarczego tworzą one sytuację nierównego traktowania podmiotów gospodarczych. Nadal wykorzystuje się je często do katalizowania strumienia preferencyjnych pożyczek, które są połączeniem dotacji i kredytów. Najczęściej korzystają z tego instrumentu celowe fundusze ekologiczne, a także fundacje ekologiczne. Te ostatnie czynią to z reguły w postaci

uruchamianych w bankach komercyjnych liniach kredytowych z dopłatami do odsetek, które obniżają stopy oprocentowania tych kredytów.

8. 2. Ogólne zasady doboru środków finansowych.

W trakcie doboru środków finansowych należy pamiętać o przestrzeganiu kilku podstawowych zasad. **Pierwsza** wiąże się z koniecznością dokładnej oceny wad i zalet poszczególnych potencjalnych źródeł. Ocena ta musi charakteryzować się wysoką rzetelnością i bezstronnością, co implikuje, że najlepiej aby była ona wykonywana przez niezależnych ekspertów.

Druga zasada dotyczy oceny dostępności i ryzykowności poszczególnych źródeł. Ocena taka jest istotna zwłaszcza z punktu widzenia skuteczności realizacji danego przedsięwzięcia oraz jego całkowitych kosztów.

Trzecia zasada wiąże się z koniecznością wykorzystania przy przygotowywaniu finansowego wsparcia poszczególnych inżynierii finansowej i montażu finansowego. Według popularnej definicji „*inżynieria finansowa to umiejętność projektowania, konstruowania i wdrażania innowacji finansowych w dziedzinie nowoczesnego zarządzania finansami, umożliwiająca optymalny wybór metod finansowania działalności i efektywne zarządzanie ryzykiem, silnie wsparta przez zaawansowane metody wyceny instrumentów pochodnych i modelowania ryzyka, a także przez nowoczesną technologię informatyczną*”.⁷⁵ Tak rozumiana inżynieria finansowa, której źródła wywodzą się z rynków kapitałowych, znajduje swoje zastosowanie przy tych wszystkich przedsięwzięciach, które wymagają określenia poziomu ich ryzyka, źródeł finansowania i ryzyka oraz kosztów wykorzystania tych źródeł. Znajduje zatem zastosowanie także przy finansowaniu inwestycji. Optymalny wybór metody finansowania danej inwestycji powinien skupiać się przede wszystkim na maksymalnym obniżeniu kosztów finansowania działalności inwestycyjnej, przy danym założonym poziomie ryzyka ich wykorzystania lub na minimalizacji ryzyka, przy danym założonym poziomie kosztów wykorzystania tych źródeł finansowania. Pomimo swego miejsca i znaczenia rynek finansowy nie jest w pełni znany i zrozumiały dla potencjalnych klientów. Wielość form, źródeł i procedur stosowanych w jego ramach wymaga dobrej orientacji w celu podjęcia właściwej decyzji finansowej. Panuje powszechne przekonanie, że zapotrzebowanie na środki finansowe na inwestycje prorozwojowe znacznie przewyższa dostępne ich zasoby (podaż). Tymczasem wiele uruchomionych w ostatnich latach linii kredytowych nie zostało wykorzystanych z uwagi na brak dobrze przygotowanych projektów inwestycyjnych. Zapotrzebowanie na środki finansowe jest zależne od kosztu pozyskania tych środków. Popyt na „tani pieniądz” będzie zawsze duży. Im wyższy koszt kredytów oraz im trudniejsze do spełnienia warunki uzyskania tych środków, tym mniej będzie chętnych na ich wykorzystanie. Dostęp do kapitału inwestycyjnego oraz koszt jego pozyskania często przesądzają o powodzeniu lub klęsce projektów inwestycyjnych. Na ogół trudno jest sfinansować całość inwestycji z jednego źródła (np.: z jednego funduszu lub jednego banku) lub za pomocą jednego instrumentu (np.: tylko dotacji czy kredytu). Jednocześnie nie należy rozpoczynać inwestycji jeżeli całość zapotrzebowania na nakłady inwestycyjne nie zostaną zbilansowane źródłami finansowymi, czyli jeżeli nie jest zamknięty montaż finansowy. Wyszukiwanie i łączenie wielu różnych źródeł i form finansowania danej inwestycji jest dziedziną inżynierii finansowej. Podmioty przygotowujące się do realizacji inwestycji muszą skrupulatnie obserwować rynek finansowy, aby odpowiednio do swoich planów inwestycyjnych i własnych możliwości finansowych dobierać źródła i formy finansowania realizowanych przez siebie inwestycji. Z trzecią zasadą i wykorzystaniem inżynierii finansowej łączy się potrzeba precyzyjnego opracowania harmonogramów realizacji poszczególnych celów strategicznych, celów pośrednich i zadań strategicznych. Harmonogramy takie są ściśle skorelowane z zakresem,

⁷⁵ Tarczyński W., Zwolanowski M., Inżynieria finansowa. Instrumentarium. Strategie. Zarządzanie ryzykiem. Strategie inwestowania. Ryzyko inwestowania., Warszawa 1999.

rodzajami i sposobami wykorzystanie poszczególnych źródeł finansowania i bezinwestycyjnego wsparcia przedsięwzięć.

Po czwarte przy doborze środków warunkujących i wspierających przedsięwzięcia w ramach Strategii Rozwoju, jak również Wieloletniej Prognozy Finansowej należy również pamiętać o możliwościach wykorzystania wsparcia niefinansowego. Chodzi przede wszystkim o takie formy jak:

- pomoc bezinwestycyjna z gmin partnerskich;
- wsparcie rzeczowe w różnej postaci;
- wkład pracy własnej mieszkańców gminy.

Przedsięwzięcia bezinwestycyjne mogą być, w warunkach niedostatku dostępnych źródeł finansowych, bardzo interesującym uzupełnieniem realizacji zadań. Są także wyrazem bezpośredniego zaangażowania mieszkańców gminy w realizację Strategii, a później również Wieloletniej Prognozy Finansowej.

8. 3. Rozmiary i uwarunkowania źródeł finansowych.

Wdrożenie niniejszej Strategii Rozwoju będzie możliwe dzięki stworzeniu sprawnego systemu finansowania ochrony środowiska. Podstawowymi źródłami finansowania działań proekologicznych są: fundusze ekologiczne, fundacje i programy pomocowe czy własne środki inwestorów. Podstawę tego systemu tworzą natomiast **fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej** czyli:

- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;

Gromadzą one wpływy z opłat płaconych za korzystanie ze środowiska i jego zasobów przez podmioty gospodarcze (opłaty za emisję zanieczyszczeń do powietrza, zrzut ścieków, składowanie odpadów) oraz kar nakładanych za ponadnormatywne zanieczyszczanie środowiska.

Środki własne podmiotów gospodarczych (przedsiębiorstw) będą mogły być uruchomione tylko wówczas, gdy dane przedsięwzięcie jest rentowne ekonomicznie, czyli gwarantuje nadwyżkę przychodów nad kosztami.

Środki finansowe z budżetu gminnego stanowią najbardziej elastyczne źródło finansowania przedsięwzięć, o najszerszym zakresie stosowania.

Środki budżetowe z budżetów powiatowych i wojewódzkich mogą być praktycznie wykorzystywane tylko do takich przedsięwzięć, które mają znaczenie ponadgminne lub są szczególnie ważne dla obszarów problemowych.

Na wsparcie ze **środków budżetu centralnego lub wojewody** mogą liczyć tylko te przedsięwzięcia, które mają strategiczne znaczenie dla gospodarki kraju lub regionu (inwestycje centralne).

Środki celowych funduszy ekologicznych mogą być wykorzystane przy realizacji przedsięwzięć proekologicznych według przygotowanych projektów, które uzyskały akceptację merytoryczną i spełniają warunki formalne. Biorąc pod uwagę, że większość zadań przedstawionych w ramach niniejszej Strategii Rozwoju ma taki charakter, możliwość wsparcia ich środkami funduszy jest istotnym źródłem.

Ta sama uwaga dotyczy **środków pochodzących z fundacji ekologicznych i ekokonwersji**. Fundacje istniejące w Polsce, dają również pewne możliwości dla wsparcia finansowego określonych przedsięwzięć.

Zgromadzenie odpowiednich informacji w tym zakresie nie jest zadaniem łatwym, ponieważ nie istnieje w naszym kraju żaden ośrodek, który koordynowałby napływ tych środków, lub nawet zbierał odpowiednie informacje.

Środki finansowe pochodzące z **zagranicznych linii kredytowych** są w chwili obecnej mniej ważnym źródłem wsparcia realizacji lokalnych inwestycji. Należy jednak pamiętać, że są to środki zwrotne i z reguły przeznaczone na realizację zadań celowych (na przykład wsparcia rozwoju infrastruktury lub przekształceń strukturalnych).

Środki bankowe, przyjmujące postać **kredytów i pożyczek** komercyjnych są dostępnym lecz kosztownym wsparciem przedsięwzięć inwestycyjnych. Oznacza to, że należy je wykorzystywać tylko w sytuacjach koniecznych, zwłaszcza przy finalizacji przedsięwzięć.

Środki pochodzące z funduszy inwestycyjnych wymagają od organów samorządu terytorialnego stworzenia określonych zachęcających warunków do sprowadzenia takich środków. Podobna sytuacja dotyczy **środków z towarzystw leasingowych**.

W przypadku dysponowania przez gminę nadwyżkami środków finansowych w pewnych okresach mogą one być lokowane na **rynkach kapitałowych** lub na **depozytach bankowych**. Pierwszy sposób pozwala przy sprzyjających okolicznościach i umiejętnościach uzyskać większe nadwyżkowe środki. Jest jednak bardziej ryzykowny. Lokaty bankowe, mniej dochodowe, są jednak znacznie bezpieczniejsze.

Środki pochodzące z budżetów gospodarstw domowych mogą stanowić ważny element wsparcia zadań zapisanych w Strategii Rozwoju pod warunkiem zaangażowania mieszkańców w poszczególne przedsięwzięcia i posiadania przez nich odpowiednich nadwyżek finansowych (oszczędności).

Podobna uwaga dotyczy **środków pochodzących z samoopodatkowania się społeczności lokalnych**. Wymaga ono jednak przeprowadzenia referendum i pozytywnej decyzji mieszkańców.

Bardziej atrakcyjna może być **emisja obligacji komunalnych** lub **emisja obligacji ekologicznych**. Ich zaletą jest możliwość pozyskania dość znacznych środków w przypadku odpowiednio wysokiego oprocentowania, wadą natomiast konieczność zwrotu wraz z odsetkami. Środki z obligacji komunalnych mogą być zastosowane do szerszej gamy przedsięwzięć, natomiast z obligacji ekologicznych tylko na działania proekologiczne.

Środki pochodzące z zasobów finansowych towarzystw ubezpieczeniowych i reasekuracyjnych mogą być wykorzystane do przedsięwzięć, w efekcie których spodziewać się można zmniejszenia wysokości wypłacanych odszkodowań (na przykład popowodziowych czy powypadkowych).

Znacznie mniejszą rolę posiadają **środki generowane przez system opłat lokalnych (na przykład klimatycznych)** za korzystanie z walorów środowiska przyrodniczego oraz **środki okazjonalne, pochodzące z darowizn, specjalnych emisji znaczków czy innych wydawnictw**.

Obecnie podstawowym źródłem finansowania przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska i szeroko pojętym rozwojem, w tym również tak zwanego kapitału ludzkiego, są **środki pochodzące z Unii Europejskiej**. Należy jednak pamiętać, że instytucje Unii Europejskiej stawiają określone wymagania merytoryczne (wysoka jakość), formalne (kompletna dokumentacja) oraz finansowe (własny wkład) przed składanymi projektami.

8. 4. Podstawowe źródła finansowania.

Zdecydowana większość zadań ujętych w niniejszej Strategii Rozwoju będzie współfinansowana ze środków **Unii Europejskiej**. Realia podziału środków z budżetu unijnego 2014 – 2020 przeznaczanego dla Polski oraz charakterystyka planowanych przedsięwzięć na terenie gminy Lipinki Łużyckie umożliwia skorzystanie z dwóch zasadniczych źródeł finansowania (niezależnie od tego kto będzie podmiotem odpowiedzialnym za realizację i beneficjentem danego zadania):

- *Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020* (RPO–L2020) – opracowany przez Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego;
- *Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020* (PROW) – opracowany przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Należy nadmienić, że na obecnym etapie (grudzień 2013 roku) są to tylko projekty ww. dokumentów. Ponadto horyzont czasowy realizacji wielu zadań ujętych w niniejszej Strategii Rozwoju wybiega poza okres kontraktowania oraz rozliczeń inwestycji możliwych do sfinansowania w ramach budżetu unijnego na lata 2014 – 2020, a tym samym będzie opierał się również na nieznanym jeszcze budżecie po 2020 roku.

8.4.1. Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020.

Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020 jest narzędziem służącym realizacji polityki spójności Unii Europejskiej w okresie 2014 – 2020. W związku z tym odpowiada na główne wyzwania zdefiniowane w dokumentach strategicznych UE, w tym przede wszystkim Strategii Europa 2020, jednakże z poszanowaniem uwarunkowań i specyfiki województwa lubuskiego zdiagnozowanych w *Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020*. W latach 2014 – 2020, większy niż dotychczas, położony będzie nacisk na efektywność wykorzystania dostępnych środków finansowych, a co za tym idzie, na osiągnięcie założonych celów. Należy skupić się na najistotniejszych obszarach gwarantujących rozwój, aby środki Unii Europejskiej nadały impet gospodarce w dłuższej, niż okres programowania, perspektywie. Zasadnicze znaczenie dla gminy Lipinki Łużyckie mają następujące osie i priorytety (projekt RPO–L2020 z XI 2013):

Oś Priorytetowa nr 1 – Gospodarka i innowacje.

- **Priorytet inwestycyjny 3.1.** – Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz wspieranie tworzenia nowych firm.

Oś Priorytetowa nr 2 – Rozwój cyfrowy.

- **Priorytet inwestycyjny 2.3.** – Wzmocnienie zastosowania technologii informacyjno – komunikacyjnych dla e-administracji, e-learning, e-integracja, e-zdrowie.

Oś Priorytetowa nr 3 – Gospodarka niskoemisyjna.

- **Priorytet inwestycyjny 4.1.** – Promowanie produkcji i dystrybucji odnawialnych źródeł energii;
- **Priorytet inwestycyjny 4.3.** – Wspieranie efektywności energetycznej i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w sektorze publicznym i mieszkaniowym;
- **Priorytet inwestycyjny 4.7.** – Promowanie wysokosprawnej kogeneracji energii cieplnej i elektrycznej w oparciu o popyt na użytkową energię ciepłą.

Oś Priorytetowa nr 4 – Środowisko i kultura.

- **Priorytet inwestycyjny 5.2.** – Promowanie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje ryzyka, zapewniających odporność na klęski żywiołowe oraz stworzenie systemów zarządzania klęskami żywiołowymi;
- **Priorytet inwestycyjny 6.1.** – Zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze gospodarki odpadami, tak aby wypełnić zobowiązania wynikające z prawa unijnego;
- **Priorytet inwestycyjny 6.2.** – Zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze gospodarki wodnej, tak aby wypełnić zobowiązania wynikające z prawa unijnego;
- **Priorytet inwestycyjny 6.3.** – Ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego;
- **Priorytet inwestycyjny 6.4.** – Ochrona i przywrócenie bioróżnorodności, ochrona i rekultywacja gleby oraz promowanie systemów ochrony ekosystemów, w tym NATURA 2000 oraz zielonej infrastruktury.

Oś Priorytetowa nr 5 – Transport.

- **Priorytet inwestycyjny 7.2.** – Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T;
- **Priorytet inwestycyjny 7.4.** – Rozwój i rehabilitacja kompleksowego, nowoczesnego i interoperacyjnego systemu transportu kolejowego.

Oś Priorytetowa nr 8 – Nowoczesna edukacja.

- **Priorytet inwestycyjny 10.1.** – Ograniczenie przedwczesnego kończenia nauki szkolnej oraz zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości edukacji elementarnej, kształcenia podstawowego i średniego.

Oś Priorytetowa nr 9 – Infrastruktura społeczna.

- **Priorytet inwestycyjny 9.2.** – Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich;
- **Priorytet inwestycyjny 10.4.** – Inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej.

8.4.2. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020.

W perspektywie finansowej, w latach 2014 – 2020, publiczne wsparcie finansowe adresowane do polskiego rolnictwa i obszarów wiejskich ukierunkowane będzie na realizację celów określonych w *Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa*⁷⁶ oraz celów sformułowanych w dokumentach i przepisach UE odnoszących się do polityki rozwoju obszarów wiejskich⁷⁷. Celem Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020 będzie poprawa konkurencyjności rolnictwa, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu oraz zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich. Działania podejmowane w ramach PROW będą komplementarne do działań prowadzonych w ramach innych programów

⁷⁶ Uchwała nr 163 Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2012 roku w sprawie przyjęcia *Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa* na lata 2012 – 2020, Monitor Polski z 09 listopada 2012 roku, poz. 839.

⁷⁷ W szczególności Rozporządzenie Parlamentu i Rady w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW), zwane dalej rozporządzeniem EFRROW.

operacyjnych na poziomie krajowym i regionalnym. Zasadnicze znaczenie dla gminy Lipinki Łużyckie mają następujące działania (projekt PROW z VII 2013, po znaku „–” wskazani są beneficjenci poszczególnych działań):

- Działanie „**Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych**” – rolnik lub grupa rolników;
- Działanie „**Modernizacja gospodarstw rolnych**” – rolnik lub grupa rolników;
- Działanie „**Przetwórstwo i marketing produktów rolnych**” – osoby fizyczne i prawne lub jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej;
- Działanie „**Scalanie gruntów**” – Starosta;
- Działanie „**Premia dla młodych rolników**” – młody rolnik;
- Działanie „**Restrukturyzacja małych gospodarstw**” – rolnik;
- Działanie „**Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej**” – rolnik;
- Działanie „**Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich**” – Gmina;
- Działanie „**Zalesianie i tworzenie terenu zalesionego**” – rolnik;
- Działanie „**Tworzenie grup producentów**” – grupy producentów;
- Działanie „**Program rolnośrodowiskowo – klimatyczny**” – rolnik lub grupa rolników;
- Działanie „**Rolnictwo ekologiczne**” – rolnik lub grupa rolników;
- Działanie „**Płatności dla obszarów ONW**” – rolnik;
- Działania „**Leader**” – Lokalne Grupy Działania (LGD).

8. 5. Propozycje finansowania zadań strategicznych.

TABELA 123: Gmina Lipinki Łużyckie – propozycja podstawowych źródeł finansowania zadań strategicznych ujętych w Strategii Rozwoju.

Nr zadania	Nazwa zadania	Źródło finansowania	Jednostka odpowiedzialna
1	2	3	4
I.1.	Modernizacja i rozbudowa dróg	Budżet Państwa Budżet Powiatu Budżet Gminy Unia Europejska	GDDKiA ⁷⁸ Starostwo Powiatowe Urząd Gminy
I.2.	Budowa i modernizacja dróg lokalnych dla obsługi mieszkańców i przedsiębiorców oraz dróg użytku rolnego	Budżet Gminy Właściciele gruntów Unia Europejska	Urząd Gminy Właściciele gruntów
I.3.	Rozwój sieci tras rowerowych	Budżet Państwa Budżet Powiatu Budżet Gminy Unia Europejska	GDDKiA Starostwo Powiatowe Urząd Gminy
I.4.	Rozwój oferty połączeń komunikacyjnych	Budżet Województwa Przewoźnik komercyjny Budżet Gminy Unia Europejska	Przewozy Regionalne Przewoźnik komercyjny Urząd Gminy

⁷⁸ Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad.

1	2	3	4
I.5.	Modernizacja i rozbudowa infrastruktury służącej komunikacji	Budżet Państwa Budżet Województwa Przewoźnik komercyjny Budżet Gminy Unia Europejska	PKP SA Przewozy Regionalne Przewoźnik komercyjny Budżet Gminy
II.1.	Rozwiązanie problemów gospodarki wodno – ściekowej	Budżet Gminy Właściciele obiektów Unia Europejska	Urząd Gminy Właściciele obiektów
II.2.	Budowa rozdzielczej sieci gazowej	Dostawca medium Właściciele obiektów	Dostawca medium Właściciele obiektów
II.3.	Modernizacja infrastruktury elektroenergetycznej	Dostawca energii	Dostawca energii
II.4.	Oszczędność energii i promocja alternatywnych źródeł energii	Budżet Gminy Właściciele obiektów Inwestorzy FOŚiGW ⁷⁹ Unia Europejska	Urząd Gminy Właściciele obiektów Inwestorzy
II.5.	Modernizacja urządzeń melioracyjnych	Budżet Województwa Właściciele gruntów Unia Europejska	LZMiUW ⁸⁰ Właściciele gruntów
II.6.	Uporządkowanie gospodarki odpadami	Budżet Gminy Odbiorca odpadów	Urząd Gminy Odbiorca odpadów
II.7.	Modernizacja oświetlenia ulicznego	Budżet Państwa Budżet Powiatu Budżet Gminy Właściciele obiektów	GDDKiA Starostwo Powiatowe Urząd Gminy Właściciele obiektów
III.1.	Stworzenie systemu wszechstronnej promocji gminy	Budżet Gminy Unia Europejska	Urząd Gminy
III.2.	Przygotowanie oferty gruntów pod inwestycje oraz ich marketing	Budżet Gminy Właściciele gruntów	Urząd Gminy Właściciele gruntów
III.3.	Pomoc w tworzeniu gospodarstw: agroturystycznych, ekologicznych i specjalistycznych	Budżet Gminy Właściciele obiektów Organizacje rolnicze Unia Europejska	Urząd Gminy Właściciele obiektów Organizacje rolnicze
III.4.	Popularyzacja i wspieranie alternatywnej wytwórczości oraz usług w gminie	Budżet Gminy Obecni przedsiębiorcy Inwestorzy Unia Europejska	Urząd Gminy Obecni przedsiębiorcy Inwestorzy
III.5.	Promocja lokalnych produktów i usług	Budżet Gminy Obecni przedsiębiorcy Inwestorzy Unia Europejska	Urząd Gminy Obecni przedsiębiorcy Inwestorzy

⁷⁹ Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

⁸⁰ Lubuski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych.

1	2	3	4
III.6.	Ochrona użytków rolnych i zalesienie obszarów nieużytkowanych rolniczo	Budżet Państwa Budżet Powiatu Właściciele gruntów Budżet Gminy Unia Europejska	Nadleśnictwa Starostwo Powiatowe Właściciele gruntów Urząd Gminy
IV.1.	Inwentaryzacja przyrodnicza obszaru gminy	Budżet Państwa Budżet Państwa Budżet Gminy FOŚiGW Unia Europejska	Nadleśnictwa RDOŚ ⁸¹ Urząd Gminy
IV.2.	Podnoszenie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców	Budżet Państwa Budżet Państwa Budżet Gminy FOŚiGW Unia Europejska	MEN ⁸² Nadleśnictwa Urząd Gminy
IV.3.	Rozbudowa infrastruktury służącej turystyce	Budżet Państwa Budżet Państwa Budżet Powiatu Budżet Gminy Właściciele obiektów Inwestorzy PTTK ⁸³ Unia Europejska	Nadleśnictwa GDDKiA Starostwo Powiatowe Urząd Gminy Właściciele obiektów Inwestorzy PTTK
IV.4.	Zagospodarowanie terenów wzdłuż cieków i zbiorników wodnych	Budżet Województwa Budżet Gminy Właściciele gruntów Inwestorzy Unia Europejska	LZMiUW Urząd Gminy Właściciele gruntów Inwestorzy
IV.5.	Ochrona dziedzictwa kulturowego	Budżet Państwa Budżet Gminy Właściciele obiektów Unia Europejska	WUOZ ⁸⁴ Urząd Gminy Właściciele obiektów
V.1.	Rozszerzenie i uatrakcyjnienie oferty kulturalnej	Budżet Gminy Organizatorzy komercyjni Unia Europejska	Urząd Gminy Organizatorzy komercyjni
V.2.	Rozszerzenie i uatrakcyjnienie oferty sportowo – rekreacyjnej	Budżet Gminy Zrzeszenia sportowe Organizatorzy komercyjni Unia Europejska	Urząd Gminy Zrzeszenia sportowe Organizatorzy komercyjni

⁸¹ Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska.⁸² Ministerstwo Edukacji Narodowej.⁸³ Polskie Towarzystwo Turystyczno – Krajoznawcze.⁸⁴ Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków.

1	2	3	4
V.3.	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej i rozwój oferty usługowej	Budżet Państwa Budżet Państwa Budżet Województwa Budżet Powiatu Budżet Gminy Właściciele obiektów Inwestorzy Unia Europejska	GDDKiA WUOZ LZMiUW Starostwo Powiatowe Urząd Gminy Właściciele obiektów Inwestorzy
V.4.	Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego	Budżet Państwa Budżet Państwa Budżet Województwa Budżet Powiatu Budżet Gminy Unia Europejska	MSW ⁸⁵ ; KPP ⁸⁶ GDDKiA LZMiUW Starostwo Powiatowe Urząd Gminy
V.5.	Przygotowanie oferty terenów pod budownictwo mieszkaniowe	Budżet Gminy Właściciele gruntów	Urząd Gminy Właściciele gruntów
V.6.	Budowa mieszkań socjalnych	Budżet Gminy	Urząd Gminy

Źródło: Opracowanie własne.

⁸⁵ Ministerstwo Spraw Wewnętrznych.

⁸⁶ Komenda Powiatowa Policji.

9. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ STRATEGICZNYCH.

Podczas prac nad Strategią Rozwoju Gminy Lipinki Łużyckie ustalono, że formalny horyzont realizacji ustalonych działań mieści się w okresie od 2014 do 2020 roku. Istnieje jednak powszechna świadomość, że realizacja części zadań strategicznych, ze względu na swój zakres, będzie kontynuowana również po 2020 roku. W związku z powyższym zasadne staje się, że harmonogram przedsięwzięć podzielony zostanie na trzy okresy czasowe:

I – lata **2014 – 2016** ; **II** – lata **2017 – 2020** ; **III** – lata **2021 +**.

Kierując się realiami budżetowymi gminy oraz bieżącym okresem korzystania ze środków unijnych, do I okresu (to jest na lata 2014 – 2016) przydzielono wszystkie zadania strategiczne, na które uzyskano dofinansowanie z budżetu unijnego na lata 2007 – 2013, zadania na które planuje się pozyskać pierwsze środki z budżetu unijnego na lata 2014 – 2020, a także zadania realizowane bezinwestycyjnie oraz te bez realizacji których osiągnięcie celów strategicznych do 2020 roku będzie mało prawdopodobne. Zadania strategiczne zakwalifikowane do okresu II, to jest na lata 2017 – 2020, są kontynuacją przedsięwzięć wcześniejszych, bądź rozpoczęcie ich realizacji uzależnione jest od zakończenia zadań z etapu I. Znajdują się tu także zadania, na które planuje się pozyskanie nowych środków unijnych. W etapie III, to jest począwszy 2021 roku, znajdują się głównie kontynuacje zadań, których realizacja rozpoczęła się w latach 2014 – 2020. Rola Urzędu Gminy w procesie realizacji poszczególnych zadań oznaczona jest następującymi symbolami: **I** – rola inspirująca (przede wszystkim organizacyjna i bezinwestycyjna), **WS** – rola wspierająca (organizacyjna i częściowo inwestycyjna), **W** – rola wykonawcza (organizacyjna i inwestycyjna).

TABELA 124: Gmina Lipinki Łużyckie – harmonogram realizacji zadań strategicznych.

Nr zadania	Nazwa zadania	Lata		
		2014 – 2016	2017 – 2020	2021 +
1	2	3	4	5
I.1.	Modernizacja i rozbudowa dróg	I, WS, W	I, WS, W	I, WS, W
I.2.	Budowa i modernizacja dróg lokalnych dla obsługi mieszkańców i przedsiębiorców oraz dróg użytku rolnego	I, WS, W	I, WS, W	
I.3.	Rozwój sieci tras rowerowych	I, WS	I, WS, W	
I.4.	Rozwój oferty połączeń komunikacyjnych	I	I, WS, W	
I.5.	Modernizacja i rozbudowa infrastruktury służącej komunikacji	I, WS	I, WS, W	
II.1.	Rozwiązanie problemów gospodarki wodno – ściekowej	WS, W	WS, W	
II.2.	Budowa rozdzielczej sieci gazowej		I	I
II.3.	Modernizacja infrastruktury elektroenergetycznej	I	I	
II.4.	Oszczędność energii i promocja alternatywnych źródeł energii	I, WS, W	I, WS, W	I, WS
II.5.	Modernizacja urządzeń melioracyjnych	I	I	I
II.6.	Uporządkowanie gospodarki odpadami	W	W	
II.7.	Modernizacja oświetlenia ulicznego	I, WS, W	I, WS, W	

STRATEGIA ROZWOJU GMINY GMINY LIPINKI ŁUŻYCKIE NA LATA 2014 – 2020

1	2	3	4	5
III.1.	Stworzenie systemu wszechstronnej promocji gminy	W		
III.2.	Przygotowanie oferty gruntów pod inwestycje oraz ich marketing	I, WS, W	I, WS, W	
III.3.	Pomoc w tworzeniu i funkcjonowaniu gospodarstw: agroturystycznych, ekologicznych i specjalistycznych	I, WS	I, WS	
III.4.	Popularyzacja i wspieranie alternatywnej wytwórczości oraz usług w gminie	I	I, WS	I, WS
III.5.	Promocja lokalnych produktów i usług		I, WS, W	I, WS, W
III.6.	Ochrona użytków rolnych i zalesienie obszarów nieużytkowanych rolniczo	I, WS	I, WS	I, WS
IV.1.	Inwentaryzacja przyrodnicza obszaru gminy	I, WS, W		
IV.2.	Podnoszenie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców	I, WS, W	I, WS, W	
IV.3.	Rozbudowa infrastruktury towarzyszącej turystyce	I, WS, W	I, WS, W	I
IV.4.	Zagospodarowanie terenów wzdłuż cieków i zbiorników wodnych	I	I, WS, W	
IV.5.	Ochrona dziedzictwa kulturowego	I	I, WS	I, WS
V.1.	Rozszerzenie i uatrakcyjnienie oferty kulturalnej	WS, W	WS, W	
V.2.	Rozszerzenie i uatrakcyjnienie oferty sportowo – rekreacyjnej	WS, W	WS, W	
V.3.	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej i rozwój oferty usługowej	I, WS, W	I, WS, W	I, WS
V.4.	Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego	I	I, WS	
V.5.	Przygotowanie oferty terenów pod budownictwo mieszkaniowe	I, WS, W	I, WS, W	
V.6.	Budowa mieszkań socjalnych		W	

Źródło: Opracowanie własne.

10. REALIZACJA ZAŁOŻEŃ STRATEGII ROZWOJU.

10. 1. Reorganizacja pracy Urzędu Gminy.

Realizacja większości zadań strategicznych ujętych w Strategii Rozwoju spoczywać będzie głównie na barkach Urzędu Gminy Lipinki Łużyckie. Ponadto pozostałe zadania będą wymagały jego wspomagającej lub inspirującej roli. Skuteczna realizacja ambitnie zarysowanych celów strategicznych i konkretnych projektów wymagać może ewentualnej reorganizacji pracy wewnątrz urzędu. W razie uzasadnionych potrzeb proces ten powinien być I etapem prac wdrażających w życie niniejszą Strategię.

Za poprawnie przeprowadzoną reorganizację należało będzie uznać proces polegający na odpowiednim dopasowaniu obecnej kadry urzędniczej, w zależności od wykształcenia i umiejętności, do realizacji lub roli nadzorczej nad konkretnymi zadaniami strategicznymi i projektami. Reorganizacja wymagać będzie mogła zarówno przetasowań kadrowych w ramach istniejących dziś wydziałów, jak również w zależności od potrzeb powołania nowej komórki zajmującej się wdrażaniem Strategii. Ze względu na obszerny zakres przewidywanych działań, zasadna może być konieczność utworzenia nowych etatów w administracji samorządowej. Obowiązki wynikające z realizacji zadań i projektów powinny być również włączone do obecnych kompetencji urzędników.

10. 2. Monitoring.

Ostatnim etapem prac nad tworzeniem niniejszego dokumentu jest opracowanie zasad monitorowania realizacji Strategii Rozwoju. Monitoring jest podstawą ewentualnej aktualizacji planu strategicznego i powinien obejmować organizacje oraz instytucje zarówno publiczne jak i prywatne. Proponowany plan rozwoju bazuje na rzeczywistych szansach, precyzując konkretne działania. Powinien on podlegać corocznemu przeglądowi w zakresie zmian lub utrzymania ustalonej wizji, celów i zadań. Harmonogram realizacji zadań strategicznych, stanowiący część Strategii powinien być aktualizowany. Może to wynikać np.: z pojawienia się nowych podmiotów, które mogłyby stać się pełnoprawnymi uczestnikami procesu rozwoju, bądź zarysowania się całkowicie nowych priorytetów powstałych np.: w wyniku nieprzewidywalnych dzisiaj zdarzeń. Zdolność grupy monitorującej Strategię do reagowania na zmiany i podejmowanie odpowiednich działań jest jednym z ważniejszych wyznaczników jej sukcesu. Reasumując skuteczny monitoring pozwala na wczesne dostrzeżenie zagrożeń oraz wykorzystanie pojawiających się szans.

Praktyka realizacji zadań strategicznych oraz inwestycyjnych w wielu gminach wskazuje, że konieczne jest powołanie i ukonstytuowanie się w 2014, a najpóźniej na początku 2015 roku zespołu monitorującego. Składać się on powinien z kilkunastu osób, reprezentujących możliwie szeroki przekrój społeczeństwa gminy. Mogą to być zarówno wybrani przedstawiciele Urzędu Gminy: Wójt, radni oraz urzędnicy, a także prywatny biznes, przedstawiciele lokalnych organizacji społecznych oraz niezależni obserwatorzy. Do kompetencji takiego zespołu powinno należeć np.: opiniowanie corocznego planu finansowego projektów zawartych w Strategii przed przedłożeniem Radzie Gminy w celu podjęcia uchwały. Ponadto sprawozdania z realizacji Strategii oraz prac zespołu monitorującego powinny trafiać co roku na obrady Rady Gminy, mogą być również dodatkowo publikowane w lokalnej prasie czy biuletynie.

Organizując zespół monitorujący niniejszą Strategię Rozwoju można oprzeć się na przykładowej, poniższej procedurze:

1. Zarządzeniem Wójta Gminy wyznaczony zostaje zespół monitorujący Strategię Rozwoju Gminy Lipinki Łużyckie.
2. Zespół monitorujący składa się z wybranych pracowników Urzędu Gminy, instytucji współpracujących, przedstawicieli lokalnego sektora prywatnego, organizacji społecznych, itp. – maksymalnie 15 – 20 osób.
3. Zespół monitorujący spośród siebie wybiera przedstawiciela pełniącego rolę koordynatora zespołu.
4. Wójt Gminy może dodatkowo wnioskować do Rady Gminy o powołanie w ramach Rady Gminy specjalnej komisji do spraw realizacji Strategii Rozwoju.
5. Komisja podejmuje czynną współpracę z zespołem monitorującym w celu bieżącego informowania Rady Gminy o postępach prac zespołu.
6. W posiedzeniach zespołu i komisji mogą brać udział niezależni obserwatorzy, pełniący rolę doradcą.
7. Zespół wspólnie z komisją prowadzi bieżący monitoring wdrażania Strategii Rozwoju, a także (opcjonalnie) Wieloletniej Prognozy Finansowej, ich ocenę, aktualizację oraz ustala coroczny plan finansowy.
8. Plan finansowy trafia pod obrady Rady Gminy i zostaje przyjęty uchwałą Rady Gminy.
9. Rada Gminy ujmuje plan finansowy wdrażania zadań ujętych w Strategii Rozwoju w kolejnych budżetach gminy.
10. Do czasu opracowania nowej Strategii Rozwoju Gminy Lipinki Łużyckie, bieżące zmiany dotyczące niniejszej Strategii wprowadza się jako załączniki do pierwotnie uchwalonego tekstu.

LITERATURA

Abrys, zespół autorski, *Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Żarskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą do 2019 roku*, Żary 2011.

Ak Nova sp. z o.o., zespół autorski, *Program Ochrony Środowiska Łużyckiego Związku Gmin na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2020*, Żary 2011.

Boryczka R., *Strategia Rozwoju Gminy Lipinki Łużyckie na lata 2008 – 2013*, Lipinki Łużyckie 2008.

Główny Urząd Statystyczny, www.stat.gov.pl/bdl, 2013

Kaniecki A., Puk K., *Komentarz do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000, arkusz M-33-18-B, Trzebień*, Uniwersytet im. A Mickiewicza w Poznaniu 2006.

Kaniecki A., Sobkowiak L., *Komentarz do Mapy Hydrograficznej w skali 1:50000, arkusz M-33-19-A, Żary*, Uniwersytet im. A Mickiewicza w Poznaniu 2006.

Kozacki L., Macias A., Matuszyńska I., Rosik W., *Komentarz do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000, arkusz M-33-18-B, Trzebień*, Uniwersytet im. A Mickiewicza w Poznaniu 2002.

Kozacki L., Macias A., Matuszyńska I., Rosik W., *Komentarz do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000, arkusz M-33-19-A, Żary*, Uniwersytet im. A Mickiewicza w Poznaniu 2002.

Lubuska Organizacja Turystyczna, *Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Lubuskim na lata 2006 – 2015*, Zielona Góra 2005.

Lubuski Klub Przyrodników, Pracownia Ochrony Przyrody, *Wstępna inwentaryzacja przyrodnicza gminy Lipinki Łużyckie*, Świebodzin 1993.

Kondracki J., *Geografia regionalna Polski*, Warszawa 2000.

Minister Środowiska, *Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016*, Warszawa 2008.

Państwowy Instytut Geologiczny, *Objaśnienia do Mapy Geośrodowiskowej Polski 1:50000, arkusz Trzebień (646)*, Warszawa 2006.

Państwowy Instytut Geologiczny, *Objaśnienia do Mapy Geośrodowiskowej Polski 1:50000, arkusz Żary (647)*, Warszawa 2006.

Regioplan sp. z o.o., zespół autorski, *Strategia Rozwoju Gminy Lipinki Łużyckie*, Lipinki Łużyckie 2004.

Regioplan sp. z o.o., zespół projektowy, *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lipinki Łużyckie*, Lipinki Łużyckie 2003.

Starostwo Powiatowe w Żarach, *Strategia Zrównoważonego Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Powiatu Żarskiego na lata 2013 – 2020*, Żary 2013.

Studio Graficzne Monogram, mapa turystyczna *Plan Lipinki Łużyckie 1:7600*, Żary 2011.

Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego, zespół projektowy, *Zmiana Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego*, Zielona Góra 2012.

Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, *Województwo Lubuskie 2012*, Zielona Góra 2012.

Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.

www.bip.lipinki-luzyckie.pl, Lipinki Łużyckie 2013.

Zakład Kartograficzny Sygnatura, *mapa turystyczna Powiat Żarski 1:75000*, Żary 2008.

Zarząd Województwa Lubuskiego, *Program Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą do 2019 roku*, Zielona Góra 2012.

Zarząd Województwa Lubuskiego, *Program Opieki nad Zabytkami Województwa Lubuskiego na lata 2009 – 2012*, Zielona Góra 2008.

Zarząd Województwa Lubuskiego, *Strategia Rozwoju Kultury Województwa Lubuskiego*, Zielona Góra 2004.

Zarząd Województwa Lubuskiego, *Strategia Rozwoju Transportu Województwa Lubuskiego do roku 2015*, Zielona Góra 2004.

Zarząd Województwa Lubuskiego, *Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020*, Zielona Góra 2012.

ZAŁĄCZNIKI

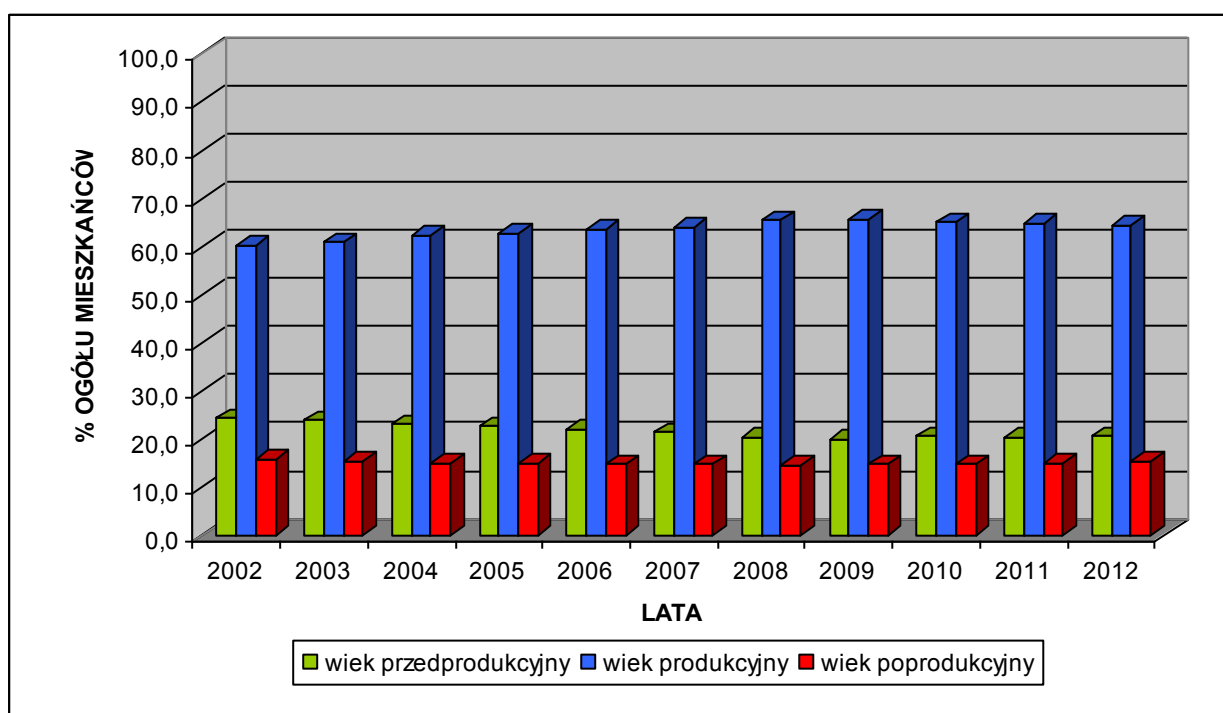
WYBRANE CECHY W LATACH 2000 – 2012

TABELA 125: Gmina Lipinki Łużyckie – ludność według wieku aktywności zawodowej w latach 2002 – 2012 (I).

Rok	Wiek przedprodukcyjny (%)	Wiek produkcyjny (%)	Wiek poprodukcyjny (%)
2002	24,3	60,1	15,6
2003	23,8	60,8	15,4
2004	22,9	62,2	14,9
2005	22,6	62,6	14,8
2006	21,9	63,4	14,7
2007	21,4	64,0	14,6
2008	20,2	65,3	14,5
2009	19,9	65,5	14,6
2010	20,4	64,9	14,7
2011	20,3	64,8	14,9
2012	20,4	64,4	15,2

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

RYCINA 42: Gmina Lipinki Łużyckie – ludność według wieku aktywności zawodowej w latach 2002 – 2012 (I).

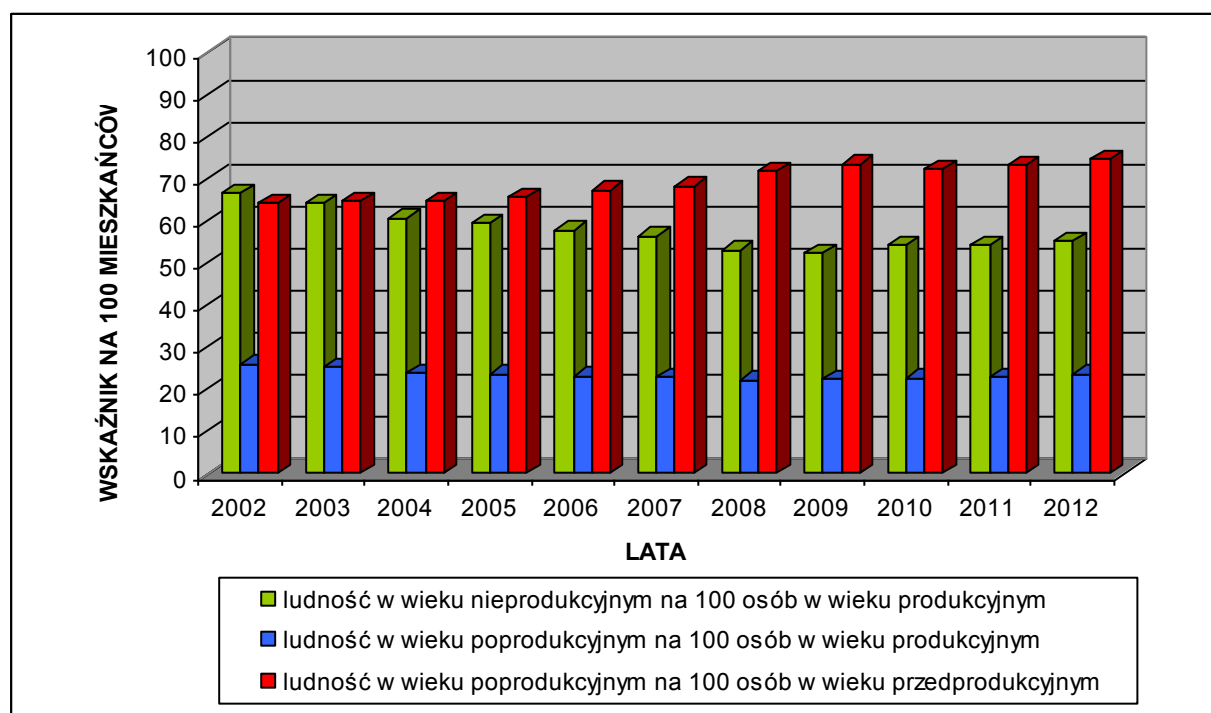
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

TABELA 126: Gmina Lipinki Łużyckie – ludność według wieku aktywności zawodowej w latach 2002 – 2012 (II).

Rok	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym ⁸⁷	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym
2002	66,6	26,0	64,2
2003	64,3	25,3	64,8
2004	60,7	23,9	64,9
2005	59,6	23,6	65,5
2006	57,8	23,2	67,3
2007	56,4	22,9	68,3
2008	53,1	22,2	71,8
2009	52,5	22,3	73,5
2010	54,1	22,7	72,2
2011	54,2	22,9	73,3
2012	55,1	23,6	74,6

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

RYCINA 43: Gmina Lipinki Łużyckie – ludność według wieku aktywności zawodowej w latach 2002 – 2012 (II).

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

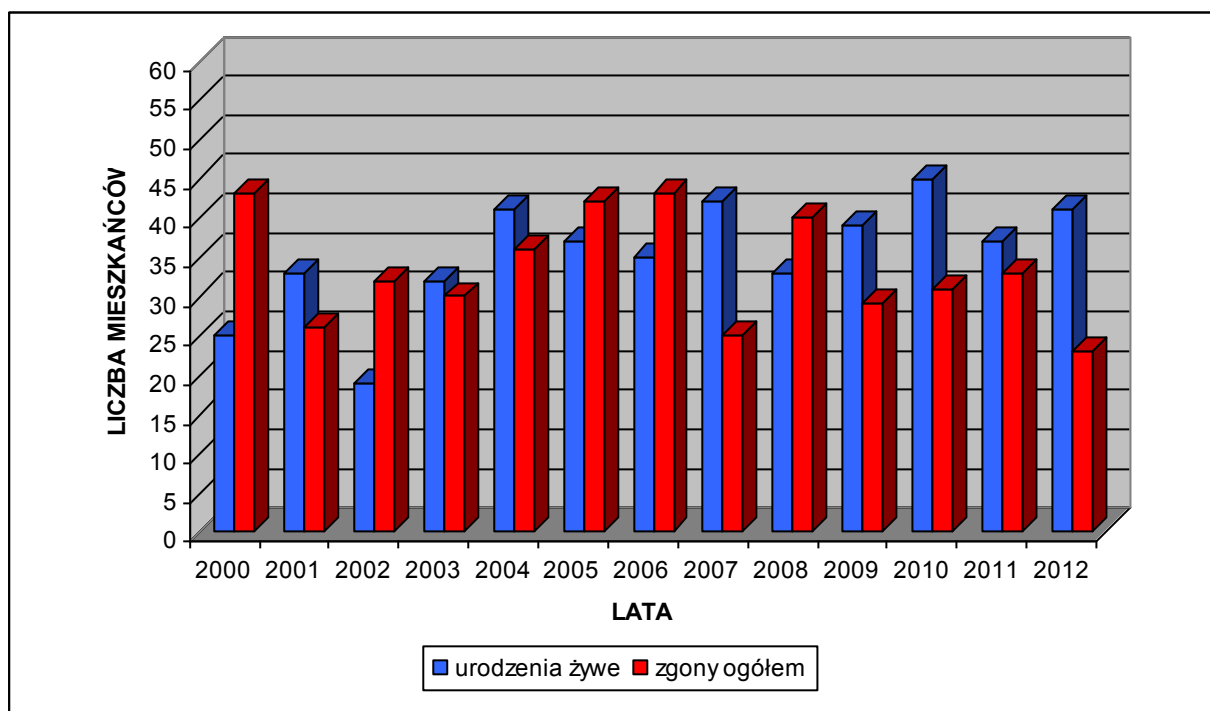
⁸⁷ Współczynnik obciążenia demograficznego (ekonomicznego).

TABELA 127--: Gmina Lipinki Łużyckie – ruch naturalny ludności w latach 2000 – 2012.

Rok	Urodzenia żywe	Zgony ogółem
2000	25	43
2001	33	26
2002	19	32
2003	32	30
2004	41	36
2005	37	42
2006	35	43
2007	42	25
2008	33	40
2009	39	29
2010	45	31
2011	37	33
2012	41	23

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

RYCINA 44: Gmina Lipinki Łużyckie – ruch naturalny ludności w latach 2000 – 2012.

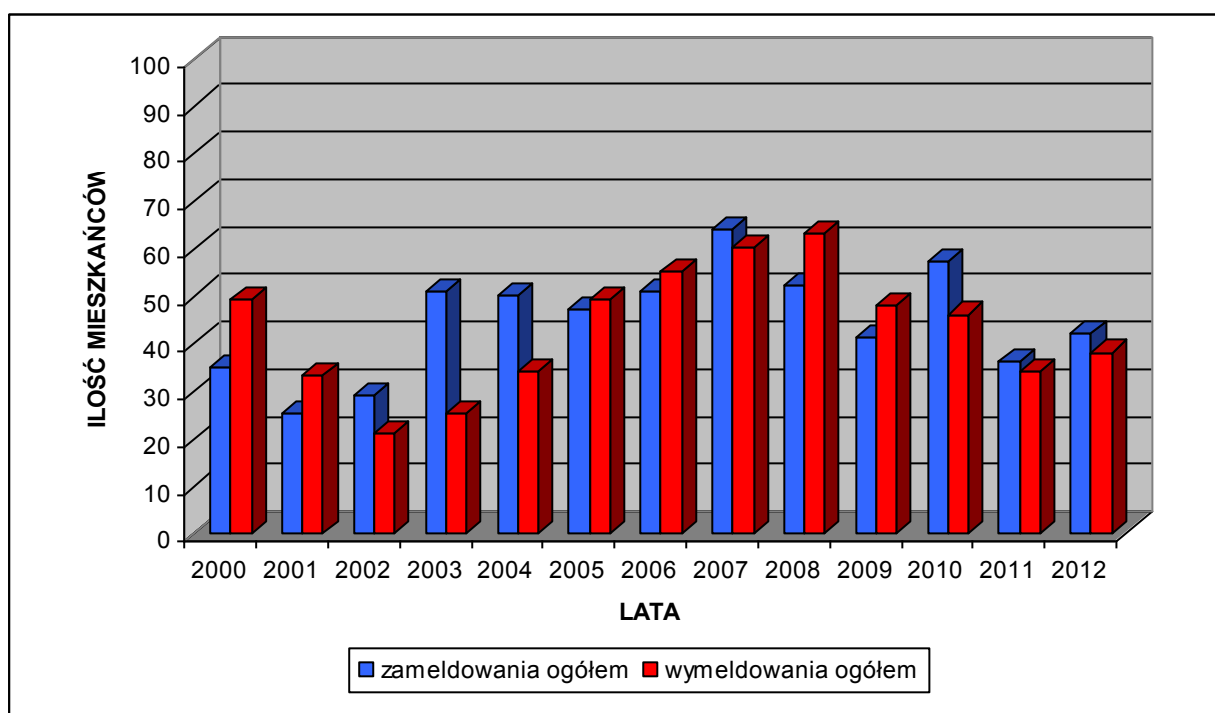
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

TABELA 128: Gmina Lipinki Łużyckie – ruch wędrownkowy⁸⁸ ludności w latach 2000 – 2012.

Rok	Zameldowania ogółem	Wymeldowania ogółem
2000	35	49
2001	25	33
2002	29	21
2003	51	25
2004	50	34
2005	47	49
2006	51	55
2007	64	60
2008	52	63
2009	41	48
2010	57	46
2011	36	34
2012	42	38

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

RYCINA 45: Gmina Lipinki Łużyckie – ruch wędrownkowy ludności w latach 2000 – 2012.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

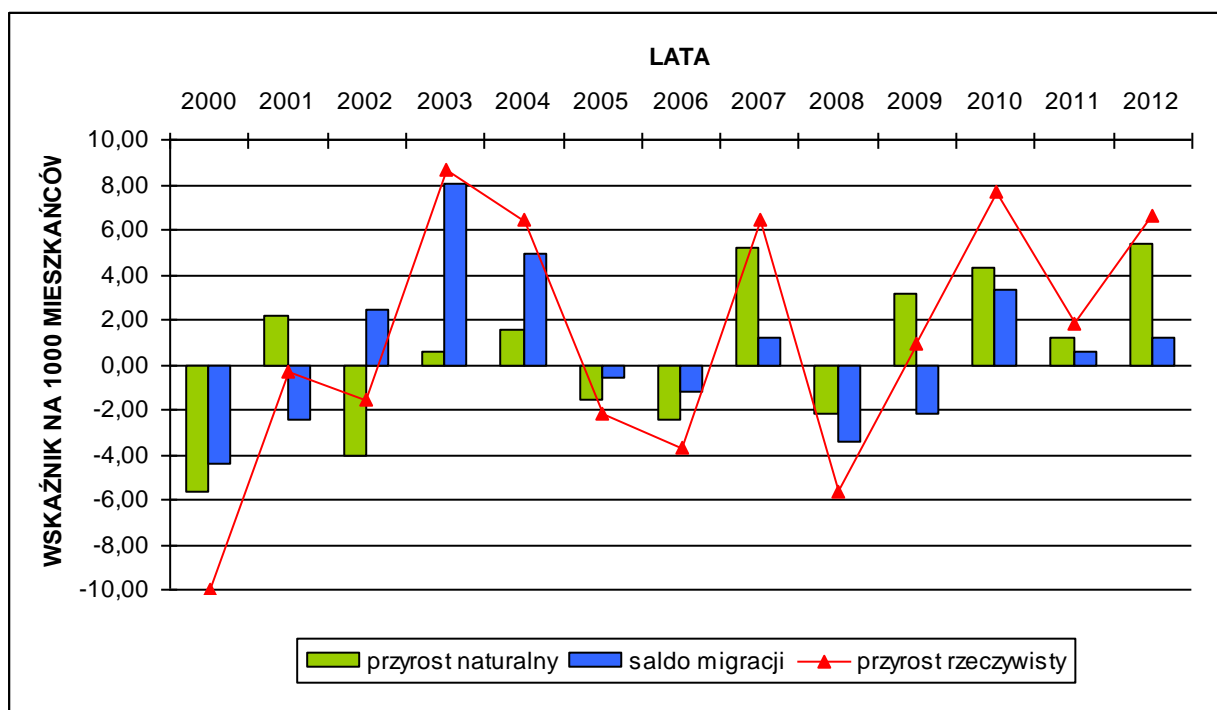
⁸⁸ Migracje wewnętrzne i zagraniczne.

TABELA 129: Gmina Lipinki Łużyckie – ruch naturalny i wędrówkowy ludności w latach 2000 – 2012.

Rok	Wskaźniki na 1000 mieszkańców (‰)		
	Przyrost naturalny	Saldo migracji ogółem	Przyrost rzeczywisty
2000	-5,61	-4,36	-9,97
2001	2,17	-2,48	-0,31
2002	-4,03	2,48	-1,55
2003	0,62	8,02	8,64
2004	1,54	4,93	6,47
2005	-1,53	-0,61	-2,15
2006	-2,48	-1,24	-3,72
2007	5,24	1,23	6,48
2008	-2,19	-3,45	-5,64
2009	3,12	-2,18	0,94
2010	4,28	3,37	7,65
2011	1,22	0,61	1,83
2012	5,41	1,20	6,61

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

RYCINA 46: Gmina Lipinki Łużyckie – ruch naturalny i wędrówkowy ludności w latach 2000 – 2012.

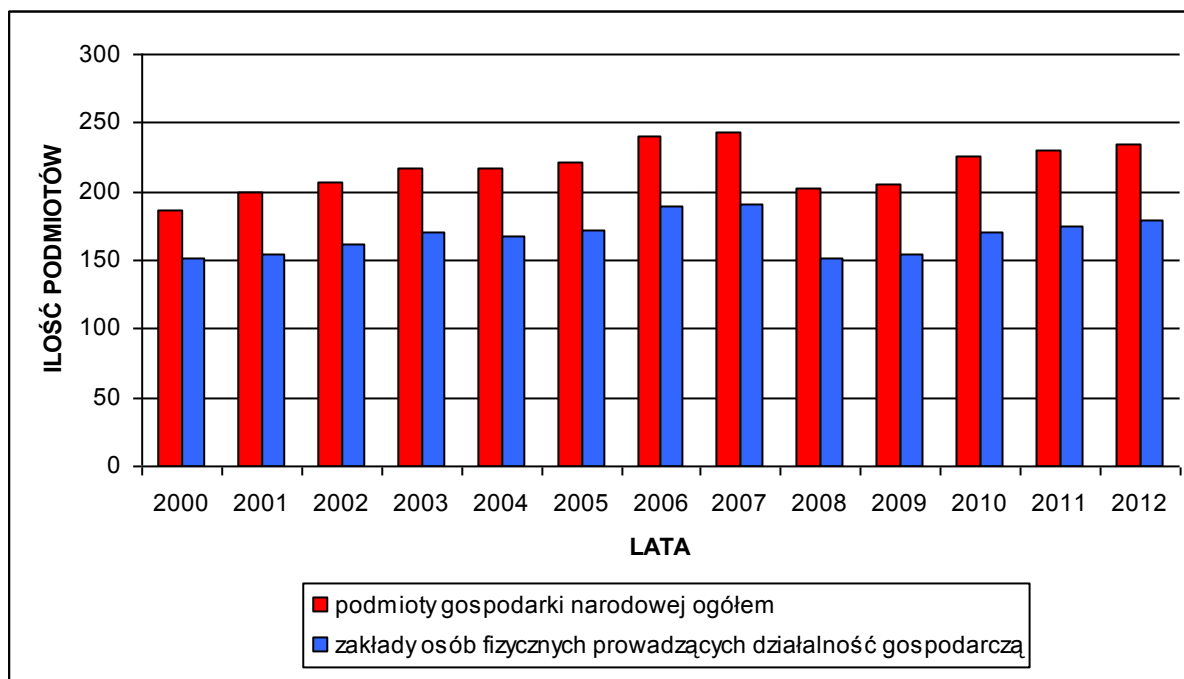
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

TABELA 130: Gmina Lipinki Łużyckie – rynek pracy w latach 2000 – 2012 (I).

Rok	Podmioty gospodarki narodowej ogółem	Zakłady osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą
2000	186	151
2001	199	155
2002	207	162
2003	217	170
2004	217	168
2005	221	172
2006	240	189
2007	243	191
2008	202	151
2009	206	154
2010	226	171
2011	230	175
2012	235	179

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

RYCINA 47: Gmina Lipinki Łużyckie – rynek pracy w latach 2000 – 2012 (I).

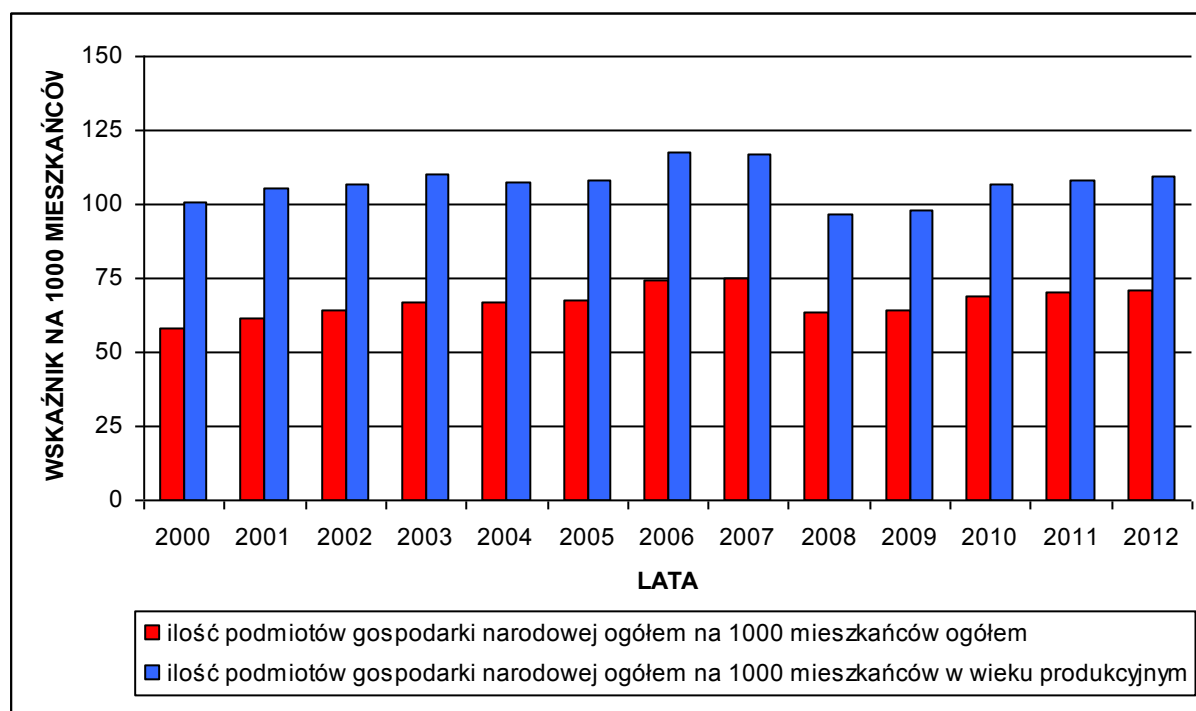
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

TABELA 131: Gmina Lipinki Łużyckie – rynek pracy w latach 2000 – 2012 (II).

Rok	Ilość podmiotów gospodarki narodowej ogółem na 1000 mieszkańców ogółem	Ilość podmiotów gospodarki narodowej ogółem na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym
2000	57,93	100,76
2001	61,65	105,24
2002	64,21	106,98
2003	66,93	109,98
2004	66,83	107,43
2005	67,79	108,23
2006	74,42	117,42
2007	74,93	117,22
2008	63,26	96,88
2009	64,21	97,96
2010	69,16	106,55
2011	70,25	108,34
2012	70,66	109,61

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

RYCINA 48: Gmina Lipinki Łużyckie – rynek pracy w latach 2000 – 2012 (II).

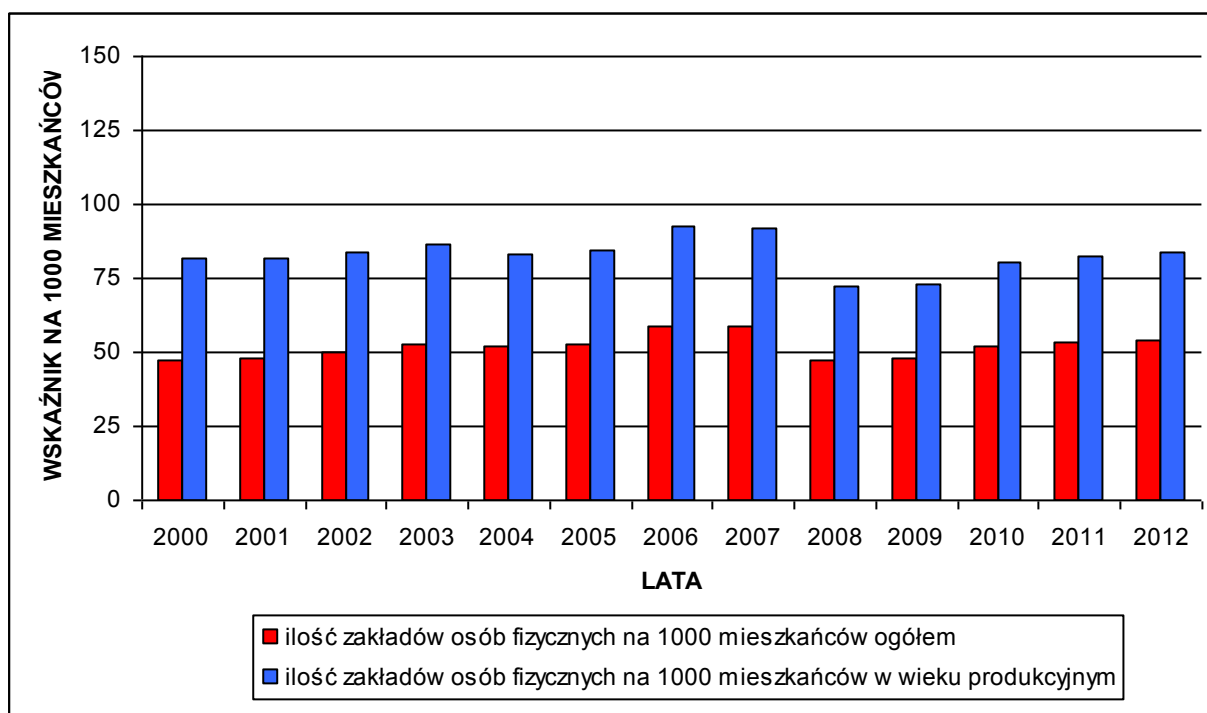
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

TABELA 132: Gmina Lipinki Łużyckie – rynek pracy w latach 2000 – 2012 (III).

Rok	Ilość zakładów osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców ogółem	Ilość zakładów osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym
2000	47,03	81,80
2001	48,02	81,97
2002	50,25	83,72
2003	52,44	86,16
2004	51,74	83,17
2005	52,76	84,23
2006	58,60	92,47
2007	58,90	92,14
2008	47,29	72,42
2009	48,00	73,23
2010	52,33	80,62
2011	53,45	82,43
2012	53,82	83,49

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

RYCINA 49: Gmina Lipinki Łużyckie – rynek pracy w latach 2000 – 2012 (III).

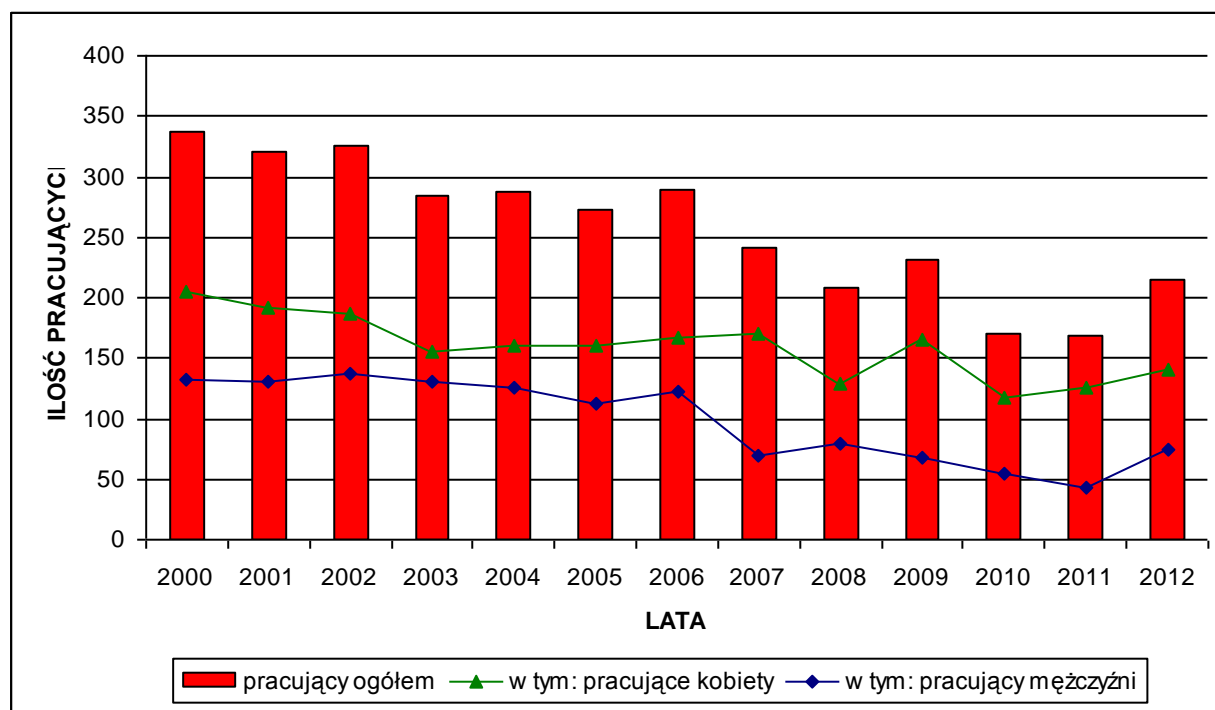
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

TABELA 133: Gmina Lipinki Łużyckie – pracujący⁸⁹ w latach 2000 – 2012 (I).

Rok	Pracujący		
	Ogółem	w tym: mężczyźni	w tym: kobiety
2000	337	132	205
2001	321	130	191
2002	325	138	187
2003	285	130	155
2004	287	126	161
2005	273	113	160
2006	289	122	167
2007	241	70	171
2008	208	79	129
2009	232	67	165
2010	171	54	117
2011	169	43	126
2012	215	75	140

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

RYCINA 50: Gmina Lipinki Łużyckie – pracujący w latach 2000 – 2012 (I).

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

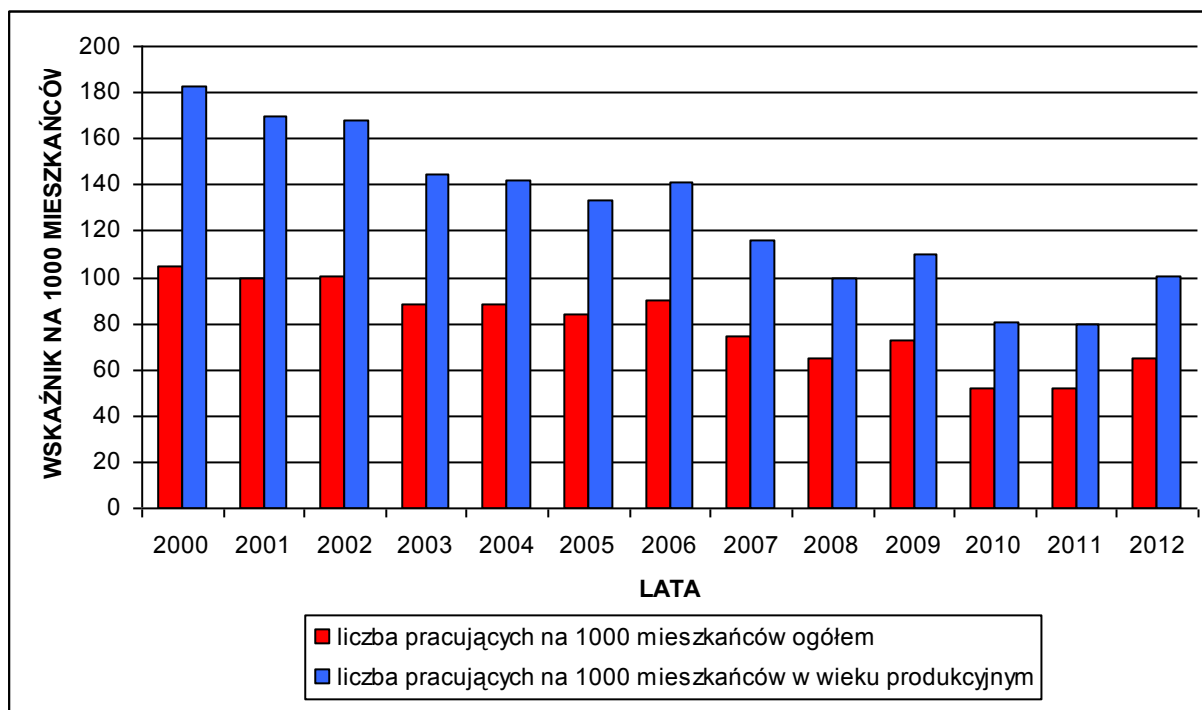
⁸⁹ Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób oraz jednostek sfery budżetowej niezależnie od liczby pracujących; bez zatrudnionych za granicą; według faktycznego miejsca pracy.

TABELA 134: Gmina Lipinki Łużyckie – pracujący⁹⁰ w latach 2000 – 2012 (II).

Rok	Liczba pracujących na 1000 mieszkańców ogółem	Liczba pracujących na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym
2000	104,95	182,56
2001	99,44	169,75
2002	100,81	167,96
2003	87,91	144,45
2004	88,39	142,08
2005	83,74	133,69
2006	89,61	141,39
2007	74,31	116,26
2008	65,14	99,76
2009	72,32	110,32
2010	52,33	80,62
2011	51,62	79,60
2012	64,64	100,28

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

RYCINA 51: Gmina Lipinki Łużyckie – pracujący w latach 2000 – 2012 (II).

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

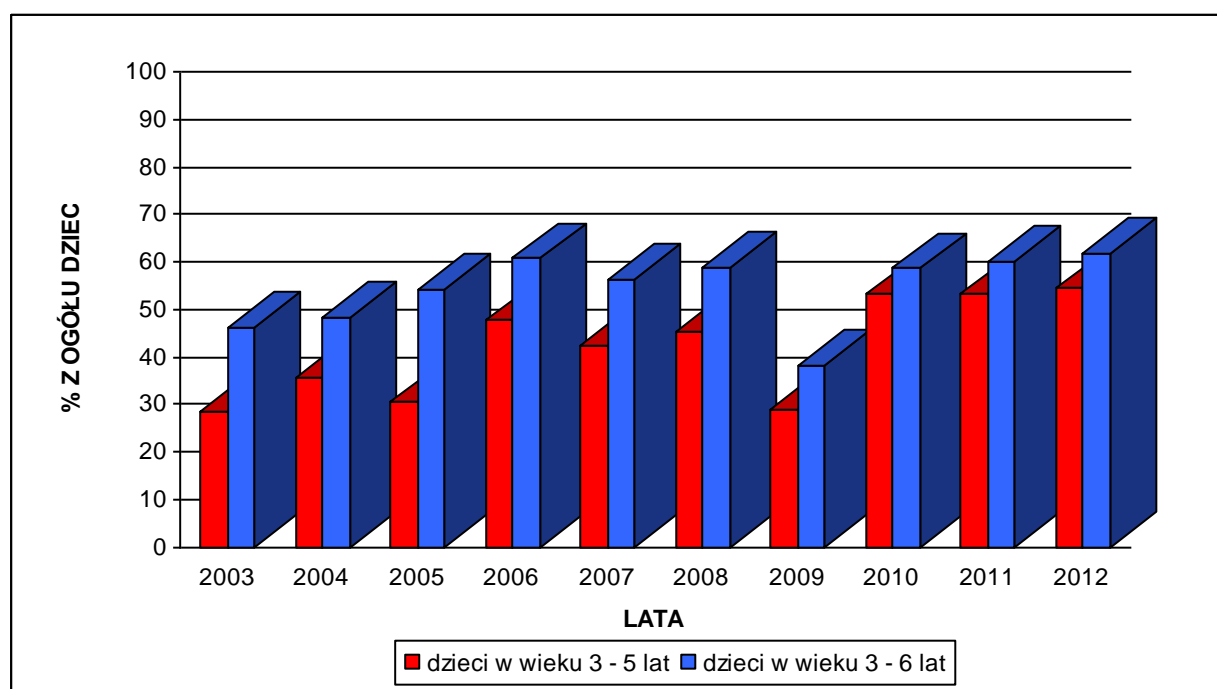
⁹⁰ Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób oraz jednostek sfery budżetowej niezależnie od liczby pracujących; bez zatrudnionych za granicą; według faktycznego miejsca pracy.

TABELA 135: Gmina Lipinki Łużyckie – wychowanie przedszkolne w latach 2003 – 2012.

Rok	Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym	
	Dzieci w wieku 3 – 5 lat	Dzieci w wieku 3 – 6 lat
2003	28,6	46,2
2004	35,6	48,4
2005	30,4	54,3
2006	47,6	60,7
2007	42,4	56,4
2008	45,4	58,8
2009	28,9	38,1
2010	53,1	58,6
2011	53,1	60,0
2012	54,5	61,9

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

RYCINA 52: Gmina Lipinki Łużyckie – wychowanie przedszkolne w latach 2003 – 2012.

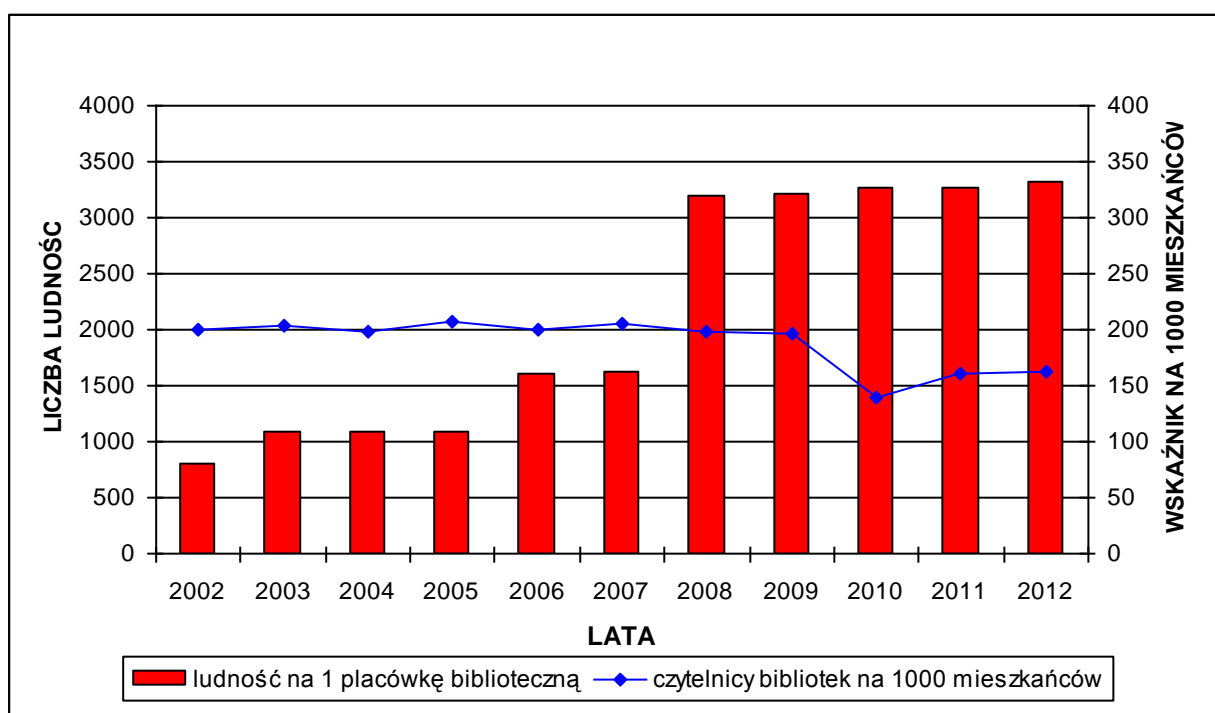
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

TABELA 136: Gmina Lipinki Łużyckie – biblioteki w latach 2002 – 2012.

Rok	Ludność na 1 placówkę biblioteczną	Czytelnicy bibliotek na 1000 mieszkańców
2002	806	200
2003	1081	204
2004	1082	198
2005	1087	208
2006	1613	200
2007	1622	206
2008	3193	199
2009	3208	197
2010	3268	139
2011	3274	161
2012	3326	162

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

RYCINA 53: Gmina Lipinki Łużyckie – biblioteki w latach 2002 – 2012.

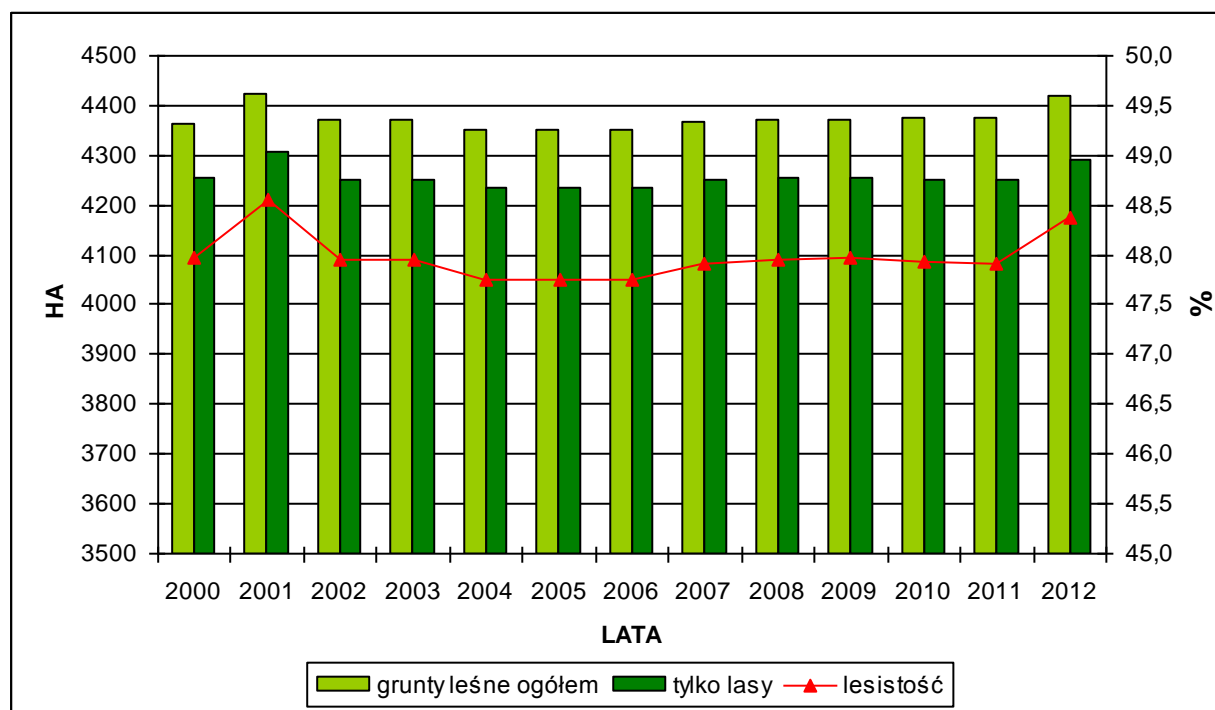
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

TABELA 137: Gmina Lipinki Łużyckie – lasy i grunty leśne w latach 2000 – 2012.

Rok	Powierzchnia w ha		Lesistość w %
	Grunty leśne ogółem	Tylko lasy	
2000	4365,2	4255,0	47,98
2001	4424,0	4305,9	48,55
2002	4370,9	4252,8	47,95
2003	4371,0	4252,9	47,95
2004	4352,2	4234,3	47,74
2005	4352,6	4234,3	47,74
2006	4353,4	4235,1	47,75
2007	4368,2	4250,0	47,92
2008	4371,5	4253,3	47,96
2009	4372,0	4254,0	47,96
2010	4376,4	4250,3	47,92
2011	4376,6	4250,0	47,92
2012	4417,8	4290,6	48,38

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

RYCINA 54: Gmina Lipinki Łużyckie – lasy i grunty leśne w latach 2000 – 2012.

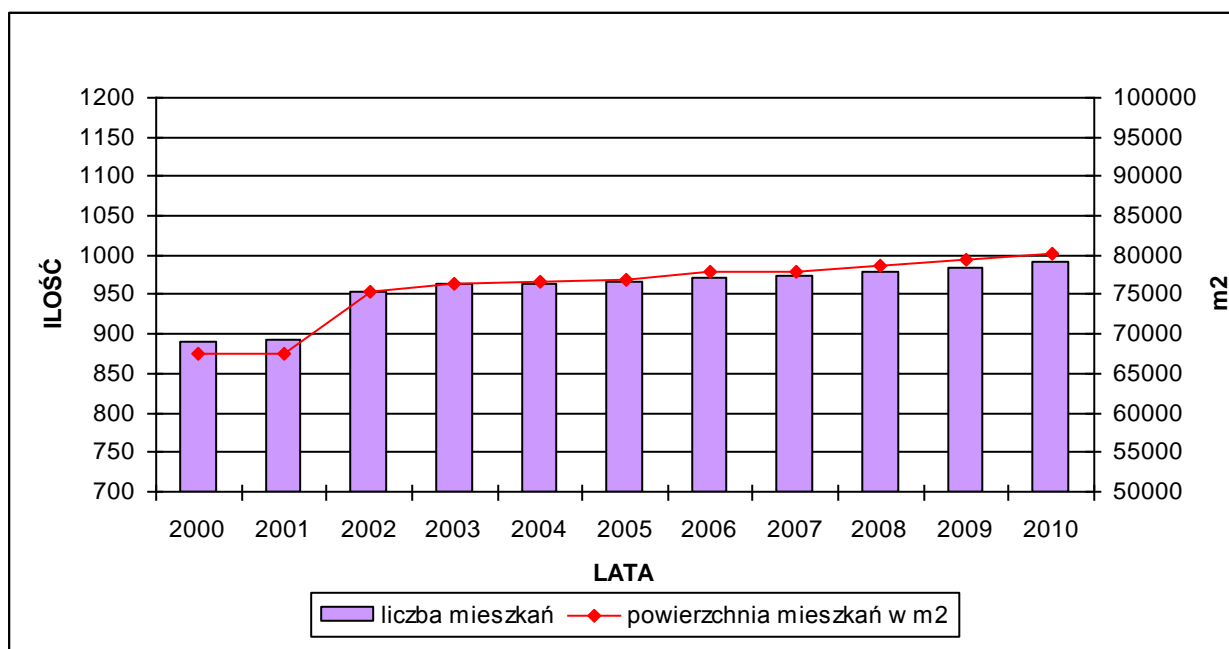
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

TABELA 138: Gmina Lipinki Łużyckie – gospodarka mieszkaniowa w latach 2000 – 2010 (I).

Rok	Liczba mieszkań	Łączna powierzchnia mieszkań w m ²
2000	891	67495
2001	892	67627
2002	954	75423
2003	963	76418
2004	965	76680
2005	966	76827
2006	971	77805
2007	973	78003
2008	979	78772
2009	983	79375
2010	991	80293

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

RYCINA 55: Gmina Lipinki Łużyckie – gospodarka mieszkaniowa w latach 2000 – 2010 (I).

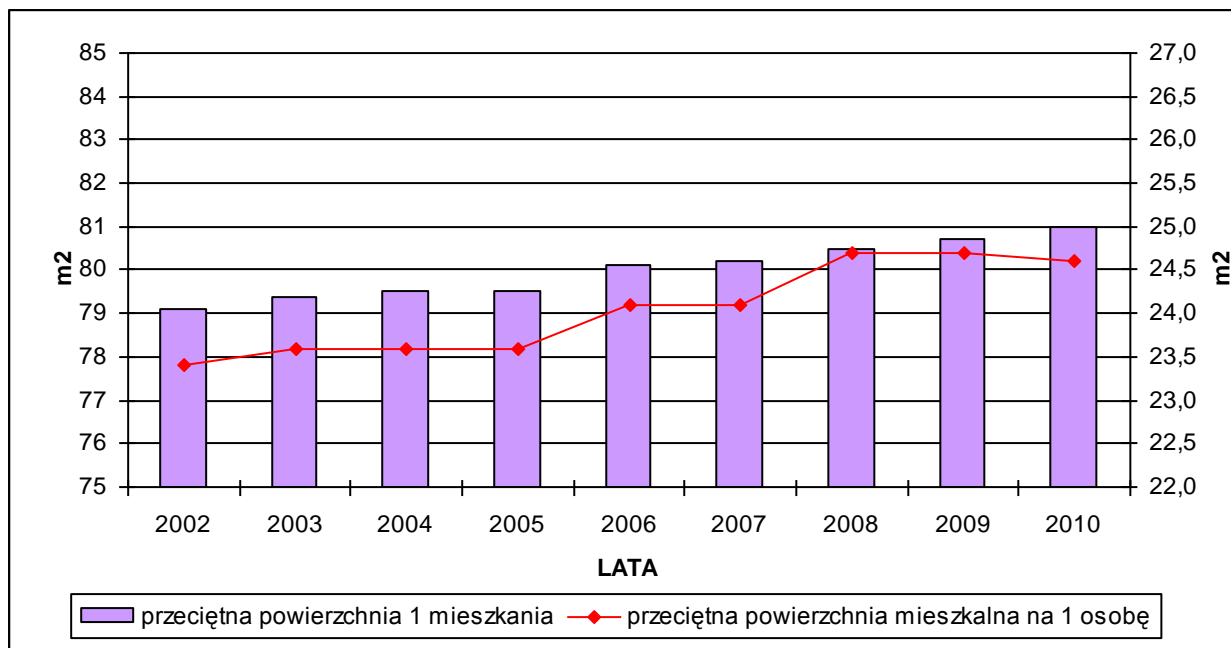
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

TABELA 139: Gmina Lipinki Łużyckie – gospodarka mieszkaniowa w latach 2002 – 2010 (II).

Rok	Przeciętna powierzchnia 1 mieszkania w m ²	Przeciętna powierzchnia mieszkalna na 1 osobę w m ²
2002	79,1	23,4
2003	79,4	23,6
2004	79,5	23,6
2005	79,5	23,6
2006	80,1	24,1
2007	80,2	24,1
2008	80,5	24,7
2009	80,7	24,7
2010	81,0	24,6

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

RYCINA 56: Gmina Lipinki Łużyckie – gospodarka mieszkaniowa w latach 2002 – 2010 (II).

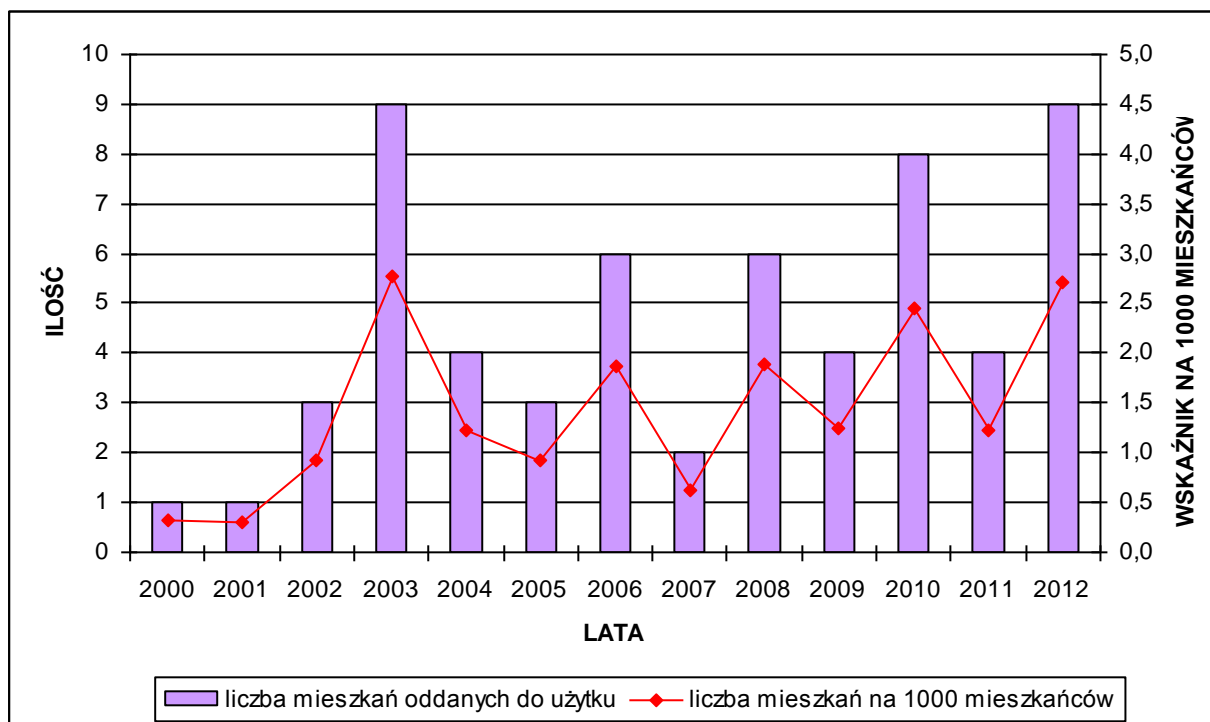
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

TABELA 140: Gmina Lipinki Łużyckie – budownictwo mieszkaniowe w latach 2000 – 2012.

Rok	Liczba mieszkań oddanych do użytku	Liczba mieszkań oddanych do użytku na 1000 mieszkańców
2000	1	0,31
2001	1	0,31
2002	3	0,93
2003	9	2,78
2004	4	1,23
2005	3	0,92
2006	6	1,86
2007	2	0,62
2008	6	1,88
2009	4	1,25
2010	8	2,45
2011	4	1,22
2012	9	2,71

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

RYCINA 57: Gmina Lipinki Łużyckie – budownictwo mieszkaniowe w latach 2000 – 2012.

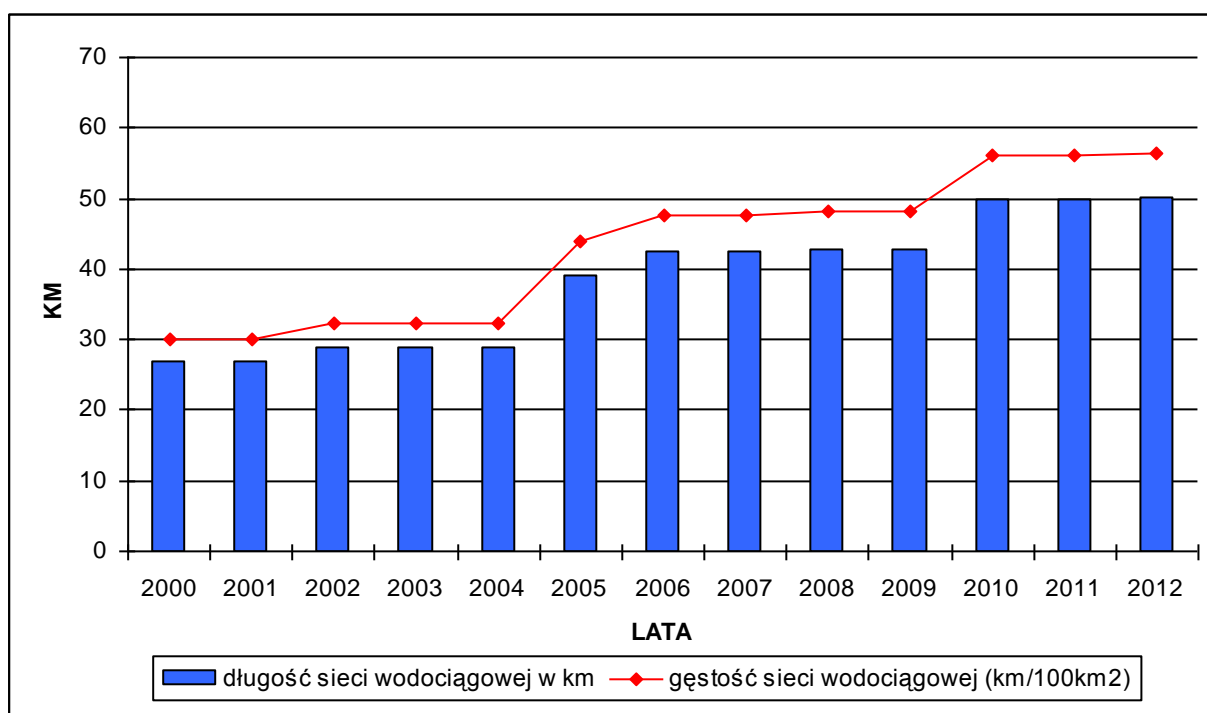
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

TABELA 141: Gmina Lipinki Łużyckie – sieć wodociągowa w latach 2000 – 2012 (I).

Rok	Długość czynnej sieci rozdzielczej (km)	Gęstość sieci wodociągowej (km / 100 km ²)
2000	26,80	30,11
2001	26,80	30,11
2002	28,80	32,36
2003	28,80	32,36
2004	28,80	32,36
2005	39,20	44,04
2006	42,50	47,75
2007	42,50	47,75
2008	42,80	48,09
2009	42,80	48,09
2010	50,00	56,18
2011	50,00	56,18
2012	50,30	56,52

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

RYCINA 58: Gmina Lipinki Łużyckie – sieć wodociągowa w latach 2000 – 2012 (I).

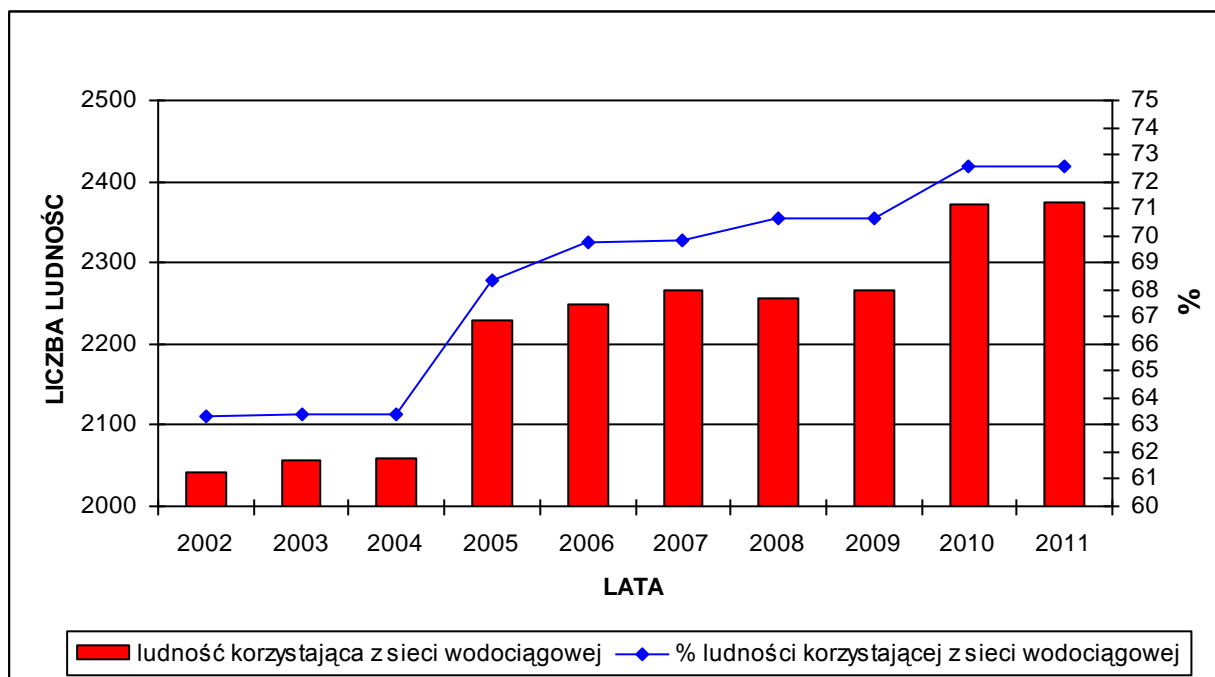
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

TABELA 142: Gmina Lipinki Łużyckie – sieć wodociągowa w latach 2002 – 2011 (II).

Rok	Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	% ludności korzystającej z sieci wodociągowej
2002	2041	63,31
2003	2056	63,42
2004	2059	63,41
2005	2228	68,34
2006	2250	69,77
2007	2265	69,84
2008	2256	70,65
2009	2267	70,67
2010	2371	72,55
2011	2375	72,54

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

RYCINA 59: Gmina Lipinki Łużyckie – sieć wodociągowa w latach 2002 – 2011 (II).

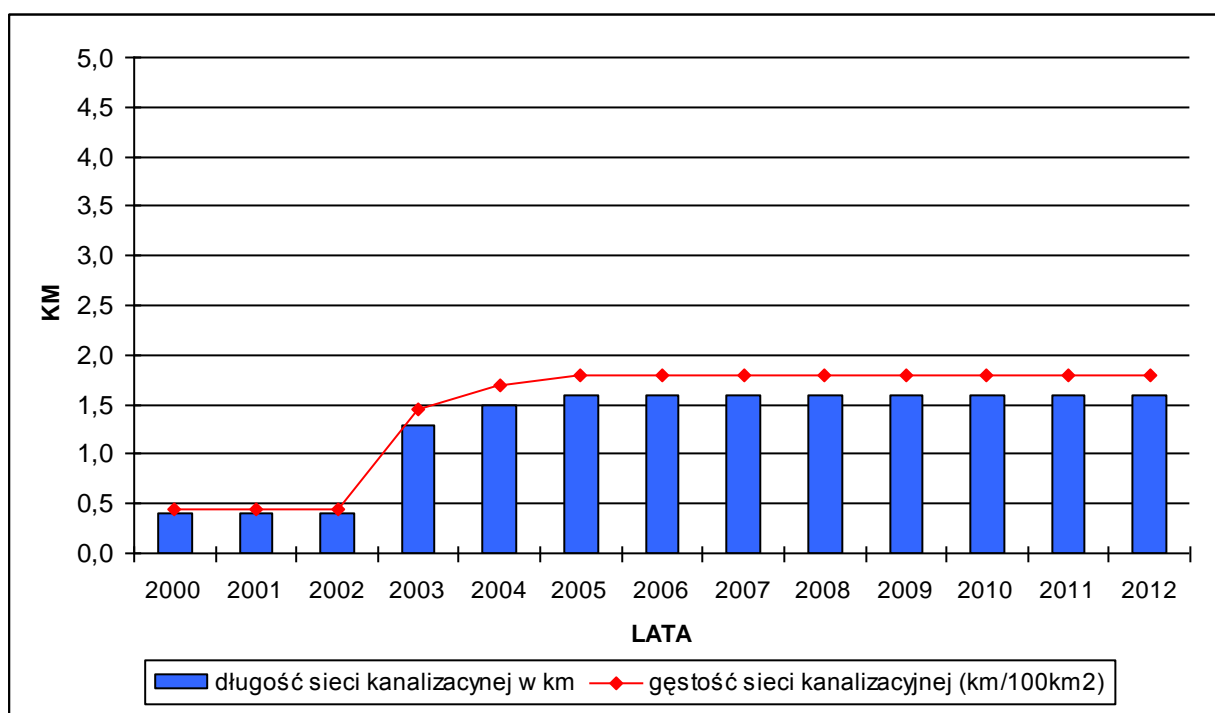
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

TABELA 143: Gmina Lipinki Łużyckie – sieć kanalizacyjna w latach 2000 – 2012 (I).

Rok	Długość czynnej sieci rozdzielczej (km)	Gęstość sieci kanalizacyjnej (km / 100 km ²)
2000	0,4	0,45
2001	0,4	0,45
2002	0,4	0,45
2003	1,3	1,46
2004	1,5	1,69
2005	1,6	1,80
2006	1,6	1,80
2007	1,6	1,80
2008	1,6	1,80
2009	1,6	1,80
2010	1,6	1,80
2011	1,6	1,80
2012	1,6	1,80

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

RYCINA 60: Gmina Lipinki Łużyckie – sieć kanalizacyjna w latach 2000 – 2012 (I).

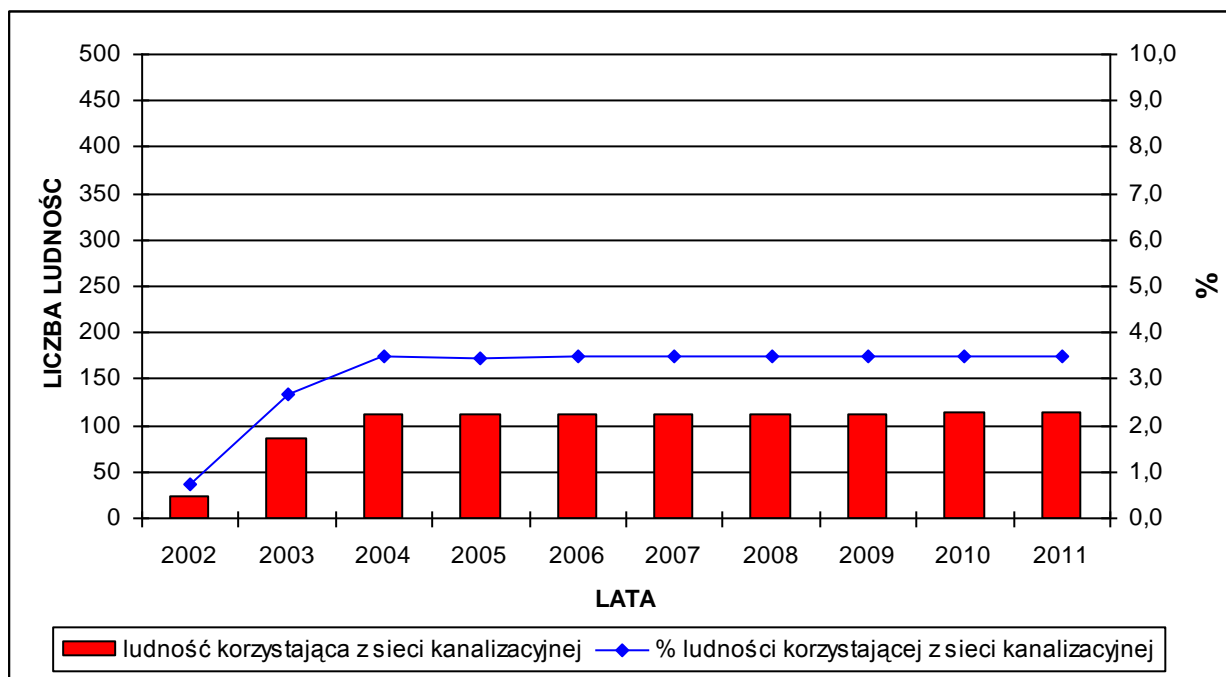
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

TABELA 144: Gmina Lipinki Łużyckie – sieć kanalizacyjna w latach 2002 – 2011 (II).

Rok	Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	% ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej
2002	23	0,71
2003	87	2,68
2004	113	3,48
2005	113	3,47
2006	112	3,47
2007	113	3,48
2008	111	3,48
2009	112	3,49
2010	114	3,49
2011	114	3,48

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

RYCINA 61: Gmina Lipinki Łużyckie – sieć kanalizacyjna w latach 2002 – 2011 (II).

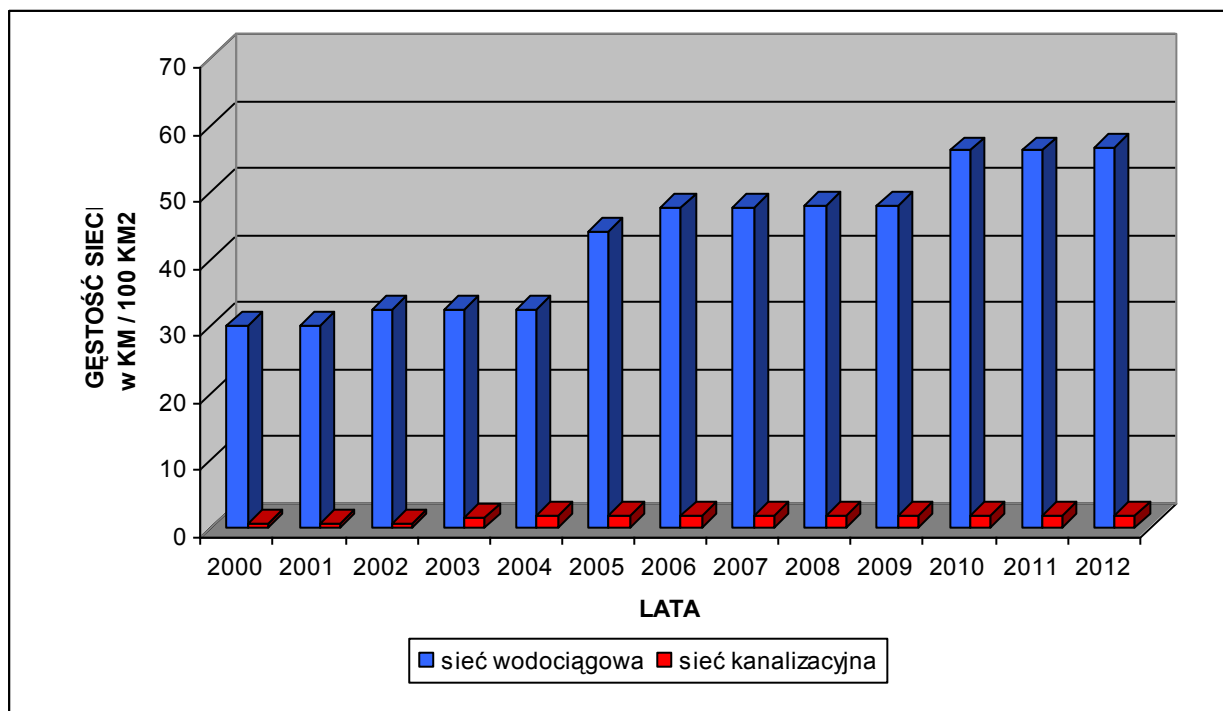
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

TABELA 145: Gmina Lipinki Łużyckie – sieć wodociągowa i kanalizacyjna w latach 2000 – 2012 (I).

Rok	Gęstość sieci (km / 100 km ²)	
	Sieć wodociągowa	Sieć kanalizacyjna
2000	30,11	0,45
2001	30,11	0,45
2002	32,36	0,45
2003	32,36	1,46
2004	32,36	1,69
2005	44,04	1,80
2006	47,75	1,80
2007	47,75	1,80
2008	48,09	1,80
2009	48,09	1,80
2010	56,18	1,80
2011	56,18	1,80
2012	56,52	1,80

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

TABELA 62: Gmina Lipinki Łużyckie – sieć wodociągowa i kanalizacyjna w latach 2000 – 2012 (I).

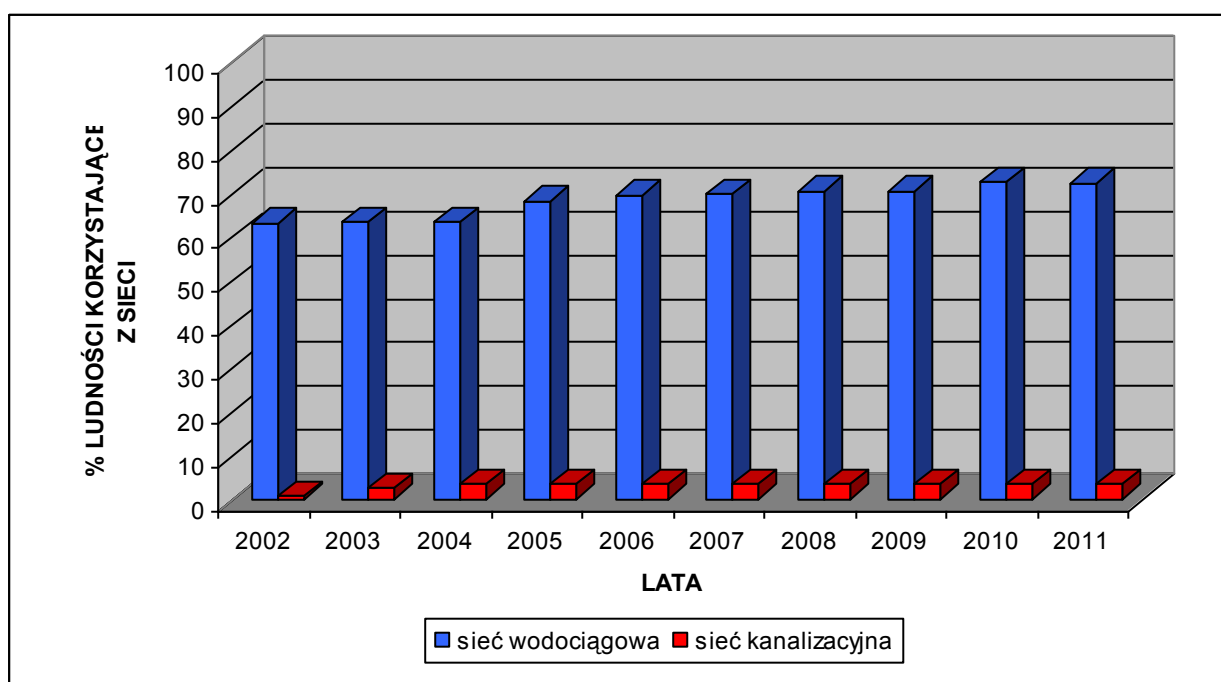
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

TABELA 146: Gmina Lipinki Łużyckie – sieć wodociągowa i kanalizacyjna w latach 2002 – 2011 (II).

Rok	% ludności korzystającej z sieci	
	Sieć wodociągowa	Sieć kanalizacyjna
2002	63,31	0,71
2003	63,42	2,68
2004	63,41	3,48
2005	68,34	3,47
2006	69,77	3,47
2007	69,84	3,48
2008	70,65	3,48
2009	70,67	3,49
2010	72,55	3,49
2011	72,54	3,48

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

RYCINA 63: Gmina Lipinki Łużyckie – sieć wodociągowa i kanalizacyjna w latach 2002 – 2011 (II).

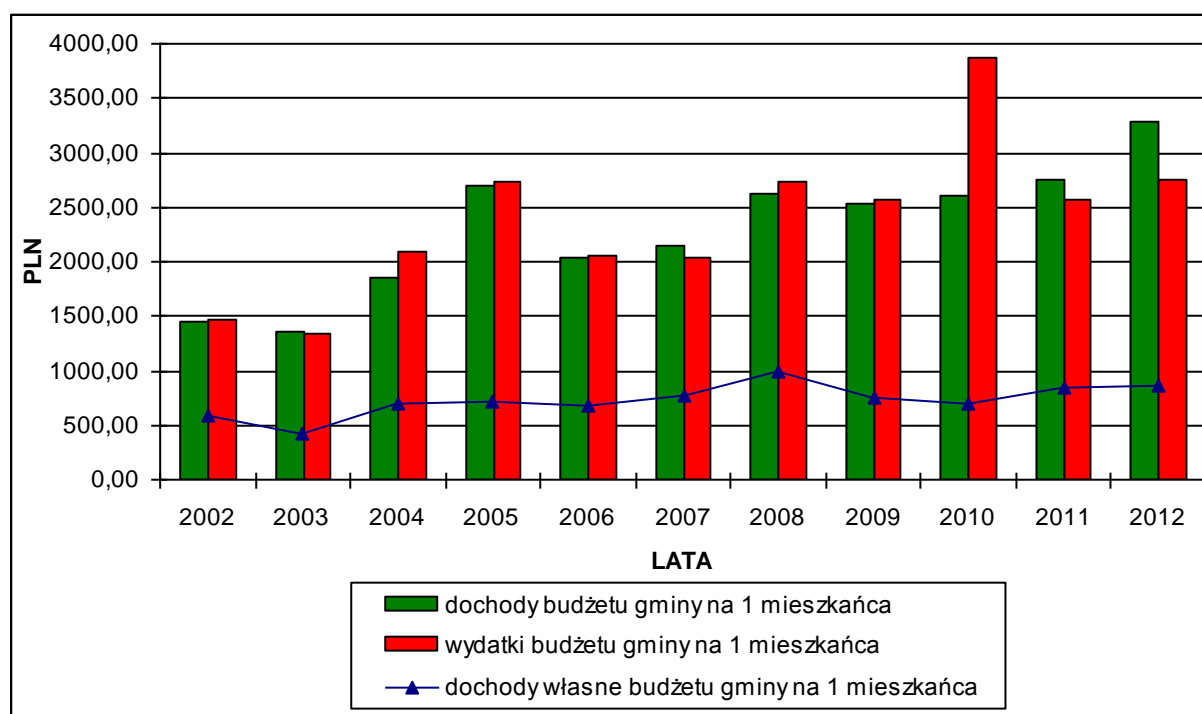
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

TABELA 147: Gmina Lipinki Łużyckie – dochody i wydatki budżetu gminy w latach 2002 – 2012.

Rok	Dochody budżetu gminy na 1 mieszkańca w PLN	Dochody własne budżetu gminy na 1 mieszkańca w PLN	Wydatki budżetu gminy na 1 mieszkańca w PLN
2002	1454,69	582,56	1475,17
2003	1359,53	428,02	1336,09
2004	1857,36	700,62	2085,96
2005	2692,41	713,58	2726,84
2006	2040,35	675,71	2050,33
2007	2141,32	773,77	2042,49
2008	2617,43	996,53	2728,65
2009	2525,22	757,14	2566,10
2010	2606,52	702,05	3868,88
2011	2745,37	849,67	2571,66
2012	3289,13	862,40	2749,36

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.

RYCINA 64: Gmina Lipinki Łużyckie – dochody i wydatki budżetu gminy w latach 2002 – 2012.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2013.